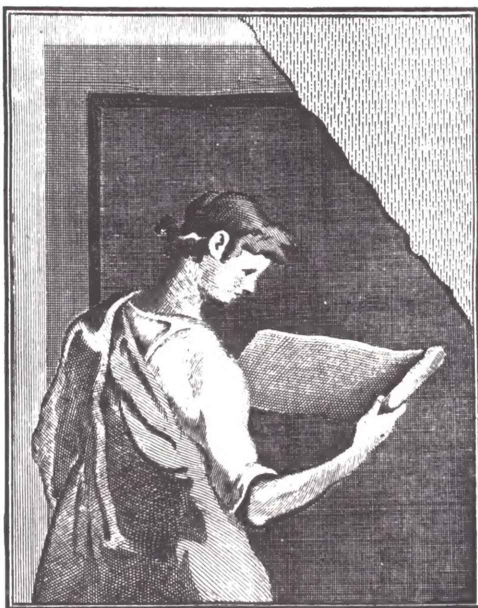
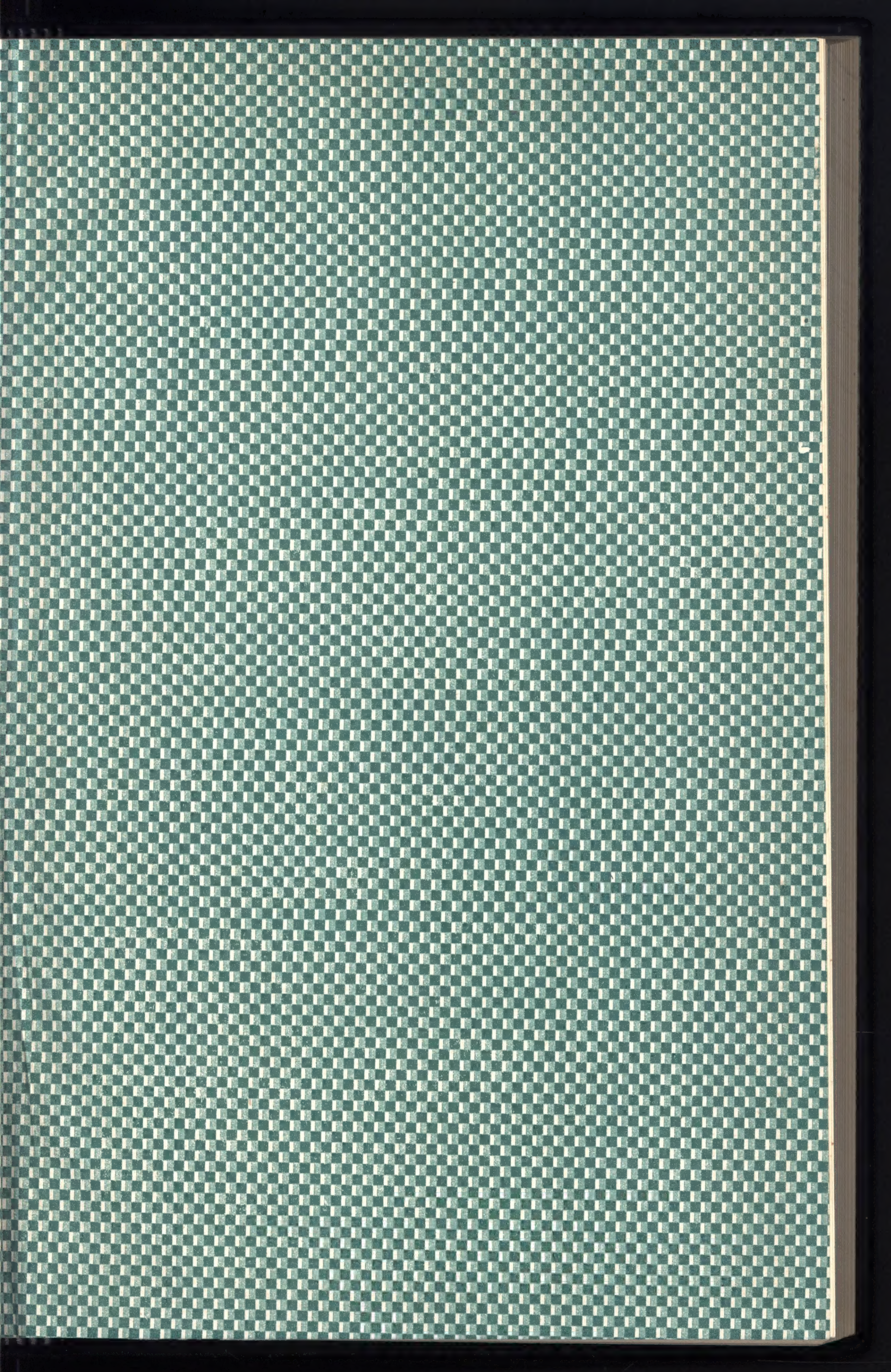
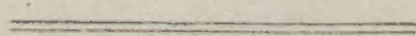

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS

ANTWERPSCH

ARCHIEVENBLAD

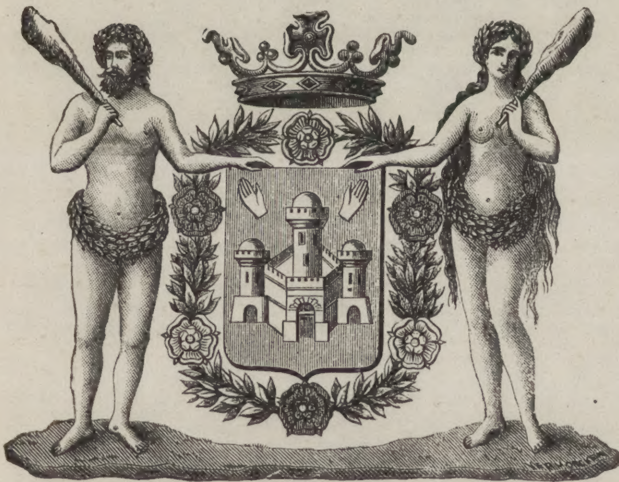
UITGEGEVEN

op last van het Gemeentebestuur

DOOR

L. BISSCHOPS, Archivaris

DERTIGSTE DEEL

ANTWERPEN

DRUKRERIJ F. WAUTERS, ST-JANSSTRAAT, 56

BULLETIN
DES ARCHIVES
D'ANVERS

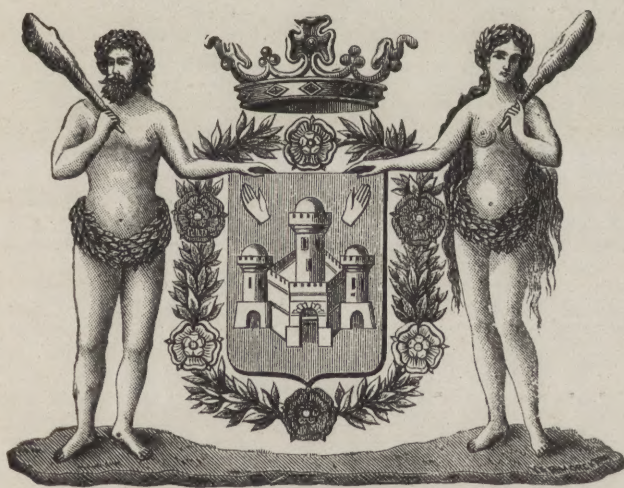
PUBLIÉ

par ordre de l'Administration Communale

PAR

L. BISSCHOPS, Archiviste

TOME TRENTIÈME

ANVERS

IMPRIMERIE F. WAUTERS, RUE ST-JEAN, 56

INHOUDSTAFEL

TABLE DES MATIÈRES

HET
ARCHIEVENBLAD
VAN ANTWERPEN

Het 2e Oudt Register, in 't parkement gebonden, 1438-1459.
(Vervolg)

BULLETIN
DES ARCHIVES
D'ANVERS

Het 2e Oudt Register, in 't parkement gebonden, 1438-1459.
(Suite)

17 Juni 1441 — 20 September 1444.

De eerst openvallende plaats van roededrager, ter bede van den Kanselier van Burgondië, toegezegd aan zijnen gewezen dienaar Marten Tymmerman.

Want de Cancellier van Bourgongnen tot meer stonden fol. 42. begheert heeft ende doen vervolgen aen Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden van der stad van Antwerpen omme Marten Tymmerman, die zyn dieneere geweest hadde, geconsenteert te wordene den yersten dienst ende officie die vaceren soude van den knaepscape van der corter roeye derselver stad ende dat consent in der stadregister te stellene in vesticheiden ende gedeynkenissen van denghenen die namaels int regiment van derselver stad souden comen, etc., soe wart by den voirscreven Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden hierna bescreven int gemeyne overdragen, geconsenteert ende den voirs. Cancellier toegeseyt, dat de voirs. Marten hebben sal den yersten dienst oft officie die vaceren sal, het zy van den voirs. knaepscape van der corter roeyen oft anderen daer hy nut ende orboirlic toe wesen sal ende dairmede dat der voirs. stad oic behulpen sal wesen, behoudelic dien dat Peter van Yssche, die totten voirs. dienste yerstwerf gecoren ende genomen is in verlichtenissen ende hulpen van Amante Hillen, in den voirs. dienst voere denselven Merten gestelt sal worden, alsoe hem dat voirmaels toegeseyt is. Dit geschiede int jair Ons Heren M IIII^c XLI°, XVII dage in Junio, by Janne van Riethoven ende Janne van der Ryt, Burgermeesteren, Willeme Noyts, Danckaerde de Moelnere, Janne de Coninck, Wouteren

van Ranst, Willeme van den Wyngaerde, Heynricke Colibrant, Willeme van den Broke, Willeme Mengiaert, Willeme van den Werve, Michiele Kiekens ende Clause Wynricx, Scepenen, ende den Raetslieden gemeynlic op dien tyt zynde.

J. Kiekens
de mandato Dominorum.

Op den bladrand: Dit is anders verclaert int blat van LXXXII.

fol. 82. Pour déclarer ce que autreffoiz à la prière de Monseigneur le Chancellier de Bourgogne et en contemplation de lui, par les Bourgmaistres, Eschevins et Conseil de la ville d'Anvers a esté accordé, consenti et octroyé à Martin Tymmerman, son serviteur, est assavoir que s'il advient que l'office de porteur de l'une des troix petites verghes de ladicte ville, par la mort de l'un de trois porteurs ou autrement, vacast, auquel office Pietre van Yssche, pour le présent quart et coadjuteur desdicts trois, doibt estre le premier promeu et avanchié, ledict Martin sera le second avanchié et pourveu dudict office de porter la verge qui vaquera la seconde foiz et avec ce sera cependant promeu et avanchié en l'estat dudict Pietre, c'est assavoir d'estre le quart et coadjuteur desdicts trois porteurs en attendant le premier office qui vaquera, ou se ledict Pietre alast de vie à trespas, que en ce cas ledict Martin sera institué et miz en tel estat, lieu et office ou est de présent ledict Pietre van Yssche en attendant la prochaine vacation de verge lors advenir. Et s'il avient que ce temps pendant et avant ladicte vacation et provision dudict Pietre vacque aucun office de seeller les servoises es brasseries d'Anvers, ou aultre propice audict Martin, que il y sera commiz pour le tenir et exercer jusques ad ce qu'il sera pourveu dudict office et estat où est de présent ledict Pietre van Yssche, sans fraude ou malengien. Ce fut fait le XXe jour de septembre l'an mil IIII^{c} et XLIIII.

4 Juli 1441.

De Wethouders van Antwerpen beloven de Rentmeesters der stad schadeloos te houden voor den koopprijs van drie zakken wol aangekocht voor rekening der stad.

Int jaer Ons Heren M CCCC ende XLI, viere dage in Julio, soe cochten Jan van Ranst ende Claus de Herde, ter stad behouf van Antwerpen, drie sacken wollen, gelyc de obligacie die hierna volghet dat begrypt : Wy Jan van Ranst ende Claus de Herde, Rentmeesters der stad van Antwerpen op desen tyt, kennen ende liden, dat zy gesamenderhant, ongesundert ende elc onser een voere al sculdich syn van der stad wegen van Antwerpen Jane Reverdinc ende Christoffelle Henxtenberch often hebbere des briefs, hondert acht ende twintich pont drie scellinge ende elleve penninge groete Vleems gelts, goet ende custbaer gelyc ten dage van betalene gemeynlic bynnen Vlaenderen in borsen gaen sal, als van drie sacken Ynghelscher wollen die ter selver stad behouf gecocht syn, ende die voirs. somme gelts geloven wy, sculders voirs., als goide manne den voirs. Janne ende Christoffelle often hebber sbriefs wel ende wittelic te geldene ende te betalene te Sinte-Mertensdage in den wynter nu naestcomende, sonder enich langere vertreck, ende hiervore soe hebben wy, sculders voirscreven, verbonden ende te pande geset ons selven ende alle onse goide, ruerende ende onruerende, welkerhande die wesen moegen, die wy hebben ende vercrigen sullen, waer dat die gelegen syn ofte vonden mogen worden, ende altyt elc onser een voere al, sonder argelist. Ende tes torconden hebben wy onse propere segele hieraen gehangen, gedaen int jaer Ons Heren als men screef M CCCC ende XLI, viere dage in Julio. Van welker voirs. geloeften ende obligacien de Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde geloefden, in den name van der stad, de voirs. Rentmeesteren ende alle hoere goide scadeloes tontheffen, commerloes te houden tallen dagen. fol. 42.

---

20 Juli 1441.

Uitspraak van de gedeputeerden der steden Brussel en Antwerpen in een geschil tusschen Jan van Yshoven en Catharina sBackers, met haren man, betrekkelijk een leengoed.

fol. 43 v°. Want van den gescille dat een wyl tyts gehangen heeft tusschen Janne van Yshoven, poertere te Bruessele, ter eenre zyden, ende Katlinen sBackers, met Anthonyse, haeren man ende momboere, portersse ende portere tAntwerpen, op dandere, gesproten ende opverstaen om zekere leengoede wille die men houdende is van Janne van Wesenbeke, de vorgenoemde partien hen ganselic, geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert hebben in der ordinancien ende seggene van den gedeputeerden der stede Bruessel ende Antwerpen, so hebben deselve gedeputeerde, na de gescriften ende informacien die zy ontfaen hebben van beyden seyden, hen daerop ripelic beraden ende besproken hebbende, vutgesproken ende getermineert dat de vors. Jan van Yshoven bliven sal in vredeliker possessien van den goeden hierna bescreven, te wetene van huyse ende hove met hoerer toebehorten houdende omtrent derdalff buynder lants, ende van eenen beemde houdende omtrent een buynder, geheten den Doyenbeemdt, metten commer ende laste hierna volgende : In den yersten, sesthien moken rox erflic der kerken van Ouwen ; item, sesthien moken rox erflic Heinric den Houwere ende den Heylegen-Geest ende capelrien tsamen sesthien moken rox erflic. Ende des so sal de vors. Jan van Yshoven der vors. Katlinen sBackers ende hoeren man vutreyken ende betalen bynnen eenen jaere naestcomende de somme van tsestich guldene Peters der munten sHertogen van Bourgongnien ende van Brabant, oft de weerde daeraf, te geldene telken seventhiene weken deen den anderen eenpaerlic achtervolgende twintich der vors. Peters, behoudelic dien, ofte de vors. Katline ende huer man in toecomenden tyde eenige andere goede meer bevonde dan boven verclaert staen, toebehoerende wylen Janne van der Withagen, dat de vors.

Jan van Yshoven daerinne geen recht oft deel hebben oft behouden en sal, ende ofte men bevonde dat deselve Jan van Yshoven eenige goede, die toe te behoeren plagen Janne van der Withagen, vercocht, verandert oft vertiert hadde, oft datter min kommers bevonde worde vutgaende dan vorscreven is, dat hy daeraf instaen sal ende der vors. Katlinen ende hueren man daeraf genouch doen na ordinancien ende goetduncken der gedeputeerde vors. Welke vors. vutsprake de partien houden selen opte correctie van beiden steden vorgenoemd, ende overmids dat de vors. Katline aensprake gedaen heeft alleene in den name van Janne van der Withagen, hoeren oem, die hoer syn recht opgedragen ende overgegeven hadde, so sal sy den vors. Janne van Yshoven voer Scepenen van Antwerpen goede waerscap doen van den fol. 44. vors. goeden, oft anders en sal sy van der vors. sommen niet meer hebben ofte bueren dan na avenant van den gedeilte datter de vors. Jan van der Withagen, hoer oem, in hebben mochte, ende oft in der vors. vutspraken eenige donckerheit oft geschil opverstonde oft geviel, daeraf hebben de gedeputeerde van den tween steden tverclaeren tot hen volcomelic gereserveert ende behouden. Gedaen tot Herentals int jaer Ons Heeren duysent vierhondert ende eenenviertich, twintich dage in Julio.

---

21 Juli 1441.

Zegel van Jan Willebeys verloren.

Anno XLI°, XXI daige in Julio, so wart openbairlic by den fol. 42. Heere ende bi der stad ter poyen gekundicht ende vutgeroepen dat Jan Willebeys doude op ghysteren synen zegel met zynen aessack verloes, ende alsoe droech hem de vors. Jan Willebeys syn segels af van dyere tyt dat hy verloeren wardt, ende woude van dier tyt voirt dairmet ontlast syn ende bliven dat yemande dairmede zoude moigen bezegelen oft oyc bezegelt heeft.

---

24 Juli 1441.

Regeling van eenen twist tusschen de gebroeders Aertjans betrekkelijk de nalatenschap van hunnen vader, met bijhoorig stuk.

fol. 44. Want zekere geschille gehangen ende geweest hebben tusscen Laureyse Bouden Aertjans, ter eenre ziden, Janne ende Henricke Bouden Aerdjans, ter andere, toecomende ende spruytende omme der goeden wille bleven ende verstorven achter Bouden Aertjans, haeren vader wilen, in contrarien den voerrade die de manne van Zanthoven voere der vutsprake van Peteren van Wyflet, haeren oem, na ende ten lesten boven de terminacie der stad van Bruessel, die claerlic getermineert heeft soe wes de voers. Peter van Wyflet daeraf vutgesproken heeft oft noch vutspreken sal, dat zy dat aen beyden ziden van weerden houden selen gelyc der stadregister van Bruessel dat wel begrypt, des de voers. Laureys tot heertoe van gheenre weerden en heeft willen houden, maer heeft de voers. Laureys daeromme gevangen gelegen so lange dat hy by middele van haere beyder magen ende vrienden daertoe gesproken is by consente van beyden partien, dat zy aen beyden ziden geloeft hebben van weerden te houdene tghene dat na aenbrengene haere beyder vrienden by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden van der stad van Antwerpen van hoeren geschillen vutgesproken soude worden. Also dat de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, vut aenbrengene der vriende ende mage van den gebruederen voergenoemd, geraempt ende geordineert hebben den voerraet van Santhoven, tseggen Peters van Wyflet ende de terminacie der stad van Bruessel van weerden, ende dat zy dat aen beyden ziden van weerden houden selen, ende so wie van hen hierinboven den anderen moeyde in gheesteliken oft in weerliken rechte, oft by wille oft met foertsen by hen oft by yemande anders in eenigere manieren, ofte die van hen oec der moeder stoet maecte in haeren seggen, dat die verbueren sal telken male, also

dicke alst geschiede, XVIII gouden Philippus penninge geheeten riders, deen derdendeel tes Heren behoef, dandere tot behoef der stad van Bruessel ende tderde tot behoef der stad van Antwerpen, ende nochtan soude tvoerscreven seggen ende vutsprake van weerden syn, ende soude daertoe deghene die den anderen hierinboven moeyde moeten betalen alle de costen van denghenen die hy moeyde. Voerdane so en sal de voers. Laureys bynnen synre Jouffrouwen moeder, brueders oft susteren huyse niet moegen comen jegens haeren wille oft dancke opte voers. peyne, ende omme dit te bad te houden, so quam mede vore Burgermeesteren ende Scepenen der stad van Antwerpen, ter beden des voers. Laureys, Wouter van Haren die tot alle des voers. Laureys goeden met scepenenbrieven van Bruessel beleyt is, ende geloefde de voers. geloeften ende verbonde van weerden te houdene sonder daerjegens te doene oft te comene in eeniger manieren, nietjegenstaende eenige brieve van beleye oft andere verbonde die hy hem gedaen mach hebben. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende eenenviertich, XXIIII dage in Julio.

Anno XLI, opten lesten dach van Januario, soe swoer lyflic aen den Heyligen de voirs. Lauwereys, in presentien van Romboute van den Schoiren, van dez Schouttets wegen dairaf gelast zynde, Willeme Noyts, Burgermeester, Willeme van den Wyngaerde, Janne van Riethoven, Janne van der Ryt, Scepenen, dat hy tallen dagen van weerden houden sal alsulken raminge ende ordenancie als tanderen tyden by den Heere ende by der stad gemaect is, in alsulker vuegen als hiervoere verclaert staet, sonder dairjegens te doene in eeniger manieren, ende voirdane dat hy altyt, als hy des vermaent sal worden van den Heere ende van der stad, hier tAntwerpen innecomen sal ende niet weder van hier scheiden sonder consent van den Heere ende van der stad.

---

28 Juli 1441.

Beslissing over de aflegging eener korenrent.

fol. 39. In den jaere Ons Heren M CCCC ende XLI, XXVIII daige in Julio, soe quam in de banck voir Burgermeesteren, Scepenen ende Raitsluden, brueder Jan Tzet, procurator sgodshuis van den Chartroysen buyten Antwerpen, in den name van denselven godshuyse, ende begerde te quyten alsulken een halster rogs erflic als de kyndere Laureys Muschs wilen hadden ende heffende waeren op een stuck lants gelegen te Beerschot, streckende van den wege aen tcruyce tot by Jan Digens erve plachte, denselven godshuyse nu ter tyt toebehoerende, meynende dat dat ter quitingen stont na der stad recht, want Laureys Mussche dat vercregen hadde synt den jaere van viven etc., ende na tverantwoirden dat de kyndere Laureys Muschs dairop deden zeggen, dat dat lant, dat de Chartroysen nu vercregen hebben van Kerstinen Coevoets, dair zy thalster rogs erflic op hebben, toe te behoeren plach Vrouwen van den Zoeme, harer oudermoeden, ende dat van dier moeyen bleven waere haere moeder ende alsoe voirt op hen, ende dairaf en hadden zy gheen bethoen dan huer hercomen, ende meynden de Chartroyse dat zyt quyten moichten, dat zy die brieve oft dat bethoen by brachten, dwelc zy niet en daden, ende alsoe wart doen getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raitslude voirs., dat de voirs. kyndere Muschs bliven zouden by haeren erfrogge ende by haeren hercomene.

---

9 Augustus 1441.

Aanstelling van voogden voor de minderjarige Catharina van Brechte.

fol. 44 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC XLI, IX dage in Augusto, soe wart overdragen ende gesloten by Burgermeesteren,

Scepenen ende Raidsluden dat Willem de Greve, bontwerkere, Peter de Greve, scoemakere, Claus de Greve, bontwerkere, gebroederen, ende Jan van den Dycke, huydevettere, momboeren syn souden van Katlynen, wettige dochter Philips van Brechte, natuerlic zoens wilen Jans van Brechte, ende Katlynen van Backenbrugge, ende dairtoe warden zy gheordineert ende met rechte gewyst omme der voirs. Katlynen goede te regeren tot haeren meesten orboere ende profyte ende dairaf wettige rekeninge te doene alsoet behoert. Behoudelic dien, dat Katlyne van Backenbrugghe, haere moeder voirs., aen de voirs. goede haere tocht ende bylevinge hebben ende behouden sal, alsoe de scepenenbrieve, dairmede de voirs. goede den voirgenoemden kinde gegeven ende gemaect zyn, dat wel verclaren, ende dit wart aldus overdragen overmids dat de voirs. Philips van quaden regimente was, opdat hy de voirs. goede niet en soude vercoepen, becommeren, beswaeren noch gelosen in eeniger manieren.

---

11 Augustus 1441.

« *Emancipatie* » *van Jan Roef.*

Achtervolgende den vonnis in der Vierscaeren tAntwerpen fol. 44 vo. gewyst by Janne van der Ryt, Borgermeester ende Scepen, ende met gevolge van den Scepenen, sinen medegesellen hierna bescreven, na de hoeghe heerlicheit ons liefs genedichs Heeren sHertogen van Bourgongnen ende van Brabant, ende na der Vierscaeren recht, soe heeft Willem Roef, backere, in den name van hem ende van Magrieten Wraeghs, sinen wettigen wive, openbaerlic wt hoeren broede gedaen, wt hoirre hoeden, wt hoeren regimente, vut hoeren laste, besorghe ende vut alle hoeren goiden, Janne Roef, hoirre beider wettige sone, mids der bewysingen van II ouden groten erflic, die sy hem nu bewyst hebben jaerlix te hebben ende op te bueren op hoere stede met huyse, hove ende met alle datter toebehoert, gestaen in de lange Nieustrate, daer sy

nu in wonen, tusscen der Vrouwen huys van Loenhout, aen deen side, ende Jan Bertels, de hoeymakere, aen dander side, mids welken voirs. bewysingen de voirgenoemde Willem ende Magriet, syn wyf, den voirgenoemden Janne, hoeren zone, wtgegoidt ende bewyst hebben wt allen hoeren goiden, lasten ende bedrive, gelyc voirs. is, nae de hoege heerlicheit ons genedichs Heeren voirs. ende den rechte van der voirs. Vierscaeren. Hier waeren by Wouter van Ranst, Willem van den Wyngaerde, Heinric Colibrant, Willem van den Broeke, Willem Mengyaert, Willem van den Werve, Michiel Kyekens ende Claus Wynrix, Scepenen. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende eenenviertich, XI dage in Augusto.

---

18 Augustus 1441.

Uitspraak in een geschil tusschen Elisabeth Alleyns en de voogden van Joanna Mys, rakende de nalatenschap van Godevaard Draecx.

fol. 44 vo. Op alsulken geschillen als vutstaen tusschen Jouffrouwen Lysbetten Alleyns, Aernouts Fieryns sweger, met huerer medepartyen, ter eenre zyden, ende den momboeren van Jouffrouwen Jannen, wettige dochter wilen Jans Mys, ter andere, omme sekere goeden wille die bleven ende verstorven syn na de doot wilen Godeverts Draecx, in welke goede de voirs. Jouffrouwe Lysbet, als erfgename des voirs. wilen Godeverts, meynt ghericht te zyne, dwelc huer de voirs. momboeren ontkennen, dairomme de voirs. partyen comen syn voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van Antwerpen, die dairaf overhoirt ende gesien hebben alle tghene dat zy ende elc van hen hebben willen segghen ende allegeren, ende alsoe na de gelegentheit der zaken ende na tghene dat dairaf van ouden tyden geschiet ende gehandelt is geweest, soe is den voirs. partyen tanderen tyden geseit van den voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden, dat zy van den geschille voirs. volgen souden

ter stede ende plaetsen dair den bodem ende gront van den goeden gelegen is, maer waert alsoe dat de voirs. momboeren der voirgenoemder Jouffrouwen Lysbetten haere maechscap niet kennen en wouden, dat zy dat bethoenen ende bybrengen soude voere de voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden, opdat zy woude, opten dach van heden die hen dairaf aen beyden zyden beteykent was. Ende want de voirs. Jouffrouwe Lysbet ten dage voirs. haere maechscap niet en bethoende, alsoe haer dat beteykent was, soe wart voirt by den voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden getermineert, achtervolgende tghene dat zy den voirs. partyen tanderen tyden geseit hadden, dat zy aen beyden zyden trecken souden ten bodem ende gronde dair de voirs. goede gelegen syn, ende dat eenyegelic aldair bringhen soude alle alsulken bescheit als dairmede hy hem behulpen wille ende recht gheven ende nemen, alsoet behoert, tusschen dit ende Sinte-Bavendach naest toecomende, oft anders dat de voirs. Jouffrouwe Lysbet den voirgenoemden momboeren gelden ende betalen sal alsulken redeliken cost als zy gedaen hebben int vervolgen van deser saken, ter taxacien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden voirs. Gedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC eenenveertich, achtien dage in Augusto.

---

9 September 1441 — 24 April 1442.

Uitspraken van Nicolaas Colensone als scheidsrechter in een geschil tusschen Willem Zelyen en zijne neven.

Alse van alsulken twy ende geschille als gehangen hebben tusschen Willem Zelyen, van Hoechstraten, aen deen side, ende Heeren Her Jans kynderen van den Vloet, daer de voirs. Willem oem af is, ter andere, toecomende ende spruytende van sekeren laste ende onvreden die de voers. Willem Zelyen geleden hadde van eenen Dierycken Wilmaer, Schouthet tot fol. 47.

Brechte, ruerende van synder dochter die hy voirthys ende syn wyf in huwelike voertgeset hadden, daer vele moeyten af quam van den eenen man voere ende van den anderen na.

Item, om welcx geschils wille vele moeysels rees ende opverstont tusschen den voirs. Dierycken ende Willeme voirscreven, dien hy vele geloiften gedaen hadde ende niet wel afgeraken en conste, daerom dat Her Jans kindere voirs., syn neven, aennamen hoeren voirs. oem te behelpene vuyt den voirs. laste na hoeren vermoeghen.

Item, omme te volcomen ende hoeren oem te ontlasten, soe wart overdragen bi de vrienden, dat de voirs. Willem Celyen hem alle zyne goede ontvuten ende onterven soude ende sinen voirs. neven daertoe doen metten rechte, alsoe hy dede, alsoe wel te Hoochstraten als te Zundert of Weernout ende daer omtrent.

Item, het es waer alse de voirs. kyndere alsoe verre vervolgdt hebben, dat sy Willeme, hoeren oem voirs., te vreden gestelt hebben met Dieryc Wilmaer voirs., soe meynen sy alle de voirs. goide te hebben ende te behouden die huer voirs. oem hem gegeven heeft, na vutwysen der brieve die daeraf gemaect syn, behoudelic hem altoes synre tocht ende bilevinge, van denwelken de voirs. Willem Celyen niet gepaeyt en is, meynende soe wes hy sinen voirs. neven voirthys geloift ende verkent heeft, het sy met brieven oft anders, dat hy dat gedaen heeft ter goeder trouwen, want hy anders bederffelic wesen soude en moucht hy synre goide niet gebruyken na de grote schult die hy sculdich es ende die hy betalen moet ende met sinen goide hem behelpen.

Item, omme deselve geschille tusschen den oem ende de neven te neder te leggen ende vereffent te worden, soe hebben sy aen beiden siden, by ordinancie ende middele van der Wet van Antwerpen, hen gekeert in viere goide mannen, te weten de voirs. Willem Celyen in Wedemaer van Kuyck ende in Heinric van der Meere, ende de voirs. syn neven in Wouteren

van den Broeke ende Jan Spierync, met vorwaerden en constens die viere seggers niet eens geworden, dat sy dan eenen geliken overman kyesen souden, ende daert die sette daer soudt bliven ende stadgrypen om van weerden te bliven tallen dagen, daertoe dat sy eendrachtelic gekoren hebben omme overman te wesen Claus Colensone, poirtere tAntwerpen, ende hem de saken wel ende bescheydelic elx opynye tot hoeren bescheyde dienende notabelic overbracht hebben.

Item, de voirs. Claus ontfanghen hebbende clachte ende verantwoirden van beyden partyen, metgaders den avyse van den voirs. vier seggeren ende elc opt tsine, heeft in den name Goids syn seggen ende vuytsprake daeraf geseyt ende gepronuncieert in der manieren ende formen hierna verclaert.

In dén iersten, soe es des voirs. Claus seggen ende vuytsprake, als overman, want hem aenbracht is dat des voirs. Willems Selyen erflike goide jaerlix weert mogen wesen elleve sister rogs erflic, daeraf soe selen de voirs. kyndere Reyns te hemwaert behouden rechte voert een zister ende XIII loepen rogs erflic, daer sy toecomen syn met rechte voer hoer vutgeleende gelt dat sy vutgeleyt hebben. fol. 47 v°.

Item, van den anderen IX sisteren ende III loepen rogs erflic, soe sal Willem Selyen te hemwaert behouden sinen vryen wille mede te doene ende syn schult mede te betalen, V sistere rogs erflicker renten, sonder calaengieren, letsel oft moeysel van den voirs. kynderen ende sonder argelist.

Item, de andere viere sisteren rogs ende drie lopen erflic sal Willem Celyen syn tocht ende bylevinge aen behouden alsoe lange als hy leven sal ende niet langere, ende alsoe schiere als hy, Willem, van live ter doet comen sal wesen, soe sullen die erflic comen op synre suster kyndere voirscreven.

Item, heeft yemant eenigen achterstel ontfangen, dat sal volgen sinen principalen.

Ende hiermede seegdt de voirs. Claus de voirs. partyen

aen beiden siden wel vereffent, verlyct ende gesleten van allen geschille voirs. ende alle brieve te nyeute, opte peyne van hondert ryders wie hiertsegen dade, te bekeeren ter ordenancien van den overman voirs., behoudelic dien, viele daer enige duysterheit inne in enich van den poynten voirs., dat houdt de voirs. overman tsinen verclaeren, alle argelist vuytgesteken, welke paeyne van C ryders voirs., de voirs. overman, Claus Colensone, in presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide gestelt heeft, waert dat enich van den voirs. partyen tvoirs. seggen niet houden en woude gelyc voirs. is, deen derdendeel den Heere, dander der stad van Antwerpen ende tderde derdendeel die tseggen van weerden houden, nochtan altyts tvoirs. seggen van weerden te bliven tallen dagen, voert tverclaeren dat de voirs. Claus Colesone behouden heeft op datter duysterheit inne viele, dat heeft hy overgegeven der stad van Antwerpen oft synre gebrake, omme tselve verclaeren by huer gedaen te worden in der manieren hy selver soude mogen doen. Gedaen int jaer Ons Heeren XIIII^c XLI, IX dage in September, ende dit staet int nyeu register van der stad voirs. int blat van XLVII.

fol. 46 v°. Achtervolgende der vuytspraken die Claus Colensone vuytgesproken heeft tusschen Willem Celyen ende synre suster kyndere, daerinne men geschille ende duysternisse bevonden heeft, soe heeft de voirs. Claus Colensone tselve geschille ende duysterheit verclaert opten XXIIII^sten dach van Aprille int jaer van XLII^en, in der manieren hierna bescreven, te weten is, als van alsulken viere zisteren ende drie loepen rogs erflic die Willem Celyen suster kindere hebben sullen van Willem Celyen voirs., daerinne hy syn tocht behoudende blyft, so syn die bi den voirs. Clause Colensone verclaert in der manieren hierna volgende: Item, op de hoeve tAchtmale XXVI loepen rogs erflic; item, tOekele de helft van X moedeken rogs erflic; item, tAchtmale op IIII moedeken zaetlants een zister rogs erflic dat men te leen houdende is van den Joncker van Wesemale; item, op noch eenen beemt ende bosch tAchtmale, geheeten den Buysbosch, die Jan Wilmaer in handen heeft, drie viertelen rogs erflic ende die men te leen houdende is vuyten huyse van Oesterhout; item, noch II viertelen rogs erflic op eenen beemt, geheeten

Doyenbroec, die Heinric van der Haere nu in handen heeft te Werent ende die men te leen houdt van den Joncker van Wesemale, in welke voirs. goide ende pachte de voirs. Willem Celyen synre voirs. suster kynderen terstont goiden sal ter plaetsen daer sy onder gelegen syn, behoudelic, dat de voirs. kyndere den voirs. Willem Celyen wederom alsdan hem syn tocht in de voirs. viere zistere ende drie loepen rogs erflic bekennen sullen, ende hiermede sullen de voirs. partyen aen beiden syden verlyct, vereffent ende verscheiden syn van al tal gelyc ende in alle der manieren tvoirs. voerseggen dat oic verclaert ende inhoudt.

---

24 September 1441.

« Montsoen » over den manslag gepleegd op Willem Wielanck.

Als van den ongevalle geschiedt by handen Gielys Sanders, fol. 45. sbastaerts, ende sinen medegesellen aen Willem Wielancke dien zy van live ter doot brachten, dies ziele God genadich zy, so is by middele van vrienden ende magen, ende zunderlinge by Jonckeren Anthonys van Rotselaer geraempt, gedeedingt ende gemaect een claer zuendinc, paeys ende vrede tusscen den voers. Gielyse ende sinen medegesellen metten vrienden ende magen die daeraen cleven, ter eenre ziden, ende Jacobe Wielanck, wettich sone Willem Wielanx, den bruederen Willem Wielanx, den vrienden ende magen des voers. Willems ende die daeraen cleven, ter andere, in der manieren hierna verclaert: Te weten is, dat de voers. Gielys sal doen celebreren, ter eeren Gods ende ter laeffenissen van der zielen des voers. Willems, xv^c^ zielmissen bynnen jaers, deen helft daeraf ten Predickeren tAntwerpen ende dander helft tOnser Vrouwenbruederen te Mechelen, ende daeraf goet bethoen brengen. Item, so sal de voers. Gielys doen den voers. vrienden ter eeren ende ter salicheiden

der zielen een pelgrimagie tSinte-Peters te Rome, ende die porren tusscen dit ende de viere Paesdage naestcomende, ende niet weder int mercgreefscep comen hy en hebbe tyerst goet bethoen bracht dat hy de voers. pelgrimagie also gedaen sal hebben oft partien goeden moet gecregen. Item, so sal Loey Galopyn doen den voers. vrienden ter eeren ende ter salicheiden der zielen een pelgrimagie tOnser Vrouwen te Podegoute by Napels. Item, so sal Gielys Post doen den voers. vrienden ter eeren ende ter salicheiden der zielen een pelgrimage tOnser Vrouwen te Rotfraerde. Item, so sal Gheerd Teems doen den voers. vrienden ter eeren ende ter salicheiden der zielen een pelgrimagie tSinte-Franciscus tAssysen. Item, so sal Peter Neve doen den voers. vrienden ter eeren ende ter salicheiden der zielen een pelgrimagie tSinte-Jacops in Galissien in Compostelle. Ende na dat zy de voerscreven pelgrimagien gedaen selen hebben, so selen sy moeten bliven vuter stad van Antwerpen ende mercgreefscepe van Rien drie jaer lanck, ende insgelycx vuten dorpen van Borchte, Swyndrecht, Cruybeke, Baersel ende Repelmonde, maer waert dat de voers. Gheerd Theems bewysen can by den gesworen surginen van der stad dat hy anderen gangers gheenen voet redelic houden en mach, dat hy dan volstaen soude sonder pelgrimagie te doen met also vele langen tyts vute te bliven van den voers. plaetsen als men soude moegen gaen tSinte-Jacops, met eenen halven jaere daertoe, ende waert oic dat Peter Neve doot waere, dat hy dan ofte de syne van der pelgrimagien voers. ongehouden selen syn. Item, daertoe sal de voers. Gielys gheven den vrienden ende magen ter moetsoenen duysent ende vyftich gulden Arnoldus, thiene stuvers voere elken gulden, ende die te betalen bynnen jaers, te wetene telken XVII weken een derdendeel daeraf, ende dat men die wel sal verborgen met goeden borgen, van welker voers. sommen men nemen sal I $^{1}/_{2}^{c}$ gulden ende daermede zuenen de vriende ende mage van Clause Boyst, ende die voers. I $^{1}/_{2}^{c}$ gulden selen moeten comen in handen des voers. Jonckeren Anthonys. Ende hiermede heeft de voers. Jongker Anthonys de voers. partien, vriende ende mage ende alle die daeraen cleven oft tangeren, geseeght wel ende wittelic versuent ende vereffent, ende so wie van hen den anderen hierinboven misdede in woerden oft in

werken, heymelic oft openbaer, oft die oic de voers. vutsprake niet en hielde oft en voldade in der manieren voers., dat waere op zuenbrake ende vredebrake. Dese vutsprake geschiede in presencien van partien ende van vele omstanders int godshuys van Sinte-Michiels tAntwerpen anno XLI, XXIIII dage Septembris.

---

27 September 1441.

De weduwe en de kinderen van Adriaan Meeus ontlast van de borgtocht door hem gesteld voor Simon Beys en Cornelis Muyl.

Anno XLI, XXVII dage in Septembri, so schauden Symoen Beys ende Cornelys Muyl, in presencien Wouters van Ranst ende Henric Colibrants, Scepenen, quite de wedewe Adryaen Meeus, theenghieters, ende haere kindere van alsulken borchtochten als Adriaen Meeus voers. hen gedaen hadde voere zekere coepluyde van Lonnen, in Engelant. fol. 45.

---

27 September 1441.

Vergiffenis geschonken aan Jan Volaert wegens de misdrijven door hem tegen den Hertog en de stad gepleegd.

Anno XIIII^c ende XLI, opten XXVII^sten dach van Septembri, so wart by Heeren Janne van der Bruggen, Riddere, Schouthet tAntwerpen, ende by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluiden van der stad van Antwerpen Janne Volaert, Jan Volaerts sone des schoemakers, quite geschouden ende ver- fol. 45.

geven alle tghene dat hy jegens onsen genedigen Heere den Hertoge van Bourgongnen ende van Brabant ende de stad van Antwerpen misdaen ofte gebroect mochte hebben totten dage toe van huden, ende dit is bevolen by den voerscreven Schouthet ende stad in der stadregister van Antwerpen aldus te settene ten jare ende dage voers.

E. VINEA.

---

4 October 1441.

Inschrijving der huwelijksvoorwaarden tusschen Joris van der Heyden en Beatrix van der Reke, weduwe van Lauwerijs Hasselberchs alias Myerselman.

fol. 46. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XLI, viere dage in Octobry, soe wart desen brief hierna bescreven by Joryse van der Heyden ende Beatricen van der Reke geconsenteert in der stadregister van Antwerpen gestelt te wordene, ende oic ter begerten van den partyen dier aen cleefden wart voert by Borgermeesteren ende Scepenen, die over tverliden van den voirs. scepenenbrief stonden, bevolen denselven scepenenbrief int voirs. register gestelt te wordene, ende Mertene den Hase ende sinen wive daeraf een copie te laten hebbene, opdat hen gelieft, denwelken scepenenbrief van woerde te woirde hierna volghdt: Wy Jan van der Ryt ende Claus Wynrix, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Jorys van der Heyden, wettich sone Jans van der Heyden, aen deen side, ende Beatrys van der Reke, weduwe wilen Lauwereys Hasselberchs die men hiet Myerselman, met eenen momboere huer gegeven metten rechte, aen dander side, bekenden ende verliden onderlinge aen beyden siden ende in gerechter huweliker voirwaerden, op dat thuwelic tusschen hen beiden volcomt met oirlove der heyleger kerken daerinne dat sy gemyct hebben te versamenen, dat zy aen

beiden siden gewillecoert, geloift ende geconsenteert hebben ende dat oic in derselver huweliker geloiften beworwaert ende ondersproken is alle alsulken punten als hierna bescreven staen, dats te weten : In den yersten, dat de voirs. Jorys in gheenre manieren voere yemande geloven oft borge bliven en sal dan altyt by consente ende biwesene van der voirs. Beatrysen van der Reke, sinen toecomenden wive, ende dat hy oic gheen onredelike oft quade comanscapen doen en sal, ende waert dat sake dat hy enich van dien tween punten dade, sonder consent van derselver Beatrisen, gelyc voirs. is, dat alsdan derselver Beatricen goide altyt daeraf ongelast ende ongehouden syn souden ende bliven, ende dat men dat met syns selfs goiden voldoen soude, sonder daerjegens verlyct te sine. Item, dat deselve Jorys alsulken tweelve ende een half gemeten waterlants als hy liggende heeft bynnen Outserwele, dat hy die niet en sal moegen vercoepen, veranderen, versetten, becommeren, belasten noch vuytgaen in gheenre manieren dan altyt by consente van derselver Beatricen, ende dat tselve lant ter yerster doet van hen beyden haefdeelich syn sal gelyc der helft van derselver Beatricen stede, gestaen in de Mere, ende hoirre inhaven die alsdan daer wesen sal, behoudelic altyt dien fol. 46 vo.
dat deselve Beatrys oft hoere wettege geboirte ende nacomelinge met alle derselver Beatricen cleerderen, abyten, joweelen ende cleynheyden die tot hoeren live hoeren sullen, altoes hoeren vryen eyghenen wille mede sal moegen doen, weder dat deselve Jorys langer leeft dan zy oft zy voer hem, sonder den voirs. Joryse oft sinen erfgenamen eenige verlikenisse daerjegens te doen, ende dat zy oic hoer vordeel nochtans altyt behouden sal als dbedde tusschen hen beiden gescheiden sal syn na der stad recht, sonder mindernissen oft afcortten van des voirs. is, ende oic sonder den voirs. Joryse oft sinen erfgenamen enighe verlikenisse daerjegens te hebbene, mer des is oic vorwaerde dat deselve Jorys syn cleedere tot sinen live behoerende voeren vuyt hebben soude, alsoe verre als hy langere leefde dan de voirs. Beatrys ende anders niet, ende oic syn vordeel na der stad recht. Vordane is vorwaerde ende ondersproken dat alle alsulken erflike goide, ruerende ende onruerende, welkerhande dat se syn sullen, als de voirs. Beatrys aen den voirs. Joryse

nu te huwelic bringen sal, dat deselve Jorys, na derselver Beatricen doet, gheen tocht, bilevinge noch gesach daeraen hebben en sal noch behouden in gheenre manieren, mer dat die geheelic ende al te male, na derselver Beatricen doet, gaen, keeren ende bliven sullen op hoeren gerechten naesten geborenen oyer, sonder denselven oeyr enighe verlikenisse den voirs. Joryse oft sinen erfgenamen daeraf te doen, behoudelic altoes dien, gecregen sy tsamen wetege oyer van hoirre beyder liven comen synde ende het levende blyft na derselver Beatricen doet, dat dadt selve oeyr in de voirs. erflike goide die sy aen hem nu bringen sal, na derselver Beatricen doet, van dien dage voirt deylen soude kynt kynts gelyc, gelyc derselver Beatricen geboeren voiroeyr, oic behoudelic dien dat deselve Beatrys bynnen hoeren levenden live met alle hoeren goiden haeren vryen wille mede sal mogen doen op alsulken ondersproken vorwaerde ende condicie, dat de voirs. Jorys ende syn nacomelinge te vreden selen moeten syn met alle den voirs. vorwaerden, punten ende geloiften, ende daermede vuytbliven ende die van weerden te houdene tallen dagen. Mede quam voere ons Lysbeth Hasselberghs, der voirs. Beatricen dochter, met Merten den Hase, hoeren wettegen man ende momboere, ende geloefde de voirs. huwelike vorwaerde ende geloiften altyt goet, vast, gestentich ende van weerden te houdene, sonder daerjegens te comene ofte te doen in gheenre manieren, alle argelist hierinne vuytgescheiden. In kennissen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende eenenviertich, viere dage in Octobry.

---

13 October 1441.

Uitspraak van Hendrik van der Meere, als scheidsrechter in een geschil tusschen de borgen van Hendrik de Pape en deszelfs vrouw.

fol. 48. Opte geschille ende heyssche die lange gereden hebben

van Heylwigen sPapen, als mechtich gemaect van Heinricke den Pape, horen man, ter eenre siden, ende Ghisel de Droege ende Willem Godens, als borgen van Heinricke den Pape, ter andere zyden, van welken geschille ende heyssche de voirgenoemde partyen van beyden siden hen ganselic gekeert ende gesubmitteert hebben elc in twe goide mannen, te weten de voirs. Heylwych in Janne Back ende Adriaen Alaerts, ende de voirs. borgen in Cornelys Alaerts ende Herman den Zagere, ende dat in deser manieren, waert by alsoe dat de voirs. IIII goide mannen van den voirs. heysschen ende geschillen tsamen veraccordeerden, dat souden de voirs. partyen aen beiden siden moeten houden oft metten vonnisse gewyst waere, ende en constens sys niet eens geworden, soe souden sy gaen bi de stad die hen dan eenen overman stellen soude, ende daert die sette daer soudt gedoempt bliven gelyc oft metten scepenenvonnisse gewyst waere, alsoe metten cortssten dat de voirs. IIII goide mannen versament hebben geweest ende elx partien heysch ende gebrec aengehoirt, maer sy en hebben des niet eens connen geworden, alsoe dat zy by de stad gegaen syn om eenen overman te hebbene, ende welken dat Borgermeesteren, Scepenen ende Raitsluyde der stad van Antwerpen gebeden ende gelast hebben Heinricken van der Meere als van den voirs. heysschen ende geschillen een overman te sine, dwelc hy ten bevele van der voirs. stad aengenomen heeft ende by goeder voirsienicheit aengehoirt ende gevisenteert scepenenbrieve, certificatien ende vele gescryften van beyden zyden, ende hem ripelyc daerop bezonnen en heeft met allen ernsticheiden metten voirs. poynten geweest ende verhaelt by Bourgermeesteren, Scepenen ende Raide der voirs. stad van Antwerpen, diewelke dese navolgende poynten ende wtsprake daerop geconformeert hebben, gelyc hierna bescreven staet.

In den yersten, na wtwysen van der certificatien die van Heerentals komen is, die wel bewyst dat de partien aen beiden siden int jaer van XXXVII, XXVIII dage in Junio met eenen vonnisse tAntwerpen gewyst waeren bynnen den genechte te Herentals rekeninge te doen, gelyc sy aldaer doen daden, daer de stad van Herentals hoer gedeputeerde by stelde ende tot dier tyt der stad van Antwerpen weder

over certificeerde tsluyten van der rekeningen, seeght de voirs. Heinric dat dat alsoe van weerden bliven sal.

Item, als van den twee bierassysen van Herentals die Heinric sPapen verpacht hadde in denselven tyden doen hy gevangen was, ende daer de borgen Heinrix sPapen alsdoen metten recht toe bedwongen worden, dat zy mousten betalen het verlies dat aen de assyse op dien tyt viel, ende dat droech Heinric sPapen deel IIII pond ende thien scellinge ouder grote, ende oic XX croenen aen de buyten bierassysen, daeraf de voirs. Heinric sPapen wyf meynt ongehouden te sine, ende seegt dat sy niet vorder macht en hadden huer goide te vercoepene dan III^{c} cronen gedragen, na inhouden den scepenenbrieve etc., seegdt de voirs. Heinric bi der redenen dat sy daertee bedwongen weerden met rechte ende engheen goide en consten vercoepen de stad en moste vore vernuecht syn, alsoe blyft hy daerby dat die betalinge in der borgen somme in hoirdere rekeninge van weerden wesen sal.

fol. 48 v°. Item, als van den XVIII croenen die deselve borgen tsegen horen cost ondergehouden hebben, seeght de voirs. Heinric dat de borgen hemselven daermede betalen sullen in de somme van der rekeningen die sy gedaen hebben van dat meer gedraecht duytgeven dan dontfanc, ende hieraf van der voirs. rekeningen die tot Herentals geschiet is metten puynten voirs., soe en sal deen opten anderen geen verhael meer hebben die rekeninge sal van weerden bliven na vutwisen der certificatien van Herentals.

Item, opte gebreke die Heinric sPapen wyf seegt dat sy tachter is aen de borgen dat sy ende Heinric, huer man, bynnen huys gelaten souden hebben soe in goide, soe in zilvere, in lakene ende anders, dat beter was dan hondert croenen, alsoe sy seegt, ende oic meer huysraets vercocht souden hebben dan zy hoer ter rekeningen bracht hebben, dwelc sy van den borgen meynt opgerecht te hebbene, seegt de voirs. Heinric van der Mere dat des voirs. Heinrix sPapen wyf bynnen XV dagen naestcomende huer gebreck met hoirre eedt gewarnigen, alsoe verre als de voirs. borgen daer gheen onschult vore en willen doen, ende soe wes sy gewaricht

metter eedt, daer de borgen geen onschult tsegen en doen, dat sullen sy hoer dan bynnen eenre maent daerna opleggen ende betalen.

Item, desgelycx als van den XIII pondt groten, scellinge ende penninge die de borgen heysschen dat zy tachter ende in gebreke noch syn, alsoe zy seggen, aen Heinric den Pape, aen syn wyf ende hoirre beider goide, seegt Heinric soe wes de borgen dorven halen op horen eedt ende daer de voirs. Heylwich sPapen geen onschult vore en sal dorven doen binnen XV dagen naestcomende, dat sy hen dan dat gebreck bynnen eenre maent betalen sal gelyc boven verclaert staet.

Ende alsulken obligacie als de borgen onder hebben van Heinricke Stellinc uten Oudenbossche, dat zy die obligacie voirs. overgeven sullen Heylwigen sPapen omme hoir mede te helpene opte selve schult, opdat sy can, ende oft hier enige donckerheit inne viele, dat houdt de voirs. Heinric altyt tot sinen verclaren. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende eenenviertich, opten XIII[sten] dach in Octobry.

Ende want de voirs. partyen aen beiden zyden tot hoirre eedt getermineert ende vutgesproken syn ten dage voirscreven, soe hebben sy aen beiden syden onschout metter eedt gedaen van des sy malcanderen aenseggende waeren, ende daeromme soe segge ic se aen beiden siden vrientlic van malcanderen vereffent, verlyct ende gesleten tallen dagen.

---

28 October 1441.

Oorvrede gezworen door Jan van den Zanne aan Jan van den Bossche, Jan Meersmans en Geeraard Gelaesmakere.

Int jair Ons Heeren M IIII[c] ende XLI, XXVIII dage in Octobri, in presencien van Burgermeesteren, Scepenen ende fol. 45 vo.

Raetslieden van der stad van Antwerpen, soe swoer lyflic aen den Heyligen met gestaefden eede Jan van den Zanne, ketelboetere, woenende in Kypdorp, dat hy Jannese van den Bossche, Janne Meersmans, ketelboetere, ende Gheerde Gelaesmakere, van Thienen, van dien daghe voirdane niet mesdoen en soude noch doen misdoen, in woerden noch in werken, by hemselven noch by yemande anders van zynen wegen in gheenre manieren, omme gheenderhande zaken wille die hy met henlieden oft zy met hem vuytstaende hadden gehad tot dien dage toe, sonder argelist.

---

3 November 1441.

Uitspraak in een geschil tusschen Peter de Buysenere en Zeger Woeyten, betrekkelijk eenen beerput gelegen tusschen hun beider erf.

fol. 45 v°. Op sulke questie ende geschille als geweest is tusschen Peteren den Buysenere, heysschere, ter eenre siden, ende Zegeren Woeyten, *in de Roese,* verwerdere, ter andere, toecomende ende sprutende van eenre stenender loeven metten gronde, metter waerdribben die daertoe behoirt, gestaen opte Roeyen achter Peters huysinge van den Putte ende Jan Quintins dorganghe, na vutwisen eens scepenenbriefs daermet Jan Quyntins voirs. de voirs. loeve terve gegeven heeft Peteren van den Putte, ende omme derselver waerderibben wille tusschen hoirre beider erve gelegen, die Peter voirdere in des voirs. Zegers erve leyden wille dan de voirs. Zegere meyndt dat hy sculdich is van doen, soe heeft men bevonden na vutwisinge hoerer beider bescheit die sy hadden ende elc van hen met scepenenbrieven van Antwerpen, ende voert na dbescheit dat de gesworne erfscheyders van der stad voirs. die geweest syn daerop claerlic bevonden hebben, dat de voirs. Peter na den heysch ende begerte die hy op den voirs. Zegeren oft op syn erve begert heeft niet alsoe en behoirde, gemerct dat des voirs. Zegers brief oudere was

ende die claerlic begreep hoe verre men de voirs. waerderibbe sculdich waere te leydene, ende voert tusschen hoirre beider erve eenyegelyc hem van allen anderen saken soude moigen weten te richtene, soe wart geordineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Rait van derselver stad ende by consente van beyden den partyen ende na donderwys dat de voirs. erfscheyders daeraff bevonden hadden, dat de voirs. Peter niet voirdere hanteren oft varen en soude in prejudicien van Segers erve ende na inhout syns briefs dan hy se opten dach van huden bevindt, behoudelic altoes dien, coste deselve Peter oft syn nacomelingen metten voirs. Zegeren oft met sinen nacomelingen namaels voirdere gededingen, dat mocht hy doen. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M vierhondert ende XLI, drie dage in Novembry.

---

8 November 1441.

Geding over eene korenrent bezet op goed te Ravels, naar de bank aldaar verwezen.

Anno XLI, VIII dage in Novembri, so wart getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde, in de volle banc sittende, alse van alsulken geschille als vutstaende was tusschen Clause den Coster, Peteren van Drymilen, ter eenre ziden, ende Henric Nouts, ter andere, omme sesse viertelen rox erflic die de voers. Peter van Drymilen voermaels gecocht heeft op zekere goede te Ravels gelegen, mids dat beyde partien begheerden trecht van der banck daer bodem ende gront gelegen is, dat beyde partien trecken selen in de banck te Ravels, daer bodem ende gront gelegen is, ende daer de zake yerst ingeset is, ende also lange selen de coste stille staen, ende wie daer int ongelike bevonden wort, sal de coste betalen die nu daeromme gedaen syn. fol. 45 v°.

---

10 November 1441.

Verklaring van schippers van Antwerpen over het nakomen van een bevel des Hertogs betreffende de schippers van Gent.

fol. 46. Anno XLI, X dage Novembris, so quamen voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden der stad van Antwerpen Henric Bekenzoen, Bouden *in den Osse*, Joes Swanaert, Wouter Wychman, Jannes Wilzoeten, Libbrecht van Minden, Jan Peterssoen, Dieric Cortroc, Peter Pot ende Claus van Emkerke, alle van den scipambachte tAntwerpen, ende gaven te kennen dat zy den knapen van haeren ambachte alomme tot haeren medegesellen hadden doen gaen, bevel doende eenenyegeliken van den ambachte voers. dat zy ende elc byzundere lieten laden die scipluyde van Ghend alle manieren van goede hier bynnen der stad ende daervore, also zy voermaels gedaen hebben ende also dmandement ende dbevel van onsen genedigen Heere daeraf in heeft, ende waert dat yemand hem rebel daerjegen maecte, dat waer op lyf ende op goet te verbueren. Voert meer seyden zy dat zy hoopten haere gesellen in dien te hebbene dat tvoerscreven gebod wel gehouden sal bliven, ende waert dat zy des niet gedoen en consten, so souden zy in goets tyts dat den Heeren ende der stad te kennen geven ende die overbringen by namen ende toenamen wie de rebelle syn, so dat de Heere oft de stad in gheenre scaden daerby comen en souden, ende hierop wart verhouden dat ons genedichs Heeren bevel by den Heere ende by der stad openbaerlic ter poyen niet vutgeropen en wort, behoudelic altyt eenenyegeliken sinen rechte.

---

13 December 1441.

Jan van den Dale alias de Wale doet afstand van zijne goederen aan Willem de Laet en Hendrik Maes, die zich verbinden hem op lijfrent bij hun te nemen.

In den jaere Ons Heeren XIIII^{c} XLI, XIII dage in Decembry, soe wart overdragen by Bourgermeesteren, Scepenen ende Rait als van Janne van Dale die men heet de Wale, mitz dat hy een oudt cranck man was ende sekere goide hadde dewelke hy met eenen scepenenbrieve van Lyere sekere personen overgegeven heeft, dewelke jonge kyndere waeren, ende men claerlic bevant in den brief van Lyere alsoe verre als hys noet hadde, dat hy die vercoepen mochte, dwelc men claerlic bevonden heeft dats de voirs. Jan van den Dale in noede was omme hem metten selven goiden te behelpene, welcx goits na vutwisinge sekere brieve die dairaf syn wesen soude mogen omtrent IX viertelen rogs erflic, ende want men oic bevonden heeft dat deselve Jan van den Dale vast alrehande schult sculdich was, soe is voirt overdragen by den voirs. Burgermeesteren etc., dat men den voirs. Janne van den Dale houden sal voir de voirs. goide ende voir alsulken goide als hy meer hebben mach in lyftochten oft anderssyns van etene, van drinckene, van cleerderen, van schoen, van linen ende van wollen, redelic ende tamelic na sinen staet, van welken poynten gecomen is ten dage voirs. overmitz den Bourgermeesteren voirs. Willem de Laet ende Heinric Maes, beyde van Lyere, ende hebben geloift gesamenderhant ende ongesondert ende elc een voir al, in jegenwoirdicheiden van Bourgermeesteren, Scepenen ende Raide voirs., den voirs. Jan de Wale die men heet de Laet (1) syn leefdage lanck te houdene in der manieren voirs. sonder enich wederroepen, mitz welken geloiften de voirs. Jan de Wale den voirs. Willeme den Laet ende Heinric Maes overgegeven heeft alle syn goide beide have ende erve, ruerende ende onruerende, welkerhande die wesen mogen, die hy opten dach van huden heeft in der manieren voirs., fol. 49.

(1) *Lees*: Jan van den Dale die men heet de Wale.

welc bescheit van den brieven van denselven goiden, die Janne van den Dale toebehoeren moegen, bliven rustende onder Peteren van Karrenbroeck, Secretaris der voirs. stad, omme denselven Willeme den Laet ende Heinric Maes hen daermet te behelpene als sy des van noode syn sullen. Voirt meer heeft de voirs. Willem de Laet ende Heinric Maes geloift overmitz den gerichte voirs., te betalene Janne van den Cloete die men heet de Jagere twee pond grote Brabants tusschen nu datum XII dage in Decembry ende tOnser Vrouwendage Lichtmisse naestcomende oft metten scepenenvonnisse gewyst waere. Ende omme alle dese voirs. punten ende articulen te volvoerne, verbonden de voirs. Willem de Laet ende Heinric Maes henselven ende alle huer goide, die sy hebben ende vercrigen sullen, ende altyt elc van hen een voere al. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren XIIII^c ende XLI, XIII dage Decembris.

1441.

Vaststelling der rechtsvormen in zake « 't verreycken van der Vierschaeren. »

fol. 53. Want sekere geschil ende donckerheit gevallen is in de hanteringhen die men van ouden tyden herwaerts gecostumeert ende als recht gheuseert heeft in der Vierscaeren tAntwerpen van alrehanden goeden dair men toe daghen mach ende alsoe voirt verreyken na de hoeghe herlicheit ons liefs genadichs Heren sHertoghen ende der Vierscaeren recht, te weten es oft men sculdich is den partyen, die hen eenichs rechts wouden vermeten totten goeden die men soude willen verreyken ter Vierscaren, eenighe wete te doen anders dan metten horen die men ommedraeght ende blaest, ten gewoenliken plaetsen, ende metter clocken die men luydt als men ter Vierscaeren verreyken sal, ende oft deghene die buyten den lande van Brabant geseten waeren, ende niet en quamen bynnen jair ende daghe na dat die goede ter Vierscaeren metten vonnisse verreict gewyst waeren, omme haere recht dairop te vorderen, alsoet behoirt, dairmede

verreict ende wtgesloten souden wesen sonder eenich recht meer dairop te moegen vorderen, soe is dairop overdragen ende verclaert met rypen raide van Burgermeesteren, Scepenen, Raidsluden ende Ouden-Scepenen hierna bescreven, na den 'ouden heerbrenghene ende hanteringen die dairaf by hucren ouders ende voirvorders heerbracht ende gehanteert is geweest alsoe eenyegelic den anderen dairaf bevroedt heeft, dat men van nu voirtaene allen partyen die hem eenichts rechts vermeten willen aen eenige goede, die men ter Vierscaeren dagen ende verreyken sal, de wete dóen sal moeten metten horen ende metter clocken, die men blasen ende luyden sal alsoe ghewoenlic is als men verreyken sal ende anders niet, mids der redene dat tverreycsel van der Vierscaeren niet vordere en slaet dan op alrehande goede ende renten bynnen der stad ende vryheit gelegen, ende dat alle deghene die hen eenichts rechts vermeten willen totten goeden die men ter Vierscaren dagen ende verreyken sal, ende niet en comen bynnen jaere ende daghe, na dat tvonnisse ter Vierscaeren gegeven is, omme haer recht dairop te vorderen gelyc voirs. is, dairmede verreict ende wtgesloten sullen syn ten eeuwighen dagen sonder eenich recht meer dairop te moegen vorderen, alsoe verre als zy aen desside van den geberchte oft van fol. 53 vo.
der zee geseten syn, ende alsoe verre als zy over tgheberchte ende over de zee geseten syn, soe en sal men se niet moegen verreyken noch wtsluyten van hueren rechte, maer sullen dairop bliven staende alsoe men dat van outs geplogen heeft, ende desgelycx en sal men niet verreyken onsen genadigen Here den Hertoge, gheestelike, ghemortificeerde goede noch onverjaerde kindere. Dit was gedaen anno XIIII^{c} XLI by Willem Noyts ende Janne van Ranst, Burgermeesteren, Danckaert de Moelnere, Jan de Coninc, Claus van den Werve, Willem van den Wyngaerde, Willem van den Broeke, Janne van Riethoven, Jan van der Ryt, Willem Mengiaert, Michiele Kyekens, Thomaes van der Elst ende Jacop Tollinc, Scepenen, Heinric Bekensoen met synen medegesellen Raidsluden, Janne Willebeys den ouden, Claus Alleyn, Costen van Coelput, Claus van der Heyden, Costen van Halmale, Jan Damaes, Wouter van Ranst, Willem Lammenssone, Symon van der Couderborch, Gheerd de Wilde, Willem van den Werve, Claus Wynricx ende Jan van Cothen, Oude-Scepenen.

12 Januari 1441 (1442).

Goedkeuring door de Wethouders van de door het schippersambacht te nemen maatregelen tot delging der schuld waarin het gevallen was ten gevolge van een geschil met de schippers van Gent.

fol. 50. Int jair Ons Heeren M. CCCC eenenveertich, opten XII^{sten} dach van Januario na costume van scrivene sHoefs van Camerycke, soe quâmen voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van Antwerpen, de dekens ende geswoirne van den goeden mannen van den sciplieden-ambachte der voirs. stad, ende gaven aldair te kennen hoe dat zy by consente ende overdragen van den geschillen (1) gemeynlic van haeren voers. ambachte, omme metten minsten quetse ende scaden van henlieden te vervallene sekeren last van oncoste die den voirs. ambachte toecomen was mids den zaken van geschille die zy wtstaende hadden yegens de sciplieden van Ghend, etc., overdragen ende gesloten hadden opt verbeteren van den voirs. Heren ende alsoe verre alst hen alsoe goet dochte wesen, dat men kiesen soude wt haeren voirs. ambachte twintich oft tweentwintich persoenen die des best macht hadden, dewelke den voirs. ambachte leenen souden een jair lanc geduerende elc twee pondt groeten omme de haestichste schult mede te betalene, ende dat elc persoen int voirs. ambacht zynde, de naeste twee jaeren lanc geduerende gheven soude voere zyn keersgelt II scellinge grote Brabants elcx jaers, omme dairmede de voirs. twintich oft tweentwintich persoenen te vernuegen, ende voirtaene overmids dat de voirs. schult dairmede niet volbetaelt en soude moegen worden, alsoe zy meynden, dat deghenen die voirtaen jaerlix gecoren sullen worden omme raidsman, dekens ende geswoirne te zyne van den voirs. ambachte, terstont nadat zy haeren eed gedaen sullen hebben, den voirs. ambachte sullen moeten leenen elc van hen drie oft viere ℔ grote, na dats tvoirs. ambacht behoeven sal,

(1) *Lees* gesellen.

omme den voirs. commer ende last alsoe dairmede geheelic ende altemale afgedaen te wordene, ende baden voirts de voirs. dekens ende geswoirne, alsoe verre alst den voirgenoemden Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden alsoe redelic ende goet dochte zynde, dat zy dan consenteren wouden tvoirs. overdrach int register van der stad gestelt te wordene in vesticheden ende sterkenissen van den voirs. overdrage, ende dat deghene die hem int betalen van den voirs. keersgelde oft anderssins, contrarie den voirs. overdragene, wederspennich oft rebel souden willen maken, by den Here ende by der stad wtghericht werden alsoe dairtoe behoeren soude, dairop henlieden gheantwoirdt wart by den Heeren voirs., dat men horen voirs. overdrach, dwelc henlieden redelic dachte wesen, stellen soude in der stadregister, ende wairt alsoe dat hem yement dairyegens wederspennich maken woude, dat men dat te kennen soude gheven den Heere ende der stad die dan dairop zamentlic souden doen versien alsoe dairtoe dienen soude na ghelegentheit van der zaken, ende by alsoe dat men dairomme eenich vervolch doen moeste metten rechte oft metter minnen, dat zullen doen doude dekens die de voirs. schult in den name van den ambachte gemaect hebben, ende de nieuwe dekens zullen hem dairtoe helpen ende bistenticheit doen alsoe dairtoe behoeren sal.

---

13 Januari 1441 (1442).

Besluit aangaande de uitwinning der goederen van Jacob de Cuypere.

Alsoe als vast vele sculdenere met scepenenbrieven ende fol. 47 vo.
ander bethoen gevolgdt hebben opte goide toebehoerende Jacop de Cuypere, daervan soe vele geschiet is, mits fauten synre betalingen, dat desselfs Jacops goide ter Vierschaeren tAntwerpen vutgewonnen syn van den sculdeneren voirs., omme dieselve goide opte vrymerct te vercoepene ende de penninge daeraf comende die bekeert te wordene den scul-

deneren voirs. ende dat altyts dengheenen yerst die doutste brieve ende beschiet daeraf hebben, mits welken vonnisse ter vors. Vierschaeren voirgewyst bevolen is van der stad wegen dat Mathys Paridaen ende Heinric van Goerle, als geswoeren outcleercopers, de goide toebehoerende den voirs. Jacob den Cuypere ter merct te vercoepene ende tselve gelt daeraf comende ter wettiger rekeningen den voirs. sculdeneren te betalene in der manieren voirs., van welken punten de voirs. Mathys ende Heinric aldus doende hen de stad van Antwerpen geloift heeft te doene onderstant oft hen in nacomenden tyden, int tgheent dat voirs. is, stoet, hinder, letsel quame, dwelc men aldus in der stadregister gestelt heeft ende bevolen te settene den xiii^{sten} dach van Januario anno xli^{o}.

---

15 Januari 1441 (1442).

Getuigenis betreffende zekere goederen achtergelaten door Elisabeth Ghysels en over de afstamming van Catharina van der Heyden.

fol. 49 v°. Willem Beys ende Aernoudt de Buekeleere, als testamenteurs van Lysbetten Ghysels, wedewe wilen Jans van Vaelbeke, nemen op hueren eedt dien zy ii dage in Augusto lestleden daertoe deden, dat de drie deele van den vi ℔ vii scellinge grote erflic die Jan Berwout heeft op Eeuwout Schuermoecx huys, aen de Vischmerct gestaen, geheeten *den Zeebaers* ; item, de drie deel van den ii ℔ v scellinge grote erflic die deselve Jan heeft opt *Moelenyser*, in de Lynmakersstrate gestaen ; item, de drie gedeele van den huyse geheeten *den Witten Hont*, gestaen in de Lynmakersstrate, tusschen *den Halsberch*, aen deen zide, ende *dMoelenyser*, aen dander zide ; item, de drie deele van den halstere rox erflic op Nys Karels goede, tEekeren gelegen in de Kaert, ende de drie deele van den xx scellinge grote erflic die hy heeft op Claus van der Heyden huys, in Craeywyc gestaen, dat die drie

deele van allen dien parcheelen duergaens comen syn van der voers. Lysbetten Ghysels, ende dat die, opdat de voers. Jan Berwout aflivich wordt sonder wettich oeyr, sculdich syn te gane opter voers. Lysbetten gerecht oeyr na inhoudt des scepenenbriefs die de voers. Claus van der Heyden daeraf heeft. Voert is waer dat de voers. testamenteurs nemen op hueren eedt die zy tanderen tyden daertoe gedaen hebben, dat Katline, dochter Claus van der Heyden, daer moeder af was Magriete, dochter Michiel Huyghssoens, alleene comen is van der voers. Lysbetten Ghysels wettige zuster, ende dat zy gheen naerdere oeyr en weten dan Katlinen voers., by alsoe dat de voers. Jan Berwout voere der voers. Katlinen aflivich wordt sonder wettich oeyr, ende dat des voers. Jan Berwouts oudermoeder ende der voers. Katlinen moeder oudermoeder II gesusteren waeren. Dese kennisse geschiede in de volle banck van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden anno XLI, XV dage in Januario.

---

15 Januari 1441 (1442).

Bevel voor Gillis Sanders tot uitvoering van het testament van Sophia van den Houte, zijne vrouw.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XLI, XV dage in Januario, soe wart bevolen by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide int register gesteelt te wordene gelyc hierna volgt ende bescreven staet: Thoent ende gheeft seere oitmoedelic te kennen Joffrouwe Zoete van den Houte, beghine, ingesetende poirtersse, hoe dat Joffrouwe Zofie van den Houte, huer zuster, wettige gesellynne willen Gielys Zanders, aflivich geworden is, der zielen God genadich wesen wille, dewelke Joffrouwe Zophie in hueren vutersten wille ende begerten puynten bekent heeft overmitz den prochiaen van den beghynhove, als notarius, ende getuygen, Meester Willem Bouwens, medecyn, Heinric fol. 49 vo.

Wynkens ende Willem Oeyens, de cleermakere, gelyc ende in al der manieren als de puynten hierna bescreven staen: In den yersten, heeft de voirs. Joffrouwe Zophie bekent sculdich zynde van gerechter wettiger schout ende van goiden geleenden gelde der voirs. Zoeten eenentwintich Bourgoenssche schilde; item, vier pondt grote Brabants gelts van eenen jaere dat sy metter voirs. Zoeten, hoirre zuster, gewoent heeft van hoeren coste; item, van desen jaere dat zy int beghynhof geweest heeft ende daer sy XIIII weken zieck gelegen heeft in derselver hoirre zuster huys, III ℔ Brabants, dwelc de voirs. Joffrouwe Sophie met hoirdere zuster Zoeten voirs. alsoe gerekent heeft; item, der vrouwen Wychmans VII scellinge grote Brabants; item, Peter Her Heynen II Reynaldus guldene; item, Janne van den Watere, bontmakere, omtrent thien scellinge grote; item, eenen wech ten Heylegen Bloede te Wilsenaken; item, eenen wech tSinte-Adriaens; item, IX^{c} zielmissen; item, Lysbetten Kyekens voere hoeren aerbeyt ende moeysel hoeren blauwen onderrock ende hoeren grauwen tabbaert met datter in is; item, de voirs. Joffrouwe Zophie heeft begert dat men een kersse stelle te berne tot Cruybeke, voere Onser Vrouwen, van eenen pondt was; item, II missen I jaer na vutwisinge des briefs van den aflate, ende dat men den meester die se gevisenteert
fol. 50. heeft ende den apoticarys, die alle substancie der ziecten gedaen heeft, wel betalen wille gelyc daertoe behoirt, welke voirs. begerte ende bekende schult de voirs. Joffrouwe Zophie in hueren vutersten aldus begert ende bekent heeft in presencien ende getuygen boven verclaert, soe eest dat de voirs. Joffrouwe Zoete, uwe poirtersse, U, lieve Heeren, seere oitmoedelic bidt omme goidswille ende na gelegentheit van der saken, dat U gelieven wille den voirs. Gielys Zanders oft sinen sone alsoe te onderwisene ende in dien hebt, dat hy den voirs. vutersten wille volvoere ende den sculderen betale na vutwisen ende begerten der voirs. Joffrouwen Zophien in der manieren boven verclaert etc., zy sal Onsen Heere God getrouwelic voere U bidden. Welke voirs. puynten ende articulen bovengenoempt de voirs. getuygen bekent hebben dat de voirs. Joffrouwe Zophie dat in hoeren vutersten aldus bekende sculdich wesende, welke schult ende poynten voirs. bi den Borgermeesteren, Scepenen ende Rait vutgesproken

syn opten xv[sten] dach van Januario, dat Gielys Zanders de voirs. vuterste begerte voldaen sal in alle der manieren als sy voeren genoempt staen, tusschen nu ende halfvastenen naest toecomende, gelyc oft metten scepenenvonnisse gewyst waere.

---

19 Januari 1441 (1442).

« Emancipatie » van Willem Daems.

Int jaer Ons Heren M CCCC ende eenenviertich, XIX dage in Januario, so dede openbaerlic vute sinen broode Jan Daems Willeme, sinen sone, ende goedden vuyte met twee oude grote, na den rechte van der stad, die hy hem bewysde op syn huys met hove, gronde, gestaen voere dcloester van Sinte-Michiels, tusscen Jans van der Achtert erve, aen deen zide, ende Aerd Wyns erve, aen dander zide. Dit geschiede ter Vierschaeren in presencien van den Schouthet, Amman ende den Scepenen van der stad int jaer ende ten dage voers. fol. 50.

---

21 Januari 1441 (1442).

Inschrijving van eenen schepenbrief d. d. 11 Januari 1441 (1442) en van eene uitspraak van scheidsmannen d. d. 20 Januari 1441 (1442), over een geschil tusschen Else van Wyffliet, weduwe van Boudewyn Aertjans, met Hendrik Aertjans, haren zoon, ter eene, en Lauwerijs Aertjans, haren zoon, ter andere zijde. (1)

Int jaer Ons Heeren M IIII[c] XLI, XXI dage in Januario, soe wart bevolen by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden gemeynlic int register gestelt te wordene alsulken scepenenbrief ende vuytsprake als hierna volght : fol. 50 v°.

(1) Zie ook hierboven bladz. 6.

Wy Jan van Ranst ende Jan van der Ryt, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Laureys Boudens Aertjans, voere hemselven, in deen partye, ende Heinric Boudens Aertjans, syn broeder, voere hemselven ende in den name van Jouffrouwen Elsen van Wyffliet, synre moeder, dairaf dat hy machtich gemaect was ende die hy hierinne vervinc ende geloefde te vervaene, in dandere partye, bekenden ende verlyden in beyden partyen dat zy van allen twisten ende geschillen die zy onderlinge deen yegens den anderen wtstaende mochten hebben gehadt totten dage toe van heden, dairaf dat zy in rechte comen zyn geweest voere Scepenen van Antwerpen, oft anderssins in wat manieren dat die twisten ende geschillen tusschen henlieden wtgestaen moegen hebben oft noch opten dach van heden wtstaen moeghen, hen geheelic ende al gekeert, gesubmitteert ende verwillecoert hebben in der ordinancien, segghen ende wtsprake van Janne Bode ende Heinricke van der Meere, van des voirs. Laureys zyden, ende van Willeme van den Wyngaerde ende Janne van Riethoven, van des voirs. Heinricx ende synre moeder zyden, in alsulken vuegen ende manieren dat de voirs. IIII seggheren eendrachtelic overhoiren sullen ende goede informacie nemen van den twisten ende geschillen voirs., met alsulken bescheide ende bethoene als eenyegelic van den voirs. partyen dairtoe sal willen bybrenghen ende allegeren, ende dairenteynden dairaf tusschen henlieden eene eendrachtige wtsprake ende ordinancie maken ende wtspreken, opdat zy des eendrachtelic overcomen. Ende oft alsoe gebuerde by eeniger donckernissen oft anderen saken die dairinne geschien oft toecomen mochten, dat zy onder hen vieren niet eendrachtelic en overquamen, dat zy dan onder hen vieren zamentlic oft de drie van hen vieren eendrachtelic kyesen souden eenen overman, by denwelken zy brenghen souden haere geschil van des zy niet en waeren overcomen, omme dat by den voirs. overman ghemiddelt ende wtgesproken te wordene alsoe hem duncken soude van bescheits wegen dairtoe dienende. Gelovende de voirs. partyen aen beyden zyden, ende elc van hen voere hemselven ende in den name als boven, goet, vast, gestentich ende van weerden te houdene tallen dagen wes by den voirs. viere seggheren zamentlic oft by den overman, die zy in der vuegen voirs.

dairtoe kyesen souden moegen, wtgesproken, geseit ende gheordineert soude worden op alle de geschillen voirs., sonder dairyegens te doene oft te doen doene heymelic oft openbair, by henselven oft by yemende anders van haeren wegen in gheenre manieren, opte peyne van hondert gouden ryders te verbueren wie de contrarie dairaf dade, deen derdendeel den Here, dandere der stad ende tderde denghenen die de voirs. wtsprake ende segghen van weerden hielde, ende nochtans soude de voirs. wtsprake ende segghen van weerden wesen ende gehouden moeten bliven, sonder argelist. Ende hiervoere hebben de voirs. partyen voere hen ende in den name als boven alnu verbonden ende te pande geset henselven ende alle haere goede, have ende erve, ruerende ende onruerende, die zy nu hebben ende namaels vercrigen moegen, sonder argelist, behoudelic den Here zynen rechte. In kennissen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jair Ons Heeren M CCCC ende eenenveertich, elleve dage in Januario.

Alsoe zeker twy ende geschille langhen tyt gehanghen hebben tusschen Jouffrouwen Elssen van Wyffliet, wedewe Bouden Aertjans, met Heinricke, haeren zone, op deen zyde, ende Laureys Bouden Aertjans, haers zoens, op dandere zyde, van welken discorde ende geschillen zy hen aen beyden zyden gansselic gekeert hebben ende gesubmitteert elc in twee goede mannen, te wetene de voirs. Laureys in Jan Bode ende Heinricke van der Meere, ende de voirs. Heinric uten name van Jouffrouwen Elssen, zynre moeder, als van haer machtich gemaect zynde met scepenenbrieve van Beerse, ende oic hemselven in Willem van den Wyngaerde ende Janne van Riethoven, diewelke viere goede mannen voirs., omme minne, vrientscap ende eendrachtichede tusschen de moeder ende gebroeders tonderhouden, soe hebben zy dat aen beyden zyden aengenomen ende overhoirt den heysch ende aensprake die Jouffrouwe Elsse ende Heinric, haer zone, gedaen hebben, ter eenre zyden, ende tverantwoerden dat Laureys weder deughdelic dairop gedaen heeft, ter andere zyden, ende dairenteynden de partyen na haere consciencie ende wetenscap minlic vereenicht, verlyct ende gesleten van alle geschille dat zy wtstaende moegen hebben gehadt met

malcanderen totten dage toe van heden deser onser wtspraken, ende die te houdene ende te voldoene op alsulke peynen ende ordinancien als de voirs. partyen met scepenenbrieven van Antwerpen hem verbonden hebben etc. Ende des syn wy zamentlic overcomen by ghemeynen overdrage van poynte te poynte gelyc hierna volght ende gescreven staet :

fol. 51. Item, ten yersten poynte, als van den heergewade dat Laureys ontfangen soude hebben als van eenen halven vollen leene dat ghedroech VI Peters ; item, tghelt van den XIIII scapen, elc stuc van X cromsterten etc., ende na tverantwoerden dat Laureys weder dairop gedaen heeft etc., soe es onse advys dat Laureys voirs. dair niet in gehouden en sal wesen restoir te doene.

Item, opt poynt van den hoeye dat Laureys gehadt soude hebben ende II scalen die quamen IX Peters etc., ende na tverantwoerden dat Laureys dairop gedaen heeft van sekeren coste ende laste die hy in der zoenen van Jan, zynen broeder, ende in syns vaders wtvaert gedaen soude hebben etc., soe es onse advys dat hy dairin oic niet gehouden syn en sal.

Item, ten poynte van den chys te Bremelt, verschinende te Bamisse van drie jaeren achterstel, die gedragen soude XV Arnoldus guldene etc., ende na tverantwoirden dat Laureys weder dairop gedaen heeft van sekeren zoenpenningen voirs. ende desgelycx van den coste in syns vaders wtvaert, soe es onss advys dat Laureys dairin niet gehouden wesen en sal eenich restoir te doene.

Item, opt poynt van den twee koeyen die Jouffrouwen Elssen van Wyffliet, zynre moeder, toebehoirden, ende die Laureys vercocht heeft etc., ende na tverantwoerden dat Laureys dairop gedaen heeft, soe es ons advys dat hy synre Jouffrouwen moeder die wederleveren sal tusschen dit ende half Aprille naestcomende, by alsoe dat zy hem die ghewisen can dair men se houdende es, ende oft zy se hem niet ghewisen en can soe sal hy hoer betalen voere elke koe VII Arnoldus guldene, oft X stuvers voere elken guldene, tusschen dit ende half Aprille voirs.

Item, opt poynt als van den zoenpenningen die Laureys betaelt mach hebben, alsoe hy seeght, voere Jan, zynen broeder, dair de mesdaet by geschiede, ende van dat dairaen cleven mach etc., ende van tghene dat de voirs. Laureys weder dairop gheantwoerdt heeft by goeden onderwise dat hy dairaf heeft gedaen, soe es onss advys dat Jouffrouwe Elsse, syn moeder, ende Heinric, syn broeder, van tghene dat zy dairin betaelt moegen hebben, hem betalinge doen sal, ende al hadden zy te vele dairin gegeven, zy en sullen gheen restoir dairaf hebben, maer hebben zy te cort gegeven, soe sullen zy dairinne gehouden syn dat zy sculdich zyn te geldene na den lantrechte ende niet voerdere. Ende voirtaene als opt gebrec van den zoenpenningen sal Laureys moegen volghen, opdat hy wille, op Jan, zynen broeder, als van den zoenpenningen betaelt te wordene dien dat aencleeft, met condicien dat Janne, zynen broeder, afslach doen sal alsulken ghelt als van den acker comen is, die vercocht was omme der zoenen wille, alsoe ons ter kennissen comen is, eenen Godevaert van den Broeke, te Beerse.

Item, opt poynt als van den XL saluten die de Scoutet van Thuernhout ontfangen heeft voere sekeren oncost ende arbeit, gelyc hy dien bewyst heeft int langhe voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van Antwerpen, in de deylinge ende scheidinge tusschen der voirs. Jouffrouwen ende haere kindere, ende oic menighe dachvaert dairomme gehanteert, gelyc hy dat wel ende dueghdelic bybrachte, ende na tverantwoirden dat de voirs. Laureys dairop gedaen heeft, soe es onss advys dat Laureys voirs. betalen sal van den XL saluten de XX, syn Jouffrouwe moeder de thiene, Jan Boudens V ende Heinric, syn broeder, oic V. Ende hieraf sullen de dochteren ombelast bliven, want omme Laureys wille ende by zynen gebreken dese oncosten geschiet syn, want hy niet volbringen noch volvoeren en woude den voirraid van Santhoven, noch der wtspraken zyns oems Peters van Wyffliet, ende dese XX saluyten voirs. sal hy betalen tusschen dit ende Kerssavond naestcomende, dair synre Jouffrouwen moeder de X af aencomen ende dandere dair die behoiren sullen.

Item, opt point als van den VI zisteren rogs erflic die Bouden Aertjans wilen opdroech met scepenenbrieve van Thurenhout Ghysbrechte van den Hovele in goeder meyningen ende by informacien Laureys Aertjans, zyns zoens, op eenen beemdt, geheeten dNyeubosch, dewelken rogghe Laureys meynde alleene te hemwaert te hebbene voere sekeren oncost die hy gedaen hadde in syns vaders wtvaert ende oic arbeit, alsoe hy seide, omme der zoenen wille Jans, syns broeders, boven tghene dat voirs. is, dairomme twee zister rogs van den VI zisteren voirs. Ghysbrecht van den Hovele vercocht heeft Meester Jan van Loen, te Thurenhout, met scepenenbrieven aldair, dair Laureys de penningen selve af ontfanghen heeft
fol. 51 v°. ende opgebuert, ende die gegeven daert hem geliefde, soe eest waer dat tanderen tyden Ghysbrecht van den Hoevel voirs. verkent heeft voere Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen, dat hy noyt van den voirs. VI zisteren rogs penninc en gaf, maer dat Bouden Aertjans by toedoen Laureys, syns soens, hem die opgedragen hadde ter goeder trouwen ende meyninghen, ende alsoe woude hy hem dairin quiten ende dien brief te nieute doen, dair hy al bereet toe waere, soe wanneer Laureys voirs. hem betalinge dade van XLIIII Arnoldus guldene, X stuvers voere elken guldene ende XIIII viertelen rogs eens die hy hem gheleent hadde ende voere hem betaelt heeft, opt welke Heinric antwoirdt, in den name van synre Jouffrouwen moeder ende hemselven, dat hy hoepte ende meynt dat Laureys, syn broeder, sculdich sal syn af te doene alsulken commer ende lasten van den VI zisteren rogs als syn vader, by informacien van hem, Ghysbrechte van den Hoevele dairop bekent heeft, gemarct dat syn Jouffrouwe moeder noch gheen van synen anderen broederen ende susteren noyt consent dairtoe en gaven noch oic by geweest en hebben. Ende overmids dien ende meer bescheits dat wy dairaf gehoirt hebben, soe es onss advys, dat de voirs. Laureys desen brief van den VI zisteren rogs voirs. af ende te nieute doen sal ende alsulken twee zister rogs die Meester Jan van Loen wt desen VI zisteren tsegen Ghysbrechte van den Hoevele gecocht heeft, dat Laureys die voirs. II zister rogs te hemwaert nemen sal ende setten op syns selfs pande, dair Meester Jan ende syn nacomelingen mede bewaert sullen wesen, oft hem syn penningen wedergheven metten pachte,

op dattet Meester Janne gelieft, ende al desen voirs. commer, te wetene den brief van den VI zisteren rogs ende oic den brief van Meester Janne van Loen, sal Laureys voirs. van desen beemde moeten doen tusschen dit ende Kerssavonde naest toecomende ende dairenteynden sal hy syn kintsgedeel in den beemdt behouden gelyc den anderen kinderen.

Ende dit voirgenoemd segghen ende wtsprake sullen beyde partyen houden op alsulke peynen ende ordinancie als zy hem dairop gheobligeert ende overgegeven hebben met scepenenbrieven van Antwerpen als voirs. staet, ende oft in toecomenden tyden eenich duysterheit dairin viele, dat houden wy IIII segghéren voirs. altyt tot onsen verclaeren, welc segghen ende wtsprake voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden der stad van Antwerpen geconfirmeert hebben ende staet aldus gescreven in der stadregister. Gedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC XLI, XX dage in Januario na costume van scrivene sHoefs van Camerycke.

---

29 Januari — 5 Februari 1441 (1442).

Verbod aan de echtelieden de Bruyne smout uit visch binnen de stad te zieden, met aanduiding der plaats voor het uitoefenen hunner nering.

Het is overdragen ende gesloten by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, alsoe als Willem de Bruyne, van den Briele, ende Katline Dierix, syn wettich wyf, hen plagen te generene met smoute dat zy van visschen soeyen in Cradewyck by dBaergyenhuys, dwelc men bevonden heeft vuten aenbringene van den gebueren aldair, dat de plaetse dair zy de neringe op plagen te doene te na den gebueren stont, mitz der zwader locht ende ongewoenlike roeke die de gebuere daeraf dagelix ontfingen, soe is overdragen by den voirgenoemden Burgermeesteren, fol. 51 vo.

Scepenen ende Raide, dat de voirs. Willem de Bruyne ende Katline, syn wyf, oft hoere nacomelinge, van nu voirtane niet meer en sullen mogen bynnen der stad van Antwerpen die neringe doen ter plaitsen dair sysse begonnen hadden te doen, mair is denselven Willeme ende Katlinen, sinen wive, ende hoeren nacomelingen, geconsenteert ende gewillecoert de voirs. neringe te doen buyten der stad van Antwerpen begheenzyde der Slycpoirten, tusschen dwater geheeten de Eekere, aen deen side, ende den Schenckeldyck, ter andere, op een plaetsse die de voirs. Willem ende Katline, syn wyf, jegens Clause van der Heyden gecregen hebben. Behoudelic dien, dat de voirs. stad van Antwerpen behouden sal bliven hoere assysen in allen stucken van der voirs. neringen in costen, theringen ende anderssyns, gelyc oft sy de voirs. neringe alhier bynnen der voirs. stad hantherden. Dit geschiet int jaer Ons Heeren als men screef duysent CCCC ende eenenviertich, XXIX dage in Januario na costume van scrivene des Hoifs van Cameryck, ende dese overdrach staet in der stad nyeuwe register int blat van LI.

Achtervolgende van tgheent dat voirs. steet, soe is overdragen by den voirs. Borgermeesteren, Scepenen ende Raide dat de voirs. Willem de Bruyne ende Katline, syn wyf oft hoir nacomelinge, hoir goet, dat zy behoeven tot hoirre voirs. neringen, zullen mogen bringen te scepe in den sluysvliet ende dat mogen opslaen ter mynster schaden van den dycke tot in hoir huis, ende weder vuyt hoeren huise int scep omme dat alhier in der stad te bringhen, behoudelic dien, waert dat zy aen de sluys oft aen den dyck ennige scade daden, dat zy dat altyt op sullen rechten ende doen maken sonder den cost van der sluis ende van den dycke voirs. oft die die toebehoeren mogen. Gedaen anno XLI^{mo}, vive dage in Februario.

---

3 Februari 1441 (1442).

Belofte van betaling gedaan door Gillis Sanders aan broeder Nicolaas van Wesele, portier van Sint-Michiels.

Anno XLI, III dage in Februario, so geloifde Gielys Sanders, in presentien van Burgermeesteren ende Scepenen, in de volle banc sittende, te betalene brueder Clause van Wesele, poirtier tSinte-Michiels, driendertich ponde vive scellinge eenen penninc ende achthien myten ende daertoe den oncost van ammansbrieven ende van der roeyen, te wetene de neghenthiene ponde vive scellinge eenen penninc ende achthien myten, ende den oncost bynnen den anderen dage nadat Pyn Pynssoene comen sal syn vute Hollant in de stad van Antwerpen, ende dandere vierthien ponde grote bynnen der Paeschmerct van Bergen daernaest comende, telken male met gereeden gelde zonder pande, gelyc oft metten scepenenvonnisse tAntwerpen gewyst waere. fol. 52.

---

3 Februari 1441 (1442).

Kwijtbrief van Lanceloot Royer, als gevolmachtigde van zijnen vader, aan Koenraad en Lodewijk Azinier.

In den jaere XIIII^{c} ende eenenviertich, drie dage in Februario, soe quam Lancelot Royer, natuerlic sone Jorys Royer, coepman van Ast, in Piemont, voere Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, als mechtich gemaect van des voirscreven Jorys wegen met eenen openen placcate, besegelt metter stadzegel van Zierixzee, daermede hy den voirs. Lanceloet, sinen sone, mechtich gemaect hadde omme te achtervolgene, op te nemene, tontfane fol. 52 v°.

ende quitancie te gevene van alsulken hondert nobelen als hem Coenraet Azinier ende Lodewyc, syn sone, sculdich waeren na inhoudt van II obligacien sprekende van II^{c} ende L Yngelschen nobelen die hem verschenen waeren te Kerssavonde voirgeleden, na vuytwysinge der scepenenvonnisse van Antwerpen dat van beyder partyen tanderen tiden gegeven was, ende daeraf dat Jan van Mechelen ende Willem van Nerenbroec des voirscreven Lodewycx Aziniers borghen ghebleven waeren tvoirs. vonnisse te volvuerene, van welken C nobelen ende dleste payment van den twee obligacien ende na vuytwysinge tvonnisse voirs. de voirs. Lancelot, in den name als boven, den voirs. Coenraet, Lodewycke, sinen sone, Jan van Mechelen ende Willem van Nerenbroec voirs., ende hoeren nacomelingen, daeraf claerlic quite schout tot eeuwigen dagen van dien selven rest ende lesten termine ende van allen anderen voirledenen terminen in den voirs. obligacien begrepen ende na vuytwysen des voirs. vonnisse, ende daertoe oic allen anderen des quitancie behoevende. Gelovende, in den name als boven, de voirs. Lancelot, dat hy den voirs. Coenraede, Lodewycke, sinen sone, noch hoeren goiden ende nacomelingen, noch nyemande anders van hoeren wegen hierenboven daeraf nemmermeer meer aenspreken, heysschen noch moeyen en sal in den gheestelike noch in den weirlike rechten, by hem selven noch by nyemande anders van weghen in den name als boven in gheenre manieren. Mids welker voirs. quytscheldingen de voirs. Lancelot voert willecoerde ende consenteerde, in den name als voer, dat men de voirs. II obligacien overgheven soude den voirs. Coenraede ende Lodewycke, sinen sone, die onder Peteren van Kerrenbroec, Secretaris der stad van Antwerpen, rustende waeren, ende dat men dese voirs. punten ende articulen in derselver stadregister van Antwerpen stellen ende setten soude, ende die ter beden ende begerten van den voirs. Lanceloet, als mechtich zynde gelyc voerscreven staet, voert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen voirs. bevolen waeren ende geconsenteert in derselver stadregister van Antwerpen aldus te stellene in getuygenissen der waerheit ten jaere ende daeghe voirscreven.

---

5 Februari 1441 (1442).

Oorlof voor Elisabeth sMaeyers, door haren man verlaten, om eenen « vremden momboere » te nemen.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XLI, V dage in Februario, so quam voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden in de volle banc sittende Lysbeth sMaeyers, wettich wyf Jans van der Stoct, met hueren vrienden, te kennen gevende hoe dat de voers. Jan, huere man, met anderen wiven omghinc ende dat hy wel XII jaer van huer geweest hadde ende had se gelaten in groter schult, ende nu waeren huer goede verstorven bynnen der stad van Doernicke van Henricke den Maeyer, hueren brueder, dewelke goede zy vercocht hadde, daer zy gheen betalinge af gecrigen en conde, het en waere dat zy den coepers tyerst vestichde met brieven in huer voergenoemt verstarff, dwelc zy niet gedoen en conde sonder consent van hoeren man, also dat na de goede informacie die dueghlic in de volle banc bethoent wart ende oic omme dat de penninge, die van der voers. versterffenissen comen souden, gaen sullen ende bekeert warden in de schult die haere voergenoemde man by haer in onverscheiden bedde sittende gemaect hadde, georloeft wart by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden voers. der voers. Lysbetten in desen zaken eenen vremden momboere te nemen omme die goede ende versterffenisse te vercoepen ende vuyte te gane. fol. 52.

12 Februari 1441 (1442).

Bevel aan de vischverkoopers tot betaling van het door hun verschuldigde « innegelt. »

fol. 52. Want een wyle tyts hieraf de vischcoepers qualic onderhouden hebben de statuten van hueren ambachte ende zunderlinge van hueren innegheide te betalene bynnen den derden dage, dwelc zy hebben laten verloepen tot groten sommen die deghene diet innegelt verpacht hebben daeraf tachter syn, mids denwelken wel gescapen ware in toecomenden tyden de stad grote schade te lydene en warde daerop niet versien, so is, opten dach van huden, daerop geraempt, overdragen, geoerdineert ende gesloten by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden der stad van Antwerpen, dat van nu voerdane elc vischcoepere sal moeten betalen syn innegelt bynnen den derden dage, gelyc alst kuerboec ende dordinancie daeraf inne heeft, ende so wie des niet en dade, dat hy dan tyerst dat hy daeraf in gebreke vonden wordt, van dien dage voerdane een geheel jaer lanc syn ambacht sal moeten derven ende niet hantieren by hem noch by nyemande van sinen wegen in eeniger manieren, ende nochtan sal hy moeten betalen ende gelden den kuere van der oerdinancien van den innegelde voers.

Item, voerdane is overdragen ten selven tyde, dat alle deghene die innegelt sculdich zyn, dat selen moeten betalen tusscen dit ende des Sondaeghs na groot Vastelavont naestcomende, ende so wie des niet en dade, dat die daerinteynden een jaer lanc sal moeten derven syn ambacht sonder daerane te wynnen, te verliesen, te paerten oft te deylen, nochtan sal men aen hem ende aen syn goet houden de kuere van der oerdinancien van den innegelde voers. Dit geschiede anno XLI°, XII dage February.

---

25 Februari 1441 (1442).

Jan, Heer van Wesemael, ontlast Jan Coman van de volmacht welke hij vroeger aan dezen laatsten gegeven had.

Anno XLI, XXV dage in Februario, ter presentien der gedeputeerde van Lovene, van Brueselle ende van Antwerpen, vergadert in der stad van Brueselle in Sinte-Goedélenkerke, so ontlaste Jonchere Jan, Heere van Weesmale ende van Falays, Janne Coman van alsulker momborien ende procuratien als hy tanderen tiden hem gegeven hadde te doene metter Jouffrouwen van Weesmale, synre gesellynnen, ende de voirs. Jan Coman geloifde hem daermet nemmermeer te behelpene dan by des voirs. Joncheren ende Jouffrouwen wille samentlic ende onverscheiden, sonder argelist. fol. 55.

---

3 Maart 1441 (1442).

Vidimus van eenen schepenbrief van Lillo, d. d. 18 April 1382, inhoudende stichting eener kapellanij in Sint-Romboutskerk te Mechelen.

Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond eenenyegeliken, dat wy opten dach van heden gesien hebben, hoeren lesen ende wel gevisiteert eenen scepenenbrief van Lillo, beseghelt metten zegelen Laureys Wouterssone ende Henricx van der Sluys, ghans ende gheve, ongecancelleert, ongeraseert ende sonder eenige suspicie, inhoudende van woerde te woerde als hierna volght : Wy Lauwereys Wouterszone ende Henric van der Sluys, Scepenen in Lillo, makent cond ende kenleec allen lieden die dese letteren selen sien oft horen lesen, dat voere ons es comen Jouffrouwe Magriet van Curchellis, met haeren mombore die haer metten rechte gegeven was, ende seyde dat fol. 53.

haere meyninge was ter eeren van Gode ende omme de salicheit van haere zielen ende Godefroyts, haers brueders, te funderene ende te stichtene van nieus eene capelrie in Sente-Rummoudskerke te Machle, tote welker capelrien de voirs. Jouffrouwe Magriet beset, bewyst ende wittelike versekert in erfeliken renten viventwintich guldene van Florencen goet ende custbaer, ewelike staende ende duerende op negene ende veertech gemete lants, luttel min ofte meer, die zy heeft bynnen Lillo gelegen, dewelke dat wilen Jans van Hofstaden waeren, die gelegen syn tusscen myns Heren lant van Borgene, aen de noortzide, ende Willems Walen lant, aen de zuytzyde, dewelke voerscreven XXV guldene dat men betalen sal den capellaen van deser cappelrien tot tween terminen van den jare, dat es te seggene deene helft te Sente-Jansmisse in middezomer, ende dander helft te Kerssavonde daernaest volgende, ende also voert van jaere te jaere ewelike duerende. Voerdane ware dat zake dat de voirs. capellaen van der voirs. capelrien in enegen gebreke waere van betalene, soe es Jouffrouwen Magriete voers. meyninge ende begherte, dat hy alle dage, also lange als hy in gebreke waere, hebben ende heffen sal opte voirs. XLIX gemete lants die zy tonderpande geset heeft, van elken termine tote dat hem genoech gedaen es, viere Vleemsce grote alse wetteghe schout, sonder mindernisse van der principaelder renten, ende hyt orcondelike gemaent hadde denghenen die den voirs. onderpant bergen ende dalen selen. Oec so es vorwaerde ende ondersproken dat Jouffrouwe Magriet voirs. dese voirs. XXV guldene bewisen ende coepen mach up anderen goeden onderpant, die Scepenen kennen selen dat hy goet ende custbaer es, alle argeliste vutgesteken. In kennissen der waerheit soe hebben wy, Scepenen voirs., desen brief besegelt met onsen segelen vuthangende, dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCC. tweentachtentich, up den achtensten dach van Aprille. In orconden van desen dingen, soe hebben wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voerscreven der voirs. stadzegel van Antwerpen ten zaken hierane doen hangen, gegeven int jaer Ons Heren als men screef M. CCCC. ende eenenviertich, drie dage in Meerte.

15-19 Maart 1441 (1442) — 14 Augustus 1442.

Uitspraken in de geschillen tusschen Willem Mengiaert en Peter Broedeloes rakende de deeling der nalatenschap van Adriaan Broedeloes.

Alsoe sekere geschil opgestaen was tusschen Willeme Mengiaert met synre medepartyen, ter eenre zyden, ende Peteren Broedeloes, ter andere, boven den segghene dat dairaf wtgesproken was by viere goede mannen die zy aen beyden zyden dairtoe gecoren hadden, als van sekeren goede ende lande in Zeelant gelegen, dairinne de voirs. Peter meynde vordere ende meer ghericht te zyne dan de voirs. Willem hem kennen woude na wtwisen van den voirs. seggene, dwelc hy van weerden hielt ende begheerde gehouden te wordene, soe waeren dairomme ontboden voere Burgermeesteren ende Scepenen de voirs. viere seggheren ende partyen aen beyden zyden, dewelke aengehoirt in alle tghene dat zy wouden segghen ende oic aengesien dwtsprake van den voirs. viere seggheren, die claerlic begrepen hadde dat de deylinge van den goeden, die bleven ende verstorven waren na de doot van Adriaene Broedeloes ende zynen wive wylen, geschien soude na wtwisen des voirs. Willems Mengiaerts huewelikere voirwaerden, mids denwelken Burgermeesteren ende Scepenen voirs. den voirs. partyen aen beyden zyden deden segghen voere haere opinie ende goetduncken als van den lande in Zeelant gelegen, dair questie af is, dat Peter Broedeloes tderdendeel dairaf hebben soude ende Willem Mengiaert met synre partyen dandere twee gedeele evengelyc, ende dat zy voirtaene dandere goede deylen souden gelyc dwtsprake van den viere seggheren claerlic begrepen hadde, oft waert alsoe dat yement van den partyen metter opinien ende goetduncken van Burgermeesteren ende Scepenen voirs. niet gepaeyt en waere ende rechts dairenboven plegen woude, dat hy dat doen soude opdat hy woude, by alsoe dat hy ghetroest waere der peynen in der wtspraken fol. 53 v°.

van den viere seggeren begrepen oft yement contrarie dairaf dade. Dit was gedaen anno XLI, XV dage in Meerte, present Jan van Ranst, Burgermeester, Danckaert de Moelnere, Jan de Coninc, Willem van den Broeke, Jan van Riethoven, Jan van der Ryt, Michiel Kyekens ende Jacop Tollinc, Scepenen. Op dwelke de voirs. Peter Broedeloes begheerde hem te beradene met synen vrienden ende dairaf te verantwoirdene wes hy doen woude, ende alsoe quam hy wedere voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden gemeynlic, seggende dat hy der opinien ende goetduncken van hen, gelyc die boven verclaert is, navolgich syn woude, sonder eenich recht meer dairop te vorderen ende dat hy dairtoe bereet waere altyt te doene tghene dat tsegghen van den viere seggheren begrepen hadde. Gedaen int jair voirs., XIX dage in de voirs. maent van Meerte.

fol. 58 r°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XLII, XIIII dage in Augusto, so wart getermineert in de banck van Scepenen tusschen Willeme Mengiaert, ter eenre ziden, ende Peter Broedeloes, ter andere, alse van alsulken geschille als tusschen hen beyden vutstaende is omme der goeden wille gebleven achter Adriane Broedeloes ende sinen wive, dat zy malcanderen verlyden selen scepenenbrieve van alle den erfliken, leenen ende onruerenden haefliken goeden, waer die gelegen syn in Brabant oft in Zeelant, ende elken syn brieve te sinen parcheelen dienende overgeven tusschen dit ende Sondach naestcomende, ende voert dat zy bynnen den genachte by malcanderen selen comen te rekeningen van al tal ende doen dat dwtsprake ende tverclaeren van den seggers begrepen heeft, ende dan malcanderen quitantie verlyden, opte peyne int seggen begrepen, daer by ende over D. Moelnere, Werve, Coninc, Broeke, Rythoven, Tollinc.

26 Maart 1441 (1442).

De Wethouders van Antwerpen verklaren dat zij Hendrik van den Houte, te Schooten overleden, voor binnenpoorter der stad hielden.

In den jaere Ons Heren M CCCC ende XLI, XXVI dage in Meerte voere Paesschen, so quamen eenen deel goeder manne voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde van der stad van Antwerpen, begheerende te weten weder zy Henricke van den Houte, die onlanx tSchoeten aflivich worden is, hielden voere hueren inwonende poertere oft voere buyten poertere, daeraf de voers. Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde overhoorden alrehande kennissen ende getuygen, ende na dien gaven zy den voers. goeden mannen ter antwoorden, dat zy den voers. Henricke hielden over hueren inwonende poertere opten dach dat hy aflivich wart ende niet voere buyten poertere. fol. 53 vo.

---

13 April 1442.

Beslissing betrekkelijk de uitvoering van het testament van Michiel de Leeuw.

Also zekere geschille geresen ende opverstaen waren tusscen Janne ende Claus de Pape, Peterssonen, Janne Wielancke ende hoeren medeplegers, ter eenre zide, ende Janne den Leeuw, natuerlic sone Michiels Leeuwen, ter andere, omme der goeden wille die Michiel de Leeu voergenoemd sinen voirs. natuerliken sone met eenen testamente gemaect ende gegeven hadde, met sulker condicien oft hy sonder wettige geboerte achter hem levende te latene aflivich worde, dat dan de voers. goede geheelic ende al weder toecomen ende bliven souden sinen gerechten oyr ende erfgenamen, so is fol. 54.

opten dach van heden by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluide getermineert ende vutgesproken voere recht, in den yersten dat testament van Michiele den Leeuw rustende sal bliven onder de stad tot behoef dergheenre die hem dairmet souden moghen ofte willen in toecomenden tyde behelpen, mair elc van den partien sal dairvute mogen doen maken tsynre cost een copie oft een gelyc testament, opdat hem gelieft. Item, als van den twee pondt groten erflic die Jan de Pape voergenoemd afgequyt heeft van sinen huyse met XXXII ℔ grote, die opten wissel staen, so sal men die beleggen by raide van den vrienden te beyden siden aen andere erfrente, diewelke staen ende gaen sullen alsoet testament des voirs. Michiels Leeuwen verclaert, ofte waert so dat de voirs. Jan de Leuwe dese XXXII ℔ grote aenveerden wille om hem daermede te gheneerne, dat sal hy moghen doen, maer des sal hy daeraf goede borchtocht moeten setten, ofte hy sonder wettige geboorte storve, dat zy wederkeeren souden ende gaen also syn vader in sinen testamente geordineert heeft. Item, als van den lande ende goeden hierover in Vlaenderen te Cruybeke gelegen, is getermineert als voere, na de informacie die de Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluide voirs. genomen ende gehadt hebben van den Scepenen van Crubeke, dat Jan ende Claus de Pape, Jan Wielancke ende huer medepartie die voirs. goede erflic ende eeuwelic voere hen ende huer nacomelinge hebben sullen ende besitten, sonder calaenge van den voers. Janne den Leeuw, maer dies sullen zy hem daervoere ende voere alle den voerledenen tyt van nu voerdane jaerlix gheven twintich scellinge grote Brabants gelts tsinen live ende niet langere, ende dairaf sullen zy hem scepenenbrieve verliden ende van goeden onderpande wel besorghen, des sullen zy over hebben alle dbescheit van brieven ende anders, dat van den lande voirs. mencie maken mach, om daermet bezorcht te blivene alsoet behoert. Ende als van den brieven die van den goeden mencie maken die Michiel de Leeuw sinen voirs. sone gemaect heeft, also voerscreven staet, die sal men bringhen onder de stad ende die sullen werden gecopieert by eenen van den gezwoeren Secretarysen, ende daerinteynden sullen zy weder geset worden onder de vriende die de goede aencomen souden, waert so dat de voers. Jan de Leeuw storve sonder

wettige geboerte, mair hy sal behouden den sluetel van den coffere, dair zy inne gedaen sullen werden, ende de copien voergenoemd, ende so wanneer hy hem metten principalen brieven sal moeten behelpen, dat men dan hem die sal te goede laten worden by de vriende, by also so wanneer dat hy die georboort sal hebben, dat zy dan weder sullen geleet worden ter plaetsen daer zy vutgehaelt waeren, alle zaken ten goeden verstane ende zonder argelist. Dit was gedaen anno XIIII^c XLII, XIII dage in Aprille na Paesschen.

---

17 April 1442.

Uitspraak in een geschil tusschen Bartholomeeus de Loekere, Jan Nouts en Jan van Elsacker, ter eene, en de gebroeders Mertens, ter andere zijde, over den verkoop van korenrenten.

Alsoe als sekere geschille opverstaen was tusschen Ber- fol. 54. telmeeuse den Loekere, die twee zistere rogs erflic gecocht heeft met scepenenbrieven van buyten vryheyden van Hoechstraten, Jan Nouts ende Jan van Elsacker oic elc een sistere rogs erflic, met gelycken scepenenbrieven van buten vryheiden voirs., op sekere goide, na vutwysinge derselver brieve, toebehoerende Aerde Faes Mertens ende Faese, sinen brueder, dairinne hen de voirs. gebruederen, na vuytwisinge hoirdere brieve, egheene betalinge en hebben willen doen mids eenre terminacien, die gesçhiet is bi der voirs. stad van Antwerpen, den yersten dach van Septembri int jaer van achtendertigen (1) vuyt vervolge van Janne Heesterman, die vuyt crachte van scepenenbrieven van Antwerpen, die hem Peter Faes Mertens, hoirliede brueder, verleden ende bekent hadde van twintich scellinge grote tsjaers lyftochtrenten op sekere goide pande ende toepande, die sinen brief begrepen hadde ende die de

(1) *Zie* ANTW. ARCHIEVENBLAD, *Deel* XXIX, *bladz.* 236.

voirs. Aert ende Faes, syn brueder, besaten, daervoere dat se Jan Heesterman op hadde doen scriven ende meynde dat sy hem geldinge ende betalinge souden doen, etc., daerop sy antwoirden, dat het waer was dat sy tanderen tyden van Peteren, hoeren broeder, sekere goide terve genomen hadden op viere sistere rogs erflic, dwelke sy voirt vuyt ontheete van Peteren, hoeren brueder, anderen personen erflic sculdich syn te betalene, met alsulken brieven als daeraf syn, ende dat zy den voirs. Jan Heesterman niet geloift en hadden, etc., nietmyn soe hout de terminacie dat oft dan de voirs. Aert ende Faes, gebruederen, jaerlix moeten bringen opten wissel
fol. 54 v°. tAntwerpen de voirs. viere zistere rogs erflic, oft tghelt dairaf comende, tot desgheens behoef die dbeste recht dairtoe heeft, met meer woirden etc., mids welken de voirs. Aerdt ende Faes, gebruederen, meynen ombelast te wesenen ende egheen geldinge te doen den voirs. Bertelmeeuse, Jan Nouts ende Jan van Elsackere, na vutwisinge hoirdere brieve voirs. die sy dairaf hebben, daerop de voirs. Bertelmeeus, Jan Nouts ende Jan van Elsackere de contrarie meynden ende seyden de terminacie bi der stad van Antwerpen geschiet daer spraken sy met ende niet jegen, want die ruerden van Jan Heesterman ende Peteren Faes Mertens oft van sinen goiden, mair niet van alsulken vercoepe als Aert ende Faes Mertens voirs. henlieden vercocht hadden metten scepenenbrieven van Hoechstraten voirs., seyden voirt dat hen Peter Faes Mertens niet geloift en hadde, met meer woirden, soe wert getermineert ende overdragen by Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen voirs., omme eenenyegeliken genouch te doen na inhoudt syns bescheyts, dat de voirs. Aert ende Faes Mertens, gebruederen, sullen volvueren de yerste terminacie voere geschiet, ende vordane te rechte staen den voirs. Bertelmeeuse den Loekere, Janne Nouts ende Janne van Elsackere van hoirdere voirs. erflikere renten ter stede ende plaetsen dair hoere scepenenbrieve gemaect waeren ende hoere pande ende toepande gelegen syn, nietjegenstaende dat de voirs. terminacie begrepen heeft, dat zy met eenre betalingen quite souden syn metten viere sisteren rogs in de terminacie begrepen, die men opten wissel jaerlix sculdich is te hebben. Behoudelic, dat zy hen verhalen mogen aen

Peteren Faes Mertens, hoeren brueder, oft aen syn goide, alsoe verre als sy se weten te vyndene, opdat hen gelieft. Gedaen int jaer Ons Heren XIIII^{c} ende XLII, XVII dage in Aprille.

---

19 April 1442.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Caperic en zijne vrouw, ter eene, en Cornelis Alaertssone, ter andere zijde, betreffende den aankoop van het huis de Zwane, *aan de Markt.*

Also zekere geschille geresen ende opverstaen waeren tusscen Janne Caperic ende Marien, sinen wive, ter eenre zyden, ende Cornelise Alaertssone, ter andere, toecomende ende spruytende van der coepmanscappen van eenen huyse, geheeten *den Zwane*, gestaen aen de Merct, dat zy jegens Cornelise voers. terve genomen hebben, na vutwisen van scepenenbrieven van Antwerpen, na dbegryp van denwelken de voirs. Jan ende Marie, syn wyf, tvoerscreven huys ter Vierschaeren verreyct ende verhaelt hebben metten rechte, soe is opten dach van heden by Burgermeesteren ende Scepenen, mids dien dat van den geschille voergenoemt ende des daerane cleven mach, de voirs. partien geheelic ende al hen gekeert ende gesubmitteert hebben in henluiden, een vutsprake daeraf gedaen in der manieren hierna verclaert, te weten is, dat de coepmanscap, die de voirs. Jan ende Marie gedaen hebben jegens Cornelise voergenoemt van den voirs. huyse, geheeten *den Zwane*, van weerden syn sal ende bliven teeuweliken dagen, in alle der vueghen dat de scepenenbrieve die zy malcanderen dairaf verleden hebben ende tverreycsel dat vutwisen ende verclaren. Behoudelic dien, dat de voirs. Cornelys hen te goede doen sal ende afslaen vive pont grote Brabants eens henendragens van den penningen die zy hem sculdich selen syn van den renten die zy hem af moeten quiten na vutwisen de brieve fol. 54 v°.

voerscreven. Gedaen anno XIIIIc ende XLII, XIX dage in Aprille na Paesscen, daer by ende over waren Jan van Ranst, Burgermeester, Danckaert de Moelnere, Jan de Coninc, Claus van den Werve, Willem van den Broeke, Jan van Riethoven, Jan van der Ryt, Willem Mengiaert, Michiel Kiekens, Thomaes van der Elst ende Jacop Tollinc, Scepenen.

---

30 April 1442.

Huurceel van het huis de Ronsseval, *in de Braderijstraat, hernieuwd.*

fol. 65. Anno XLII, opten lesten dach van Aprille, soe wart getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van Antwerpen, dat Joes van Elsackere in hueren hebben soude een huys gestaen in de Braderistrate, geheeten *den Ronsseval*, van Kerssavonde lestleden ingaende ende acht jair lanc dairnaest volgende, op alsulken condicien ende voirwaerden als dairaf tanderen tyden gemaect zyn tusschen den voirs. Joes ende vrouwen sWalen, Gheerds wyf van Habourtyn, dairaf de voirs. Joes eene cedulle te hemwaert heeft, ende dit was geconsenteert aldus te geschiene mids dat de voirs. Gheerd van zynen wive vertogen is, ende van alsulken beleyde, dat hy by der hant niet wel en mach wesen, ende mids desen sal de voirs. Joes tvoirgenoemt huys houden van wande ende van dake ende een scouwe dairinne doen maken, ende oic den chys betalen gelyc zy dat onderlinge bevoirwaert hebben, ende alwaert alsoe dat de voirs. Gheerd weder thuys quame, soe soude nochtans de voirs. huere van den huyse de voirs. acht jaer lanc gestentich ende van weerden bliven.

---

21 Mei 1442.

Oorvrede aan de Brabanders gezworen door Jan Janssone en zijne consoorten.

Jan Janssone,
Thomaes Pieterssone,
Heynric Pieterssone,
Aernt Merckensoen,
Wynric Hermensoen,
Thyman Pieterssoen,
Alaert Ghysbrechtssone,
Oudtgraet Clarensoen,
Merten Gheerbrantssone,
Gheerken Herensone,
Claus Janssoen,
Peter Hugenssone,
Willebroot Willemssone,
Gheerit Rikensone.

Dese persoenen hebben oirvrede gedaen ende lyflic aen den Heyligen gezworen, dat zy om der hachten oft gevanckenissen wille die hem nu tAntwerpen geschiet is, nyemande, wie hy zy, vuyt Brabant zynde, becommeren, rassteren, moysel, scade noch hinder doen en zullen noch doen doen, by hen selven noch by yemande anders van hueren wegen, heymelic noch openbaer in gheenre manieren. Dit geschiede int jaer Ons Heeren XIIII^c^ ende XLII°, des Maendaechs in de Sinxendage. Present Janne van Ranst, Burgermeester ende Scepene, ende Willeme van den Broeke, Scepene op dien tyt. fol. 55 v°.

26 Mei 1442.

Besluit de standplaatsen regelend der bontwerkers van Audenarde en van Luik.

Also zekere geschille opverstaen zyn tusscen de goede luyde bontwerkers der stede van Oudenaerde, als heesschers, fol. 55.

in deen zide, ende de goede luyde bontwerkers der stad van Luydick, als verweerders, aen dandere, toecomende ende spruytende omme huere stallen ende cramen wille die zy tsamen staende hebben in de jaermercten op Onser Vrouwenkerchof, daeraf die van Oudenaerde seyden ende mainteneerden, dat zy sculdich waeren sonder middel te volgen dien van Ghend, gemerct dat zy waeren onderseten der stede ende casselrien van Ghend, ende die van Luydic hyelden ende meynden de contrarie, seggende ende bybringende metter stadregister hoe dat hen int jaer van XXVII lestleden (1) verleent was, dat zy met hueren cramen sonder middel volgen souden dien van Ghend. De Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde, aengehoort tvoers. geschil, hebben geschict huere gedeputeerde ter voers. plaetsen, dewelke oversien ende gehoort hebben alle tghene dat by gescrifte daertoe geschiet is ende daertoe alle tghene dat partien daertoe seggen wilden ende hebben daeraf, opten dach van huden, geraempt ende geordineert op desen tyt, by consente van beyden partien, omme tonderhouden dat tanderen tyden daeraf geordineert is, dat die van Oudenaerde selen volgen naest dien van Ghend met eenen inslage oft nuwer ruwen tot Onser Vrouwenkerchove waert inne, welken inslach wyt syn sal de wydde van eenre cramen, ende daer selen die van Ludick dan naest volghen over die zyde, ende over dander zide aen Her Jans van Hontenisse muer selen volgen die van Ludic aen die van Ghend, sonder middel, behoudelic altyt dien van Ludic ende van Ghend huere cedullen die zy van der stad hebben in huere macht blivende. Dit was gedaen anno XLII, XXVI dage May.

M. DE MONTE.

---

(1) *Zie* ANTW. ARCHIEVENBLAD, *Deel* XXVII, *bladz.* 437.

2 Juni 1442.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Jacob de Cuypere en Thomas Rupholde, koopman van Lombardië, over achterstallige schulden.

Also lange zekere geschille geweest hebben tusscen Jacope den Cuypere, ter eenre ziden, ende Thomase Rupholde, coepman vuyt Lombaerdien, ter andere, toecomende ende spruytende omme XIIII marck gouts die de voers. Thomaes den voers. Jacope geleent heeft, daerop de voers. Jacop betalinge gedaen heeft, ende voere trest heeft hy den voers. Thomase in handen geset syn goede in Vlaenderen, tAelst ende daeromtrent gelegen, daer alrehande coste beyde by vervolge van vertrecke ende van verloepenen tyde op gegaen zyn, ende also zy naderhant met malcanderen versament syn geweest op een gulden laken den voers. Jacope toebehorende, dat hem Jacop verliet delle om XVII saluyte, ende de voers. Thomaes boet hem XV, so heeft de voers. Thomaes, na den eedt die hy daertoe gedaen heeft voere Amman, Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen, dat laken daerop syn gemaect, geaenveerdt ende behouden, behoudelic dat zy elc daertoe nemen souden II goede manne die hen huere rekeningen ende geschillen verstonden, gelyc zy gedaen hebben, ende daert die viere stelden, geloefden zy van weerden te houden sonder wederseggen, daertoe dat zy genomen hebben Johan Arnulphi, Nycolao Podye, Anthonys Taverne ende Henrick Tassche, dewelke viere persone oversien, overhoort ende overleyt hebben den eysch van den voers. Thomase ende tverantwoorden des voers. Jacops, ende voert al dat elc van hen by hem of by sinen procurateur daertoe seggen ende alligeren wilde, ende daerna huere vuytsprake ende sentencie diffinityf eendrachtelic in presencien van Alexander Borrommee, als procurateur ende mechtic gemaect in desen zaken van den voers. Thomase met opene brieven van procuracien onder der stadsegel van Antwerpen, die wy sagen ende hoorden lesen, ende oic des voers. Jacops Cuypers, fol. 55 v°.

vuytgesproken ende verclaert in der manieren hierna bescreven, te weten is, dat alle rekeningen ende geschille, die tusscen de voers. partien geweest zyn, te nieuweten selen zyn ende van gheenre weerden, ende dat hen nyemant van hen oft van haren ziden daermede van nu voerdane behelpen en sal, in gheenen rechte, gheestelic oft weerlic, ende des so sal de voers. procurateur des voers. Thomaes den voers. Jacobe opleggen ende betalen sonder vertrec, alle zaken doot gerekent, XI ℔ grote Vleems. Ende hiermede selen de voers. partien verleken zyn ende bliven teeuweliken dagen van alle den geschillen voergenoemt ende oic so sal Wouter Pot van nu voerdane tallen dagen ontlast, ontslagen ende quite syn ende bliven van alsulken borchtochten ende geloeften als hy den voers. Jacope voere Burgermeesteren ende Scepenen voergenoemt voere den voers. Thomase tot XXXV oft XL ℔ grote Vleems gedaen heeft. Dit geschiede anno XLII, II dage in Junio.

---

4 Juni 1442.

Toezegging eener standplaats aan de « gewantsnyders van Sinte-Pontsiaensgulde » van Dordrecht.

fol. 56. Het es overdragen ende geconsenteert bi den Amman Gillys Puytoer, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat de goede luyde de gewantsnyders van Sinte-Pontsiaensgulden in Dordrecht van nu voirtane hebben ende gebruycken zullen de rye van hueren cramen alhier in der stad van Antwerpen, opte Merct, tot alsulker plaitssen als zy opten dach van heden die gebruycken ende hen bewyst zyn te stane, alsoe toeghbairlic als die van der Gouwe ende van Leyen, op alsulken cost ende ongelt als zy des metten Amman ende der stad voirs. overkomen zyn. Behoudelic dien, wairt tsake dat de voirscreven stad van Antwerpen in nacomenden tyden eenige andere plaitsse oft merct ordineerden, dair de gemeyn comantscap van den

lakenen op gehanteert worde, soe sal de voirs. stad van Antwerpen van den vors. toeseggene ongehouden syn ende bliven, mair de voirs. ghilde sal hebben ende gebruycken te dier plaitssen dat alle andere van gelycken alsdan hebben ende gebruycken zullen, ende voirtane huere rye van hueren cramen hebben bi denghenen dair zi se opten dach van huden hebben. Voirt es overdragen wairt dat sake dat deselve ghilde voirs. alhier tAntwerpen ter merct niet en quame, dat men alsdan deselve huere bewysde plaitsse anderen sal moigen laten gebruycken den tyt van huerder absencien, die den Amman ende der stad van Antwerpen gelieven sal, alle zaken sonder argelist. Ghedaen anno XLII, IIII daige in Junio.

P. K.

---

4 Juni 1442.

Belofte gedaan door Jan Claussone alias scipper Muyl, betrekkelijk de vergoeding der schade door poorters van Antwerpen in Vriesland geleden, met bijhoorig stuk.

Ic Willem van Lallaing, Riddere, Heere van Bingnicourt fol. 56. ende van Fressain, Gouverneur der landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, doe cont allen luden dat ic geloeft hebbe ende gelove mit desen brieve den eerbaren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide ende anders den ghemeynen gherichte der goeder stad van Antwerpen, voere alsulken schade als huere poirteren in voertyden geleden moegen hebben van den steden in Vrieslant ende int Waterlant, ende dair zy by den Raide myns genadichs Heeren gestelt ten zaken der landen voirs. inne gevonden ende gewyst zyn geweest, geliken dat wel geteykent ende gememoriaelt staet, eest dat dieselve steden tusschen nu ende Alreheiligen naestcomende metter voirs. stad niet en overcomen soe dat

zy des te vreden zyn, dat ic dan terstont sonder dissimulacie oft eenich langer vertrec der voirs. steden in Vrieslant ende in Waterlant poirteren ende huer goede van myns voirs. genadichs Heeren wegen sal doen ophouden, toeven ende becommeren voere alle myns voirs. genadichs Heeren tollen gelegen binnen zynen voirs. landen, ende die niet laten noch doen ontslaen in eeniger wys ter tyt toe dat zy der voirs. stat van Antwerpen van den voirs. schaden kenliken vernueght ende voldaen zullen hebben. In oirconden van desen hebbic desen brief geteykent met mynen hanteyken, ende omme die meerder zekerheit wille dairop doen drucken tsignet myns voirs. genadichs Heeren, dat ic dagelicx bruke in den zaken zynen landen voirs., opten negensten dach van Septembri int jair Ons Heeren M IIII^{c} ende viertich. Aldus geteykent : G. DE LALAING.

Hieraf heeft de stad van Antwerpen een vidimus onder des Abds segel van Sinte-Michiels, ende de principalen brief heeft Jan Claussone alias scipper Muyl, van Horen, omme hem dairmede te verrichten aen de stede voirs., mids dat hy de voirs. schade onsen poirteren geloeft heeft te betalene, alsoe hierna verclaert ende bescreven staet.

fol. 56 r°. Int jaer XIIII^{c} ende XLII, IIII dage in Junio, soe geloefde Jan Claussone die men heet scipper Muyl, van Hoiren, te betalen Peteren Haye, Jannes Wychman met hueren medegesellen de somme van vierentneghentich pondt groiten Vleems gelts, ter goeder rekeningen, te weten is een derdendeel dairaf binnen eenre maent naestcomende ; item, dander derdendeel in de Bamismarct van Antwerpen dairnaest volgende, ende tderde derdendeel tSinte-Mertensmisse dairnaest vervolgende, sonder eenich langer vertrec, ende altyt tgelt van elken voirs. derdendeel ende paymente los ende vry bynnen der stad van Antwerpen den voirs. persoenen te leveren, behoudelic dien, waert dat de voirgenoemde persoene oft huere medegesellen yet gecregen van den watersteden, dat dat afslach doen soude aen de voirs. somme. Voirt heeft de voirs. Jan Claussone geconsenteert ende is oic claerlic voirwairde ende ondersproken, dat des voirs. Jan Classoens

balengier, met alle den ghewande ende zynen toebehoirten denselven balengier oft scepe toebehoirende, hier tAntwerpen in ostagien sal bliven liggende totter tyt toe dat de voirs. yerste paye in der manieren voirs. al betaelt sal syn, ende deselve yerste paye betaelt zynde, soe sal den voirs. balengier metten gewande ende allen zynen toebehoirten los, vry ende ontslagen zyn. Voirt hebben de voirs. Jan Claussone ende Claus Alaertssone, zyn vader, alle beyde lyflic ten Heyligen gezwoeren ende gezekert, te weten is deselve Jan Claussone dat hy telken voirs. termine binnen der stad van Antwerpen comen sal ende dair niet vuyt scheiden voere aen der tyt dat telken male elc voirs. derdendeel van der voirs. sommen yerst betaelt sal wesen, ende de voirs. Claus Alaertssone, zyn vader, heeft gezekert ende geloeft, alsoe voirs. is, dat hy hier in der stad van Antwerpen, sonder gheenssins dairvuyt te moegen trecken, al doere gesekert sal bliven ende zyn zekeringe ende den eedt dairaf wel houden totter tyt toe dat de voirs. principael somme geheelic ende al betaelt sal zyn, den lesten penninc metten yersten. Ende hiertsegen en zullen de voirs. Jan Claussone ende Claus Alaertssone gheen behulp oft geweer zoeken, heymelic noch openbaer, by hemselven oft yemande anders van hueren wegen in eeniger manieren, ende oft de voirs. Jan Claussone gevangen oft gearresteert worde tanderen plaetsen binnen den tyde voirgenoemd ende eer de voirs. dedinge volvuert waere, soe sal hy ten Heyligen zweeren dairinteynden op gheen plumen te slapene ende anders niet tetene dan water en broot voere aen der tyt dat de voirs. dedinge volvuert sal wesen, alle zaken ten goeden verstane ende sonder argelist.

7 Juni 1442.

Oorvrede aan de stad en hare inwoners gezworen door Jan Claussone alias scipper Muyl.

Anno predicto, VII dage in Junio, soe dede oirvrede ende zwoer lyflic aen den Heylegen Jan Claussone alias scipper Muyl, dat hy opte stad van Antwerpen, noch opte poirteren

ende ingeseten oft ondersaten derselver nemmermeer commeren, rasteren, panden noch volgen en sal in toecomenden tyden tot gheenre plaetsen omme eenigerhande zaken wille, die aen hem in der voirs. stad van Antwerpen geschiet zyn by den Heere oft yemande anders, het zy van gevanckenissen, becommeringen oft andere moeysel, welkerhande die wesen moegen, ende dat hy dairtoe noch raet noch consent geven en sal, heymelic noch openbaer, by hemselven noch by yemande anders van zynen wegen, in gheenre manieren. Gedaen in de volle banc in presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluden int jair ende ten dage voirs.

---

14 Juni 1442.

fol. 58 vo. Hierna volghen alsulken goede als achter Lysbetten sPoirters, beghyne, gebleven zyn, ghelyc Arnt de Hont, als dicsumeester van der stad van Antwerpen, die oversien heeft.

In den yersten, soe gedraeght den huysrait VI ℔ ende XVIII scellinge grote Brabants; item, in ghelde, alle schult ende wederschult afgerekent, alsoe datter blyft vrys gelts III ℔ grote; item, een huis gestaen in de Hudevettersstrate, tusschen Francen van Cantelbeke, ex una, ende Jacob van der Donck, ex altera, ghelt jaerlicx omtrent boven den chys XIX scellinge grote; item, noch X scellinge grote erflic op Adriaens huis van der Achtert dat men quiten mach na der stad recht; item, noch I ℔ grote lyftochten dat Jan de Cock, tEsschen opten Hovel, vercocht heeft, dat ten live staet van der voirs. Lysbetten ende Heinric, hoeren brueder; item, I zister rogs lyftochten opter selver Lysbetten ende Henricx, hoeren brueder, dat vercocht heeft Arnt de Ruyssche opte Hoevene bynnen Eekeren, van welken goeden voirs. Jan Hasselberch alias Myersselman ende Gillis van den Moere geloift hebben, in presentien van Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Scepenen tAntwerpen, op hen ende

op thoere, den Jouffrouwen van der Infermeryen op dBeghinhoff tAntwerpen, nu zynde ende namaels wesende, ende allen anderen hen aengaende tot eewigen daigen ongelast te houdene van der voirs. Jouffrouwen Lysbetten wegen ende van hueren nacomelingen, zonder argelist. Dit was gedaen int Ons Heeren XIIII^c ende XLII jair, XIIII daige in Junio.

---

23 Juni 1442.

De Wethouders van Antwerpen verbieden aan Hendrik Volkaerts, Lauwerijs Volkaerts nog in rechten aan te spreken ter zake van de nalatenschap van Catharina Volkaerts.

Alsoe sekere handelinge van ghedinge geweest heeft tusschen Heinricke Volkaerts, vischcoepere, ter eenre zyden, ende Laureyse Volkaerts, ter andere, omme sekere goede wille bleven ende verstorven na de doot van wilen Jouffrouwen Katlynen Volkaerts, in dewelke de voirs. Heinric als erfghename derselver wylen Jouffrouwen Katlynen meynde ghericht te zyne, alsoe dat dairaf sekere vonnissen gegeven syn gelyc tregister van der stad van Antwerpen dat claerlikere begrepen heeft, boven welken vonnissen de voirs. Heinric hem ghepynt heeft den voirs. Laureyse buyten der stad van Antwerpen te moeyen ende met rechte te porren, contrarie den vonnissen voirs., dairomme Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van Antwerpen voirs. gebeden hebben dOude-Scepenen ende dair raid ende advys met hen gehadt, alsoe dat de voirs. Heinric Volkaert dairomme voere Burgermeesteren ende Scepenen voirs. ontboden is geweest, dair men hem verboden heeft als dat hy den voirs. Laureyse boven den vonnissen voirs. ende in contrarien dairaf buyten der voirs. stad van Antwerpen niet meer en moeye noch recht op hem en vordere noch en doe vorderen, by hemselven noch by yemende anders van zynen fol. 57.

wegen, heymelic noch openbair in gheenre manieren, ende oft hy de contrarie dairaf dade alsoe dat de voirs. Laureys cost, last oft commer dairaf hadde, soe wart hem geseit dat men dat aen hem houden ende voirt de misdaet dairaf aen syn lyf ende aen syn goet wtrichten, alsoe dat allen anderen exempel zyn soude hem van gheliken te wachtene. Dit was gedaen int jair Ons Heeren M. CCCC XLII, op Sint-Jansavont Baptisten in midzomere.

---

23 Juni 1442.

fol. 58bis. Hoe dambachten ende de scutterien in de processien gaen ende heur kerssen vuytsetten zullen.

Omme te verhuedene dat in toecomenden tyden tusschen de goede mannen van den ambachten ende van den schutteryen der stad van Antwerpen, die ghewoenlic syn te gaene metten processien die men jaerlix in der voirs. stad geploghen heeft te doene, gheenen twist noch onraet en geschiede, ende opdat eenyegelic van hen weten moege wes hy sculdich sal zyn te doene, soe es overdragen ende gesloten by Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden derselver stadt, dat van nu voirtaene alle dambachten vore ende de schutteryen daernaest volgende, te weten es elc van hen achter syn keersen, gaen sullen statelic twee ende twee processiwys, alsoe men van outs gheplogen heeft te doene, ende alst ghebuert dat men wtsetten sal ten gewoenliken plaetsen omme te rustene, dat dan de keersdragers van den scipluden voere wtsetten sullen ende alle dandere ambachten dairnaest vervolgende, gelyc zy in der processien gegaen sullen hebben, ende dat dan dairnaest, achter der voirs. ambachtenkeersen, de keersdragers van der voirs. scutteryen huer keerssen oic wtsetten zullen deen achter dandere, gelyc zy in der processien gaen, sonder huer keerssen deen tusschen den anderen te menghene in eeniger manieren. Behoudelic dien, dat eenyegelic van

den voirs. ambachten ende scutteryen, de voirs. keerssen alsoe staende, sal moegen gaen eten ende drincken ende rusten tot alsulken steden ende plaetsen als hen gelieven sal, ende dairenteynden wedergaen eenyegelic achter zyn keerssen processiwys gelyc voirs. staet. Ende wie van den voirs. ambachten oft scutteryen de contrarie hieraf dade, die soude verbueren drie oude schilde, den eenen den Here, den anderen der stad ende den derden Onser Liever Vrouwekerke, ende dairtoe staen ter correctien van den Here ende van der stad, sonder verdrach, na gelegentheit van der zaken. Gedaen int jaer Ons Heren XXIIII^{c} LII, op Sint-Jansavont.

J. KIEKENS.

---

26 Juli 1442.

« Compositie » tusschen de steden Antwerpen en Amsterdam ter zake van de vergoeding der schade door de uitleggers van Amsterdam, onder de kusten van Noorwegen, aan poorters van Antwerpen toegebracht, met bijhoorige stukken.

Wy Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad fol. 57.
van Antwerpen doen cond eenenyegeliken dat wy, opten dach van huden, gesien hebben, ghevisiteert ende hoeren lesen eenen openen brief besegelt metter stadzeghel van Aemsterledamme ten saken, gans gheve ende geheel ongecancelleert ende ongeraseert, ende daeraf dat de teneur van woerde te woerde hierna volght ende denwelken voirs. brief wy in onser stadregister bevolen hebben te stellene : Wy Burgermeesteren, Scepene ende Raide der stede van Aemstelredamme doen condt ende tho wetene allen luden dat wy by gemene raide, consente ende goetduncken der wyshede vroetscappe ende rychede de voirnoemde stede, overdragen syn om nutscap, oirbaer ende profyt onsen gemene poirteren, bevolen ende gemachticht hebben Aernt Jacobssoen, onsen medepoirtere, thoenre sbriefs, van onser wegen te overdragen

metten eerbaeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der goeder stad van Antwerpen, ruerende van sulker neminge ende scaden als onsen medepoirteren der poirteren ende ondersaten der stad van Antwerpen gedaen mogen hebben onder de custe van Noreweghen, waerup dat Aernt voirnoemt van onsent wegen een vrientlike overdrachte ende composicie mittie van Antwerpen voirs. overcomen is, in welker composicie hy ons gelient ende verleyt heeft viertich ℔ grote Vlems gelts. Oick hebben in derselver composicie ons gelient ende verleyt Willem Symonszone, Pieter Croeck, Jan Bouwenszone ende Pieter Coman, Janszone, zesse ende twintich ℔ grote, welker sommen van gelde wy geloeft hebben ende geloven, mit desen brieven, den voirnoemden onsen medepoirteren te doen opbueren ende tontfangen van ponttollen van onsen medepoerteren goeden, die sy bynnen der stad van Antwerpen sullen hebben ende hantieren in den eersten toecomende marcten aldaer die ene na den anderen volgende, alze van elke pont groete eenen groeten gelyc onsen lieven genadigen Heere van Bourgongnen ende van Hollant etc. nu laitste in zynre munte heeft doen werken, ende dese ponttollen sal gedueren ther tyt toe dat zy den laitsten penninck van haren wtleggen voirs. vol ende al inhebben, sonder enige wederseggen, ende waer dat sake dat enige van onsen medepoirteren overhorich worde in syn ponttolle te betalen, gelyc voirs. is, dat geloven wy wt te rechten gelyken zenandich goet of van der stede wegen bynnen viertien dagen daerna te betalen. In kennissen der waerheden, so hebben wy der voirnoemder stedezegel van saken hieran gehangen, gegeven opten zesten dach in Julio int jaer Ons Heeren dusent vierhondert twee ende viertich.

fol. 57 vo. Wy Borghermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond eenenyegeliken ende bekennen, met desen brieve, dat wy, in den name van ons ende van allen onsen poerteren, metten goiden luyden van Aemsterledamme overcomen syn ende gemaect hebben eene zekere composicie ende vruntlic overdrach van alsulker schaden als de vutleggeren van der stede van Aemsterledamme voirgenoemt onsen poerteren onder de costen van Noorweghen gedaen hebben, in der manieren hierna verclaert, te weten es, dat

de voirgenoemde goide luyde van Aemsterledamme den poerteren van Antwerpen gheven ende betalen sullen alsulken somme van gelde ende tot alsulken dagen als zy des samentlic overcomen syn, ende als van alle der andere schaden die de voirs. van Aemsterledamme onsen voirs. poerteren gedaen mogen hebben onder de costen van Noerwegen, het sy van scepen, scipgewande ende goede, oft oic tot anderen plaetsen waer dat sy, daeraf sullen de poerteren van Antwerpen bliven staende ombegrepen omme daeraf te mogen vervolgen huere schaden op tghemeyn lant van Hollant ende van Zeelandt, oft op deghene daer onse genedige Heere de Hertoghe van Bourgongnen ende van Brabant oft sinen edelen Raet dat ordineren sullen, nochtan en selen bynnen onser stad van Antwerpen oft vryheiden de voirs. van Aemsterledamme hieraf niet gemoeyt worden, voere aen der tyt dat andere steden ende plaetsen slants van Hollant ende van Zeelandt tyerst van deser gelyker schaden verwonnen sullen syn met rechte, ende dan sullen sy nochtans gestaen met alsulken taxe als hem gebueren sal te betalene. Ende mids deser hebben wy gewillecoert ende geconsenteert, willecoeren ende consenteren alsoe verre het in ons is, den voirs. van Aemsterledamme dat van nu vordane sy ende alle huer goide luyde, poerteren, ingesetenen ende onderseten met hueren live, goede, familien ende coemanscapen vry ende veylich sullen moghen varen, keeren ende verkeeren, huere coemanscap doende in der stad van Antwerpen ende huere vryheiden, ongehacht ende ongehouden van eenenyegelycken. Behoudelic dien, waert dat sake dat die van Aemsterledamme de voirs. composicie niet nagaen en wouden ende tghelt ende penninge daeraf niet en betaelden tot alsulken dagen als daeraf gemaect syn, ende daervoere dat Aernoud Jacopssone gesproken heeft ende die in onser stad verborght, so hebben wy gewillecoert ende geconsenteert, willecoren ende consenteren, dat de voirs. Aernt Jacobssone die van Aemsterledamme toeven ende rasteren mach bynnen onser stad ende vryheiden van Antwerpen, soe wanneer hem dat gelieven sal, totter tyt ende wilen toe dat sy den voirs. Aernoud van der voirs. geloeften ende schulden onthaven sullen hebben, alle argelist hierinne vuytgescheiden. In orcondscapen der waerheit, so hebben wy Burgermeesteren,

Scepenen ende Raide voirgenoemt der voirs. stadzeghel van Antwerpen ten saken aen dese letteren doen hangen, gegeven in den jaer Ons Heeren M. CCCC ende tweenviertich, zessentwintich dage in Julio.

Item, het is te weten als van der borchtochten ende geloeften die van dien van Aemsterledamme wegen gedaen is, dat men dat in gescrifte vynden sal in Peters van Kerrenbroec prothocolle int jaer van XLII^en, XXVIII dage in Julio.

fol. 58. Wy Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond eenyegeliken ende bekennen, met desen brieve, dat opten dach van huden voere ons comen syn Peter Ole, Heinric van Blakenbroec ende Heinric van Steelen die men heet Wychman, ende bekenden dat sy, in den name van hen ende van alle den anderen hoeren medeplegeren, onsen poerteren, scade geleden hebbende onder de costen van Noerwegen van den vuytleggeren van der stede van Aemsterledamme, ontfangen hebben de somme van tachtentich ponde negen grote ende twee Yngelsche Vleems gelts, te weten is de voirs. Peter Ole ende Heinric van Blakenbroec driendertich ponden negen grote ende twee Yngelsche daeraf, ende Heinric van Steelen sevenenviertich ponde grote Vleems, dewelke twee sommen tsamen maken de voirs. somme van tachtentich ponden negen grote ende twee Yngelsche Vleems, in afslage ende mindernissen van alsulken hondert ende neghenenviertich ponde twee scellinge ende vive penninge groten Vleems, als de voirs. van Aemsterledamme geloeft hebben te betalene mids eenre composicien die Aernout Jacobssone, als mechtich gemaect met eenen openen brieve besegelt metter stadzeghel van Aemsterledamme, die wy in onser stadregisterboeck hebben doen registereren, gemaect heeft met onsen voers. poerteren van heure voirs. scaden geleden onder de costen van Noerwegen voirgenoemt, gelyc den openen brief met onser stadzeghel besegelt, die sy daeraf hebben, dat vuytwyst ende int lange wel verclaert. Item, desgelyx bekenden Dieric Cortrock ende Mathys de Wedere ontfangen hebbende van der stede van Aemsterledamme voirgenoemt de somme van vierthien ponde groten Vleems, van huerder scaden die hen voertiden by

die van Aemsterledamme onder de costen van Noerwegen oic gedaen is. Item, desgelyx bekende Heinric van Malle ontfaen hebbende van der stede van Aemsterledamme voers., van synre scaden, de somme van driendertich scellinge groten Vleems gelts, ende oic Jan Moens voere zesse tonnen zouts ende een hoyke twee ponde grote Vleems, die hem die van Aemsterledamme te scaden gedaen hadden. Alsoe dat wy in den name van ons ende van allen onsen poerteren, scade geleden hebbende onder de costen van Noerwegen voirgenoemt, der voirs. stad van Aemsterledamme, allen hoeren poerteren ende ingesetenen, ende desgelyx Aernde Jacopssone voers., sinen medeplegers, hoeren oeyren ende erfgenamen ende allen anderen des enichsins quitancie behoevende, claerlic quite schelden van der voirs. sommen van tachtentich ponde negen groten ende twee Yngelsche, ende oic van den voirs. vierthien ponden, driendertich scellinge ende twee ponde groten Vleems gelts voirgenoemt, bekennende voert dat onsen voers. poerteren daeraf wel ende wittelic vernueght ende betaelt syn, sonder argelist. Ende des torconden, so hebben wy der voers. stadzegel van Antwerpen ten zaken hieronder aen doen hangen, gegeven in den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC ende tweenviertich, twee dage in Augusto.

---

16 Augustus 1442.

Oorlof voor Jan van der Meere om Jan van der Beversluys, voor wien hij borg gebleven was, overal in rechten te mogen aanspreken.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XLII, XVI dage in Augusto, so wart geconsenteert bi den Burgermeesteren ende Scepenen Janne van der Meere, mitz dat hy borge was gebleven Jans van der Beversluys, ende Jan van der Meere vornoemd daervoere beschaedt was ende hem egheene restitucie oft betalinghe weder doen en wilde, dat de voirs. Jan fol. 58 vo.

van der Meere den voirs. Jan van der Beversluys aenspreken mach van synen gebreke ter stede ende plaitssen dair hy en bevinden kan ende hem gelieven sal, nietjegenstaende dat zy beyde onser poerteren syn, mitz der redenen dat de voirs. Jan van der Beversluys bi den Heere ende der stad gecorrigeert es ende hem alnoch vuten marchgreefscape hout, etc.

---

23 Augustus 1442.

fol. 58bis. Overdrach gemaect ende gesloten by den drien stede Loeven, Bruessel ende Antwerpen opte hanteringe van den divisenrechte, die de stad van Mechelen voirtkeert opte poirteren der voirgenoemder drie stede ende contrarie der poirterien etc., anno XIIII^c XLII, XXIII dage in Augusto. (1)

Opt geschille hierna verclaert, hebben de gedeputeerde van den steden Loeven, Bruessel ende Antwerpen, ter eenre, ende der stad van Mechelen, ter andere zyden, te vele stonden byeen vergadert zynde, sprake gehouden ende van hueren rechten malicanderen onderwys gedaen, ende hebben ten utersten eenige van hueren dieneeren gelast te verstane om een minlic appointement dairop te aviseren, by denwelken een advis bedacht is geweest in der manieren als een cedulle begrypt, dairaf die tenuere hierna volght van woerde te woirde.

Alsoe zekere geschille gehangen hebben tusschen de stede Loeven, Bruessel ende Antwerpen, ter eenre zyde, ende de stad van Mechelen, ter andere, omme der leveringen wille van den poirteren der voirgenoemder drie stede geseten binnen den lande van den divisen, die de voirgenoemde stat

(1) *De akte is doorgehaald* ; *op den bladrand* : Quere hunc tractatum renovatum unanimiter per opida Brabantie etc. in libello papirio privilegiorum.

van Mechelen meynt dat de dieneeren, binnen den voirs. divisen geseten, van allen geloften, die zy binnen der stad van Mechelen doen, sculdich zyn ten versueke der voirs. stat van Mechelen over te leveren, ende die binnen derselver stat tot hueren geloften, als zy des versocht worden, te doen comen, dairaf de voirgenoemde drie stede de contrarie houden, meynende dat de poirteren der voirgenoemder drie stede binnen den voirgenoemden divisen geseten in der manieren voirs., van nyemande sculdich en zyn overgelevert te wordene, mair dat zy dairaf behoeren te rechte te comene ter plaetsen van den voirgenoemden drie steden dair zy de vriheit hebben, mids alderhande redene die de voirs. stede te beyden zyden dairtoe ende elc van hen tot zynre meyninghen geallegeert hebben, soe is, om de voirs. geschillen minlic neder te legghene, by eenigen geaviseert dat de poirteren der voirs. fol. 58bis v°. drie steden binnen den voirgenoemden lande van den divisen geseten, die in der stat van Mechelen geloften doen, renuncierende huerer vriheit, te weten dat zy geloften doen ongepoirtert ende ongevrydt, van denselven geloften by egheenen van den voirs. drie steden, dair zy de vriheit hebben, beschut noch verantwoirt en zullen worden, soe verre derselver stat, dair zy gevryt zyn, by certificacien van der voirgenoemder stat van Mechelen oft by den overheyschbrieven die deselve stat van Mechelen dairaf scriven sal aen de dieneeren dair de voirs. poirteren onder geseten zyn, bliken sal dat deselve poirteren de voirs. geloften gedaen hebben ongepoirtert ende ongevryt, ende anders zullen zy moegen genieten der vriheit dair zy toebehoeren ende altoes ten coste van den ongeliken, sonder argelist.

Dese cedulle wart geconcipieert opter stathuys te Mechelen by Meester Gielise van der Stoct, van Loeven, Meester Peteren van der Heyden ende Willem de Mesmakere, van Bruessel, Meester Gielise van den Wyngaerde ende Jan Kiekens, van Antwerpen, Meester Dierick van Loen ende Meester Jacop van den Bleke, van Mechelen, anno XIIII^c XLII, XII dage in Junio.

Ende wart voirt by hen geaviseert ende overdragen dat elc tot zynre plaetsen de voirs. cedulle haeren meesters

aenbringen souden, ende dat dan de gedeputeerde van den voirgenoemden viere steden byeen comen souden XX dage in Junio, in der stat van Liere, omme opte voirs. cedulle te sluytene, ten ware dat eenige van den voirgenoemden IIII steden metter selver cedullen niet voirtvaren en woude, dwelc oft alsoe gebuerde, die stat dan den anderen drie steden te voiren goets tyts soude condigen, opdat nyemant te vergeefs gemoeyt en worde. Hierna sonder eenich wederbot te geschiene, zyn de gedeputeerde van den voirgenoemden viere steden ten voirs. dage in der stat van Liere versament, dair die gedeputeerde van den drien steden Loeven, Bruessel ende Antwerpen gelast waren voirt te varen opte voirs. cedulle ende dairop te sluytene, meynende dat die van Mechelen desgelycx gedaen souden hebben, aengesien dat van huerer zyden na den overdrage gheen wederbot gecundicht en was, maer de gedeputeerde der stat van Mechelen hebben dair geseyt dat die cedulle bracht ware by den Groiten Raide der stat van Mechelen dairop notabelic vergadert zynde, die dair ripelic op hadden gelet, alsoe dat de stat van Mechelen in dier cedullen huer consent te dier tyt niet gedragen en consten, by vyf redene die zy dairop daden ende allegeerden.

I. Primo, overmids dat in der voirs. cedullen niet verclaert en is dat de poirteren van den drien steden bovengenoempt binnen den divisen geseten, alsoe wel van hueren mesdaden overgelevert souden worden als van personalen actien.

II. Secundo, dat hueren poirteren van geliken wedervoere binnen den divisen, dats te wetene alsoe verre als zy huerer poirterien van Mechelen niet en renuncieerden oft en vertegen, dat men dan die niet te meer en soude overleveren dan de poirteren der drie steden voirgenoempt.

III. Tercio, soude hiertoe henlieden behoeven tconsent van den Heeren binnen den lande van den divisen geseten, ende sonder die te vergaderen ende heur consent, souden de voirs. van Mechelen in de voirs. cedulle qualic connen geconsenteren.

IIII. Quarto, dat want onse genadige Heere, als Heere van Mechelen, mede in de divisen is, soe en souden zy sonder zyn consent hiertoe niet dorven doen, want na den loep van den tyde zy mochten van hem lichtelic begrepen worden.

V. Quinto, dat zy begheerden dat men alsoe wel van den anderen pointen vuytstaende overquame ende zunderlinge van den geboden die men doet in den lande van Brabant, dat zy dair niet mede gepraemt en worden als van deser cedullen, te dien eynde dat men een geheel vrientscap maken mochte, ende alsoe verre alst geliefde dat te doene, soe en wouden zy dese cedulle met allen niet wederlegghen, maer om in toecomenden tyden te schouwene alle moeynisse ende discort dat hieraf soude moegen comen, soe docht hem dat men moegelic van al soude overcomen. fol. 59.

Den gedeputeerden van den drien steden, te wetene Her Lodewyck Pinnock, Burgermeester, Lodewyck Roelants ende Meester Gielis van der Stoct, van Loeven, Jan van Coudenbergen, Scepene, Meester Jan de Coster, Raetsman, Meester Peter van der Heyden ende Willem de Mesmakere, van Bruesel, Jan van Ranst, Burgermeester, Jan van Riethoven, Scepene, Meester Gielis van den Wyngaerde ende Jannes Kiekens, van Antwerpen, heeft gedocht dat men yerst consent soude dragen in dese cedulle na datter van voere toe geschiet was, ende dat gedaen zynde, zy waren bereet huere beste voirt te doene ende dairtoe te helpene dat men der andere pointen oic mochte overcomen.

Ende na desen hebben de voirgenoemde drie steden Loeven, Bruessel ende Antwerpen huere gedeputeerde byeen gesonden XXIII dage in Augusto anno XIIII^c XLII, dair zy met malicanderen, in den name van den voirgenoemden drie steden, overcomen zyn ende gesloten, soe wanneer yemant binnen den divisen geseten, die poirtere es in eenige van den voirgenoemden drie stede, overgeheyscht wordt, soe verre hy hem metter vriheit van zynre poirterien behulpen wilt ende dairjegens weeren, dat dan de stat, dair hy de vriheit heeft, scriven sal aen den rechtere dair hy onder geseten is ende hem versueken dat hy hueren poirtere niet over en levere

alsoe men dat tot heertoe geplogen heeft te doene, ende oft de dieneere dien poirtere dairenboven leverde, soe soude hy gecorrigeert worden by den voirgenoemden drie steden na gelegentheit der saken, ende tot desen zullen de voirgenoemde drie steden zamentlic scriven denghenen die eenigen poirtere doet overheysschen ende hem versueken dat hy dairaf hem verdrage. Ende oft dairop yemant gerasteert oft gecommert is, dat hy dien los ende vry doe ontslaen binnen acht dagen naestcomende, ende oft hy dan den voirgenoemden poirtere yet heysschen wille, dat hy dat volge voere de stat dair hy gevrydt es, want dat na dier stat recht alsoe behoert, wetende oft hy dairjegens dade, dat dan de drie steden in bewaernissen van hueren rechten op hem alsoe versien souden, dat hem te laste ende anderen ten exempel soude wesen. Ende gevielt dan dat dien scrivene ende versueke nietwederstaende, hy metten versueke van den overheyssche voert voere, soe sal hy by den voirgenoemden drie steden zamentlic gecorrigeert worden op eenen wech tSinte-Peters ende tSinte-Pauwels te Roeme, oft dairaf sHeeren ende der drie stede goeden moet gecrigen, ende dairtoe sal hy worden gebannen te trecken ende te bliven buyten den palen slants van Brabant tot dat hy zynen voirs. versueken van den overheyssche volcomelic sal hebben vertegen, ende dat den commer, die dairaf comen is, afgedaen sal wesen ter ordenancien van den drie steden voirs., ende oft hy hierenboven binnen den palen slants van Brabant bevonden worde, soe soudde hy verbuert hebben zyn eene hant oft dairaf hebben sHeeren ende der voirgenoemder drie stede gemoede, totter tyt dat de voirgenoemde drie steden van den voirs. overheyssche met eendrachtigen accoirde in goeden gevuege ende minlicheiden metter stat van Mechelen zelen zyn overcomen. Ende hieraf zelen de voirgenoemde drie steden tallen tyden geliken last dragen, ende int gene des eenigen van hem hieraf wedervaren, zelen zy malicanderen ter hant staen
fol. 59 v°. ende truwelic bistenticheit doen gelyc oft elker van hen ende hueren rechte alleene de zake aenginge ende toebehoirde, opte verbonde die zy tsamen hebben. Ende soe wanneer eenich poirtere der voirgenoemder drie steden overgeheyscht wordt ende hy dat te kennen heeft gegeven der stat dair hy poirtere es, soe sal die stat dat overscriven den anderen

twee steden, hen te kennen gevende dat zy in den name van den voirs. drie steden scriven zelen na den begripe boven verclaert, ende dairinne zullen de voirgenoemde twee steden huer consent dragen sonder meer verhaels dairaf te geschiene.

Minute van den brieve alsoe men scriven sal aen denghenen die den overheysch versuect van den drie steden wegen.

Goede Vrient, tonser kennissen is comen dat ghy A., poirtere der stad van Antwerpen, mids eeniger personaelder aenspraken, die ghy te hemwaert meynt te hebbene, hebt doen overheysschen om jegens U te comen te rechte in der stat van Mechelen, ende want hy poirtere es der voirs. stat van Antwerpen ende mids dien aldair te rechte behoirt ende nergens elders van allen personalen heysschen ende actien, na de heerlicheit ons genadichs Heeren tsHertogen van Brabant ende trecht derselver stat van Antwerpen, soe eest dat wy U versueken dat ghy van eenigen vervolge opten voirs. overheysch voirdere te doene terstont aflaet ende U verdraecht, ende dat ghy deghene, die dairop gehouden ende gerasteert zyn, doet los ende vry ontslaen binnen acht dagen naestcomende. Ende oft ghy daerenteynden den voirgenoemden A. yet heysschende zyt, dairaf zullen de voirs. van Antwerpen tuwen versueke recht doen met goeder expedicien, wetende oft ghy hierinne gebreclic waert oft contrarie daet van des voirscreven staet, dat wy dan sonder meer dairom aen U te scrivene, in bewaernissen der heerlicheit ons genadichs Heeren tsHertogen voirs. ende onsen rechten, op U versien zelen alsoe dat U te laste ende anderen ten exempel vallen sal. God zy met U. Gescreven tali die anno tali, onder den zegel der voirs. stat van Antwerpen des wy hierinne samentlic gebruyken.

BY DEN STEDEN LOEVEN, BRUESSEL
ENDE ANTWERPEN.

Onsen geminden Vrient tali, etc.

---

15 October 1442.

Heer Jan van der Bruggen, Schout der stad, wederroept de door hem gegeven vrijgeleide.

fol. 59 vo. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XLII, XV dage in Octobri, soe wederriep Her Jan van der Bruggen, Riddere, Schouthet tAntwerpen, ter volder poyen, alle alsulken geleye, welkerhande dat dat wesen mach, als hy enigen persoenen gegeven hebben mach, ende seyde hen tselve geleye op achter Woensdach naestcomende ende niet langer, ende dwelc hy ter poyen alsoe vuyt dede blasen metter stadhoren, ter presencien van Danckaerde den Moelnere, Janne van der Ryt ende Willem van den Broeke, Scepenen.

---

22 October 1442.

Besluit aangaande de betaling der kosten van zeker graafwerk in de polders van Austruweel en Wilmarsdonck te verrichten.

fol. 60. Het is overdragen by de gedeputeerde van der stad van Antwerpen, by den Dyckgreve, Scepene van Outserweele ende van Wilmaersdonc, als van den geschille dat vuytstaende was tusschen de erfgenamen van Peters poldere ende van Wilmaersdonc Leyerwyc, als van den gravene van den waterganghe in deselve polders gelegen, beghinnende aen den Loeyschen wech ende eyndende aen de gote, dat de anthoode opten selven waterganc gelegen gelden selen de tweedeel van den gravene ende de twee polders gemeyne tderde derdendeel, ende denselven waterganc sal men voerdane graven als dat den Scepene van Outserweele den rekeneers van denselven polders redelic ende noot duncken sal. Ende dit sal men voerdane teeuweliken daghen onverbrekelic ende

vaste houden sonder yemants wederseggen, het en waere oft eenich van den erfgenamen van den voers. polders bygebringen conste, met brieven oft met beteren bethoene dan de voers. gedeputeerde, de voers. Dycgreve, Scepene van Outserweele ende van Wilmaersdonck tot noch toe gesien ende gehoert hebben, dat hen dat dan stade doen sal. Dit was gedaen int jaer M CCCC ende XLII, XXII dage in Octobri. [Behoudelic dien, dat also verre alst anthoode syn tusschen den Schenckeldyc ende den Loeysschen wech, dat die anthoode houden selen half den waterganck zonder bate.] (1)

---

8 November 1442.

Belofte van Mathijs van Tilborch betreffende de betaling van het saldo der som welke hij aan Jan van Dackenam, namens Vrouwijn van Leda, koopman van Hamburg, verschuldigd is.

Alsoe Mathys van Tilborch in voereledenen tyden Janne van Dackenam, in den name van Vrouwine van Leda, coepman van Hoemborch, eenen scepenenbrief van Antwerpen verleden heeft van der sommen van twee hondert Philippusschilden te betalen tot alsulken dagen als denselven scepenenbrief begrepen heeft, opten welken betaelt syn in afcortingen der voirs. sommen, van Katlynen van den Wiele goede, LXXX der voirs. schilden, gelyc buyten opten voirs. scepenenbrief begrepen staet, ende want de voirs. Mathys de betalinge voirs., na wtwisen desselfs scepenenbriefs, niet gedoen en conste alsoe hy te kennen gaf, soe geloefde hy voere Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen by consente van den voirs. Janne van Dackenam etc., dat hy trest van der voirs. sommen, gedragende hondert ende twintich der voirs. Philippusschilden, betalen sal denselven Janne van Dackenam, often hebbere van den voirs. scepenen- fol. 60.

(1) *De zin tusschen haakjes werd door eene andere hand geschreven.*

brieve, tot desselfs Vrouwyns behoef, tot alsulken terminen als hierna benoempt staen, te weten es bynnen den Sinxenmerct van Antwerpen naest toecomende x scellinge Vleemsscher groete ende bynnen der Bamissemerct van Antwerpen dairnaest volgende x scellinge Vleemsscher groete, ende alsoe voirt bynnen elker Sinxenmerct ende elker Bamissemerct van Antwerpen dairnaest volgende x scellinge Vleemsscher groete totter tyt toe dat de voirs. hondert ende xx Philippusschilde geheelic ende al betaelt sullen syn, den lesten penninc metten yersten, ende voirt swoer aldair de voirs. Mathys van Tilborch lyflic aen den Heylegen met gestaefden eede, waert alsoe dat hy telken termine niet en betaelde alsoet voirs. staet, dat hy dan terstont na dien termyn dairaf hy in gebreke waere, sonder vermanen van yemende, gaen soude opten Steen int ghevanckenisse ende van dair niet scheiden hy en hadde yerst betalinge gedaen van denselven termine, oft des voirs. Jans van Dackenam oft des hebbers van den voirs. scepenenbrieve goeden moet, ende dat hy hem yegens dese voirs. geloften nemmermeer behelpen en zal met eeniger poerteryen, met gewydden plaetssen noch met eenigerande beschudde oft vryheden die hem dairyegens stade soude moegen doen in eeniger manieren, alle fraude ende argelist wtgescheiden. Dit was gedaen in presencien van Burgermeesteren ende Scepenen gemeynlic int jair xiiii^c xlii, viii dage in Novembri.

---

21 November 1442.

Oorlof voor Elisabeth Vyts, weduwe van Jan van Melen, tot het verkoopen van zekere goederen tot onderhoud harer twee krankzinnige kinderen en delging harer schulden.

fol. 61. Anno xlii, xxi dage in Novembri, so quam in de bancke voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden Lysbeth Vyts, wedewe wilen Jans van Melen, sbackers, te kennen

gevende hoe dat zy hadde twe kinderen by Janne van Melen, haeren man wilen, dewelke beyde onmechtich waeren ende syn haere zynne, ende die onder hen beyden tsamen niet meer dan XXX scellinge grote erflic te vertheeren en hebben, daermede dat zy se viere jaere gehouden hadde, ende was so vele van den haeren dairinne tachter gegaen, dat zyt niet langere houden en mochten, zoudt zy den luyden betalen ende haere neringe bliven doende, zy en moeste van den hueren vercopen, ende zy hadde een huys voere tcloester gestaen terve gegeven Eeuwoute Symoenssen omme XXVII scellinge grote erflic, dat half den voirs. kinderen toebehoerde ende daer soude hy XIII scellinge ende VI deniers erflic afquiten terstont, ende dit hadde sy den vrienden ende magen [van den] kinderen te kennen gegeven dat zy daer by comen wilden ende consent daerinne dragen, des zy weygerden, also sy seyde, dewelke vriende meest geseten waeren in Vlaenderen, biddende daeromme den Heren voirgenoemt dat men huer hierinne van der stad wegen hulpen ende surcours doen wilde. De Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden voirgenoemt, aensiende ende wetende tregiment van den kinderen voirgenoemt ende den last van der moeder, hebben derselver Lysbetten geconsenteert te desen male de voirs. huysinge terve te geven ende de XIII scellinge ende VI deniers grote erflic af te laten quiten, ende de penninge daeraf tontfane omme de kindere mede te houdene ende haere scult mede te betalene, behoudelic, dat dandere XIII scellinge ende VI deniers erflic selen bliven staende na uytwysen der scepenenbrieven die daer syn.

---

22 November 1442.

Uitspraak in een geschil tusschen de regeerders van het Falcongodshuis, namens Christina Gheyters, ter eene, en Clement Gheyters en zijne zonen, ter andere zijde, rakende de nalatenschap van N..., moeder van genoemde Christina.

fol. 60 v°. Alsoe sekere geschillen gehanghen hebben tusschen den procurateurs ende toesienders des godshuys van Facoens tAntwerpen, in den name van Jouffrouwen Kerstynen, wettige dochter Clements Gheyters, aen deen zyde, ende den voirs. Clemente, haeren vader, ende Clause, Janne ende Jacope, zynen zonen, ende der voirs. Jouffrouwen Kerstynen broederen, aen dandere, toecomende ende spruytende omme der versterffenissen wille die der voirs. Jouffrouwen Kerstynen toecomen ende verstorven is van huerer moeder wilen, van welken zy aen beyden zyden hen geheelic ende al gesubmitteert ende gekeert hebben in der ordinancien, terminacien ende wtspraken van den Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van Antwerpen, gelovende goet, gestentich ende van weerden te houdene tallen dagen wes zy dairaf termineren ende wtspreken sullen, sonder dairyegens te doene in eeniger manieren, soe hebben, mids dien, de voirgenoemde Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden, aengehoirt woirde ende wederwoirde, redene ende bescheit van beyden zyden, met goeder voerzienicheit ende ripelic dairop gelet, huere ordinancie ende wtsprake opte voirgenoemde geschillen gemaect ende wtgesproken in der manieren hierna verclaert.

In den yersten, dat de voirs. van Facoens overgheven sullen Jacope, des voirs. Clements jonexsten zone, de helft van der hoeven tot Berendrecht ende Lilloe, metten gronde ende toebehoirten etc., toebehoerende der voirs. Jouffrouwen Kerstynen, ende dairaf dandere helft den voirgenoemden Jacope toebehoirt, ende dat, mids dien overghevene, de voirs. Jacop bekennen sal den voirgenoemden godshuyse sculdich te zyne opte voirs. geheel hoeve III ℔ grote erflic ende

III ℔ grote tsjaers lyftochtrenten, ten live van der voirs. Jouffrouwen Kerstynen geduerende ende niet langere, die jaerlix verschinen sullen half te Kerssavonde ende half tSint-Jansmisse. Met condicien dat na de doot van der voirs. Jouffrouwen Kerstynen, de voirgenoemde van Facons opte voirs. hoeve niet meer dan III ℔ grote erflic behouden en sullen, ende dat men die altyt eldere sal moegen bewisen op sekere goede pande dair zy ten segghen van der stad wel aen versekert sullen syn, ende hieraf sullen de voirs. partyen elcanderen scepenenbrieve van Antwerpen verliden in behoirliker formen.

Item, dat men, na de doot van der voirs. Jouffrouwen Kerstynen, de helft van der voirs. hoeven taxeren ende prisen sal by goeden mannen hen des verstaende, ende wes men dan bevinden sal dat de voirs. helft beter is dan III ℔ grote erflic boven den ouden chys, commer ende last die dairop staet, dat sullen de voirs. Claus, Jan ende Jacop, gebruederen, evengelyc deylen elc syn derdendeel. Behoudelic dien, dat de voirs. Jacop bliven sal, opdat hy wille, besittere alleene van der voirs. hoeven ende lossen, altyt alst hem oft zynen nacomelingen gelieven sal, de twee gedeele van der voirs. baten zynen voirs. broederen aenclevende, gelyc voirs. is, elken penninc dairaf met XX penningen alsulcx ghelts als dan gemeynlic tAntwerpen in borsen gaen sal.

Item, want de helft van der voirs. hoeven, boven den commer ende chys die dairop staet, gheen VI ℔ grote tsjaers waert en is, ende de voirs. drie gebroederen na de doot van der voirs. Jouffrouwen Kerstynen, huerer zuster, gelikerhant deylen sullen de bate van dat zy dan betere syn sal dan III ℔ grote erflic, gelyc voirs. staet, soe sullen, mids dien, de voirs. drie gebroederen gelikerhant dragen den last van den gebreke dat zy min weert is dan VI ℔ grote tsjaers, ende oft eenich van hen dairaf in ghebreke waere, alsoe dat hy bynnen VIII weken, na elken termyn dat de voirs. VI ℔ grote verschenen sullen syn, zyn aengedeel niet betaelt en hadde, soe soude hy verbueren zyn derdendeel van der voirs. baten die hem staet toe te comen na de doot der voirs. Jouffrouwen Kerstynen, gelyc voirs. is, ende dat vor-

buerde derdendeel soude de voirs. Jacop aenverden ende tvoirs. gebrec selve betalen.

Item, dat in hulpen van der betalingen van den voirs. VI ℔ grote, de voirs. Jacop hebben ende heffen sal, alsoe langhe als de voirgenoemde Clement, syn vader, leven sal, XIII scellinge grote XVIII miten opte stad van den Briele, ende die sullen oic synen voirs. broederen te baten comen omme tvoirs. gebrec van den VI ℔ grote te betalene gelyc voirs. staet.

Item, dat de voirs. gebroederen den voirgenoemden van Facons vernuegen sullen tverloep van den voirs. VI ℔ grote van der tyt herwaerts dat dese voirs. zaken van geschille in vertrecke gehangen hebben, oft dairaf huere gemoede hebben. Behoudelic dien, hebben de voirs. van Facons yet dairop ontfangen, dat dat afslach doen sal alsoet behoirt.

fol. 61. Ende mids desen sullen de voirs. van Facons quytscheldinghe doen den voirs. Clemente ende synen drien zonen van alle den goeden ende versterffenissen die der voirs. Jouffrouwen Kerstynen toecomen ende verstorven moegen syn van der doot van huerer moeder, ende toecomen ende versterven sullen van der doot van den voirs. Clemente, hueren vader, wtgenomen alleene van den vierendeele van Clements huyse, dat dat den voirs. godshuyse na syn doot volghen sal na wtwisen der scepenenbrieven die dairaf syn, ende hieraf sullen de voirs. van Facons scepenenbrieven verlyden in behoirliker formen.

Dese wtsprake was gedaen in presencien van beyden partyen anno XIIII^c XLII, XXII daghe in Novembri, dair by ende over waeren Jan van Ranst, Burgermeester, Danckaert de Moelnere, Jan de Coninc, Willem van den Wyngaerde, Willem van den Broeke, Jan van Riethoven, Jan van der Ryt, Willem Mengiaert, Michiel Kyekens, Thomaes van der Elst ende Jacop Tollinc, Scepenen, in absencien van den anderen Burgermeester, Scepenen ende Raidsluden gemeynlic op dien tyt in den regimente van der stad wesende, die de voirs. wtsprake hadden helpen ordineren ende haer consent dairtoe gedragen alsoet behoirde.

Willem van Nerenbroeck verklaart de schulden, buiten zijne weet, door Margareta Norys, zijne vrouw, gemaakt of te maken, niet te erkennen, met bijhoorig stuk.

14 December 1442.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC XLII, XIIII daghe in Decembri, soe quam voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van Antwerpen Willem van Nerenbroeck, Wouters zone was van Nerenbroeck, ende gaf aldair te kennen hoe dat Magriete Norys, Willems Norys dochter was, die men anders te heeten plach Willem de Camerlinc, syn wettich wyf, buyten zynen wete, wille oft consente hanteringe van coepmanscapen ende anderssins van geloften met scepenenbrieven, ende oic met eenen segele die zy sonder syn consent hadde doen steken, gedaen hadde, alsoe men dat by informacien wel bevinden soude, van welke hanteringen de voirs. Willem niet gepayt en was ende ontwarende dairaf syn voirs. weerdinne van alle dien dat zy alsoe buyten synen wetene, wille oft consent tot dien dage toe gedaen ende gehanteert hadde, ende van dien dage voirtaene soude moegen hanteren in eeniger manieren, begerende dat int onthout van den voirs. Heren te wesene ende int register van der stad gestelt te wordene omme in toecomenden tyden, alst gebueren sal, dairaf kennisse te draghene alsoet behoeren sal. fol. 61.

5 Januari 1442 (1443).

Int jair Ons Heren M CCCC XLII, opten Derthienavont, voere der noenen, quam voere Burgermeesteren ende Scepenen Magriete Norys, Willems wyf van Nerenbroeck, goutsmeets, met Costene van Bercheem, hueren vremden momboere haer gegeven metten rechte, by consente van den voirs. Willeme, hueren man, ende bekende ende geloefde aldaer wt dien dat by des voirs. Willems, huers mans, ende hueren vrienden een seker appointement ende overdrach gemaect was als dat fol. 62.

men van haerer beyder gemeynen goeden ter minster scaden ende quetssen betalen soude alsulken schult als begrepen stont in eene cedulle, die dair gethoent wart, ende die geteykent wart by bevele van den Burgermeesteren ende Scepenen voirs. metten hantteykene Jans Kyekens, Secretaris, dewelke schult de voirs. Magriete gemaect hadde sonder wete oft consent van hueren voirs. man etc., dat zy van dien dage voirtaene te gheenre tyt gheen macht oft bewint hebben en soude te coepen oft te vercoepen, tontfaene oft wt te ghevene van eenigherande goede, ruerende oft onruerende, in wat manieren dat dat geschien soude moegen, ende oft zy dat dade, dat dat van gheenre weerden wesen en soude, ende behoudelic altyt dat alsulken ontwaernisse als Willem voirs. onlange geleden, te weten es opten XIIII[sten] dach van Decembri lestleden voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden gedaen hadde, in hueren macht ende weerden bliven soude in alsulken vuegen als tvoirgenoempt register begrepen heeft.

---

22 December 1442.

Onderstand verleend aan Jan Willebeys, gewezen Schepen der stad, mits zijnen hoogen ouderdom en zijne armoede.

fol. 62. Anno XLII, XXII dage in Decembry, soe waert Jan Willebeys doude verlaten van den dyenste van den Heilegen-Geeste van Onser Vrouwen, maer omme des wille dat de voirs. Jan Scepene is geweest ende van den goeden van der stad, zeere oudt is ende verarmpt, so is bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden overdragen ende geoirdineert, dat de voirs. Jan Willebeys te hulpen synre nootdorst hebben sal van nu voirdane zyn leefdage lanc van der voirs. tafelen sHeylegeests elx jaers thiene scellinge oudere grote, eenen afval van eenen verkene ende dbroet alle Sondage gelyc als de Heilegeestmeesters plegen te hebben.

---

29 December 1442.

Verklaring der Wethouders van Antwerpen, betreffende zekere « rechten » der stad Herenthals.

Also de stad van Herentals opten dach van heden huer gedeputeerde notabelic gelast bi der stad van Antwerpen geschict ende gesonden heeft, om verclaert te hebbene eenige pointen aengaende den rechten van hoerer stad, daeromme ende omme te schuwene den cost ende last van den armen luyden zy talre tyt qualic gestaedt syn te hoode te treckene, soe warden hen die namelike pointen op desen tyt verclaert bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluiden van der voirs. stad van Antwerpen, by raide van den Ouden Scepene der voirs. stad, in der manieren ende also hierna volght : In den yersten, dat so wie eenige geloften dede voere Scepene van Herentals, het ware van wollen, van lakenen ofte saken aengaende der gulden rechte in der stad van Herentals oft andersins, ende die bebrieft ende besegelt worden met scepenensegelen van Herentals vuthangende alsoet behoert, ende de sculdere daervoere beclaecht worde tot Herentals ende daeraf int recht quame, ende hy bynnen middelen tyde maecte scepenenbrieve van Antwerpen van jongheren date, dat dan de scepenenbrief van Herentals, die voere gemaect waere ende trecht dat tot Herentals begonnen waere, voergaen soude, also verre als daeraf tyerst dueghdelic kennisse gedaen worde den Scepenen van Antwerpen ende anders niet. Ende so wie voere Scepenen van Herentals oft voere de oudermans van der gulden aldaer verwonnen wordt metten rechte, ende achtervolgende hoeren gewysden vonnisse voere deselve Scepene oft oudermans geloften dade bynnen eenen sekeren tyde daeraf genouch te doene, ende daerinbynnen maecte eenige andere brieve op syn goede, dat de yerste geloften tot Herentals altyt voergaen souden, so verre het den Scepenen oft oudermans van Herentals kenlic waere ofte in der stad ofte in der gulden registre gescreven stonde. Behoudelic dien, dat men gelyc voerscreven staet daeraf altyt dierste kennisse fol. 61 v°

tAntwerpen doen soude, alsoet behoert na den rechte, also verre alst anegaen mach ofte rueren scepenenbrieve van Antwerpen ofte kennisse van poerteren.

Item, ten anderen male, waert dat sake dat yement bynnen der stad van Herentals dueghdelic vercocht hadde yemende, wie hy ware, eenige goede om gereet gelt, ende hy daerinboven dat gelt sculdich bleve, ofte dat hy van dien gecochten goede geloeft hadde goede borgen te settene ende vesticheit te doene ende des niet en dade, mer voer syn schult voervluchtich werde ofte hem vuten wege hielde ende deselve gecochte goede by hem hadde, oft dat men se by yemende anders bevynden mochte, dat dan deghene die de voirs. goede also vercocht hadde ende daeraf ombetaelt ofte sonder borchtocht bleven waren, die namelike selve goede vervolgen selen moegen ende altyt de naeste syn die hoer te makene met ghetugen oft andersins by hoeren eede, also daertoe behoert na den rechte.

Item, ten derden male, waert dat sake dat de stad van Herentals yemende hoere assise vercochte ende dieselve persoen voervluchtich werde die se gecocht hadde, dat dan de stad van Herentals altyt de naeste syn sal voere te gane omme haer selven te begrotene ende te verhalen van hoeren assisen aen syn goede, die hy achter hem laten mochte ende die men bevynden soude connen hem toebehorende, nietjegenstaende eenige brieven oft geloften die de voervluchtige ter contrarien gemaect ofte gedaen mochte hebben, het en ware dat deghene, die der stadassisen van Herentals gepacht hadden, scepenenbrieve oft geloften gemaect ende gedaen hadden ouder van date dan de pachtinge van denselven assisen. Behoudelyc altyt in den voirs. pointen den Scepenen van Antwerpen in tyden toecomende hoeren verclarene, sonder argelist. Dit was gedaen int jaer Ons Heren als men screef M. CCCC. ende XLII, XXIX dage in December na costume sHoifs van Cameryc.

---

30 Januari 1442 (1443).

Getuigenis van Schout en Schepenen van Austruweel nopens uitwinningen van goederen gedaan door Michiel Mengiaert; ter bede van dezen laatste, wordt deze verklaring in het « stadregister » geboekt.

Anno XLII, XXX dage January, so quamen voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluyde der stad van Antwerpen Jan de Moelnere, als Schoutet van Outserweele, Reynere Bollaert, Aerd van den Ackere, Jan van den Moere, Jan Lyen ende Cornelys Luedinc, Scepenen desselfs dorps, te kennen gevende by haeren eede die zy gedaen hadden totten Schouthetscap ende Scependomme, dat hen wel voirstaet ende kenlic is dat Michiel Mengiaert na den lantrechte van Outserweele vutgewonnen heeft, voere djaer ende na djaer met dage ende met daeghs rechte, alle alsulken lant metten gronde als toe te behoeren plach Willem Ydensoen, vore tgebrec van viere nobelen erflic, van vyf jaeren achterstellich, mids dat hy van den jonxsten scepenenbrieve daerop hadde ende omme dat Jan Willem Ydensoen, die de pande ende toepanden besat, voirvluchtich wart. Voert kenden de Schoutet, Jan van den Moere, Cornelys Luedinc ende Jan Lyen, dat insgelix de voirs. Michiel vutgewonnen hadde metten lantrechte, in der manieren voerscreven, alsulken huys, hof, pande ende toepande als Jan Spaels brief, Katlinen van Dilven brief ende Wouter Mickaerts brief begrepen hebben, mids dat deselve Michiel dien hantvullinge moeste doen metten rechte. Kenden voert dat zy van geliken tot heertoe niet gesien en hadden ende zy en hielden van der vutwingen boeke noch registere, noch zy en hadden gheenen zegel oft zegele omme yemande bethoen daeraf te gevene, mids denwelken de voirs. Michiel Mengiaert begheerde ende bat Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden voirgenoemd, omme hem, syn kyndere ende nacomelingen in toecomenden tyden bewaert te stane, tvoirscreven recourt in fol. 62.

der stadregister gestelt te werdene, die hem samentlic daerop bespraken ende hebben hem dat geconsenteert te stellene in der stadregister in der manieren voerscreven.

---

6 Februari 1442 (1443).

Jan Schot, koopman van Kales, belooft de schade te vergoeden door Jan Valke en zijne consoorten te Kales geleden.

fol. 63. Int jaer Ons Heeren M. CCCC tweenveertich, VI dage in February, soe sekerde ende geloefde ende swoer voirt lyflic aen den Heylegen in handen Jans van der Ryt, Burgermeesters, ende in presencien van Scepenen ende Raidsluden op dien tyt in hueren raide vergadert synde, Jan Schot, coepman ende poirtere woenende te Calays, dat hy tusschen dat ende de Sinxenmerct van Antwerpen naest toecomende Janne Valken ende zynen medegesellen vernuegen ende betalen soude de somme van LXXX ℔ grote Vleems ghelts, ter goeder rekeningen, die de voirs. Jan Valke ende syn medegesellen te scaden gehadt hadden tanderen tyden van hueren scepe ende goede dat hem te Calays genomen was, dairomme zy den voirs. Janne Schot hier in der stad hadden doen commeren ende arresteren, oft dat hy bynnen drien dagen na de vryheit van der voirs. Sinxenmerct hier bynnen der stad weder innecomen soude in alle alsulker vuegen ende manieren als hy doen was, ende dan van hier niet scheiden sonder consent van den voirs. Janne Valken ende van zynen medegesellen, oft hy en hadde hem yerst voldaen metter minnen oft metten rechte, sonder argelist.

---

13 Februari 1442 (1443).

Regeling van een geschil tusschen Hendrik van Sompeken en zijne consoorten, ter eene, en de gebroeders van Poederle, ter andere zijde, betrekkelijk eene korenrent.

Opte geschillen wtstaende tusschen Heinricke van Sompeken, natuerlic zone wilen Jans van Sompeken, van Lyere, met synre medepartyen, aen deen zyde, ende Godevaerde ende Clause van Poederle, gebroederen, aen dandere, toecomende ende spruytende omme der betalingen wille van xv viertelen rogs erflic die de voirs. wilen Jan van Sompeken cochte ende gecreech met scepenenbrieven van Antwerpen yegens Janne van Poederle, Heinricx zone was van Poederle, ende yegens Janne ende Floreynse van Poederle, zynen kinderen, op sekere goede ende panden in denselven scepenenbrief begrepen, dairaf de voirs. Heinric van Sompeken ende zyn medepartye tachter ende in gebreke waeren van xvii jaeren achterstel, alsoe zy seyden, ende want de voirs. Godevaert ende Claus totten voirs. goeden ende panden hadden doen voergedagen ende dairop trecht gevordert na den lantrechte, sonder de voirs. xv viertelen rogs erflic wt te stekene, hoewel zy nochtans dairaf vermaent ende versocht hadden geweest, dairomme de voirs. Heinric van Sompeken versochte ende begerde aen Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden der stad van Antwerpen, dat zy den voirs. Godevaerde ende Clause alsoe onderwisen wouden als dat zy de voirs. xv viertelen rogs erflic uten voirgenoemden goeden ende panden jaerlix gaende, wtsteken souden ende hem van den achterstelle ende oic voirtaene jaerlix dairaf betalingen daden, na wtwisen des voirs. scepenenbriefs ende der vonnissen ende terminacien die dairaf in voerledenen tyden by der stad van Antwerpen gemaect ende gegeven syn geweest, soe wart getermineert by den voirgenoemden Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden, alsoe verre als de voirs. Godevaert ende Claus van Poederle totten voirgenoemden goeden ende panden wouden doen voergedagen, dat zy dan de voirs. xv viertelen rogs fol. 62 v°.

erflic wtsteken souden na wtwisen des scepenenbriefs die dairaf gemaect is, ende dat de voirs. Heinric van Sompeken ende syn medepartye, alsoe verre als zy gebrec hadden van betalingen, dairomme volgen souden hueren panden ten gronde ende plaetsen dair die gelegen syn, na wtwisen van den vonnissen ende terminacien tanderen tyden dairaf gemaect, gelyc voirs. is, ende dat dair de voirs. Godevaert ende Claus van Poederle den voirs. Heinricke ende synre medepartyen te rechte staen souden ende recht gheven ende nemen minlic alsoet behoirt, sonder hen met eenigen wtwegen oft anderen zaken van fayte dairinne eenigen stoot, commer oft letsel te doene, by hen selven oft by yemende anders van hueren wegen, heymelic oft openbaer in eeniger manieren, oft anders souden de voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden dat over hen wtrichten alsoe dat allen anderen exempel syn soude hen van geliken te wachtene. Na dwelke de voirs. Godevaert ende Claus van Poederle, in presencien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden voirs., renunchieerden ende ghinghen af der voergedaginghen die sy gedaen ende ingeset hadden, seggende alsoe verre als zy van den voirs. Heinricke ende van synre medepartyen oft van yemende anders te bodeme ende gronde aengesproken worden, dat zy dairaf gherne vrientlic ende minlic rechts plegen sullen alsoet behoirt. Dit was gedaen anno XIIII^{c} XLII, XIII dage in Februario na costume van scrivene sHoefs van Camerycke.

---

4 Maart 1442 (1443).

Besluit aangaande de afbetaling der som door Wouter van Oerderen aan Dankaard de Moelnere verschuldigd.

fol. 62 v°. Na dien dat Danckaert de Moelnere, ter eenre zyden, ende Jan van Oerderen, ter andere, hen gekeert ende gesubmitteert hadden in der ordinancien ende wtsprake van Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van

Antwerpen van alsulken geschille als zy onderlinge wtstaende hadden, toecomende omme sekere schult wille, gedragende totter sommen toe van vyftich Beyerssche guldene ende III ℔ x scellinge grote Vleems ghelts, die Wouter van Oerderen, des voirs. Jans zone, den voirgenoemden Danckaerde sculdich was ende dairvoere de voirs. Wouter opten Steen ghevangen lach, soe wart gheappointeert ende wtgesproken by den voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden, dat de voirs. Jan van Oerderen gheven ende betalen soude den voirgenoemden Danckaerde de Moelnere deen helft van den voirs. vyftich Beyerssche guldene ende van den III ℔ x scellinge grote Vleems tSint-Jansmisse naest toecomende, ende dandere helft dairaf te Kerssavonde dairnaest volgende, sonder langere vertreck, ende dat de voirs. Jan gheven soude goude Beyerssche guldene oft dairaf des voirs. Danckaerts goeden moet hebben, alsoe verre als de voirs. vyftich Beyerssche guldene gedragen. Behoudelic dien, waert alsoe dat de voirs. Jan van Oerderen bynnen den middelen tyde aflivich worde, dat dan de voirs. Danckaert de Moelnere bynnen eenre maent dairna vernueght ende betaelt soude worden van den voirs. Wouteren van Oerderen. Dit was gedaen anno XIIII^c XLII, viere dage in Meerte na costume van scrivene sHoefs van Camerycke.

---

5 Maart 1442 (1443).

Beslissing betrekkelijk de betaling der lijftochtrent door Peter de Lynmakere aan N..., vrouw van Lauwerijs van den Gheere, verschuldigd.

Anno XLII°, v^ta die Marcy, so wart getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden tusschen Peteren de Lynmakere ende Laureyss wive van den Gheere, als van alsulken twintich scellinge groten Vleems lyftochten als desselfs Laureys wyf heffende is met scepenenbrieven op des vors. Peters huys opte Cruydeneersbrugge gestaen, fol. 52 v°.

dat de vors. Peter ende syn nacomelinge van nu voirdane des vors. Laureys wive haere leefdage lanc jaerlix geven selen xxv scellinge grote Brabants alsulken gelt als daer men gemeynlic tAntwerpen broot ende bier omme coepen ende vercoepen sal.

---

7 *Maart 1442 (1443).*

« *Moderatie van de munte.* »

fol. 63. Philips, bi der gracien Gods, Hertoge van Bourgoingien, van Lothrike, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgoingien, Palatin, van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant ende van Namen, Mercgreve des Heylichs Rycs, Here van Vrieslant, van Salins ende van Mechelen, onsen Schouthet van Antwerpen ende Mercgreve ons lants van Ryen, off sinen stedehoudere, Saluit. Also als Wy tanderen tyden om den gemeynen oirbere ende profiten van allen onsen landen ende onderseten, mit groeten ripen ende voirsienigen raide yerst daerop gehadt, hebben doen slaen sekere penninge van goude ende ten lesten opten cours ende valuacie van denselven gemaict hebben gehadt sekere ordonancien, ende die doen utroepen ende gebieden overal onderhouden te werden op sekere penen ende verbuerten dairynne begrepen, ende hoewale dieselve ordinancie eene wile tyts wael waert onderhouden, soe heeft nochtan die naderhant ynnegebroken geweest by toedoen van vremden coopluden ende anderen die alrehande vremde munten in onsen voirgenoemden landen hebben bracht ende dien cours gegeven boven huere weerde, als postulatusguldene voir xxxii grote Vleems gelts, tegen die voirs. ordinancie, ende oic alrehande andere guldene penninge ende sunderlinge Rynssche guldene, Engelschen noblen, saluten, ducaten ende andere, denwelken sy cours gegeven hebben tot hoegeren prise dan die in der voirs. ordinancien waeren gevalueert ende wert syn na de werde van onsen voirs. gulden pen-

ningen, die alsoe vut onsen voirs. landen gevuert ende in anderen vremden munten voir bullyoen gelevert ende verwracht syn, ende syn alsoe die selve onse landen van denselven onsen penningen gebloet ende geydelt geworden, ende in die stadt van dien syn dairynne vermenichfuldicht alrehande andere munten van mindere werden, ende alsoe en heeft men in langen tyden in onsen munten niet connen gewerken in groeter verminderingen van onser hoocheit ende heerelicheit ende in prejudicien ende achterdeele van den gemeynen oirboere. Ende hoewael Wy, om daerop te versien ende weder op te setten die voirs. ordinancie, vele dachvaerden hebben doen houden in onser tegewoerdicheit ende naderhant in tegewoerdicheiden van onsen Raide bi den Staten van onsen landen van Brabant, Vlaenderen, Henegouwen, Hollant, Zeelant, Namen ende onser heerlicheit van Mechelen, daer vele manieren op die sake geoepent syn geweest, soe en hebben Wy nochtan daeraf tot egheenre enteliker conclusien connen gecomen, die gehouden heeft connen gewerden, meer hebben soe langer soe meer die voirs. vremde munten gevordert ende die onse geachtert, verstoten ende vutgevuert geworden ter geheelre destructien van onser voirs. munten ende verderffeliker schaden onser onderseten voirs., soe doen Wy U te wetene dat Wy, willende daerop versien, hebben onlanx leden om deser voirs. saken wille ontboden ende doen vergaderen in onser stad van Gheendt, bi den eerwerdigen vader in Goede, onsen lieven getrouwen Raide, den Bisscop van Doernick ende anderen onsen Raidsluden gecommittert fol. 63 vo. ten regimente van onsen landen van herwaerts over, ennige onse Raidsluyde geordinert in onsen landen van Brabant, Vlaenderen, Henegouwen, Hollant, Zeelant, Namen ende in onser herlicheit van Mechelen, ende oic die gedeputerde van onsen goeden steden derselver onser lande, ende aensiende ende merkende dat het onmoegelic is de voirs. yerste ordinancie te deser tyt in hueren yersten state op te setten ende te doen onderhouden, hebben by groten ende goeden ripen raide ende avise van dien van onsen voirs. Raide ende den gedeputerden van onsen voirs. goeden steden daerom vergadert in onser voirs. stad van Ghendt, dewelke eendrechtelic huer consent daertoe hebben gedragen, geordineert ende gemaict, ordineren ende maken met desen brieven, opt

stuck van der voirs. munten, die moderatie ende ordinancie hierna volgende, te weten, dat in onsen voirs. landen van Brabant, Vlaenderen, Henegouwen, Hollant, Zelant, Namen ende heerlicheit van Mechelen, van den vyftienden dage deser maent van Meerte voirtaen nyemant, van wat state oft condicien hy zy, hy were onse ondersete of andere, en sal mogen nemen, ontfangen, bestaen noch vutgeven ennige penninge van goude hieronder gescreven op hoegeren prys dan hierna volght, dats te wetene onsen guldene penninck Philippus, geheeten rider, XXV vierlanders geheeten stuvers; item, den Yngelschen nobel te XLVIII stuvers; item, den saluit te XXIIII stuvers; item, den Vlemschen nobel te XLVI stuvers; item, die halve nobelen na haere avenant; item, die ducate Genevinen ende van Florencien te XXIIII stuvers; item, den Guillelmus Hollantscen schilt te XIX stuvers ende eenen halven; item, den Johannes Hollantschen schilt te XIX stuvers; item, die Rynssche guldene van den Coerworsten, alsulke van gewichten ende alloye als die voirs. ordinancie verclaert, te XIX stuvers; item, den Peter van onsen wegen geslagen te XVIII stuvers, ende den clinckaert Philippus te XIIII stuvers, ende als van den anderen guldene penningen die hier voermaels cours gehadt hebben ende tegewoerdelic cours hebben in onsen voirs. landen, die selen van den voirs. XV^den dage van Meerte voirtaen werden gehouden ende gereputert voere bulyoen ende en selen egenen loep moegen hebben, behoudelic allen anderen pointen in der voirs. ordinancie begrepen in huere ganscher macht te bliven. Ontbieden U daeromme ende bevelen dat ghy opten voirs. XV^sten dach van Meerte in tegewoerdicheiden van den Wethouderen van elker plaetsen, die Wy bevelen daer by, aen ende over te staen, beide onder ons ende onder die smale Heren overal bynnen uwen ambacht ende bedrive, onse voirs. moderacie ende ordinancie doet van onsen wegen vutroepen ende gebieden tallen gewoenliken plaetsen van dan voirtaen onverbrekelic onderhouden te werden op die penen ende verbuerten in der ordinancien onser voirs. munten begrepen, welke penen ende verbuerten Wy genomen willen hebben van allen denghenen die bevonden selen worden daertegen doende of gedaen hebbende, sonder yemande daerynne te verdragen oft te verschoenen in eeniger manieren, dit

verwaert alsoe ernstelic dat ghy daeraf tot eghenen begripen en dorst werden gestelt, want Wy dat anders aen U souden verhalen sonder verdrach. Gegeven VII dage in Merte int jaer Ons Heeren M CCCC twee ende viertich na costumen ons Hoofs.

By mynen Heere den Hertoge ter relacien van den Raide,

WACHELGEEM.

---

18 Maart 1442 (1443).

Besluit over de deeling der nalatenschap van Gillis van der Tangen en van zijne vrouw.

Anno XLII°, XVIII dage in Meerte, so quamen voere Burgemeesteren, Scepenen [ende] Raetsluyden de kindere Gielys van der Tangen, opdoende dat haere vader ende moeder onlanx geleden waeren comen woenen op Jans van der List goede, ter Lyst bynnen der vryheit van der stad gelegen, daer zy beyde bynnen den yersten jaere aflivich worden waeren, daeromme dat de dochteren meynden dat men alle hoers vaders ende moeders goede, have, eygen, leen ende erve deylen soude na der stadrechte van Antwerpen, de brueders seyden de contrarie, meynende, mids der redenen dat haere vader oft moeder gheen poirters en waeren ende dat zy alle haere dage buyten der vryheyt gewont hadden, dat men daeromme alle de goede deylen soude na den lantrechte, also dat bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden getermineert waert tusscen beiden partien, dat men de haeflike goede deylen sal na der stadrecht van Antwerpen, ende alle dandere goede sal men deylen na elker bancken recht daeronder de goede gelegen syn, behoudelic dien, oft eenich van den vors. kinderen des niet te vreeden en waeren, dat die den anderen aenspreken mach met rechte. fol. 64.

---

21 Maart 1442 (1443).

Toestemming van de Oude-Schepenen tot verkoop van lijfrenten.

fol. 59 vo. Anno XLII, XXI dage in Meerte, so wart bi den Ouden-Scepenen hierna bescreven, in presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden geconsenteert, dat de stad vercoepen soude lyftocht tot twee liven tot XXVI^c riders toe eens, die nu in ons genedichs Heeren bede gegeven moeten worden :

Claus Alleyn
Danckaert de Moelnere
Meester Jan van Halmale
Wouter van Ranst
Jan de Pape
Jan Noyts
Jan van Rythoven
Gheerd de Wilde
Michiel Kieken
Jacop Tollinc.

---

3 April 1442 (1443).

Regeling van een geschil tusschen de lijndraaiers en Jan Venyn.

fol. 66 vo. Int jaer Ons Heren M. CCCC tweenveertich, opten derden dach van Aprille na costume van scrivene sHoefs van Camerycke, na dien dat de dekene ende geswoeren van den lyndrayersambachte in der stad van Antwerpen, ter eenre ziden, ende Jan Venyn, ter andere, hen gekeert ende gesubmitteert hadden in der ordinancien ende wtspraken van den Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden der voirs. stad, van alsulken geschille als zy onderlinge wtstaende hadden, mids dien dat de voirs. dekene ende geswoeren meynden dat de voirs. Jan Venyn sculdich waere wt haeren ambachte gedaen te wordene, overmids dat hy niet navolgich en hadde geweest

der wtspraken ende terminacien van der stad voirs. die tanderen tyden tusschen henlieden gemaect ende wtgesproken hadde geweest, (1) in dien dat hy de wedewe wilen Jans van Eelegheem niet getrouwet en hadde, gelyc hy na wtwisen der voirs. terminacien sculdich was te doene, met meer woerden, etc. ; dairop de voirs. Jan Venyn antwoerde, seggende dat hy alle neersticheit ende diligencie dairtoe gedaen hadde omme de voirs. wedewe te trouwene, na wtwisen der voirs. terminacien, ende dat dat niet geschiet en waere, dat en was by zynen schulden niet toecomen, gelyc hy dat met meer redenen allegeerde, etc., soe wart by den voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden dairop getermineert in manieren van appointemente, behoudelic altyt den voirs. ambachte in allen pointen zynen rechte ende hueren brieve, hen verleent by den Here ende by der stad, onghemeynct te blivene ende van weerden, dat de voirs. Jan Venyn kuere soude hebben wedere hy uten voirs. ambachte gaen woude oft dairinne bliven, met alsulker condicien ende vuegen als hierna bescreven staet, te wetene is, waert alsoe dat hy uten voirs. ambachte gaen woude ende dat niet meer hanteren, dat hy dat soude moeten doen tusschen dat ende Sint-Jansmisse naestcomende, ende dat hy dairenbynnen zyn coepmanscap den voirs. ambachte aenclevende tzynen schoensten ende meesten oerboere soude moegen vercoepen, ende dan soude hem tvoirs. ambacht wedergeven alsulken sommen van penningen als hy denselven gegeven hadde boven syn incomenghelt, eer hy int voirs. ambacht mochte comen, oft waert alsoe dat hy int voirs. ambacht bliven woude ende dat voirtaene hanteren, dat hy dat soude moegen doen ende gheven tusschen dat ende Sint-Jansmisse voirs. Onser Vrouwekerke, tot behoef van hueren wercke, II ₶ grote, der stad II ₶ grote ende den voirs. ambachte II ₶ grote, opt welke de voirs. Jan Venyn terstont antwoerde, segghende dat hy int voirs. ambacht begerde te blivene ende dat te hanteren alsoe hy voirmaels gedaen hadde, ende geloefde voirt de voirs. VI ₶ grote te betalene in der vuegen boven verclaert, ende mids dien wart den voirs. ambachte toegeseit als voere, dat hem dese terminacie ende appointement in

(1) *Zie* Antw. Archievenblad, *Deel* xxix, *bladz.* 405.

huers ambachts rechte noch oic hueren brieve in toecomenden tyden egheen prejudicie noch hynder dragen en soude in gheenre manieren, mair souden hen die onverbrekelic gehouden worden alsoet behoirt, sonder fraude ende argelist.

---

17 April 1442 (1443).

Zoen over den manslag door Antonis van Ghilse gepleegd op Jan Codden.

fol. 64 vº. Alsoe als een seker ongeval ende dootslach geschiet es by Anthonys van Ghilse, schaloetsmakere, aen Janne Codden saliger gedachten, ende daeraf soe verre gedingt es ende eendrachtichlic vuytgesproken by Clause van der Heyden, Janssone van der Heyden, Janne Ledenaert, van des voirs. Anthonys zyden, Janne van Battele ende Wouteren Otters, van den vrienden ende magen van Janne Coddens wilen, ter andere, ende als kiersliede te beiden zyden in der manieren hierna verclaert, te wetene: In den yersten, es der voirs. viere personen seggen, dat men alle punten hierna bescreven houden sal tot eeuwigen dagen op zoenbrake ende vredebrake van allen denghenen die enichsyns nu oft in nacomenden tyden daeraen cleven moegen; item, voert es hoerder vierder seggen, dat de voirs. Anthonys in beternissen Gode ter eeren, der zielen ter laeffenissen ende den vrienden ende magen des voirs. Jan Coddens wilen, doen sal een pelgrimagie tSente-Peters te Roemen, ende die porren tusschen nu, datum des briefs, ende dvuytgaen van der Bamismerct van Antwerpen naestcomende, ende daeraf goet bethoen brengen dat hy daeromme daer geweest heeft ende nyewerinx om anders, ende als hy daeraf syn bethoen bracht sal hebben, soe sal de voirs. Anthonys bynnen zesse weken daernae, alst hem de viere seggeren samentlyc kundigen ende te weten doen, porren ende doen een pelgrimagie ten Heyligen-Bloede te Wilsenaken, ende daeraf bethoen bringen gelyc voere verclaert staet; item, sal voert de voirs. Anthonys

noch ter beternissen den vrienden ende maghen van Janne Codden voirs. betalen II^c gulden, thiene stuyvers voere elken gulden gerekent oft de weerde daervoere in anderen goeden gelde, ende die betalen tot allen zeventhien weken gelyc men zoenpenninge pleeght te betalen; item, noch daertoe vyftich der voirs. guldene, oft de weerde daeraf gelyc voirs. is, ter moetsoenen, ende die te bekerene daer Jan van Battele ende Wouter Otters voirs. die bekeren sullen, ende die te betalene bynnen der Bamismerct van Antwerpen naestcomende, dewelke Jan ende Wouter voirs. terstont overgegeven, bewyst ende bekeert hebben Luycas ende Jan Codden, gebruederen, voere hoere moeyte, oncost ende vervolch, ende van welken II^c 1/2 gulden opten dach van heden scepenenbrieve van Antwerpen verleden syn, te betalen in der manieren voere verclaert, van Thomaes Back ende Jan Aerts; item, noch daertoe sal de voirs. Anthonys gheven ende doen doen V^c zielmissen bynnen den yersten zeventhien weken naest toecomende, te wetene de III^c daeraf te doen doen ten Predickeren tAntwerpen, ende dandere II^c tot Mechelen daer se Jan van Battele bestellen sal, ende noch II keerssen, elc van zesse ponden was, die men leveren sal in handen der meesters van Sente-Lucas gulden tot Antwerpen in Onser-Vrouwenkerke, omme die aldaer te bernene op Sente-Lucas autaer nu te Paesschen naest toecomende. Ende van allen desen voirs. punten ende manieren voere verclaert sal de voirs. Anthonys goeden zeker ende borghe setten, daeraen de vriende ende maghe van Jan Codden wilen wel aen gehouden sullen syn, behoudelic van den pelgrimagien sal de voirs. Anthonys op hemselven staen in der manieren duytsprake voere verclaert. Item, voert is der voirs. viere keersluden segghen, vuytsprake ende verclaeren als van der wangunsten fol. 65.
die de vriende ende maghe van den voirs. Janne Coddens wilen ennichsyns tot Heinricke Reyneers waert hebben moegen omme des voirs. dootslaeghs wille, dat de voirs. Heinricke Reyners daeraf sinen eedt doen sal openbaerlic voere de vriende ende maghe van Janne Codden voirs., gelyc als hy tanderen tyden gepresenteert heeft, ende terstont als men den voetval doen sal, dat hy totten voirs. ongevalle den voirs. Anthonise noyt raet, consent oft last en gaf by hemselven oft by yemande anders, dat de voirs. Anthonys den voirgenoemden Jan Codden

wilen misdoen soude in eniger manieren ende dat dadt buyten sinen weten was tgheent datter af geschiede, ende dat geschiet synde, soe sal de voirs. Heinrick ongelast bliven tot eeuwegen dagen van alle den vrienden ende magen wilen Jan Codden voirs., ende welken eet in der manieren voirs. men setten sal in der stadregister. Item, voert es der voers. viere keerslude vuytsprake ende eendrachtichlyc seggen, mids dat een van den kyndere des voirs. Jan Coddens, by namen Willem, alnoch niet voljaert en is, soe sal hy bliven staende op hemselven alleene tot dat hy te sinen jaeren comen es, ende alsdan soe sal hy kuer hebben de voirs. zoene aen te gane na der stadrecht van Antwerpen in der manieren voere verclaert staet. Dit waert gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende tweenviertich, zeventhien dage in Aprille voere Paesschen.

Achtervolgende der voirs. soenen ende vutspraken, soe dede de voirs. Heinric Reyners synen eedt in presentien van Willem van den Broecke ende Willem van den Werve, Scepenen tot Antwerpen, ter Predicaeren aldair, in Sinte-Stevens-capelle, ende ten dage voirnoemd in der vutspraken vors.

---

26 April 1443.

Uitspraak in een geschil tusschen Peter Top en Jan van Lille, beiden bakkers.

fol. 64. Anno XLIII°, XXVI dage in Aprille, soe waert getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden alse van alsulken gescille als vutstaende was tusscen Peteren Top, ter eenre ziden, ende Jan van Lille, beyde backers, ter andere, na inhout tsvonnissen ende tseggens dat by Scepenen voere beyde dekene ende gezworne van den backersambachte na daeraf gewyst ende geseegt is geweest, dat Jan van Lille geven soude Peteren Top voirs. IIII ℔ grote Brabants tusscen dit ende Sinte-Jansdach naestcomende ende dan syn backerie

aenverden, ofte waer hy des niet doen en wilde, dat hy dan van nu voirdane in dien wyc, daer Peter Top nu woent, gheen backerie oft dambacht van den backers niet meer en sal moegen hantieren, voerveynsteren daeraf houden, oft buyten halen oft doen halen omme voert te vercopene anders dan alleene sinen dranckers ende gasten bynnen huys, ende de voirs. Jan van Lille seyde terstont, dat hy liever dambach ende de neeringe te dervene hadde dan thuys taenverdene ende de IIII ₶ grote te gevene.

---

3 Mei 1443.

« Emancipatie « van Cornelis Sanders.

Anno XLIII, drie dage in Meye, so dede openbaerlic ter Vierschaeren vute sinen broode, ate ende drancke Gielys Sanders Cornelyse Sanders, sinen wettigen soene, ende goedene vute met viere oude groten erflic die hy hem bewysde op viere cameren met hove, gronde, gestaen in Sinte-Anthonysstrate, die Heinrick Sanders toe te behoeren plagen. Dit geschiede ter volder Vierschaeren, in presentien van den Schoutet, Amman, Burgermeesteren, Scepenen, ten dage ende jaere vors. fol. 63 v°.

---

10 Mei 1443.

Jan de Wolf, als krankzinnig, onder voogdij gesteld.

Anno XLIII, X dage in Meye, so quam ter kennissen van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden, dat Jan de Wolf niet mechtich en was synre zinne, ende also deselve Jan wat erfgoede, have ende lyftocht heeft, so warden Jan fol. 64.

van Canticroide die men heet de Wolf, Gielys soene, ende Peter Stollebeen, in den name van sinen wive, als naeste oeyr ende erfgenamen van Janne den Wolf vors., ontboden ende bevolen van der stad wegen, dat zy den vors. Janne in laste ende in hueden nemen souden, ende dien regeerne ende syn goede ende renten ontfaen die boven syn have ende LXXXIIII huyde, die hy in de vetterie heeft, wert syn omtrent VI ℔ grote tsjaers, omme denselven Janne, oft hy weder tot hemselven quame, rekeninge ende bescheyt daeraf te doene oft den erfgenamen, storve hy, dier naerdere toe vonden worden met rechte geboren synde dan zy, denwelken last de vors. Jan ende Peter, ten bevele van der stad, also aennamen ten jaere ende dage vors.

---

15 Mei 1443.

Vonnis betreffende de betaling van achterstallige renten verschuldigd aan het godshuis der Augustijnen, te Mechelen.

fol. 67. Alsoe sekere questien ende geschillen opgestaen ende gheresen zyn geweest tusschen den prioir ende convente des godshuys van den Augustynen te Mechelen, ter eenre, ende den momboeren van Michiele Joes ende Wouters Meynghers kinderen ende die daeraen cleven, als besitters ende hantplichters van sekeren panden dairop tvoirs. godshuys jaerlix heffende is, met eenen instrumente van Ysmans wegen van Vlinckenborch, XII scellinge grote erflic, ter andere zyden, daeraf men gheen betalinge en hadde connen gecrigen, hoewel men van des voirs. godshuys wegen langhe ende tot diversen stonden dairomme ghevolght hadde, mids denwelken ten utersten eenige persoene, ingeseten der stad van Antwerpen, voere des voirs. godshuys conservateur tot Coelne gedaeght waeren, die hen des voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden der voirs. stad beclaeght hadden, meynende dat zy van des voirs. godshuys wegen met onrechte gemoeyt

werden, ende begerende dairaf beschudt ende beschermt te wordene, met meer woerden, etc., soe hebben de voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden voere hem doen comen partyen aen beyden zyden, die zy alle int langhe gehoirt hebben in alle tghene des zy ende elc van hen tot synre meyningen heeft willen segghen ende allegeren, ende ten utersten omme alles besten wille ende omme partyen minlic te vereenigen, ende oic omme cost, moeysel ende arbeit te scuwene, henlieden aen beyden zyden by hueren wille ende consente in submissien genomen, omme de voirs. geschille tusschen hen met vrientscapen af te legghene ende eenenyegeliken metter minnen te ghevene des hem met strangheden van den rechte soude gebueren moegen, ende alsoe voirt met rypen raide ende goeder voersienicheit getermineert ende wtgesproken dat deghene die de pande, in den voirs. instrumente begrepen, gebruyken ende hantplichten oft in toecomenden tyden gebruyken ende hantplichten sullen, den voirs. godshuyse jaerlix van nu voirtaene gelden ende betalen sullen de voirs. XII scellinge grote erflic na wtwisen van denselven instrumente, sonder den voirs. godshuyse dairinne stoot oft letsel te makene in eeniger manieren, ende alsoe van den achterstelle van XII jaeren etc., want broedere Janne van Floerssen, rentmeester des voirs. godshuys, syn gehout dede van X jaeren achterstel by manissen des Ammans ende wysdomme van Scepenen, ende voere broedere Peteren van der Stoven die men heet van Schelle, zynen prioir ende ordinaris, alsoet behoirde, soe wart dairaf gewyst met eenen vonnisse by Willeme van den Wyngaerde ende met gevolge van Janne de Coninc, Willeme van den Broeke ende Gheerde van Eick, Scepenen, zynen medegesellen, dat Cornelis Ludinck, Jan Meyngher, Jan Ludinc, Jan de Moelnere, als momboeren van Wouters Meyngers kinderen, Jan Schoyte, Aernout de Boekelere, als momboeren van Michiels Joes kinderen, ende Mathys Coppens, voere hem selven als deghene die de voirs. pande yegenwoerdichlic besaten, den voirs. godshuyse van den voirs. X jaeren achterstel ende van elken jaere XII scellinge grote vernuegen ende betalen souden bynnen der Sinxenmerct van Antwerpen naest toecomende, dwelc zy alsoe geloefden alle zamentlic te doene. Behoudelic dien, dat zy hen dairaf voirt souden moegen

verrichten ende verhalen aen deghene dair zy aen souden meynen winnen, dwelc hen geconsenteert wart. Ende mids deser wtspraken ende terminacien, soe verteech de voirs. prioir van des voirs. godshuys wegen van alsulken dadingen als geschiet was opte voirs. persoenen voere desselfs godshuys conservateur te Coelne, gelovende dat hy omme den voirs. achterstel nu noch oic in toecomenden tyden alsoe verre alst denselven godshuyse de voirs. terminacie gehouden worde, nergens dan voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidslude voirs. volgen soude, sonder fraude ende argelist. Dit was gedaen int jair Ons Heeren M CCCC ende XLIII, XV dage in Meye.

---

15 Mei 1443.

Geld door Jan Fiers op Arnout Noyts uitgewonnen.

fol. 74 v°. Anno XLIII, XV dage in Meye, soe verreicte ende verhaelde met zynre eedt ter hoeger Vierscaren in de Borch tAntwerpen, met vonnisse ende met rechte, Jan Fiers XII ₶ X scellinge grote op Aert Noyts, mitz den besetssele van VI ₶ grote eens dat de vors. Aert op Tymans wissel staende hadde, die de voirs. Jan in mindernissen ontfinck per me, KER.

---

23 Mei 1443.

Borgtocht voor Jan Leys.

fol. 65. Alsoe als seker geschil opgestaen was tusschen Heinrycx Knaeps, ter eenre zyden, ende Jan Leys, ter andere, beyde woenachtich te Tuernout, als van eenen huise cum fundo dat Jan Leys den voirs. Heinrycken Knaeps vercocht hadde,

daeraf zy deen den anderen geloift hadden wairborgen beyde van den huise ende den anderen van zynen ghelde, van welken geschille de partyen tanderen tyden gekomen syn voir Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van Antwerpen, die tselve geschil te beyden zyden overhoirt hebben ende hebben de partyen te beyden zyden voir de Scepenen van Tuernout gezeedt ende dat zy elcanderen vesticheit ende wairborge setten souden, daerane deselve Scepenen kennen zouden dat zy wail gehouden ende versekert souden syn. Dairna soe syn de voirs. partyen weder inne geschil gevallen, wairop wy, ten versuecke van beyden partyen, hoir wairheiden, die zy te beyden zyden hebben willen leyden, dairop gehoirt ende allet tgheent dat zy te beyden zyden hebben willen alligeren, soe hebben wy bevonden in der waerheit by Scepene van Turnout ende anderen, dat Jan Leys komen is ende navolghich geweest onse vutsprake voir geschiet te Turnout, ende heeft hem ende alle syn goede verbonden in waerscapen Heinrycx Knaeps van alsulken coope als Heinryc Knaeps gedaen heeft aen Jan Leys, mer oft gebreck waere aen Jan Leys oft aen syn goede, soe quam Heinric Ghysels ende Wilmaer Claus, beyde van Turnout, ende geloifden dat te voldoen met hen ende metten hueren ende elc voere al, welke wairborgen de Scepenen van Turnout voere ons kenden ryck genouch synde, mer Jan Leys geloifde synen waerborgen scadeloes te quytene cum se et suis. Dit geschiet anno XIIII^c ende XLIII, XXIII dage in Meye.

---

27 Mei 1443.

Regeling van den aankoop eener lijfrent gedaan door Jan Noyts, Rentmeester der stad.

Anno XLIII, XXVII dage in Meye, so wart geconsenteert fol. 65 v°. in presentien Willem Mengiaerts, Burgermeester ende Scepene, Claus Colenzone, Peter Reyneers, Jans van Ranst, Willems van den Wyngaerde, Willems van den Broeke, Claus Wynrix

ende Gheerds van Eyke, Scepenen, ende den Raetsluyden, Janne Noyts, Rentmeester, dat hy hebben soude ende behouden tsinen live alsulken xx scellinge oudere grote als hy gecocht hadde jegens Vrancken van Ferrere, ende die tesselfs Vranx live stonden, ende dat hy andere brieve daeraf hebben soude op syn lyf sprekende, mids der redenen dat hy den brief, die op Vranx lyf sprekende was, der stad over gaf ende die gecasseert wart.

---

3 Juni 1443.

Geding over leengoederen naar den bevoegden rechter verzonden.

fol. 65 v°. Alsoe Philips Thoor opten dach van heden heeft doen bescriven Mathyse tSuers, Claus knecht van den Werve, omme te bringhene in handen van Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden der stad van Antwerpen sekere scepenenbrieve die hy onder hadde, gelyc hem dat tanderen tyden bevolen hadde geweest, na wtwisen van sekeren vonnissen ende terminacien die dairaf tusschen henlieden gegeven hadden geweest, met meer woirden die de voirs. Philips dairtoe dede segghen, dairop de voirgenoemde Mathys antwoerde, meynende dat de voirs. vonnissen ende terminacien niet en raecten noch raken en souden den goeden begrepen in de scepenenbrieve die hy onder hadde, want dat leengoede waeren die men te leene houdt van Raese van der Maelstede, gelyc hy dat thoende met eenen openen besegelden brieve dien hy aldair dede lesen, begerende voirt waert alsoe dat hem Philips dairaf yet aenspreken woude, dat hy dat dade voere Here ende voere hof dair dat behoirde ende nergens el, dwelc insgelycx de voirs. Raes van der Maelstede, als leenhere, by Godevaerde den Buysschere, zynen dienere, dede begheren, met meer woerden, etc., soe wart gewyst met eenre terminacien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden voirs., na gelegentheit der zaken, dat de

voirs. Philips denselven Mathyse, alsoe verre als hy eenich gebrec aen hem hadde ruerende van den leengoede voirs., aenspreken soude voere Here ende voere hof dair dat behoirde ende nergens el, behoudelic altoes allen vonnissen ende terminacien tusschen de voirs. partyen gegeven in allen anderen punten, den voirs. leengoede niet aenclevende, in huere macht ende van weerden te blivene. Gedaen int jair Ons Heren M. CCCC XLIII, opten derden dach van Junio.

---

17 Juni 1443.

Getuigenis over zekere bedreigingen geuit door Nicolaas Keerlinck, barbier.

Anno XIIII^c XLIII, XVII dage in Junio, tuychde by zynen eede, gedaen aen den Heyligen, Jan van Aelst, van Mechelen, dat Claus Keerlinck, de barbier, dien de Meyere van Loeven II van zynen vingeren heeft doen afhouwen, hem bevolen heeft dat hy kundigen soude Andriese de nausnydere, dat deselve Andries oft dandere vive van synen medegesellen, daeraf de backere ende de scrynmakere de II zyn, hem dlant binnen der stat van Loeven weder gecrigen souden, ende oft zy des niet en daden, hy soude huerer eender lyf gecrigen oft hy soude by dage oft by nachte comen te Loeven ende steken tvier in huerer eenre huys ende verbernent af, al soude hy dairomme een rat ryden. fol. 65 v°.

Huge de bontwerkere, van Zieriсzee, heeft getuyght op zynen eedt, dat hy heeft hoeren segghen der amien Claus voirs., dat huer boel vuyter stad gebannen waere, ende hy soude weder dlant dairaf hebben oft het soude den sommige berouwen.

Hier waren by ende over Jacop vuyten Lyminghen, Burgermeester van Loeven, Willem Mengiaert, Burgermeester van Antwerpen, Jan van Ranst, Scepene van Antwerpen, Meester Gielis van der Stoct ende Henricus, Secretarise van Loevene, ende Jannes Kiekens, Secretaris der stat van Antwerpen.

---

18 Juni 1443.

Uitspraak in een geschil tusschen Peter de Lichte en Geeraard de Kemmere, zijnen borg.

fol. 66 v°. Alsoe als seker questie ende gheschill stont tusschen Gheert den Kemmere, van Eedinghen, ter eenre zyden, ende Peteren de Lichte, ter andere, toekomende ende spruytende van sekerder borchtochten die de voirs. Gheert de Kemmere, vut beden van Peteren den Lichten, gedaen heeft voere Symoen in den *Meetcorff*, poirtere tot Antwerpen, toecomende van vyftich ryders die de voirs. Gheert de Kemmere, ter causen van der borchtochten vors., heeft moeten betalen den Bailiu van Eedinghen, ende dairaf de voirs. Symoen in den *Meetcorff* den vornoemden Gheerde geloift heeft schadeloes te quytene voere manne tGraven van Henegouwe, na vutwisinghe van eenen mannebrieve die de voirs. Gheert dairaf heeft, alsoe hy zeide, soe wart getermyneert ende vutgesproken by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat de vors. Gheert de Kemmere den vornoemden Symoen in den *Meetcorff* oft Peteren den Lichte aenspreken sal, opdat hem dat gelieft, oft denghenen dairaene hy waent winnen. Gedaen int jair XIIII^c ende XLIII, XVIII dage in Junio.

---

18 Juni 1443.

Besluit van het Magistraat over de bestraffing van eenen mannenschender.

fol. 67. Int jair Ons Heeren M CCCC ende XLIII, XVIII in Junio, soe quam voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden Her Jan van der Brugghen, Riddere, Heere van Blaersvelt ende Schouthet tAntwerpen, te kennen ghevende hoe dat zyn dyeneren gevanghen hadden eenen man vute Schotlant, dewelke ongepynt int gevanckenisse verkent hadde, dat hy

onmenschelic ghezundicht hadde met anderen mannenpersonen, ende tselve hadde hy verkent ongehacht ende ongehouden, vry synre voete, opte Borchbrugge voere Scepene, ende vraeghde voirt hoe hy dairmede leven soude. De Burgermeesteren, Scepenen ende Raitslude beryeden hen ende gaven hem ter antworden, dat hy waere een goet rechtere, hy wyst wail wat hem dairmede te doen stonde, ende wes hy dairinne voirtkeerde oft doen wilde, dat dat soude syn sonder prejudicie oft achterdeel van den privilegien ende rechten van der stad. Ende dairop hy antwoirde de voirs. Merchgreve, dat hy dat te gheenre consequencien nemen oft trecken en wilde oft en zoude contrarieren den rechten van der stad, ende alsoe voerde hy zonder meer verhaels den vors. Schotsman vuter stad ende verbrandene.

---

26 Juni 1443.

Bekrachtiging eener uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen den portier van Sint-Michiels en Jan Sanders over eene erfrent en het afhouwen van hout.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende drienviertich, sessen- fol. 67 vo.
twintich dage in Junio, so wart getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde alse van alsulken gescille als vuytstaende was tusschen den poertier sgodshuys van Sinte-Bernaerts, op deen zide, ende Janne Sanders, ter andere, toecomende omme VIII scellinge ouder grote erflic die de voirs. poirtier hadde ende heffende was op zekere lant dat Janne Sanders met zynre gesellinnen in huwelike gegeven wart, ende oic omme zeker hout dat Jan Sanders hadde doen afhouden van des godshuys lande dat hy in hueren heeft, van denwelken zy tanderen tyden hen des geschils gesubmitteert hebben in viere goede manne, te wetene in Meesteren Janne den Brouwere, Cannonick tOnser Vrouwen tAntwerpen, in Meesteren Janne van Halmale, in Clause van der Heiden

ende inne Adriane van der Moelen, dat zy dat seggen ende verclaeren van dien goeden mannen aen beyden ziden volvueren selen, ende dat Jan Sanders syn wyf in dien hebben sal, dat zy de scepenenbrieve verlide van VI scellinge ouder grote erflic, also dat de seggeren geseyt hebben, ende waer hy des niet en dade, dat de poirtier weder bi de stad come, men sal goeden raet daerop hebben, ende als van den afgehouwenen houte, so sal hem Jan Sanders restoir doen na taxacie van den keersluyden ende gebuerluyden dier af te spreken weten.

---

8 Juli 1443.

Besluit nopens den doorgang over een stuk land.

fol. 67 v°. Anno XLIII°, VIII dage July, soe waert getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde, alse van alsulken duerwege van drie vierendeel lants, gelegen op tRaemvelt, als Jouffrouwen Yden tsWyns toebehoerende plagen, daer Roelant van der Zipen stoot inne maecte, mids dat zyn brieve, daer hy zyn huysinge mede vercregen heeft, gheen mencie daeraf en maken, hoewel nochtan de voirs. Heylegheest oudere brieve heeft die mencie daeraf maken, ende dat oec Wouter Boetsaert, die de voirs. huysinge jegens de voirs. Heylegheestmeesteren yerst terve nam, kende dat de voirs. III vierendeel lants sculdich waeren daerover te wegen, ende dat hy zyn schuere daerna wyt ende hoge getymmert hadde omme met eenen wagen daerduer te vaeren, dat, mids dien, de voers. III vierendeel lants selen bliven wegende over ende duere de voirgenoemde stede, gelyc zy voertyt gedaen hebben ende also doude brieve verclaren.

---

8 Juli 1443.

Uitsluiting van Jan Voet uit het oudekleer-koopersambacht.

Also zekere geschille opverstaen ende geresen waren tusscen de dekens ende gezwoerne van den ambachte van den oudencleercoepers, ter eenre zide, ende Janne Voet, hoeren medeguldebrueder, ter andere, toecomende ende spruytende mids zekeren punten die hy gedaen hadde contrarie des ambachts brieve ende rechte, van denwelken hy hem begeerde te verontsculdigen ende te clairne, soe syn, opten dach van heden, daerop overhoirt de partien deen tsegen dandere, ende alle waerheiden ende informatien dienende totter voirs. saken, bi denwelken men claerlic bevonden heeft, dat de voirs. Jan Voet hem also onredelic ende oneersamelic gedragen ende gehadt heeft int voirs. ambacht, ende oic grotelic gedaen contrarie ende teghen trecht van den ambachte van den oudencleercoepers voirs. ende anders, soe dat, opten dach van heden, by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluiden van der stad van Antwerpen gemeynlic overdragen, vutgesproken ende getermineert is, dat de voers. Jan Voet uten ambachte van den oudencleercoepers syn sal ende bliven ende hem des niet meer onderwinden in eeniger manieren, totter tyt ende wilen dat hy der dekenen, gezwoerne ende des ambachts goeden moet sal konnen gecrigen, sonder argelist. Gedaen anno XIIII^c XLIII, VIII daghe in Julio. fol. 68.

---

2 Augustus 1443.

Besluit betreffende het overgeven van eenen « vrede » over toegebrachte wonden aan Jan Valcke den jongen.

Int jaer Ons Heeren XIIII^c XLIII, opten tweesten dach der fol. 67 vo.

maent van Oexst, quam voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluden Jan Valcke doude, te kennen gevende hoe dat hy in eenen vrede geleyt was van Janne ende Faese de Loekere, gebroederen, omme eens gevechts wille dat gesciet was tusschen Janne Valcken de jonghen, zynen neve, ter eenre zyden, ende den voirgenoemden Janne ende Faese, ter andere, in welken ghevechte de voirs. Jan Valcke de jonge van den voirs. Janne ende Faese zwaerlic gequetst was, alsoe dat hy noch opter straten niet gaen en mochte; seyde voirt de voirs. Jan Valcke dat hy zyn schip bevracht hadde met zekere taplieden goede ende alsoe lach hy al ghereet omme te reysene, ende bat dairomme dat hy den vrede, die hy hilde, overgeven mochte Aerde den Man, die alsoe wel maech ende vrient was van den voirs. gequetsten als hy, ende aen denwelken het alsoe wel ghevreedt zyn soude als aen hem, wairomme Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslude voirs. ontboden by hem te comene Meester Rogiere, surgyn, ende Wouteren, den roeydragere, omme te vernemene in wat punte de gequetste waere ende oft hy gheen noet en hadde van den live ende opter straten gaen mochte, te dien eynde dat hy dan selve als principale den vrede overnemen mochte, na denwelken Wouter, de roeydragere, den Heeren bybrachte dat de gequetste in goeden punte was ende dat hy van der quetsueren uter stad getrocken waere omme dat hy selve den vrede niet overnemen en soude, ende alsoe wairt den voirs. Meester Rogiere gevraecht in wat punte de quetsure was, die daerop antwoirde, dat de gequetste in goeden punte was ende dat hy van dier quetsueren gheen noet en hadde. Mids denwelken den voirs. Janne Valcke den ouden geantwoirt wart op zyn begheerte, dat hy Janne Valcken, zynen neve, selve dede comen omme den vrede over te nemene als principale, alsoet sculdich waere te gesciene na vuytwisen van den peysmakersboeke, gemarct dat zyn neve opt strate geweest hadde ende vuyter stat getrocken waere, oft dat hy selve den vrede soude moeten houden tot datten zyn voirs. neve als principale overgenomen soude hebben.

16 Augustus 1443.

Verzoening tusschen Jan Venyn, ter eene, en Hendrik de Cock en Jan Kane, ter andere zijde.

Op alsulken clachte als Jan Venyn gedaen heeft met gescrifte over Heinricke den Cock ende Janne Kane van dien dat zy hem, boven drie payse ende zoenen die tusschen henlieden ende alle andere, die dairaen cleven moegen, in voerledenen tyden gemerct zyn geweest, sekeren oploep gedaen hebben opter scutterscamere, op *Spaengien*, in denwelken hy van den voirs. Janne Kane gewont ende gequetst wart in zyn hoot ende noch meer geweest soude hebben, en hadde hy niet beschudt geworden van vele goede mannen die dat beletten, begherende mids dien de voirs. Jan Venyn dairop voirsien ende van den voirs. Heinricke ende Janne na der stadrecht alsoe versekert te wordene, dat hy voirtaene dairaf met payse ende ongevreest van zynen live moege bliven, ende na tverantwoerden dat de voirgenoemde Heinric de Cock ende Jan Kaene opte voirs. clachte verantwoirdt hebben met gescriften, na de getuygen ende waerheden die dairaf geleyt ende overhoirt syn van beyden zyden, ende na alle de hanghelinge in woirden ende wederwoirden die dairaf voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden van der stad van Antwerpen geschiet mach zyn tusschen de voirs. partyen, in eeniger manieren, soe hebben de voirgenoemde Burgermeesteren, Scepenen ende Raidslude, ter presencie ende bywesene van den Schoutete, de voirs. partyen by hueren consente ende goeden wille in submissien genomen, omme den voirs. twist ende geschille af te legghene ende henlieden dairaf met vrientscapen te vereenigen, ende hebben voirt, mitgaders den Paysmakers, den Hootman, dekene ende geswoeren van beyde den gulden van den Voetboge der voirs. stad van Antwerpen, die zy omme der meerdere vesticheit wille dair by ende over hebben doen roepen, opte voirs. clachte met rypen raide ende goeden advise, na alle gelegentheit ende oirspronck van den zaken, gheraempt, gheordineert, wtgesproken, in vormen van eenen goeden, vasten ende fol. 68.

sekeren payse ende zoenen tusschen de voirs. partyen ende alle deghene die dairaen cleven moegen, ter eenre zyden oft ter andere, in eeniger manieren, dat de voirs. partyen ende elc van hen, alsoe verre als zy eenich gebrec hebben van eenigerhande zaken dairomme den voirs. twist tusschen hen opgestaen mach wesen oft anderssins, dairaf deen den anderen sullen moegen aenspreken metten rechte, ter stede ende plaetsen dair dat behoeren sal ende dair zy meynen winnen, opdat zy onderlinge met vrientscapen niet en veraccorderen, ende dat voirtaene de voirgenoemde Jan Kane den voirs. Janne Venyn oirvrede doen sal ende lyflic aen den Heylegen sweeren, met gestaefden eede, dat hy van nu voirtaene denselven Janne Venyn niet en sal misdoen, noch doen misdoen, in woerden noch in werken, by hemselven oft by yemende anders van zynen wegen, heymelic noch openbair, in gheenre manieren, maer vername hy dat de voirs. Heinrick de Cock oft yement anders, wie hy waere, den voirs. Janne Venyn woude misdoen, dat hy hem dat in goets tyts te kennen soude geven ende dairaf waerschouwen, ende de voirs. Jan Venyn sal hem voirtaene hueden ende wachten van den voirs. Heinricke ende Janne oft haeren vrienden eenige schimpeghe oft afdragende woerde te sprekene, heymelic oft openbaer, opte payne van hondert riders te verbueren, de tsestich den Heere ende de XL der stad, ende dairtoe op alsulken correccie als de Here ende de stad op hem ordineren sullen na gelegenheit van der zaken. Mids denwelken de voirs. partyen ende alle deghene die dairaen cleven moegen, ter eenre zyden oft ter andere, in eeniger manieren, van den voirs. twiste ende geschille wel ende wettelic versoent ende vereenicht sullen zyn ende bliven teeuweliken daghen, ende oft yement, wie hy ware, den anderen dairenboven yet misdade oft dede misdoen in eeniger manieren,
fol. 68 v°. in woirden, in werken, heymelic oft openbaer, by henselven oft by yemende anders in eeniger manieren, dat soude syn op zoenbrake ende op vredebrake, ende dat soude men over denghenen wtrichten sonder verdrach, also men over eenen vredebrekere ende zoenbrekere sculdich is te doene na de hoeghe herelicheit ons genadichs Heeren sHertoghen ende den rechte van synre Vierschaeren van Antwerpen. Dit was gedaen in presentien van partyen ende dair dede de voirs.

Jan Kane oirvrede gelyc boven verclaert staet, dair by ende over waeren Jan van der Ryt ende Willem Mengiaert, Burgermeesteren, Willem Noyts, Jan de Coninc, Claus Colezoen, Jan van Ranst, Willem van den Wyngaerde, Willem van den Broeke ende Claus Wynricx, Scepenen, Jan Jacopssone, Jan de Block, Jannes van der Donck, Jan Pauwels, Jan Slinger, Willem de Roeyere, Meester Everaert Spraywatere, Willem Steyneman ende Peter Robbrechts, Raidsliede, Danckaert de Moelnere, Meester Jan van Halmale, Jan de Pape, Paysmakers, Wouter van Ranst, Hootman van beyde den scutteryen, Diederic van den Baren, deken, Willem de Moelnere, Claus de Pape, Jan Boel, Jan de Tichelere, geswoirne van den jongen boge, Jan de Backere, deken, Heinric Wissche, verwere, ende Peter Ruelens, gheswoirne van den jonghen boghe, ende meer andere vriende ende mage van beyden partyen voirgenoemd, int jair Ons Heren als men screef M CCCC drie ende veertich, opten sesthiensten dach der maent van Oexst.

---

6 September 1443.

Uitspraak over den eisch van Jan Willebeys tegen Nicolaas van den Werve en Sapiencia, vrouw van Jan van Eycke.

Alsoe tanderen tyden voere Burgermeesteren, Scepenen ende fol. 68 vo. Raetsliede ende een deel van den Ouden-Scepenen van der stad van Antwerpen, die doen byeen vergadert waeren, quamen Jan Willebeys de jonghe, aen deen zyde, ende Claus van den Werve ende Jouffrouwe Sapiencie, wettige weerdinne Jans van Eycke, aen dandere zyde, dair de voirs. Jan Willebeys, met vele woerden ende redene dairtoe dienende, seyde dat hy tachter ende in gebreke was aen Janne van den Werve wylen, der voirs. Jouffrouwen Sapiencien man, ende aen haer een zekere somme van penningen van huyshuren, dairaf hy begheerde vergeldinge ende betalinge te

hebbene, etc., dairop de voirgenoemde Claus ende Jouffrouwe Sapiencie antwoirden, dat men den voirs. Janne Willebeys van der voirgenoemder huyshuren niet sculdich en was, maer dat die wel ende duechdelic betaelt was der wedewen wilen Willems van der Heyden, Jans Stevens dochter was, etc., soe wart den voirs. Janne Willebeys geseyt in manieren van terminacien ende vuytspraken van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden voirs., dat hy den voirs. Clause van den Werve ende Jouffrouwe Sapiencien, alsoe verre als hy gebrec aen hen hadde van der voirs. huyshuren, aenspreken soude met rechte voere Amman ende Scepene van Antwerpen ende bynnen den ghenachte, ende oft hy des niet en dade, dat dan dairna de voirgenoemde Claus ende Jouffrouwe Sapiencie van hem van der voirs. huyshueren tallen daghen ongemoeyt souden bliven, ende want tvoirs. ghenachte gelegen is ende de voirs. Jan Willebeys der voirs. terminacien niet navolghich en is geweest, soe is de voirgenoemde Claus van den Werve wedercomen by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsliede voirgenoemd, biddende ende begheerende dat de voirs. terminacie ende vuytsprake geregistreert mocht worden, opdat hy ende de voirs. Jouffrouwe Sapiencie voirdane ongemoeyt bliven moegen, dwelc hem geconsenteert wart. Gedaen anno XIIII^c XLIII, sesse dage in Septembri.

---

9 September 1443.

Belofte van Roeland van Reelegheem nopens de betaling der som welke hij aan Willem van Nerenbroec verschuldigd is.

fol. 63 v°. Alsoe, opten dach van heden, Roelant van Reelegheem ende zyn wyf bekent hebben met scepenenbrieven van Antwerpen sculdich zynde Willeme van Nerenbroec, goutsmit, oft den hebbere van der letteren, de somme van XXVI ℔ grote Brabants, die zy hem gheloeft hebben te betalene tot zekeren terminen in denselven scepenenbrief begrepen, soe heeft

deselve Roelant, in vestinghen ende sterkenissen van den voirs. scepenenbrieve, gesekert ende geloeft in handen des roeydragers ende dairna met opgerichten vingeren ende gestaefden eede lyflic aen den Heyligen gezworen, in presencien van Willeme Mengiaert, Burgermeester, Willeme Noyts, Janne van Ranst ende Willeme van den Wyngaerde, Scepene, dat hy de betalinge van den voirs. XXVI ₶ grote wel ende volcomelic doen sal tot alsulken terminen als de voirs. scepenenbrief begrepen heeft, ende oft hy dairaf in eenighen termine in gebreke waere, alsoe dat hy bynnen acht dagen dairna niet en betaelde oft des voirs. Willems goeden moet dairaf niet en hadde, dat hy dan terstont sonder vermanen in den Steen tAntwerpen gevangen sal gaen, ende aldair gevangen bliven totter tyt toe dat hy den voirs. Willeme vernuecht ende betaelt sal hebben dez hy hem sculdich syn sal, na wtwysen des voirs. scepenenbriefs, ende dairaf zynen goeden moet gecregen, sonder fraude ende argelist. Dit was gedaen anno XIIII^c^ XLIII, IX daghe in Septembri.

---

20 September 1443.

« Erfbrief » aan de stad in bewaring gegeven door Jan Ryem, namens Vrouw Jacobmina van Baesrode, weduwe van Heer Hendrik van Heverle.

Anno XLIII, XX dage Septembris, soe sette Jan Ryem, fol. 69. natuerlic brueder Vrouwen Jacominen van Baesroide, wedewe Heeren Heinricx van Heverle, in den name van derselver Vrouwen, onder de stad van Antwerpen, eenen erfbrief van LX ponden oudere groten voere XII penninge gerekent, die zy erflic heeft opter Heeren goede van Cruyningen in Zeelant gelegen, ter selver Heeren ende tot hueren nacomelingen behoef, behoudelic dien, oft de voers. Heeren oft haere erfgenamen derselver Vrouwen Jacomynen jaerlix niet en betaelden haere leefdage lanc LXXX ₶ parysyse, tot alsulken terminen als de bezegelde brieven, die zy malcanderen daeraf

bezegelt hebben, wel verclaeren, dat dan de voers. Vrouwe Jacomyne den voers. erfbrief, onder de stad nu geleyt synde, aenverden sal, sonder yemands wederseggen ende dan haeren wille daermede doen also haer gelieven sal ende anders niet.

---

21 September 1443.

Borgstelling van Colaard Boyts voor Wouter van Bemel en Willem Gheerdssone.

fol. 72 v°. Anno XIIII^{c} XLIII, opten XXI^{sten} dach der maent van Septembri, soe geloefde voere den Burgermeester Janne van der Ryt, etc., Colaert Boyts, poirtere van Brugghe, waert alsoe dat Wouteren van Bemel ende Willeme Gheerdssone in tyden toecomende eenigen hinder, cost, last oft scade toequame van yemende, wie hy ware, omme der opdracht wille die de voirs. Wouter ende Willem opten dach van heden gedaen hebben Peteren Lammens, poirtere van Brugghe, van alsulken rechte ende toeseggen als zy hadden ende hebben mochten aen Colaerde Boyts, Willeme Dibbout ende Peteren den Bul, oic poirteren van Brugghe, na wtwysen van zekeren vonnisse by Scepene van Brugghe tanderen tyden gegheven, ghelyc de brieve van der voirs. opdracht, gemaect ende metten segele van zaken der stad van Antwerpen besegelt, dat wtwysen ende verclaeren, dat hy, Colaert Boyts, dien hinder, cost, last ende scade den voirs. Wouteren ende Willeme oprichten ende voldoen sal ende henlieden dairaf costeloes, scadeloes ende ongemoeyt houden tallen daghen, opt verbondt van hemselven ende van alle zynen goede dat hy op die tyt hadde oft gecrigen soude moegen, sonder fraude ende argelist, welke ghelofte de voirs. Wouter ende Willem begheerden in der stadregister van Antwerpen gestelt te wordene in vesticheden ende memorien derselver teeuwegen daghen.

---

12 October 1443.

Inschrijving, ter bede van Willem van den Gruythuyse, eener verklaring, in zake van lichtschepping, afgelegd door Meester Jan van Leest.

Int jaer M. CCCC. ende XLIII, den XII[sten] dach in Hoeymaent te voernoenen, soe geloefde Meester Jan van Leest, berbier, Willeme van den Gruythuyse niet te benemene egheen licht in synre cameren die metter eenre zyden staet aen Meester Jans voirscreven hof, alsoe lange als hy, Meester Jan, leefde, oft stoet oft hinder te doene Willeme voirs. aen dlicht voirs., in der presencien van Claese Alleyn ende Claes de Laet, ende want dit aldus voere de Borgermeesteren ende Scepenen betuygt is geweest van Claese Alleyn ende Claese den Laet, soe is dit vuyt bevele van den Borgermeester Janne van der Ryt ende Scepene etc., ter begheerten van Willem van den Gruythuyse in der stadregister geset anno supra, den XII[sten] dach van Octobri. fol. 95.

P. DE VOIRDA.

---

15 October 1443.

Jan Wiswilre en Catharina van Tielt, zijne vrouw, verbinden zich onder eed de bepalingen eener uitspraak van scheidsmannen na te komen.

Int jaer Ons Heeren XIIII[c] ende XLIII, XV dage in Octobri, soe quamen voere Borgermeesteren, Scepenen ende Raide Johannes Wiswilre ende Joffrouwe Katline van Tielt, syn wittich wyf, ende swoeren aldair opt cruys lyflic met gestaefden eede ten Heyligen, dat sy tallen dagen onverbrekelic, goet, vast ende van weerden houden sullen alle alsulken vuytsprake als dese V goide mannen, met namen Jacob de fol. 75.

Cuypere, Willem Noyts, natuerlic, Aert van Corpt, Heinric Tessche ende Jan Michiels, droeghscheerdere, tusschen den voirs. Jannese Wiswilre ende sinen wive voirgenoemt vuytgesproken ende geseeght hebben, ende dat sy daerjegens nemmermeer doen en sullen oft doen doen by henselven oft by yemende anders van hoeren wegen, in gheenre manieren, alsoe moest hen God helpen ende die Heyligen ende alle Gods Heyligen, ende dwelc aldus ten bevele van den voirs. Heeren ende ter begerten van den voirs. partyen ende seggers int register gestelt waert ten jaere ende dage voirscreven.

---

13 December 1443.

Geschil tusschen de gebroeders van Schille, aangaande de vereffening van het sterfhuis van hunnen vader, naar den bevoegden rechter verzonden.

fol. 69. Also zekere geschille opverstaen waeren tusschen Gielise ende Janne van Schille, wettigen kinderen Jans van Schille, van den voerbedde, ter eenre ziden, ende Woutere van Schille, hueren brueder, van den nabedde, ter anderen zide, toecomende ende spruytende omme zekere opgaende houts wille dat de voirscreven Woutere in den dootbedde zyns vaders afghehouwen heeft van zekeren erve, dat de voirscreven voerkindere toebehoerende ende daer hy maer tochtenaere aen en was, daeraf de voirscreven voerkindere, meynende dat de voerscreven Woutere, hoer brueder, hen dat oprechten soude na der bancken recht van den steerfhuyse oft na der overbancken recht te Putte, ende de voerscreven Woutere hoepte neen, meynende dat hy dat wel doen mochte omme zekere redene wille, want hy oec presenteerde hem te rechte te staende na der plaetzen ende bancken recht van den steerfhuyse, soe is, opten dach van huden, overdragen, ghe-ordineert ende getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden van der stad van Antwerpen op dese

geschille ende alle anderen gheschille tusschen de voerscreven partien van den steerfhuys wegen vuytstaende, dat zy onderlinghe by middel van goeden mannen, vrienden ende maghen dies eens worden, ende waer zy dies niet eens geworden en connen, soe sal deghene die ghebreck heeft den voerscreven Woutere, overmits dat hy poirtere is te Bruesele ende danderen poirteren zyn tAntwerpen ende negheen van den voirscreven partien hem daermede behelpen en sal, aenspreken ter plaetzen ende bancken daer steerfhuys ghelegen is, behoudelic altyt allen scepenenbrieven in haere macht ende elken van den voerscreven partien in sinen goeden rechte. Ghedaen anno XLIII, XIII dage in Decembri.

14 Maart 1443 (1444).

Bekrachtiging der voorgaande « terminacie. »

Achtervolgende der vutspraken ende termynacien tanderen tyden geschiet, XIII dage in Decembri anno XIIII^c ende XLIII, tusschen Janne ende Gillys van Schille, gebruederen, ter eenre zyden, ende Wouteren van Schille, hueren brueder, ter andere, mitz alrehande geschillen die synt te male tusschen hen geschiet es, ende anderssyns op tvervolch dat ennige voere oft na dairop gedaen hebben, soe es op huden by Burgermeesteren ende Scepenen, in presentien van allen den partyen voirnoemd, gheraemt, verclaert, vutgesproken ende ghetermyneert dat men volcomelic bi der voirgaende termynacien blyft, ende dat deghene die meynen dat sy ennige saken oft dairtoe allegeren willen in contrarien van den scepenenbrieven van Antwerpen, die Woutere van Schille oft zyn bruederen oft zusteren van den nabedde hebben, dat zy dat moegen bibringhen int recht daer de voirs. scepenenbrieve behoeren ende dairinteynden recht, ende soe wes anders, buyten den scepenenbrieven voirnoemd, na vutwisingen der termynacien in questien oft gheschillen ennichsyns es tusschen de partyen voirs., dat sal men volgen ende dien nairgaen in der manieren de voirgaende termynacie dat begrypt ende verclaert. Dit geschiet anno XIIII^c ende XLIII, XIIII dage in Merte voere Paesschen.

Fol. 73.

---

16 December 1443.

Bevel voor Jan van Wesenbeke tot nakoming van de voorwaarden der scheiding tusschen hem en zijne vrouw.

fol. 70 vo. Alsoe Jouffrouwe Kerstyne van Sompeken, wettich wyf Jans van Wesenbeke, haere beclagende was van den voirgenoemden Janne van Wesenbeke, haeren man, van dien dat hy haer stoot ende letsel maecte in diverssen manieren boven ende contrarie der sentencien sHoofs van Camerycke, dairmede dat zy van mallicanderen gescheyden waeren, ende oic boven der scheydingen die by zekeren goeden mannen van haren goeden gedaen was, alsoe zy dat claerlic thoende ende bybrachte, biddende dairop versien te wordene van remedien, soe wart den voirs. Janne van Wesenbeke geseyt ende bevolen by Heeren Janne van der Brugghen, Schouttet, ende by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden der stad van Antwerpen gemeynlic, dat hy der sentencien des Hoofs van Cameryc ende der scheydingen voirs. geheelic ende al navolgich soude wesen, sonder der voirs. Jouffrouwen Kerstynen, zynen wive, dairenboven eenigen stoot, hinder oft letsel te doene oft te doen doene, by hemselven oft by yemende anders van zynen wegen, heymelic oft openbaer in eeniger manieren, ende oft hy de contrarie dairaf dade, dat men dat over hem wtrichten soude by den Heere ende by der stad, alsoe behoeven soude na gelegentheit der zaken. Dit geschiede int jair Ons Heeren M CCCC XLIII, sesthien daghe in Decembri.

23 December 1443.

Nader uitspraak in een geschil over de uitvoering van het testament van Jan de Ploegere, van Margareta van Meerloe, zijne vrouw, van Jan de Ploegere, zijnen bastaardzoon, enz.

Want zekere gheschille opverstaen waeren tusschen de fol. 69.
kercmeesters van Beerse, ter eenre zyden, ende den erfgenamen Jans Ploegers, doude, Magrieten van Meerloe, zinen wive, Jans Ploegers, de jonge, syn natuerlic zone, Magrieten Wils, sinen wettigen wive, ende Lysbetten, huere beyder wettige dochter, ter andere ziden, toecomende ende spruytende omme zekere goets wille dat de voirscreven persoene in haeren dootbedde der kerken van Beerse in testamente gemaect hebben, prout supra folio XXXII (1) in een vuytsprake by Willem van den Wyngaerde ende syn medegezellen wel is verclaert, soe hebben, opten dach van huden, Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden van der stad van Antwerpen daertoe gheordineert Willem van den Wyngaerde, Clause den Herde, hueren medegesellen, Scepenen, ende Meester Heinricke van den Berge, Secretarys, dwelcke drie persoene oversien ende overhoert hebben de ghelegentheyt van den gheschille voirscreven ende hebben, na hoer conscientie ende na dbegryp van haeren zinnen, vuytgesproken, gepronuncieert ende verclaert, in presencien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden voirscreven, dat erfgenamen Jans Ploegers, des ouden ende jongen, der kerken van Beerse van den testamente voirscreven, vuytleden sculden ende costen van brieven, welkerhande die wesen mogen, also verre als die der voirscreven zaken aencleven ende oec wel verclaert is in der vuytspraken voirscreven, sullen fol. 69 vo.
van hoeren vierendeele voldoen ende vernuegen, ende daertoe sullen zy alsulken cost, als de voirscreven kercmeesteren int vervolgh van drie reysen nu ter tyt ghedaen hebben, opleggen tusschen hier ende Lichtmisse naestcomende, opte peyne

(1) *Zie* ANTW. ARCHIEVENBLAD, *Deel* XXIX, *bladz*. 433.

in der voirscreven vuytsprake verclaert. Ende eest dat men bevint, dat Wouter Wils, als erfgename Magrieten Wils, synder zuster, ende Lysbetten, zynder zuster dochter, niet voldaen en heeft van sinen drie vierendeelen die hem als erfgenamen toebehoeren te betalene na der vuytspraken voirscreven, so sal hy oic trest opleggen tusschen dit ende Lichtmisse naestcomende, opte peynne voirscreven, behoudelic dien, dat hy ongehouden ende ongemoeyt bliven sal van eenighe betalinghe te doene van den vierden vierendeele in des ouden Jans Ploegers testament, ghemerct ende aengesien dat hy gheenrehande goede daeraf gheaenveert en heeft noch hem oic toebehoeren te aenveerdene. Ghedaen int jaer M CCCC XLIII, XXIII dage in Decembri.

---

2 Januari 1443 (1444).

Gebod betreffende het aanhouden van dieven en het « beclappen van dieften. »

fol. 70. Gheboden ende wtgeroepen by Heeren Janne van der Bruggen, Schouttet, ende Burgermeesteren, Scepenen ende Raidslude van der stad van Antwerpen anno XIIII^{c} XLIII, II daghe in Januario.

Dat soe wat persoenen eenighen dief bynnen zynen huyse, hove oft bedrive gevanghen can, by daghe oft by nachte, ende dien dief alsoe den Heere oft der stad gheleveren can, dat men dien persoen gheven sal van der stad XII gouden Peters.

Ende oft yement eenighen dief bynnen zynen bedrive omme te houdene oft te vanghene quetste oft sloeghe, dat hy dairaf onghehouden zyn sal.

Conste oic yement eenighen dief opter straten by daghe oft by nachte ghehouden tot aen den Heere, dat die persoen hebben sal van der stad XII gouden Peters.

Ende omme deswille dat men achter straten vele persoenen beclapt ende berucht van dieften, die men dairaf claerlic onschuldich heeft vonden, soe laet men weten eenenyegheliken dat nyement, wie hy zy, van anderen en spreke noch en beruchte van dieften, hy en wete zynen segghere te noemene, ende oft men bevonde dat yement de contrarie dairaf dade ende zynen seggere niet en conste genoemen, dat men dien alse baerschuldighe van der zaken houden ende wtrichten sal, alsoe de Heere ende de stad overcomen sullen na ghelegentheit van der zaken.

---

4 Januari 1443 (1444).

Borg gesteld en volmacht gegeven door Meester Gozewijn de Wilde voor de vereffening van het sterfhuis van Willem Noyts.

Int jair Ons Heeren als men screef M CCCC XLIII, van costume van scrivene sHoefs van Camerick, opten vierden dach der maent van Januario, soe quam voere Janne van der Ryt, als Amman, Willeme van den Broeke, Clause den Herde, Clause Wynricx ende Gheerde van Eyck, Scepenen, Meester Goessem de Wilde, voere hem selven ende in den name van Jouffrouwen Lysbetten Noyts, zynre weerdinnen, die hy hierinne vervinck, ende stelde zynen borghe Wouteren Breem, die dair voere oighen was ende hem selven borghe bekende, omme denselven Meester Goessem ende zynre weerdinnen te deylene in den sterfhuyse van Willeme Noyts wilen dat zy sculdich zyn te deylene, ende te gheldene dat sy sculdich zyn te gheldene na der stadrechte van Antwerpen, ende deselve Meester Goessem gheloefde den voirgenoemden Wouteren, zynen borghe, costeloes ende scadeloes tontheffene cum se et suis. Voirdane de voirs. Meester Goessem maecte machtich ende stelde in zyn stede Philips Wittebroot ende Jouffrouwen Lysbetten Noyts, zyn huysvrouwe voir-

genoemt, gesamenderhant ende onverscheiden, omme int voirgenoemt sterfhuys te doene alle tghene dat hy met synre voirs. huysvrouwen aldair soude moeghen doen oft hy in allen saken selve present ende voere oeghen waere, gelovende etc.

---

10 Januari 1443 (1444).

Uitspraak in een geschil tusschen Hendrik van der Beke en Schalck Willemssone, ter eene, en Diederik Claussone, ter andere zijde.

fol. 69 v°. Op alsulken questie ende geschill als vuytstaende was tusschen Heinricke van der Beke, van Bergen, ende Scalck Willemssone, aen deen zyde, ende Dieric Claussone, van Esschen opten Hovel, aen dander syde, van sekeren geschille dat sy onderlinge hadden met scepenenbrieve van Antwerpen sprekende op seker pande gelegen tot Nyspen, gelyc de brieve dat vuytwysen, daeraf dat tgescil was wie sculdich soude wesen vore vergouden te wesen van synen gebreke ende voertane in toecomenden tyden, soe wert getermyneert by Borgermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen, want de voirs. Dieric den outsten scepenenbrief van Antwerpen hadde, dat dien brief voer al gaen soude ende dat Dieric voirs. volgen soude op syn pande na vuytwysinge syns scepenenbriefs ende daerna de outste scepenenbrieve van Antwerpen vervolgende. Behoudelic dien, dat de momboers van den kynderen Mathys van der Meere omverledt bliven staende omme den voirs. Heinricke ende Scalck aen te mogen spreken als hen dat gelieven sal. Gedaen int jaer XIIII^c ende XLIII, X dage in Januario.

---

10 Januari 1443 (1444).

Schikkingen genomen voor de uitvoering van een « hootvonnisse » gewezen tusschen Geeraard de Man en zijne schuldeischers.

Int jair Ons Heeren XIIII^c ende XLIII, X dage in Januario, so sat Gheert de Man gevangen in der stad van Antwerpen van wegen Pauwels vuyten Eygene ende Willems van Roye, Schouthet van Tuernout op dien tyt, achtervolgende eenen hootvonnisse dat tAntwerpen gehalt was, dwelc de voirs. Gheert de Man niet volvoert en hadde in der manieren tselve hootvonnis begreep, ende want onder dandere de voirs. partyen soe verre vervolgden met rechte dat des voirs. Gheerts goide voere syn lyf gaen mosten, soe bevant men dat een geheeten Jan van der Heyden den voirs. Gheerde, van syns wyfs wegen, schuldich was III^c mottoene na vuytwysinge eens scepenenbriefs van Lille, die deselve Jan van der Heyden synre zuster, des voirs. Gheerts wyf, bekent hadde schuldich synde, soe wert soe vele vervolgdt van partyen na den rechte van deser stad van Antwerpen, mits den hootvonnisse dat dadt niet voldoen en was ende anderssyns dat deselve Jan van der Heyden opleggen ende betalen moeste den voirs Pauwelse vuyten Eygene, Willeme van Roye voirs. ende oic Diericke de Coen, steenwachtere, voere den cost die deselve Gheert de Man in den Steen vertiert hadde, de voirs. III^c mottoene die hy na vuytwysinge van den scepenenbrief van Lille synre zuster bekent hadde schuldich synde, in afslage ende in mindernissen van den gebreke die men bevant dat de voirs. Gheert de Man den voirs. persoenen tachter ende in gebreke was. Behoudelic dien, dat deselve Jan van der Heyden altyt met eenen betalen quyt wesen soude van den voirs. Gheerde den Man ende sinen wive, des voirs. Jans zuster, ende dwelc bevolen werdt by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide in der stadregistere gestelt te wordene ten dage voirgenoemt, fol. 70.

per me,

P. K.

---

24 Januari 1443 (1444).

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen de gebroeders Nouts rakende de nalatenschap van hun vader.

fol. 71. Van den gescille dat langen tyt gehangen ende geweest heeft tusscen Jannes Nouts, den viscoepere, ter eenre ziden, ende Jacop Nouts, sinen brueder, ter ander ziden, als van der versterffenissen die hem beiden bleven ende verstorven mach wesen van der doot wilen Nouts Pieter Noutssoene, haers vaders, ende oic eensdeels haerder brueders in saliger gedachten, van welken geschillen si hen beiden hebben gesubmitteert ende gekeert eendrachtichlic in viere persoene om dairaf al alsulken seggen te houdene gelyc oft de Heeren met haeren vonnisse gewyst hadden, dewelke seggers hem besproken hebben eendrachtichlyc ende wel beraden hebben als Jan Wilanck, de cleermakere, haer zwager, Gheerd Cul, Volkeryc Finaert ende Jannes Wilzoeten, ende seggen voere een seggen, dat Jannes Nouts voirs. hebben ende behouden sal dat huys gestaen in Craeywyck, opten hoeck by der Borchbruggen, gelyc dat selve huys tusscen beide syn muere staet, behoudelic dien, want den muer tot Jacop Muels niet en compt tot achter ter plaetsen toe, sal dat vervolgen nae vutwysen des muers alsoe hy van voere ter straten beghint totter plaetsen toe comende van voere tot achter toe ter plaetsen toe comende, ende hiertoe sal Jannes noch hebben de heele plaetse achter die huysinge metter logien die aen Jacop Muels muer ende huys hangt, behoudelic dien dat Jannes oft syn nacomelinge niet en sullen mogen tymmeren op de plaetse dair achter voirder dan Jannes van sinen voerhuyse begrepen heeft, ende oic en sal hy die logie voirs. niet mogen hogen. Item, noch sal Jannes hebben die IIII scellinge grote die men hem te Santvliet jaerlix sculdich is, dair Jacop, syn brueder voirgenoemt, syn vierendeel in heeft, mids dat Jannes synder moeder aen heeft genomen te houdene met haeren goede, ende dat Jannes den cost alleyne aen de huyse geleyt heeft in voertyden. Item, Jacop voirs. sal hebben dat ander huys dairnaest,

tusscen desselfs Jannes huys hier voirs. ende Jacop Muels huys, metter plaetsen voer aen strate, des en sal Jannes oft syn nacomelinge Jacope, sinen brueder, oft sinen nacomelingen gheen licht benemen moegen achter op Jannes plaetse anders dan voirs. staet, ende Jannes sal al den cost doen van boven tot beneden om dat schutsel gerecht te werdene, nae dat de muer van voere vuyt bewyst, totter plaetsen toe, sonder Jacops cost, ende denselven muer sal altoes half ende half bliven die tusscen hen beiden staet. Item, van den chyse die vuyt beide den huysen gaet opten dach van huden, daeraf sal Jannes de tweedeele betalen ende Jacop dat derdendeel, ende oft eenige donckerheyt dair noch in viele, dat behouden wy, viere seggers voirs., altoes tot onsen verclaerne, sonder argelist. Ende hiermede soe seggen wy dese twee gebrueders wel verlyct ende vereffent, int jaer Ons Heeren XIIII^{c} ende XLIII, op Sinte-Pauwelsavont conversie, behoudelic oic dien, waert dat eenigen cost geviele aen haer gemeyne heymelicheyt, het waere van ruymene oft anderen cost, dat dan elc dairinne gelden sal gelyc dat zy den chys van den huysen gelden, dats Jannes de tweedeele ende Jacop tderdendeel.

---

30 Januari 1443 (1444).

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Wouter Wychman en Jan Wilzoeten, ter eene, en Simon Lentenzone, ter andere zijde, rakende de deeling der nalatenschap van Hendrik van Steele.

Alsoe zekere gescille opverstaen waeren tusschen Wouter Wychman ende Jannes Wilzoeten, ter eenre zyden, ende Symoen Lentenzone, ter andere, toecomende ende spruytende van zekere goeden die des vors. Symoens wive verstorven zyn van der doot Heinricx van Steele, huers brueders, ende die de vors. Wouter eensdeelsonder heeft mids der hanteringen van comanscappen die Wouter, Jannes ende Heinric te samen gehadt fol. 71 v°.

hebben, van welken gescille na vele handelingen die dairaf geweest is voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raidslude van der stad van Antwerpen, de vors. partien hen ganselic, geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert hebben in der ordinancien ende seggerscap Meester Gielys van den Wyngaerde, Canonick tAntwerpen, Willem van den Werve, Heinric van Blakenbroec, Raitsman, ende Servaes van Hoboken, ende geloeft voere Amman, Burgermeester ende Scepenen van weerden te houdene alsulken seggen als de vors. seggeren daeraf doen ende vutspreken souden, soe eest dat de vorgenoemde viere seggeren, oversien de gelegentheit van der saken, vore hore vutsprake seggen, pronuncieren ende verclaren, dat de vors. Wouter Wychman aenveerden, hebben ende behouden sal alle de goede, renten ende schulden, midgaders den brieven ende boeken, hoedanich die wesen moegen, den vors. Heinricke toebehoerende, vutgenomen de schult van vive ponde grote Vlems ofte daer omtrent, die Symoen vors. Heinricke sculdich was, daeraf dat hy ongehouden sal wesen, des sal de vors. Wouter wederomme betalen de redelike schult, die men met rechte op den vors. Heinricke soude moegen oft konnen gewinnen, ende sal daertoe vutreyken ende betalen Symoene vors. hondert gouden ryders oft de weerde daervore in andere goeden gelde, te wetene een derdendeel daeraff also schiere als de vors. Symoen ende zyn wyf gebracht sullen hebben goede brieve van certificacien van den prochiaen van der Sluys, by denwelken sal blycken, dat de vors. Heinric in sinen vutersten wille oft testamente gaf ende maecte des vors. Symoens wive, synre zuster, de tweedeel van allen sinen goeden, ofte also schiere als Symoen ende syn wyf vorgenoemd den vors.
fol. 72. Wouteren gebracht sullen hebben goede quitancie van dengenen die mede erfgenamen souden moegen in des vors. Heinricx goede, daermede dat hy wel verwaert zy, ofte soe wanneer de vors. Symoen ende syn wyf hem goede borchtocht geset sullen hebben, dat hy ende syn nacomelinge van dengenen, die hem totten vors. goeden rechts souden moegen vermeten, ongemoyt sullen bliven tallen dagen, item, een derdendeel daeraf in de Sinxemarct naestcomende, ende een derdendeel in de Bamismerct daernaest volgende. Ende alsulke cleere ende juweelkens, als den vors. Henricke

toebehoerden, ende onder den vors. Wouteren staen, aldaer bliven selen rustende tot behouff zyn bastaert kint, geheeten Wouter van Steele. Behoudelic dien, oft men namaels eenige erfbrieve meer bevonde, boven den scepenenbrief van twee ponde groten erflic op Jan de Gheytere ende scepenenbrieve van twee zister rox ende vive scellinge grote Vlems erflic, dair Heinric in geruert waere, dat Wouter vors. daeraff hebben soude de tweedeel, Symoen ende zyn wyf tderdendeel, behoudelic dien, dat tvors. kindt in dit derdendeel hebben soude een derdendeel. Sonder argelist. Ende hiermede sullen de vors. partien verenicht ende gesleten syn ende goede gevriende bliven ende deen den anderen hieraff nemmermeer aenspreken, heysschen oft moyen in geenre manieren. Dit was gedaen int jaer Ons Heren M. CCCC. ende drienviertich, dertich dage in Januario. Voerdane verclaerden de vors. seggeren, waert dat kint storve onder syn jare, dat dan de vors. goede oft huer weerde bliven sullen ende keeren ter zyden van daer sy comen syn. Zonder argelist. Actum ut supra.

---

31 Januari 1443 (1444).

De Wethouders van Antwerpen beslissen dat Jan van Wolputte zijn aandeel in de bede « met dien van Beerse » zal betalen.

Op alsulke questie ende gescille als vutstaende was tusscen den inwoenders van Beerse, ter eenre ziden, ende den inwoenders van Meersblas, ter andere ziden, toecomende ende spruytende vuyt dien want Jan Wolputte tusscen de voirscreven twee dorpen geseten is, soe meynen die van Meersblas dat hy, Jan voirscreven, met hen schooten en syn porcie ende aengedeelte van ons genadichs sHeren van Brabant preste nu ter tyt gelden sal, overmids dat zommege van synen goede onder haer bewynt ende jurisdictie gelegen syn, ende de voirs. leede van Beerse hopen neen, meynende fol. 70.

dat de voirscreven Jan van Wolputte met hen scoten sal, want hy her voirmaels tot opten dach van huden gegouden heeft ende oic eensdeels van sinen goede bynnen den bewynde ende jurisdictie van Beersse gelegen syn, soe is geoirdineert ende getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden van der stad van Antwerpen, dat Jan van Wolputte op desen tyt gelden sal met dien van Beerse, aengesien dat hy met hen voirmaels geschoot heeft, ende oic gemerct dat hy metter tellingen van den huysen met hen gerekent is. Ende eest dat die van Meersblas meynen contrarie, soe sullen sy dat vervolgen jegens den inwoenders van Beerse opten raethuyse van Antwerpen, ofte ter plaetsen dair hen dat gelieven sal ende ten coste van dien dorpe dat in dongelyc bevonden sal worden, also dat de voirscreven Jan van Wolput daeraf ongemoeyt sal bliven eenichssins met hen te treckene, het en sy ten coste van den dorpen dies aen hem begheeren sal, aengesien dat redelic is dat hy met eenre betalingen sal volstaen. Gedaen anno XLIII, XXXI dage in Januario.

---

4 Februari 1443 (1444).

Schepenbrief aan de stad, ter beschikking van belanghebbenden, in bewaring gegeven.

fol. 70 r°. Jan Pauwels, mersenier, bracht I scepenenbrief van Antwerpen, besegelt metten segelen Heren Arnts van Ymmersele, Riddere, en Willems van Gavere, dairinne Katline Fierkens, met Janne van den Zande, hoeren man ende momboere, gegeven heeft Katlinen Fierkens, Her Jan Fierkens natuerlic dochter, C Hollantsche guldenen eens, ende was van daten XIIII^{c} ende XXI, den lesten dach van January, ende begerde dat dien brief zoude bliven rustende onder de stad tot desgheens behoef diere dbeste recht toe hadde. Dit geschiet anno XIIII^{c} ende XLIII, IIII^{ta} February.

---

5 Februari 1443 (1444).

Afwijzing van den eisch van Jan Heinricxsone tegen Hendrik Teels.

Op alsulken vervolch als Jan Heinricxsone, van Balen, fol. 70 vo. gedaen heeft op Heinricke Heinricx Teels zone, van Borchvliet, als van zekeren haefliken goeden, die hy hem heysschende was, dairaf hy thoende eenen scepenenbrief van Antwerpen, die gecancelleert was, alsoe hy seide, buyten zynen consente ende wetene, des hy hem beroemde, begheerende dairaf remedie te hebbene, met meer woirden etc., dairop de voirs. Heinric Heinricxsone antwoerdde, dat hy gheerande havelike goede noch andere en hadde den voirs. Janne Heinricxsone toebehoerende, als van den scepenenbrieve, die gecancelleert was, dat dat geschiet was by denghenen die dairinne ghericht waeren ende consent dairtoe hadden gegeven, gelyc hy dat thoende met eenre certificatien onder twee zegele van den Scepenen van Borchvliet, seggende voirt de voirs. Heinric Heinricxsone waert alsoe dat de voirs. Jan Heinricxsone oft yement anders met hem partye makende, hem met rechte yet heysschen wouden, dat hy al bereet waere dairaf rechts te plegene, ten coste van denghenen die int ongelyc bevonden soude worden, ende dairaf begheerde hy borgen te hebbene ende te gevene, biddende dat hy dairmede volstaen mochte, sonder dairenboven van den voirs. Janne Heinricxsone meer gemoeyt te wordene, met meer woirden etc., soe wart getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden der stad van Antwerpen, dat de voirs. Jan Heinricxsone met zynen partyen den voirs. Heinricke Heinricxsone voirtaene ongemoeyt laten sal, ende dat men hem dairaf hier niet meer brieve verleenen en sal, alsoe men gedaen heeft, mids dat men genoech bevindt dat deselve Jan ongelyc heeft in der zaken, het en zy dat hy oft yement van zynen partyen goeden zekeren borge gesetten conste van allen costen die dairaf souden moegen comen, opdat men met rechte bevonde dat hy den voirs. Heinricke met onrechte moeyde. Behoudelic dien, dat de voirs. Jan Heinricx-

sone, opdat hy wille, den voirs. Heinricke sal moegen aenspreken ter plaetsen dair hy woenachtich is. Dit was gedaen anno XIIII^c XLIII, opten vyfsten dach van Februario, na costume van scrivene sHoofs van Camerycke.

---

14 Februari 1443 (1444).

Besluit rakende het nazicht der rekening van den koster van St-Willeborts over den bruidschat door hem aan Pauwel Wairloes' vrouw toegezegd.

fol. 72. Achtervolgende de voirgewysde vonnisse dat de costere van Sinte-Willeboerts bewysinge doen soude de somme van CC nieuwer guldenen, thiene stuvers voere elken gulden gerekent, als van alsulken huweliken goede als hy geloeft hadde met Pauwels Wairloes wive, soe is, opten dach van huden, by Burgermeesteren ende Scepenen geordineert ende getermineert, dat Jannes Zegers ende Ardt de Hont dairaf de rekeninge ende de bewysinge van den voirs. coster ontfangen sullen ende alle oncosten ende schulden, die de costere dairaf vutgeleyt mach hebben ende oic alle andere schulden die Cornelys van Eycke, haer brueder, int vervolgh van der voirs. zaken gedaen mach hebben, overhoeren sullen ende die oversien, ende alsoe verre als de costere die redelic bewysen can, het sy met schulde oft met goede oft met bethoen, dat hen redelic dunct dat mach passeeren, dat sal den costere afslach doen van der sommen voirs. Behoudelic dien, eest dat men dair ennich overschot bevynt, soe sal men dat beleggen by Burgermeesteren ende Scepenen tot Lysbeth Waerloes proffyte, ende dat de voirs. Pauwels Waerloes noch niemant van sinen wegen daerinne bewynt noch toeseggen hebben en sal. Present Jan van Ranst, Burgermeester, Jan de Coninc, Claus van den Werve, Peter Reynere, Willem van den Wyngaerde, Willem van den Broeke, Jan van der Ryt, Claus de Herde, Michiel Kiekens, Claus Wynricx ende Gheerd van Eycke, Scepenen. Gedaen anno XLIII°, XIIII daghe Februarii.

---

15 Februari 1443 (1444).

Voorwaardelijke kwijtbrief van Hans Lange en Hendrik Nederhoff, burgers van Dantzig, aan de afgevaardigden der stad den Briel.

Int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende drienviertich, vyfthien dage in Februario na costume van scrivene des Hoifs van Cameryc, soe quamen vore Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen Hans Lange ende Heinric Nederhoff, borgers tot Danzike, ende bekenden dat sy ontfangen hebben van den gedeputeerden der stede van den Briele die somme van twee hondert ende twintich ponde groeten Vlaems gelts ruerende der soenen van Pruyssen, als van den yersten termine, tusschen den Hollanderen ende den Zeelanderen ende die van Pruyssen gemaect, met dusdaniger vorwaerden waer dat zake, dat sy niet verwerven en conden eene besegelde quitancie besegelt metter stadzegel van Danzike, in handen Symoen Claussoens tot Antwerpen, die sy met malcanderen geformt hebben met vuytgesneden cedullen, gemaect bi der stadclerc van Antwerpen Johannes Kyekens, tusschen nu den XV^sten dach van Februario deser selver maent ende Sente-Jansdage Batisten in midzomere naestcomende, dat sy dan dese selve tweehondert ende twintich pondt groete weder telivereren sullen in handen Symoen Claussoens voirgenoemt totter stede behoef van den Briele. Ende waer dat sake dat dan aen hen beiden als op Sente-Jansdach in midzomer voirs. enich gebrec vyele, ende sy niet en leverden in handen Symoen Claussoens de quitancie oft de voirs. tweehondert ende twintich pondt groete, soe hebben daervoere geloeft als borghen Tyman Claussone van Delft, der stad wisselere van Antwerpen, ende Heinric Hoop dat sy dese voirs. somme gelden gesamenderhant ende een voere al, gelyc hoer selfs schult, leveren sullen in handen Symoen Claussoens voirs. ter stede behoef van den Brielle, des soe geloven Hans Lange ende Heinric Nederhof voirs. hoeren borgen altyt hieraf weder te quitene. Alle dinck sonder argelist.

fol. 71. fol. 71 v°.

---

6 Maart 1443 (1444).

Beslissing aangaande de vereffening der nalatenschap van Arnout van den Mortere.

fol. 74. Vut dien dat zekere questie ende geschille opverstaen syn tusschen Anthonys van Valoys, scupmakere, ex una, ende Gheert van den Perre, ex altera, toecomende ende spruytende van sekeren goeden die achter Aernout van den Mortere, hoirder beider zwager, gebleven zouden syn, mitz dat men van hem niet vernomen en hadde ende anders niet en wisten dan hy doot was, dairaf de partien te beiden zyden elc een zuster hadden, ende want Gheerts wyf voirs. levende es, ende des voirs. Anthonys wyf, hoir zuster, aflivich worden, soe meende de vors. Gheert alle de goede, die achter den vors. Aernoute gebleven waeren, te aenverdene van syns wyfs wegen etc., daerop de voirs. Anthonys meynde de contrarie, seggende dat de vors. Aernout van den Mortere voere ende eer doot was eer syn wyf, ende want de voirs. Anthonys dat niet en conste wettelic bigebringen oft geproeven, soe wart by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide getermineert ende vutgesproken, dat de voirs. Gheert van den Perre, mitz dat zyn huisvrouwe noch leeft ende wettige zuster was van Aernoute van den Mortere voirs., dat hy alle die goede, die de voirs. Aernout achtergelaten heeft oft van zynre doot verstorven moigen syn, aenverden ende hebben zoude, ende die rastelic gebruycken tot eeuwigen dagen etc. Salvo, waert tsake dat de voirs. Anthonys dueghdelic geproeven conste binnen III jaeren proximo, dat de vors. Aernout van den Mortere voere ende eer doot was eer des voirs. Anthonys wyf, zyne zustere, soe zoude de voirs. Anthonys dan deylen dat hy na der stadrecht schuldich waere te deylen ende anders niet. Salvo, dat de vors. Gheert van den Perre borge zetten sal oft men bevonden coste binnen den vors. III jaeren dat Aernout langere geleeft hadde dan Anthonys wyf, dat hy dan weder overleggen zoude alle alsulken goede als hy ennichsyns aengeverdt mochte hebben, ende dan deylen eenyegelic dat hy sculdich waere te deylen, dwelc de vors.

Gheert presenteerde te doen, ende daervoere te zettene Janne den Wynter, den hudevettere, die daer jegenwoirdich stont, maer de vors. Anthonys en begerdes niet ende alsoe schiet hy van daer. Datum anno XIIII^c XLIII, VI^a Marcy.

K.

---

11 Maart 1443 (1444).

Uitspraak in een geschil tusschen Joos van Tolzeynde en Arnout de Vos, betreffende den eigendom van een huis in de Keizerstraat.

Achtervolgende den vonnissen geschiet synde tusschen Joes van Tolzeynde, ter eenre zyden, ende Aerdt de Vos, ter andere, ende mids den bewyse die Joes voirs. achtervolgende den vonnisse voere Borgermeesteren, Scepenen ende Raide gedaen heeft, ende naer al tgheent dat sy te beiden syden daertoe hebben willen alligeren ende seggen, soe is op huden by ons daerop getermineert ende verclaert, dat Joes van Tolseynde hebben ende behouden sal thuys gestaen in de Keyserstrate, daeromme de questie geweest is, maer des sal de voirs. Aerdt de Vos hebben de huere die lestwerf verscheen te Kersmisse ende daervoere. Behoudelic dien, dat deselve Aerdt betalen sal den chys die vuten voirs. huyse op dien tyt ginc oft verschenen was ende daertoe betalen alsulken cost als deghene, diet voirs. huys in hueren hadden, daerane geleegdt hebben. Ende mitz desen sal de voirs. Arnt de Vos betalen den voirs. Joesse tgebreck van synen scepenenbrieve, ende daerop de voirs. Joes syn gehoudt doen sal, opdat Arnt begeert. Ende hiermet seggen de voirs. Borgermeesteren, Scepenen ende Raide de voirs. partyen vereenicht ende gesleten tallen dagen. Dit was gedaen int jaer XIIII^c ende XLIII, XI dage in Meerte voere Paesschen. fol. 72 v°.

---

12 Maart 1443 (1444).

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Moens en Peeter van Brecht, rentmeester van het Falconklooster, betreffende eene uitwinning van goederen.

fol. 72 v°. Achtervolgende alsulker terminacie ende vuytsprake als onlanx op in Vridage lestleden voere Burgermeesteren ende Scepenen vuytgesproken is, op alsulken gheschille als vuytstaende was tusschen Jan Moens, ter eenre zyden, ende Pieteren van Brecht, rentmeester van den godshuyse van Fakens tAntwerpen, ter andere zyden, als van alsulken ghedinge als de voirs. Jan Moens op zekere goede ende pande, die Heinrick Aerdtssone toebehoeren plagen tot Oestmalle, vuytstaende hadde, soe is, opten dach van huden, voere deselve Burgermeesteren, Scepenen ende Raidt van der stad van Antwerpen verclaert ende ghesloten, dat de voirgenoemde Jan Moens sal volgen op zynen principael pandt, te wetene opten hof ghelegen tusschen Heynric van der Braken, ter eenre zyden, ende Lysbeth Tuyts, ter andere, ende dien vuytwynnen met rechte, ende heeft hy dan eenich ghebrec van zynen achterstel, dat sal hy brengen voere de Heeren voirs., ende die sullen dat modereren ende termineren also dat van rechtswegen behoeren sal. Ghedaen anno XIIII^c XLIII, XII daghe in Meerte.

---

13 Maart 1443 (1444).

Beslissing aangaande de aflegging eener korenrent bezet op goed te Merxem.

fol. 73. Anno XIIII^c XLIII, XIII dage in Meerte, soe quam voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, Symoen van den Mortere, ende begeerde afgedaen te hebbene alsulken twee viertelen roigs tsjaers erflikere renten als de Heylige-Geest-

meesteren ende kercmeesteren van Merxhem, met sekeren instrumenten op zyn renten hem toecomende van Joffrouwen Lysbetten van den Houte, wittege dochter Jans van den Houte, gelegen tot Merxhem, heysschende syn ende daeraf Daneel van Ranst ende metten zynen dander werdeel den voirs. Heylygen-Geestmeesteren ende kerke bewyst hebben, ende dairaf Wouters wyf van Weselle ende Jans wyf van Wesele, gesusteren, met hoirdere metsustere beghynde tanderen tyden betaelt hebben tvors. halster rogs der voirs. Heilige-Geestmeesteren ende kerken, gelyc deselve Wouters wyf voere ons bekenden ende oic deselve Heylige-Geestmeesteren ende kercmeesteren etc., ende dat in der tyt dat Jacop de Cuypere des voirs. Jans wyf van Wesele getrowt hadde, bekenden voert de voirs. prochiaen, de Heylige-Geesters ende kercmeesters, dat men tselve halstere rogs altyt afquiten mach met IIII ₶ groten eens, mits eenre terminacien die tanderen tyden by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad daeraf geschiet is, mitz welken verclaerne van den prochiaen, Heylige-Geestmeesteren ende kercmeesters, de voirs. Symoen begerde aen Jacop den Cuypere, mitz dat hy de goide van zyner huysvrouwen ende den anderen aengeverdt hadde, ende dat hyt met hadde helpen betalen, dat hy syn goide daeraf ontlasten zoude tot eeuwegen dagen, daerop deselve Jacop de Cuypere antweerde, seggende dat hy metten erfgenamen gedeylt ende gescheiden waere, dat hy alle schult betalen soude ende anderssyns niet, mair waert hem yemande yet heysschen, dat hy hem met rechte aenspreken sulle, mits denwelken by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen getermyneert was, dat de voirs. Heyligeestmeesteren ende kercmeesteren volgen sullen hoeren panden dairane zy waenden winnen, fol. 73 vo.
ende alsoe van des voirs. Symoens renten dairaf belast worden, dat hy dairaf onverleedt soude bliven staende omme hem te verhalne daerane hy waende wynnen.

---

19 Maart 1443 (1444).

Belofte van voldoening gedaan door Jonker Jan van Assche en Cornelia van Berghen, zijne vrouw, aan Elisabeth van Overdevecht, weduwe van Jan Nemery.

fol. 73 vo. Int jaer Ons Heeren XIIII^c ende XLIII, XIX dage in Meerte, soe quamen vore Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen Joncker Jan van Assche, Heer tot Merxhem ende tot Hamme, ende Joffrouwe Cornelye van Berghen, syn witteghe gesellynne, ende geloefden gesamenderhant ende onverscheiden, dat sy alle beide comen ende syn sullen in der stad van Loevenen, in der herbergen geheeten *den Ketel*, des Dynsdaeghs na den Heyligen Ascensioensdach naestcomende, omme alsdan Joffrouwe Lysbetten van Overdevecht, wedewe wilen Jan Nemerys, oft denghenen dien sy des gemechticht sal hebben, te vestigen ende genouch te doen voere Heere ende voere Hof, alsoe dat behoeren sal, met allen punten van rechte daertoe dienende, van alsulken tweentsestich gulden penningen geheeten ryders, tsjaers erflikere renten als deselve Joffrouwe Lysbeth van Overdevecht tanderen tyden gecocht ende gecreghen heeft jegens den voirs. Joncker Janne van Assche, na inhoudt der vorwaerden die daeraf syn, ende dat sy onder hen beiden gesamenderhant oic comen sullen in der stad van Bruessel, terstont nadat de voirs. goedinge ende vesticheit voere Heere ende voere Hof geschiet sal syn, gelyc voirs. is, omme der voirs. Joffrouwen Lysbetten van der voirs. erfrenten warantscap te doene met scepenenbrieven van Bruessel in der bester vormen, alsoe als dat na derselver stadrecht van Bruessel sculdich is te geschiene, na inhouden eens scepenenbriefs van Antwerpen, die deselve Joncker Jan tanderen tyden int jaer van XXXVIII^en, X dage in Junio, deser selver saken aengaende, bekent ende geloeft heeft. Ende oft deselve Joncker Jan ende Joffrouwe Cornelie dese voirs. vesticheit, condicien ende geloften gesamenderhant niet en daden noch en volvoerden in der manieren voirgenoemd, tusschen den voirs. Dynsdach na Ascencioensdach

ende den heyligen Sinxendaghe daernaest volgende, soe geloefden deselve Joncker Jan ende Joffrouwe Cornelie voirgenoemd gesamenderhant ende ongesundert, dat sy alsdan des anderen daghs na denselven heyligen Sinxendach in der stad van Antwerpen weder comen sullen in der herbergen Anthonys Bertolomeeussone, ende dat sy van daer niet scheiden en sullen tot aen dier tyt toe, dat sy der voirs. Joffrouwen Lysbetten van alle des voirs. is yerst vernueght oft te vreden gestelt sullen hebben metter minnen oft metten rechte. Ende oft sy des geheelic ende al alsoe niet en daden, gelyc voirs. is, dat deselve Joncker Jan ende Joffrouwe Cornelye, syn wittighe geselline voirgenoemd, gewillecoert, geconsenteert ende begeert hebben, dat sy alsdan verbuert sullen hebben de paeyne van dusent gulden ryders in drien te bekeren, te weten is deen derdendeel daeraf Onser Liever Vrouwenkerke tAntwerpen, dander derdendeel onsen genedigen Heere den Hertoge van Brabant ende tderde daeraf der stad van Antwerpen. Ende omme dit algader wel ende volcomelic te houden ende te voldoen in der manieren voirs., soe hebben de voirs. Joncker Jan van Assche ende Joffrouwe Cornelye, syn wittege gesellinne voirgenoemd, daervoere verbonden ende te pande geset henselven ende alle hoere goide in hoegen ende in leegen, van haven ende van erven, ruerende ende onruerende, welkerande die wesen moegen, die sy nu hebben ende namaels vercrigen sullen. Sonder argelist. Ende dwelc aldus ter begeerten van der vors. partyen voert bevolen waert by den voirs. Borgermeesteren ende Scepenen in der stad register gestelt te wordene.

---

20 Maart 1443 (1444).

Uitspraken over eene scheiding van goederen tusschen de kinderen Broedeloes.

Anno XIIII^c^ XLIII, XX daghe in Meerte, so wert gheconsen- fol. 74.
teert ende overdragen in de vol bancke van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden, dat men alsulker vuytsprake

als hierna volght van worde te worde stellen soude in der stadregister, behoudelic altyt elc van den partien in zynen goeden rechte, ende dat overmits dat tanderen tyden elc van den partien in de schutterscamere voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden hiermede te vreden waeren, ende daer nyement van hen jegens en seyde noch stoet en maecte, dewelcke vuytsprake begint aldus:

Item, XXII dage in Octobri anno XLIII, wart een vuytsprake ghedaen tusschen Willem Meyngiaerts, in den name van Jouffrouwen Lysbeth Broedeloes, zynen wettigen wive, ter eenre zyden, ende Peteren Broedeloes, Jouffrouwen Magrieten Broedeloes, hoere zuster, Anthonys Haymans wyf, ter anderen zyden, als van den XL Rynschen guldene, die Willem voirs. ontfaen heeft, dat hy die sal bliven hebbene ontfaen ende Willem sal se alleene behouden. Item, van den reste van den X ℔ groten die Pieter sculdich was int ghemeyne, daeraf en sal Pieter yement yet gheven, want hy die betaelt heeft metten XL Rynschen voirs., ende oic sal Pieter hebben vuyter ghemeynder schult XXII ℔ groten, vuytgenomen dat hy ontfaen heeft, dat sal afslach doen aen de zomme voirs., ende watter overschiet dat sullen zy ghelyc deylen ende ontfaen, ende van den renten van den jare van XLI na haere cavelingen, daeraf en sal nyement meer hebben dan eenyegelic van zynen deyle ontfaen heeft. Ende met deser vuytsprake seggen wy de partien voirs. aen beyden zyden vereffent ende ghesloten ende goede ghevriende te bliven teuweliken dagen, ende oft also waere dat de ouwe schult niet so vele en druyghe als voirs. staet, so sullen zy den last ghelyc dragen tot dat Pieter syn vol zomme betaelt es van den XXII ℔ groten voirs. ende doverschot ghelyc deylen.

Voert so wart overdragen ende ghetermineert anno et die predictis, by den Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden voirs., dat Jouffrouwe Lysbeth Broedeloes voirs., Pieteren Broedeloes, haeren brueder, verlyden soude voere Scepenen een voirwaerde van twee viertelen rox erflic na vuytwysinge eenre vuytsprake daer zy elc een copie af onder hebben, ende als van eenre halver spade lants, ghelegen in Ossendrecht int Nyeulant, metten voirs. Pieteren ghemeynde in Scheelbaerts landt, daeraf controversie ende twyst tusschen den voirs.

Pieteren ende Lysbeth Broedeloes gheweest heeft, soe es ghesloten by den Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden voirs., dat Pieter voirs. gheen voirwarde daeraf verlyden en sal, meer men sout tekenen int stadregister, dat die voirs. half spade landts volghen sal Jouffrouwen Lysbeth voirs. ghelyc ende in al der manieren dat die Adriaen Broedeloes wilen, haere beyder vader, die ghecocht ende ghecregen heeft jegens Laureyse Blare, overmits dat de voirs. Pieter Broedeloes kende ende lyde in de vol bancke, dat de voirgenoemde half spade der voirs. Jouffrouwen Lysbeth volghen soude ende toebehoeren. Ghedaen anno et die supra tactis.

---

20 Maart 1443 (1444).

Lauwerijs van Coninxstable belooft, onder eed, zijne vrouw of zijne schoonmoeder niet meer te mishandelen.

Vute dien dat men bevonden heeft dat sekere questien ende geschille opverstaen waeren tusschen Lauwereyse van Coninxstable, ter eenre zyden, Katlinen Noyts ende hoirder dochter, zynen wive, ter andere, mits dat de voirs. Lauwereys hem seere strangelic ende roekeloes by dage ende by nachte gedragen heeft jegens zyn wyf ende hoirder moeder vors., ende hem vast pynt zyn goet onnuttelic over te bringene, ende oyc gerne syns wyf goede, gelyc hy oyc gedaen heeft, dairaf de Heeren wail geinformeert syn, soe es, op huden, by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen overdragen in presentien ende by consente van den partyen vors., dat de voirs. Lauwereys sekeren, zweeren ende geloven sal, dat hy Katlinen Noyts, zynder zwegher, oft hoirder dochter, zynen wive, nemmermeer hoir ennighen oploep oft onredelicheyt doen en sal oft doen doen en sal, by woirden, werken oft anderssyns in gheenre manieren, fol. 74 vo.

welken eedt de vors. Lauwereys met oprechten vinggheren lieflic aen den Heiligen zwoer ende alsoe dede, ende geloifde voirt dat hy zynen wive in hoeren goeden niet verbaelmonden en sal, salvo, dat zy alle wege de vors. Lauwereys ende syn wyf byeen komen moigen en sullen, alst hen gelieft. Ende waert tsake dat men bevonde dat de voirs. Lauwereys hieraf de contrarie dade in enniger manieren, dat zoude syn opte correctie van den Heere ende van der stad. Gedaen anno XLIII, XX dage in Merte voere Paesschen.

---

23 Maart 1443 (1444).

Regeling van een geschil tusschen de tapijtwevers en Boudewijn Thoen, haarwerker, nopens de uitoefening van den tapijtweversstiel door Jacob Thoen, zoon van gemelden Boudewijn.

fol. 75. Op alsulken twist ende controversie als vutstaende was tusscen Jacop Zoetcruyts ende Claus Huysmans, als dekens van den tappietwevers, in den name van der poerterien ende vryheiden van den tappietwevers, ter eenre ziden, ende Bouden Thoen, haermaker, ter andere ziden, toecomende ende spruytende overmids dat Coppen Thoen, des voirs. Boudens zoene, de neeringhe van der weverien van den tappyten in syns vaders huys gedaen ende gehanteert heeft, dat wesen soude jegens een zekere terminacie, die tanderen tyden gesloten es, dat de voirs. Bouden de voergenoemde neeringe van den tappyten niet hanteeren en soude in eeniger manieren, soe es, opten dach van huden, achtervolgende der voergenoemder terminacien by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden van der stad van Antwerpen overdragen ende getermineert, dat de voirs. Bouden soude zweeren op sinen eedt, dat hy aen de voirs. neeringe van den tappyten, die Coppen, syn zoene, bynnen sinen huyse hanteert, niet mede en coept, noch en vercoept, noch en paert oft en deelt, en wint noch en verliest in eeniger manieren. Behoudelic

dien, dat hy sinen zoene voirs. vercoepen soude moegen haer garen dat hy selve wrachte ende maecte ende anders egheen; denwelken eedt de voirs. Bouden presenteerde te doene ende also was hy hem gestaeft, ende mids desen waert volcomelic gesloten dat de voirs. Coppen syn neeringe doen soude bynnen syns vaders huyse also lange als hem syn vader dat gestaden wilde. Gedaen anno XLIII°, XXIII dage in Meerte.

---

3 April 1443 (1444).

Uitspraak in een geschil tusschen Jan van Rymmerzwale en Elisabeth tsCleercs, zijne vrouw, ter eene, en de gebroederen van der Stoct, voorkinderen van genoemde Elisabeth, ter andere zijde.

Op alsulken gescille als vutstaende was tusscen Jan van Rymmerzwale ende Lysbetten tsCleercs, sinen wettigen wive, ter eenre ziden, ende Janne van der Stoct ende Gielys van der Stoct, gebruederen, met haeren medepartien, der voirs. Lysbetten kindere, ter andere ziden, toecomende ende spruytende omme een viertele rox ende twee chysgulden, dewelke de voerscreven Lysbeth met hueren man meynt dat zy die erflic van haeren ouders besitten sal, daeraf de voerscreven kindere de contrarie hoopen, ende oic omme eenen tabbaert, die de voerscreven Lysbeth geloeft soude hebben in huwelikere voirwaerden des voirs. Gielys van der Stoct, haers soons wive, daeraf de voerscreven Lysbeth de contrarie meynde, soe is, opten dach van hueden, overdragen ende getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde van der stad van Antwerpen, dat degheene die ghebreck heeft van eenre viertelen rox ende twee chysguldenen voerscreven, vervolgen ende aenspreken sal ter plaetsen ende ter bancken daer tsterfhuys gelegen is; ende als van den tabbaerde voerscreven, soe sullen de partien staen ende bliven in Jans van der Tangen ende syns medegesellen, die over de huwelike voirwaerde geweest hebben, seggen, ende die vutsprake houden van weerden gelyc fol. 75.

ende in al der manieren oft se by de Heeren van Antwerpen vutgesproken waere, ende dit sal geschien tusscen dit ende Beloken Paesschen naestcomende. Gedaen anno XLIII°, III dage in Aprille voere Paesschen.

---

21 April 1444.

Inschrijving, ter bede van belanghebbende, eener verklaring van den tollenaar van Antwerpen, betreffende de inbeslagneming van een pak kleeren.

fol. 75 v°. Int jair Ons Heeren M IIII^c XLIIII, opten XXI^sten dach van Aprille na Paesschen, nadien dat Hughe van der Dilff, Jan van Parys, Jacop Willemssone, Jacop van Campen, Jan Claussone, Heinric de Hollandere ende Pauwels de Visschere gethuycht hadden ter begheerten van Clause Bollaert, scipman ende poirtere van Antwerpen, in der formen ende manieren de certificatie dairaf gemaect ende metter stad van Antwerpen segel ten zaken besegelt dat int lange begrepen heeft, soe kenden Gielis Putoir, als tolnere tAntwerpen, de voirs. Claus Bollaert ende oic alle de voirgenoemde persoenen, dat tvoirs. fardeel, metten cleederen, dairaf in derselver certificatien geruert is, na dat gelevert was omme tot Gheerds huyse gebracht te wordene, in den tolhuyse gearresteert ende gehouden wart, ende dat tselve fardeel, mids dien arreste, den voirs. Gheerde in zynen huyse, noch oic in zynen bewynde niet gelevert en wert, alsoe hy begheert hadde, maer dattet doen by zekere versumenissen, die dairinne ghescliet was in den voirs. tolhuyse moeste bliven, welke kennisse de voirs. Gheerd Nieuwelant begheerde in der statregister van Antwerpen gestelt te wordene omme hem dairmede in toecomenden tyden te behelpen, opdats van noede ghebuerde.

Omstreeks Mei 1444.

Voorwaarden van scheiding tusschen Jan van Ammechoven en Catharina van den Wouwere, zijne vrouw.

Want Jan van Ammechoven ende Jouffrouwe Katline van den fol. 75 v°. Wouwere, zyn wettige huisvrouwe, mitz oneendrachticheden ende dissencien die tusschen hen beiden verresen ende opverstaen waeren, dairomme dat zy van malcanderen metter woene verscheiden waeren, vute denwelken de vors. Jouffrouwe Katline den vors. Janne, hoeren man, int Hoff van Cameryck hadde doen dagen ende alsoe vervolghdt, dat de voirs. Jan mids contumacien in den ban gedaen wardt, ende de voirs. Jan alle syn goede ende synre huisvrouwen met scepenenbrieven van Loevene hadde doen beleyden, dairvute dat wail gescapen waere vele inconveniente te comene tusschen huerer beider persoene ende oic grote quistinge van hoeren goeden, die mitz desen gescapen waeren met allen te nieute te gaene in groten achterdeele van hen ende huerer beyder wettigen kynderen, die zy tzamen hebben, op dat dairop niet vuechelic versien en hadde geworden, soe es, by consente ende wille van elker partyen voirs., by ordinancien van hoeren magen ende vrienden ende den gedeputeerden van den tween steden Loevene ende Antwerpen, tusschen beiden voirs. partyen van den vors. gheschille ende dat daeraen cleven mach een vutsprake gedaen die zy belieft ende geloft hebben te houdene, opte correctie van beiden steden vornoemd, in der voegen ende manieren hierna verclaert: Te weten, in den yersten, dat de vors. Jan van Emmechoven hebben sal dbewynt ende tregiment van allen den goeden, have ende erve, die hen beiden oft ennich van hen opten dach, datum deser vutspraken, toebehoirden, zonder die te vercoepen oft te belastene in enniger manieren. Behoudelic, dat de vors. Jan van Emmechoven der vors. Jouffrouwen Katlinen, zynre huisvrouwen, daervute jaerlix gelden ende betalen sal derthien pont grote Brabants gelts, gelyc als tot allen paydage van hande te

hande cours ende ganc hebben sal, te wetene deen helft dairaf opten yersten dach van Sporkille ende dandere heelft opten yersten dach van Oest, ende dat zy oec behouden sal ende besitten alsulke have ende juwelen als zy van voere gehadt hadde, ende daertoe alsulke penninge ende juweelen als derselver Jouffrouwen vut machte van deser vutspraken toegeseegdt waeren ende huer van Janne, hueren man, bewesen ende gegeven syn. Ende voirt is vutgesproken dat de voirs. Katline van alsulken gedinge alse zy te Camericke opten voirs. Jan, hueren man, gevordert hadde, cesseren ende aflaten sal ende huer consent daertoe geven, dat deselve Jan, huer man, vute den banne, daer hy inne was gelyc vors. is, comen sal moigen. Ende dat de vors. Jan metten vors. scepenenbrieve van Loevene noch met ghenen anderen brieven, die hi in toecomenden tyde op huerer beider goede zoude moigen maken, hem en sal mogen behulpen in contrarie van deser vutspraken in enniger wys, noch dairmede yet vorderen oft doen, dat prejudicie oft achterdeel dragen oft inbrengen moichte in toecomenden tyde der vors. Jouffrouwen Katlinen ofte hoeren voirkynderen in hueren lantrechte, gheduerende dese jegenwoirdige vutsprake totter tyt toe datten vors. Janne ende Joffrouwen Katlinen, zynen wive, gelieven sal byeen te comene ende malcanderen te doene als man ende wyf schuldich syn te doen ende niet langhere. Item, is voirt vutgesproken oft gebuerde dat men tot enniger plaitssen, omme ennige goide van der voirs. Jouffrouwen ziden komende, dinghen oft vervolgh zoude moeten doen met rechte, dair Jan vors. dat by hemselven niet en zoude konnen gedoen zonder zyn wyf, dat zy dan, als zy van Janne, hueren man, dairtoe vermaent sal worden, dairby zal moeten komen, het en dade hoir kenlicke ende openbair noetsake, ende oft, by fauten van hoir, dairaf den voirs. Janne ennighe schade toequeme, dat hy huer dan die schade zoude moigen afcorten van hueren derthien pondt groten vornoemd. Sonder argenlist.

13 Mei 1444.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Adriaan van Lyere, ter eene, en Gillis Bessen en zijne consoorten, ter andere zijde, betreffende huwelijksgiften toegezegd door Jan van Lyere.

Alzoe sekere gheschille geresen ende opverstaen waeren fol. 76.
tusschen Ariaene, naturlic zone Jans van Lyere, die by machte van ghyften, die hem syn vader gemaict heeft met scepenenbrieven van Antwerpen, alle syns vaders goede behouden heeft, ter eenre zyden, ende Gillys Bessen, Jan van Doirne ende Ector Gheertssone, midsgaders hoeren medeplegers in deser saken, ter andere, toecomende ende sprutende overmitz sekere geloiften van huwelicke, dairinne dat de voirs. Jan van Lyere hem voirtyden, als zy huwelic daden, verlooft zoude hebben, soe de voirs. Gillys, Jan ende Ector met hoeren metplegers daden seggen, dairomme dat zy hopen, dat de voirs. Jan van Liere hemlieden egheen goede en zoude moigen ontmaken, soe es soeverre gesproken by ennighen van hoeren vrienden te beyden zyden, dat de voirs. partyen hen van desen ende allen anderen hoeren geschillen onderlinghe ghekeert ende ghesubmitteert hebben in der ordinancien ende seggerscape van Her Wouteren Heyen, onderprochiaen tOnser Liever Vrouwen, Meester Jan van Wickevorst, prochiaen tSinte-Jorys, Jan van Couwelaer ende Mathys Parydaens, die tot hem genomen hebben Peteren van Karrenbrouck ende Meester Heinric van den Berghe, Secretarise van der stad van Antwerpen, omme alle saken van brieven ende gethuigen, die de voirs. partyen hebben willen produceren ende leyden, ripelic oversien te werdene, welke voirs. vi goede manne, omme raste, minne ende vrientscap tusschen de voirs. partyen gevuet ende onderhouden te wordene, de sake aengenomen hebben, ende oversien alle de brieve, instrumenten ende gescriften dienende elken van der voirs. partyen omme tsyns meyninghen te komene, ende hoere vut-

sprake eendrachtelic dairaf gedaen in der manieren hierna verclaert: Te wetene es, dat de voirs. Adriaen van Lyere den voirs. Gillyse, Jan ende Ectore ende hoeren medeplegeren in deser zaken, dien dat huwelixge vorwairde geloift mach wesen, overgheven ende bewysen sal vute den goeden, die hem syn vader gelaten heeft, drie gemete waterlants, alsoe sy opten dach van heden liggen, ofte dairvoere betalen sevenentwintich ponde grote Brabants gelts prout communiter, te wetene deen helft dairaf tSinte-Mertensmisse proximo, ende dandere helft Purificationis deinde, ende hieraf zal de voirs. Adriaen zynen kuere hebben ende moeten kyesen tusschen dit ende Zondach proximo. Ende sal hen dese drie gemete lants moighen bewysen in eenen stucke, opdat hy wille, oft oic in eenen stucke min houdende dan III gemete, ende des sal hy tghebreck van der maten voldoen met ghelde, tghemet tieghen IX ℔ groten Brabants, oft oyc in eenen stucke meer houdende dan III gemete, ende dan sullen zy hem de overmate betalen ende de penninghe dairaf overleggen in der manieren boven verclaert. Ende mids desen sullen zy ghescheiden syn ende ghesleten van desen voirs. gheschille ende allen anderen gheschillen die zy met mallecanderen vutstaende moichten hebben in ennigere manieren, ende deen den anderen niet meer aenspreken, heysschen oft moeyen en sullen, in gheestelicken oft werlicken rechte, van saken die aangaen mochten oft rueren Jans goeden van Lyere voirnoemd, ende oft yemant van hen de contrarie hieraf dade, dat die verbueren sal al alsulken recht als hem ennichsyns dairinne gebueren soude, halff tot myns genedichs Heren tsHertogen van Brabant, etc. behoef, ende dander helft der stad van Antwerpen behoef. Behoudelic des voirs. Adriaens scepenenbrief van zynre makinghen in zynre macht te bliven ende van werden. Ghedaen int jair Ons Heeren als men screef dusent vierhondert ende vierenviertich, derthien dage in Meye.

---

6 Juni 1444.

Uitspraak in een geschil tusschen Gommarus van der Borch en Simon Neels wegens niet vervulling, door dezen laatste, der voorwaarden van aankoop eener hoeve.

Also zekere gescille ende twiste gehangen hebben tusscen Gommaeren van der Borch, ter eenre ziden, ende Symoene Neels, ter andere, spruytende ende oirspronc hebbende omme eenre hoeven wille die Gommaer ende Bouden van der Borch, gebruederen, met haeren medeplegers vercochten Symoene Neels voirs., in welker coemantscapen voirwaerde was, dat de voirgenoemde Symoen voere al afquiten ende lossen soude metten gelde, dat Boudene van deser hoeven comen soude, XVIII riders lyftochten, die Jan van Hove daerop gecocht hadde met scepenenbrieven van Antwerpen, dwelke alsoe gedaen waert, ende noch twintich riders lyftochten, die Wouter de Keyser, te Lyere, daerop gecocht hadde, oic met scepenenbrieven van Antwerpen, dwelcke niet geschiet en is, gelyc dat claerlic Willem de Moeldere die men heet van der Heze, Aerdt Luytens, Wouter van Schille, Bertel Bruynseels ende Wouter de Keyser gethuycht hebben, dat Symoen voirs. personalic gekent heeft, dat de voirs. voirwaerde also geschiet was, hoewel de certificatie van Luevene dat niet begrepen en heeft, ende daerinboven heeft de voirs. Gommaer den scepenenbrief van XX riders voirs. Wouteren den Keyser verborcht ende hem in Boudens goede met Luevenschen brieven laten vestigen, met meer hanteringen van der zaken die daeraf geschiet es, soe hebben de voirs. partien aen beiden ziden hen eendrachtichlic, geheelic ende al gesubmitteert ende gekeert in der ordinancien, terminacien ende vutspraken van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden van der stad van Antwerpen, die alle articulen van gescriften van voere tot achter tyerst overhoort ende geexamineert synde, met goeder voirsienicheit ende ripelic daerop gelet, huer ordinancie ende vutsprake opte voergenoemde gescillen fol. 76 v°.

gemaect ende vutgesproken hebben in der manieren hierna verclaert, dats te wetene, dat de voirwaerde van XX riders lyftochtrenten voirs., in den principalen coep begrepen, bliven sal van weerden tallen dagen, aengesien dat claerlic blict dat Symoen voirs., synter tyt dat hy die hoeve cochte, de XX riders van der lyftochtpensien Wouteren den Keyser jaerlix betaelt heeft, by hemselven ende zekere persoenen van sinen wegen; totter wilen toe dat Gommaer den lyftochtbrief van den XX riders voirs. verborchde, ende Symoen voirs. sal hem verhalen aen Boudene van der Borch van dengheenen dat hy hem jegens de voirs. voirwaerde betaelt heeft. Behoudelic dien, dat Gommaer van der Borch in den handen van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voirs. brengen sal den scepenenbrief van Luevene, dairmede Engelbrecht van den Houte hem in Boudens goede gevesticht ende gegoedt heeft, ende oic alsulken vesticheit ende obligacie van borchtochten als hem Engelbrecht van den Houte voirs. gedaen heeft. Ende dat gedaen synde, so sal de voirs. Gommaer van der borchtocht van den scepenenbrieve van XX riders voirs. ontslagen syn ende ongelast bliven. Sonder argelist. Gedaen anno XLIIII°, sesse dage in Junio.

Hierna int bladt van LXXIX[n] soe sal men bevinden tverclaeren dat op dese termynacie voirt geschiet es ende verclaert.

19 November 1444.

Nader besluit in voorgaande zaak.

fol. 79 v°. Alsoe als tanderen tyden eene sekere termynacie vutgesproken es opten VI[sten] dach van Junio anno XLIIII, int bladt hiervoere van LXXVI, tusschen Gommaer van der Borch, van Lyere, ex una, ende Symoen Neels, van Tyelen, ex altera, wairop de voirs. Gommaer van der Borch vervolghde aen de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen omme de ececucie te hebbene van der voirs. termynacien, in welker termynacien de voirnoemde Burgermeesteren, Scepenen ende Raidt, by goeder informacien, grote duysternisse ende gebreck bevonden hebben, ende

hebben dairomme de voirs. partyen, te beyden zyden, dach voere hen beteykent omme hoir verclaeren dairop voirt te aenhoerene. Ende want de voirs. partyen te beyden zyden binnen der stad van Antwerpen gekomen waeren opten XVIII^{sten} dach van Novembri anno predicto, ende hem de voirs. Gommaer van der Borch doen ter tyt afhendich maicte ende eweech ghinc zonder consent, eer hy syn antworde van den voirs. Heren gehoirt hadde, soe wart bi den voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raide ghemeynlic overdragen ende gesloten, dat men beyde partyen voirnoemd zette onverledt omme denghenen aen te sprekene met rechte, die gebreck heeft, alhier in der stad van Antwerpen. Dit geschiet int jair Ons Heeren als men screef M CCCC ende vierenveertich, neghenthien dage in Novembri.

P. K.

---

17 Juni 1444.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Mertens en zijne consoorten, ter eene, en Lauwerys de Costere, ter andere zijde, betreffende eene korenrent.

Op alsulken geschillen als vutstaende waeren tusscen Jan Mertens, Jan Museels ende Heinricke den Voeght, ter eenre zyden, ende Laureyse den Costere, ter andere, spruytende ende oeyrspronck hebbende overmids dat hier voirtyts Maes Claeus erflic gegeven ende beset heeft den Heylegen-Gheest van Zoersele een viertel rox op een buynder beemds, geheeten de Bruedersryt, daeraf de voergenoemde Laureys, met synre medepartien, tvierde gedeel besittende is, alsoe dat hy metten zynen in een muddeken rox belast soude bliven, also syn wederpartie seide, daeraf tanderen tyden van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen een zekere vutsprake es getermineert, dat de voergenoemde partien haer zake van der voergenoemder questien vervolgen souden na den lantrechte van haer banck. Ende vuyt desen soe hebben de voers. Jan Mertens, Jan Muyseels ende Heinrick fol. 76 v°.

buyten aengesproken des voirs. Laureys Costers laet, die eenen beemdt van hem gepacht hadde, also dat, by manen des Meyers, de Scepenen aldair wysden voere een vonnisse, dat de voergenoemde laet tgelt van den pachte voirs. setten soude in den handen van Scepenen, tsgheens behoef diet sculdich waere te heffene, ende daerinboven so heeft de voergenoemde Laureys dat ghelt met eenen poertersbrieve van Antwerpen als have geaenveert, met meer hanteringen van der zaken etc., soe es, opten dach van hueden, by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad voers. overdragen, gesloten ende eenpaerlic getermineert, dat de voergenoemde Laureys bynnen XIIII dagen naestcomende tgelt voers. weder sal dragen ende telivereeren in den handen van den Scepenen voers. daeraf hyt ontfangen heeft, ende de voergenoemde Jan Mertens met sinen medeplegers sullen
fol. 77. volgen opten gront ende bodem des pandts voirs. na vuytwysene der voergetermineerder vuytpraken, ende dit voergenoemd gelt sal bliven staende onder de Scepenen in sequestre totter tyt ende wylen dat daer metten lantrechte gepuert sal wesen oft Laureys voers. dmuddeken rox den Heylegen-Gheest sculdich sal wesen oft niet van den erve voers., ende alsdan sal tvoergenoemd gelt aenveerden degheene dient dan claerlyc blyken sal toebehoerende na den lantrechte. Hier waeren by ende over Claus van den Werve ende Willem van den Wyngaerde, stedehouders van den Bourgermeesteren, Jan de Coninc, Willem van den Broeke ende Michiel Kiekens, Scepenen. Gedaen anno XLIIII°, XVII dage in Junio.

---

22 Juni 1444.

Besluit van den Grooten Raad van Brabant nopens de voogdij en het beheer der goederen van Maria sMaechs, met bijhoorig stuk.

fol. 79. Hierna volght dordenancie ende vuytsprake van den Heeren van ons genadichs Heeren sHertogen Groiten Raide opte

geschillen die geweest hebben tusschen de stat van Antwerpen ende de momboeren, vrienden ende magen van Marien, wettige dochter wylen Jacops sMaechs, ter eenre zyden, ende Zoeten, der voirs. Marien moeder, ende nu Godefroits Bosquiels wyf, ter andere, toecomende omme tregiment ende bewynt te hebbene van der voirs. Marien ende van hueren goeden, etc.

Sur le différent estant entre lez Bourgmaistres, Eschevins et Conseil de la ville d'Anvers et lez mambours et aultres proismes et amis de Marie, fille de feu Jacop Maech, bourgeois d'icelle ville, d'une part, et Zoete, vesve dudict feu Jacop Maech et mère de la dicte Marie, ensemble Godefroit du Bosquel, à présent son mary, d'aultre, pour et à cause du gouvernement et l'aminstration dez biens de la dicte Marie, est aujourdhuy par l'accort des dicts d'Anvers et Godefroit conclu, ordiné et déterminé par Messieurs du Grant Conseil de mon très redoubté Seigneur Monseigneur le Duc, que lez biens de la dicte Marie seront et demouront de chi en avant en la main de mon dict Seigneur le Duc, jusques ad ce qu'elle sera mariée par le consentement de sa dicte mère et de ses dicts mambours, proismes et amis ou la plus grant partie d'iceulx, et que jusques ad ce soubz icelle main de Monseigneur les dicts Zoete, mère de la dicte Marie, et Godefroit auront le gouvernement de la personne d'icelle Marie et l'aminstracion de tout ses biens, duquel gouvernement et adminstration ilz seront tenus de faire chascun an bon compte et reliqua, à la requeste de ses dicts mambours, proismes et amis, ce qu'ilz prometteront de faire bien et léalment avant qu'ilz en auront aucune maniance, et qu'ilz ne feront marier la dicte Marie à homme quelconque sans le sceu, gré et consentement de ses dicts mambours et amis, et avant ce prometteront les dicts Godefroit et Zoete, sur la paine de cent ℔ de gros monnaie de Brabant, qu'ilz ne feront ne ne laisseront la souvent dicte Marie marier à Martin du Bosquel, frère dudict Godefroit, sans le plain consentement de ses dicts mambours, proismes et amis, en obligant pour ce leurs corps et biens. Et pareillement ne pouront iceulx mambours, proismes et amis fere marier la dicte Marie sans le vouloir, gré et consentement de sa dicte mère, et tout sans malengien. Fait à Brouxelles,

le XXIIe jour de jung l'an M IIII^c XLIIII. Présens Messeigneurs lez Evesque de Verdun, le Seigneur d'Anthinne, Chancellier de Bourgogne, le Seigneur de Croy, le Chancellier de Brabant, Messire Jehan de Croy, le Seigneur de Saint-Symon, le Seigneur de Berges, le Seigneur d'Arssy, le Seigneur de Meneil, Maistres Jehan de Tarvant, Oudart Chinperel, Jehan le Sot, Henry Magnus, Pierre du Chesne, Thiery de Mengesient, Maistres Claus Clopper, Jehan de Groete et plussieurs aultres du Conseil de mon dict Seigneur.

DE WACHELGEM.

fol. 79 v°. Ende na desen, des Zaterdaechs vierden dach der maent van Julio in den jaere XIIII^c ende XLIIII voirs., Her Jan van der Brugghen, Riddere, Schouttet van Antwerpen, dede comen by Burgermeesteren ende Scepenen derselver stad, in haerer raetcameren vergadert synde, den voirs. Godefroit Bosquiel ende zyn wyf, ter eenre zyde, ende Adriaen Pot ende Peteren van Yssche, als momboeren van der voirs. Marien, ter andere, denwelken aldair int langhe gelesen ende verclaert wart dinhouden van der voirs. oirdinancien ende wtspraken. Ende dier achtervolgende nam deselve Schouttet ende stelde in den handen ons ghenadichs Heeren sHertogen alle der voirgenoemder Marien goede, die hem de voirs. Zoete, haere moeder, aldair overgaf, bescreven in een cedulle, omme dairinne te zyne ende te blivene van dan voirtaene totter tyt dat zy huwelic gedaen sal hebben by consente van huerer voirs. moeder ende van hueren voirgenoemden momboeren, maghen ende vrienden, ofte van den meestendeele van hen. Ende die goede alsoe in ons genadichs Heeren handen staende, soe consenteerde de voirs. Schouttet, van ons genadichs Heeren weghen, den voirgenoemden Godefroide ende zynen wive, dat zy tregiment ende bewint van der voirs. Marien ende van hueren goeden hebben souden, doende dairaf jairlix rekeninge ende bewys, ter begheerten van den voirs. momboeren, vrienden ende maghen; voirtaene gheloefden de voirs. Godefroit ende zyn wyf, dat zy de voirs. Marie niet besteden en zullen te huwelicke met eenighen man, sonder wete, wille ende consent van hueren voirs. momboeren ende vrienden. Ende dairtoe gheloefden zy, opte peyne van C ℔ groten

Brabants te verbuerne, dat zy de voirgenoemde Marie niet en sullen doen oft laten te huwelicke trecken met Mertene de Bosquiel, des voirs. Godefroits broeder, sonder volcomen consent van den voirs. momboeren, vrienden ende maghen, verbindende dairvoere huer lyf ende goede. Oic gheloefden de voirs. momboers, dat zy de voirs. Marie niet en souden besteden te huwelicke sonder wille ende consent van huerer moeder, ghelyc ende in alle der manieren als de voirs. ordinancie ende wtsprake int langhe verclaert ende begrepen heeft, ende al sonder fraude ende argelist.

---

27 Juni 1444.

Jan Jacopssone belooft, onder eed, Cornelis Claussone niet meer te misdoen ; voorts overhandigt hij aan de stad, ter beschikking van belanghebbenden, eenen schepenbrief van Hildernisse.

Anno XLIIII°, XXVII dage in Junio, so geloefde ende zekerde fol. 77.
Jan Jacopssone, van Bergen opten Zoem, ten Heylegen, vore Janne van der Ryt, als stedehoudere van den Amman, Claus de Herde ende Michiel Kiekens, Scepene, dat hy Cornelise Claussone nemmermeer mesdoen en sal, noch doen mesdoen omme eenigherhande zaken wille die zy met malcanderen vutstaende mogen hebben gehadt totten dage toe van huden ; voerdane gaf de voers. Jan aldaer over eenen scepenenbrief van Hildernisse, mencie makende van eenre makingen die Huge Hugenzone die men heet Huge de Bot gegeven hadde Hugen, sinen natuerliken zone, omme dien brief onder de stad van Antwerpen geleyt te wordene tes gheens behoef, dien met rechte sculdich selen wesen te hebbene.

---

29 Juni 1444.

Uitspraak in een geschil rakende de nalatenschap van Jan de Hertoge tusschen zijne voor- en zijne nakinderen.

fol. 77. Vut dien dat sekere questie ende gescille opverstaen syn tusschen den kynderen van den voerbedde wilen JanssHertogen, van Doerne, ter eender zyden, ende sinen kynderen van den nabedde, ter andere, van welken geschille zy hen tanderen tyden gesubmitteert hebben in viere goede mannen, te weten in Ghyselen van der Byest, Jan van den Bogaerde, Heinric van der Meere ende Wouter Otters, in der manieren dat compromis dat vutwyst ende verclaert, dewelke daeraf eene vutsprake in gescrifte gedaen hebben, ende daerinne, onder dandere, hoere verclaeren behilden op datter eenige geschillen namaels inne vielen, ende want de voirs. partyen onderlinge geschillen hebben omme der vutspraken wille die de viere goede mannen voernoemd gedaen hebben, ende omme de oude goede achter Janne den Hertoge voirs. wilen gebleven syn, doen dbedde schiet van sinen yersten wive, ende zunderlinge omme VII Hollantsche guldene tsjaer erflikere renten op zekere goide gelegen tot Ranst, dewelke VII Hollantsche guldene de voirs. Jan de Hertoge, met scepenenbrieven van Antwerpen, zinen nakynderen gegeven heeft, daeraf de voerkyndere meynen de contrarie, van welken geschille de voirs. viere goede mannen alnoch overhoirt hebben alle tgheent dat zy dairtoe hebben willen alligeren ende seggen, het zy by getuygen, gescriften oft anderssyns, ende en syn des onderlinge niet eens geworden ende hebben hoere geschille, by consente van partyen, gebracht by Burgermeesteren, Scepenen ende Rait van der stad van Antwerpen, omme dairaf by hoeren goeden raide ende advise de partye eene vutsprake gedaen te wordene; dairop de voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Rait, ter beden van partyen, omme alle mynne ende vrientscap te voedene, hem dairop rypelic bedacht hebben ende syn overcomen eene vutsprake in der manieren hierna verclaert : te weten, alsoe verre als

Magriete van den Bogaerde, wittich wyf wilen Jans Hertogen, van den nabedde, leegdt hant op Heyligen ende sweert, opdats de partyen van den voerbedde begeerden, dat zy dadt namelic goet, daer dese VII Hollantsche guldene op spreken, gelegen tot Ranst, met Janne den Hertoge wilen, hoeren man voirs., gecocht ende gecregen heeft, ende oic betaelt in geheelen bedde, ende dat zyt te samen daerna weder terve gegeven hebben omme die VII Hollantsche guldene gelyckerwys als den manbrief van Ranst dat verclaert, soe sullen de voirs. VII Hollantsche guldene tsjaers erflikere fol. 77 vo.
renten tot eeuwegen dagen bliven den nakynderen Jans Hertogen wilen, in der manieren den scepenenbrief van Antwerpen ende oyc tseggen voergeschiet dat vutwyst ende verclaert. Dit weert gedaen anno XIIII^c ende XLIIII, XXIX dage in Junio, op Sente-Petersdach des Apostels.

---

11 Juli 1444.

Uitspraak in een geschil tusschen Cornelis Nouts en de gebroeders Pelse betreffende den aankoop van land, te Woensdrecht gelegen.

Op alsulken aensprake als achtervolgende den voergewysden fol. 77 vo.
vonnisse Cornelys Nouts gedaen heeft Diericke ende Gheerde Pelse, gebruederen, als van zekere parcheelen van lande bynnen Woensdrecht gelegen, seggende dat hy, boven de waernisse ende claernisse van den lande voers., zekeren commer ende last bevonden heeft, begheerende, mids dien, dat zy hem den voergenoemden commer afdoen souden ende voerdane hem vesticheit stellen, ofte syn penninge weder overleggen ende also van der vorwaerden ontslagen bliven, met meer woorden, ende na tverantwoorden dat de voergenoemde Dieric ende Gheerd, gebruederen, met hueren voersprake hebben doen doen, seggende dat wel waer is, dat zy hem landt vercocht hebben, mer aengesien dat de

vorwaerde tusscen henlieden gheenen zekere noch borge begrepen en heeft, hopende, mids dien, by der vorwaerden te blivene, sonder vordere belast te sine van eeniger vesticheit te stellene, met meer woorden etc., van denwelken geschille de voergenoemde personen bleven geheelic ende hen ganselic submitteerden in de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, die, opten dach van huden, getermineert ende gesloten hebben met rypen raide voere een terminacie ende vuytsprake, dat Dierick ende Gheerd Pelse vors. afdoen selen ende quiten alsulken commer als nu ter tyt opt landt voers. bevonden is, ende voerdaene also verre als men opt voergenoemd landt eenigen commer van lyfpensien ofte schatschout meer bevonde, dat daeraf de voergenoemde Dierick ende Gheerd goeden zekeren borge stellen selen van levenden persoenen, ende ofte men eenigen erfcommer opt voergenoemd landt meer bevonde, dat zy daervoere goede erve verbinden sullen, daermede de voergenoemde Cornelys verwaert sal zyn, ofte gelieft den voers. gebrueders dit aldus niet te doene, dat zy dan de penninge, die zy van den lande ontfangen hebben, weder overtellen selen ende haer lant aenveerden, ende also van der vorwaerden ontslagen bliven ende dit sal geschien bynnen den genechte. Gedaen XI dage in Julio anno XLIIII°.

---

20 Juli 1444.

Inschrijving van « Meester Jan Pots remissiebrief », d. d. 4 Juli 1444.

fol. 78. Dit es de remissye Meesters Jans Pot.

Philips bi der gracien Gods Hertoge van Burgoingnen, van Lothryc ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgoingnen, Palatyn, van Henegouwe, van Hollant, van Zeelant ende van Namen, Mercgreve des Heilichs Rycx, Heere van Vrieslant, van Salins ende van

Mechlen, doen cond allen luden, also onse gemynde Burgermeesteren, Scepenen ende Raidt van onsen steden van Loeven ende van Antwerpen in voirtyden gecorrigeert ende gebannen hebben gehadt onsen gemynden Meester Janne Pot, ende dairna die correctie verswaert ende van nyeuws gelast, gelyc deselve correctien ende bannen van beiden onsen voirs. steden dat clairlic inhouden ende verclaeren, ende deselve onse twee steden onlanx tonsen versoeke ende begheerten, elc in den sinen, van der voirs. correctien ende bannen denselven Meester Janne Pot ontlast ende quytgeschouden hebben, soe eest dat Wy bekennen ende certifieren, met desen onsen brieve, dat Wy, om die goede gonste die Wy hebben ende dragen totten voirs. Meester Janne, belieft hebben ende believen die ontlastinge ende quytscheldinge gedaen den voirs. Meester Janne van den voirs. correctien ende bannen, hem oic dairaf ontlastende ende quytscheldende, in also verre alst ons ende onser heerlicheit aencleeft ende aencleven mach. Onbieden dairomme ende bevelen onse Drossete van Brabant, onsen Meyer van Loeven, onsen Schoutet van Antwerpen ende Mercgreve ons lants van Ryen, ende allen anderen onsen ambachteren ende officieren, dien dat aengaen mach, nu synde ende namaels wesende, ende elken van hen bysonder, dat zy denselven Meester Janne Pot rastelic ende vredelic doen ende laten gebruycken van deser onser quytscheldingen ende ontlastinge, sonder hem enigen hynder, stoet oft letzel te doene, in live oft in goede, in eniger manieren. Ende des torconde hebben Wy onsen zegel hieraen doen hangen. Gegeven vier dage in Julio int jaer Ons Heeren duysent vierhondert vier ende viertich. Ende dese submissye was by Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide consenteert int register te scrivene, anno XLIIII, twintich dage in Julio.

H. DE MONTE.

---

3 Augustus 1444.

Jan de Buc belooft zijne goederen niet te verkoopen noch te belasten, alvorens hij zijne schuldeischers voldaan zal hebben, met bijhoorige stukken.

fol. 78. Anno Domini M CCCC XLIIII, tercia Augusti, soe geloifde Jan de Buc ende swoer ten Heyligen voere Janne van der Ryt, Amman, ende Scepene hierna bescreven, te dien eynde dat hy vuyter hachten comen mochte, dat hy syn goede, tot Doerne gelegen, noch syn rente die hy jaerlicx opten *Ezel*, in de Cammerstrate opte Corenmerct, heffende is, noch oic gheenrande goede welcke die wesen mogen, vercopen, veranderen, versetten noch beswaeren en sal in eniger manieren, hy en sal yerste vernuecht hebben Symoen Roelants die men heet Hamer, van Mechlen, na vuytwysen synre brieven. Behoudelic dien, dat Jan van Ranst, Aerdtzoene, als van der renten opten *Ezel* voirgaen sal ende desgelicx Dieric, in den Steen, van synen costen van der hachten ende alle oudere bethoene, sonder argelist. Present: Jan van Ranst, Burgermester voirs., Willem van den Wyngaerde, Willem van den Broeke ende Michiel Kiekens, Scepene.

Vortdane, opten sevenste dach van Augusto anno predicto, soe consenteerde Jan van Ranst, Burgermeester voirs., dat Claus Gheerdtssoen onfangen ende hebben sal vyfthien ℔ groten van alsulken achthien ℔ groten, als van Jans Bucx wegen voirs. te Bamisse naestcomende opter stadwissel geset sullen worden, ende des overmits dat zyn brieve oudere syn dan enich andere die men noch gesien heeft.

H. DE MONTE.

Anno XLV, X dage in Aprille na Paesschen, soe bekende de voirs. Claus Gheertssone hem volcomelic vernuecht van de XV ℔ voirs., overmits dat Jan van Hude van zynen wegen

onfangen heeft van Heynric de Rovere ende Jan van den Dale sevene ℔ ende hy, Claus voirs., personalic van denselven personen achte ℔, also dat Claus den voirs. Jan den Bucx ende eenenygeliken van den voirs. xv ℔ groten quyt schelt tallen dagen. In presentia Jans van der Ryt, Burgermeestere, ende Jan Noyts Scepene.

---

20 Augustus 1444.

Inschrijving der overeenkomst gesloten op 28 April 1440 tusschen de steden Antwerpen en Diest betreffende eenen gemeenen gang gelegen nevens de « Halle van Dyest » op de Groote Markt.

Op alsulken geschille als geweest hebben tusschen de stad fol. 78 v°.
van Antwerpen, ter eenre ziden, ende de stad van Dyest, ter andere, toecomende ende spruytende omme der cortingen wille van der huysingen ende hallen van Dyest, geheeten *de Colve*, tAntwerpen aen de Merct gestaen, omme sgangs wille tusscen deselve halle ende Claus Huevels huysinge wilen gelegen, omme der kennissen ende hanteringen wille van der poerten van denselven gange, omme swaterloops wille, die duer den voers. ganc geordineert was te gane, ende omme der dueren wille die van Claus Huevels ziden gemaect is, in den voers. ganc dienende, soe zyn de voers. steden des onderlinge by middele van goeden mannen, vrienden te beyden ziden vereenicht, verleken, veraccoordeert ende gemiddelt in der manieren hierna verclaert : te weten is, dat de voers. stad van Dyest behouden sal haere erve van der hallen voers., also lange als zy was, teeuweliken dagen te gebruykene tot hueren oerboere ende proffyte in de mercten, in der manieren men hen dat met paelsteenen bepalen sal, sonder der voers. stad van Antwerpen hoere eenichs rechts daertoe te vermeten, ende voere de vercortinge van der tymmeringen coste ende laste, heeft de voers. stad van Dyest gehadt viertich gouden saluyte. Item, den voers.

ghanc sal bliven liggende also hy nu leeght, behoudelic elken van den voers. steden daerinne haeren rechte, te verstane, dat de poerte sal bliven hangende also zy hangt, ende de proffyten van den voers. poerten in de jaermercten selen syn ende bliven tallen dagen half ende half gemeyne den voers. steden, sonder argelist. Maer dies selen zy den cost van der voers. poerten altyt gelyc ghelden, vutgenomen dat den waterloop geleyt sal worden daer men bevynden sal dat hy van oudts sculdich is te loepene ende coers te hebbene, ende eest by alsoe dat de erfgenamen van Clause van den Huevele wilen gheen bether bethoen en hebben ofte bygebrengen en connen, tusscen dit ende des Sondaeghs na den heilegen Sincxendach naestcomende, dan zy noch bethoent en hebben van huere dueren voers., dat zy dan sonder vertreck de voers. duere toe sullen doen metsen, ende voerdane gheene meer sonder consent van beyde den voers. steden daerinne te maken. Ende hiermede zyn beyde de voerscreven steden verleken ende vereenicht van allen den geschillen ende twidrachten voers. Dit was gedaen int jaer van XL, XXVIII dage in Aprille, ende dit was bevolen per Dominos Burgimagistros etc. poni in registro anno XLIIII, XX die Augusti, per me,

H. DE MONTE.

21 Augustus 1444.

Nader akkoord tusschen gemelde steden nopens het gebruik « van der Halle van Dyest die men heet de Colve. »

fol. 78 v°. Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen te wetene eenenyegeliken, hoe dat tanderen tyden tusschen der goeder stad van Dyest ende ons overdragen is gheweest van der cortingen van der huysingen ende halle, geheeten *de Colve*, tAntwerpen aen de Merct gestaen, dat de goede stad van Dyest voirs. onder dandere soude behouden ende gebruyken huer erve aldair also lange als zy was, teeuwigen dagen tot hueren profyte in de jaer-

mercten gelyc dat int lange hiervoere in der stadregister verclaert staet. Ende want de voirs. erve aen deen zyde voirwart strect omtrent thien voete, ende aen dandere zyden luttel oft niet, also dat tgebruyck van de kramen in de jaermercten voirs. de lyde ende wech van der merct zeere beletten ende becommeren soude ende dat oic tgebruyck van der dryhoecter erven voirs. der stad van Dyest cleyn profyt inbrengen soude, soe hebben wy, opten dach van huden, omme malcanderen te gerievene, met desen onsen openen letteren, gewillecort ende geconsenteert, willecorden ende consenteeren voere ons ende onse nacomelinge, dat de voirs. stad van Dyest in de voirs. jairmercten van Antwerpen gebruyken sal teeuwigen dagen, also breet als de halle is, sestalven voet erven vierhoect voirwaert ter Merct waert inne bynnen den paelsteenen die men daer opten dach van huden bepaelt ende geset heeft, sonder ons oft onse nacomelinge enichs rechts daertoe te vermeten, behoudelic eenenyegeliken zynen rechte, sonder argelist. In orconden der waerheit, so hebben wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voirs., der voirs. stadzegel van Antwerpen hieraen doen hangen int jaer Domini M° quadringentesimo quadragesimo quarto, XXI[a] Augusti.

H. DE MONTE.

---

25 Augustus 1444.

Dit is den eedt die Jan van Molle gedaen heeft totten rentmeesterscape van Antwerpen, van Lyere ende van Herentals, anno XIIII[c] XLIIII°, XXV dage in Augusto. fol. 79.

Hier zweere ic, dair ic toe geordeneert ben, dats Rentmeester te zyne ons genadichs Heeren sHertogen van Bourgognien ende van Brabant, etc., zyner steden van Antwerpen, van Herentals ende van Lyere, dat sal ic wel ende getrouwelic doen, ons genadichs Heeren recht ende heerlicheit dairinne verwaren, voirdane zweere ic, dat ic jaerlicx gelden ende

betalen sal, oft doen gelden ende betalen, alsulken commer ende renten als de stad van Antwerpen voere onsen genadigen Heere voirs. geloeft, bezegelt ende verbrieft heeft, ende de stat van Antwerpen, huere poerteren ende ingesetenen dairaf costelois ende scadelois te houdene op my selven ende op alle myn goede, ende voirt te doene al tgene dat een goet gerechtich ende getrouwe Rentmeester van Antwerpen, van Herentals ende van Lyere sculdich es te doene. Alsoe moet my God helpen, dese Heiligen ende alle Gods Heyligen.

25 Augustus 1444.

Borgtocht voor Jan van Molle.

Opten selven dach, nadat de voirs. Jan van Molle zynen eedt gedaen hadde gelyc voirscreven staet, soe geloefde Jan Gourry, als degene die dbewynt van den voirs. rentmeesterscape hebben sal, dat hy denselven Janne van Molle van den voirgenoemden eede ontlasten ende voirdane van den voirs. commer ende renten jairlicx costelois ende scadelois ontheffen met hemselven ende met allen zynen goeden die hy heeft oft vercrigen mach, sonder argelist.

---

11 September 1444.

« Emancipatie » van Jan van Amichoven.

fol. 80. Anno M CCCC ende vierenviertich, XI dage in Septembri, soe dede openbaerlic vuyt zynen broede ende plichte Jan van Amichoven doude, Janne van Amichoven den jongen, zynen zone, ende goeden vuyte met vier oude grote tsjaers erflic, die hy hem bewysde op een huys, gheheeten *den Herte*, ghestaen te Conticke. Dit gheschiede ter Hogher Vierschaeren in presentia van Schoutet, Burgermeesteren ende Scepenen, anno et die predictis.

---

27 September 1444.

Tyman van Delff en Hendrik Hoop ontlast van de borgtocht door hen gesteld voor Hans Langhen en Hendrik Nederhoff, burgers van Dantzig. (1)

Alsoe als Tyman van Delff, wisseleere der stad van Antwerpen, ende Heinric Hoop tanderen tyden zeker borchtochten gedaen hebben van wegen Hans Langhen ende Heinric Nederhoff, burgeren tzo Danczke, gedragende ter sommen van II^c ende XX ℔ groten tot behoef der stad van den Brielle, etc., soe heeft de vors. stad van den Brielle ons eenen hoeren stadbrief gesonden in den jaere XIIII^c ende XLIIII, des IX^sten daighs in Octobri int selve jaer, dairinne deselve stad van den Brielle hen kende volcomelic voldaen synde van der borchtochten, ende begeerden in denselven hoeren brieve dat men Heinric Hoop ende Tyman vors. dier borchtochten ontlasten wilde, gemerct dat zy die quitancie dairaf ontfangen hebben van der vors. stad van Danczke. Fol. 77 v°.

Verklaring van Tyman van Delff betreffende de betaling der lijftochten door de steden Middelburg, Zierikzee en Rotterdam aan poorters van Mechelen verschuldigd.

Tyman voirs. es op huden gekomen bi den Burgermeester Jan Noyts, ende heeft gepresenteert als fynder van der stad van Middelborch, Siericxzee, Rotterdamme, van derselver steden weghen, te betaelne den pensionarisen van der steden van Mechelen, die lyfpensien hebben opten steden voirs., alsulke valuacie van gelde als zy tanderen tyden dairaf gehadt hebben ende gelyc de composicie dat inhelt, oft alsoe vele als Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen judiceren sullen dat zy schuldich syn te hebbene na inhout der composicien, mitz dat hoir brieve hier tAntwerpen spreken te betaelne. Gedaen anno XLIIII, XXVII daghe in Septembri, per me,

KAR.

---

(1) *Zie hierboven bladz.* 137.

September 1444.

Borg gesteld door Messire Antoon de Gambaro en zijne consoorten in hunnen eisch tegen Jan van Zeverdonck.

fol. 80. Anno m cccc xliiii, ... *(sic)* dage in Septembri, van alsulken gescillen ende twist hangende tusschen Messire Anthoine Fransois Baptiste de Gambaro, met hoeren gesellen, ter eenre zyden, ende Jannes van Zeverdonck, ter andere, toecomende ende spruytende van zekeren dienste denwelken deselve Jannes in der stad van Brugge oft elders gedaen mach hebben, van denwelken voirscreven dienst deselve Jannes hem noch niet vernueght noch betaelt en kende, ende want de voirscreven Jannes hier voermaels comen is voere Scepenen van Brugghe, opdoende syn gebreck omme zynen dienst vergouden te hebbene, soe wart getermineert by derselver stad van Brugge, dat zy ten beyden zyden hen keeren ende submitteren souden in twee goide mannen ende dat te volvoeren dwelc zy vuytspreken ende termineren souden, ende by alsoe dat die twee segghers niet eendrachticlec en consten overcomen omme hoere vuytspraken teynden, dat dan de Scepenen die dan metten twee voirgenoemde zegghers helpen souden, dat duytsprake van den gescille voirscreven te beyden syden soude worden gestelt ter vuytdracht als dat behoerende soude syn, hierenboven niet wederstaende der voirscreven submissien, in derwelker zy ten beyden zyden gekeert syn ende noch niet te nieute en is, de voirscreven Jan van Severdonck beset heeft seker ghelt onder Gheerde Nieuwelande, toebehoerende den voirscreven Anthoenise met synen geselscape, dwelc de voirscreven Anthoenys onset heeft op eenen borghe, ende want onredelic is de zake elders te tracteren dan dair sy hangt ongepuert, ende de voirscreven partyen, met hoeren vryen wille aen beyden zyden, mids desen, gesubmitteert hebben, dat sy dan aen beyden syden voert te Brugghe procederen souden by den voirscreven arbiters metten Scepenen, gelyc voirscreven is, by alsoe dat de arbiters kennen noch de zake onder hebbende ende van hen niet gedaen en hebben, ende dat dese

vuytsprake ende terminacie sal worden gedaen bynnen eenre maendt, nadat de voirscreven Jannes in derselver stad van Brugge comen syn sal, ende hieromme soe is comen Messire Anthoine met syne geselscape, ter eenre zyden, voere U, Heeren Borgermeesteren ende Scepenen, ende heeft borghe gestelt Gheert Nieulant tselve te voldoen wes van den voirscreven arbiters vuytgesproeken ende getermineert sal worden, ende oft zoe te Brugge gevonden worde by den arbiters, dat sy de zake van hen gedaen hadden ende onder hen niet en hinge, dat dan de voirscreven Jannes van Zeverdonc, by alsoe dat zys niet eens en consten geworden te Brugge, zyn recht voert soude moegen vervolgen op den voirscreven borghe daer hy de goede op onset heeft. Ende by bevele van Her Jan Noyts, Borgermeester, ende Claus Wynricx ende Geerdt van Eyke, Scepenen, soe waert dit des voirscreven is in desen register gestelt by my, anno ut supra,

P. de Voirda.

---

2 October 1444.

Beslissing rakende het « afdoen van den commer » waarmede Elisabeth Aleyns zekere goederen in 't Zuydland, bij Bergen, belast heeft.

Op alsulken questie ende geschille als vuytstaende waeren fol. 80 vo. tusschen Janna Heynricx dochter van Lymborch ende Aernoute Fierins, haeren wettigen man, ex una, Lysbeth Aleyns, der voirs. Janna moeder, ende Jan Gheertssone, ex altera, begheerende de voirgenoemde Janna met Arnoute, haeren man ende momboere, dat Lysbeth, haer moeder voirs., afdoen soude alsulken commere als zy opt Zuytlandt, gelegen by Bergen, gemaect mach hebben, aengesien dat zy haer verbonden heeft met scepenenbrieve van Antwerpen, dat ze gheenrande van haeren goede oft onderpande, gelegen int Zuytlant voirs., sonder Janna ende Arnoute voirs. consent,

becommeren en soude, ende dat zy haer ende haeren man bewysen soude dat de goede voirs. also claer zyn opten dach van huden alse waeren ter tyt doen de scepenenbrief voirs. verleden wert. Begheerende voirt dat zy alle haer brieve van haeren chysen ende renten brengen soude onder der stad van Antwerpen, tot behouf Heynricx kinderen van Lymborch, ende desgelycx so begheerde Jan Gheertssone te hebbene van Janna ende Arnoute voirs. elve ℔ groten Brabants, den rydere voere VI scellinge Brabants gerekent, na vuytwysen syns briefs, aengesien dat zy opte goede, die sy hem in handen voere gelt voirs. geset hadden, Jan de Brockere een ℔ grote Vlems lyftocht jaerlicx vercocht hebben sonder zyn consent, met meer hantyeringe van der zaken die daeraf gheschiet is, so is, opten dach van huden, met rypen raide by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen eendrachlic overdragen, ghesloten ende geterminеert, dat Lysbeth Aleyns voirs. afdoen sal alsulken commer als Janna oft Arnout bewysen connen dat zy gemaect heeft zinter tyt datten scepenenbrief van den verbonde, dat ze gheenrande goede beswaeren en soude, verleden was ende anders gheenen, ende dat de brieve van den chysen ende renten voirs. sullen bliven rustende onder de stad van Bergen. Behoudelic dien, ghelieft Janna oft Arnoute, haeren man, enige kennisse van dien brieven te hebbene in der vuegen van inventaryse oft anders van der stad van Bergen, dat ze die halen zullen alst hen gelieft. Vordtane so sal Janna met Arnoute, haeren man voirs., betalen Jan Gheertssone alsulken elve ℔ groten, den rydere voere sesse scellinge Brabants gerekent, als hy haer geleent heeft, na vuytwysen brief, tusschen dit ende Alderheyligendage naestcomende, ende dat gheschiet zynde, so sal Jan Gheertssone voirs. de brieve voirs. Janna ende Arnoute, haeren man, costeloes overgheven. Sonder argelist. Ghedaen anno XLIIII, opten tweesten dach van Octobri.

3 October — 3 December 1444.

Getuigenissen over eenen aankoop van schapen.

Anno XLIIII, tercia Octobris, soe quam voere den Amman fol. 80 vo.
Jan Michielzone ende zwoer ten Heyligen dat hem wel kenlic is, dat Claus van Ackere cochte tAntwerpen, opte Vrymerct, thien scape, VIII dage voere Onser Liever Vrouwendage half Oeghste lestleden, dewelcke scape Michiel Jan Gheertssone seyde dat ze vuyt zynen bedrive hem onvlucht waeren. Present Amman, Willem van den Broeke ende Heyn Rubbens, poirtere, die pretacto; ende desgelycx so swoer ende tuygde Jan Pelze voere Jan van der Ryt, als Amman, III Decembris anno pretacto.

---

19 October 1444.

Ordonnancie voor het kuipers- en schrijnwerkersambacht.

Gheordineert omme voirtane onverbrekelic tonderhoudene, fol. 81.
by Heren Janne van der Bruggen, Riddere, Heere tot Blaersvelt, Schouthet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raitslude van der stad van Antwerpen anno XIIII^{c} ende XLIIII, negenthien dage in Octobri.

Van den cupers ende scrinmakersambachte.

Vuten aenbringhene ende vrientlicker beden gedaen van den dekenen ende ghezworenen van den cupers ende scrynmakersambachte, ende in den name van den ghemeynen geselscape die ons hebben gethoent sekere punten omme

tghemeyne proffit eenenyegelicken ende ten orbaere ende eeren van den voirs. ambachte die te willen consenterene, gelyc die hier nabescreven staen, mitz dat twee neringhen syn, te wetene, die int ambacht van den cupers comen wille, dat hy in den yersten sal moeten maken op des dekens, geswoirne oft enighen van den dieners winckel, dair dat geordineert sal wordene, een vleeschstande op drie pickele, een heerinctonne, eenen disch, een botervat ende eenen gebuycten eemer; item, insgelycx die int scrynmakers-ambacht comen wille, een spenne, eenen rondeel, een tritsor, ende dat al van des meesters stoffen, ende elc stuck wercx op syn behoirlicke mate, zonder argelist. Behoudelicken, dat de voirs. wercman geloent sal worden alsoe costumelic es, ende andere goede gesellen van gelicken werke voere meesters winnen. Soe hebben wy, Jan van der Bruggen, Riddere, Heere tot Blaersvelt etc., Schouthet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raitslude der stad van Antwerpen, ter oitmoediger beden van den voirs. ambachte ende neringhen, dese hoere begerte ende punten voirs. verleent, gewillecoert ende geconsenteert, verleenen, willecoren ende consenteren teeuwigen dagen onverbrekelic te onderhouden, ende dat ment in der stadregister setten ende stellen sal. Behoudelic dat altyt dese voirs. punten sullen staen bi den Heere ende bi der stad te meerderen ende te minderen ende tot hoeren wederseggen ende niet langer, sonder argelist. Ende behoudelic dat de fortsiermakers, de dootscrinmakers ende de wassenkersmakers elc op thoere bliven staende, na vutwisinghe hoirder brieve. Ghedaen int jair Ons Heeren als men screef M CCCC ende vierenviertich, neghenthien dage in Octobri.

P. K.

---

19 October 1444 — 29 November 1446.

Ordonnancie voor de vleeschhouwers.

Gheordineert omme voirtane onverbrekelic tonderhoudene, by [Heren Janne van der Bruggen, Riddere, Heere tot Blaersvelt etc.] (1) Schouthet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raitslude van der stad van Antwerpen, anno XIIII^c ende [XLIIII, negenthien dage in Octobri.] (2) fol. 81 v°.

Want dachelix groot ghebreck valt van den vleeschouders-knapen, die gehuert worden van den meesters van den Vleeschuise te staene voere hoir banck int Vleeschuis, mits dat zy alderhande beesten buyten ende binnen der stad van Antwerpen coepen in den name van hueren meesters, van welken coepene men bevonden heeft groot gebreck aen denghenen die alsoe hoere beesten vercocht hebben, mids dat de coepluden niet betaelt en hebben konnen gheworden, dwelc grotelic contrarieert den ghemeynen lichame van der stad, ende dairmede alle vutwendige coeplude gescapen waeren alhier de stad met hoeren goeden te scuwene op dat dair niet behoirlic op versien en worde, soe es geordineert ende volcomelic gesloten van nu voirtane onverbrekelic tonderhoudene, by [Heren Janne van der Bruggen, Riddere, Heere tot Blaersvelt etc.] (1) Schouthet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raitslude gemeynlic van der stad van Antwerpen, dat van nu voirtane eenyegelic vleeschoudere, die knapen houden willen, sullen syn hoere gehuerde knapen ende in hueren ate ende in hueren drancke ; ende soe wadt [goede] (3) dat die knapen coepen [ende op hoir smeesters banck sliten] (4), wairt sake dat den coepman, diet den cnape alsoe vercocht hadde, ennich gebreck viele van betalinge, dat de meester dairvoere [verantworden sal ende] (4) terstont [als princi-

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door* : Wouter Breem, Onder.

(2) *Doorgehaald en vervangen door* : XLVI, penultima Novembris.

(3) *Doorgehaald en vervangen door* : beesten.

(4) *Doorgehaald.*

pael sal] (1) moeten betalen [als] (2) syn vry proper schult; voirtane sullen de meesters van den vleeschouders, oft hoir kyndere die meesters syn, moeten staen over hoir banck ende hoir gehuerde knapen daervore. Ende soe wie hem vluchtich gemaict heeft metter coepluden goeden, dat die dambacht niet meer doen oft hanteren en sal in meesterscape noch in knaepscape, hy en hebbe tyerst de coeplude betaelt oft hoir gemoede gehadt. Dit geschiet ten jaere ende dage boven geruert.

P. K.

Ende vielt so dat de meester enige gehuerde knapen hilde buyten zynen ate ende drancke, dat die sal verbueren een ℔ ouder groten, sonder verdrach, te bekeerne een derdendeel daeraf den Schoutet, in den name van onsen genadigen Heere, dandere derdendeel den Rentmeesters, in den name van der stad, ende derde derdendeel den kuermeesters van den Vleeshuyse.

H. DE MONTE.

---

24 October 1444.

Margareta van den Laere, weduwe van Jan van den Abeele, wederroept de volmacht welke zij vroeger aan Nicolaas de Bruyne gegeven had.

fol. 79 vo. Jouffrouwe Margriete van den Laere, weduwe wilen Jans van den Abeele, cum tutore, heeft wederroepen, in presentien van Burgermeesteren ende dmeeste gedeel van den Scepenen, alsulken macht als zy tanderen tyden met scepenenbrieven oft anderssyns Clause den Bruynen, hudevettere, gemechtich hadde, ende begeerde als voere dat die macht te nyeute syn zoude ende bliven tallen dagen, zonder argelist. Dit geschiet anno XIIII^c ende XLIIII, XXIIII dage in Octobri, per me,

P. K.

---

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn later bijgevoegd.*
(2) *Doorgehaald en vervangen door*: gelyc.

29 October 1444.

Kwijtschelding van « vrede » door Jacob Kerreman en Daniel van Ranst aan Wouter Breem.

Anno XLIIII, XXIX dage in Octobri, soe schauden quite Jacop Kerreman alias Ranst, ende Daneel van Ranst, also verre als Jacop Kerreman hem bevreden mach, haeren vrede Woutere Breem, Schoutet, van alsulken twist als zy jegens hem vuytstaende hadden van Claus de Herde wive, op zoenbrake ende vredebrake, ende dit gheschiede voere Romboute van den Schoere, doen ter tyt in roededragers stede, die dat op ban ende vrede gheboet, also dat behoirt. Present Jan Noyts, Burgermeester, Claus van den Werve, Claus Wynricx ende Gheerdt van Eycke, Scepenen. fol. 82.

---

30 October 1444.

Voorwaardelijke belofte van voldoening gedaan door Godevaard de Buysschere aan Cornelis de Rycke en Jan Thonys.

Anno XIIII^c ende XLIIII, XXX dage in Octobri, soe quam Godevaert de Buysschere, Jans sBuysschers sone, ende geloifde in presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, alsoe schiere als hy geweldicht waere in de goede dair Jan van den Berghe, tot Eekeren, vut gevlucht ende geruymt is, te wetene in de herberghe geheeten *den Witten Herdt*, met alle hoirdere toebehoirten, gestaen tEekeren aen de plaitsse, tusschen Mathys Swolfs erve, ex una, ende tsHerenstrate aldair, ex altera, dat deselve Godevaert vernuegen ende betalen sal Cornelys den Rycken ende Janne Thonys, beyde onse ingesetene poirteren, alle hoere gebreke van achterstelle ende anderssyns na vutwisinge van hoeren scepenenbrieven, etc. fol. 81.

---

14 November 1444.

Oorvrede gezworen door Jan van Ammichoven aan Peter Reyners.

fol. 82 v°. Want zekeren twist vutstaende was tusscen Peteren Reyners ende den jongen Jan van Ammichoven, sinen neve, daeraf Peter voers. begheerde eenen vrede te hebbene aen Janne Wielant, des voers. Jans maegh, so is deselve Jan van Ammichoven comen voere Burgermeesteren ende Scepenen der stad van Antwerpen, hieronder bescreven, ende heeft voere hen gesekert ende geswoeren ten Heilegen ende op zoenbrake ende vredebrake dat hy den voers. Peteren niet misdoen en sal, in woorden noch in werken, by hemselven ofte yemant anders van sinen wegen, ende waert alsoe dat hy vername, dat yemant den voers. Petere yet misdoen woude ofte doen misdoen, dat hy hem dat in goets tyts sal kundigen ende dairaf waerschouden, ende hadde hy yemande gesproken omme Peteren te lettene ofte te misdoene, dat hy hem indien hebben sal, dat hy met Peteren te vreden wesen sal. Ende mits desen so was den vrede tusscen Jan Wielant ende Peteren voers. quyte geschouden op ban ende vrede, also dat behoirt, by Janne van Utrecht, daer jegenwoerdich ins sroedragers stede wesende. Present Jan Noyts, Burgermeester, Claus van den Werve, Willem van den Broeke, Claus de Herde ende Claus Wynricx, Scepenen. Gedaen anno XLIIII^to^, XIIII dage Novembris.

---

25 November 1444.

Uitspraak in een geschil tusschen Gysbrecht en Jan de Smit betreffende de erfgift door hunne ouders aan gemelden Jan gedaan.

fol. 82. Alsoe als sekere questie ende geschille opverstaen waeren

tusschen Her Ghysbrecht Smit, priester, ter eenre zyden, ende Janne den Smit, zynen brueder, ex altera, mitz dat Jan tSmit ende Yde van den Beemde, hoirdere beydere vader ende moeder, in den jaere van XXXVIII, III dage in Februario, met scepenenbrieven van Antwerpen, Janne den Smit, hoeren zone voirnoemd, ghegeven hebben alle hoir goede, beyde have ende erve, ruerende ende onruerende, welkerhande die wesen moichten, waer dat die gelegen waeren oft vonden moichten worden, als hen doen ter tyt toebehoirden ende die hen namaels van yemande toecomen, bliven ende versterven moichten, etc., mitz welkere ghyften de vors. Jan de Smit de jonge wederomme zynen voirs. vader ende moeder geloifde te houdene hoeren leefdach lanck van etene, van drinckene, van cleeren, van schoenen, van wollen ende van lynen, ende van allen nootdorsten, ziec ende gezondt, na zynen staet, gelyc de brieve ende dbeworp onder Johannes Kyekens gemaict dat verclaert, dairinne de vors. Her Ghysbrecht tSmit meynende zeere vercordt te wesene etc., van welken geschille zy hen gesubmitteert hebben te beyden zyden in Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dewelke, ter beden van den vors. partyen, dat aengenomen hebben ende hebben gehoirt alle tghene dat zy tot beyden zyden dairaf hebben willen thoenen, produceren ende seggen, hen daerop rypelic bedacht ende hoere vutspraken ende termynacien gedaen in der manieren hierna verclaert, dats te wetene, dat de voirs. Her Ghysbrecht tSmit hebben sal terdendeel van den erfgoeden ende renten die de vors. Jan tSmit doude ende Yde van den Beemde, zyn vader ende moeder, tanderen tyden Janne den Smit, hoirlider zone, des vors. Heren Ghysbrechts broeder, metten scepenenbrieven van Antwerpen vors. overgegeven hebben. Salvo, dat de voirs. Her Ghysbrecht terdendeel van synen derdendeele van dien selven goeden wederomme Janne den Smit, zynen brueder, terstont geven sal ende laten volgen, mitz dat de vors. Jan, zyn brueder, Janne den Smit ende Yde van den Beemde, zynen vader ende moeder, gehouden heeft hoere leefdage lanck, gelyc hy hem in den scepenenbrief daervoere verbonden hadde, ende metten anderen tweedeele van den derdendeele voirnoemd sal de vors. Her Ghysbrecht tSmit metter helft dairaf zynen vryen eygenen wille moigen doen,

ende dandere helft en sal de vors. Her Ghysbrecht tSmit niet moigen vercoepen, veranderen, wechgeven, gelosen noch derven in enniger manieren, mair die geheelic ende altemale laten volgen, nair zyn doot, zynen rechten oyr ende erfgenamen van dair zy gekomen syn ende nergens el. Zonder argenlist. Ghedaen int jair Ons Heren als men screef M CCCC ende XLIIII, XXV dage in Novembri.

---

25 November 1444.

Besluit nopens de afbetaling der som welke Peter Valke aan Jan van Oorderen verschuldigd is.

fol. 82 vo. Vut dien dat sekere geschille opverstaen waeren tusschen Janne van Oorderen, ex una, ende Peteren Valken, ex altera, mitz dien dat de voirs. Peter Valke den voirnoemden Janne van Oorderen met scepenenbrieven van Antwerpen seker gelt schuldich was, etc., soe hebben hen de voirs. partyen aen beyden zyden gesubmitteert ende gekeert in Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dewelke hoir vutsprake gedaen hebben na gelegentheit der saken, des zy dairaf bevonden hebben, in der manieren hierna verclaert : Te wetene, dat de vors. Peter Valke betalen sal Janne van Oorderen XXI ℔ groten Brabants eens tot alsulken dagen als hierna volgen, te wetene alle jaere II ℔ groten ende XVI scellinge groten, ende dairaf den yersten dach van betalinghen verschynen sal nu te Paesschen naist toecomende, ende alsoe voirt tot allen Paesschenen II ℔ XVI scellinge groten tot ter tyt toe dat de voirs. XXI ℔ groten vol ende all betaelt zullen syn. Ende want de vors. Peter Valke Cornelys den Herden verhuert heeft viere herinchange elcx jairs omme II ℔ XVI scellinge groten ende die oyc jairlix verschinen te Paesschen, soe sal de voirs. Cornelys de Herde die II ℔ XVI scellinge groten jaerlix betalen Janne van Oorderen ten daigen voirnoemd in afslage van den voirs. XXI ℔ groten. Salvo, dat die betalinge den voirs. Cornelys

afslach doen sal aen de hueringe van den voirs. Peteren Valken, ende voirt sal de voirs. Peter Valke allen den commer, cost, last, die opte voirs. heringhange syn ofte namails vallen moichten, afdoen den tyt van der hueringen, sonder des voirs. Cornelys cost ende schade, ende de voirs. Cornelys sal de voirnoemde viere heringhange alsoe lange in hueren hebben ende houden als hy de voirs. II ℔ ende XVI scellingen groten van Peters wegen vors. betalen moet gelyc voirs. staet. Dit geschiet anno XIIII^{c} XLIIII, XXV dage in Novembri.

---

27 November 1444.

Panding van een huis der Zilversmidstraat ten behoeve van Jan van der Oest alias van Mechelen.

Also Jan van der Oest die men heet van Mechlen jaerlix fol. 82 v°. gecocht heeft X scellinge groten erflic, daeraf de II scellinge groten erflic afgequeten zyn met scepenenbrieven van Antwerpen jegens Jan van Kerchoven, daervoere Jannes de Lynmakere waerborge bleven is by gebreke van den principalen pandt, ende heeft daervoere zekeren onderpandt geset, te wetene zyn huys met zynre toebehoerten, geheeten *den Ouden Wissel*, gestaen in de Zilversmitstrate, gelyc denselven scepenenbrief dat wel verclaert, ende want den principalen pandt voers. niet goet genuech voere de voers. rente en is, so is, opten dach van huden, Jannes de Lynmaker gecomen voere Burgermeesteren ende Scepenen hier onder bescreven ende heeft gewillecoert ende geconsenteert, dat de voergenoemde Jan van der Oest de voers. rente jaerlix sal bliven heffende opten onderpandt voers. ende op alle dandere onderpande in den scepenenbrief voers. begrepen. Present Jan Noyts, Burgermeester, Pieter Reyners, Willem van den Broeke ende Gheerd van Eycke, Scepenen. Gedaen anno XLIIII^{to}, XXVII dage in November.

---

10 December 1444.

Afwijzing van den eisch van Philips Thoer tegen Jan, de zadelmaker.

fol. 83 v°. Op alsulken geschille als vuytstaende waeren tusschen Philips Thoer, ter eenre ziden, ende Janne, den zadelmakere, met zynre medepartien, ter andere, oersproncn hebbende van drie nobelen achterstelliger lyftochtrenten op zyn wyf sprekende, die Jan, de zadelmakere, van Thymanne Claussone, wisseleere, ontfangen heeft, begherende mits desen Philips dat Jan hem die nobele opleggen sal ende betalen na vuytwysen den voergewysden vonnissen, dwelke Philips hoopte dat Jan niet volvuert en hadde, ende dat leyde hy ter kennissen van den Heeren, daeraf Jan de contrarie meynde, aengesien dat zy tanderen tyden ter witteger rekeningen geseten hebben ende hem daeraf goet bewys gedaen heeft, dies hy hem waerheit vermat, ende dat zy daerinteynden comen zyn by den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, die sloten doen ter tyt voere haere terminacie, dat Jan dueghdelic bewys van den drie nobelen voers. gedaen hadde, dies hy hem gedroech aen de Heeren voers., so wart getermineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voers., dat Jan, de zadelmakere, als van desen drie nobelen volcomelic tvonnisse volvuert heeft, aengesien de terminacie die tanderen tiden dairaf getermineert is, dies de Heeren wel te bynnen zyn ende dat Philips tonrecht geclaecht heeft. Present Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Jan de Coninc, Claus van den Werve, Peter Reyneers, Jan Noyts, Willem Lammenssone, Claus Wynricx, Peter Bode, Willem de Moelneere ende Willem Douwe ende sommige van den Raetsluyden. Gedaen anno XLIIII^{to}, X dage in Decembri.

---

21 December 1444.

Nader besluit in het geschil tusschen Lauwerijs Volkaert en Jacob van Boenelaer, betreffende den eigendom van het goed ter Heiden, *gelegen te Schelle.* (1)

Want in den jaere van XXXIX, XIII dage in Meerte, by fol. 84. Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen een terminacie vuytgesproken wart op zekere geschille die lange gehangen hadden tusschen Laureys Volkaert, ter eenre ziden, ende Jacop van Boenelaer met zynre medepartie, ter andere, oerspronc hebbende omme der goeden wille *ter Heiden*, gelegen bynnen Schelle, die men te leene houdende is van den Heere van den lande van Mechlen, ende daeromme zy vervolght hebben vore Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voers., mids dat sterfhuys van Jouffrouwen Katlinen Volkaerts, wedewe wilen Henric Quintyns, dien tgoet voers. toe te behoeren plach, hier in der stad van Antwerpen gelegen is, daerinne de Heeren voers. haer verclaren behilden by also datter eenige duysterheit inne viele, so is de voers. Jacop, met zynre medepartien van der Scattingers wegen, achtervolgich van desen comen vore Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voers., begheerende verclaringe te hebbene van den chyse die de late van der heerlicheit van den goede voers. jaerlix gelden, hopende daerinne ende int hof ende andere erfgoede vordere gerecht te sine dan duytsprake verclaert, by vele redenen ende bescheyde die hy daertoe alligeerde; daerop de voers. Laureys meynde de contrarie, aengesien de voergewysden vonnissen ende hanteringen van der zaken, ende, mids desen, so hebben zy hen aen beiden ziden van allen geschillen deser zaken aenclevende, gekeert ende gesubmitteert, geheelic ende al in de oerdinancie, vuytsprake ende terminacie van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voers., die bescheit ende allegacie van elker partien yerst overhoert ende geexamineert

(1) *Zie* ANTW. ARCHIEVENBLAD, *Deel* XXIX, *bladz.* 378 *en* 459.

zynde, haere vuytsprake voersienichlic hebben gedaen in der
manieren hierna volgende : Te wetene, dat Laureys Volkaert
hebben ende behouden sal alsulken chysen als de late der
heerlicheit van den goede voers. jaerlix betalen, ende des-
gelycx so sal hy behouden thof metten gronde daerane
clevende, also verre als dat bynnen der hofgracht gelegen
is, ende dies so sullen zy derfgoede bliven behoudende half
ende half, het en ware dat Jacop by conste gebrengen, met
wittegen probacien ende waerheden, dat dese erfgoede zyn
fol. 84 v°. oude stocgoede ende van der Scatters wegen comen, so sal
hy dan daeraf hebben de drie vierendeele ende Laureys tvierde
vierendeel, ende dit sal hy by moeten brengen ende prueven
tusscen dit ende Paeschdach naestcomende, ende dies so
sal Jacop voers. vuytgaen de leengoede voers. voere Heere
ende Hof, op Laureys cost, ende als van den costen die Laureys
gedaen heeft voere myn Jonckere van Egmonde int vervolgh
van den leene ende goede voers , daeraf so sal Jacop gelden
ende Laureyse opleggen XII ℔ groten Brabants eens, behou-
delic altyt alle voergewysden vonnissen ende terminacien,
deser zaken aenclevende, in haere macht. Present Willem van
den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Jan
de Coninc, Claus van den Werve, Peter Reyneers, Jan Noyts,
Jan van Ranst, Willem Lammens, Michiel Kiekens, Claus
Wynricx, Peter Bode, Willem de Moelneere ende Willem
Douwe, Scepenen. Gedaen XXI dage Decembris anno XLIIII^{to}.

---

11 Januari 1444 (1445).

Verkoop van erf door Elisabeth van Wesele, krankzinnig zijnde, gedaan, wordt ongeldig verklaard.

fol. 84 v°. Want de Heilegeestmeesteren van Onser Liever Vrouwen
tAntwerpen, te wetene Claus Colenzone, Jan van Cothen
ende Gielys Breem, tesselfs Heilichs-Geest behoef, gecocht ende
gecregen hadden zekere erve jegens Jouffrouwen Lysbetten

van Wesele, denwelken coep, Jouffrouwe Lysbeth, Jan Volbrechts dochter, ende de momboeren van Zegheren, Aerde, Katlinen, Magrieten ende Lysbetten, wittege kinderen Zeghers van Halle, hoopten ende meynden van gheenre weerden te zine, aengesien dat de voers. Jouffrouwe Lysbeth van Wesele haere zinnen niet wel mechtich en is, ende oic zekere vuytspraken by der Wet van Antwerpen daeraf tanderen tiden vuytgesproken zyn, so hebben de voers. partien hen aen allen ziden eendrachtelic gesubmitteert in Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, die de gelegentheit der zaken ende redene ende bescheit daertoe dienende yerst overhoort zynde, termineerden ende sloten vore haer vuytsprake, dat de vorwaerde van den coepe voers. sal gaen te nieuweten en zyn van gheenre weerden, ende dat Jouffrouwe Lysbeth van Wesele voers. gheenrehande van haeren erfgoeden en sal moegen vercoepen, veranderen noch bezwaren in gheenre manieren, maer sullen die erfgoede boven haer bladinge na haere doot toecomen, bliven ende versterven geheelic ende al op Zeghers van Halle kinderen voers. Behoudelic dien, leefde Jouffrouwe Lysbeth Jan Volbrechts, der voers. kindere moeder, langere dan Jouffrouwe Lysbeth van Wesele, haere moeder voers., dat zy dan aen de erfgoede voers. behouden sal de bladinge haere leefdage lanc, sonder die te myndere of te beswaerne in eenigen prejudicie oft achterdeele van den kinderen voers. Present Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Jan de Coninc, Claus van den Werve, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Peter Bode ende Willem Douwe, Scepenen. Gedaen anno XLIIII^to^, XI dage in Januario.

---

20 Januari 1444 (1445).

Vergoeding toegekend aan Wouter van Dongnen wegens de schade hem door Willem Claus « met zijnen beesten » toegebracht.

Vut dien dat seker geschille opverstaen waeren tusschen fol. 84 v°.

Wouteren van Dongnen, onsen portere, wonende tot Noderwyc, ex una, ende Willem Claus, aldair, ter andere, van sekerder schaden die de voirs. Willem den vors. Wouteren met zynen beesten gedaen zoude hebben etc., soe hebben hen de vors. partyen te beyden zyden gesubmitteert in Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen, die dairaf hoere vutsprake gedaen hebben in der manieren hierna verclaert, dats te wetene, dat de voirs. Woutere ende Willem verlyc sullen syn ende bliven tallen dagen van allen geschille, discorde ende twiste die zy onderlinge ennichsyns deen jegens den anderen gehadt mogen hebben, van wat saken dad dadt zy, totten dage toe van heden ende dairaf deen den anderen hierenboven nemmermeer meer aenspreken, heysschen oft moyen in gheenre manieren, opte correctie van den Heere ende van der stad, ende des sal de vors. Willem Claus den voirs. Wouteren van Dongnen geven ende betalen IIII viertelen rogs eens tusschen dit ende groot vastelavont proximo. Datum anno XLIIII°, XX[a] die mensis Januarii.

---

25 Februari 1444 (1445).

Inschrijving van eene uitspraak van scheidsmannen, d. d. 23 Februari 1444 (1445) betreffende de deeling der nalatenschap van Arnout van den Houte en Elisabeth van Wesele, zijne vrouw.

fol. 85. Want zekere geschille opverstaen ende geresen waeren tusscen Janne van den Houte, Godevaertssone, ende Jouffrouwe Katlinen van den Houte, wettich wyf Wouters van der Meere, voere henselven ende voere alle haere medepartie, erfgenamen Aerds van den Houte wilen, die zy hierinne vervingen ende geloefde te vervane, ter eenre ziden, ende Janne ende Wouteren van Sompeken, gebruedere, ende Wouteren van Quaderibbe, als testamenteurs van Jouffrouwen Lysbetten van Wesele, wittige gesellynne wilen des voerscreven Aerds van

den Houte, ter andere, toecomende ende spruytende omme der goeden wille, die achter den voers. Aerde van den Houte ende Jouffrouwen Lysbetten, zynre gesellynnen, bleven ende verstorven zyn, welcx geschils zy hen aen beiden ziden ganselic, geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert hebben, te wetene de voers. Jan van den Houte met zynre medepartien in Costene van Coelputte ende Anthonyse Berthelmeeus, ende de voerscreven testamenteurs in Roelande van Bercheem ende Wouteren van den Broeke, ende hebben aen beiden ziden geloeft van weerden te houdene ende te volvuerne alle tghene des de voers. viere seggeren daeraf eendrachtelic seggen, termineren ende vutspreken selen, gelyc oft metten vonnisse by Scepenen van Antwerpen gewyst ware, dewelke viere seggeren voers. de voergenoemde partien aen beiden ziden overhoort hebben van al des zy daertoe seggen ende alligeren wilden ende daerinteynden hen yerstwerven daerop wael ende rypelic bedacht ende beraden, hoere seggen utegesproken ende gepronuncieert in der manieren hierna verclaert, te wetene is: In den yersten, soe selen de voers. Jan ende Jouffrouwe Katline van den Houte, met haere medepartien, hebben ende behouden alle alsulke ruerende have als opten huyse tEttene is, getaxeert bi den gezworen schatters op omtrent XIX ℔ groten Brabants, vutgenomen een kiste die niet besien en is geweest, oft daer eenich goud ofte zilver inne bevonden worde, dat dat den voerscreven testamenteurs volgen sal, ende so wes anders in deselve kiste wesen sal, dat selen de voerscreven Jan ende Jouffrouwe Katline van den Houte met haere medepartien aenveerden metter kisten. Item, alsulken huysinge als in de Borch tAntwerpen gestaen is, daer de voers. Jouffrouwe Lysbeth ute verstorven is, daeraf selen de voerscreven Jan ende Jouffrouwe Katline van den Houte met haere medepartien hebben deen helft, ende dander helft van derselver huysingen met alle der ruerender haven van huysraide, juweelen, beesten oft anders, welkerhande die is, die de voers. Jouffrouwe Lysbeth, boven de have hiervoere verclaert, achtergelaten heeft, het zy tAntwerpen, tEttene oft elders, die selen hebben ende behouden de voerscreven testamenteurs, ende alle de beesten, tEttene ende eldere wesende, selen hen de voerscreven Jan ende Jouffrouwe Katline van den Houte met haere medepartien doen volgen ende fol. 85 vº.

hebben tusschen dit ende Meye naestcomende. Item, soe selen de voers. testamenteurs hebben ende aenveerden alle de schult van chyse, pachten, renten oft anders die men der voers. Jouffrouwen Lysbetten sculdich wesen mochte, also verre als die bynnen haren levenden live verschenen waren, ende dies selen de voerscreven Jan ende Jouffrouwe Katline van den Houte met haere medepartien ongehouden zyn ende bliven van der voers. Jouffrouwen Lysbetten wittege scult ende testamente. Item, alle onruerende goede van leenen, erven, eyghene, waterlant ofte andere, tot wat steden of plaetsen die gelegen zyn, die van der ziden des voers. Aerds van den Houte comen zyn, selen aenveerden, hebben ende behouden de voerscreven Jan ende Jouffrouwe Katline van den Houte met haere medepartien, ende insgelycx alle onruerende goede van leenen, erven, eygene, waterlant oft andere, tot wat steden of plaetsen die geleghen zyn, die van der ziden der voers. Jouffrouwen Lysbetten comen zyn, selen aenveerden, hebben ende behouden de voerscreven testamenteurs, ende alle de vercregen onruerende goede, het zy leene, erve, eyghene, waterlant oft andere, welkerhande die zyn, die de voers. Aerd van den Houte ende Jouffrouwe Lysbeth, syn gesellyne, in geheelen bedde sittende, vercregen moegen hebben, so wie van hen beiden daertoe gedaen is, het zy de voerscreven Aerd ofte Jouffrouwe Lysbeth selve ofte yemant anders van hueren wegen, die selen de voerscreven twee partien geheelic ende al deylen, half ende half. Item, van alle alsulken beleydebrieven van Loevene ofte andere, als de voerscreven Aerd van den Houte ende Jouffrouwe Lysbeth gemaect moegen hebben, seggen de voers. seggeren, dat nyemant van den voers. twee partien met dien brieven en sal moegen doen ofte wercken dat eenich van den anderen van den voers. partien contrarieren mochte ofte letten in eeniger manieren. Ende so wanneer der voers. Jouffrouwen Lysbetten testament volvuert sal wesen, dat dan de voers. testamenteurs alle de brieve, soe verre zy die onder hebben ofte weten te gecrigen, brengen selen bi de voers. erfgenamen Aerds van den Houte, ende bi de voerscreven viere seggeren, omme die alsdan geleydt te werdene daer de voers. seggeren dat ordineren selen ten voers. partien behoef van beiden ziden, omme hen daermede te behelpene ofts hen noot gebuerde, ende desgelycx

alle brieve ende bethoene van den vercregenen goeden voerscreven. Item, so selen de voerscreven testamenteurs den voers. Janne ende Jouffrouwen Katlinen van den Houte met haere medepartien overgheven ende telivereren alle andere brieve, bethoene ende vesticheiden, die zy onder hebben moegen, also verre als die den voers Janne ende Jouffrouwen Katlinen van den Houte met haere medepartien ende hoeren goeden voers. aengaen moegen, ende insgelycx soe selen de voers. Jan ende Jouffrouwe Katline met haere medepartien den voers. testamenteurs overgeven ende telivereren alle brieve, bethoene ende vesticheiden, die zy onder hebben moegen, also verre als die denselven testamenteurs ende haeren goeden voers. aengaen moegen. Item, so wes de voerscreven Jan ende Jouffrouwe Katline van den Houte, oft yemant van haerre medepartien, opgebuert moegen hebben van renten, pachten, chysen ofte sculden, die bynnen den levenden live van der voers. Jouffrouwen Lysbetten verschenen zyn, dat zy dat den voers. testamenteurs weder overleggen selen ende telivereren. Item, alle deghene die eenige leene ontfangen moegen hebben van der voers. Jouffrouwen Lysbetten by haeren levenden live, dat zy daermede volstaen selen van haeren heergewade, sonder meer daeromme gemoeyt te wesene. Ende hieraf selen de voerscreven partien deen den anderen scepenenbrieve van Antwerpen verliden ende geloven van weerden te houdene tallen dagen alle de punten ende articulen voerscreven, na inhoudt deser vutspraken, ende daervoere aen beiden ziden verbynden alle de goede die achter den voers. Aerde van den Houte ende Jouffrouwen Lysbetten, synre gesellynnen, bleven ende verstorven zyn, ende oft in dese voers. vuytsprake namaels eenighe duysterheit ofte discoort gebuerde ofte bevonden worde, dat behouden de voers. seggeren te henwaert omme altyt daeraf haer verclaeren te doene ende alle punten voers. ten goeden verstane ende sonder argelist. Dit was gedaen ende utegesproken den drientwintichsten dach in Februario int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende vierenviertich, na costume van scrivene sHoifs van Cameryck.

Anno XLIIII, XXV dage in Februario, so was geconsenteert vuyt begheerte van partien in presencia van Jan van der

Ryt, Burgermeester, ende Pieter Reyners, Scepene, dat men tseggen voirscreven stellen soude in der stadregister, per me,

H. de Monte.

---

15 Maart 1444 (1445).

Peter Broedeloes en zijne consoorten wederroepen de volmacht welke wijlen Willem Mengiaert vroeger aan Jacob Olen gegeven had.

fol. 85. Anno xliiii^to, xv dage in Meérte voere Paesschen, so revoceerden ende wederriepen, in presencien van Burgermeesteren ende Scepenen in de volle banck, Peter Broedeloes, Michiel Mengiaert ende Peter Haeye, als momboeren van Willem Mengiaerts kinderen wilen, ende desgelycx de voers. Peter Broedeloes, Jouffrouwe Lysbeth ende Jouffrouwe Magriete Broedeloes, gesusteren, voere haere gedeelte, alsulke machte onder der stadzegel van Antwerpen als daermede de voers. Willem Mengiaert tanderen tiden Jacope Olen, van Ziericxee, gemechticht heeft omme op te heffen, inne te nemene, tachtervolgene ende tonfane etc., alsulke goede ende versterffenissen, gelegen bynnen Schouwen onder Haemsteden, als hen bleven ende verstorven waeren van wilen Meester Raesse Doggaert, haeren neve, ende dies geloefde de voers. Jacop voere de Heren voergenoemd, dat hy metter voergenoemder macht nemmermeer nyet en sal vorderen in den rechte oft daer buyten, in gheenre manieren, maer dat hy die sal brengen in den handen van den momboeren oft eenigen van der zusteren voergenoemd tyerste dat hy weder bynnen der stede van Antwerpen comen sal. Sonder argelist.

---

19 April 1445.

Teruggave aan Andries de Meyere van eenen schepenbrief vroeger door hem verleden.

Anno XIIII^{c} XLV^{to}, XIX dage in Aprili, soe quam voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide Andries de Meyere, begerende over te hebbene alsulken scepenenbrief metten welken hy gemaect hadde Andriese ende Lysbetten, synen naturlyken kynderen, daer moeder af was Lysbeth van Muele, III ℔ groten lyftochten ten lanxstelevende etc., ende der voers. Lysbetten IIII ℔ groten Brabants eens, dewelke scepenenbrief was onder eenen geheeten Jan Bangelyn alias Wineghem, dewelke hy niet over en wilde geven het en weere by den Heeren voirscreven, soe was vuytgesproken dat Andries de Meyere synen scepenenbrief wederomme hebben soude, want hy syn meerderen, minderen, coepen, vercoepen behielt ter tyt doen hy synen kynderen voirscreven de voirgenoemde ghifte gedaen hadde, gelyc de scepenenbrief dat begrypt ende verclaert, vuyt bevele van den Heeren ter begerten desselfs die den scepenenbrief onder hadde, soe was dit int register geset anno et die supra dictis. fol. 86.

P. DE VOIRDA.

---

24 April 1445.

Pauwel van Varelsberge doet afstand van het sterfhuis van zijnen broeder Jan.

Int jaer van vivenviertigen, XXIIII dage in Aprille, soe verteech ende schaut quite Pauwels van Varelesberge alle de goede, have ende erve, ruerende ende onruerende, die bleven ende verstorven syn achter Janne van Varelsberge, fol. 90 v°.

zinen broeder wilen, waer dat die gelegen syn oft bevonden moigen woirden, ende geloifde dat hy daer nemmermeer na talen en sal in enniger manieren, ende dies soe geloifde Lysbeth van Peelt, des vors. Jans weduwe, den vors. Pauwelse ende alle syn goede teeuwigen dagen los, vry, quyte ende ongemoyt te houdene van allen den schulden, borchtochten, verbonden ende geloiften als daer hy voere den vors. Janne, sinen brueder, in enniger manieren verbonden geloift oft besegelt mach hebben, ende dat aen huer ofte aen alle huer goide daeraf yet gebrake, dat geloifde Here Symoen van Peelt, der vors. Lysbetten brueder, altyt op te rechtene ende te voldoen. Dit geschiet in presentien Jans van der Ryt, als Amman, Claus Wynrix ende Willem Douwe, Scepenen, ende hieraf syn twee cedullen gemaect, die elc partye heeft, deen vuten anderen gesneden int A B C D.

---

25 April 1445.

Overeenkomst tusschen Jacob van Aken en Jan Metten, namens de erfgenamen van Jan Ploegers, ter eene, en Wouter van den Hove, ter andere zijde.

fol. 86 vo. Want in den jaere van XLIIII voerleden, XX dage in Januario, een zekere terminacie vutgesproken wart by Willeme van den Wyngaerde ende Janne van der Ryt, Burgermeesteren, tusscen Jacop van Aken ende Jan Metten, gemechticht van den gemeynen erfgenamen Jans Ploegers wilen, ter eenre ziden, ende Wouteren van den Hove, ter andere, te wetene dat Woutere voers., overmits dat hy zekere erve ende rogge bynnen Beerse ende Merxblas gelegen gecocht heeft, dat den erfgenamen Jans Ploegers toe te behoeren plach, den voergenoemden Jacop van Aken ende Jan Metten opleggen ende betalen soude drie stuvers sdaeghs voere haere theere ende arbeyt, bynnen eenen zekeren tyde in derselver terminacien begrepen, etc., so zyn zy, opten dach van huden, met malcanderen nedergeseten ter wittegher rekeningen,

ende hebben bevonden, dat de voers. Jacop van Aken van sinen arbeyde, coste ende theere, die hy gedaen heeft int vervolgh van der zaken voers., hetzy in den testamente oft anderssins, wittelic tachter ende in gebreke is tot X lichte gulden ende II 1/2 stuvers, X stuvers voere den gulden gerekent, dewelke Wouter voers. hem geloeft heeft ende geloefde te betalene tSinte-Jansmisse in midzomere naestcomende sonder langer vertreck, gelyc oft metten vonnisse gewyst waere, behoudelic altyt dien, dat hy hem sal moegen verhalen op Peter Heyns ende zyn medegesellen, erfgenamen des voers. Jans Ploegers, daerjegens hy derve voers. gecocht heeft. Voerdane so hebben zy bevonden dat Jan Mettens tachter ende in gebreke is tot vyf Peters, viere grote min, dewelke Wouter voers. hem geloefde te betalene, by also dat hy na den jaere, als hy daertoe sal doen dagen, int sevende gedeelte van der erven ende rogge, daerinne Jan van Ymeghen gerecht meynt te zine, geerft ende gevesticht wordt na den lantrechte, also dat behoert, ende niet eer, gelyc oft met eenen vonnisse gewyst waere. Ende eest also dat hy daerinne niet gheerft en wordt by stoot die Jan van Ymeghen oft yemant anders hem daerinne doen mochte, so sal Jan Metten volgen dat sevende gedeelte voergenoemd ende Wouter sal ontslagen bliven van den voers. vyf Peters, IIII groten min. Present Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren. Gedaen XXV dage Aprilis anno XLV^{to}.

---

6 Mei 1445.

Zegel verloren door Jan Floryssone.

Anno XLV, VI dage in Meye, soe wert openbairlic by den Heere ende bi der stad ter poyen wt bekundicht ende geroepen, dat Jan Floryssone onlancx, op Sinte-Mercxdach lestleden, zynen zegel verloeren heeft, ende alsoe droech hy hem syns segels af van dyere tyt dat hy verloeren was, fol. 86.

ende woude van diere tyt voirt dairmet ongelast zyn ende bliven van enniger schult, condicien, vorwairden, obligatien oft anders die yemande dairmede zoude moigen besegelen oft oyc besegelt heeft.

---

9 Mei 1445.

Ysbrant Alaertssone, van Lillo, wordt onschuldig verklaard van de « misgrype ende misdaden » waarvoor hij in hechtenis was gezet geweest, met bijhoorig stuk.

fol. 86. Anno XIIII^{c} vivenveertich, opten neghensten dach van Meye, Wouter Breem, Onder-Schoutet der stat van Antwerpen, sittende van ons genadichs Heeren wegen sHertogen van Bourgongnen ende van Brabant, etc., in gebannender Vierscaeren, in presencien van Scepenen derselver stad, omme eenenyegeliken dies begheerde recht ende vonnisse te doene, na de heerlicheit ons genadichs Heeren ende den rechte van der Vierscaeren voirs., dede comen ende bringhen in der voirs. Vierscaeren eenen geheeten Ysbrant Alaertssone, van Lilloe, als op zynen dach van genachte, voere zekere saken van misgrype ende misdaden daeromme hy, wt aenbringene ende geruchte van eenigen, in gevankenissen geleyt was, ende zeyde aldair de voirs. Onder-Schoutet openbaerlic in presencien van Scepenen ende van omstanders, dat hy denselven Ysbrande van alsulker aenspraken als hy hem ghedaen soude hebben, verdroech ende quite schaut van ons genadichs Heeren wegen, mids dien dat hy claerlic bevonden ende verstaen hadde ende in presencien van Scepenen van sekeren persoenen ende getuygen, dien de zaken aengingen ende daeraf wel te sprekene wisten, ende dairmede hem oic deselve Onder-Schoutet in den rechte soude hebben moeten behelpen, dat deselve Ysbrant der voirs. saken claerlic onsculdich was, ende ondroegenen dairaf volcomelic ende altemale; ende oic wt dien dat deselve Ysbrant sce-

penenbrieve van Antwerpen hadde van composicien ende quytsceldingen van alsulker misdaet ende breuken als hy gedaen mochte hebben yegens de heerlicheit ons genadichs Heeren ende zyns lants van Vlaenderen, dairop de voirs. Onder-Schoutet zyn aensprake gefondeert soude hebben, welke scepenenbrieve de voirs. Ysbrant te hemwaert hadde, ende dairaf de tenuere van woirde te woirde hierna bescreven staet, van denwelken de voirs. Ysbrant ende syn vriende den voirs. Onder-Schoutet dancten, ende baden ende begheerden dat ment int register van der stat soude stellen, dwelc hen geconsenteert was int jair ende ten dage voirs.

Wy Jan de Coninc die men heet de Meyere ende Heinric Sorgeloes, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quam Bertelmeeus de Bot, Wouterssoen, geseten tSaeftingen, ende bekende alse van alsulken brueken als Yse Alaertssone, van Lillo, begaen mocht hebben jegens der heerlicheit ons genadichs Heeren des Hertogen van Bourgongnen ende van Brabant, etc., ende yegens de heerlicheit syns lants van Vlaenderen, omme des wille dat hy ballinge ende andere quade yden overgevuert ende geset hadde, contrarie der heerlicheit ons genadichs Heeren voirs., ende den mandementen ofte geboden syns voirs. lants van Vlaenderen, dairaf hem de Heere aenleggende was van live ende van goede, dat hy hem dairaf in den name van onsen genadigen Heere voirs. volcomelic ende al kende vernuecht, voldaen, gepaeyt ende gecomposeert, alsoe dat de voirgenoemde Bertelmeeus, in den name van onsen genadigen Heere voirs., den voirs. Ysen ende syn goede van der voirs. brueke ende misdaet claerlic quite schaut tallen dagen, gelovende in goeden trouwen dat hy hem hierenboven daeraf nemmermeer aenspreken, eysschen oft moeyen en sal in geesteliken oft in weerliken rechte, by hemselven noch by nyemende anders van synen oft van ons genadichs Heeren wegen, in eenigere manieren. Ende waert dat den voirs. Ysen hierinboven moeysel, hinder, stoot oft scade aengedaen warde, het waere van onsen genadigen Heere voirs. oft van synen steden ende dieneren syns lants van Vlaenderen, dat hy hem dat altyt oprechten sal ende voldoen, ende hiervoere heeft de voirs. Bertelmeeus de Bot verbonden ende te pande geset hem selven ende alle syn

goede, ruerende ende onruerende, welkerhande die syn, die hy nu heeft ende vercrigen mach, sonder argelist. In kennissen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jair Ons Heeren als men screef M CCCC tweendertich, twintich daghe in December.

---

12 Mei 1445.

Besluit over een geschil tusschen Steven van Oerle en zijne consoorten, ter eene, en Jacob Theeus, ter andere zijde, betreffende het gebruik van eenen bornput.

fol. 90 v°. Op alsulken geschille als vutstaende waeren tusscen Steven van Oerle, Janne Willebeys, douwe, met huere medepartien, ter eenre ziden, ende Jacop Theeus, scrynmakere, ter andere, toecomende overmits dat de voers. Jacop in den muer gestaen tusscen haere beider erve, aen dOude Veemarct, een gat gebroken heeft, omme daerdoere zyn water te halen vuyt haeren putte op haer erve, hopende dat men hem dat consenteren soude, daeraf de voers. Steven, Jan Willebeys ende huer medepartie de contrarie meynden, dies zy hen aen beiden ziden submitteerden in Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, die haer bescheit ende bethoen aen beiden ziden yerst overhoort synde, huer vuytsprake daden, dat de voers. Jacop Theeus tgat in den muer voers. weder toe soude doen metsen, also custbaerlic als dat was van te voeren, ende meynde hy daerane vercort te sine aen zyn erve, dat hy daeraf aensprake met rechte als hem dat gelieven soude. Present Jan de Coninc, Peter Reyneers, Willem Lammens, Jan van der Ryt, Claus Wynricx, Willem de Moelneere ende Willem Douwe. Gedaen XII dage in Meye anno XLV^to^.

---

18 Mei 1445.

Dit es de composicie die gemaect is tusschen den porteren van Antwerpen lyftocht hebbende opter stad van Harlam, ende waerdt gedaen anno XLV, XVIII dage in Meye.

Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad fol. 87.
van Antwerpen doen condt ende kenlic allen denghenen die desen onsen openen brief zullen sien oft hoeren lesen, ende zunderlinge den eerbaeren ende wysen Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Harlam, onsen lieven vrienden, saluyt ende alle vrientscap. Want de poerteren van Antwerpen, lyfpensien hebbende opte stad van Herlam voirs., hen grotelic eene wile tyts beclagende mitz dat zy niet betaelt en hebben geweest van hoeren verschenene renten, soe syn daeromme alhier in der stad van Antwerpen comen, gelast van der voirs. stad wegen van Herlam, eerbaere ende bescheidene manne Pieter Gheertssone van Bennenbrouck, Gheryt Janssone van der Meere, Claus Janssone van Hillegom ende Bouden Janssone, Secretaris der stad van Herlam voirs., ende hebben eene sekere composicie, vorwaerde ende overdrach gemaict metten pensionarisen alhier in der stad van Antwerpen, die lyftocht hebben opte stad van Herlam voirnoemd, in der manieren hierna verclaert: Te wetene es, dat de voirnoemde stad van Herlam, van den yersten dage van Meye lestgeleden ingaende, voirtane betalen sal den voirnoemden pensionarisen van der voirs. stad van Antwerpen, van termyne te termyne, gelyc hoere brieve inhouden ende verclaeren, totten yersten dage toe van Novembri naesttoecomende, ende van dan voirt van termyne te termyne, eenen termyn achterstels metten principalen verschenene renten, totter tyt toe dat alle den achterstelle vol ende al betaelt sal wesen. Voert es voerwaerde ende overdragen, dat onse voirs. porteren pensionarise van hoeren voirs. lyftochtrenten metten achterstelle, in der manieren voere verclaert, voertane altyt betaelt sullen worden alhier in der stad van Antwerpen bynnen VI weken na elken termyn na dat zy hen verschinen, zonder langere vertreck,

ende oft alsoe niet en geschiede, dat dan dese voirs. compositie te nyeute syn sal ende van gheenre werden. Salvo altoes de principale brieve, die de voirs. pensionarise van hoirdere lyftochtrenten sprekende hebben, in hoirdere macht te blivene ende van werden, ende behoudelic oyc den composicien in voirledene tyden gemaect in volcomenre macht te blivene, gelyc wy die hen besegelt hebben ende de brieve dairaf gemaict wel verclaeren. In orconden etc., gedaen int jaer XIIIIc ende XLV, achthien dage in Meye.

P. K.

---

19 Mei 1445.

Afrekening over de uitwinning der goederen van Michiel van Cokelberge.

fol. 86 vo. Also als Michiel van Cokelberge, die te woenen plach in thuys geheeten *de Kersse*, gestaen aen de Merct, sculdich was Jacop Galant, poirtere van Brugge, van huishueren van denselven huise van tween jaeren achterstels, gedragende tsamen VI ℔ groten Vlaems, daeraf de voirs. Jacop tot gheenre betalingen gekomen en conste, soe heeft de voirs. Jacop soe vele gedaen ende met rechte, dat hem des voirs. Michiels goede in handen gezedt syn omme die te vercoepene ende hem daerane te verhaelne tot zynre sommen voirs., van denwelken de voirs. mechticht gemaect heeft Peteren Petytpas, omme te vervolgene dat met rechte, dwelc hy alsoe gedaen heeft ende die verreyct ter Vierschaeren, ende heeft voert de voirs. goede vercocht by Clause Rytsaert, als outcleercopere, ende opte Vrydachsmerct, gelyc trecht daeraf inne heeft; ende achtervolgende van dien, soe heeft de voirs. Jacop begert dat de stad van Antwerpen hoere gedeputeerde daerby wilde stellen, daer de voirs. Peter Petitpas ende Claus Ritsaert hoere rekeninge ende bewys van den voirs. goeden doen zouden, dwelc men ter beden

van hem also gedaen heeft, soe heeft men bevonden in der rekeninghen dat de goede, die men alsoe vercocht heeft, gedragen ter sommen van x ℔ ii scellinge ix deniers groten Brabants, ende daerop es te oncoste gegaen xxiii scellinge iii deniers groten, alsoe overt daer ix ℔ groten, iii groten min, dewelke de voirs. Jacop Galant te hemwaert gerekent ende ontfaen heeft in afcorten van den voirs. vi ℔ groten Vlaemsch, alsoe heeft men bevonden dat de voirs. Jacop Galant tachter bleef iii groten Brabants ende noch ii gouden Peters, die hy geleent ende verleegdt heeft omme den voirnoemden Michielle ten grave te helpene tot Brugge, daer hy gestorven es. Dit geschiet anno xiiii^c ende xlv, xix dage in Meye.

P. K.

---

26 Mei 1445.

Besluit van het Magistraat ter zake van de herstelling eener bouwvallige schuur, in gemeenschap toebehoorende aan Hendrik Aerdjans en aan zijnen uitlandigen broeder Lauwerijs.

Anno xlv, xxvi dage in Meye, soe quam Henric, Bouden fol. 89 v°. Aerdjans sone, voere Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen, te kennen gevende hoe dat hy, Laureys ende Jan, syn brueders, een schuere te samen staende hebben tot Beerse, daeraf hy des voerscreven Jans gedeel vercregen heeft, dewelke schuere verderflic wordt ende gescapen is met allen te nieute te gane, tenzy dat men huere helpe met tymmeringen, dake, wande ende anders des daer toebehoert; ende want de voirs. Laureys, die een derdendeel daerin heeft, buyten lants getrocken is, ende men syns noch niet verwachtende en is, soe begeerde de voers. Henric consent te hebbene van der voers. schueren te moegen repareren ende op te makene, sonder daeraf van den voirs. Laureyse, sinen brueder, oft yemende anders begrepen te zine, dwelc hem geconsenteert waert in deser vueghen, dat soe wanneer de voers. Laureys, syn brueder, te lande

quame, dat hy hem dan syn derdendeel van der schueren voers. vernuegen ende betalen sal, gelyc goede mannen hen des verstaende seggen selen, dat tselve derdendeel nu tertyt weert mach wesen, ofte dat hy syn gedeele den voers. Laureyse overgeven sal ten prise dat de goede mannen voers. seggen selen dat deselve gedeele nu weert syn. Behoudelic dien, dat hem de voers. Laureys alle de costen die hy, Henric voers., daerane doen sal, terstont vernuegen ende betalen sal, ende van desen soe sal de voerscreven Laureys kuere hebben. Sonder argelist.

---

5 Juni 1445.

Kwijtbrieven van de sommen toegekend aan poorters van Antwerpen als vergoeding der schade aan hen door inwoners van Hoorn en van Monnikendam toegebracht.

fol. 91. Allen denghenen die dese letteren sullen sien oft hoeren lesen, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond ende bekennen, met desen brieve, voere ons, onsen porteren ende ingesetenen schade geleden hebbende in de wyelinge in de maent van Aprille ende van Meye int jaer van XXXVIII lestgeleden, als van der yerster nemingen, daeraf de stad, poirteren ende ingesetene van Hoirne ons ende onsen porteren voirgenoemd wel ende volcomelic heeft doen betalen, by handen Jan Heze ende Jan Louwe, ingesetene derselver, de somme van XXXI ₰ groten Vlaems gelts, vut crachte van sekerder dedingen ende composicien hieraf tanderen tyden gemaict opten XXVIII^sten^ dach van Septembris lestleden, ende schilden claerlic quyte der voirnoemder stad van Hoirne, hoeren porteren ende ingesetene, ende sunderlinge den vors. Jan Heze ende Jan Louwe, ende allen anderen des quitancie behoefvende van der sommen voirnoemd, salvo den tracfate dat hierop voirtyts gemaect es geweest by ons genedichs Heren Raide van Hollant,

van Zeelant ende van ons in allen zynen anderen punten ende articulen in zynre macht te blivene. Bekennende voirt, dat wy der vors. stad van Hoirne, hoeren porteren ende ingesetenen goet, vry, vast ende seker geleyde geven in der stad van Antwerpen ende hoeren vryheiden te comene, te merrene ende weder te kerrene, hoere comanscap doende, gelyc zy van outs gedaen hebben, nietjegenstaende der schaden ende neminghen vors., zonder argenlist. In orcontscapen van des vors. staet, soe hebben wy der voirnoemder stadsegel van Antwerpen ten saken hieronder op doen drucken int jaer XIIII^c XLV, v^ta Junii.

Item, insgelycx een quitancie sprekende van gelyckere composicien op die van Monkedamme, van der sommen van IX ℔ groten Vlems, gegeven ende sprekende van datum gelyc als boven, etc.

---

5 Juni 1445.

Vidimus, door den Abt van Bern, van twee charters d. d. 13 October 1356 en 4 December 1419, waarbij aan de inwoners van Heusden tolvrijheid « al Brabant dore » wordt verleend.

Wy Peter van Heniert, bi der gracien Gods Abt tot Bern fol. 92 v°. der oirden van Premonstreyt des gestichs van Utrecht, doen cont ende kenlyc allen luden, dat wy gesien ende overlesen hebben twee hantvesten van der stad wegen van Huesden, ganse ende gheve, ongecancelleert ende sonder rasuer, sprekende van woirde te woirde als hierna gescreven staen: Johanne, bi der gracien Goids Hertogynne van Lutcembourch, van Lothrike, van Brabant, van Lymbourch ende Mercgrevynne des Heylichs Rycx, doen cont ende kenlyc allen luden, dat Wy, om onsten wille ende vruntscappen die Wy dragen tot onser stad van Huesden ende onsen goeden luden daerin wonende, derselver onser stad ende luden gegeven

hebben ende geven voere ons, onse hoir ende erfgenamen, haer, haeren oer ende erfgenamen, van onser specialre gracien een huys ende hofstad met allen haeren toebehoirten, staende bynnen onser stad van Huesden, tusschen Jan Propers huys ende die Cruysstrate, streckende tot Claus tScoemakers erfenisse toe, te hauden, te hebben ende te besittene tot eweliken dagen paisselic ende rustelic, sonder daeraf ons eenich rechte te geven; behoudelic in den voirs. huyse, hofstad ende erfenissen Janne Cameleer van Malsen, Mase Clauszoen ende Meyster Willem hondert Marcke alsuelken brieven ende voirwaerden alse zy hebben van onsen lieven Heere ende Vader den Hertoge van Brabant, des God genadich zy, die Wy willen dat bliven in haer virtuut ende machten, gelyc zy bescreven zyn, ende gheven daertoe noch allen denghenen die poirteren syn binnen onser voirs. stad offt werden suelen, die wonachtich syn binnen onser voirs. stad ende bynnen der vryheit daeraff, dat zy voertaen tot eweliken dagen varen suelen tolvry overal bynnen onsen lande ende heerlicheit van Brabant met haeren goeden ende comansscapen, beyde te water ende te lande, sonder daeraf eenigen
fol. 93. tol te nemen. Ende ontbieden ende bevelen allen onsen tolneren, die nu syn off syn zuelen hiernamaels, dat zy onse voirs. poirteren van Huesden laten varen tolvry overal in der manieren voirs., sonder des ander gebod van ons te hebben. In getuyge des briefs besegelt met onsen zegel, gegeven tot Hoesden dertien dage in Octobri int jaer Ons Heeren dusentich driehondertich vyftich en sesse. — Jan, bi der gracien Goids Hertoge van Lothrike, van Brabant ende van Lymborch, Mercgreve des Heylichs Rycx, Greve van Henegouwe, van Hollant, van Zeelant ende Heere van Vrieslant, doen cont allen luden, dat want ons gethoent is van onser stad wegen van Hoesden, dat alle die poirteren, wonechtich bynnen onser stad ende vryheit van Hoesden, overal bynnen onsen lande van Brabant te water ende te lande met haeren goeden ende coepmanscapen sculdich syn tolvry te varen, ende Wy se by hueren recht houden willen, soe eest dat Wy ontbieden ende bevelen allen onsen tolneren ons lants van Brabant ende zunderlinge onser stad van Antwerpen, die nu syn ende namaels syn selen, dat zy onsen poirteren van Hoesden voirs. laten varen tolvry overal in

der manieren voirs., sonder des ander gebod van ons te hebben. In orconden des briefs daer Wy onsen zegel aen hebben doen hangen, gegeven in onser stad van Bruessel IIII dage in Decembri in den jaer Ons Heeren M CCCC ende negenthien. In kennissen der waerheit, soe hebben wy, Peter van Heniert, Abt tot Bern voirs., onsen zegel aen desen brieff gehangen opten vyfsten dach in Junio int jaer Ons Heeren dusent vierhondert ende vyff ende viertich.

J. KIEKENS,

quo ad collationem cum originali vidimus.

---

6 Juni 1445.

Getuigenis betreffende de onderhandelingen van scheidsmannen in een geschil tusschen Hans du Bos en Thomas Grandie over handelszaken.

Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond ende kenlic allen denghenen die dese letteren sullen zien oft hoeren lesen, dat, opten dach van huden, voere ons comen syn Heinrick Luykenszone, poirtere van der voirs. stad van Antwerpen, Jan Croeck ende Jan Pierssone, alle drie goide wettige mannen, weerdich van trouwen ende van geloove, ende hebben eendrachtelic aen den Heyligen gesworen ende lyflic op hoeren eedt genomen, hoe dat gecomen syn Hans du Bos, vuyt Kempenlant, ende Thomaes Grandie, coopman van Englant, met hoirre beider weert, van Coelsester, dewelke heet Peter Berwyck, ende dewelke Peter Berwyck metten voirgenoemden III goiden mannen aengenomen heeft te slytene alsulken twist ende geschil van zekeren coopmanscapen als de voirgenoemde Hans ende Thomaes deen yegens den anderen wtstaende hadden, ende by alsoe dat eenich van den twee coepluden voirgenoemd niet achtervolgich en waere tselve fol. 87.

dat de IIII goide mannen termineren ende vuytspreken souden, dat deghene, dair tgebreck in viele, verbueren soude C ryders, deen derdendeel den Heere, dander derdendeel Onser Liever Vrouwenkerke tAntwerpen ende tderde derdendeel den seggeren, dwelc de voirs. II coepluden alsoe consenteerden. fol. 87 v°. Mids denwelken de voirs. Peter Berwyck geloifde waert dat zake dat hieraf ane den voirs. Thomase ennich gebreck waere, dat hy dat selve altois goetdoen soude, na denwelken de voirs. seggers staende in een camere omme tvoirs. geschil te slytene ende ter neder te leggene, soe ghync deselve Thomaes heymelic van daer, ende denwelken Thomaese zy noeyt sint vernomen en hebben, soe is de voirs. Peter Berwyck heymelic eweghe gethogen van anxte dat men op hem soude hebben willen vervolgen gelyc hy geloeft heeft, alsoe voirs. is, aengesien der rekeningen tusschen Hansen ende Thomaese voirs., die zy onderlinge deden, gedragende ter sommen van VIII ℔ XVIII scellingen ende VII deniers groten sterlinx, die de voirs. Hanse hebben soude in gereeden gelde, ende dat hem de voirs. Thomaes goiden zekeren borghe setten soude bynnen der stad van Antwerpen voere XI ℔ groten Vleems, te betalene tSinte-Mertensmisse proximo, ende daervoere de voirs. Peter Berwyck oic vaste staende bleef, dies en soude de voirs. Hanse de voirs. leste XI ℔ groten Vleems niet moeghen aenveerden voere ane der tyt dat hy brachte goide certificacie van denghenen dair de voirs. Thomaes dweet af ontfinc van denselven XI ℔ groten Vleems gelts, dat hy dat machtich waere tontfaene. Item, de voirs. III goide mannen tuyghden desgelyx ende namen op hoeren eedt, dat de voirs. Thomaes achtergelaten heeft, doen hy eweghe track, VI dossynen stocbreet ende IX booten lamsvellen, item, VII half tymmer beverswammen ende elf half beenen mantel van swarten vellen. Ende want dit aldus voere ons geschiet is, etc. Gedaen anno M° CCCC° ende XLV^to^, VI dage in Junio.

25 Juni 1445.

Bekrachtiging van een vonnis, aangaande de deeling der nalatenschap van Jan Rabbode, vroeger door het Magistraat van Antwerpen gewezen en door de Schepenen van Gierle willekeurig te niet gedaan.

Also tanderen tiden opte goede die bleven zyn achter Janne Rabbode een zekere vonnisse by Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen gevuyt wart, dat Gielys van Pannebrugge soude bliven de naeste erfgename van des vaders wegen in den goede voers., totter tyt dat yemant quame met beteren bethoene, na vuytwisen des vonnisboecx daerinne dat geregistreert staet, hebben nochtans nietjegenstaende desen de Scepenen van Ghierle op zekere goede bynnen haeren bedrive gelegen, ten versueke van zekeren personen, contrarie vonnisse gewyst, al waeren zy oic in goets tyts voere haere gevuyte vonnis geavizeert by schriven van der voergenoemder stad, dat zy noch manen, noch wysen en souden opte goede voers., aengesien de voergewysde vonnissen ende dat oic tsterfhuys voers. in der stad van Antwerpen gelegen waere, daeraf zy de brieve niet opbreken noch aenveerden en wouden, met meer hanteringen van der zaken, daeraf zy, opten dach van huden, aen beiden ziden voere Burgermeesteren ende Scepenen voers. geweest hebben, die, haer bescheidt yerst overhoort synde, haere vuytsprake gesloten hebben, dat zy haer voergewysden vonnissen houden van weerden ende tvonnisse van Ghierle te nieuweten, behoudelic dien, wilde yement bybrengen, dat hy sculdich waere in den sterfhuyse voers. te deylene met beteren bethoene dan alnoch in den rechte comen waere, sprake hier daeraf ane ende bynnen jaers. Ende als van den misgripe dat de Scepenen van Ghierle voers. hen misgrepen hebben jegens tscryven van der stad ende haeren vonnisse, dat houden de Heren te henwaert omme daerop te versien also haeren raedt gedragen sal. Gedaen XXV dage in Junio. Present Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt,

fol. 90 v°.

Burgermeesteren, Jan de Coninc, Peter Reyneers, Willem Lammens, Claus Wynricx, Willem de Moelnere ende Willem Douwe, Scepenen.

---

16 Juli 1445.

Besluit betreffende de scheiding tusschen Jan van Elselaer en Agnes van den Houte, zijne vrouw.

fol. 91. Op alsulken gebreck ende geschil als Joufvrouwe Agneese van den Houte, wettich wyf Jans van Elselaer, opgedaen heeft met eenre supplicatien voere Borgermeesteren, Scepenen ende Raidsluyde, aengaende der sceydinghen van den huwelike tusschen hoer ende Janne voirs., allegerende ende seggende mennige punten huere dienende ter materien, begherende aen den Heeren voirgenoemd dairaf alsulken behoirliken besorgh als hen goetduncken soude moegen, ende dan wederomme comen by den voirgenoemden Janne, hoeren man, ende doen als een goet wyf sculdich waere van doene, ende aengehoirt zynde tverantwoirden dat Jan voirs. dairop gedaen heeft ter selver tyt, soe vuytspraken, sloten ende termineerden de voirgenoemde Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden, want de voirgenoemde Jouffrouwe van den voirs. Janne gesceyden ende gegaen was sonder recht ende oerlove der heyliger kerken, die van alsulken zaken billix de kennisse hebben soude, waerby sy hoere recht versueken mochte, opdat zy wilde, int gheestelic recht, omme hoerselven daer te behelpene, want de kennisse hen toebehoirde, oft dat zy onderlinge byeen versamenden met vrienden ende maghen omme hen tonderwysene, soe dat voirgenoemde gebreck ende geschil ter neder warde geleeght ende gesloten omme van gheenen noide de zake eldere te verhalen oft te betreckene, ende dat zy, dit geschiet zynde, dan quamen by den Heeren, zy souden hoere alsulken besorgh doen dair zy ende de vriende mede souden met redenen tevreden wesen. Ende bevalen voirt de voirgenoemde Burgermeesteren, Scepenen

ende Raidsluden den voirgenoemden Janne van Elselaer, dat hy niet soe koene en waere desen tyt geduerende, te wetene ten eynde van der zaken, eenigen hynder oft commer der voirs. Jouffrouwen te doene oft te laten geschiene, by hem oft yement anders van synen weghen, ende dat hy geenrehande goide hoer toebehoerende oft daer zy inne gericht mochte wesen, niet en vercochte, veranderde, beswaerde, hieve, bandde oft geloesde in eeniger manieren, op alsulken versien ende correxie als den Burgermeesteren, Scepenen ende Raidsluden ter misdaet ende misgripe duncken sal dienende, ende wes hy daerinne dade, boven der terminacien, van gheenre weerden en soude syn. Gedaen by bevele van Burgermeesteren etc. anno XLV, XVI$_a$ Julii.

P. DE VOIRDA.

---

27 Juli 1445.

Beslissing aangaande den eisch van Jan van den Houte tegen Mattheeus van Helmont, ter zake van eene lijfrent.

Also Matheeus van Helmont beschaedt wart met rechte fol. 92.
van Janne van den Houte, van Eekeren, voere XXIIII scellinge groten tsjaers ten live des voers. Jans ende Jans, syns zoens, die hen Jacop Kerselere vercocht heeft met scepenenbrieven op tzyne, mids dien dat hy, Matheeus, zyn huys, gestaen in de Keyserstrate, jegens denselven Jacop gecocht heeft, so heeft hy, opten dach van huden, voere Burgermeesteren ende Scepenen geweest, begheerende dat hem Jan de Hertoge hieraf ontheffen woude, aengesien dat Jacop hieraf hem scadeloes met scepenenbrieven van Antwerpen geloeft heeft te houdene, ende oic de voers. Jan de Hertoge naderhant *den Valke*, daer hy inne woent in der Cammerstraten gestaen, jegens Jacop voers. vercregen heeft, etc., daeraf dat Jan de Hertoge de contrarie meynde, gemerct dat hy gheen erfgename van Jacop voergenoemd en waere, ende dat hy oic noch XXX scellinge groten erflic vuyten *Valke* voers.

jaerlix betaelt Laureys Gheerinc ende Henric Snellaert, daertoe gemechticht met scepenenbrieven van Antwerpen van Jacop voers., dien hy hoopte dat Matheeus sculdich waere te volghen, daeraf zy hen submitteerden in der oerdinancien van Burgermeesteren ende Scepenen, die sloten voere een vuytsprake dat Laureys Gherinc, daer voere ogen wesende met sinen medepleghers daertoe gemechtigt, de XXX scellinge groten erflic voers. Matheeuse van Helmont in handen setten sullen ter wittiger rekeningen, also lange als Jan van den Houte ende zyn zone oft eenich van hen leven sal, ofte totter tyt dat Matheeus huys voers. van den XXIIII scellinge groten voergenoemd ontslagen sal wesen, ende daeraf scepenenbrieven verliden. Behoudelic dien, bevint men dat de XXX scellinge groten erflic voers. becommert zyn, also dat zy niet goet genuech bevonden en worden voere de XXIIII scellinge groten lyftochten voers., dat Jan de Hertoge Matheeuse daeraf ter hant staen sal ter deliberatie ende ordinancie van den Burgermeesteren ende Scepenen voergenoemd. Present Willem van den Wyngaerde, Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Jan de Coninc, Willem Lammens, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Willem de Moelneere ende Willem Douwe, Scepenen. Gedaen XXVII dage in Julio anno XLV[to].

---

31 Juli 1445.

Inschrijving eener overeenkomst getroffen tusschen Gommarus van der Borch en Engelbrecht van den Houte.

fol. 91 v°. Gommaer van der Borch, ter eenre zyden, ende Engelbrecht van den Houte, ter andere, consenteren, bidden ende begheren, dat men van allen den gereetsten goide vercoepe, het zy leene na der natueren, alsoe men leene sculdich is te vercoepen, ende der bancken recht daer zy gelegen zyn, ende erve, na der stadrecht van Antwerpen, ende daeraf den coeplieden

vesticheit doen, ende soe wanneer Gommaer betaelt sal syn, dan sal hy hem voere gepaeyt houden; ende oft ane die goide gebreck waere, soe blyft die voirs. Engelbrecht staende op allen voergeloeften die hy gedaen heeft ende des heeft Gommaer Engelbrecht goet geleyde gegeven III dage na syn wederseggen. Geregistereert by bevele van Willem van den Wyngaerde ende Janne van der Ryt, Burgermeesteren, anno XLVto, den lesten dach van Julio.

P. DE VOIRDA.

---

2 Augustus 1445.

Besluit rakende eene stichting in de kerk van Wijneghem gedaan door Dirk Wilmaers.

Op alsulken geschille als vuytstaende waeren tusscen Heren fol. 92.
Janne Hoppenbrugge, prochiaen, Jannes de Hoge, costere, Jan van der Biest ende Claus de Deckere, kercmeesteren te Wynegheem, ter eenre ziden, ende Dieric Wilmaers, natuerlic, ter andere, oersspronc hebbende omme X scellinge groten tsjaers erflikere renten die Dieric Wilmaers, des voers. Diericx vader, in sinen vuytersten wille gegeven heeft, te wetene IX scellinge groten erflic tot eenre erfmissen behoef alle Maendage in derselver kerken gecelebreert te wardene, ende XII groten erflic den costere aldaer, op zekere pande bynnen Wynegheem voers. gelegen, die de voergenoemde Dieric Wilmaers, natuerlic, naderhant becommert heeft, met meer hanteringen van der zaken, so hebben, opten dach van huden, Burgermeesteren, Scepenen ende Raede der stad van Antwerpen, dbescheit aen beiden ziden yerst aengehoert, haere vuytsprake gesloten, dat Dieric voergenoemd de X scellinge groten tsjaers erflic voers. bewisen sal op zekere pande goet genoech zynde, na vutwisen zyns vaders vuytersten wille voers., ende dat die voergaen selen

den commer die hy namaels gemaect heeft, ende daeraf scepenenbrieve van Antwerpen verliden, ende oic den achterstel terstont opleggen. Present Willem van den Wyngaerde, Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Claus van den Werve, Willem Lammens, Claus Wynricx, Peter Bode, Willem de Moelneere ende Willem Douwe, Scepenen. Gedaen II dage in Augusto anno XLV[to].

---

18 Augustus 1445.

Regeling van eenen twist tusschen Jan van den Steene en Digna Tips, zijne vrouw.

fol. 91 vo. Op alsulken geschille als Jan van den Steene die men anders heet *int Scaecbert* ende Digne Tips, zyn wettich wyf, onderlinge wtstaende hadden, spruytende mids dien dat deselve Jan gecancelleert hadde, sonder wille oft consent van zynen voirs. wive, eenen scepenenbrief van Antwerpen van der makingen van huerer beyder huyse, geheeten *tScaecbordt*, daeraf de voirs. Digne begheerde weder eenen anderen scepenenbrief te hebbene van derselver tenueren ende daten dat den anderen was, opdat alsoe de voirs. makinge van weerden bleve etc.; item, mids dien dat deselve Jan, haer man, groetelic belast was met diverssen schulden ende commere daeromme hy dagelix zyne ende huere goede vercochte ende beswaerde, oic buyten hueren wille ende consente, begheerende mids dien, dat de voirs. Jan, haer man, dade bliken van der schult die hy sculdich ware, ende dat men die betaelde van huerer beyder goede gesamenderhant, ende biddende ten slote deselve Digne oft soe gebuerde, dat Jan, haer man voirs., voirdane eenige scult maecte, sonder hueren wille, consente oft bywesene, dat zy ende huere goede daeraf ombelast mochten bliven, etc., soe wart getermineert ende geappointeert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raedslieden van der stad van Antwerpen, dat men uten prothocolle daerinne de makinge van den voirs. huyse geregistreert

ende beworpen staet, dwelke doen voere oighen gebracht ende gelesen wart, weder maken soude twee scepenenbrieve van eenre tenueren, ende dat daeraf den eenen hebben soude de voirs. Jan ende den anderen de voirs. Digne, zyn wyf, opdat alsoe de voirs. makinge van weerden blive, het en ware dat die gesamenderhant ende eendrachtelic by hen beyden gecancelleert ende te nyeute gedaen werde. Item, dat de voirs. Jan hemselven claren soude van zynen commer ende schulde, omme die betaelt te wordene alsoet behoirt, ende dat hy hem voirt meer wachten soude van gelycken, ende zunderlinge zyns wyfs goede te becommeren oft te vercoepen, sonder hueren wille oft bywesene, opdat zy daeromme niet weder clachtich by de stad ende dorfste comen, wetende oft des meer geschiede, dat men dan alsulken remedye daertoe voirtkeeren soude van der stad wegen ende ten laste ende schanden van den voirs. Janne, dat andere exempel daeraen nemen souden hen van geliken te wachtene. Ende ten utersten wart hen beyden geseyt ende bevolen zeere ernstelic, dat zy by malicanderen bliven souden, doende elcanderen ruste ende vrede, alsoe man ende wyf sculdich syn van doene, opdat daeraf niet meer clachten en gebuere. Dit geschiede int jaer Ons Heeren M CCCC XLV, opten achthiensten dach van Augusto, daer by en mede waren Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Jan de Coninck, Claus van den Werve, Jan Noyts, Willem Lammenssone, Michiel Kiekens, Peter Bode, Willem de Moelnere, Willem Douwe, Scepenen, ende de meeste deel van den Raedslieden op dien tyt zynde.

J. KIEKENS.

---

31 Augustus 1445.

Getuigenis van de « laten van Pluysegheem » nopens den eisch van Peter Pot tegen Jan Wielancke.

Anno XLV^to, ultima Augusti, in de volbancke, so wart fol. 92.

bevolen by Willeme van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Peter Reyners, Jan Noyts, Willem Lammens, Michiel Kiekens, Claus Wynricx ende Willem de Moelneere, Scepenen, in der stadregister gestelt te wardene de getuygenisse hierna volgende :

Gielys van Crubeke, Augustyn Vuesel, Willem de Vos, Steven de Vos, Aerd Wellen, Peter de Kemelere, Augustyn de Kemelere ende Gheerd van Bardycke, late in den Hove van Pluysegheem, te Conticke, tuyghen ende nemen op hueren eedt, dat hen wel voerstaet ende kenlic is, dat nu onlancx bynnen desen zomere Jan de Moer, meyer in den voers. Hove, van Peter Pots wegen, hachte dede op een placke boschs, geheeten de Voesdonc, voere zekere coepgelt dat hy daeraf meynde te hebbene tot des voerscreven Peters behoef, ende daerop dinghde hy eenen dach met rechte ; ten anderen daghe quam Jan Wielancke ende dede daerop met sinen voersprake antwoerden, dat hy na den lantrechte hoopte ende meynde niet daeraf sculdich te zine. Tusschen aensprake ende verantwoerden, so wart den laten voers. een vonnisse ghemaent, dwelc zy op dien dach niet vroet en waren ende vorsten dat totten naesten genechte, doen beschiet de meyer hemselven dach, in den name van Peteren Pot, ende Jan
fol. 92 v°. Wielancken daer jegens dnaeste genechte comen synde, so sette de voers. meyer dat ute een genechte van heeryen wegen ende beschiet weder dach als voere, tgenechte daernaest comende, so quam Jan Wielancke daer om zyn vonnisse voerscreven, daer hy den voers. meyer doen niet en vant ende stont daer in de bancke metten laten ende verwachte syn recht totter noenen toe ende daerover, ende als de meyer niet en quam, so hoopte ende meynde hy, dat hy voerdane van der voers. saken ongelast ende ongestoert bliven soude tallen dagen ende gedroech hem dies ter oerconden van den laten, ende de late seyden dat zyt kennen souden moeten als van node ware.

---

10 September 1445.

Regeling van een geschil tusschen Elisabeth Wilmaers, weduwe van Lauwerijs sWisseleren, en Meester Jacob van Parijs, betreffende het ruimen eener goot gelegen tusschen hun beider erf.

Opte geschille wtstaende tusschen Jouffrouwen Lysbetten fol. 92 vo. Wilmaers, wedewe wylen Lauwereys sWisseleren, ter eenre zyde, ende Meester Jacoppe van Parys, ter andere, toecomende ende spruytende mids dien dat de voirs. Meester Jacop een gat hadde doen breken in den muer van zynen huyse, geheeten *de Roese*, ten huyse waert ane geheeten *Henegouwe*, der voirs. Jouffrouwen Lysbetten toebehoirende, in meyningen een dore in denselven muer te doen maken omme daerdoere te moegen gaen in ende wt de gote tusschen beyde de voirs. huyse liggende, dwelc de voirs. Jouffrouwe Lysbeth niet gedoegen en woude, meynende dat deselve Meester Jacop dat niet doen en mochte, na inhoudt van eenen scepenenbrieve van Antwerpen die zy daeraf thoende ende dede lesen, omme welcx geschils wille eenige gedeputeerde van der stad wegen ende oic de erfscheyders geweest hebben, ten versueke van partyen, opte plaetse omme aldaer de gelegentheit van der zaken te oversiene, soe is, opten dach van heden, by den Burgermeesteren, Scepenen ende Raetslieden van der stad van Antwerpen getermineert ende wtgesproken, na donderwys hen gedaen by den erfscheyders, na inhoudt des scepenenbriefs voers. ende oic na alle gelegentheit der zaken, dat de voirs. Meester Jacop van Parys sal moegen doen maken in zynen voirs. muer een redelike venstere van drie voeten lanc ende derdalven voet breed ende wyt, omme dairdoere te moegen steken een mande in de gote altyt als men die schoene maken ende rumen wille, ende dat die voirs. venstere altyt wel ende vaste toe gesloten sal bliven met eenen slote, sonder alleene als men behoeft de voirs. gote te rumene, ende oft der voirs. Jouffrouwen Lysbetten geliefde een gelike veynstere te doen maken in den muer van haeren huyse geheeten *Henegouwe*, tes voirs. Meester Jacops huyse waert ane, dat zy

dat sal moegen doen sonder calengieren van den voirs. Meester Jacoppe in eeniger manieren, ende alsoe is bevolen den voirs. erfscheiders, dat zy terstont gaen zullen ter voirs. plaetsen ende aldaer teykenen ende bewysen de stede ende de maniere daer ende alsoe men de voirs. veynstere sal maken. Dit geschiede opten thiensten dach der maent van Septembri int jair Ons Heeren XIIII^c vive ende viertich.

---

23 September 1445.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen den Jonker van Assche met Cornelia van Bergen, zijne vrouw, ter eene, en Nicolaas Colenzone, ter andere zijde, over achterstallige renten.

fol. 94 v°. Want eenen langhen tydt geleden zekere geschille vutgestaen hebben tusscen myn Jonckere van Assche met Jouffrouwen Cornelien van Bergen, zynre wettige gesellynen, ter eenre ziden, ende Clause Colenzone, ter andere, toecomende ende spruytende van XXIIII cronen lyftochtrenten die de voerscreven Claus Colenzone, met scepenenbrieve van Antwerpen, sprekende heeft ten live van Jouffrouwen Katlinen van Heffene, sinen wettigen wive, ende Jouffrouwen Katlinen van Mechelen ende Jouffrouwen Magrieten van Uden, daer hy, Claus voerscreven, oudervader af es, op myn voerscreven Jonckeren van Assche ende zynre gesellynen goede ende zekere pande gelegen te Merxhem, na vutwisen derselver brieve, ende die ter quitingen staen elken penninc met X penningen, ende oic van V gulden riders erflikere renten, die de voerscreven Claus Colenzone oec sprekende heeft opte selve voerscreven goede te Merxhem, met scepenenbrieve van Antwerpen, van welken scepenenbrieven voerscreven de voers. Claus Colenzone meynt dat hy van vele jaeren tachter ende in gebreke is aen myn Jonckere van Assche ende zynre gesellynnen voergenoemd, met meer anderen gebreken ende schulden van ouden voer-

ledenen tiden, vut alrehande hanteringen die de voerscreven Joncker ende myn Heere van Assche, zyn vader saliger gedachten, met Clause Colenzone voerscreven tsamen gehadt hebben, gelyc hy dat met gescrifte int lange overgegeven ende verclaert heeft, waerop myn Jonckere van Assche voergenoemd weder geantwoort heeft met gescrifte, meynende dat hy in Clause voerscreven niet gehouden en is, meer hoopt ende meynt als men alle zaken met bescheide ten goeden gronde ende ter goeder trouwen verstaen woude, dat Claus Colenzone voerscreven vele meer in hem gehouden soude zyn, by vele redenen ende onderwyse in sinen gescrifte ende verantwoerden begrepen, die hy oic overgaf, van welken geschille voerscreven de voers. partien te beyden ziden hen des geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert hebben in ons viere seggeren hierna bescreven, te wetene Costen van Coelputte ende Janne van Halmale, als aen myns Jonckeren van Assche zide, ende Janne van Ursele ende Willeme van den Werve, aen Claus Colenzoens zyde, so wes wy viere voergenoemd eendrachtelic daeraf doemen ende seggen selen, dat zy dat te beiden ziden goet, vaste ende gestade houden selen, so hebben wy IIII seggeren ende keerslude voerscreven, ter liefden ende begheerten van beiden partien voergenoemd, dat also aengenomen, ende hebben alle haer bescheit ende bethoen te beyden ziden gehoert ende gevisiteert, so seggen wy, in den iersten, dat alle alsulke gebreke, schulde oft achterstelle als zy deene aen den anderen van beyden voerscreven partien toten dage toe van heden in eeniger manieren gehadt mochten hebben, in wat vuegen dat geweest mocht zyn, dat dat al doot, quite ende te nieute zyn sal, sonder daerinboven in toecomenden tiden zy oft huere nacomelinge deen den anderen daeraf eenich moeysel te doene oft aensprake in eeniger manieren. Behoudelic, dat de voerscreven Claus Colenzone ofte zyn nacomelinge de voers. XXIIII cronen lyftochtrenten ende de voers. V ryders erfliker renten na vuytwysen zynre brieven behouden selen, ende die van nu voerdane bliven heffende telken termine als die voerdane, na vutwysen der scepenenbrieve voerscreven, verschinen selen, met deser condicien dat myn Jonckere van Assche, Jouffrouwe Cornelie, zyn wittige gesellynne, oft huere nacomelinge de voerscreven XXIIII cronen lyftochtrenten altyt,

wanneert hen gelieven sal, af selen moegen lossen ende quiten elken penninc met x penningen ende met verscenender renten, ende dat zy oft haere nacomelinge de voerscreven v riders erfliker renten af selen moegen lossen ende quiten bynnen x jaeren naestcomende, ende niet daer na, elken penninc met xiiii penningen ende met verscenender renten.

Anno xlv, xxiii dage Septembris, so geloifden de voirs. partien in presentia van Jan van der Ryt, Burgermeester, ende Pieter Bode, Scepene, ende seggeren voirscreven, tvoirscreven seggen ende vuytsprake van weerden te houden tallen dagen, ende begheerden dat men in der stadregister stellen soude, etc.

H. de Monte.

---

24 September 1445.

Heer Vrank van Borssel, Graaf van Oostervant, verklaart, bij monde van zijne gevolmachtigden, het geld niet te willen aanvaarden, dat, ingevolge zekere vonnissen gewezen tusschen hem en de Heeren van Hoogstraten en van Wesemael, op stadswissel was gesteld. (1)

fol. 93. Int jaer Ons Heeren m cccc xlv, opten xxiiii^sten dach van Septembri, quamen voere Burgermeesteren ende Scepenen van der stat van Antwerpen Meester Gielis van Wissekerke, docteur in loy, ende Jan Ruychrock, als gedeputeerde des edelen ende vermoegenden Heeren Vrancx van Borssel, Greven van Oistervant, etc., begheerende aldaer gelesen te wordene alsulken een vonnisse als voirmaels in den jaere xiiii^c xxxvii, opten xxvi^sten dach in Novembri, by Scepenen van Antwerpen, hueren voirsaten, gewyst hadde geweest tusschen wylen Heeren Janne van Kuyck, Heeren van Hoechstraten, ter

(1) *Zie ook* Antw. Archievenblad, *Deel* xxix, *blz.* 13.

eenre zyde, ende Heeren Floryse van den Abeele, Riddere, ende den voirs. Meesteren Gielyse van Wissekerke, als gedeputeerden des voirgenoemden Greven van Oistervant, ter andere, begripende dat de voirs. gedeputeerde de somme van penningen, daeraf hen de voirs. wylen Her Jan van Kuyck doen aengesproken hadde, brengen souden oft doen brengen ende setten in der stadwissel, ende dat die aldaer soude bliven rustende tot aen der tyt dat de voirs. Her Jan van Kuyck den voirgenoemden Greve voldaen soude hebben van allen voirwaerden, na inhoudt des scepenenbriefs daer hy hem inne verloeft hadde, etc., ende alsulken een vonnisse als onlancx, te weten opten yersten dach van Junio lestleden, by henlieden gewyst wart tusschen Gielise van Pulle den jongen ende Wouteren Otters, als gemachtichden ende van wegen des edelen Jonckeren Jans, Heeren van Wesemale, etc., ter eenre zyde, ende den voirgenoemden Meesteren Gielyse van Wissekerke ende Janne Ruychroc, als gemachtichden ende van wegen des voirgenoemden Greven van Oistervant, ter andere, begripende dat de voirs. Greve van Oistervant, opdat hem geliefde, te hemwaerts soude moegen trecken de voirs. somme van penningen, gedragende omtrent xiiii^{c} Pieters, behoudelic dien, dat die den waerborge afslach doen soude na gemeynen lantcoep van den commere die noch af te doen was, ende oft den voirs. Greve de voirgenoemde somme alsoe niet en geliefde te aenveerdene, dat die dan alnoch soude bliven staende opten wissel, na inhoudt van den voirgewysden vonnissen, etc. Na denwelken de voirs. Meester Gielis van Wissekerke ende Jan Ruychroc, in den name als boven, thoenden ende seyden, dat de voirgenoemde Greve niet gesint en was de voirs. somme van penningen te henwaerts te trecken op alsulken condicie als tvoirs. leste vonnisse in synen yersten particulen begrepen heeft, maer dat hy bleve by der clausulen in denselven vonnisse voirt begrepen, te wetene dat de voirs. somme van penningen blive staende opten wissel na inhoudt van den bovengeruerden voergewysden vonnisse. Behoudelic allen voeregewysden vonnissen, brieven, boecken ende terminacien in huerer volder macht ende van weerden. Hier waeren by ende over Willem van den Wyngaerde, Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Claus van den Werve, Peter Reyners, Jan

van Ranst, Willem Lammenssone, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Peter Bode, Willem de Moelnere ende Willem Douwe, Scepenen op dien tyt.

---

20 October 1445.

Belofte van betaling gedaan door Hendrik Lonys en zijne consoorten aan de gebroeders du Boucquiel.

fol. 93 v°. Int jaer Ons Heeren M. IIII^{c} ende XLV, XX daghe in Octobri, geloefden ende swoeren lyflic aen den Heyligen Heinric Lonys ende Katline Heyligen, syn wyf, Jan Bertels ende Magriete Lonys, syn wyf, ende Claus Tols, geseten te Herentals, in presencien Willems van den Wyngaerde ende Jans van der Ryt, Burgermeesteren, te betalene Janne, Godevaerde ende Mertine du Boucquiel, gebroederen, oft den brengere van den scepenenbrieve, sesse jaer lanc geduerende elcx jaers XXV overlantsche kuervorsters Rynsche guldene, na inhoud desselfs scepenenbriefs, die zy den drie voirgenoemden gebroederen bekent hebben ten jaere ende dage voirgenoemd, dat wel inhout ende verclaert, behoudelic den voirs. scepenenbrief in zynre macht van der resten, na den VI jaeren voirscreven.

P. DE VOIRDA.

---

8 November 1445.

Instelling van den Maandagschen Raad.

fol. 95 v°. Ter bewaernissen ende vorderingen van ons genadichs Heeren sHertogen heerlicheit ende ten besorge van den

lande ende oic van den rechten ende policien van der stad van Antwerpen, soe is geordineert ende overdragen by Burgermeesteren, Scepenen ende Raedsluden der voirs. stad van Antwerpen, dat men voirdane alle weken, des Maendaeghs voere der noenen, in den raide van derselver stad handelen ende beleyden sal alderhande zaken aengaende der heerlicheit ons genadichs Heeren, den palen van den lande ofte den rechten ende policien zynre stad voirgenoemd ende anders egheene, ende dat men opten voirs. Maendach gheenderhande partyen van bynnen noch van buyten ontbieden, bescriven, noch in der raetcameren ontcommeren en sal, het en ware dat de heerlicheit ons genadichs Heeren oft trecht van den lande oft de policie van der stat voirs. daermede gemeyngt waren.

Ende omme de voirs. ordinancie ende overdrach voirdane onverbreclic gehouden te wordene, soe is voirt overdragen ende gesloten, dat alle de Wethouderen die totten dagelicxen raide van der voirs. stad behoiren, te wetene Burgermeesteren, Scepenen, [Rentmeesteren] (1), Raetsliede, Thoendere, Secretaryse [ende Griffier] (1), opten voirs. Maendach gehouden zullen zyn te raide te comene, alsoe verre als zy zyn op twee milen omgaens der voirs. stad, het en ware dat zy gedeputeert waren met laste van der stad wegen, oft dat zy kenlike nootzake bethoenen consten van zieckten oft andere, daermede de Burgermeesteren ende de meestendeel van den voirs. Wethouderen content ende te vrede waren, ende wie de contrarie hieraf dade, soude verbueren telken male, te wetene elc van den Burgermeesteren, Scepenen, Thoendere ende Secretarysen, [Griffier] (1), VI groete, ende elc van den Raidslieden sesse groete, ende insgelycx zullen de knapen van der corter roeden gehouden zyn te comene voere de raetcamere ende aldaer te blivene, verbeydende de bootscapen die men hen bevelen sal te doene, elc opte verbuerte van sesse groeten.

Item, dat opten voirs. Maendach, [vutgenomen alst gheboden heilichdach is] (1), eenyegelyc van den voirs. Wet-

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn later bijgevoegd.*

houderen in de raetcamere comen ende zyn sal eer de clocke neghen geslegen sal hebben opter stadhuys, opte verbuerte als boven, te wetene elken van den Burgermeesteren, Scepenen, Thoendere ende Secretarysen VI groeten, ende elken van den Raedslieden sesse groete, behoudelic dien, dat nyement daeraf gecalengiert en sal moegen worden, alsoe verre als hy bynnen der voirs. raetcameren is eert negen uren geslegen is metter clocken van Onser Vrouwenkerke, ende de knapen van der corter roeden sullen moeten comen een ure te voren, te weten te acht uren, op aventuere oft men se yevers te seynden hadde, opte verbuerte, wie van hen daerinne gebreclic waere, van sesse groeten telken male.

Item, dat nadien dat de [misse gedaen] (1) ende de raetcamere gesloten sal syn, de voirs. Wethouderen, [te wetene Burgermeesteren, Scepenen, Raedslude, Thoendere, Secretarise ende Griffier] (2), deen gelyc den anderen bliven zullen bynnen der voirs. cameren, sonder wt noch inne te gane omme yemende buyten te sprekene, het en waere dat yement van hen woude gaen in de pissine etc., oft dat hy nootzakelic buyten te doene hadde, dwelc hy soude te kennen moeten geven ende consent daeraf hebben, oft anders soude deghene die contrarie dade, verbueren telken male drie groete, ende oft deghene die alsoe wt ghinge terstont niet wederinne en quame, maer enwech bleve sonder redene te thoenen, soe soude hy noch verbueren drie groete.

Item, dat de knapen van der corter roeden na [dat de misse gedaen ende] (3) de raetcamere gesloten sal syn, gheenrehande persoenen, die totten Raide niet en behoeren, bynnen en zullen laten comen, noch gheenrehande bootscapen van buyten innebringen, het en ware dattet der heerlicheit ofte den rechte van den lande ofte der policien voirs. aencleefde,
fol. 96. opte verbuerte van drie groeten telkenmale dat de contrarie geschiede, wtgescheiden prelaten, goeden edelen mannen ende gedeputeerden van goeden steden, dat men daeraf de bootscap

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door* : de voers. clocke geslaen ende de misse gedaen.

(2) *Later bijgevoegd.*

(3) *Deze woorden zijn doorgehaald.*

binnen sal moegen doen ende oic alle seyntbrieve van buyten inbrengen sonder verbueren.

Ende alle de voirs. verbuerten die vallen zullen moegen, soe verre die toecomen by der absencien van yemende, sal men nemen van den yersten gereeden gelde dat denghenen (diet verbuert sal hebben) comen sal van der stad, ende soe verre die gebueren by anderen zaken boven geruert, soe sal men se terstont betalen eer men eenige andere zaken doen sal, ende geven die in handen van eenen Burgermeester, die daeraf bewys doen sal ten goetdunckene van den Wethouderen voirs.

Dese ordenancie ende overdrach waren gemaect ende gesloten int jair Ons Heeren als men screef M CCCC vivenviertich, opten achtsten dach van Novembri, by Willeme van den Wyngaerde ende Janne van der Ryt, Burgermeesteren, Janne de Coninc, Clause van den Werve, Peteren Reyners, Janne Noyts, Janne van Ranst, Willeme Lammenssone, Michiele Kiekens, Clause Wynricx, Peteren Bode, Willeme de Moelnere ende Willeme Douwe, Scepenen, Janne de Bock, Andriese Behagelaerts, Jan Slinger, Jan van Woelputte, Jacope van der Heyden, Willeme Zwanaert, Janne van Wesele, Mertene Ghysels, Peteren de Wagemakere, Thomase Bac, Janne van Doirne ende Janne Schilleman, Raetsliede op dien tyt.

1 December 1456.

Van Bamisse tot Paesschen toe ten IX huren, ende van Paesschen te Bamisse toe ten VIII huren, ende wie buyten der stat is, sal een ure respyts hebben sonder verbueren. Gesloten anno LVI, prima Decembris.

---

12 November 1445.

Jan Wiel, voerman van Gulik, belooft het bewijs te leveren van den aankoop, door hem gedaan, van eenen wagen en acht paarden, waarop Peter van Crocht beslag heeft gelegd.

fol. 94. In den jaere Ons Heeren XIIII^{c} XLV, XII dage in November, soe geloifde ende zwoer Jan Wiel, voerman vuten lande van Gulick, met opgerechten vingheren by gestaefden eede lyflic ten Heiligen, dat hy tusscen dit ende Kersmisse naestcomende tAntwerpen vore de Heeren van der Wet brengen ende thoenen sal goede brieve van certificatien, onder der stadzegel van Aken, van dat hy alsulken waghen ende VIII peerde, als Peter van Crocht alhier metten rechte heeft doen commeren ende rasteren, bynnen der stad van Aken jegens Herman Zeelandere, sinen swagher, dueghdelic gecocht heeft, denselven wagen ende peerde comende van Colen waert, ende dat hy die denselven Herman wel ende wittelic betaelt heeft met sinen properen penningen, sonder argelist. Ende waert dat hy de voerscreven certificatie bynnen den voers. tyde niet gebrengen en conste, soe geloifde hy bi den voers. eede te Kersmisse naestcomende den voers. waghen ende VIII peerde hier tAntwerpen weder te leverne, in derselver commeringen dat zy nu syn. Present Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Claus van den Werve ende meer andere Scepenen.

---

19 November 1445.

Verzoening tusschen Jan van den Broeke en Jan de Walsche.

fol. 95. Also zekeren twist vuytstaende heeft geweest tusschen Janne van den Broeke, van Loenhout, met zynre medepartien, ter eenre ziden, ende Janne de Walsche, ter andere, oerspronc

hebbende mids dien dat de voers. Jan de Walsche zekere waerschouwebrieven gescreven soude hebben aen den voers. Janne van den Broeke, overmits zekere misgryp ende achterdeel dat Jan van den Broeke, des voers. Jans vader, voertghekeert hadde jegens Jannes van Mynderhout, des voers. Jans de Walsche oudervader, daeromme dat hy hem in der hachten heeft doen leggen, te dien eynde dat hy versekert mochte worden van sinen live etc., daeraf zy hen aen beiden ziden gesubmitteert hebben in de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, die gesloten hebben eenpaerlic voer haer vuytsprake: In den yersten, de voers. twee personen, te wetene Jan van den Broeke ende Jan de Walsche wittelic verzoent van allen zaken, twisten ende questien, welkerhande die wesen moegen, die zy tot malcanderen te seggen gehadt moegen hebben tot opten dach van huden, ende misdade de voerscreven Jan de Walsche den voergenoemden Janne van den Broeke hierinboven yet, ofte oic dede yet misdoen ofte raedt of daet daertoe ghave, in wercken oft in woorden, het ware by hemselven ofte yemande van sinen wegen, dat soude wesen op zoenbrake ende vredebrake. Ende dies so sal hy hieraf sinen eedt doen eer hy vuyter hachten comen sal. Sonder fraude oft argelist. Dit was gedaen anno XLV, XIX dage in Novembri, ende terstont ten jaere ende dage voers., so dede hy sinen eedt in de volle banc, in presencien Jans van der Ryt, Burgermeester, Jans van Ranst, Willem Lammens, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Peter Bode ende Willem de Moelneere, Scepenen.

---

20 November 1445.

Uitspraak in een geschil rakende de nalatenschap van Matthijs Hillegheers tusschen zijne erfgenamen en zijne weduwe.

Also zekere geschille vutstaende waeren tusschen Mathys Hillegheers, tymmermans, erfgenamen, ter eenre ziden, ende fol. 95.

Lielwych, Pauwels Kliekaerts dochter, zyn wittich wyf wilen, ter andere, oerspronc hebbende omme der makingen wille van haeren huyse metter brouwerien ende haerre toebehoerten, gestaen opt Cleyn Scheldeken, tusscen Wouters Backers huys, aen deen zide, opten hoec van der straten, ende want de huysinge voers. strect oic achter de huysinge Wouters Backers voerscreven, daeraf dat eensdeels Mathys voers. geplogen heeft te verhuerne, daerane dat derfgenamen voers. hoopten dat Lielwych haer tocht niet behouden en soude noch oic aen den alaem van der brouwerien, dies zy de contrarie meynde, vuyt crachte van haeren scepenenbrieve van der makingen voers., daeraf zy hen aen beiden ziden gesubmitteert hebben in de Burgermeesteren, Scepenen ende Raede ende erfscheiders der stad van Antwerpen hieronder bescreven, die alle bescheidt yerst geaenhoert, gesloten hebben voere haer vuytsprake, dat Lielwych voers. sal behouden haer tocht aen de huysinge ende brouwerie voers. na vutwisen haers scepenenbriefs, also verre als Mathys Hillegeer ende zy in geheelen bedde die te besitten plagen, ende dandere aengedeylte, dat zy tsamen te verhueren plagen ende desgelycx den alaem van der brouwerien, daerinne so sullen derfgenamen half gerecht wesen gelikerwys zy zyn in dandere haeflike goede, sonder haer eenich voordeel daerinne te hebbene ende voerdane gelikerhant verhueren. Sonder argelist. Dit was gedaen XX dage in Novembri anno XLV[to]. Present Willem van den Wyngaerde ende Jan van der Ryt, Burgermeesteren, Peter Reyners, Jan van Ranst, Willem Lammens, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Peter Bode, Willem de Moelneere ende Willem Douwe, Scepenen, Meester Claus van den Eynde ende Pieter de Beere, erfscheiders.

---

27 November 1445.

Beslissing nopens de uitvoering van het testament van Meester Joos Peterssone.

fol. 96. Want langen tyt eene questie ende zekere geschil gehangen

heeft tusschen Peteren van Toilzende, Willeme van den Gruythuyse ende hoere medeerfgenamen van Joese van Toilzende, ter eenre zyden, ende Janne van Tolzende, voere hemselven ende voere zynre nichten, die hy hierinne vervinc, ter andere zyden, toecomende ende spruytende van zeven noblen Vlems die Meester Joes Peterssone wilen, Canonick in Onser Vrouwenkerke tAntwerpen, beset ende gegeven hadde, met eenen testamente, in zynen utersten wille Gheertruyden, zynre suster, hoere leefdach lanc te houdene ende die te gebruykene, met alsulker condicien in den voirs. testamente begrepen, te wetene dat die wederomme comen ende keeren sullen, na hoir lyf, toten rechten hoiren ende erfgenamen etc. Ende omme alle processen, gedinghen, questien ende geschillen te scoudene ende die te wederstane, soe zyn de voirs. partyen hen verwillecoert te blivene in Borgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen met hoeren vryden, eygenen wille tonderhoudene ende te volvoerene onderlinge wes de goide Heeren met hoeren goetdunckene vuytspreken ende termineren sullen, gelyc men terminacien ende vuytspraken der Heeren sculdich is tachtervolgene, soe hebben Borgermeesteren ende Scepenen geraempt, geordineert ende getermineert voere hoer beste ende dnaeste, omme alle de voirscreven gescillen ter neder te leggene ende de voirs. partyen te veraccorderene, aengesien de gescriften over beyden zyden, scepenenbrieven oft anders ende van al des voere hen comen is, dat Peter van Tolzende voirscreven, Willem van den Gruythuyse ende alle andere, die aen der succesien van Joese van Tolzende gedeylt hebben, jaerlix besorgen selen ende goide scepenenbrieven daeraf verlyden, bekennende sculdich wesende Janne van Tolzende ende Magrieten, zynre nichten, twee Vleemsche noble erflic op alle die sel.... (1) ende terminen verschinende, waeraf dierste rente te Kerssavonde naest toecomende ..... (1) verschinen sal, gelyc den scepenenbrief, denwelken dexecuteurs Gertruyden verleden ...... (1) voirscreven VII noblen, wel begrypt ende verclaert. Ende, mids desen, soe seggen de Heeren ...... (1) partyen wel ende minlic quite, wel vereffent

(1) *Twee of drie woorden verdwenen.*

ende gesleten van allen questien ende geschillen .... (1) voirgenoemd van achterstelle van allen anderen sculden van penningen, die de voirscreven Jan van Tolzende .... (1) heeft, tachter oft in gebreke geweest heeft oft wesen mochte van der successien Heeren Joese .... (1) manieren. Gedaen int jaer M CCCC XLV, XXVII dage in Novembry.

P. DE VOIRDA.

---

23 Januari 1445 (1446).

Bekrachtiging van een hoofdvonnis door het Magistraat van Antwerpen aan de Wethouders van Weelde gegeven, in een geschil tusschen Jan Fyers en Jan van Brouchoven.

fol. 97. Tusschen Janne Fyers, ex una, Janne van Brouchoven ende Mathys van Aerle, als borge, ex altera.

Vut dien dat seker questie ende geschillen opverstaen waeren omme des hootvonnissen wille dat de Schoutet ende Scepenen van Welde gehaelt hadde tusschen Janne Fyers, als aenleggere, ende Janne van Brouchoven, als verwerdere, op welc hootvonnisse Mathys van Aerle, als borghe van Janne van Brouchoven, alrehande punten ende articulen geliefde te producerene in contrarien van dien opt thootvonnisse voere geruert etc., daerop de voirs. Jan Fyers antwoirde ende ten slote begerde, dat hy hem aen thootvonnisse, dat de Heeren van Antwerpen ghegeven hadden ende oyc aen de termynacie die deselve Heren tanderen tyden daerop noch getermineert hadden, volcomelic hilt ende daeraf niet en stont te gane, ende gelyc zy oyc dat den Schoutet van Turnout oft zynen Stedehoudere tot Weelde ende den Scepenen

(1) *Twee of drie woorden verdwenen.*

aldaer gescreven hadden, soe hebben de voirnoemde Burgermeesteren ende Scepenen hen daerop rypelic bedacht ende met voirsienicheyden voere eene termynacie daeraff vutgesproken, dat zy navolghich willen syn ende bliven by hoeren hootvonnisse ende termynacie tanderen tyden daerop ghegeven, ende hebben doen bescriven den Schoutet van Turnout, zynen stedehoudere tot Welde ende den Scepenen aldaer, hoere entlicke meyninghe ende verclaeren in der manieren den brief hierna volgdt dat vutwyst ende verclaert, dwelc zy voirt bevolen hebben dat ment in der stadregister stellen zoude. Eerbaere lieve Vriende, achtervolgende der handelingen die op thootvonnisse dat tusschen Janne Fyers ende Janne van Brouchoven, tanderen tyden van U by ons gehaelt, op welc nu cortsweegs Mathys van Aerle als borge weder daerop vervolghdt heeft met alrehande redenen hem daertoe porrende, soe hebben wy dairop met voirsienicheiden ende rypen raide ons wael bedacht ende syn volcomelic daerop gesloten, dat wy alnoch aen U scriven, ende dese werff voere al zeere ernstelic begeren ende versueken, dat ghy terstont, aengesien des briefs, soe vele doet, dat Janne Fyers volschie tgheent dat thootvonnisse na aensprake ende verantwoirden gewyst heeft, ende dat de voirnoemde Jan van Brouchoven oft Mathys van Aerle de borge oplegge ende betale den voirnoemden Janne Fyers alsoe vele als de voirs. Jan Fyers in synre aenspraken genoemt ende bedingdt heeft, oft zynen goeden moet daeraf hebben, nietjegenstaende alle alsulken vervolgh als de partyen ennichsyns daerop ter contrarien vervolghdt moigen hebben, totten daige toe van heden, wetende oft hierinne ennich gebreck viele ende wy meer daeromme vervolgdt worden, dat wy dan daerinne alsoe versien sullen in bewaernisse van onsen hootvonnisse tot eenen excemple dat alle andere hen voirtane van gelicken sullen moigen weten te wachtene. Voirtane als van den costen, die ghy twee uwere Scepenen gedaen hebdt in der manieren ghy ons dat by gescrifte hebdt laten blycken, soe is ons verclaeren, dat deghene die U begert ofte te werke gestelt hebben, hetzy de Schoutete oft ennich van den partyen, uwen cost betalen sal oft uwe ghemoede hebben. Eerbaere lieve Vriende, hierinne alsoe doende als daertoe behoirt ende voere gheroert staet

ende des en wilt niet laten op alsoe lief als wy U syn. Onse Heere God sy met U. Gescreven XXIII dage in Januario anno XLV^to.

DE STAD VAN ANTWERPEN.

Eerbaeren onsen lieven Vrienden den Schoutet van Turnout oft zynen stathoudere te Weelde, ende den Scepenen aldaer ende elken van hen bisundere.

---

26 Januari 1445 (1446).

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Jan van Uden en Hendrik van Marennen over het bezit van tgoed te Dygheem, *gelegen te Wyneghem, met bijhoorig stuk.*

fol. 96 v°. Want zekere geschille vutstaende waeren tusscen Janne van Uden, ter eenre zyden, ende Henric van Marennen, ter andere, oerspronc hebbende omme eenre hoeven wille gelegen te Wynegheem, geheeten *tgoet te Dygheem*, met zynre toebehoerten, dwelke goet de voers. Jan vuytgegaen is met Loevenscen brieven ende dat Henric voers. in den name van Lysbetten van Uden, sinen wittigen wive, gecalengiert heeft van naerderscapen, daeromme dat Jan voers., gemerct zekere redenen hem daertoe porrende, hem getrocken heeft voere den Cancellier ende Raedt ons genedichs Heren sHertogen van Bourgongnen ende van Brabant etc., daer hen geantwoert wart, dat zy gaen souden by haeren naesten vrienden ende magen ende onderlinge mynnelic dachvaert houden omme hen mitsgaders te vereenigen, so zyn zy, opten dach van huden, nedergeseten in der stad van Antwerpen, bynnen Claus Colenzoens huyse, ende hebben hen eendrachtelic gesubmitteert in Clause Colenzone voergenoemd, Wouter Breem, Onder-Schoutet, Janne ende Henricke van Mechelen, gebruederen, haeren vrienden, die alle bescheit aen beiden ziden

yerst aengehoert synde, haer vutsprake gesloten hebben in der manieren hierna verclaert : Te weten is, dat de voers. Henric tgoet voergenoemd terstont aenveerden sal metten commere die daer vuytgaet, gelykerwys Jan voers. dat voere Heere ende hof vuytgegaen is ende Henric daerinne gegoet heeft, ende dies so sal Henric Janne voers. totten LXX ₶ groten, die hy te hemwaert heeft, noch betalen C ende XCVI ₶ groten Brabants eens terstont ofte die onderhouden tot Sinte-Jansdage naestcomende, ende daertoe alsdan betalen noch X ₶ groten eens, ende dies so en sal Henric dit gelt Janne voers. niet laten comen in sinen handen, maer sal dat brengen in den handen van den vier seggers voers., als zyn naeste vriende ende magen, omme te beleggene aen lyfrenten, in der besten vuegen ende vesticheit dat zy dat konnen gedoen, ten besorge van Janne van Uden, haeren neve voers. Dit was gedaen XXVI dage in Januario anno XLV.

Anno et die pretactis, ter begheerten van den seggers ende partien voirs., so wert dese vuytsprake voirs. in der stadregister ghestelt. Present Jan van Rythoven, Burgermeestere, Coelputte ende Elst, Scepenen.

H. DE MONTE.

Anno et die pretactis, ter begheerten van partien ende in presencien van den Heeren Jans van Rythoven, Burgermeester, Coelput ende Elst, Scepenen voirs., ende oic ter presencien van Wouteren Breems, Onder-Schoutet, voere Wydemaers, so wert my bevolen in den register te stellene dinhoudt van eenre cedulle, also hierna van worde te worde volght :

Item, men es schuldich Claus Colensone van III ½ jaere IIII ₶ ouder groten jaerlicx, dair laetste af verscheen in Decembri XLIIIII, valent XXXV ₶ Brabants.

Noch es men denselven schuldich jaerlix XXV cronen, somma LXXV cronen van III jaeren, daer het laetste af verscheen in April XLIIII, valent, te V scellinge III deniers Brabants de crone, XIX ₶ XIII scellinge IX d. Brabants.

Noch es men denselven Claus tachter twee heergeweden, XXVI ryders, valent VIII ₶ II scellinge VI deniers Brabants. Somma van al LXII ₶ XVI scellinge III deniers Brabants.

Hierop heeft Claus ontfaen by Heynric Lowycx, Rentmeester te Herzelt, C saluyten, valent XXX ₶ Brabants. Aldus blyft men Clause, in Januario anno XLV, XXXII ₶ XVI scellinge III deniers Brabants. Ende den cost van den brief altyt ter goeder rekeninge.

Ende dit gheloifde de voirs. Heynric Lowycx, Rentmeester te Heerzelt, den voirs. Claus Colensone te betalene bynnen der Bamismerct van Antwerpen naestcomende. Present den Heeren voirs. ende dit gheschiede voere Wydemaere.

H. DE MONTE.

---

14 Februari 1445 (1446).

Uitspraak in een geschil tusschen Arnout Luydincx, ter eene, en Beatrix van Pulle, weduwe van Wedemaar van Kuyck, en Elisabeth van Kuyck, hare dochter, ter andere zijde, betreffende den windmolen van Wilmarsdonck.

fol. 97 vo. Vuyt dien dat seker questie ende gheschille opverstaen waeren tusschen Aerde Luydincx, ter eenre zyden, ende Jouffrouwen Beatrys van Pulle, weduwe wilen Wedemaers van Kuyck, ende Jouffrouwen Lysbetten van Kuyck, horer dochter, ter andere, toecomende ende spruytende omme der wyntmolen gestaen tot Wilmersdonck, in welken gheschille de voirs. partyen soe verre gekomen waeren, dat zy van hoeren gebreke in aensprake ende verantwoirden comen syn in den rechte, ende nadien soe vele beyde voirs. partyen gedaen hebben, dat zy hoirs geschils van al tot alle hen gesubmitteert ende met hoeren vryen eygenen wille gekeert

hebben in der ordinancien ende vutspraken van den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, soe wes deselve daerinne termyneren ende vutspreken sullen, dat tallen tyden goet, vast, gestentich ende van werden houden sullen, in alle der manieren oft metten vonnisse gewyst waere, ende want wy, aensiende de voirs. gheschille ende de handelinge daeraf, ende oyc dat de voirs. partyen hen des in ons ghekeert hebben ende ghebeden, dat wy se sliten wilden, soe syn wy gheneyght eenenyegeliken te helpen vereenighen in alsoe verre wy souden connen ende moigen, ende hebben ons op de voirnoemde gheschillen ende des daeraen cleeft rypelic beraden ende met voirsienicheiden daerop bedacht, ende syn overcomen ende gesloten ende voere eene termynacie dat vutgesproken in der manieren hierna verclaert: Te wetene, soe sal de voirnoemde Aerdt Ludinck hebben ende behouden de voirs. wyntmolen tot Wilmaersdonck, met alle hoerder toebehorten, alsoe sy nu staet ende metten voircommere dier opstont ter tyt ende wilen doen de voirnoemde Aert Ludinck deselve molen yerst aenveerde, dats te wetene den Heyligen-Geest van Orderen XI viertelen rogs erflic, ende den Heiligen-Geest van Wilmersdonck XII viertelen rogs erflic, ende des soe sal de voirnoemde Jouffrouwe Beatrys van Pulle ende Jouffrouwe Lysbet van Kuyck, hoere wettige dochter, oft hoer erfgenamen, jaerlix hebben ende behouden vierdalf zister rogs tsjaers erflikere renten opte voirnoemde wyntmolen, verschynende jaerlix tOnser Vrouwendage Lichtmisse, ende te leverne tAntwerpen metter Antwerpscher maten, ter stede ende plaitssen daert de voirnoemde Jouffrouwe oft hoere nacomelinge liefste sullen hebben, met condicien dat de voirs. Aert Ludinck oft zyn nacomelinge dese voirs. vierdalf zister rogs tsjaers erflickere renten altyt af sullen mogen lossen ende quyten tot horer goeder moeten, elc zister rogs erflic daeraf met X ℔ groten eens alsulken gelt als ten dage van der afquitingen gemeenlic binnen Antwerpen in borsen gaen sullen, ende altyt een zister rogs erflic te male ende niet min mer meer, opdat hen gelieft, ende met verschenender renten. Item, voirdane als van der achterstelle van den molstre die van der wyntmolen gecomen es, daeraf soe sal de voirnoemde Jouffrouwe van Pulle ende Jouffrouwe Lysbet, hoere dochter, ongelast

bliven omme den voirs. Aerde Ludinck yet af te gevene, ende des en sal de voirnoemde Arnt Ludinck oic niet gheven oft gehouden syn van der reperacien die ennichsyns aen de voirs. molen ghcledt mach syn, het en waere dat ennighen cost van reperacien aen de voirs. molen gedaen waere sent Kerssavont lestgeleden, ende des soe sal de voirnoemde Arnt Ludinck hebben den molster die van Kerssavonde herwaert gevallen es, ende niet voirdere. Item, van alsulken houte als onder de molen oft daerontrent leegdt, dat den voirnoemden Jouffrouwen toebehoirt ende nu daer liggende hebben, dat sal de voirnoemde Arnt Luydinc hebben, by pryse van wercluden dies hen verstaen, opdat hen ghelieft. Ende mitz desen soe seggen wy de voirs. persoenen van allen hoeren geschillen die ennichsyns omme derselver molen wille oft dat daeraen cleven mach tot eeuwigen dagen verlyct, ghescheiden ende gesleten, ende soe wie hierjegens dade, alsoe dicke als dat geviele, dat dadt altyt jegen tvonnisse wesen zoude, nochtan altyt de voirnoemde termynacie ende vutsprake van werden ende in hoirder macht. Datum anno XLV[to], XIIII dage in Februario.

KAR.

---

17 Maart 1445 (1446).

Hendrik de Wou, borduurwerker, belooft de stad niet te verlaten alvorens hij zeker werk voor de Sacramentsgilde, in O. L. V. kerk, en voor Gijsbrecht van Wyct voltooid zal hebben.

fol. 98. Anno XLV predicto, XVII dage in Meerte, soe gheloefde ende swoer ten Heyligen Heynric de Wou, borduerwerckere, dat hy voere Sinte-Jansdage Baptiste naestcomende vuyter vryheit van der stad van Antwerpen niet gaen noch reysen en sal, hy en hebbe yerst volwrocht ende volmaect alsulken weerck aengaende der gulden van den Sacramente in Onser

Vrouwenkercke, als hy hier voirmaels bevoirwaert heeft jegens enigen van den regeerders van derselver gulden, ende oic alsulken werck als hy bevoirwaert heeft jegens Ghysbrecht van Wyct, sonder der regeerders ende Ghysbrechts voirs. consent. Ende by also dat hy ten daghe voirgenoemd de twee weercke voirs. niet en volwrocht en hadde, dat hy dan weder in der hachten sal gaen ende dair niet vuytcomen sonder consent van den regeerders ende Ghysbrechts voirs. Present Gielys Putoyr, Amman, die den eedt staefde, Coelput, Wyngaerde, Ryt, Wynricx ende Douwe, Scepenen.

---

23 Maart 1445 (1446).

Inschrijving van eenen open brief, d. d. 18 Maart 1445 (1446), waarbij Jan, Heer van Bergen-op-Zoom, zekere privilegien verleent aan de inwoners van Santvliet.

Alsoe als een seker tractact gemaect es tusschen den edelen fol. 98 vo.
Joncker Johan van Glymes etc., ter eenre zyden, ende den ingesetenen sdorps van Santvliet, ter andere, soe syn de voirgenoemde partyen by sekeren gedeputeerde, die zy tot beyden zyden daertoe gestelt hebben achtervolgende hoeren overdrage, gekomen bi der stad van Antwerpen, ende hebben eendrachtelic gebeden tselve hoere tractaet ende de hantvastingen die de voirgenoemde Joncker den voirgenoemden dorpe daeraf verleent ende gegeven heeft, dat men dieselve hantvastinge alhier in der stadregister stellen ende zetten woude ten hulpe ende memorien van beyden partyen, dwelc hen alsoe waert geconsenteert te doene opten XXIII^{sten} dach van Merte anno XLV^{to} na costume van scrivende sHoifs van Camerycke, van welken tractate ende handvesten de tenuere hierna volgdt van woirde te woirde aldus: Wy Johan, Heere van Berghen opten Zoem, van Glymes, van Opvelp ende van Brecht, doen cond ende kenlic allen denghenen die dese jegewordige letteren sullen zien oft hoeren

lesen, ende certificeren in der waerheit voere ons, onse oyeren ende nacomelingen, dat wy van sonderlingen gracien ende vrientscapen, die de goede lieden ende ingesetenen des dorps van Zantvliet onsen voirvaderen, zaliger gedachten, gedaen ende bewyst hebben, ende die wy hoepen, dat zy ons, onsen oyeren ende nacomelingen noch doen sullen, ende op tgoede toesegghen dat sy ons gedaen hebben van dat sy ons, onsen oyeren ende nacomelingen geredere betalinge doen sullen van onsen bamisschote, gedragende tsjaers erflic tot tweentwintich scellinge oudere groeten ende acht oude Ynghelsche, dan sy eene wile tyts hier te voeren gedaen hebben, denselven goeden lieden ende ingeseten des voirs. dorps van Santvliet ende den goeden lieden van Berendrecht, die geseten syn van der beken noertwaert ende bynnen ouden Santvliet, alsoe verre als zy mede gelden metten voirs. goede lieden van Santvliet int voirgenoemt onse bamisschot, gegonnen, ghegeven ende verleent hebben ende met dese onsen openen letteren gonnen, gheven ende verleenen alsulken punten ende privelegien van rechten voere hen, hoeren oyeren ende nacomelingen tot eeuwegen dagen te gebruyken, als hierna volgen: In den yersten, sullen de voirs. lieden ende ingeseten des dorps van Santvliet ende die van Berendrecht, geseten als voirs. is van der beken noertwaert bynnen ouden Santvliet, soeverre sy mede ghelden ende contribueren in onsen voirs. bamisschoete, ende hoere nacomelingen vry syn van hoeren eygenen goeden, bynnen onser havenen tot Berghen, van bakengelde, van straten oft wechghelde, ende desgelycx van veetolle bynnen onser stad van Berghen daeraf te geven, ende dat sy ende hoere nacomelingen van desen dage voirwaert vredelic gebruyken sullen der vroenten van der heyden gelyc de ingesetenen ons lants van Berghen ende niemants anders. Behoudelic den voirs. ingeseten van Berendrecht, wonende int oude Santvliet van den beken noirtwart, ende die wonen bynnen der vryheden van der thienden van Zantvliet, te lande ende te watere derselver vroente mede gebruyken sullen, soeverre sy mede ghelden ende contribueren in onse voirgenoemde bamisschot, ende niet anders; voertane geloeven wy Johan, Heere van Berghen opten Zoem etc. voirs., opte voirs. vroente te setten eenen schutter die de onvryde van der voirs. vroenten schutten sal op een broeke,

ende die geschut bringen in onsen dorpe van Putte, ende die de voirs. vroente van allen onvryden bevreden sal, alsoe verre in ons es. Behoudelic altoes dien, waert dat de voirgenoemde goede lieden ende ingesetenen des voirs. dorps van Santvliet, nu wesende oft die namaels wesen sullen, hen wederspannich maecten ons, onse oyeren ende nacomelingen, onse voirgenoemde bamisschot, in toecomenden tyden ende alle jaeren te betalene te Bamisse ofte tOnsere Liever Vrouwendage Lichtmisse daernaest volgende, denwelken dach van betalene wy hen van zonderlinge gracien ende tot hoere ernstighen beden daertoe gerelaxeert ende verlenct hebben, fol. 99. soe en sullen dan de voirs. pointen van vryheiden ende privelegien hen niet meer scade doen, noch hen van weerden bliven, mair sullen nochtans gehouden syn ons, onssen oyeren ende nacomelingen tvoirgenoemt onse bamisschot jaerlicx te betalene tot alsulken dage dat sy dat onsen voirvaderen, zaligher gedachten, betaelt hebben. Sonder argelist. In orcondscape der waerheit hebben wy Johan, Heere van Berghen opten Zoem, van Glymes, van Opvelp ende van Brecht, onsen segel hieraen doen hanghen. Gegeven opten achtiensten dach der maent van Meerte int jaer Ons Heeren als men screef duysent vierhondert ende vivenviertich, na costume des Hoifs van Camerycke.

---

28 Maart 1445 (1446).

Uitspraak in een geschil tusschen Meester Jan van Loen en de gebroeders Boudens, betreffende zeker land door eerstgenoemde uitgewonnen.

Opte geschille wtstaende tusschen Meesteren Janne van fol. 99. Loen, ter eenre zyde, ende Janne ende Heinricke Boudens, gebruederen, ter andere, toecomende ende spruytende wt dien dat de voirs. gebruederen calaengie ende stoirnisse gedaen hebben met ombehoirliken wegen, alsoe de voirs. Meester Jan seit, op zekere percheelen van beemden ende

van ceusele, die deselve Meester Jan met vonnisse ende met rechte voere Schoutet ende Scepenen van Tuernhout wtgewonnen heeft voere twee zister rogs erflic etc., dairomme de voirs. gebruederen, ter bede ende begheerten des voirgenoemden Meester Jans ende om hem te besorgene van fortsen ende gewoude, bescreven syn gewcest te comene by der stad van Antwerpen als de naeste hootstat daer de partyen onder geseten zyn, omme aldaer te seggene redene ende bescheit waeromme zy de voirs. calaengie ende stoirnisse gedaen hadden, soe hebben Burgermeesteren, Scepenen ende Raedsliede der voirs. stad van Antwerpen, nadat zy de voirs. partyen ende elke van hen gehoirt ende verstaen hadden in al tgene dat zy mondelinge ende met gescrifte seggen wouden ende allegeren, geappointeert ende wtgesproken, dat de voirs. gebruederen hen voirdane wachten souden eenige ombehoirlike stoirnisse oft calaengie opte voirs. goede te doene in eeniger manieren, ende oft zy meynden, alsoe zy genoech te kennen hebben gegeven, dat trecht dat tot Tuernhout gevordert is, anders dan behoirlic oft tot ombehoirliker plaetsen geschiet ware, dat zy dat met rechte vervolgen zullen moegen ende met beteren rechte te nyeute doen, opdat zy connen, ende dat recht insetten tusschen dit ende Sinxenen naestcomende sonder langere vertreck, ende dat de voirs. Meester Jan oft andere van zynen wegen de voirs. goede hantplichten ende gebruyken zullen ende de renten daeraf comende ontfaen, als zy verschenen zullen wesen, op goede borchtocht, omme daeraf restitucie te doene opdat hy met beteren rechte daer wtgewonnen werde; ende oft de voirs. gebruederen oft yemant anders van hueren wegen hierenboven eenige ombehoirlike stoirnisse oft calaengie daerop voirkeerden in eeniger manieren, dat souden de voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsliede wtrichten na gelegentheit der saken, omme eenenyegeliken exempel daeraen te nemen hem van gelycken te wachtene. Gedaen in de volle banc opten XXVIII[sten] dach van Meerte XIIII[c] XLV jair voere Paesschen.

---

8 April 1445 (1446).

Besluit van het Magistraat betreffende de regeling der nalatenschap van Lauwerijs Volkaert.

Vut dien dat seker questien ende geschillen opverstaen waeren tusschen Jouffrouwen Lysbetten Volkaerts, weduwe wilen Willems Gorters, ende Willem de Gortere, Jan, syn brueder, ende Jans van Voesdonck wyf, der voirs. Jouffrouwen Lysbetten Volkaerts wittege kynderen, ter eenre zyden, ende Laureys Volkaert, der voirs. Jouffrouwen Lysbetten brueder, ter andere, toecomende ende spruytende omme der goiden wille die wilen Lauwereys Volkaert doude met eenen scepenenbrieve van Antwerpen gegeven ende bewyst heeft ende sonder ennich wederroepen alle de onruerende ende erflike goide, welkerande die wesen mochten ende die hy na syn lyf achter hem laten soude, dat dieselve goide evengelyc gedeylt zouden worden van den voirs. Lauwereyse ende Joffrouwen Lysbetten, zynre zuster, sinen wittegen kynderen, met condicien ende voirwaerden waert dat sake dat ennich van den voirs. tween kynderen van live ter doot quame sonder wittich oeyr van sinen live comen zynde achter hen levende te latene, dat dan dies kynts gedeel van den voirs. goiden toecomen ende bliven soude opten ghenen van hen tween diere lancstelevende bleve, ende alsoe voirt vervolgende van oeyr te oyere, ende oft daerinne gebreck viele, dat dan deselve goide wederomme keeren, toecomen ende bliven souden optes voirs. Lauwereys ende Jouffrouwen Lysbetten svaders rechte oeyr ende erfgenamen ende nergens el, int welke de voirs. Jouffrouwe Lysbeth vernam, dat deselve goide vast vervremt warden, dat billicx alsoe niet schuldich en waere te geschiene, ende dat deselve hoir brueder alnoch sekere verschenen renten inne ende opgehaven hadde, die hoir tanderen tyden van hoirder oudermoeder ende moeder in der deylingen toegescheiden ende gedeylt waeren oft anderssyns te diversen stonden, ende partyen met meer anderen articulen ende punten in hoeren fol. 99 vo.

gebreke overgegeven, daerinne de voirs. Lauwereys in den yersten hoipt ende meynt, dat hy egheene saken gedaen en heeft, hy en heeft dat moigen doen, aengaende den scepenenbrief, mits den wederroepen dat de voirs. Lauwereys, syn vader, ende syn Jouffrouwe moeder met eenre codicillen wederroepen hebben; item, als van tgheene dat hy aen zynre zuster tachter moichte wesen by goiden onderwynde in deele oft in al, dat woude hy gerne dueghdelic hoir betalen tot redeliken dagen, ende voirtane in anderen gebreke die men bevonde dat hy schuldich waere van doen, alsoe verre sy hem insgelycx wederomme dade, van welken geschillen, heysschen oft aenspraken die de voirs. Willem de Gortere, als mechtich gemaect van der voirs. Jouffrouwen Lysbetten, synre moeder, de voirs. Willem ende Jan van Voesdonck, in den name van hen ende zynre huysvrouwen, ende Janne den Gortere, sinen brueder ende swager, ter eenre zyden, de voirs. Lauwereys Volkaert wederomme, ter andere zyden, deen totten anderen van alle saken, totten dage van huden, in ennigen gebreke moegen wesen, hen des geschils ende die gebreke ganselic, geheel, ongespleten ende sonder middel gesubmitteert ende gekeert hebben in Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, soe wes deselve daeraf vuytspreken, termyneren ende pronuncieren sullen, goet, vast, gestentich ende onverbrekelic houden sullen tallen dagen, voere hen ende voere hoere nacomelinge, sonder daerjegens te doen oft te doen doene by henselven oft by yemande anders van hoeren wegen, in eeniger manieren, op tverbont van hen ende van allen hoeren goiden gelyc ende in alle der manieren oft metten vonnisse gewyst waere, soe hebben de voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, ter begheerten ende beden van beiden partyen, de voirs. gheschillen aengenomen als
fol. 100. deghene die emmer altyt geneygdt syn goide eendracht te helpen voedene, ende oyc de gebreke by goiden onderwyse te helpen vereenigen, omme dat eenyegelyc hebbe billicx dat hem van goidswegen toebehoirt, hoerder beider bescheit, dat zy tot allen zyden hebben willen allegeren over in gescrifte genomen, woirde ende wederwoirde daerop van hen yerst gehoirt ende alle tghene dat hen gelieft heeft te willen seggene, hen rypelic met goiden informacien daerop bedacht

ende hoirder lieder overgegeven wail geviseteert ende oversien, ende syn daeraf overkomen eenre termynacien ende vuytsprake in der manieren boven verclaert. KAR.

In den yersten, soe sal de voirs. Lauwereys Volkaert Jouffrouwen Lysbetten Volkaerts, zynre zuster voirs., ende hoeren nacomelingen overgeven ende bewysenisse dairaf doen, daeraen zy ende hoere nacomelinge wail verwairt ende versekert sullen syn, XII ₶ groten Brabants gelts tsjaers erflikere renten, dewelke yerst verschinen sullen ende toecomen der voirs. Jouffrouwen Lysbetten oft hoeren nacomelingen alsoe schiere als de voirs. Lauwereys komen sal syn van live ter doot ende niet eer. Behoudelic dien, waert dat sake dat de voirs. Laureys Volkaert wittege gebuerte van nu voirtane vercrege van sinen properen live comen zynde achter hem levende te latene, dat dan de VI ₶ groten tsjaers erflikere renten van den voirs. XII ₶ groten tsjaers erflikere renten wederomme denselven oeyere toecomen ende bliven soude, ende alsoe verre de voirs. Lauwereys egheen wittich gebuerte alsoe achter hem en liete van sinen properen live comen synde, soe souden de voirs. XII ₶ groten tsjaers erflic volgen, na des voirs. Lauwereys doot, der voirs. Jouffrouwen Lysbetten ende hoeren nacomelingen in der manieren boven geruert. Behoudelic, waert dat sake dat de voirs. Jouffrouwe Lysbet ennich van hoeren kynderen van live ter doot quamen zonder wittich oeyr van sinen live komen zynde achter hen levende te laten, dat dan dies kynsgedeel toecomen ende bliven zoude opten ghenen van hen dier lancstelevende bleve oft op syn wettich oeyr van sinen live komen zynde, opdat zyns eer gebrake, ende waert oyc tsake dat alle de kyndere van live ter doot quamen sonder wittich oeyr van haerre eenichs live komende achter hen levende te latene, oft dat hoer wittich oeyr, van hoeren live comen zynde, namaels oic van live ter doot quame zonder wittich oeyr, van sinen live komen zynde, voirt na hen levende te latene, dat dan de voirs. erflike rente wederkeeren, toekomen ende bliven sullen op der voirs. Jouffrouwen Lysbetten svaders rechte oeyr ende erfgenamen ende nergens el. KAR.

Item, voirt als van alsulken verschenene renten ofte schatschulden als de voirs. Laureys der voirs. zynre zuster ennichsyns schuldich mach wesen, daeraf de gescriften ende overgeven verclaeren, daervoere sal de voirs. Lauwereys Volkaert Jouffrouwen Lysbethten, zynre zuster, oft hoeren erfgenamen bewysen jaerlicx II ℔ groten Brabants gelts erflic op goide zekere pande, daeraen sy wail gehouden sal syn, ende hoere die vestigen ende bekennen met scepenenbrieven van Antwerpen, verschinende jaerlicx te Kerssavonde, behoudelic dien, dat de voirs. Laureys oft syn gerecht oeyr ende erfgename de voirs. II ℔ groten tsjaers erflikere renten af sal moigen lossen ende quiten bynnen den yersten vier jaeren naestcomende ende niet daerna, elc pont groten erflic daeraf met XX ℔ groten eens, goet ende custbaer gelyc telken dage van der afquitingen gemeynlic binnen Antwerpen in borssen gaen sal ende metter verschenender renten. Kar.

fol. 100 v°. Item, voirtane van alsulken punten als zy noch overgegeven hebben, hetzy van den brieven die noch ongedeylt moegen syn oft die ennich van den partyen deen den anderen heysschende syn, soe es tverclaeren daeraf van den Heeren, dat zy onderlinge alle de brieve deylen ende scheyden sullen ende dat eenyegelic van hen te hemwaert nemen sal die brieve die op syn goide spreken, na vuytwisinge hoerer scheidingen ende deylingen, ende oft daer ennige brieve waeren die hen te beyden zyden ende tsamen dienen moigen tot hoeren goiden ofte hen toecomen waeren oft noch toecomen sullen, die sullen altyt geleegdt worden ter plaetsen daer zy hen altyt bereyt sullen wesen omme eenenyegeliken van hen daermede te behelpene in den rechte, als zys te doen sullen hebben, op goide caucie ende borchtochten, oft wille de voirs. Laureys de brieve onder behouden, soe sal hy andere brieve daervuyt verliden zynre zuster van hoeren gedeele dat hoir in dien brief ennichsyns toebehoirt, omme voirtane eenyegelyc syns selfs goide ende renten selver te gebruycken ende sinen wille daermede te doen ende oftan altyt de principale brieve hem die te laten volgene, ofts hem noot waere, omme hem in den rechte te behelpene. Kar.

Item, als van den brieven die opte leenen dienen oft aeneleven

moigen, die sullen volgen denghenen dien de leene toebehoeren, ende oft daerinne duysternisse viele, soe sal dat geprueft ende gesleten worden ter plaetsen daer deselve leene hoven, opdat zys onderlinge niet eens en worden. KAR.

Item, als van den huyse geheeten *Rodenborch*, soe es der Heeren vuytsprake, dat men tselve huys gelyckerhant verhueren sal VI jaer lanc ende die bate daeraf comende, boven den erfchys ende reparacie van den huyse, die evengelyc hebben ende den cost gelyc ghelden ende dragen, behoudelic dien, gelieft den voirs. Laureys tselve huys te hebbene den tyt van VI jaeren, soe sal hy jaerlicx geven der voirs. Jouffrouwen Lysbetten, synre zuster, ende hoeren nacomelingen VI ℔ groten voere hoere helft, behoudelic dat zy daeraf betalen sullen den chys ende kommer van den huyse ende redelike nootdorstige reparacie, ende die VI ℔ groten sal de voirs. Laureys zynre zuster bewysen jaerlicx te heffene op goide panden oft goide zekere borchtochten stellen daeraen sy wail gehouden sullen wesen, omme dat zy den voirs. Laureyse niet heysschen en dorven. KAR.

Item, als van den goiden Jouffrouwen Quyntens aengaende der haven ende erven, es tverclaeren daeraf dat deghene die dbewynt hebben gehadt van der haven der voirs. Jouffrouwen Lysbetten oft hoeren nacomelingen, daeraf huer bewys sullen doen van der helft, daeraf dandere helft de voirs. Lauwereyse, hoeren brueder, toebehoirt, ende van den erven sal de voirs. Laureys zynre zuster oft hoeren erfgenamen de helft daeraf bewysen ende overgheven, ende alle dese voirs. bewysinge sal de voirs. Laureys synre zuster oft hoeren erfgenamen moeten bewysen, overgeven ende vestigen op goide vaste pande, daeraen de voirs. Jouffrouwe oft hoere nacomelingen wail gehouden sal syn tallen dagen, tusschen dit ende Sinxenen naestcomende, ende voirtane alle die brieve deylen in der manieren voirgeruert oyc bynnen den tyde voirgenoemt. KAR.

Ende mits desen, soe seggen de voirgenoemde Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen fol. 101.

de voirs. partyen in beiden zyden van allen hoeren geschillen, actien, heyssche ende aenspraken, die zy deen totten anderen totten dage toe van heden ennichsyns gehadt moigen hebben van allen punten boven verclaert, verlyt, gescheiden ende gesleten tallen dagen, zonder daerjegens te doen by henselven oft by yemande anders van hoeren wegen, in eeniger manieren. Behoudelic dien, viele hierinne namaels ennige duysternisse oft geschillen, dat houden de voirs. Burgermeesteren etc. altyt tot hoeren verclaeren, alle argelist vuytgesteken. Gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende vivenviertich, acht dage in Aprille voere Paesschen. KAR.

---

12 April 1445 (1446).

Instelling « van den substituyten » der stads-secretarissen.

fol. 101. Omme dat de stad nu ende in toecomenden tide van hoeren Secretarisen te badt besorcht ende gedient mach worden in den saken die zy daiglix te doene heeft ende huer voircomen moghen, so is by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluiden ende oic den Ouden-Scepenen van der stad overdraghen ende geordineert, dat elc van den vier Secretarisen, die daigelicx de practike oeffenen, hem sal moghen versien van eenen goeden bescheydenen ende getrouwen onderclerck, ingeboren Brabandere, den Wethouderen van der stad ten tide wesende ontfanclic ende beqaeme synde, dewelke alst gebuert dat syn meester gedeputeert is oft worden sal van der stad weghen te ridene, altyt in synre absentien syn substituyt wesen sal, macht hebbende alle vorwaerden ende brieve voir Burgermeesteren ende Scepenen te passerene ende te verlidene, die te makene ende te besegelene ende met sinen sunderlinghen hantteken te tekenen, ende vordane, also verre als hy van Burgermeesteren oft Scepenen vermaent wordt, alle andere saken, der practiken aenclevende, te doene, gelyc syn meester soude moghen doen opdat hy selve in

de stad were ; behoudelic dien, dat hy ghene scepenenbrieve besegelen en sal sonder consent oft biwesen van eenen van den Scepenen die over de vorwaerde gestaen hebben, oft van eenen van den vier Secretarisen die hem de segele van Scepenen vuten slote reyken ende doen sal, ende hiertoe sal de substituyt sinen eedt doen alsoet behoirt. Behoudelic oic dien, dat syn meester voir hem verantwerden sal, ende als de meester wederomme in de stad comen is, dat de substituyt hem dan des niet en sal onderwinden, alle saken ten goeden verstane ende sonder argelist. Dit was gedaen int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XLVtich, des Dysdaighs XII in Aprille voir Paisschen.

4 Mei 1446.

Eed van Hendrik Adriaens als « substituyt » van den Stadssecretaris Jan Kiekens.

Navolgende deser vors. ordinantien, so dede Heinricus Adriaens, als substituyt gepresenteert by Janne Kiekens, sinen eedt in presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluiden des Woensdaighs vier dage in Meye anno XLVItich, also hierna volght : Hier zwer ic gerechtich substituyt oft stedehoudere van Janne Kieken te sine, Secretaris der stad van Antwerpen, raet te helene ende raet te ghevene als mens my vraeght, de vorwaerden tontfane, gewarige brieven dairaf te makene in alle der manieren dat de vorwaerden in hebben, ende vordane alle tghene te doen dat de ordinancie ende overdrach, by Burgermeesteren, Scepenen, Raetsluiden ende Ouden-Scepenen dairop gemaect, dat inhout ende verclairt. Also moet my God helpen, dese Heylegen ende alle Goods Heyleghen.

15 April 1446.

Beslissing van het Magistraat rakende eenen twist tusschen de « watercorenmeters » en Bonifaas de Loekere, hun medegezel, betreffende hunne nering.

fol. 144 vo. Alsoe sekere geschille vuytstaende waren tusschen den kerfmeester metten gemeynen zynen medegesellen van den watercorenmeters, ter eenre zyden, ende Faes den Loekere, haeren medegeselle, ter andere, oirspronc hebbende mids dien dat de voirs. Faes hem misdregen ende rebel gemaect soude hebben jegens doude costumen der ordinancie van den gemeynen geselscap voirs., dairaf de voirs. Faes de contrarie hoopte, by vele redenen ende bescheyts die hy daertoe in de supplicacie zyns verantwoirdens allegeerde, so es, opten dach van huden, by Burgermeesteren, Scepenen ende Raed op darticlen ende punten van den geschillen voers., geordineert ende gesloten in der manieren hierna verclaert: In den yersten, dat eenyegelic, die int geselscap voirs. coemt, vry wesen sal van alsulken thien scellinge groeten als hy in zyn incoempst Sinte-Barbelen opte brugge heeft moeten gheven. Item, so sal elc van hen zyn maent lichten Sinte-Barbelen voirs., na vuytwysen der ordinancien die zy dairaf hebben, ende midts dien dat Faes voers. hem misdregen heeft contrarie doude ordinancie voers., so sal hy gheven binnen acht dagen naestcomende vier pont was Sinte-Barbelen voers. Item, so sal eenyegelic van hen zyn mate selve ende tsynre cost doen maken ende yecken, ende daertoe sal eenyegelic van nu vordane in zyn incoempst betalen twee scellinge groeten, ter gemeynder geselscap behouf, vore alsulken vier gemeyn maten elc van drie moken als zy in haer neeringe dagelicx ghemeyn bezeghen, ende dies soe en selen zy gheen coren oft greyn moegen meten opte heyligedage, het en ware dat verderflic goed ware oft openbaer merctdach. Item, voirdane so en selen zy opten Versworen Maendach, als sy hueren kerfmeester kiesen, niet omme moegen gaen met eenre busse ghelt halen oft bidden, omme dat in harer

vergaderinge alsdan te vertherene in eeniger manieren. Ende als van den viere zoutmeters oft zy die kerfmeesters souden mogen kiesen oft en souden, dairaf so sullen zy onderhouden doude ordinancie vors., opte peyne van drie oude schilden te verboerne, by alsoe dat yement van hen in eenighe van den voirs. punten de contrarie dade, te bekeeren in drien, deen derdendeel dairaf den Heere, dandere derdendeel der stad ende tderde den gemeynen geselscap, sonder argelist. Ghedaen int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende sessenviertich, vyfthien daghe in April opten Goeden Vrydach na der noenen.

---

7 Mei 1446.

Beslissing aangaande de betaling eener erfrent door Vrouwe Maria Sproncx, weduwe van Heer Geldolf van den Zennen, aan den « Hagelcruyce », te Eeckeren, vermaakt.

Vut dien dat seker questie ende geschille opverstaen was fol. 101 vo. tusschen den rygeerders van den Hagelcruyce, tEekeren, ter eenre zyden, ende Claus Rabode, ter andere, toecomende ende spruytende omme eenen ouden schilt tsjaers erflic die Vrouwe Marie Sproncx, wettige gesellinne wilen Heren Gheldolfs van den Zennen, tanderen tyden bewyst ende ghegeven heeft in hoeren vutersten wille den voirnoemden Hagelcruyce, tot Eekeren, omme een vadt byers daermede te coepene, denwelken ouden schilt hoere executuers den voirs. rygeerders van den voirs. Hagelcruyce doen wesende ende namaels zynde bewesen hebben, met scepenenbrieve van Antwerpen, op alle de vercregene onruerende goide die de voirs. wilen Vrouwe Marie ende Heer Geldolf wilen vercregen hebben, in Eekeren ende in Brecht gelegen, gelyc denselven scepenenbrief begrepen heeft, soe hebben hem de voirs. partyen samentlic des gheschils gesubmitteert in Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, die daeraf hoere

vutsprake gedaen hebben in der manieren hierna verclaert: te wetene, dat van nu voirtane de voirs. Claus Rabode jaerlix vutreycken ende betalen sal den voirs. rygeerders van den Hagelcruyce, tot Eekeren, nu zynde ende namaels wesende, eenen ouden schilt jaerlix ten dage gelyc den scepenenbrief begrepen heeft, oft de werde gelyc hy buyten gevalueert es, daermet men jaerlix coepen sal I vadt byers, ende voirt, van tgheent dat daer overt van den ouden schilde, broot ende anders, omme dat gedestribueert te warden in der manieren dat gefondert es. Salvo docht den voirs. Clause Rabode dat hy yet gehouden waere in den achterstelle van den ouden schilde, dat hy daerinne hemselven quite na zynre conciencien. Datum anno XIIII^c ende XLVI, VII dage in Meye.

KAR.

Bekrachtiging der giften door Margareta Steymans gedaan aan hare nicht Elisabeth Steymans en aan de H.-Geesttafel van Arendonck.

10 Mei 1446.

fol. 101 v°. Op alsulken geschillen als vuytstaende waeren tusschen Gielys kinderen van der Borch, dair moeder af was Katlyne, Gheerts Ydens natuerlic dochter, ter eenre zyden, ende Lysbeth Steymans, met Heynryck Prochiaens, haeren wettigen man ende momboere, ter andere, oirspronc hebbende midts dien dat Magriete Steymans, met eenen momboere haer gegeven metten rechte, ghegeven heeft in gerechter huwelycker voirwaerden met eenen instrumente Heynryck Prochiaens met Lysbeth Steymans voirs., haerer nichten, een huys ende hof ghestaen ten Opstal in de prochie van Arendonck, met zekere condicien na vuytwysen des instruments voirs., ende dairtoe de helft van allen haeren ruerliken goeden terstont taenverdene als thuwelic tusschen hen beiden volcomen waere, dwelck de voirs. kyndere hoepten van

gheenre weerden te zyne, midts dien dat de voirs. Magriete hen alle haer goede na haer doot met scepenenbrieven van Antwerpen gemaect hadde sonder wederroepen, ende dat zy haer zinnen niet machtich en was ter tyt doen dinstrument voirs. gemaect wart, by vele redene ende persuasien die zy dairtoe deden allegeren, dairaf de Burgermeesteren, Scepenen ende Raidt hieronder bescreven, redene ende bescheydt aen beiden zyden yerst aengehoirt zynde, sloten voere haere vuytsprake, overmits dat de voirs. Magriete den voirs. kinderen van der Borch haer goede gegeven heeft na haere doot ende anders niet, de voirs. ghifte van der huwelicx voirwaerden na vuytwysen des instruments voirs. van weerden, ende dandere goede, die zy achter haer gelaten heeft, sullen gaen na vuytwysen des scepenenbriefs voirs. Behoudelic dien, connen de voirs. kindere van der Borch bygebrengen, dat Magriete Steymans haere zinnen niet machtich en was ter tyt doen zy de ghifte voirs. gaf, dat zy dat bybrengen sullen ende prueven ter plaetzen dair dat behoirt. Sonder argelist. Ghedaen x May anno XLVI. Present Wyngaerde, Ryt, loco Burgimagistrorum, Lammens, Kiekens, Wynricx ende Elst, Scepenen, et quibusdam consulibus.

21 December 1446.

Want zekere geschille vutstaende waeren tusschen Anthonyse Laets ende Willeme Jans, als Heilegeestmeesteren der kerken van Arendonck, ter eenre ziden, ende Henricke Her Jans, als erfgename van Magrieten Steymans, ter andere, toecomende van eenen mudde rox erflic, dat de voers. Magriete den Heilegeest voers. in haeren levenden live in aelmoesenen ende omme huere zielen zalicheit gegeven ende bewyst heeft, dwelke de voers. Henric hoopte dat zy niet doen en mochte ofte van gheenre weerden zyn en soude, aengesien dat deselve Magriete voere ende eer alle huer goede, die zy achter huer laten soude, hem ende den kinderen van der Borch gemaect heeft met scepenenbrieven van Antwerpen etc., so is, opten dach van huden, yerst aengehoert zynde alle redene ende bescheide van beyden ziden, by fol. 106.

Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde vuytgesproken ende geterminecert, dat tvoers. mudde rox erflic den Heilegen-Geest voers. volgen ende bliven sal, behoudelic dien, dat de Heilegeestmeesteren der kerken voers., nu zynde ende namaels wesende, dairaf vuytreyken ende jaerlix betalen selen den prochiaen derselver kerken, nu zynde ende by tyden namaels wesende, een loepen rox erflic als voere djaergetide dat de voers. prochiaen jaerlix sculdich is te doene voere der voers. Magrieten ende huere vrienden zielen, na vutwisen der ghiften ende makingen voerscreven. Dit was gedaen anno XLVI°, XXI dage in Decembri.

---

28 Juni 1446.

Vrijgeleide gegeven aan de Hertogin van Luxemburg.

fol. 94 v°. Anno XIIII^c ende XLVI, XXVIII dage in Junio, soe wart by Heren Janne van der Bruggen, Riddere, Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen geconsenteert ende gegeven der hoegeborender vermogender Vorstinnen der Hertoghinnen van Luytssenburgh ende Grevinne van Chyni, met hoeren familien, goeden ende liven, goet, vast, seker conduyt ende geleyde alhier in der stad van Antwerpen te komene, te blivene ende weder van hier te scheidene ongehagdt ende ongehouden van yemande gedueende tusschen dit ende Sinte-Bavendach proximo.

---

3 Juli — 18 September 1446.

Regeling der nalatenschap van Hendrik Raywaerts, met bijhoorig stuk.

fol. 104 v°. Want zekere geschille opverstaen ende geresen waren

tusscen Jouffrouwen Katlinen Raywaerts ende Janne Claus Heyns, hueren zone, ende tusscen denselven Janne Claus ende Jouffrouwen Lysbetten, wettich wyf nu ter tyt Clements Gheiters, synre zuster, omme der goeden wille bleven ende verstorven van wilen Henric Raywaerts die men hiet de Havickere, ende der deylingen van denselven ende anders des daerane cleeft, soe syn, opten dach van heden, de voergenoemde persone gecomen voere Willem Lammenssoen ende Peteren Bode, Scepenen van Antwerpen, ende hebben hen, te wetene is de voers. Jouffrouwe Katline, met eenen mombore huer gegeven metten rechte, Jan Claus Heyns, huer zone, ende Jouffrouwe Lysbeth, huer dochter, met Clemente den Gheytere, hueren wettigen man ende momboere, des geschils ganselic, gehelic ende al gekeert ende gesubmitteert in der ordinancien ende seggerscape van Meester Gielys ende Willem van den Wigaerde, gebruederen, Gheerde van den Broeke, Peteren van Kerrenbroeck ende Peteren Couthals, gelovende van weerden te houdene alle tghene dat de voergenoemde arbiters, die van den voers. partien aen alle ziden daertoe vermaent ende gebeden syn, van den voirs. geschillen ende van allen andere geschillen die zy elc metten anderen vutstaende mochten hebben, totten dage toe van heden, seggen, vuytspreken ende verclaren sullen, opte peyne van hondert ponde groten Vleems gelts te verbuerne van der partien die daertseghen dade, te wetene een vierendeel daeraf onsen genedigen Heere den Hertoge van Bourgognen ende van Brabant, Greve van Vlaenderen, etc., item, een vierendeel daeraf der fabriken van Onser Vrouwenkerke tAntwerpen, item, een vierendeel der stad van Antwerpen ende een vierendeel daeraf der partien die tseggen hielde, den voers. seggene nochtans altyt in synre weerden te blivene, ende hiervore soe hebben de voergenoemde partien verbonden ende te pande geset henselven ende alle huer goede, ruerende ende onruerende, welkerhande die wesen moeghen, die zy nu hebben ende vercrigen selen, sonder argelist. Dit was gedaen des Sondaighs drie dage in Julio int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XLVI, daer by ende over wesende Meester Henric van den Berghe, als Secretarys van der voers. stad, metten voergenoemden Scepenen, in orconden ende vasticheiden der dinghen voerscreven.

Welken compromisse achtervolgende, de voergenoemde seggeren, overgenomen de informatien van den partien ende aengehoert allet ghene dat elc van hen gelieft heeft te seggene totter saken dienende, hen opte voergenoemde geschille ripelic beraden hebbende, syn overcomen eendrachtelic eender vuytspraken in der manieren hierna bescreven : Dit es alsulken verdeylinge als bi der vuytspraken van Meester Gielys ende Willem van den Wigaerde, gebruederen, Gheert van den Broeke, Peteren van Kerrenbroeck ende Peteren Couthals, gedaen is tusscen Jouffrouwen Katlinen Raywaerts, Janne Claus Hèyns, Jouffrouwen Lysbetten, synre suster, hueren kinderen, die hen daeraf in de voers. seggeren verbonden hebben ende gesubmitteert na vuytwisingen van den voerscreven compromisse voere Scepenen van Antwerpen daerop gemaect, te weten is, in den yersten, soe sal de voergenoemde Jouffrouwe Katline Radewaerts alle hoere goede die zy heeft te Baersele ende te Temseke, in Vlaenderen, af ende te buyten gaen, ter plaetsen daer die gelegen syn, tot Jans Claus Heyns, huer soens, behoef, op desselfs Jan Claus cost ende last, behoudeliken dien, dat Jouffrouwe Lysbeth Claus Heyns, huer dochter, als voere huere sustergedeel daerop hebben ende behouden sal viere pont groten Vleems tsjaers erflic, ende die te heffene na der voers. Jouffrouwen Katlinen, huerer moeder, doot, tallen Kerssavonden, ende de voers. IIII ₶ groten die de voers. Jouffrouwe Lysbeth heffen sal, na der moeder lyf, sullen staen te gevolge, ende zy saelt houden van Janne Claus, hueren brueder, na de costume van den lande. Voertane seggen zy noch, dat Jan Claus voers. der voergenoemder Jouffrouwen Katlinen, synre moeder, alsoe lange als zy leven sal, jaerlix vutreyken ende betalen sal thiene pont groten Vleems gelts, verschinende deen helft daeraf te Sinte-Jansmisse, ende dander helft te Kerssavonde, ende daerenteynden tallen drie maenden II ₶ X scellinge groten Vleems daeraf, ende dierste termyn sal wesen opten yersten dach van Aprille daernaest comende, ende alsoe voert van drie maenden te drie maenden deen den anderen vervolgende, alsoe lange als zy leven sal, ende den yersten termyn die na haere doot verschinen sal, sal hy oic moeten opleggen omme daermede huer scult ende testament te betalene, ende es te wetene, dat de voers. Jan

Claus telken termine als die verschinen de penninge sal moeten setten opter stadwissel; item, sal hy huer noch geven alle jaere te Kersmisse twee steene goets custbaers vlas; item, sal hy huer noch betalen sesse pont grote Vleems eens tusscen Kersmisse ende den yersten dach van Aprille naestcomende, als voere dit jegenwerdich jaer; item, sal hy huer noch betalen drientwintich pont grote Vleems eens, als voere alsulken scult als men huer van den voergenoemden goeden sculdich is, hetzy van houte pachte ende achterstel, oft anderssins; item, drie pont grote Vleems daeraf op Sinte-Bavendach nu naestcomende; item, IIII ℔ groten Vleems daeraf te Kerssavonde daernaest comende; item, VIII ℔ groten Vleems daeraf te Vastelavonde daernaest comende ende dander acht pont grote Vleems te Belokenen Paesschen fol. 105.
daernaest volgende. Behoudelic dien, dat de voergenoemde Jouffrouwe Katline te huerwaert behouden sal de helft van alsulken penningen als onder de exumeesters van der stad van Ghent staen, ende dander helft sal de voers. Jan Claus hebben. Item, sal hy oic betalen der Jouffrouwen van Brakel alsulke achterstellige renten, metten oncoste, als zy tachter es aen tgoet te Baersele; item, waert tsake dat de voers. Jan Claus Heyns aflivich worde voere ende eer syn moeder voers. ende daer deselve syn moeder storve eer Jouffrouwe Lysbeth, huere dochter, dat dan deselve Jouffrouwe Lysbeth totten voers. IIII ℔ groten Vleems erflic opte voers. goede noch hebben ende heffen sal IIII ℔ groten Vleems jaerlix, thaeren live duerende ende niet langere, alle jaere te Kerssavonde verschinende. Item, sal de voers. Jouffrouwe Lysbeth behouden alsulken goede als opten dach van heden zy liggende heeft te Lippeloe, sonder stoot oft letsel van hueren voers. brueder, ende na huerer moeder doot sal zy daertoe noch heffen tsjaers vive scellinge groten Brabants tsjaers erflic, tallen Kerssavonden, voere huere gedeelte van der versterffenissen van huerer moeder in de voers. goede te Liesele. Ende mids desen soe sullen de voergenoemde partien van allen saken bovengeruert verlyct, gescheiden ende gedeylt syn ende bliven tallen daghen, ende oft eenige duysternisse oft geschillen hieraf namaels quame, dat houden de voergenoemde seggeren altyt te henwaert ende tot haeren verclaerne. Ende om alle dese voergenoemde vorwaerden in der manieren

boven verclaert volcomelic tallen tiden te voldoene ende te betalene tallen terminen, als zy vallen ende verschinen sullen, soe sal de voers. Jan Claus Heyns ende Magriete Knuyts, syn wettich wyf, voere Scepenen van Antwerpen verbynden huer huys met alle synre toebehoerten, gestaen jegens tVleeschuys over, daer zy nu inne woenen, ende voerdane henselven ende alle huer goede die zy hebben oft vercrigen moegen, ende achtervolgende deser vuytspraken, soe sal Jan Claus Heyns ende syn wyf voergenoemd synre voers. moeder scepenenbrieve van Antwerpen verliden tusscen dit ende Sinte-Michielsdach naestcomende ende de voers. Jouffrouwe Katline, syn moeder, sal Janne Claus, hueren zone, erven bynnen VI weken naestcomende in de voers. goeden boven genoemt tot allen plaetsen daer dat behoeven sal. Gedaen int jaer Ons Heeren XIIII^c ende sessenviertich, achtiene daghe in Septembry.

7 November 1446.

Anno XIIII^c XLVI, des Maendaechs VII dage in Novembri, quam opter stathuys, in de raetcamere aldair, de voirgenoemde Jouffrouwe Katline Raywaerts, presenterende in presentien van Janne van Riethoven, Janne van Ranst, Burgermeesteren, ende Willeme van den Wyngaerde, Scepene, dat zy Janne Claus Heyns, hoeren sone, voldoen woude van al tghene dat zy hem, na inhoudt der vutspraken voirs., sculdich is te doene, alsoe verre als deselve Jan, huere sone, huer wederomme doet tghene dat hy, na inhoudt derselver vuytsprake, sculdich is te doene, dwelc hy noch niet gedaen en heeft, hoewel den tyt dairaf overleden is, van denwelken zy protesteerde om dairop te volgen huer recht ende interest in tyden ende in wylen. Datum et actum ut supra me presente cum predictis Dominis,

J. KIEKENS.

---

8 Juli 1446.

De wtsprake van den steden van Bruessel ende Antwerpen, tusschen Clause van der Heyden ende Aerde van Pannebrugge. (1) fol. 102.

Opte gescille die wtstaende waren tusschen Claeuse van der Heyden, ter eenre zyden, ende Aerde van Pannebrugge, ter andere, omme zekere goeden wille gelegen binnen der prochien van Ghierle, die bleven ende verstorven syn van der doot wilen Jans de Cortte die men hiet Rabbode, van welcken goeden elke van den voers. partien hem vermat de naeste erfgename te zyne, ontkennende den anderen eenich recht daertoe te hebbene, dairomme zy, na vele vervolghs ende by onderwyse van hueren vrienden ende oic omme minne, vrientscap ende eendrachticheit tonderhoudene tusschen de goede stede van Bruessel ende Antwerpen, metten welcken hen de voers. partien, ter bewaernissen van hueren rechten, behulpen wouden, hen gekeert ende gesubmitteert hebben van den voirs. gheschillen, ende des daeraen cleeft, in der wtspraken ende oirdinancien van den voers. steden van Bruessel ende Antwerpen, die daeromme, na dat zy by hueren gedeputeerden hebben doen overhoren alle tgene dat deselve partien ende elke van hen tot hueren bescheide dienende hebben willen seggen, allegeren ende thoenen, huere oirdinancie ende wtsprake, by consente derselver partien, daerop gemaect ende wtgesproken hebben alsoe hierna volght: Te wetene is, dat de voers. Aerd van Pannebrugge den voergenoemden Claeuse van der Heyden voer syn recht, tusschen dit ende Paesschen naestcomende, geven ende betalen sal de somme van c Rynssche guldene ofte de weerde daeraf, ende dat mids dien deselve Claeus van der Heyden de voergenoemde goede, daerinne hy met vonnisse ende na den lantrechte van der plaetsen, daer sy gelegen syn, gewesen ende geset is, met alle den rechte dat hy daerinne heeft, den voergenoemden Aerde van Panne-

(1) *Zie ook hierboven bladz.* 205.

brugge voere Scepenen van Antwerpen opdragen ende overgeven sal, ende daertoe sal deselve Claeus geloven oft yemand wt synen geslechte van der Heyden tusschen dit ende van Paesschen naestcomende over een jaer totten voergenoemden goeden, als erfgename des voergenoemden Jans Cortten van geboirten weghen, spreken woude ende alsoe daeraf yet wonne met rechte, dat hy daeraf den voergenoemden Aerde van Pannenbrugge tsinen versueke dat afdoen sal ende hem scadeloes daeraf tontheffen; maer wordde denselven Aerde in den voergenoemden goeden by yemande anders eenigen stoot gemaect, daeraf sal deselve Claeus van der Heyden ongelast bliven ende ongehouden. Hierinboven sal noch Her Jan de Proost, priester, die mids machte van vonnisse van scepenenbrieven van Bruessele, stect in allen den goeden Claeus van der Heyden voers., den voergenoemden Aerde van Pannebrugge voer Scepenen van Bruessele opdragen ende overgeven alle trecht dat hy heeft in den voers. goeden, gebleven ende verstorven by der doot des voers. Jans Cortten, soe verre die binnen der prochien van Ghierle gelegen syn. Ende desen achtervolgende hebben de voergenoemde Aerd van Pannebrugge ende Johannes Kieken, Secretarys der voergenoemder stad van Antwerpen, ende elc van hen voere al, gheloeft den voergenoemden Claeuse van der Heyden oft Meester P. van der Heyden, in sinen name, de voergenoemde somme van c Rynssche guldene ten voerscreven dage van Paesschen naestcomende te betalene, ende daeraf heeft deselve Aerd van Pannenbrugge den voergenoemden Johannes Kieken ghelooft costeloes ende scadeloes tontheffene, ende al sonder fraude ende argelist. Dit was wtgesproken ende gedaen te Bruessele by den gedeputeerden van beyden voergenoemden steden, te wetene Janne de Moll, Scepene, Aernde Wellens geheten van Almkercke, Raetsman, Wilhermum de Mesmakere ende Henricum van den Broecke, Secretarys der voers. stad van Bruessele, Janne van Ranst, Bourgermeester, Willeme van den Wyngaerde, Scepene, Janne Noyts, Rentmeester, ende Meester Gielyse van den Wyngaerde, Secretarys der voergenoemder stad van Antwerpen, opten achsten dach van Julio in den jaere Ons Heeren XIIII^{c} XLVI°.

---

13 Augustus 1446.

Uitspraak van scheidsmannen in eenen twist tusschen Jan van Ammichoven en zijnen zoon Jan.

Vut dien dat sekere questie ende geschillen opverstaen fol. 98.
syn tusschen Janne van Ammichoven den ouden, ter eenre zyden, ende Janne van Ammichoven den jongen, zynen zone, ter andere, van welken geschillen zy hen verbonden hebben met scepenenbrieve van Antwerpen in Janne ende Costene van Berchem, gebruederen, Peter Reyneers ende Roelant van Berchem, hoeren magen ende vrienden, soe wes de voirs. persoenen eendrachtelic zeggen, dat zy dat onverbrekelic houden sullen, soe hebben hen de voirs. Jan ende Costen van Berchem, gebruederen, Peter Reyners ende Roelant van Berchem opte voirnoemde geschillen, achtervolgende den verbonde van den scepenenbrieve ende by beden van den voirs. partyen, rypelic beraden ende hoere vutsprake eendrachtelic daeraf gedaen in der manieren hierna verclaert: Te wetene es, dat de voirnoemde Jan van Ammichoven de jonge binnen VIII weken nu naist toecomende porren sal ende gaen vuten palen ende lande van Brabant ende daerna twee jaer vutbliven, ende binnen denselven tween jaeren niet weder in dlant komen oft binnen den palen van Brabant, het en waere dat hy met ennighen heerscape oft goeden mannen van buyten den lande quame te dienene oft te wonene, dat hy dan met dien heerscape oft goeden mannen zoude moigen komen int lant onbegrepen ende weder met hen vutryden oft gaen, alsoe schiere als zyn heerscap oft meester vertrecken sal. Ende oft de voirnoemde Jan hieraf de contrarie dade, dat hy dan terstont alle syn goede die hem van Janne, zynen vader, ende Jouffrouwen Katlinen van den Wouwere, zynre moeder, verstorven moigen, verbuert sal hebben ende dat deselve goede alsdan gaen, toecomen ende bliven sullen Gheertruyden, zynre zuster; item, voirt es der goeder manne seggen, dat de voirs. Jan van Ammichoven, de jonge, Lysbet Svolders, zyn meysen, laten sal ende met hoir nergerincx eghenen huisraet meer houden

oft cost aenleggen, op tverbont van zynen goeden als voere. Ende mits desen es der goeder manne verclaeren ende seggen voirt, dat Jan van Ammichoven de oude zynen sone gheven ende betalen sal VI ℔ groten eens, te wetene XXX scellinge groten daeraf terstont, alsoe schiere als de voirnoemde Jan van Ammichoven de jonge porren sal in der manieren voere geruert, item, XXX scellinge groten daeraf ten eynde van den yersten jaere, item, XXX scellinge groten daeraf binnen eenen halven jaere daernaest volgende, item, XXX scellinge groten dairaf ende dleste payment binnen ½ jaere daernaist volgende, welke voirnoemde penninge altyt komen sullen als zy verschynen in handen Jans van Berchem voirnoemd, omme die voirt bekeert te wordene den voirnoemden Janne van Ammichoven den jongen. Ende mitz desen soe seggen de voirnoemde keerslude de voirnoemde partyen minlyc vereenicht ende gesleten totten dage toe van heden. Gedaen int jaer XIIII^{c} ende XLVI, XIII dage in Augusto.

KAR.

---

13 Augustus 1446.

Beslissing aangaande de deeling der goederen door Maria Thonys, vrouw van Willem van Kuyck, achter te laten.

fol. 103 vº. Alsoe als seker questie ende gheschillen opverstaen waeren tusschen Marien Thonys, Willems wyf van Kuyck, ex una, ende Andries van Thienen, hoeren zwager, ter andere, toecomende ende sprutende omme der goede wille die deselve Marie besittende was, daeraf soe vele handelingen gheschiet es tusschen de voirnoemde partien, dat zy in aensprake ende verantwoirden tot Hoeghstraten gekomen syn ende dat daeraf een seker vonnisse bi den Scepenen van Hoeghstraten gegeven es, ende syn daeromme bi der stad van Antwerpen gekomen, die de partyen tot beyden zyden bevolen hebben,

dat zy by mallecanderen gaen zouden ende wordens eens, opdat zy konnen, ende alsoe verre zys niet eens en worden, quamen weder by hen zy zouden daerinne versien als hoeren rait gedragen zoude, vuten welken zekere vriende tot beyden zyden soe vele ghededingdt hebben, by consente van beyden partyen, omme alle inconvenienten ende onleden te schuwene diere ghescapen waere vut te sprutene, ende syn daeraf, by rypen raide ende voirsienicheiden, eendrachtelic overkomen eene sekere vutsprake in der manieren hierna verclaert : Te wetene dat alsulken deelinge als de voirnoemde Marie tanderen tyden met hoeren kynderen overkomen es, van werden bliven sal, salvo alsulken huis met zynre toebehoirten gestaen by Gheerts Aliten, dat tanderen tyden den kynderen toegedeelt was, dat sal de voirs. Marie te hoirwaert behouden hoeren leefdach lanck. Behoudelicken dien, waert tsake dat men bevonde ennighe van den kynderen zyn goede oft cavelingen beter dan des anders, dat dan deselve alsoe lange sal stille bliven staende totter tyt ende wilen dat de andere kyndere daerjegens verlyct sullen zyn, omme eenenyegelycken kynde evenvele te hebbene, ende voirtane alle dandere goede die in der deylingen voere niet begrepen en waeren, die sal de voirnoemde Marie hoeren leefdach lanck rastelic ende vredelic gebruycken, zonder ennighen stoet oft letssel van hoeren kynderen in enniger manieren. Salvo, dat na de doot van der voirs. Marien, hoere voirs. kynderen, die zy by Willem van Kuyck, hoeren man, heeft, alle de goede die achter hoir bliven sullen evengelyc deylen, zonder den eenen meer voirdeels te hebben dan den anderen, van welker vutspraken zy deen den anderen scepenenbrieve van Hoeghstraten verlyden zullen, in der bester vormen, ende mitz dien soe sullen alle geschille te nyeute syn, die zy deen jegens den anderen gehait moigen hebben totten dage toe van heden. Datum anno XIIII^c ende XLVI, XIII dage in Augusto.

---

25. *Augustus 1446.*

Belofte van betaling gedaan door Gijsbrecht Wittinc en Arnout Esselvoert, burgers van Wesel, aan Diederik Steyn, wisselaar te Antwerpen.

fol. 103. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende sessenviertich, viventwintich dage in Augusto, so geloefden ende zekerden Ghysbrecht Wittinc die men heet van Wesele ende Aernout Esselvoert, burgeren te Wesele in den lande van Cleve, by hueren trouwen eeren ende zekerheden, ende elc van hen een voere al, in Jans van der Ryt handen, als stedehoudere van den Amman, te betalene Diericke Steyn, wisseleere tAntwerpen, hondert gouden Rynsscen guldene ofte de weerde daervoere in anderen goeden gelde, tusscen dit ende Alreheilegen dage naestcomende, sonder langer vertreck, ende waert dat zy niet en betaelden ten termine voirscreven, so geloefden zy tsamen beide terstont na denselven termyn by huerer trouwen eeren ende zekerheiden voers., ende voerdane op meyneedichscap ende onwetticheit, te comene bynnen der stad van Antwerpen in eenre herbergen die de voers. Dieric hen aldaer bewysen sal ende daert hem sal gelieven, ende aldaer te leysten totter tyt ende wylen dat zy hem van der voers. sommen volcomelic vernueght selen hebben, ende oic hueren weerdt van den costen. Sonder argenlist. Present Willem Lammens ende Claus van der Elst, Scepenen.

---

2 September 1446.

Toelating tot het maken van smoutmolens aan de zeepzieders verleend.

fol. 103. Dit wert verleent ende geconsenteert by Heren Janne van der Bruggen, Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, anno XLVI, II dage in Septembri.

Alsoe als seker questie ende geschille opverstaen waren

tusschen de goiden cnapen van der zeepneringhen alhier in der stad, aen deen zide, ende den smoutslageren oft smoutmolene hebbende in derselver stad oft bewinde, ter andere, omme des wille dat de voirnoemde goede cnapen van den zeepneringen ingelycx gerne oyc molene stellen ende zetten wouden, alsoe vele als hem behoefde, mitz dat zy te diversen plaetsen ende buyten hoere smout moesten doen slaen ende die te doene regerene met hoeren cnapen ende familien, alsoe als hem dat gelieven soude, van denwelken de smoutslageren nu zynde de contrarye hilden, ende en woudens niet gedoegen, mitz dat hem ennige punten tanderen tyden verleent waren. Ende want men bevonden heeft tertyt doen denselven smoutslageren dat alsoe verleent mochte wesen, dat doen de neringe van der zeepen alhier in der stad niet en was ende men nu bevyndt, dat die punten, die de smoutslageren alsoe verweerft moigen hebben, groteliken contrarien der neringen van der seperyen ende anders der policien van der stad, soe es omme ghemeen orbore wille, by rypen raide ende wail bidachten zinne, ende oyc omme de nerynge alhier te helpen voirderen ende de policie te meerderene, bi den Scoutheit, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide gemeynlic overdragen ende geconsenteert den goiden cnapen van den seepneringe in der stad van Antwerpen, nu synde oft namaels wesende, dat zy van nu voirtane ende eenyegelyc van hem, als hem dat ghelieven sal, sullen mogen doen maken, stellen ende zetten alsoe vele smoutmolene tot behoirlikere plaetsen, buyten ende bynnen der stad van Antwerpen, als hem gelieven sal, nietjeghenstaende der ordinancien die den smoutslageren alhier in der stad tanderen tyden alsoe verwerft moigen hebben. Behoudelic dien, dat deghene die dat alsoe gelieven sal te doen, den meestercnapen van den molene int ambacht van der mersse sal doen comen, ende dat die plegen sullen gelyc den anderen hoeren metgesellen van den ambachte. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende sessenviertich, twee dage in Septembri,

per me P. K.

2 September 1446.

Afwijzing van den eisch van Jan Willebeys tegen Nicolaas van der Heyden, zijnen oom, met bijhoorig stuk.

fol. 103 v°. Opt gheene dat Jan Willebeys, sone wylen Willems Willebeys, voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen met gescryfte getoent ende overgegeven heeft yegens Clause van der Heyden, synen oem, als van vele onredelicheyden ende onrechts dat hem de voers. Claus doet aen syn leene, alsoe hy scryft, biddende dat hy daeraf syn recht vorderen moege voere ons genedichs Heeren Raet, oft eldere daert behoert, sonder des te begryp gestelt te wordene, oft dat deselve Claus alsoe onderwyst worde, dat hy den voers. Janne daeraf gheve tghene dat hy hem sculdich is, met meer woerden etc., ende opt tgheene dat de voers. Claus van der Heyden daerop verantwoert heeft met gescrifte, seggende dat hy egheene leene en besit daerinne de voergenoemde Jan Willebeys gerecht is, maer dat hem die som verstorven syn van der doot wylen Jans van der Heyden, syns vaders, ende die alsoe hy over XXXV oft over XXXVI jaer ontfaen ende rastelic beseten heeft, ende dander som gecocht ende gecregen heeft yegens den voers. Janne Willebais ende synen wive, met scepenenbrieven van Antwerpen, daermede sy geloeft hebben den voers. Clause totten voergenoemden leengoiden te doene ende daerinne te erven voere Heere ende voer Hof, des noch niet geschiet en is, ende dat noch daerenboven de voirs. Claus van der Heiden, ter eenre syden, ende Jan Willebeis ende syn wyf, ter andere, malicanderen verleden hebben andere scepenenbrieven van Antwerpen, daermede sy onderlinge verlyct ende vereffent ende gescheiden syn van allen gescillen ende questien die sy met malcanderen hadden omme der goiden wille van leenen ende erven, die hen bleven ende verstorven waeren van den voirs. wilen Janne van der Heyden, Claus vader, des voirs. Jans ouderevader, ende Joffrouwen Lysbetten van der Heiden, sinre moeder wylen, ende daertoe van allen

anderen aenspraken ende heysschen die sy deene tot den anderen hadden van allen voerledenen tyden tot dien dage toe, scheldende daeraf elc den anderen quite van al tal, gelyc den voirs. scepenenbriefven, die de voirs. Claus thoende ende lesen dede, dat met meer woerden int langhe begrepen ende verclaren, begerende ende versuekende in formen van rechte de voirs. Claus van der Heiden, mids de redene voirs. ende oic navolgende sekeren vonnisse die daeraf in tiden lange voerledenen gegeven syn tusschen partyen, mids dat sterfhuis binnen der stad van Antwerpen lach, van welken vonnisse oic copie ghethoent ende gelesen wert, dat de voirs. Jan Willebais also onderwyst worde, dat hy denselven Clause van der Heiden daerenboven buiten der stad van Antwerpen niet en moye in eeniger manieren, maer dat hy hem voldoe van allen vorwaerden ende geloften die hy ende syn wyf metten voirs. scepenenbrieven verleden ende gedaen hebben, met meer woerden etc. Soe is bi den voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, ter jegenwoerdicheit van onsen Onder-Schoutet der voirs. stad ende in presentien van der voirgenoemder partyen, met ripen rade ende goeder deliberatien op al tghene dat by denselven partyen gealligeert is geweest beide met monde ende met gescrifte, getermineert ende vuytgesproken dat Jan Willebeis ende syn wyf voirs. tusschen dit ende Sente-Bavendach naistcomende den voirgenoemden Clause oft syn erfgenamen ende optes voirs. Claus oft syn erfgenamen cost, voere Heere ende voer Hof, daer dat behoert, goiden sullen in de voirs. leengoiden, daer questie af is, ende die hy opten dach van heden rustelic ende vredelic besittende is, ende dat de voirs. Jan ende syn wyf daeraf vuytgaen sullen alle huer recht, voere hoer ende hoiren nacomelingen, datter Janne oft syn erfgenamen inne verstorven mach wesen, alsoe dat de voirs. Claus van der Heiden ende syn nacomelingen daermede tevreden ende wel verwaert sullen wesen teeuwegen dagen, gelyc de voirs. Jan ende syn wyf dat metten voirgenoemden tween scepenenbrieven verleden ende geloeft hebben, ende dat daertoe, in sterkenissen van den voirs. scepenenbrieve, deselve Jan Willebeis sal geloven ende geloeft heeft, dat hy den voirgenoemden Clause van der Heiden noch sinen nacomelingen, contrarie sinen geloften voirs. omme der voirs. leengoiden

wille nemmermeer aenspreken noch moyen en sal, noch doen aenspreken noch moyen in gheesteliken oft in weerliken rechte by hemselven noch by yemande anders, heymelic noch openbaer, noch raet noch daet daertoe gheven in eeniger manieren. Behoudelic dien, dat de voirs. Jan Willebais den voirgenoemden Clause van der Heiden sal moghen aenspreken, altyt alst hem gelieft, bynnen der stad van Antwerpen ende nergens eldere van alsulken toeseggen oft geloften als hy meint dat hem deselve Claus buyten den voirs. scepenenbrieven toegheseit ende geloeft soude hebben, sonder daeromme te begripe gestelt te wordene in eenigher manieren. Gedaen opten tweesten dach van Septembri int jaer Ons Heeren M. CCCC ende XLVI, by bevele Borgermeesteren, Scepenen ende Raide soe is dit int register gestelt anno XLVI° et die supradictis.

P. DE VOIRDA.

Na denwelcken terstont de voirgenoemde Claus van der Heiden begheerde ende versochte van rechtsweghen, dat hem de voirs. Jan Willebeis vasticheit doen soude met borghen oft anders omme te volbringene tgene dat by den Borgermeesteren, Scepenen ende Raide getermineert ende vuytgesproken was, na inhoudt syns scepenenbriefs, ende hilt daeraf syn recht aen den Onder-Schouttet, in den name van onsen genedigen Heere, alsoe dat de voirgenoemde Schoutet metten voirgenoemden Jan Willebeis vuiter Raetcameren ghinc om vesticheit van hem tontfane oft anders de heerlicheit ons genedichs Heeren ende trecht van der stad daerop te vorderen na de begeerte ende versueck des voirgenoemden
fol. 104. Claus van der Heiden; ende corts daerna quam de voirgenoemde Onder-Schoutet weder in de Raetcameren, seggende alsoe verre als de voirs. Claus daermede content ende tevreden ware, de voirgenoemde Jan Willebeis presenteerde ende woude sekeren, geloven ende zweren aen den Heileghen al tghene te doene ende te volbringene, dat de voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Rade getermineert ende vuytgesproken hadden, gelyc voirs. staet, metten welcken de voirs. Claus van der Heiden content was, ende alsoe zekerde, geloefde ende zwoer lyflic ten Heilegen de voirs. Jan Willebeis,

in presencien van den voirs. Onder-Schoutet, Burgermeesteren ende Rade in alle der manieren te doen gelyc voere verclaert ende gescreven staet. Gedaen opten tweesten dach van Septembry int jaer Ons Heeren M. IIII^c XLVI, by bevele van Borgermeesteren, Scepenen ende Raide, soe heeft int register gestelt geweest anno et die supradictis.

P. DE VOIRDA.

---

22 September 1446.

Oorvrede gezworen door Jan Quaetpape aan Hendrik de Vos.

Jan Quaetpape, voldere, van Herentals, poirtere tAntwerpen, heet gesekert, geloift ende geswoeren lieflic aen den Heyligen met opgerichten vinghercn, in handen Jans van Rythoven, Burgermeester, ende in presentien Jans van Ranst, oyc Burgermeester, Peteren van Carrenbroek, Secretaris, ende Dierycken Luben alias de Coene, dat hy Heinricken de Vos, van Herentals, eghenen hynder, crot oft last aen zynen live oft goede doen en sal oft doen doen, oft raet of daet daertoe gheven of helpen vynden, datten voirnoemden Heinricke den Vos yet misschien sal, by hemselven oft by yemande anders van zynen wegen, in gheenre manieren, ende oft hy ennighe saken vername dat den voirnoemden Heinricke contrarieren moichte aen zyn lyf, dat hy hem dat in goits tyts waerene zoude, mer oft de voirnoemde Jan hieraf de contrarie dade, dat zoude wesen op soenbrake ende vredebrake. Datum anno XIIII^c ende XLVI, XXII dage in Septembri. fol. 102.

KAR.

---

7 October 1446.

De voogden der kinderen van Jan Loop verklaren niet in het bezit te zijn van eenen schepenbrief betreffende het huis den Otter, *Hoogstraat.*

fol. 104. Alsoe als Rykaert Janssone, huvettere, wilen Janne Loop tanderen tyden een huis terve ghegeven hadde, gheheeten *den Otter*, gestaen in de Hooghstrate, met scepenenbrieven van Antwerpen, daerinne dat na de doot van den voirs. Janne Loop tselve huis, mitz fauten van zynre betalingen ende achterstelligere renten, de weduwe desselfs Rykaerts tselve huis heeft moeten aenverden voere hoere gebrek ende achterstelligere rente in der manieren trecht daeraf gehanteert dat in hemselven geclaert heeft, soe heeft de voirnoemde weduwe Rykaerts, vut dien dat zy tselve huis heeft alsoe moeten aenverden, seker gebreck gehadt van den eenen scepenenbrieve daermet de voirnoemde Rykaert tselve huis den voirnoemden Janne Loop terve ghegeven heeft, ende es daeromme begerende, achtervolgende de handelinge ende vonnissen daeraf gheschiet, aen de momboeren der kynderen wilen Jan Loops, over te hebbene den scepenenbrief daermet de voirnoemde Rykaert thuis terve ghegeven heeft, alsoe achtervolgende dien, soe is gekomen Symoen Lentenzone, forsiermakere, Jan Thonys, de plattynmakere, ende Denys de Smit, wonende in de Brederystrate, als momboeren des voirnoemden Jan Loops kynderen, ende hebben op hoeren eedt ghenomen die zy ghedaen hebben totten voirnoemden kynderen behoef, dat zy van den scepenenbrieven niet en weten waer dat hy es of bleven mach syn, hebben voirt als momboeren van denselven kynderen geloift, dat zy hen nemmermeer metten scepenenbrieven en willen oft in nacomende tyden en sullen behelpen in enniger manieren, want zy wail weten dat de voirnoemde weduwe na de handelinge van der saken tvoirnoemd huis weder ter Vyerschaeren verreyct ende verhaelt heeft ende dat dadt jaer ende dach geleden es. Dit geschiet ter presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide in de jaere XIIII^c ende XLVI, VII dage in October, ende wert bevolen in der stadregister gestelt te wordene.

KAR.

---

25 October 1446.

Borgtocht voor Adriaan Bernaerts, priester.

Anno XLVI, XXV daghe in Octobri, so bleef Raes van Maelstede borghe voere Heren Adriaen Bernaerts, priester, Jannys sone, omme te verantwerden ende te voldoene allet ghene dat Jannys Bernaerts voirs. op Heren Adriaen voirs. met rechte gewinnen sal connen. Present Jan van der Ryt, loco Ammanni, Coelput, Wyngaerde, Kiekens ende Moelnere, Scepenen. fol. 104.

---

11 November 1446.

Uitspraak in eenen twist tusschen de Meerseniers en Mathijs van der Schilen.

Want zekere questie ende geschille comen ende geweest fol. 105. syn tusschen den dekens ende geswoirne ende den goeden mannen van der merssen, ter eenre zyden, ende Matheeuse van der Schilen, ter andere, oirspronck nemende van den ambachte van den teenghieters, wairaf hier voirmals voere Heeren Jan van der Brugge, Riddere, Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide veel handelingen geweest zyn, also dat gebuert is dat een geheeten Peter van Cothen, teenghietere van Mechlen, de poorterye van Antwerpen in den jaere van XLVI, XVIII daghe in Augusto, gecocht ende gecregen heeft ende in den teengietersambachte gecomen is, betalende den rechten van den voirs. ambachte, gelyc de brieve dat begripen van den Heere ende van der stad der merssen geconsenteert ende gegeven, ende heeft de voirs. Peter metten voirs. Matheeuse zekere voirwaerden van hueren gemaect ende aengegaen van synen winckele ende alaem, dat te ghebruekene gelyc twee cedullen dairaf gemaect

dat wel verclaren, dwelck den dekens van der merssen ende anderen goeden mannen dairmede wesende onredelic dochte, aengesien tversueck ende de begeerte die Matheeus voirs. gedaen hadde den tween oft drien van denselven ambachte, ende dat niet wesen en mochte dan dat een deczel ware daironder schuylen moeste fraude ende argelist, dwelck de Heeren wel gevoelen mochten, ende oic midts veelderande onredelikere worden ende opspraeck die deselve Matheus jegens den dekens ende ambacht voirs. voirtgekeert ende gesproken
fol. 105 v°. heeft, so is by denselven Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voirs. opten voirs. twist, misgryp ende geschil vuytgesproken ende getermineert, dat de voirs. huere, die Peter voirs. jegens Matheuse gedaen heeft, te nyeute sal syn ende van geenre weerden, ende dat deselve Matheus syn huys oft zynen winckel nyemande, wie hy zy, en sal mogen verhueren omme dairinne te werckene enige zaken aenclevende den ambacht voirs., ende sal bliven stille staende sonder dambacht te rueren omme dat te doene ofte te doen doene by hemselven oft yemant anders, in eniger manieren, totter tyt toe dat hy dambacht voirgenoemd geleert sal hebben, twee jair lanc, in een vry stat ende voer eenen vryen meester buyten zynen huyse ende niet aen zyn selfs goet, ende ghelieft hem dairenteynden int voirs. ambacht te comen omme meesterye van denselven te houdene, so sal men hem dairin ontfangen, also verre als hy doen wille dat hy schuldich is te doene. Sonder argelist. Ghedaen XI dage in Novembri anno XLVI.

---

12 November 1446.

De gebroeders Vlamincx verbinden zich onder eed te recht te komen voor de Wethouders van Leuven wegens hunne zaak tegen Jacob van Orshagen.

fol. 105 v°. Anno XLVI, XII dage in Novembri, so geloifden ende zekerden by goeder trouwen, eeren ende in gerechter eedstad

in Jans van der Ryt, als stedehoudere des Ammans, voere Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen, Heynric, Jacop ende Ghoert, Jans Vlaminex kinderen, van Mechelen, dat zy van op in Dystdage naestcomende bynnen drie weecken dairnaest volgende Jacop van Orshagen, van Mechelen, onsen poirteren voere de Wet van Loeven te rechte staen sullen, ende van daer niet scheiden zy en zyn met hem overcomen metter mynne of metten rechte van alsulken geloeften als zy met haeren vader voers. hem gedaen hebben, aengaende eenen coepe van zekeren lyfrenten ten liven van des voers. Jacops huysvrouwen ende van haeren kinderen, na vutwysen der brieve ende bethoene die daeraf zyn.

---

14 November 1446.

Beslissing nopens het gebruik, ten behoeve der kinderen Alaerts, van eene som op stadswissel gesteld.

Het is overdragen ende geappointeert by den Wethouderen van der stat van Antwerpen, van alsulken IIII ℔ XVI scellinge groten Brabants als Adriaen de Beere, hantschoemakere, opten wissel geset heeft tot behoef Jans ende Cornelis, natuerlike kyndere Symoens Alaerts, van Nedervenne, dair moeder af was Marie Claus, dat men dairaf terstont nemen sal VI scellinge grote om de voirs. twee kindere mede te cleedene, ende dat Lauwereys Meeus, Lauwereynssone, schoemakere, dandere IIII ℔ X scellinge aenveerden sal ende onderhouden twee jair lanc gedurende, met condicien, dat hy metten voirs. gelde de voirs. twee jair houden sal Cornelise voirs. ende hem wisen ende leeren dambacht van den schoemakers. Behoudelic dien, dat de voirs. II jair geleden zynde, de voirgenoemde Lauwereys Meeus van den voirs. IIII ℔ X scellinge grote te hemwaerts behouden sal XXX scellinge grote, ende dandere III ℔ groten sal hy brengen ende setten opter statwissel, totter voirs. kindere behoef, omme aldair fol. 105 vo.

te bliven staende totter tyt dat de Wethouderen van der stat dairop geordeneert zullen hebben ten meesten oirboere ende proffite van den voirs. kinderen. Gedaen opten XIIII^{sten} dach van Novembri XIIII^{c} XLVI jaer.

---

24 November 1446.

Overeenkomst tusschen den Prior der Predikheeren en Nicolaas van Loevene, met zijne consoorten, betreffende de betaling eener lijftochtrent aan Beatrix Dierix, vrouw van Augustyn Sweerts.

fol. 109. Want zekeren geschillen ende questien gehangen hebben tusschen den Prior des goidshuys van den Predickeren, ter eenre zyden, ende Clause van Loevene, voere hemselven van vive scellinge groten erflic, Jacob Gobbenzoen, in den name van Willeme Volkaerts, zone wylen Volkaert Finaerts, oic voere vive scellinge grote, ter eenre zyden, ende Peteren Haeye, ter andere, spruytende van twee pont groten lyftochten die Beatruys Dierix, wettich wyf Augustyns Sweerts, heffende was op Jans Loekers huysinge, gestaen in Kypdorp, ende voerdane op hem ende tsyne, ende daervoere de voers. Peter Haeye ende Huybrecht Meys ende elc een voere al, stonden als waerborgen, na inhoudt des scepenebriefs die de voers. Beatruys hadde; ende want de voers. Peter Haeye bescadicht was met rechte ende ghewysde vonnisse voere de twee pondt grote te betalene ende vuyt te reykene, soe gebuerde dat Peter Haeye de Prioer des voers. goidshuys Clause van Loevene Jacop Gobbenzone renten, gedragen totter sommen toe van eenen pont grote, ende des voers. Claus ende Jacop rente, in den name als boven, beset heeft met Amman ende Scepenen, want dese renten jongere waeren dan den brief voers. daer de voers. Peter in stondt als waerborge, ende mids desen geschillen met minnen ende eendrachtelic ter neder te legenen over allen zyden, soe syn sy verlyct, veracoerdeert

ende gesleten onderlinge, by bywesene Her Costens van Coelputte, in deser manieren alsoe hier volght: te wetene, dat de Prioer, in den name des goidshuys voers. ende by consente van den gemeynen convente, geven ende betalen sal Huybrechte Meys tweendertich scellinge grote te Vastelavonde naestcomende eens, Peteren Haeye twee ponde viere scellinge seven grote te Synxenen naestcomende eens, ende noch twee ponde viere scellinge VII grote te Bamisse daernaest volgende eens, ende noch twee ponde grote die verschenen op Sente-Matheeusdach lestleden der voers. Beatruycen, ende alsoe lange als zy leven sal de voers. twee pondt grote lyftochten, sonder cost, last oft scade van den anderen partyen voergenoemd, ende sal de voers. Claus, in den name als boven, ende Jacop Gobbenzone voere Willeme Volkaerts sullen bliven stille staende, sonder de voers. rente te heysschene oft te hebbene, totter tyt toe dat de voers. Beatruys comen sal syn van live ter doot gestorven synde, soe sal de voers. Prioer, in den name des convents, gelden ende betalen thiene scellinge grote erflic den voers. Clause ende Willeme metter geheelder renten van eenen jaere, die verschynen ende vervallen sullen te Kerssavonde naestcomende, ende den achterstel van der jaerlixscher renten totten dage toe dat de voers. Beatruys aflivich sal worden wesen. Gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC sessenviertich, vierentwintich dage in Novembri.

---

19 December 1446.

Borgtocht van Mathijs Buyssen voor Jan tSeraerts.

Anno XLVI, XIX dage in Decembri, so geloefde Matheeus fol. 106.
Buyssen, van Ghend, waert dat zake dat Jan tSeraerts, cleermakere, geboeren van Vilvoerden, poertere tAntwerpen, eenich moeysel, cost, last oft scade hadde of lede van alsulker procuratien ende macht daermede hem deselve Jan tSeraerts

gemechticht heeft, opten dach van huden besegelt metter stadzegel van Antwerpen, aengaende den versterfenissen van wylen Jan van den Hecke, Lievyn zone, dat hy denselven Janne tSeraerts daeraf altyt costeloes, lasteloes ende ongemoeyt houden sal ende daeraf scadeloes quiten tallen dagen. Sonder arghenlist.

H. DE MONTE.

---

3 Januari 1446 (1447).

Aanstelling van scheidsmannen in een geschil tusschen Gielis en Cornelis Sanders, ter eene, en Jan van den Houte, ter andere zijde, betreffende de nalatenschap van Arnout van den Houte.

fol. 110. Want zekere geschille opverstaen ende geresen waren tusscen Gielys Sanders ende Cornelys Sanders, syn zone, daer moeder af was Jouffrouwe Sophie van den Houte, ter eenre ziden, ende Janne van den Houte, Godevaerts sone van den Houte, des voerscreven Cornelys oem, ter andere, omme der goeden wille bleven ende verstorven van wilen Aerde van den Houte, des voers. Jans oem ende Cornelys outoem, ende der deylingen van denselven goeden ende anders des daer meer ane cleeft, soe syn, opten dach van heden, de voergenoemde persone gecomen voere Clause den Herde, Burgermeester, Janne van der Ryt ende Michiele Kiekens, Scepenen van Antwerpen, ende hebben hen des geschils gansselic, geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert in der ordinancien ende seggerscappe van eerbaeren ende wisen mannen, die zy daertoe gebeden ende gecoren hebben, te wetene de voerscreven Gielys Sanders ende Cornelys Sanders, syn zone, in Costen van Coelputte, Jan Sanders, Meester Jan van Halmale, Claus ende Willem van den Werve, gebruedere, ende de voerscreven Jan van den Houte in Heren Jan Vileyn, Riddere, Meesteren Aerde Reysnalde ende Gielys van den Wyngaerde, canoncke van Antwerpen, Willem

van den Wyngaerde ende Anthonys Berthelmeeus, gelovende van weerden te houdene tallen daghen alle tghene dat de voergenoemde arbiters van den voers. geschille ende van allen anderen geschillen, die zy elc metten anderen wtstaende mochten hebben totten daghe toe van heden, seggen, wtspreken ende verclaeren sullen, opte peyne van duysent gouden Philippus penninge, geheeten riders, voere datum des briefs gemunt ende geslagen, te verbuerne van der partien die daer tseghen dade, te wetene een vierendeel daeraf onsen genedigen Heere den Hertoge van Bourgoengien ende van Brabant etc., item, een vierendeel daeraf der fabriken van Onser Liever Vrouwenkerke tAntwerpen, item, I vierendeel daeraf der stad van Antwerpen, ende een vierendeel daeraf der partien die tseggen hielde, den voers. seggene nochtans altyt in synre weerden te blivene. Ende hiervoere hebben de voergenoemde partien verbonden ende te pande geset henselven ende alle huere goede, ruerende ende onruerende welkerhande die wesen moegen, die zy nu hebben ende vercrigen sullen, sonder argelist. Dit was gedaen des Dysdaighs, drie daghe in Januario int jaere Ons Heeren M. CCCC. ende sessenviertich.

H. ADRIANI.

---

4 Januari 1446 (1447).

Besluit aangaande de deeling der nalatenschap van Lodewijk Saeftincx.

Vut dien dat sekere questie ende gheschille opverstaen waeren tusschen Amelbergen Goes, weduwe wilen Lodewyc Saeftincx, ex una, ende den erfgenamen des voirs. Lodewycx, ex altera, toecomende ende spruytende omme der goede wille die achter den vors. Lodewyc bleven ter tyt als hy aflivich wart ende dbedde schiet, daerinne de voirs. Amelbergh hoipte te hebbene tgheent dat in der huwelickere voirwaerden fol. 107.

gesloten was, te wetene, dat de stocgoede, die de voirs. Lodewyc aen hoir bracht, ende insgelycx dwaterlant dat de voirs. Amelberch aen Lodewyc bracht, dat dadt goet in beyden zyden, even verre dbedde schiede tusschen hen beyden zonder wettich oyr van hoerer beyder live comen zynde achter hen levende te latene, gaen ende keren zouden ter zyden waert van daer dat zy comen waeren, sonder yemande ennich voirdeel daerinne te hebbene, maer dat men alle dandere goede deylen zoude, als dbedde schiede, na der stadrecht, van welken punten de vors. Amelberch hoere waerheit vermat, dat dadt alsoe in de huwelicxsche vorwaerde getracteert werdt, hopende alsoe verre hoere dat hoer waerheit gedroege, dat de erfgenamen schuldich waeren hoere tsterfhuis op te doen ende dat zy daerinne zoude comen deylen ende gelden dat zy schuldich waere te deylene ende te geldene, met meer worden etc., daeraf de erfgenamen van den voirnoemden Lodewyck de contrarie hilden, seggende dat de huwelicxsche voirwairde van gheenre werden wesen ende soude, mitz alrehande redene die hen daertoe porden, dwelc zy meynden te werne ende af te liggene ter plaitsschen daer dat behoirde etc., op welk gheschille sekere getuygen gehoirt worden van der huwelicxscher voirwaerden, te wetene Willem Pauwels, schoenmakere, Willem Frans, wagenmakere, ende Peter de Jonckere, hoeymakere, die hoere kenlicheit eendrachtelic tuygden ende zeyden op hoeren eedt, die hen hoeghlick gestaeft wart, tgheent dat hoir Amelberch voere geruert vermetén heeft, dat dadt alsoe in der huwelicxsche vorwaerden getracteert ende ondersproken wart, met meer worden etc., soe wart by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen een termynacie ende vutsprake gedaen voere hoere advys, na de getuygenisse voere geruert ende dbescheit daeraf gehoirt tot allen zyden, dat de voirs. Amelberch Goes schuldich soude wesen te deylene na vutwisinge der huwelickere voirwaerden, gelyc de voirs. persoenen dat ghetuygdt hadden, salvo meynden de voirs. erfgenamen van den voirs. Lodewyck Saeftincx dat zy thuwelic te nyeute consten gebringen ende daerneder gheleggen, dat zy dat mochten doen, opdat hen geliefde, ende ter plaitssen daer dat behoirde, ende als dat alsoe geschiet waere, dat zy dan weder restitueren der voirnoemder

Amelbergen hoere goet, dat de voirs. Lodewyck vercocht hadde, ende alsulken gelt als hy van hoeren twegen opgehaven moicht hebben ende andere goet dat zy by hem brocht. Datum anno XIIII^{c} ende XLVI, IIII$_{a}$ Januarii.

---

11 Januari 1446 (1447).

Belofte van betaling gedaan door Arnout Noyts aan Willem Jan Wils en Willem van den Wyngaerde.

Anno XLVI, XI dage in Januario, so geloifde gelyc oft met eenen vonnis van Scepenen waere gewyst ende dairna swoer ten Heylegen met opgerechte vingeren in den handen Jans van der Ryt, als stedehoudere des Ammans, Aert Noyts die men heet Aert Elsen, geseten te Beerse, dat hy Willem Jan Wils den jongen betalen sal met gereeden gelde XLV gouden Peters, aut valorem, tusschen dit ende half Oegst naestcomende, ende dat gedaen synde, so sal hy ontslagen wesen van alsulken twee scepenenbrieven van Antwerpen, den eenen sprekende van drie viertelen rox erflic ter quitingen staende met XXVII gouden Peters, aut valorem, ende den anderen sprekende van II viertelen rox erflic ter quitingen staende met XVIII gouden Peters, aut valorem, als hy hem voirtyts voere Scepenen van Antwerpen verleden heeft, salvo dat hy op sal moeten leggen vollen pacht na vuytwysen der brieven voirs., ende oft de voirs. Aert dit gelt aldus niet betalen en woude metten pachte voirs. gelyc voirscreven staet, so sal hy den voirs. Willem goeden zeker waerborge setten tusschen dit ende half Oegst naestcomende van den voirs. vive viertelen rox tsjaers erflic, dair de voirs. Willem aen versekert mach bliven, sonder argelist. Voirdtane so geloifde ende zwoer deselve Aert als vore, dat hy denselven Willem betalen sal tusschen dit ende Paesschen naestcomende, drie fol. 106 v°.

viertelen rox ende XVI stuvers eens. Present Willem van den Wyngaerde, Burgermeester, Heynric van der Straten, van Liere, ende Claus, de cleermakere, poirters.

Anno et die pretactis, so geloifde ende zwoer Aert Noyts voirs. gelyc voirscreven staet, dat hy Willem van den Wyngaerde voirs. betalen sal achte Peters, aut valorem, van verschenen pachte, te wetene vier Peters dairaf Purificationis proximo ende dandere vier Peters bynnen de scheertyt naestcomende dat men de scapen gemeynlic scheren sal. Sonder argelist. Present eisdem de quibus supra.

H. DE MONTE.

---

14 Januari 1446 (1447).

Belofte van betaling gedaan door Willem van Kets en Jan Costens aan Boudewijn Zegherszone.

fol. 96 vo. Anno XLVI, XIIII dage in Januario, so geloifden Willem van Kets ende Jan Costens ghesamenderhant, ende elc een voere al, Bouden Zegherszone te betalene thien ℔ vive groten Brabants gelts, tusschen dit ende groot Vastelavont naestcomende sonder enich langere vertreck, met gereede gelde ende sonder pande, gelyc oft met eenen vonnis van Scepenen van Antwerpen gewyst ware, maer dies so geloifde Willem voirs. Jan Costens wederomme hieraf scadeloes tontheffene cum se et suis. Gedaen ut supra, present Jan van der Ryt, loco Ammanni, Willem van den Wyngaerde, Burgermeester, Michiel Kiekens, Claus Wynricx ende Jan van Mechlen, Scepenen.

H. DE MONTE.

20 Januari 1446 (1447).

Bekrachtiging eener gift door Elisabeth Volbrechts, weduwe van Zeger van Halle, aan Rutger de Hoeghe, haren neef, gedaan.

Want zekere questien ende geschillen gehangen ende vuytstaende geweest hebben tusschen Rutgheren den Hoeghen ende Lysbetten Jan Volbrechts dochter, wedewe wylen Zeghers van Halle, ter eenre zyden, ende Zegheren, Katlinen ende Lysbetten van Halle, wittige kynderen der voirs. Lysbetten Volbrechts, ter andere, toecomende ende spruytende omme deswille dat de voirs. Lysbeth Volbrechts, der voirs. kyndere moeder, hoere leefdage lanc de bladinge ende tprofyt van hoeren erfliken goiden den voirs. Rutgheeren opgedragen ende overgegeven heeft, ende daertoe oic alle hoere ruerende have, welkerhande dat die es ende bevonden sal moegen worden, omme den voirs. Rutgheeren sinen vryen wille mede te moegen doen, als voere hoere nootdorst, die hoer deselve Rutgheere hoere leefdage lanc geloeft heeft te gevene ende te besorgene, gelyc eenen scepenenbrief van Antwerpen hieraf gemaict dat vuytwyst ende wel verclaert, dwelc den voirs. kynderen onredelic dochte mids der redenen, dat sy daertoe verantwoirden ende alligerende waeren als dat de voirs. Lysbeth, hoere moeder, hoere zinne niet wel kundich en was geweest, ende dat de voirs. Rutgheer hoer met woirden daertoe gesmeect oft gebrocht soude hebben, ende baden mids dien den Heeren, dat sy der voirs. Lysbetten, hoerer moeder, ondersueken wilden omme te wetene ende te gevoelene oft deselve Lysbeth, hoere moeder, met redenen ende bescheide den voirgenoemden scepenenbrief verleden ende bekent mocht hebben, dwelc de Heeren alsoe deden ende ondersochten der voirs. Lysbetten Volbrechts; seyden voert de voirs. kyndere dat Rutgheer de Hoeghe te vele hadde, want hoere goide gedroegen elx jaers acht pondt groete, alsoe sy seyden, ende mids dien meer dan sy vertheeren mochte ende dat sy hoeren cost wel souden weten te coepen om viere pont grote Brabants tsjaers, met fol. 107 v°.

meer woerden die sy daertoe seyden ende alligeerden, soe waert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raetsliede geordineert, gesloten ende getermineert, aengesien de begeerte van der voirs. Lysbetten Volbrechts, moeder van den voirs. drie kynderen, die claerlic by hoeren voirs. scepenenbrief bleef, die sy den voirs. Rutgheeren verleden hadde, ende denselven Heeren oic bat, dat sy dienselven brief tallen dagen in synre macht ende van weerden houden wilden, ende aengesien oic want de voirs. Heeren der voirs. Lysbetten Volbrechts ondersochten ende vertasten, die zy anders niet en ghevoelden noch en bevonden dan dat sy wel verstandich ende kundich is hoere vyf zinnen, ende by nyemande anders en begeerde te sine noch te wesene dan bi den voirs. Rutgheeren, hoeren neve, daer dat sy hoepte wel te sine ende des oic niet en twyfelde, gelyc als sy totter tyt toe van nu daer geweest ende dat gevoelt hadde, dat mids dien de voirs. Rutgheer de Hoeghe alle de voirgenoemde goide terstont aenveerden, innemen ende ontfaen sal, ende die vordane rastelic ende vredelic bezitten ende gebruyken, na inhoudt des voirs. scepenenbriefs, die de voirs. Lysbeth ende hy deen den anderen bekent ende verleden hebben, denwelken scepenenbrief de voirgenoemde Heeren hielden ende houden tallen daghen goet, vast ende van weerden in synre volder macht ende cracht, ende dat oic dien, na gelegentheit der saken, wel ende dueghdelic bekent ende gemaect is. Gedaen in de volle banck van Borgermeesteren, Scepenen ende Raetsliede des Vrydaighs, twintich dage in Januario int jaer Ons Heeren M CCCC ende sessenviertich.

---

24 Januari 1446 (1447).

Verklaringen betreffende de betaling van « issuerechten ».

fol. 106 v°. Anno XIIII^c XLVI, XXIIII^ta dage in Januario, soe geloefde Claus van den Werve in presentien van Burgermeesteren ende

Scepenen, dat de Rentmeesteren ende de exuwemeesteren van der stat, in den name van derselver stat, vernuecht ende voldaen zelen worden van alsoe vele als men deuchdelic bevinden sal, dat die stat gericht mach zyn, van huerer exuwen, in alsulken goede als bleven zyn na de doot van Olaerde van Zwanenborch wylen, ende dat de stat dairaf de kennisse hebben sal eer de voirs. goede verporret oft vervremdt zullen worden, ende van desen geloften heeft Florys van Haemsteden, des voirs. Claus zwager, denselven Clause, zynen zweer, geloift costelois ende scadelois tontheffene cum se et suis. Voirdane soe heeft Jouffrouwe Magriete van Waelwyck, wedewe des voirs. Olaerts, met eenen momboere haer gegeven metten rechte, geloift den voirs. Floryse van Haemsteden, hueren zone, van derselver geloften costelois ende scadelois tontheffene cum se et suis. Ende oft men bevyndt, dat de stat sculdich is exuwe te hebbene van den voirs. goeden, soe sal men tghene dat men dairaf sculdich sal wesen setten opter statwissel, ende dat gedaen zynde, zullen de voirs. geloften te nyeute zyn, ende de voirs. Claus, Florys ende Jouffrouwe Magriete dairaf ontslagen.

J. KIEKENS.

---

26 Januari 1446 (1447).

Hierna volgdt de borchtocht van Gielys Putoir, als tolnere tot Antwerpen, die hy der stad gedaen heeft van de VIII^c saluten etc., daer men cronen voere betaelt. fol. 108.

Anno XIIII^c ende XLVI, XXVI dage in Januario, soe quam Gillis Putoer, als tolnere in der stat van Antwerpen, van wegen ons genedichs Heren tsHertogen etc., ende Johannes van Gerwen, syn dyenere in denselven toll, ende hebben op huden geloift, gesekert ende geswoeren lieflic ten Heyligen, op tverbont van hen ende van allen hoeren goeden, dat zy

na vutwysinge der brieve van ontlastingen, die ons genedige Heere de Hertoge van Bourgongnien ende van Brabant etc., gegeven ende verleent heeft zynre stad van Antwerpen ende den ingesetenen derselver voere alsulken VIII^c saluten tsjaers lyftochtrenten, ten tween liven, als de voirs. stad van Antwerpen onlancx geloift ende bebrieft heeft jaerlix te betaelne zekeren diverschen persoenen, van wegen ons genedichs Heren voirgenoemd, dat zy geloift hebben ende geloven de voirs. somme van VIII^c saluten tsjaers lyftochtrenten jaerlix te betaelne tallen tyden als die verschienen sullen, ende der voirs. stad ende den ingesetenen derselver costeloes ende schadeloes tontheffene ende wel te quitene, gelyc ende in alle der manieren als den brief van ontlastingen vutwyst ende verclaert.

Achtervolgende van dien, soe es gekomen, opten selven dach ende tyt, Johannes van der Donck ende Jan Lenaerts, vyschcoperen, ende Jan van Dackenam, alle ingesetenen poirteren van Antwerpen, ende hebben insgelycx geloift, dat zy altyt als goede waerborgen, alsoe verre ennich gebreck viele aen den voirs. Gielys Putoir oft Johannes van Gherwen van den geloiften by hen, opten dach van heden, geschiet, der stad van Antwerpen ende den ingesetenen derselver altyt schadeloes te houdene ende wel te quytene van den voirnoemden VIII^c saluten tsjaers lyftochtrenten, met henselven ende met alle hoeren goeden, ruerende ende onruerende, welkerhande dat se syn die sy nu hebben oft vercrigen moigen, ende altyt elc een voere all, verthyende de voirs. persoenen van allen porteryen, vryheiden, scepenenbrieven oft anderssyns, die hen ennichsyns daerjegens stade doen mogen; hebben voirt gesekert, geloift ende lieflic ten Heiligen gesworeen alle tgheent te doen datten brief boven geruert van der ontlastingen vutwyst ende verclaert.

1 Februari 1446 (1447).

Jan Vleeminc en zijne consoorten verbinden zich onder eed de bepalingen van een « seggen » van scheidsmannen stipt te volbrengen. (1)

Anno XIIII^c XLVI, opten yersten dach van Februarii na costume sHoifs van Cameryc, soe geloefden, sekerden ende zwoeren met opgerechten vingheren ten Heiligen, Jan Vleeminc, van Mechelen, Henric, Jacop ende Godevaert Vleemincx, syn zonen, ende Jacop van Orssaghen goet, vaste, gestentich ende van weerden te houdene tallen daghen ende te volvuerne wel ende wittelic alsulken seggen ende wtsprake als Godevert de Heelt, Berthelmeeus van der Voert, Peter van den Winckele, Gielys Raes ende Jan tSmet opten dach van heden tusschen den voers. Janne Vleeminc ende sinen drie sonen, ter eenre ziden, ende den voers. Jacope van Orssaghen, ter andere, eendrachtelic geseit ende utegesproken hebben na inhoudt van den cedullen besegelt metten voers. seggeren segelen, ende dat de voerscreven Jan Vleeminc ende syn sonen voers. de sommen, in deselve cedullen begrepen, betalen selen ten daghen die daertoe staen, ofte bynnen achte daghen na elken dach ombegrepen, tAntwerpen in den Steen te comene ende aldaer te blivene tot aen der tyt dat zy al voldaen selen hebben, ende hieraf soe geloefde de voers. Jan Vleeminc syn drie sonen voers. costeloes ende scadeloes te houdene tallen daghen. Sonder argelist. Present Jan van der Ryt, stedehouder des Ammans, die hen den eedt staefde, Claus de Herde ende Willem van den Wyngaerde, Burgermeesteren, ende Jan van Mechelen, Scepenen tAntwerpen. fol. 107.

H. Adriani.

---

(1) *Zie ook hierboven bladz. 266.*

10 Februari 1446 (1447).

Uitspraak in een geschil tusschen de voogden der kinderen van Hendrik de Man, ter eene, en Hedwigis van der Donck, weduwe van Peter de Man, ter andere zijde, ter oorzake van den verkoop eener « garyte ».

fol. 108 vº. Also zekere geschille vuytstaende waeren tusschen Jan van Wynegeem, Jan Spael ende haeren medeplegers, momboeren van wilen Heynricx de Man kinderen, ter eenre zyden, ende Haeywych van der Donck, weduwe wylen Peters de Man, ter andere, oirspronc hebbende midts dien dat de voirs. Haeywych terve gegeven heeft Raese Mathyssone een garyte, gestaen aen tHouten Hoot, dwelcke de voirs. momboeren hoopten dat zy niet veranderen oft doen en mochte, aengesien tbegryp van eenen scepenenbrief daermede zy hier voirtyden gewilcoort ende geconsenteert heeft, dat de helft van der voirs. garyten na haer doot ende Marie, haerer dochter, doot, by also dat ze storve sonder wettich oyr achter haer levende te latene, volgen soude Heynric de Man voirs. oft zynen erfgenamen, na inhout des scepenenbriefs voirs., dairaf Haeywych de contrarie hoopte by zekere redene die zy dairtoe dede seggen ende allegeren, so hebben, opten dach hieronder bescreven, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, redene ende bescheyt aen beiden zyden yerst aengehoirt zynde, vuytgesproken ende getermineert, dat de momboeren voirs. kuer sullen hebben ofte dat Haeywych voirs. de penninge van den coep voirs. Raes Mathyssone wedergeve ende also den coep te nyeute zy, ofte dat den coep van weerden blive ende dat de rente voirs. sal bliven staende terselver natueren dat de garyte stont eer ze Raese voirs. terve gegeven was, dairaf de momboeren koesen by der renten te bliven. Gedaen x dage in Februario anno XLVI.

13 Februari 1446 (1447).

Willem Koddeman, vroeger leergast bij eenen thans voortvluchtigen borduurwerker, mag, met toestemming van het Magistraat, bij eenen anderen meester besteed worden.

Anno XLVI, XIII dage in Februario, so wert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide gheconsenteert Lucas ende Jan Koddeman, ghebruederen, dat zy Willem Koddeman, haeren bruedere, souden moegen bestaden thaeren schoensten bynnen der stad van Antwerpen met eenen borduerwerckere omme te leeren bordueren etc., nietjegenstaende dien dat hy met Heynric de Wou bestaedt heeft gheweest, overmits dat deselve Heynric voirvluchtich worden is. Gedaen anno et die prefactis. fol. 106.

H. DE MONTE.

---

14 Februari 1446 (1447).

Inschrijving eener overeenkomst tusschen Wouter Jacopszone en zijne consoorten, ter eene, en Heer Jan van den Wyngaerde, ter andere zijde, betreffende de nalatenschap van Jan en Catharina de Moelnere.

Wouter Jacopszone, Jan Vorsselman ende Claus Boydens fol. 108 vo. bekenden dat zy gewillecoort hebben ende willecoerden Her Janne van den Wyngaerde, capellaen in Onser Vrouwenkerke, dats te weten met synre erven, die hem bleven ende verstorven syn van wilen Janne den Moelnere, sinen groetvader, dat hy die sal moegen vercoepen, versetten, veranderen, wechgeven ende alle sinen vryen wille daermede moegen doen, sonder calengieren oft wederseggen van yemende in

eeniger manieren, nietjegenstaende eenen scepenenbrief van Antwerpen, die de voers. Her Jan daeraf tanderen tyden verleden heeft, als van der voers. erven dat hy die niet en soude vercoepen noch vuytgaen in eeniger manieren, dat syn te weten alsulken nobelen erfliker renten als hy heffende is op tZant, ende alsulken scepenenbrief als hy Katlinen sMoelneren, synre moeyen, tanderen tyden verleden heeft, sprekende op een huys gestaen in de Zierixstrate, dat zy hem die oic overgeven sullen, met alle datter toebehoert, in alle alsulker macht, vuegen ende manieren als hen die bleven ende verstorven zyn van wilen der voers. Katlinen sMoelneren, ende dat hy die sal moegen vercoepen, versetten ende alle sinen vryen wille mede moegen doen sonder calengieren etc. Voert soe sal de voers. Her Jan van den Wyngaerde alsulken vive pont grote Brabans gelts eens betalen den voers. Wouter, Janne ende Clause, na inhoudt van eenen scepenenbrieve die zy daeraf hebben, ten waere oft Jan Swanaert ende syn wyf comen wilden voere recht ende zweeren wouden dat zy betaelt waeren, soe sal de voers. Her Jan daeraf quite ende verweert syn ; voert van den huyse, gestaen in de Munterstrate, daer de voers. Wouter, Jan, Claus ende hoere medeplegers tsestedeel in hebben, daeraf sal Her Jan geven ende betalen den voers. persoenen voere hoere voers. sestendeel, na davenant van den coep die hy jegens Willem de Moelnere gedaen heeft, ende betalen hoere aengedeel van der hueren, het en zy dat hy wel ende duechdelic bewysen can wes hy daerop gegeven heeft, dat hem dat afslach doen sal. Voerdane van den hondert Peters die de voers. Her Jan seegt dat syn nichte *in de Rose* opgebuert soude hebben van wilen Janne den Moelnere, hoerer beyder oudervader, ende die deselve Jan de Moelnere hoer geleent soude hebben, alsoe verre als zy die niet betaelt en heeft hoeren voers. oudervader by sinen levenden live, ende Her Jan daermede niet te vreden en is, soe sal syn voers. nichte hem te rechte staen by Amman ende by Scepenen bynnen acht dagen, nadat zy vereenicht sullen syn ende gesleten, tot Her Jans vermanen bynnen den voers. tyde. Ende op alle dese voers. punten, soe syn de voers. partien aen beyde zyden bleven opte peyne van hondert ryders te verbueren, soe wie de contrarie daeryegens dede, deen derdendeel daeraf

tot minen Heere den Hertoge van Bourgonien, dander derdendeel der stad ende tderde derdendeel Onser Vrouwenkerke, ende nochtans tseggen van weerden te sine ende in sinder volder macht te bliven.

Anno XIIII^{c} XLVI, opten XIIII^{sten} dach van Februario, wart dese cedulle opgedaen ende gelesen in presencien van den partien voirs., ende deselve partien waeren daermede te vreden ende content, ende begheerden dat ment int register van der stad stellen ende hen daeraf copie geven soude, dwelc hen geconsenteert wart.

---

17 Februari 1446 (1447).

Een certificatie van Tongerloe, waeraf de tenneur hieronder volgt van woerde te woerde ende is aldus:

Eerweerdige, lieve ende zeere geminde Heeren Borgermeesteren ende Scepenen der goeder stad van Antwerpen. fol. 108.
Wy Meyer ende Scepenen in den dorpe van Tongerloe gheven te kennen uwer eerweerdiger voersieneger wysheit, dat voere ons syn comen twee goide wittige manne, te wetene Mathys van der Hoebraken ende Johannes Boschmans, ende getuycht op hueren eet, dat hem wel kenlic is dat dien coep die Peter Witterams ende Johannes Puttens in tyden voerleden gedaen hebben tsegen Clause Cops, dat dies was een maendt voer Kersmisse lestleden VI jaer oft meer; ende noch soe hebben de voirs. Peter ende Johannes oec getuycht by hoeren eede voer de voirs. Meyer ende Scepenen, dat sy den voirs. Clause Cops wale ende wittelic vernuecht ende betaelt hebben van den voirs. coepe. God sy met U. Gescreven XIIII dage in Sporkelle anno XLVI.

By den Meyer ende Scepenen van Tongerloe.

De eerweerdige, wyse ende bescheydene onse lieve geminde

Vriende, Borgermeesteren ende Scepenen der goeder stad van Antwerpen. Ende wart ter bede van partyen int register gestelt, by bevele van Borgermeesteren, Scepenen ende Raide, int jaer Ons Heeren M. CCCC ende XLVI, seventhien dage in Februario.

---

19 Maart 1446 (1447).

Herman van Bommele belooft Hendrik van den Veehoven en Steven Butkens, op zekere voorwaarden, te voldoen van de som welke hij hun, wegens levering van wijn, verschuldigd is.

fol. 108. Anno XLVI°, XIX daghe in Meerte, so kende Herman van Bommele, poertere van Loeven, sculdich zynde van coemanscapen van Rynsscen wynen Henricke van den Veehoven ende Steven Butkens, zinen neve, tweehondert Rynssche guldene ende die geloefde hy hen te betalene, te wetene vyftich Rynssche guldene daeraf bynnen der Bamismerct van Antwerpen naestcomende; item, vyftich Rynssche guldene daeraf in de Sincxenmerct van Antwerpen daernaest volgende; item, noch vyftich Rynssche guldene daeraf in de Bamismerct van Antwerpen daernaest volgende, ende trest in de Sincxenmerct daernaest volgende, met alsulker vorwaerden dat hy hen daeraf goeden borge ende zeker met vesticheden van brieven sal setten bynnen Antwerpen bynnen drie weken naestcomende, ende daervore soe setten de voirs. Herman hen terstont in handen XII pipen wyns die hy hier bynnen der stad heeft, omme die in hueren handen te bliven stane als huer proper goet ende die te vercopen na de drie weken voers., by also dat hy hen gheen borchtochte en dade gelyc voers. staet, ende voere trest dat de XII pipen Francx wyns voers. niet so goet en zyn als de twehondert Rynssche guldene voers., soe heeft Jan Trappaert, van Loeven, des voers. Harmans wyfs sone, geloeft ende is daervore gaen leysten in de herberge geheeten *de Gans*, gestaen opte Coremerct,

ende gezwoeren in presentien Jans van der Ryt, als stedehoudere des Ammans, ende Scepenen hieronder bescreven, daer ute niet te gane bynnen den voers. drie weken, het en ware dat de borchtochte volvuert waere in der manieren voers. Ende waert dat deselve borchtocht niet volvuert en warde gelyc voers. staet, soe hebben geloeft ende gezwoeren de voers. Harman ende Jan, in presentien van den voers. Amman ende Scepenen, dat een van hen biden opten lesten dach van den drie weken voers. in der hachten tAntwerpen gaen sal ende daer bliven totter tyt dat Henric ende Steven voers. volcomelic van der sommen voers. betaelt sullen syn. Behoudelic dien, dat Henric van den Veehove zynen eedt doen sal, op datten Harman voers. hebben wille, tusscen dit ende bynnen der Sincxenmerct naestcomende, dat hy de voers. twe hondert Rynssce guldene aen Heynken de Hoede niet gehouden en heeft ende Harman voers. daeraf niet quyte geschouden. Ende oft de voers. Henric sinen eedt aldus niet en derde doen, so soude Herman van den tweehondert guldene ende geloeften voers. ongehouden wesen. Gedaen ten jare ende dage voers. in presentien Jans van der Ryt, als stedehoudere des Ammans, Willem van den Wyngaerde, Burgermeestere, Jan van Ranst, Meester Jan van Halmale, Peter Bode, Willem Douwe, Claus van der Elst ende Jan van Mechelen, Scepenen.

---

19 Maart 1446 (1447).

Uitspraak in een geschil tusschen Meester Nicolaas Terenbroet en zijne zuster Heylzoete, vrouw van Godevaard de Boquiel.

Also zekere geschille vuytstaende waeren tusschen Meester fol. 109 vo.
Jan Vigelyn, canoinc tOnser Vrouwen, in den name ende als gemachticht van Meester Clause Terenbroet, ter eenre, ende Jouffrouwe Heylzoete Terenbroets, zynre zuster, met Godefroy de Boquiel, haeren man et tutore, ter andere zyden,

oirspronc hebbende midts dien dat Jouffrouwe Heylzoete meer te huwelic gehadt heeft van haerer beider vader wylen ende moeder dan Meester Claus voirs., dairjegens hy hoopte verlyct te werden, dairaf de voirs. Jouffrouwe Heylzoete de contrarie hoopte, by veele redene die zy dairtoe dede seggen ende met gescriften overgaf, ende begeerde voirdtane dat zy dairinboven noch verlyct soude wesen jegens tgeent dat haer moeder voirs. Meesteren Clause in der scholen liggende gesonden heeft, dairaf zy hen beiden submitteerden in Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, die redene ende bescheyt aen beiden zyden yerst aengehoirt zynde, termineerden ende sloten voere haere vuytsprake, dat Jouffrouwe Heylzoete voirs. niet inbrengen sal van tgeent dat zy meer te huwelic gehadt heeft dan Meester Claus, haer brueder voirs., voere aen der tyt toe dat haerer beider moeder comen sal wesen van live ter doot, ende alsdan so sal de voirs. Jouffrouwe Heylzoete kuer hebben weder zy inbrengen wille tgeent dat zy meer gehadt heeft dan Meester Claus voirs , ende voirdtane deylen int tgheent dairinne zy schuldich is te deylene na der statrecht, ofte dat zy vuytbliven wille metten genen dat haer gegeven is, ende de voirs. Claus en sal niet inbrengen van tgheent dat hy in der scolen verteert heeft noch voere oft na de doot van zynre moeder voirs., ofte zynre zuster voirs. enige bewysene dairaf doen in enige manieren. Sonder argelist. Ghedaen XIX dage Marcii anno XLVI.

---

29 Maart 1446 (1447).

Getuigenis nopens een voorstel gedaan door Hendrik Borienboem aan Peter van Tricht, ter zake van eene uitwinning van goederen, te Hoogstraten gelegen.

fol. 109 vº. Anno XLVI, XXIX dage in Marcio, so deden haeren eet ende swoeren ten Heylegen Symoen van der Biest ende Jan Cant, ingeseten poertere, dat sy in den jaere van XLV, ontrent

Sinte-Gregorysdach lestleden, dair by ende mede waeren in Peters van Tricht huyse, by de wage gestaen, ende dat dair Heynric Borienboem, in presencie van hen met enigen van den Scepenen van Hooghstraten ende meer anderen goede mannen, denselven Peter de wete dede als dat hy een zeker hofstad beset hadde, gelegen te Hooghstraten, wylen toebehoerende Wouter Stevens, welcker hofstad hy met rechte so verre vervolght hadde voer syn ghebrec dairop dat hy se terve gegeven hadde, ende dat hy daerinne gheweldicht was als voere jaer, ende dat hy hem voirt dede gedagen als na djaer, also dat hem Heynric Boryenboem voers. seyde ende presenteerde, in presentie van den Scepenen van Hooghstraten ende goede mannen voers., weder dat hy hem zyn hant na inhout zynre brieve vervullen woude oft dat hy syn brieve overgeven wille ende dairna nemmermeer talen, dairop hy antwerde noch nen oft ja. Present Claus de Herde ende Willem van den Wyngaerde, Burgermeesteren.

---

2 Mei 1447.

Hierna volgdt de borchtocht Willems van Rythoven, als Rentmeester van Antwerpen, Lyere ende Herentals, die hy der voirs. stad van Antwerpen gedaen heeft van den x^c Rynsche guldenen der Vrouwen van Lutssenborch, ende den VIII^c saluten tsjaers lyftochtrenten diverschen persoenen. fol. 111.

Anno XIIII^c ende XLVII, twee dage in Meye, soe quam Willem van Rythoven, als Rentmeester ons genedichs Heren sHertogen in synre steden van Antwerpen, Lyere ende Herenthals, ende heeft geloift, gesekert ende lieflic aen den Heyligen gesworen, opt verbont van hem ende van allen synen goeden, dat hy na vutwisinge der brieven van ontlastingen die ons genedige Heere de Hertoge van Bourgongnien ende van Brabant etc. gegeven ende verleent heeft synre stad van Antwerpen ende den ingesetenen derselver, voere alsulken x^c Rynsche guldenen tsjaers lyftochtrenten, als de voirnoemde

stat van Antwerpen onlancx geloift ende bebrieft heeft jaerlix te betaelne der Vrouwen van Lutssenborch; ende voere alsulken VIII^c^ saluten tsjaers lyftochtrenten ten tween liven, als de voirs. stat van Antwerpen insgelycx onlancx geloift ende bebrieft heeft jaerlix te betaelne sekeren diverschen persoenen van wegen ons genedichs Heren voirnoemd, dat hy geloift heeft ende geloifde de voirnoemde X^c^ Rynsche guldenen ende VIII^c^ suluten tsjaers lyftochtrenten jaerlix te betaelne tallen tyden als die vallen ende verschinen sullen, ende der voirs. stad ende den ingesetenen derselver costeloes ende schadeloes dairaf tontheffene ende wel te quytene, ende allet tgheent te doen dat de brieven van ontlastingen vutwisen ende verclaeren die de stat dairaf heeft.

Achtervolgende van desen, soe es gecomen, opten selven dach ende tydt, Jan van Rythoven, des voirnoemden Willems vader ende Tyman Claussone, wissellere der stat van Antwerpen op desen tyt, ende hebben geloift; als goede waerborgen, alsoe verre ennich gebreck viele aen den voirnoemden Willeme van Rythoven in de betaelinge by hem voere geloift, dat altyt te voldoene met henselven ende met allen hoeren goeden, die sy hebben oft vercrigen mogen, hebben voirt gesekert, geloift ende lieflic ten Heiligen geswoeren allet tghene te volvoerene ende te doen dat de brieve van ontlastingen bovengeruert in allen punten vutwisen ende verclaeren die de stat dairaf heeft.

---

13 Mei 1447.

Regeling van een geschil tusschen Gillis Sanders en de erfgenamen van Gillis Snacx, betreffende erfrenten op goederen te Hellegate.

fol. 110. Vut dien dat sekere questie ende ghedingen opverstaen geweest syn tusschen Gillys Sanders, ex una, ende den erfgenamen Gillys Snacx, ter andere, omme sekere renten die

deselve partien met scepenenbrieven van Antwerpen tanderen tyden gecocht hebben opte goede die Bouden Bouderycx achter hem gelaten hadde, ende die Jan de Meere als heerscap daer te voeren toe te behoeren plagen, gelegen tot Hellegate, welke goede de meyere des godshuys van Grimbergen tanderen tyden voere synen grontchys vutgewonnen heeft, maer altyt heeft Joes Wenckaert, als momboir van Gillys Snacx kynderen, met hoeren scepenenbrieven van Antwerpen ende oyc met eenen laetbrieve van dien hove, opte selve dage van der vutwinningen des meyers, gelyck recht gevordert opte voirs. goede, in der manieren Gillys Castelleins, als meyere doen tertyt, ende een deel laten van dien hove dat eendrechtelic by ons gethuygdt hebben, soe eest achtervolgende der handelingen ende voirt de vorderinge van rechte opte principale goede ende pande gedelibereert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide ende by rechte getermyneert, mitz der redenen dat de erfgenamen van Gillys Snacx alsoe trecht buyten met hoeren brieven gevordert hebben ende dat oyc hoir brieve, die zy dairaf hebben, oudere van date syn dan Gillys Sanders brieve, dat de erfgenamen van Gillys Snacx altyt de naiste bliven sullen na vutwisinge van hoeren brieve, naist den grontchys, omme te komene tot hoeren renten, het en zy dat Gillys Sanders gelieft de goide taenverden, dat hy dan den erfgenamen Gillys Snacx, na vutwisinge hoerer brieve, bethoen ende hantvollige doen zoude, daerop hy syn beraet nam XIIII dage, ende is gekomen binnen dien XIIII dage ende heeft syn handt van den panden ende goeden gedaen, mer seggende dat hem den grontchys toebehoirde, na den vonnisse dat onlancx tusschen hem ende den pape van Ruysbrouck dairaf gegaen es, ende dairaf de erfgenamen te vreden waeren, alsoe verre zy van den godshuis ongemoyt bleven ende altyt met eenen betalne quite waeren. Datum anno XLVII, XIII dage in Meye.

KAR.

---

14 Juni 1447.

Bekrachtiging van eenen schepenbrief inhoudende aankoop van goederen gedaan door Arnout Goes.

fol. 109 vº. Vut dien dat seker questie ende geschille opverstaen waeren tusschen Aert Goes, van Aken, ex una, ende Margrieten Wellens, wonende beyde te Gheele, ex altera, toecomende ende spruytende hoe Jan Wellens, der voirs. Margrieten brueder, tanderen tyden met scepenenbrieven van Antwerpen, den voirs. Aerde Goes sekere portceelen van goeden overghegheven heeft in der manieren denselven brief daeraf gemaect wtwyst ende verclaert, ende want deselve Jan Wellens aflivich worden es tot Gheele, soe heeft de voirs. Margriete gemeynt, dat zy aen de voirs. goede calengieringe hebben zoude, na den sterfhuis recht, met alrehande punten die zy dairtoe alligeerde, daerjegens de vors. Aert Goes de contrarie meynde ende hilt hem aen synen scepenenbrief, soe wart getermyneert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat de vors. Aert Goes bliven sal by synen scepenenbrief ende denselven scepenenbrief van werden. Datum anno XIIII^c ende XLVII, XIIIJ dage in Junio.

---

14 Juni 1447.

Uitspraak der Schepenen van Roosendaal, als scheidsrechters in een geschil tusschen Godschalk Willemssone en Hendrik van der Meere betreffende de betaling eener lijftochtrent.

fol. 110 vº. Want zekere geschille opverstaen ende geresen waren tusschen Godschalcke Willemssone, ter eenre zide, ende Henricke van der Meere met synre medepartien, ter andere, toecomende ende spruytende van drie pont groten lyftochten,

die de voerscreven Godscalc ende Claus Faessone voertyden, met scepenenbrieven van Antwerpen, gesamenderhant vercocht hebben den kynderen Jacops van der Beke wilen, daeromme de voers. partien voere Amman ende Scepenen van der stad van Antwerpen in rechte comen waeren, ende dairvoere zy hen verbonden ende submitteerden in de Scepenen van Roesendale, omme van weerden te houdene des deselve Scepenen daeraf seggen ende wtspreken souden, op zeker peynen te verbuerne, na inhoudt eenre certificacien der voers. stad, soe hebben Adriaen Jan Neven, Ledenaert Mercelyssone ende Lambrecht Lambrechtssone, Scepenen tot Roesendale, int lantgerechte ende onder Janne van Grymmesteyne aldaer, alse gedeputeerde van hueren medegesellen, ter begheerten van der voers. stat, partien overhoert van al des zy hebben willen allegeren, ende hen ripelic daerop beraden synde, huer wtsprake in presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluiden van der voers. stad daeraf gedaen in der manieren hierna verclaert : Te wetene is, dat des voerscreven Godscalcx ende Claus Faessoons goede, dewelke zy tot principalen panden geset hebben, de voerscreven III ℔ groten lyftochten van nu voerdane gelyc gelden selen, te wetene des voerscreven Godscalcx goede deen helft dairaf, ende des voerscreven Claus Faessoons goede, die de voerscreven Henric van der Meere met synre medepartien nu tertyt besittende is, dander helft, ende oft de principale pande die elc van hen geset heeft niet goet genoech en waeren, dat dat gebrec haere andere goede voldoen selen, na inhoudt des scepenenbriefs van Antwerpen voers. Item, sal Godscalc voers. vergeldinge ende betalinge hebben van des voerscreven Claus goeden van der eenre helft van alle den achterstelle van den voers. III ℔ groten lyftochten van alsoe vele als hy duechdelic ende metter waerheit, alsoe dat behoert, bygebrengen can, dat hy daeraf betaelt mach hebben ofte daerane tachter wesen. Ende als van den X ℔ groten Brabants die de voerscreven Godscalc int gemeyne heisscende is van den oncosten, die hy omme deser saken wille gedaen soude hebben, soe sal de voers. Henric van der Meere met synre medepartien den voers. Godscalke daervoere geven ende betalen drie pont groten Brabants tusscen dit ende Sinte-Jacopsdage naestcomende, ende daertoe sal de voerscreven Henric van der Meere met synre medepartien betalen alsulke costen

als de Scepenen van Roesendale, omme deser saken wille, gedaen hebben tot Zanthoven ende elders, des sal hen deen helft daeraf corten ende afslaen aen de voerscreven drie pont groten tSinte-Jacopsdage voers. Item, sal de stuytsheyninge te Nispen gelegen van desen voers. commere altyt quite ende ongemoeyt bliven, na wtwisen der scepenenvonnisse van Antwerpen voertyden daeraf gegeven. Ende oft hierinne namaels ennige duysterheit quame oft bevonden worde, dat behouden de voerscreven Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluide metten Scepenen van Roesendale voers. te henwaert, omme altyt huer verclaren daeraf te doene ende alle punten ten goeden verstane ende sonder argelist. Gedaen des Woensdaechs, XIIII dage in Junio XIIII^c XLVII jaer.

H. ADRIANI.

---

12 Juli 1447.

Jan Noyts doet aanspraak op de helft van de koopsom eener hoeve, te Wyneghem gelegen.

Fol. 110. Anno XIIII^c XLVII, XII daghe in Julio, soe begheerde Jan Noyts te hebbene van Jouffrouwen Lysbetten Noyts, synre suster, ende Meester Goessem den Wilde, haeren man, de helft van alsulken penningen als comen syn van der hoeven te Wynegheem gelegen, die de voers. syn suster ende huer man vercocht hebben Thomase van der Elst, ende presenteerde wederomme ende was bereet te voldoene alle tghene dat hy sculdich sal syn te doene, na wtwisen der scepenenbrieve van Antwerpen van der scheidingen tusscen hem ende synre voers. suster tanderen tyden gemaect. Present: Willem van den Wyngaerde, Burgermeester, Jan van der Ryt, stedehouder des Ammans, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Willem Douwe ende Jan van Mechelen, Scepenen tAntwerpen.

H. ADRIANI.

---

26 Juli 1447.

Geldsom toegewezen aan Nicolaas van Dale als vergoeding der voorschotten vroeger door hem gedaan aan zijne nicht Aleidis van Dale en Gaspar van Bommele, haren man.

Also sekere questie ende geschille opverstaen waeren fol. 111 vo. tusschen Alyten van Dale, Jaspars wyf van Bommele, ex una, ende Claus van Dale, hoeren oem, ex altera, toecomende ende spruytende omme alsulken VI ℔ groten, V scellinge een denier min, als de vors. Claus gehailt soude hebben vuten wissele van onder Tyman Clauszone van alsulken gelde als de testamenturers van wilen Willem van Bommele gestelt ende geseedt hadden totter selver Alyten behoef, soe hebben de vors. partyen alle hoir bescheit, dat elc int sine heeft willen produceren ende leyden voere Burgermeesteren, Scepenen ende Rait van Antwerpen bracht ende dat gethoent, die daeraf hoere terminacie gepronuncieert ende vutgesproken hebben in der manieren hierna verclaert: Te wetene, na de waerheit die de voirs. Claus van den Dale geleyt heeft, by denwelken men claerlic bevyndt, dat de voirs. Alyt den voirs. Clause van den Dale schuldich was de somme van VI ℔ groten, V scellingen I denier min, gelyc hem die tanderen tyden by Heren Peteren, de prochiaen, ende Jacop van Veltam toegeseegdt was, dat deselve Claus behouden sal de voirs. VI ℔ groten, V scellinge I denier min, die hy tanderen tyden vuten wissell gehailt heeft, gemerct dat die spruten ende comen syn van zekeren waren, theringe ende anderssyns, als de voirs. Alyt ende oyc Jaspar van Bommele in voirledene tyden van den voirs. Clause gehait hebben, salvo wet hoir de voirs. Alyt anderssyns te verhalene aen de erfgenamen Willems van Bommele, dat zy dairaf onverleedt blyft staende omme hoere daeraen te verrichtene opdat zy wille. Datum anno XIIII^{c} ende XLVII, XXVI dage in Julio.

Per me,

KAR.

16 Augustus 1447.

Getuigenis over de schade door eenen schipper van Antwerpen op zee geleden van wege « Heeren Jans van Schenge volck. »

fol. 110 v°. Anno XIIII^{c} XLVII, XVI dage in Augusto, soe tuychden, by gestaefden eede ten Heiligen, de nabescreven personen, ter presencien van Burgermeesteren ende Scepenen tghene dat hierna volght: Alaert Willemssone, poerter, Jan Peterssone, Henric van Tesselt ende Joes van der Heyden, alle viere scipliede ende ingesetenen der stad van Antwerpen, tuyghen ende nemen op haeren eedt, dat hen wel kenlic is ende daer mede ende by geweest syn daer Jans van Schenge volck, dat opter zee leeght ten oirloghe jegens dEngelsche, quam aen Herman Jacopssone schip, onse ingeseten poerter van Antwerpen, ende namen aldaer uten selven scepe hondert ende vierenvyftich yngelsche cordewaensce casen, die weert waren wel XXIIII Yngelsce nobele, ende daertoe daden zy denselven Hermanne scaden in syn zeyl ende aen syn vitalye wel V Yngelsce nobele, ende dit geschiede den V^{sten} dach van Augusto lestleden. Item, eer dit aldus geschiet was, soe moesten zy alle ten Heiligen zweeren de scippere met alle den voers. scipsgesellen, dat zy poerters van Antwerpen waeren, ende dat tvoerscreven goet poerteren van Antwerpen toebehoerde, ende datter anders niement aen en paerte noch en deilde, ende dat geschiedde hen in de Wielinge voere Waterdunen.

H. ADRIANI.

23 September 1447.

Rechtszaak tusschen Jan de Joede en Herman de Smit uitgesteld tot de aanstaande « Sinxenmerct. »

Anno XLVII, XXIII dage in Septembri, soe stelden vuyte fol. 111 v°.
Jan de Joede ende Herman de Smit alsulken geschille als zy deen jegens danderen vuytstaende hebben totter Sinxenmerct naestcomende, hopende dat zy bynnen dien tide by middelen van vrienden ende magen met malcanderen mynnelic overcomen souden, ende by alsoe dat zy dies bynnen dien tyde niet en overquamen, dat zy dan bynnen der Sincxenmerct voers. weder by den Heren van der stad comen souden, in der manieren zy van daer schieden; voertane soe deden zy malcanderen sekerheit in alre manieren zy tsHertogenbossche ende bynnen Nymmegen na der Sincxenmerct lestleden gedaen hebben. Actum in camera consilii, present Gielys Puytors, Amman, Willem van den Wyngaerde, Burgermeester, Peter Reyners, Jan van Ranst, Meester Jan van Halmale, Jan van Ryt, Michiel Kiekens, Peter Bode, Willem de Moelneere, Willem Douwe, Claus van der Elst ende Jan van Mechelen.

Oorvrede gezworen door Peter Loepman aan Wouter Bac.

Anno et die pretactis, soe dede Peter Loepman, bont- fol. 111 v°.
werckere, oervrede Wouter Bac, tymmerman, ende zekerde ende daerna swoer ten Heylegen, met opgerechten vingeren, dat hy hem niet misdoen en soude in worden oft in wercken, by hemselven oft yemant anders van zinen wegen in eniger manieren, ende by alsoe dat hy vername dat hem yemant yet misdoen woude, dat hy hem dat in goet tyts kundegen soude, na zyn macht, op zoenbrake ende vredebrake. Present Wauter Breem, Onder-Schoutet, die hem den eet staefde, ende Jan van Mechelen, Scepene.

4 October 1447.

Beslissing aangaande de voortzetting van een geding tusschen Jan de Roede en Hendrik Schollemont, meier van Berchem, betreffende eene korenrent.

fol. 112. Also zekere geschille vuytstaende waren tusscen Jan de Roede, ter eenre zyden, ende Henric Schollemont, meyere te Berchem, ter andere zyden, oerspronc hebbende van eenen halster rox dat hy, Jan de Roede, gecocht heeft jegens Jan Bollaert, na inhout van scepenenbrieve van Antwerpen, ende daeraf de voers. Jan de Roede in den rechte gestaen heeft in de bancke van Berchem voers. jegens Willem van Lippeloe, die zyn recht naderhant vercocht heeft Heynric Schollemont, meyere voers., met condicien dat hy dat recht voert volgen soude totten eynde van den gedinge dat hy jegens Jan de Roede voers. ende sinen medeplegers ingeset hadde, dwelke denselven Jan de Roede onredelic dochte, met meer hanteringe van der saken, dairaf de Heren Burgermeesteren, Scepenen ende Rade, redene ende bescheit aen beyden siden yerst aengehoert zynde, sloten voere haer vuytsprake dat alsulken recht als Willem van Lippeloe gevordert heeft synter tyt dat hy Henric Schollemont zyn recht vercocht, te nieute sal zyn ende van geenre weerden. Behoudelic dien, gelieve Henric zyn recht te vervolgene dat hy jegens Willeme voers. gecocht heeft, dat hy dan bewernen sal aen den Heere van der bancken, dat hy sette eenen anderen meyere in syn stad, ende dairvoere sal hyt vervolgen ende beghinnen daert Willem voers. liet doen hyt hem vercochte. Gedaen IIII dage in Octobri anno XLVII. Present Claus de Herde ende Willem van den Wyngaerde, Burgermeesteren, Peter Reyners, Meester Jan van Halmale, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Willem de Moelneere, Willem Douwe ende Claus van der Elst, Scepenen.

6 October 1447.

Geding tusschen Vrank van Kuyck en de H.-Geestmeesters van Hoogstraten naar den bevoegden rechter verzonden.

Alsoe sekere questien ende gescillen opverstaen syn tusschen Vrancken van Kuyckt, ex una, ende de Heyligeestmeesters van der vryheit van Hoechstraten, ex altera, omme alsulken XXVI 1/2 ouden groten ende een viertele rox erflic als deselve Heiligeest tot hertoe opgehaven heeft opte goide Jannes van Oss ende Peter Bollekens, als navolgere van denselven panden, dairaf deselve Vrancke de contrarie houdt, mids dat hy een deels van den goeden besittende is ende gebruyct heeft, ende op welke goide de voirscreven Heyligeestmeesters met vonnisse ende met rechte gevolgdt hebben tot Hoechstraten etc., vuyt welken geschille soe verre op huden by ons opt tvoirs. gescil gedelibereert, vuytgesproken ende getermineert is, dat de voirs. Heylich-Geestmeesters volgen selen ter bancken daer hoere pande gelegen syn, na den lantrechte, ende soe wes hen dlantrecht aldair wysen sal, dat selen sy gebruycken sonder hen enigen stoet voirtaen meer van den voirs. Vrancken gedaen te wordene; ende even verre dat dadt slaet opten voirs. Vrancken oft op syn voirscreven goide, dat sal hen Vranck van Kuyck vuytreyken ende betalen metten costen voere ende na daerop gedaen. Salvo, weet de voirs. Vrancke hem aen yemanden anders te verhalene, dat hy dat doen mach opdat hem gelieft Gedaen anno XIIII^c ende XLVII, VI dage in Octobri. fol. 111 r°.

---

24 October 1447.

Voorloopige bepaling van het jaarlijksch bedrag door Wouter van Wesenbeke te voldoen, tot betaling der erfrent verschuldigd aan Meester Hendrik van Lille.

Alsoe zekere questie ende geschil opverstaen ende geresen fol. 117.

waeren tusschen Meesteren Henricke van Lille, priester capellaen in Onser Vrouwenkerke tAntwerpen, aen deen zyde, ende Wouteren van Wesenbeke, aen dandere, toecomende van alsulken twintich guldene erflic als de voers. Meester Henric van zynre capelryen wegen jaerlicx heeft ende heffende is op zekere pande die de voers. Wouter bruyct ende besit, som bynnen der stad van Antwerpen ende som bynnen Wilrike gelegen, meynende de voers. Meester Henric, mids dat de meestendeel van den voers. panden buyten gelegen syn, dat hem Wouter sculdich soude wesen te betalene, voere de voers. twintich guldene, alsoe vele als de valuacie van den lande heeft begrepen; den voers. Wouteren ter contrarien houdende ende seggende, dat hy den voers. Meesteren Henricke voere de voers. twintich guldene gheerne betalen wille, alsoe hy altyts tot hertoe gedaen heeft ende gelyc men bynnen der stad van Antwerpen voere alsulken guldene gewoenlic is te betalene, hopende daermede te gestane, ende oft de voers. Meester Henric meynde, dat hy sculdich waere meer te hebbene, dat hy daeraf volgen soude sinen panden ter plaetsen daer zy gelegen zyn, met meer redene ende woerden, die de voers. partien te beyden zyden daertoe seyden ende allegeerden, soe hebben de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen om alle coste, moeyte ende onlust te schouwene, tusschen de voers. partien gedeedingt ende die by hueren wille ende consente van den voers. geschillen minlic vereffent ende gesleten in der manieren hierna verclaert: Te weten is dat de voers. Wouter van Wesenbeke van nu voerdane, voere de voers. twintich guldene tsjaers, geven ende betalen sal jaerlicx viere pont groten Brabants ghelts, alsulken als telken dage van betalene bynnen Antwerpen in borsen gaen selen, op alsulken condicie ende vorwaerde eest alsoe dat Her Michiel de Coninck, priester ende capellaen in Onser Vrouwenkerke voers., die van zynre voers. capelryen weghen jaerlicx heeft ende heffende is gelike twintich guldene tsjaers ende opte selve pande, welke twintich guldene Meester Jan Pot jaerlicx geldende is, meer gewinnen can metten rechte opten voers. Meesteren Janne Pot, dan hy hem tot noch toe gegeven heeft, te wetene drie pont groete tsjaers, dat dan de voers. Wouter van Wesenbeke den voers. Meesteren Henricke van Lille alsoe vele geven ende

betalen sal metter minnen als Meester Jan Pot metten rechte sal moeten betalen, ende oft de voers. Her Michiel niet meer en wonne metten rechte dan drie pont groten tsjaers, alsoe hy nu heeft, dat dan de voers. Wouter van Wesenbeke oec niet meer betalen en sal dan drie pont groten tsjaers voere de voers. twintich guldene, ende daertoe sal hem de voers. Meester Henric sculdich syn weder te keeren alle tghene dat hy van desen dage tot diere tyt toe meer ontfangen sal hebben dan drie pont groten tsjaers gelyc voers. staet. Ende alse van den termine van den halven jare lest verschenen, daeraf tghelt opten wissel staet, sal de voers. Meester Henric hebben vivendertich scellinge groete Brabants, sonder meer. Ende mids desen verlikingen sal te nieute syn ende van gheenre weerden alsulken vervolgh van rechte als de voers. Meester Henric begonst ende ingeset hadde jegens den voers. Wouteren voere den proost van Sinte-Geertruyden, conservateur van der universiteit van Loevene ; ende is te wetene dat de voers. Wouter van Wesenbeke ende syn nacomelinge selen bliven betalende den voergenoemden Meesteren Henricke ende sinen nacomelingen capellanen de voers. viere pont grote tsjaers, gelyc boven verclaert staet, alsoe lange ende totter tyt toe dat tusschen den voergenoemden Her Michiele de Coninck oft sinen nacomelingen capellanen ende Meester Janne Pot oft sinen nacomelingen anders metten rechte gesleten sal wesen, sonder fraude ende argelist. Gedaen opten XXIIII[sten] dach van Octobri int jaer Ons Heeren duysent vierhondert ende sevenenveertich.

---

25 October 1447.

Belofte van betaling van zoenpenningen door de gebroeders van Cantelbeke gedaan.

Anno XLVII, XXV dage in Octobri, so geloifden Jan, Peter ende Heynric van Cantelbeke, gebruederen, ende elc van hen een voere al, te betalen met gereede gelde sonder fol. 112.

pande Jan van Oestenhove, Petere van den Bossche ende haeren medeplegeren sesse ℔ groten, te weten deen helft dairaf Natalis proximo et medium Purificationis Marie deinde, unde obligaverunt se et sua ; maer dies geloifden zy wederomme deen den anderen voere zyn aengedeelte scadeloes tontheffene, ende midts desen so schauden de voirs. Jan ende Peter in den name als boven quyte den voirs. gebruederen et suos van alsulken toeseggen als zy tot hen tseggen mogen hebben van den ongevalle dat tanderen tyden gheschiede aen Peteren van Oestenhove wylen. Present Wyngaerde, Burgermeester, Ranst ende Halmale, Scepenen.

Borgtocht van Gillis de Grote en Jan de Merschalc in voorgaande zaak.

Anno et die pretactis, present eisdem, soe geloifden Gielys de Grote ende Jan de Merschalc den voirs. drie gebruederen ter hant te stane van der sommen van VI ℔ groten voirs. na davenant dat zy daertoe geboeren syn.

---

10 November 1447.

Inschrijving van eene « terminacie tusschen de gegoede van Ossendrecht ende eenige poorters deser stadt, ter oorsaeke vant maeken van den nieuwen dycke » d. d. 26 Mei 1429.

fol. 112. Op alsulke gescille ende discorde als gehangen hebben ende opverstaen zyn tusscen den heerscape ende gemeynen spadeluden van Ossendrecht, op deen zyde, ende eenige porteren van der stad van Antwerpen int selve lant van Ossendrecht ghegoet zynde, ende denghenen die haer maeden int voers. lant oec liggende hebben, op dandere, toecomende ende spruytende omme den nieuwen dyck die int voers. lant

geordineert is te maken ende te diken, van welken gescillen de voers. partien hen voere de stad van Antwerpen veraccordeert hebben, ende dat men vier goede mannen, van elker syden twee, daertoe nemen soude omme tvoers. gescil ter neder te leggen, dewelke voirs. viere persone, of zy des niet eens en worden, kiesen ende nemen mochten twee overmans, van elker syden eenen, dwelc aldus geschiet synde ende nochtan niet veraccordert, soe syn, by ordenancien van der voers. stad ende by goetduncken, oerlove ende consente van beyden partien omme de voers. gescillen te vereenigen, daertoe ghecoren ende gebeden Joes Vyt ende Bouwen Willemssone, wt Duvelant, als twee overmans, omme deselve op tvoers. stuc te gaene ende wael toversiene ende na ghelegentheit der saken hoer beste goetduncken daeraf te verclaeren, te wtene ende te pronuncieren, na haeren besten vroedoem ende oic na ghelegentheit der saken, ende waer sy des niet eens ghewórden en consten, dat zy dan eenen overman kiesen souden, in desen saken gheen partie wesende. Ende want wy, Joes Vyt ende Bouden Willemssone, ten scriven ende begherten van der stad van Antwerpen, ende oic omme de voers. partien na onsen besten versinnen te vereenigen van hoeren voers. gescillen opdat wy des veraccordeert, ons deser saken aengenomen hebben ende voert opte voergenoemde goede geweest, ende van al oversien goeden ripen raet daerop gehadt, soe hebben wy voert daerop fol. 112 v°.
gepronuntiert, na dien dat wy oic de voergenoemde twee overmans daeraf hebben hoeren spreken, ende onse terminacie als overmans eendrachtelic gheutent ende geseeght in der manieren hierna volgende, dats te weten : In den yersten, dat alle deghene die maeylant int voers. lant liggende hebben, zyn zy poertere oft andere, weder sy die maeylande verchysen oft niet, gehouwen selen zyn in den voers. nieuwen dyck van Ossendrecht te maken ende in de zytwinden, gelyc ende in allre manieren als de spadelude ende oic alsoe de vorwaerde begript tusschen mynen Heere den Abdt van Sinte-Michiels ende den spadelieden voergenoempt daeraf gemaect zynde, hetzy van dike ende van gelde, wtgenomen dieghene, wie zy syn, die hoer maeylant aldaer liggende hebben, te weten aen de strate daer men van Santvliet te Bergen waert treckt, beghinnende metter zuytsiden aen des Abds lant van Sente-

Michiels voers., ende alsoe westwaert te water waert, streckende zessendertich roeden lanc, ende alsoe voert nortwaert op, streckende tOssendrecht waert, alsoe verre als der gemeynter made strect ende niet vordere, dat die niet meer gheven en selen dan half dicagie, dats te weten twee roeden voere eene, ende voert van allen anderen oncosten na dier gelanden daerinne gehouden zyn. Behoudelic emmer dien, dat alle de maeyliede, die boven bescreven staen, niet gehouden en selen syn in der heerscap maeylant te bedikene oft oec int voerlief yet te gevene ; vordane is voert onse pronunciacie waert alsoe, dat God verbieden moet, dat tvoers. nieulant van Ossendrecht namaels inghinge oft bevloeydde ende besoute, weder het bedyct waere oft niet, dat nochtan alle de voergenoemde maeylude oft hoer nacomelinge hoer maeden wederomme te henwaert hebben selen ende hoer proffit daermede doen, alsoe vry ende gelyc sy dat tot hertoe gehadt hebben, ende dat oec de voers. maeylude tot desen daghe toe onbeschaet bliven selen van hoeren achterstellen dicke, sonder argelist. Ende hiermede seggen wy, als overmans voers., den voers. partien eendrachtelic wael ende wittelic vereffent, verlyct, gesleten ende veraccordert van al hoeren gescillen teeuweliken dagen sonder daerjegens te doene, te volgene oft te comene in eeniger wys, by hen oft by yemende anders, opte correctie van der voirs. stad, het en ware dat hierinne eenige donkerheit viele, dat wy die behouden tonsen verclaeren. Gegeven int jaer Ons Heeren M CCCC ende neghenentwintich, desen Heilegen Sacramentsdach. Aldus gheteykent : P. DE ROMA.

Anno M CCCC XLVII, X daghe in Novembri, so wart my bevolen dese vuytsprake voirs. te scrivene in der stad register, in presencia Clause de Herde, Willems van den Wyngaerde, Burgermeesteren, Peters Reyneers, Meester Jans van Halmale, Michiels Kiekens, Claus Wynricx, Willems de Moelnere ende Willems Douwe, Scepenen, ende enige van den Raetsliede also in der cameren van den Rade vergadert zynde.

H. DE MONTE.

15 November 1447.

Schulderkentenis van Jacob Wellens aan Hendrik Keye.

Int jaer Ons Heeren dusent vierhondert ende sevenen- fol. 113.
viertich, vyfthiene dage in Novembri, soe bekende Jacop Wellens, de goreelmakere, dat hy schuldich is van gerechter wittiger schout Henric Keyen, den goreelmakere, sekere parcheelen van schulden ende borchtochten die de voers. Henric Keye voere Jacope betaelt heeft ende betalen moet, daer seker dage af gemaect syn in der manieren hierna bescreven : In den yersten, als van den XII Peters die Henric betaelt heeft, daeraf syn sy overcomen, dat de voers. Jacop alle weken betalen sal anderhalven stuver buyten mercten, ende of hy een weke verswymde, soe moet hyt in de ander naeste weke voldoen, ende voert in elc merct Sincxen ende Bamisse negen stuvers geduerende de voers. weken ende mercten, alsoe lange tot de voers. XII Peters al betaelt sullen syn, dwelc nu ingaen sal ende beghinnen int jaer XLVII den achthiensten dach van deser maent van November; item, noch bekent de voers. Jacop Henricken schuldich synde IIII ℔ XII scellingen III deniers groten Brabants, daer Jacop af geloeft heeft Henriken te gevene een pond grote Brabants gelts bynnen den viere Kerstdagen nu naestcomende, oft panden daervoere die goet genoech syn, ende die pande moet Jacop lossen voere half Vastenen naestcomende, of die pande syn verwonnen met allen rechte voere dat pont groten Brabants gelts ende dan salder de voers. Henric sinen vryen wille mede moegen doen, sonder eenich ristoir daeraf weder te keeren ; ende voerdane sal Jacop moeten geven telker merct VI scellinge VIII deniers groten Brabants, geduerende alsoe lange, van mercten te mercten Sincxen ende Bamisse, tot dat de voers. somme van den voers. IIII ℔ XII scellinge III deniers groten vol ende al betaelt sal syn ; voerdane soe heeft de voers. Jacop geloeft Henricke Keyen ende sinen wive costeloes ende scadeloes quyt te houdene van alsulker borchtochten als sy noch voere hem staen ende voere Jacope

geloeft hebben den goeden lieden hierna bescreven, dats te wetene den backer in de Keyserstrate voere XV scellinge groten; item, Cornelys den Meyere, vleeschouwere, I 1/2 ℔ groten; Jan den Hertoge III Peters; Aernde int tsHeilichs huys II Peters, ende Lambrechte, den cleermakere, XI scellinge groten; van welken personen de dagen al af gemaect syn, daer Jacop af geloeft heeft Henricken Keyen voers. costeloes ende scadeloes af te houdene. Ende in sterkenissen van synre geloeften, soe heeft de voers. Jacop Wellens voere Amman ende Scepenen van Antwerpen lieflic ten Heilegen sinen eed gedaen alle de punten voers. ende elc bysunder wel ende getrouwelic te houden sonder breken, ende hem niet te behelpen met poirteryen, met clercgyen, met gewyden of met gheenrehande saken die den voers. Henricke Keyen oft sinen wive eenigen hinder of letsel of onscade hiertegen soude mogen doen in eeniger manieren. Sonder argelist.

Actum opter Borchbrugge, in presencia Claus Wynricx loco Ammanni, Wilhelmi Moelnere ende Jans van Mechelen, Scepenen, et ex relatu eorum ad Wilhelmum de Vinea, Burgimagistrum, posui in registro,

H. DE MONTE.

---

22 November 1447.

Rombout Willemssone gevrijwaard tegen alle aanspraak op twee schepenbrieven door hem aan Jacob Wilmaer afgeleverd.

fol. 113. Anno XLVII, XXIIa Novembris, soe brachte Rombout Willemssone, twee scepenenbrieve van Antwerpen voere de Heeren hierna bescreven, die gemaect ende verleden waren den XXVIIIsten dach van October in den jaere van XXIX ende geteekent metten hanteykene Meester Gielys van den Wyngaerde, sprekende den eenen daeraf van eenre hoeven, te

Brechtscate gelegen, die Wouter van Vlinckenborch terve gegeven heeft Willeme van den Elshoute omme v sester ende ii viertelen rox erflic, ende den anderen daermede deselve Wouter een stuc lants ende iiii buynder heyden, aldaer gelegen, oic terve gegeven heeft omme iii sester rox ende v chyscapuyne erflic; ende gaf dieselve brieve over Jacope Wilmaer seggende dat se Wouter van Vlinckenborch voers. in voerledenen tyden hem te pande gegeven hadde vore xxxii grote Brabants die deselve Wouter tsinen huyse vertheert hadde, dewelke xxxii groten voers. de voergenoemde Jacop Wilmaer den voers. Romboute aldaer betaelde, ende geloefde waert dat Wouter van Vlinckenborch voers., oft yement van sinen weghen, namaels quame talende na de voers. twee brieve, dat hy dan den voers. Romboute ende alle andere, dien dat aengaen mach, daeraf verantwoerden soude ende scadeloes ontheffen wel ende dueghdelic. Present Claus de Herde ende Willem van den Wyngaerde, Burgermeesteren, Claus Wynricx ende Willem de Moelnere, Scepenen.

H. Adriani.

---

30 November 1447.

Voorloopige regeling van een geschil tusschen den Schout en het Magistraat « om den kuese van de dekens » der ambachten.

Op alsulke gheschille als vuytstaende was tusscen Heren fol. 112 vo. Jan van der Bruggen, Schoutet, in den name van onsen genadigen Heere, aen deen zyde, ende den Burgermeesteren ende Scepenen van der stad, aen dandere zyden, opten coer ende makinge van den dekens ende geswoeren van den ambachten derselver stad, so wert opten lesten dach van November anno xlvii, nadat de Wethouderen van der stad by den Commissarizen ons genedichs Heren verset waeren

by myn Heere den Cancellier ende anderen Heren Commissarizen voirs., gheappointeert, dat de Burgermeesteren ende Scepenen voirs. de dekens ende geswoeren van den ambachten voirs. setten ende maken souden dit jaer durende, ghelyc zy tot hertoe gheplogen hebben. Behoudelic dien, dat men ter naester Zinxemerct tAntwerpen aen beiden zyden alle privilegien, brieven ende bethoen produceren sal voere den Heren van den Raide die aldair wesen sullen, omme alsdan tgescil gesleten te wardene also dairtoe dienen sal.

---

14 December 1447.

Oorvrede gezworen door Willem Thys aan Jacob de Jonge.

fol. 113 vº. Anno XLVIIº, XIIII dage in Decembri, soe dede oervrede ende zwoer ten Heilegen, in presencien van den Wethouderen hieronder bescreven, Willem Thys, van Thuernout, als dat hy Jacop den Jonge niet misdoen en soude of doen misdoen in woerden of in werken, by nachte of by dage, heymelic of openbaer, by hemselven of yement anders van sinen wegen, in eeniger manieren, ende vername hy yemende die den voers. Jacope den Jonge pynde te misdoene ofte evelen, dat hy hem dat sal laten weten ende daeraf waerscouden na syn beste, op zoenbrake ende op vredebrake. In presencien van Clause Wynricx, als stedehoudere van den Amman, Jan Noyts, Burgermeester, Peter Reyners, Meester Jan van Halmale, Willem van den Wyngaerde, Michiel Kiekens, Peter Bode ende Jan van Mechelen, Scepenen.

H. DE MONTE.

---

3 Januari 1447 (1448).

Toelating voor Jan de Boc tot aflegging eener erfrent bezet op zijn huis in de Kloosterstraat.

Also zekere geschille vuytstaende was tusscen Jan de Boc, ex una, ende Gheertruyt van Buedegheem, weduwe wilen Ryckaerts Janssone, ex altera, toecomende van vier Rynssche guldene erflic die Merten Ryckaerts, haer sone, buyten lants synde, heffende was optes selfs Jans Bocx huys ghestaen in de Cloesterstrate, buyten tSinte-Janspoerte, neffens Jans van Nylen erve, die de voirs. Jan meynde af te quitene midts dien dat se ter quitinge stonden, na inhout der scepenenbrieven die dairaf waeren ; dairaf de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, redene ende bescheidt aen beiden zyden yerst aengehoirt zynde, sloten voere haer vuytsprake dat Jan de Boc de voirs. rente, midts dat se ter quitinge stonde, wel af soude mogen quiten, ende dat Gheertruyt voirs., overmits dat zy gemachticht waere, met scepenenbrieven, Mertens, haers soens, renten tontfane, quitancien te verlidene etc. in den namen van denselven haeren sone, Jan den Boc quitancie voere Scepenen dairaf verliden soude. Sonder argelist. Actum 3a Januarii anno XLVII. fol. 113 vo.

---

5 Januari 1447 (1448).

« Emancipatie » van Simon van der Heyden.

Anno XLVII, vta Januarii, so deden openbaerlic vuyt haeren broede ende plichte Jan van der Heyden ende Katlyn van Ouwen, zyn wyf, Symoen van der Heyden, haeren zone, ende goeden vuyte met vier oude groten tsjaers erflic op ontrent drie vierendeel buyndere lants cum pertinentiis, gelegen bynnen Broechem onder de prochie van Sinte-Gommaers in denct, ende voirt super se et suis, by also dat dairaen fol. 113 vo.

yet gebrake. Dit gheschiede ter Hogher Vierschaeren by manisse Wouters Breems, Onder-Schoutet, ende wysdoem Jans van Ranst, Burgermeester, met gevolge van Scepenen, zynen medegesellen etc.

---

24 *Januari 1447 (1448).*

Verordening voor de kordewagenkruiders, waarbij het getal hunner gezellen op 50 wordt vastgesteld.

fol. 114. Alsoe dambacht van den cordewagencruyders dagelycx ende soe langere soe meer grotelic verladen wordt van vele vreemde gesellen van diverse nacien die dagelycx in dambacht comen, daer de dekens ende de gezwoerne van denselven ambachte zeere luttel bedwancx over hebben, ende oec den coepman vele ongeriefs doen van zinen goeden qualic te hanteerne, soe is, omme dat te verhuedene, by Wouteren Breem, Onder-Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide hieronder bescreven, geordineert ende denselven ambachte geconsenteert ende verleent, dat alle deghene, die opten dach van huden in dambacht voers. zyn, daerin bliven zelen opdat hen gelieft, ende dat de dekens ende gezwoerne voers. van nu voerdane nyemende meer daerinne en selen moegen ontfaen, het en waere dat huer geselscap verstorven oft comen waeren tot vyftich personen, ende als daer dan eenich van dien vyftich sterft oft vutgaet, so zelen zy eenen anderen in zyn stad ontfaen ende alsoe tgetal van vyftich personen altyt onderhouden. Behoudelic dien, dat bynnen den vryheiden van den twee jaermercten de vreemde gesellen zelen moegen cruyden ende arbeiden gelyc zy tot hiertoe gecostumeert ende geplogen hebben, ende dat oec de Heere ende de stad in de voers. ordinancie altyt haer meerderen mynderen ende veranderen selen behouden. Sonder argelist. Dit was gedaen vierentwintich dage in Januario int jaer Ons Heeren M. CCCC ende sevenenviertich, daer by ende mede

waeren Wouter Breem, Onder-Schoutet voers., Jan Noyts ende Jan van Ranst, Burgermeesteren, Peter Reyners, Meester Jan van Halmale, Willem van den Wyngaerde, Willem Lammens, Michiel Kiekens, Claus Wynricx, Peter Bode, Willem de Moelnere, Willem Douwe, Claus van der Elst ende Jan van Mechelen, Scepenen, ende sommige van den Raetsluden.

---

12 Februari 1447 (1448).

Belofte van betaling gedaan door Peter Lemssone aan Matheeus van der Vesten.

Anno XLVII, XII dage in Februario, so zwoer lyflic ten Heylegen met opgerechte vingeren ter presentie van Jan Noyts, Burgermeester, Peter Lemssone, poertere van Brugge, dat hy Matheuse van der Vesten betalen soude vierenviertich postulatus gulden, aut valorem, tusschen dat ende Sinte-Jacopsdach apostels in Julio naestcomende, ofte dairaf synen goeden moet verçrigen. fol. 112 v°.

---

14 Februari 1447 (1448).

Belofte van betaling gedaan door Geeraard Luytenssone aan Albrecht Nannesone.

Anno XLVII, XIIII dage in Februario, so geloifde ende swoer lyflic ten Heylegen met opgerechte vingeren Gheert Luytenssone, van der Gouwe, die men heet Gheertken de Keetsere, dat hy Aelbrechte Nannesone, van der Gouwe, betalen sal XLV saluyte, te wetene de vive dairaf bynnen der Sinxemerct naestcomende ende dandere viertich tSinte-Jansdage Baptiste deinde, ofte dat hy terstont na dat hy enich van den voirs. fol. 113 v°.

terminen onbetaelt over liet gaen, weder in den Steen ende vanckenisse comen sal, also hy dairinne geweest heeft ende dairinne bliven totter tyt dat hy hem voldaen sal hebben, in der manieren voirs. oft synen goeden moet vercregen. Salvo altyt alsulken recht als Jacop Ecbaertssone, gemachticht van Aelbrechten voirs., op Gheerde voirs. gevordert heeft, in synre macht te bliven staende totter tyt dat de somme voirs. vernuecht sal wesen. Actum in presencia Claus Wynricx, loco Ammanni, Halmale ende Douwe, Scepenen ; de mandato vero Joannis Noyts, Burgimagistri, posui in registro,

MONTE.

---

12 Maart 1447 (1448).

Jan van Ammichoven bekrachtigt den verkoop eener korenrent door zijnen zoon Jan gedaan.

fol. 114. Anno XLVII, XII dage in Meerte, so quam Jan van Ammichoven, douwe, ende confirmeerde alsulken vercoep van twee zisteren rogx lyftochten als Jan van Ammichoven, de jonge, syn sone, gedaen hadde Clause Colenzone, tot behoef Jans van Mechelen, Vrouwen Katelinen van den Mortere, wettich wyf des voirs. Jans van Mechelen, ende hore beyder soene liven staende, ende die deselve Jan van Emmichoven bewesen hadde op eenen aert, geheeten *tgoet van Lytenzeele*, houdende twee buyndere, op vyf buyndere ende een vierendeel wynnens lants ende op meer pande in den scepenenbrief begrepen, verleden in den jaere M CCCC. XLVI, XXVII daghe in Aprille, gemaect onder Meesteren Peteren van der Voert, besegelt met Willems sMoelneren ende Claus van der Elst seghelen, ende geloefde nimmermeer den voirgenoemden Janne van Mechelen ende den anderen gheen stoot oft letsel te doene oft te doen doene in eeniger manieren. Present Willeme van den Wyngaerde ende Peteren Bode, Scepenen.

P. DE VOIRDA.

---

12 Maart 1447 (1448).

Inschrijving van eenen schepenbrief, d. d. 17 Juli 1445, inhoudende deeling der nalatenschap van Jan van Wesele en Catharina van den Putte, zijne vrouw.

Wy Willem Lammenssone ende Willem de Moelnere, fol. 115. Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Joes van Wesele, wittich sone wilen Jans van Wesele, Joffrouwe Lysbeth ende Joffrouwe Berbele van Wesele, zyn susteren, elc van hen beiden met eenen momboere hoere gegheven metten rechte, bekenden ende verlyden dat zy by consente ende biwesene van Wouteren ende Willeme van Kets, hoeren oems, wel ende minlic van malcanderen vereffent, verlyct, gedeylt ende gescheiden zyn van alle alsulke goiden ende versterfenissen van haven ende van erven, ruerende ende onruerende, welkerhande die wesen moegen, als hen bleven ende verstorven zyn van der doot van wilen den voirs. Jan van Wesele, hoeren vader, ende van wilen Joffrouwe Katlinen van den Putte, hoere moeder, in der vuegen ende manieren hierna verclaert, dats te wetene als van den haefliken goiden, dies zyn zy wel eens mids dat elc syn gedeel dairaf weet ende eewech heeft, ende als van den voirs. erfliken goiden, dairaf soe sal de voirs. Joes van Wesele alleen hebben ende behouden een hoeve met huysingen, hove, lande, beemde, bossche, metten gronde ende met alle datter toebehoirt, geheeten *den Kneper*, gestaen ende gelegen bynnen Borcht in Vlaenderen, ende gelyc als deselve hoeve met hoerer toebehoirten voirmaels toe te behoiren plach den goidshuyse van Sinte-Michiels; item, noch sal de voirs. Joes hebben alsulken drie zisteren rogx erflic als Daem Corloys erfgenamen, na inhoudt van scepenenbrieven van Antwerpen, schuldich syn te gevene van zekeren goiden ende panden gelegen bynnen Ranst, ende dairtoe sal de voirs. Joes oic hebben alsulken chys als de voirs. wilen Jan van Wesele ende Joffrouwe Katline van den Putte, zyn wittich wyf, te heffen plagen op een huys geheeten

den Salm, gestaen boven der Vismerct, tusschen thuys geheeten *tZwynken*, aen deen zyde, ende thuys geheten *den Pollepel*, aen dander zyde. Item, de voirs. Joffrouwe Lysbeth van Wesele sal in den yersten hebben vierentachtentich pondt groet Vleems gelts eens hennendragens, dewelke de voirs Willem van Kets, hoere oem, van haeren wegen onder ende ontfaen heeft; item, voirdane sal de voirs. Joffrouwe Lysbeth hebben ende behouden zekere goide ende pande gelegen bynnen Wuestwesele, geldende nu ter tyt jairlicx den pacht drie zister rogs, acht capuyne ende twee gelten boteren, ende noch sal deselve Joffrouwe Lysbeth hebben twee scellinge grote Brabants erflic op Jan Cants huys, gestaen in de Cammerstraet, jeghens thuys, geheeten *den Roiden Leeu*, dweers over. Item, de voirs. Joffrouwe Berbele van Wesele sal hebben in den yersten, vierentachtentich pont groet Vleems gelts eens hennendragens, dewelke de voirs. Wouter van Kets, huere oem, van hoeren wegen onder ende ontfaen heeft, ende noch sal deselve Joffrouwe Berbele hebben ende behouden zekere partcheelen van beemden, gelegen tEekeren te Hoeboeme, gelyc den voirs. wylen Janne van Wesele, hoeren vader, ende Joffrouwe Katlinen, hoere moeder, die aldair toe te behoeren plagen, ende die Peter van den Zande ende Jan Noyts nu ter tyt voere twee ponde ende voere twee scellinge grote jaerlicx in hueren hebben, als wy verstonden. Ende mids deser voirs. deylingen ende scheydingen, soe verthegen de voirs. Joes van Wesele, Joffrouwe Lysbeth ende Joffrouwe Barbele van Wesele, zyn susteren, elc van hen beiden met hoeren voirs. momboere, onder hen drien, deen opten anderen ende van alle den voirs. goiden ende versterfenissen, ende schouden malcanderen in der manieren voirgenoemt dairaf claerlic quyt tallen dagen, gelovende voert in goeden trouwen, dat zy deen den anderen hierenboven dairaf nemmermeer meer aenspreken, heysschen noch moeyen en sullen in den gheesteliken noch in den weerliken recht, by henselven oft by yemande anders van hoeren wegen in eeniger manieren, behoudelic den Heere zynen recht. Sonder argelist. In kennissen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende vivenviertich, zeventhien daghe in Julio.

Opten XII^{sten} dach van Meerte anno XLVII, soe waert den voirs. scepenenbrief by Meester Peteren van der Voert, voere Willeme van den Wyngaerde, Scepen ende als stedehouder van Janne van Ranst, den Borgermeester, ende Meester Janne van Halmale, oic Scepen, gelesen ende gevisiteert, dien zy sagen gans gheve, geheel, ongecanceleert ende ongeraseert, ende die voert ter beden ende begheerten van Joese van Wesele in der statregister, by consent ende goetduncken van den voirs. Heeren ende Scepenen, gescreven ende geregistereert waert, omme Janne van Mechelen, derselver Heeren medescepen, in den rechte ende zynen nacomelingen hen altyt dairmede te behelpene, als sy des behoeven mochten.

P. DE VOIRDA.

---

5 April 1448.

Belofte van betaling gedaan door Lauwerijs de Blare aan Diederik Teerlinc.

Anno XLVIII, vive dage in Aprili, so geloifde ende zwoer ten Heylegen Laureys de Blare, vischcoepere, dat hy Dieric Teerlinc, die men heet *in den Leuw*, betalen sal vive ℔ vive scellinge groten, te weten XXI scellinge groten dairaf bynnen der Sinxemerct naestcomende ; item, XXI scellinge groten bynnen der Bamismerct dairnaest volgende ; item, XXI scellinge groten bynnen de vier Paeschdage dairnaest volgende ; item, XXI scellinge groten bynnen der Sinxemerct dairnaest volgende, ende trest, gedragende oic XXI scellinge groten, bynnen der Bamismerct dairnaest volgende. Ende by also dat hy enigen termyn voirs. onbetailt over liet gaen, dat hy dan terstont in den Steen gaen sal ende dairinne bliven totter tyt dat hy dairaf voldaen sal hebben oft Diericx goeden moet vercregen, sonder hem te behelpene metten gewieden oft andere gheweer dairjegens te suekene in eniger fol. 114.

manieren. Sonder argelist. Present Willem van den Wyngaerde, loco Ammanni, die den eet staefde, ende Meester Jan van Halmale, Scepene, et jussu Johannis Noyts, Burgimagistri, posui in registro,

MONTE.

---

20 Mei 1448.

Belofte van betaling gedaan door Arnout Scholle aan Lambrecht Byns.

fol. 114 v°. Anno XLVIII°, XX daghe in Meye, soe geloefde ende zwoer lyflic met opgerechten vingheren ten Heilegen Aerdt Scholle, dieneere myns Heeren des Abds van den Duynen, in jegenwoerdicheiden Jan Noyts, des Burgermeesters, dat hy Lambrechte Byns, poertere van Heidentongheren, betalen sal eenendertich gouden Rynsche guldene, oft de weerde daervoere in anderen goeden gelde, te wetene deen helft dairaf in de Bamismerct van Antwerpen naestcomende, ende dander helft in de Sinxenmerct van Antwerpen daernaest volgende ; ende waert dat hy dierste termyn ombetaelt over liet gaen, dat dan de geheel somme verschenen sal zyn, ende dat hy oic na elken termyn voers. daerin hy gebreclic mochte zyn van betalene daertoe terstont tes voers. Lambrechts huys tot Heydentongeren souden comen leysten op zyns selfs cost, ende van daer niet scheiden voere aen der tyt dat hy al voldaen soude hebben. Sonder argelist.

MONTE.

. . . .

22 Mei 1448.

Rechtszaak tusschen Herman Smit en Jan de Joede nogmaals uitgesteld tot de aanstaande « Bamismerct. »

Anno XIIII^c XLVIII°, XXII dage in Meye, te wetene opten fol. 114 v°.
Heyligen Sacraments avondt, in de Sinxenmarct, quam by den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen Herman Smit, juwelier van Nymmeghen, te kennen gevende hoe dat Jan de Joede ende hy niet verleken en waren van hueren geschillen die vuytgestelt waren in de leste Bamismarct, alsoe boven in desen register gescreven staet, (1) begherende voirt recht over den voers. Janne de Joede, na inhoudt van den voirs. vuytsetsel; op dwelke den voirs. Hermanne Smit geantwoirdt wart alsoe verre als de voirs. Jan de Joede niet en quame binnen der voirs. Sinxenmarct, dat men dan hem noch eens bescriven soude ende dach beteykenen binnen der toecomender Bamismarct van Antwerpen, om den voirs. Hermanne te rechte te stane, ende oft hy dan niet en coempt, soe sal men denselven Hermanne tot zynre begheerten recht doen over denselven Janne de Joede, alsoe behoeren sal.

Geld uit stadswissel gelicht met toestemming van Meester Gillis van Wissekerke en Jan Ruychroc, namens den Graaf van Oostervant. (2)

Anno et die predictis, in presentien van den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad voirs., consenteerden Meester Gielis van Wissenkerke ende Jan Ruychroc, van wegen sGreven van Oistervant, dat men Meesteren Janne den Groote ende Ambrosius van Dynter, dairtoe gestelt van myns genadichs Heeren sHertogen wegen, geven soude

(1) *Zie hierboven bladz.* 295.
(2) *Zie ook hierboven bladz.* 216.

duysent Peeters van den gelde dat de stad onder heeft, behoudelic dat dairaf getogen zullen worden de hergewaden die Janne van den Eede gehadt ende ontfangen heeft, ende oic dat men tsurplus van den voirs. gelde geven ende betalen soude den voirs. Meesteren Gielise ende Janne Ruychroc, om dat te bekeeren van des voirs. Greven wegen dairt behoeren sal.

---

24 Mei 1448.

Overeenkomst tusschen den Jonker van Wesemael en zijne schuldeischers.

fol. 116. Int jaer M CCCC ende XLVIII, XXIIII dage in Meye, zoe syn by den Joncheere van Weesemaele, ter eender zyden, ende den goiden lieden die met Antwerpschen brieven renten hebben sprekende op des voirs. Joncheeren lande ende goide in hoeren brieven begrepen ende nu de questie hebben jegens den voirs. Joncheere, ter andere, overdragen die nabescreven punte, by goetdunckene ende in presencien den Borgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen.

In den yersten, opdat die voirs. goide liede te bat betalinge moegen gecrigen van hoeren jaerlicschen renten ende achterstelle, zoe sal die voirs. Joncheere setten eenen rentmeester van sinen lande van Hersselt, daertoe nut ende oirboirlic wesende ende die solvent zy, diewelke volcomen macht sal hebben op te bueren ende te ontfane alle alsulken renten ende proffyten als achterstellich stonden in den lande van Hersselt voirs., ten tyde als Heinric, die kamerling, rentmeester te Hersselt, gevangen waert by den roedraghere van Antwerpen, ende die sint dier tyt in den voirs. lande van Hersselt gevallen ende verschenen syn ende voirtane oic aldair vallen ende verschinen selen, ende dairaf alle tgeheel gelt brengen tAntwerpen, in der stadwissel, zoe wanneer hy dairaf yet ontfangen sal hebben, tot behoef alleen der voirs. goeder liede omme dairaf betaelt te wordene. Behoudelic, dat

die voirs. goide liede te vreden syn selen dat die voirs. Joncheere te hemwaerts sal nemen ende behouden ende selve doen heffen tghene dat van den broecken is gevallen off vallen sal, ende desgelycx van der vlasthienden ende van der hoeythienden by de langhe brugghe op die Nethe, ende anders niet. Ende bevonde men dat die rentmeester, die men setten sal, metten ghenen dat hy dair heffen ende opbueren sal den goiden luyden jaerlicx betalinge conste gedoen, soe sal desgelycx die voirs. Jonckere te hemwaerts behouden ende selve doen heffen die proffyte van der wynthienden die gevallen syn ende vallen selen.

Item, soe sal elc van den voirs. goiden lieden gebreck fol. 116 vo.
hebbende van achterstelle van dien gebrachten gelde, elc na gelande ende groette van sinen achterstelle, dairaf betalinge hebben ende nemen alsoe hy dat schuldich is te hebbene op die goide van Hersselt, ende oft daerinne ennich geschille geviele tusschen henlieden oft dat yemant meynde, wie hy waere, dat ennige niet schuldich en waeren yet meer oft min daeraf te heffen oft te boren, soe sal men die saken slyten na den rechte van der stad van Antwerpen, alsoe dat behoirt. Ende dieghene die hiertoe geset sal wesen, sal lyflic voere die stad van Antwerpen ten Heyleghen zweeren, dat hy gheene brieve op sine goide gemaect en heeft noch maken en sal, dairmede hy sine goide in contrarien van desen gelueften soude moegen bescudden.

Item, soe sal die voirs. rentmeester sinen eedt doen tAntwerpen voere de stad alle dese saken volcomelic te doene ende ten vermanen van der stad, ten versueke van pensionarysen ende renten hebbende opten voirs. Jonckere van Wesemale, altyts als zyt aen hem versueken selen, goede wittege rekeninge, bescheit ende onderwys doen in der stad van Antwerpen van den ontfange ende vuytgevene, by bywesene van den voirs. Jonckere oft yemande van synre wegen dairaf gelast, opdat hy wille, als hy des van der voirs. stad vermaent sal werden, ende al en quame myn Jonckere niet oft en sonde, soe soude men nochtans die rekeninge doen ende sluyten gelyc ende in alle der manieren als dat behoirt.

Item, en worden die voirs. goide liede met deser manieren niet vol betaelt, soe selen zy altyts moegen volgen hoere recht met hoeren scepenenbrieven, sonder die hiermede te verminderen, soe wanneer zy dit appointement wederseyt hebben.

Item, oft de dienere, die nu geset is, zieck woirde, soe dat hy die officie niet en conste geexerceren, oft aflivich warde, dat men dan eenen anderen dienere weder setten sal in der manieren als voere verhaelt is.

Item, dese saken syn aldus geappointeert ende gesloten, behoudelic altyts minen Jonckere sinen rechte ende den goiden lieden hoere recht van hoeren scepenenbrieven nu ende tot allen tyden, ende die rechtvorderinge die zy dairmede gedaen hebben, ende dit duerende totten wederseggene des voirs. Jonckeren oft der pensionarysen ende renten alsoe hebbende, want dit alleen dient totter gereetscap van der betalingen der goider liede voirs. ende ontlastingen des voirs. Jonckeren goide. Ende alsoe lange als dit voirs. appointement geduert sonder wederseggen, soe sal die voirs. Jonckere ende alle syn andere dieneren van allen hachtingen ende arrastementen ongehouden syn altoes. Sonder argelist.

Claus de Voecht is geordineert geweest rentmeester te syne, ende heeft lyflic ten Heylegen geswoeren in presencien van Borgermeesteren, Scepenen ende Raide, tonderhouden ende te volvoerene allen tghene dat den rentmeesterscape aenrueren mach van den ontfanghe voirs., na vuytwysen den overdrage bovengeruert, anno predicto, xx May.

P. de Voirda.

---

30 Mei 1448.

Beslissing nopens de woonplaats en het beheer der goederen van Beatrix van der Heyden.

Also zekere geschille vuytstaende waeren tusschen Willem van Cantelbeke ende Peter Joes, momboeren van Beatris van der Heyden, Aerts dochter, des huydevetters wylen, ex una, ende Marie van Buyten, der voirs. Beatris moeder, ex altera, oirspronc hebbende omme der houdinge wille van der voirs. Beatris, die de moeder voirs. begeerde met haer te leyden in Henegouwe, daer sy wonachtich is, dwelck den voirs. momboeren niet en geliefde, maer begeerden dat de dochter voirs. soude bliven wonen alhier bynnen der stad onder haer mage, met meer hanteringe van der saken, dairaf Burgermeesteren ende Scepenen hieronder bescreven, redene ende bescheidt aen beiden syden yerst aengehoirt synde, termineerden voere haer vuytsprake, midts dien dat Beatris voirs. voljaert is, dat sy soude mogen trecken met Marien, haer moeder voirs., oft hier bliven onder haer mage, daer haer dat gelieft, ende dat de momboeren voirs. haer scepenenbrieve ende bethoen van haerer renten onder sullen bliven houden, ende de renten dairaf onfaen ter wettiger rekeninge, ende die brieve niet overgheven sonder consent van der stad. Actum penultima May anno XLVIII, present Ranst ende Noyts, Burgermeesteren, Reyneers, Wyngaerde, Kiekens ende Wynricx, Scepenen. fol. 111.

MONTE.

4 *Juni* 1448.

Aleidis van Holten, vrouw van Hendrik Baecxken, weigert de regeling van een geschil tusschen haar en haren broeder Joos van Holten, betreffende de nalatenschap hunner ouders, aan scheidsrechters over te laten.

fol. 116. Anno XIIII^c XLVIII, IIII dage in Junio, quamen bi den Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen Jouffrouwe Alyt van Holten, wettich wyf Henricx Baecxken, borgers van Coelne, aen deen zide, ende Joes van Holten, der voers. Jouffrouwen Aliten brueder, aen dander, daer de voergenoemde Jouffrouwe Alyt te kennen dede gheven hoe dat zy verstaen hadde, dat de voergenoemde Joes, huer brueder, hem beclagende was van huer omme der deylingen wille van den goeden die bleven ende verstorven syn van hueren vader ende moeder wilen, ende omme eenen scepenenbrief van Antwerpen, sprekende van zekeren lyftochtrenten, staende ten liven van den voergenoemden Jose ende Jouffrouwen Aliten, denwelken deselve Jouffrouwe Alyt te heurwaerts heeft etc., omme welker saken wille de voers. Joes alderhande woerde gesproken soude hebben in manieren oft hy synre voers. zuster daeromme anders dan met rechte soude willen belasten, alsoe de voers. Jouffrouwe Alyt seide; mids denwelken ende ten eynde dat de voers. Joes egheen redene en hadde hem van huer te beclagene, zy huer presenteerde jegens hueren voergenoemden brueder rechts te plegen, vore den Amman ende Scepenen van Antwerpen, van allen gebreken die hy te huerwaerts hebben mochte, ende daeraf recht te gevene ende te nemene sonder huer daerjegens te behulpene metter vriheit van der jaermerct oft anderssins, by alsoe dat de voers. Joes, huer brueder, van geliken doen woude, met meer woerden die zy daertoe dede seggen. Op dwelke de voergenoemde Joes antwoerde seggende dat, omme de voers. saken met minlicheiden af te leggene, tanderen tyden eenige gemeyne vriende hen gepynt hadden ende daer tusscen gesproken, alsoe verre dat zy te beiden ziden

tAntwerpen comen souden ende aldaer goede manne ende vriende nemen die se van hueren geschillen verliken souden, ende alsoe dien navolgende was hy tAntwerpen comen ende begeerde dat men syne voergenoemde suster daertoe onderwisen soude, des de voergenoemde Jouffrouwe Alyt weygerde mids zekeren redenen huer daertoe porrende ende presenteerde huer ten rechte als vore, begherende dat in der stadregister gestelt te wordene, omme daeraf kennisse te hebbene in toecomenden tyde opdat zys behoefde.

---

6 Juni 1448 — 5 Juni 1451.

Onderhandelingen tusschen burgers van Antwerpen en van Bremen ter zake van de vergoeding der schade door de uitleggers van laatstgenoemde stad aan poorters van Antwerpen toegebracht.

Also Henric Schermbeke ende Jan Schermbeke, Janssone, fol. 115 vo. ende meer anderen burgeren van Bremen onlanx, ten versueke van enigen onsen poirteren, alhier bynnen der stad van Antwerpen ghearresteert syn van alsulken schaden als tanderen tyden de stad oft huere vutleggeren van Bremen opte zee denselven onsen poirteren ghedaen hebben, so is, opten dach van huden hieronder bescreven, by middel van goeden mannen also vele dairtoe gesproken ende ghededinght, dat de voirs. Heynric Schermbeke ende Jan Schermbeke onder hen beiden, by consente van onsen poirteren, sullen mogen trecken tot Bremen ende elders, in der manieren hierna verclaert, dats te weten, dat zy voere ons, Schoutet, Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen voirs., lyflic ten Heylegen geswoeren hebben, dat sy tusschen dit ende Sinte-Michielsdage naestcomende weder alhier bynnen der stad van Antwerpen comen sullen, op alsulke sekerheit ende vasticheit als sy hebben gheweest, sonder enige fraude, argelist oft subtile vonden dairjegens te sueken in eniger

manieren, ende by also dat zy bynnen den tyde voirs. alhier niet en quamen, dat zy dan na den dach voirs. niet anders slapen en selen dan opter eerden ende plancken, ende niet anders eten ende drincken dan water ende broot, tot aen der tyt dat zy weder alhier in der stad comen sullen, ende alsdan niet vertrecken, sonder consent van onsen poirteren voirs., ofte voere aen der tyt dat onse poirteren van haerer schaden verrechtinge gehadt sullen hebben. Actum anno XLVIII, VI dage Junii.

Anno XLVIII, XXV dage in Novembri, so wart desen twee burgeren voirs. haeren eedt vernyeuwt ende verlengt den dach tot binnen VIII dage na Sinxen proximo, weder inne te comene in der manieren voirs. Sonder argelist. In presentia Dominorum in pleno consistorio.

Anno XLVIII, XVII dage Marcii, so swoer Alaert Glane, borgere van Bremen, als syn medeburgeren voere gedaen hebben, ende also es hem den dach verlenght tot Sinte-Jansdage Baptiste proximo, ende hy sette borge voere vive hondert Rynsche Willem *in den Moriaen*, cum relevatione.

Anno XLIX, VII dage in Meerte, so zwoer Alaert Glane, burgere van Bremen, ten Heylegen, ghelyc hy ende syn medeburgeren tanderen tyden hebben gezwoeren, in der manieren boven bescreven, ende wart hem synen dach dairop verlenght tot Bamisse naestcomende, by also dat hy bewerven can tgheent dat bescreven staet int XV^ste^ blat hierna volgende, dairaf hy een copie heeft, ende en can hy dat niet bewerven, so sal hy bynnen de viere Sinxedage naestcomende weder inne moeten comen, op alsulke sekerheit ende vesticheit als hy geweest heeft, ende dairtoe so sette hy borge Willem *in den Moriaen* voere de somme van vive hondert Rynssche guldene, cum relevatione.

MONTE.

fol. 129 vo. Anno XLIX°, VII dage in Meerte, soe wart by onzen poerteren die scade geleden hebben van den vutliggeren opte zee der stad van Breemen, Alaerde Glane, burgere van Breemen,

alhier bynnen der stad ghearresteert zynde, ter beden ende by middele van goeden mannen, dach gegeven op eede, zekerheit ende borchtochten in der manieren hierna volgende, dat is te wetene, can Alaert voers. bewerven aen de Wethouderen ende Raedsmannen van Breemen, dat zy tusscen dit ende des Zondaechs voere Sincxendach naestcomende, haer gedeputeerde schicken willen bynnen eenich van den steden van Utrecht, Amersvoert, Campen oft Herderwyck, ende aldaer by middele van den gedeputeerden van den twee goeden steden, die zy daertoe zelen konnen verbidden, metten gedeputeerden der stede van Antwerpen, die aldaer oic wesen zelen metten gedeputeerden van twee anderen goeden steden, die zy oic gheerne daertoe selen verbidden, omme aen beiden ziden van weerden te houdene tgheent dat de gedeputeerde van den viere steden voers. eendrachtichlic overcomen selen opte scade die de vutliggeren van Breemen den poerteren van Antwerpen voers. gedaen moegen hebben, ende by alsoe dat de viere steden voers. daeraf eendrachtelic niet en overquamen, dat dan de gedeputeerde van Antwerpen voers. selen proponeren ende noemen viere andere steden, ende vuyt dien viere steden zelen die van Breemen een stede moegen kiesen omme overman van den voers. viere yersten steden te wesene, ende wat de gedeputeerde van dier stad als overman opte geschillen ende zaken voers. vutspreken ende seggen, dat sal men aen beiden ziden van weerden houden, sonder vordere eenich moeysel deen den anderen aen te doene in eeniger manieren. Ende dat bynnen middelen tyde de poerteren ende ingesetene van Antwerpen de burgeren ende ingesetene van Breemen, aen beiden ziden, onder malcanderen veylich zelen moegen wandelen ende verkeren, ende daeraf ende tgheent dat voerscreven staet der stad van Antwerpen antwoerde laten weten met behoerliken brieven tusscen dit ende Paeschdach naestcomende ; ende by alsoe dat Alaert voers. dit aldus bewerven can, soe sal hy dach hebben tot Bamisse naestcomende weder inne te comene in alsulker zekerheit ende vesticheit als hy nu heeft geweest, by alsoe dat bynnen middelen tide de geschillen voers. niet vereenicht ende nedergeleeght en worden, ende en can hy des niet bewerven, soe sal hy bynnen den viere Sincxendagen naestcomende bynnen der stad van Antwerpen weder moeten

comen op alsulke zekerheit ende vesticheit als hy nu geweest heeft, ende hem opten dach van huden vernieut is. Sonder eenige fraude, argenlist oft subtyle vonden daerjegens te zuekene in eenigere manieren.

fol. 115 vo. Anno vyftich, vive dage in Junio, so wart Alaerde voirs. in pleno consistorio synen dach verlenght tot Sinte-Bavendage naestcomende ende zwoer als voere, ende voere hem wart borge Willem *in den Moriaen* voere de somme van vive hondert Rynsche guldene, dat hy alsdan weder inne comen sal also verre als hy, Alaert, in levende live es, cum relevatione,

MONTE.

fol. 144 vo. Anno LI, V dage in Junio, so zwoer Alaert Glane, burgere van Bremen, ten Heylegen, gelyc hy tanderen tyden gedaen heeft, also int tblat van C ende XV hiervoere bescreven staet, ende wart hem synen dach dairop verlenght tot Onser Vrouwendage Nativitas naestcomende, ende voere hem wart borge Willem *in den Moriaen* voere de somme van vive hondert Rynsche guldene, dat deselve Alaert ten dage voirs. weder inne comen sal also verre hy in levenden live es. Jan Balyaert ende Jan van Hoekelem, elc van hen, geloifden voere een derdendeel den voirs. Willem tontheffene cum se et suis, Alaert voirs. relevabit quemlibet pro taxa sua. Present Jan Mynnebode, roydragere, die den eet staefde, in presencia Jans van Ranst, Burgermeester, Eycke ende Douwe, Scepenen.

MONTE.

---

17 Juni 1448.

Besluit betreffende de regeling der nalatenschap van Elisabeth Rabouts.

fol. 115 vo. Want zekere questien ende gescille gehangen hebben tusschen Janne, Willeme ende Heinricke, wittege kynderen wylen Peters van der Haecht, dair moeder af is Lysbeth Doerne, aen deen partye, ende den gerechten erfgenamen

van Lysbetten Rabouts, aen dander partye, toecomende ende spruytende omme der goide wille achter gebleven van der voirs. Lysbetten, die zy in deele den kynderen voirs. overgegheven ende gemaect heeft met scepenenbrieven van Antwerpen, dewelke gemaect waeren in den jaere van XXIIII, XVII dage in Junio, te wetene een stede met huyse, hove, gronde ende met eenen bloke dairaen gelegen ende met alle datter toebehoirt, houdende omtrent twee buyndere, luttel min oft meer, gelegen te Herenthout tusschen de vruente aldair, aen deen zyde, ende Lammenshof, aen dander zyde, ende vordane drie dachmale beemds metten gronde ende met alle datter toebehoirt, gelegen oic aldair, ende meer anderen goiden die zy gemaect ende gegheven heeft met scepenenbrieven van Herenthout, die dat int lange wel verclaeren, so wairt by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide, omme de voirs. geschillen ter neder te leggene ende meere andere costen te schouwene die in deser saken gescapen hadden geweest te comene, vuytgesproken ende getermineert, dat de percheelen, in den voirs. scepenenbrief van Antwerpen begrepen, volgen sullen den voirs. Janne, Willeme ende Heinricke van der Haecht, ende van allen anderen punten buyten denselven scepenenbrief van Antwerpen begrepen selen de voirs. partyen, oft deghene die gebreck heeft, aen moegen spreken met sinen bethoene dat hy dairaf heeft ter plaetsen dair dat behoirt. Dit was gedaen ende vuyt begheerten in der stadregister gestelt int jaer Ons Heeren M CCCC ende XLVIII, XVII dage in Junio, presentibus Noyts, Wyngaerde et consulibus, etc.

P. DE VOIRDA.

---

6 Juli 1448.

Teruggaaf, aan poorters van Antwerpen, van ten onrechte geïnde tolgelden.

Anno XLVIII, VI dage in Julio, so quamen voere Burgermeesteren ende Scepenen van der stad Andries Behagelaerts, fol. 116.

in den name van Hanneken Douwe, synen knecht, ende Laureys Wyns, vleeschouderen, ende gaven dair te kennen, dat zy Jan Peck, tolnere tot Bergen, hadden doen becommeren, midts dat hy van hen tol genomen hadde van alsulken beesten als sy onlanx dair te voeren tot Bergen gecocht hadden, ende dat zy desgelycx haer gelt in hostadie voere den tol voers. hadden moeten setten onder Willem Janssone, Burgermeester tot Bergen, doen aldair voere den Heren voirs. jegenwoirdich wesende, dairaf zy hoopten, als poirteren van Antwerpen, ongehouden te syne; dairaf partien aen beiden syden yerst overhoirt synde, de Heren voirs. vuytspraken, dat haer poirteren al Brabant dore tolvry syn, ende dat midts dien de voirs. tolnere tgelt, dat hy van den voirs. tol ontfaen heeft, ende Willem Janssone tgelt, dat onder hem in hostadie geset waere voere den tol voirs., onsen poirteren voirs. costeloes weder willen geven, dwelck zy terstont in presencie van den Heeren voirs. hen overgaven.

---

26 Augustus 1448 — 29 April 1450.

Het Magistraat verleent zekere voorrechten aan het Sint-Salvators godshuis.

fol. 131 v°. Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond ende kenlic allen denghenen die dese onse jegenwoerdige letteren selen zien oft hoeren lesen, dat want in den jaere M. CCCC. ende viertich, XXVIII dage in Octobri, (1) by onsen voirvorderen, doen tertyt Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen wesende, ter eeren Gods gegeven ende verleent is den personen tot XII toe ende namaels wesende in den godshuyse van Sinte-Salvateurs, gestaen bynnen der stad van Antwerpen in de Munssterstrate, dat zy, onbelet van yemande, sullen moegen backen ende brouwen alsoe vele broods ende biers

(1) *Zie* ANTW. ARCHIEVENBLAD, *Deel* XXIX, *blz.* 422.

als zy in den voers. godshuyse onder hen XII ende niet daerboven behoeven tot hueren nootdorsten, met meer poeynten in den brieven daeraf ghemaect zynde begrepen, soe hebben wy, achtervolgende van dien, vuyt puerre caritaten, devocien ende mynnen die wy totten voers. godshuyse dragen ende hebben, den voergenoemden XII personen nu zynde ende namaels wesende, gewillecoert, geconsenteert ende verleent, ende met desen onsen openen brieve willecoeren, consenteren ende verleenen alsoe verre alst in ons is, dat de voers. persone tot XII toe ende niet daerboven, die tvoirs. godshuys regeren selen ende den dienst Gods daerinne doen, sullen moegen van nu voerdane, opdat hen gelieft ende zy niet brouwen en willen in der manieren hueren brief dat begrypt, jaerlix hebben ende gebruyken LII vate inbrouwensbier, van welken inbrouwenbiere hen gelieven sal, ende daertoe sesse amen wyns, wat wyne zy willen, het zy root of wit, van overzee oft elders, vutgenomen Rynssche wyne, ende drie amen lantwyns ende niet meer, sonder eenige assyze dairaf te gevene. Behoudelic dien, waert dat zys meer inleyden tot hueren verdoene oft behoeften, het waere wyn oft bier, dat zy daeraf assyze geven zullen, gelyc alle andere weerlike ingeseten persone van geliken, sonder eenige vryheit daerin te hebbene; maer des is ondersproken dat huer overste ofte die tregiment van den godshuyse voers. nu heeft ende namaels hebben sal, alle jaere des anderen dages na Sinte-Mertensdach sal moeten comen by de Wethouderen voers. ende aldaer kiesen of zy dat toecomende jaer brouwen willen na inhout huers briefs voers. ofte bier hebben sonder assyze in der manieren voers., ende tgheent dat zy dan kiesen, dat sullen zy dat jaer gebruken ende niet voirdere. Ende want dit aldus by ons Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voergenoemd geconsenteert, gegeven ende verleent is den XII personen van den godshuyse voers., ende het godlic ende redelic is, dat men der waerheit getuyge gheve, soe hebben wy des toerconden by onser wetentheit derselver stadzegel van Antwerpen ten zaken aen dese jegenwoerdige letteren doen hangen. Gedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XLVIII, XXVI dage in Augusto.

Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad

van Antwerpen doen cond ende kenlic allen denghenen die dese onse jegenwoerdige letteren sullen zien oft hoeren lesen, dat alsoe in den jaere M. CCCC. ende viertich, XXVIII dage, in Octobri, by onsen voirvorderen, doen tertyt Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen wesende, ter eeren Gods gegeven ende verleent is den personen tot XII toe doen ende namaels wesende in den godshuyse van Sinte-Salvateurs, gestaen bynnen der stad van Antwerpen in de Munsterstrate, dat zy selen moegen brouwen alsoe vele biers als zy in denselven godshuyse onder hen XII ende niet dairboven behoeven tot hueren nootdorsten, ende in den jaere van XLVIII, XXVI dage in Augusto daernaest volgende, by onsen voirvorderen, doen tertyt Burgermeesteren, Scepenen ende Raide wesende, gegeven ende verleent waert den XII personen voers., opdat zy niet brouwen en willen in der manieren hueren yersten brief voers. dat begrypt, dat se dan jaerlix selen hebben ende gebruken LII vate inbrouwensbiers, van welken inbrouwenbiere hen gelieven sal, sonder eenige assyze dairaf te ghevene, met meer poeynten ende articulen in den twee brieven daeraf ghemaect zynde begrepen, soe hebben wy achtervolgende van dien, vuyt puerer caritaten ende devocien die wy totten voers. godshuyse dragen ende
fol. 132. hebben, den voers. XII personen nu zynde en namaels wesende gewillecoert, geconsenteert ende verleent, ende met desen onsen openen brieven willecoeren, consenteren ende verleenen alsoe verre alst in ons is, dat de voers. persone tot XII toe ende niet dairboven, die tvoers. godshuys regeren selen ende den dienst Gods daerinne doen, van nu voerdane opdat hen gelieft ende zy niet brouwen en willen noch negheen inbrouwenbier inleggen in der manieren de II brieve voers. dat begrepen, in de stad van dien LII vaten inbrouwenbiers selen moegen hebben, inleggen ende gebruken LII vate buytenbiers, van welken buytenbier hen gelieven sal, ende niet meer, sonder eenige assyze dairaf te gevene, ende waert dat zy meer biers dan LII vate, het waere inbrouwen oft buytenbrouwen, inleiden tot hueren verdoene of behoeften, dat zy dairaf assyze geven selen gelyc alle weerlike ingeseten persone van geliken biere geven, sonder eenige vryheit daerin te hebbene in eeniger manieren. Maer des is ondersproken, dat haer overste oft die tregiment van den godshuyse voers. nu heeft

ende namaels hebben sal, van jaere te jaere opten elfsten dach van November, ofte van halven jaere te halven jaere, opten XI^{sten} dach van November ende den XI^{sten} dach van Meye, sal moeten comen by de Wethouderen voers. ende aldaer kiesen oft zy dat toecomende geheel oft half jaer brouwen willen oft bier hebben, het zy buyten oft bynnen sonder assyze in der manieren voerscreven, ende tgheent dat zy dan kiesen, dat selen zy dat geheel oft half jaer gebruken ende niet vordere. Behoudelic hueren voerbrieven voers. in allen hueren anderen punten van weerden, sonder argelist. Ende want dit aldus by ons Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voergenoemd geconsenteert, gegeven ende verleent is den XII personen van den godshuyse voers., ende het godlic ende redelic is dat men der waerheit getuyge gheve, soe hebben wy des toerconden by onser wetentheit derzelver stadzegel van Antwerpen ten zaken aen dese jegenwoerdige letteren doen hangen. Gedaen int jaer Ons Heren dusent vierhondert ende vyftich, XXIX dage in Aprille.

---

2 September 1448.

Schepenbrief d. d. 23 Augustus 1381, inhoudende verkoop eener erfrent, bij toeval van zijne zegels beroofd, wordt, op bevel van het Magistraat, in het « stadsregister » ingeschreven.

Int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende XLVIII, fol. 121.
twee dage in Septembri, soe quamen voere Borgermeesteren, Scepenen ende Raedslude in de volbank, Katline van den Broeke, met Peteren Willemssone, huyvettere, hoeren wittegen man, ende Magriete van den Broeke, derselver Katlinen zuster, wedewe wylen Claus Boutheeren, die aldair eenen scepenenbrief van Antwerpen thoenden, sprekende van seven ende eenen halven ouden groten turnoysen erflic, van vyfthien oude groten turnoysen tsjaers erflikere renten, die wylen Willem van den Broeke, de backer, der voirs. gesusteren

vader, voirmaels na inhoudt van den voirgenoemden scepenenbrieve gecocht ende gecregen hadde jegens Clemeycien sBruynen, ende dairaf der scepenenzegelen, die aen denselven brief te hangen plagen, by eenen jongen kynde in groter verswymenissen ende onnoeselheiden gebroken ende afgetoghen waeren, gelyc de voirs. Heeren duechdelic dairaf wel geinformeert ende te bynnen waeren, dewelke voirs. gesusteren, als gerecht oeyr ende erfgenamen van den voirs. hoeren vader, den voirgenoemden Heeren zeere vrientlic baden, dat zy hen helpen wouden ende alsulken bescheit verleenen daermede dat zy van nu voirdane hoere voirs. seven ende eenen halven ouden groten turnoysen erflic, na inhout van den voirs. scepenenbrieve, mochten bliven heffende, aengesien oic dat de voirs. Claus Boutheere van haeren twegen de voirs. erfrenten tanderen tyden int jaer van achtendertich, negen dage in Januario, ter Vierschaeren vuytgedaeght ende verreyct heeft, gelyc een daeghcedule daeraf gemaect, die zy den voirs. Heeren mede thoenden ende die in der statdaeghboeck geregistereet staet, dat wel verclaert; mids welker voirs. onnoeselheiden ende verswymenissen, de voirs. Heeren Borgermeesteren, Scepenen ende Raidslude eendrachtichlic overquamen ende bevalen Meester Peteren van der Voert, hoeren Secretaris, dat hy den voirs. scepenenbrief van woirde te woirde in der stadregister ter eeweger gedenckenissen ende memorien setten ende registereren soude ende den voirs. gesusteren een copie hieraf doen met sinen hanteyken geteykent, daermede deselve gesusteren ende hoere nacomelingen de voirs. seven ende eenen halven ouden groten erflic sullen bliven heffende, na inhoudt des voirs. scepenenbriefs, gelyc oft dien metter tween scepenenzegelen, die daeraen te hangen plagen, duechdelic besegelt waere, want de voirs. Heeren dairaf wel geinformeert waeren, ende oic de voirs. daechcedule ende tregister dairaf aengesien ende gevisiteert hadden, gelyc voirs. is, welken voirs. scepenenbrief van woirde te woirde hierna volght :

Wy Jacop van Hoeboken ende Willem de Moelnere, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quam Clemeycie sBruynen, met eenen momboere hoer gegeven metten rechte, ende bekende dat zy omme eene somme gelts, die haer al

ende wel es vergouden, vercocht heeft wel ende wittelic Willeme van den Broeke, den backere, die seven ende eenen halven ouden groten turnoysen van dien vyfthien oude groten turnoysen tsjaers erflikere renten die haer Meester Jan de Vos, de schildere, voirtyts bekende schuldich wesende, met scepenenletteren van Antwerpen, op syn huys met hove, gronde ende met alle datter toebehoirt, gestaen opt Cloestervelt, in de Lepelstrate, ende dairaf dat Heinric Zuyderman dander sevene ende eenen halven ouden groten jegen deselve Clemeycie gecregen heeft, alsoe zy ons seide, dewelke voirs. sevene ende eenen halven ouden groten turnoysen tsjaers erflikere renten de voirs. Clemeycie, met haeren momboere, opdroech met vertyene ende claerlic quite schaut teeuweliken dagen tes voirs. Willems van den Broeke ende tot siere nacomelingen behoef, met al den rechte dat zy daeraen hadde ende houdende was, ende bekende dat zy geen recht daeraen en behielt ende gelove se hem te waerne quyt ende vry van allen commere ende van alle calaengien jegen alle deghene die daertoe talen oft hen ennichs rechts vermeten mochten, by henselven oft by yemande anders van hoeren wegen in eeniger manieren. Oec willecoerde ende consenteerde de fol. 121 vo.
voirs. Clemeycie, met haeren momboere, waert dat sake dat zy oft hoere erfgenamen namaels gelosen oft vercoepen wouden die vyfthien oude grote turnoeyse tsjaers erflikere renten die se noch heeft ende houdende is op sesse cameren met allen datter toebehoirt, gestaen op dNuwelant buyten Sinte-Janspoerte, dat nu toehoert Wouteren Janszone ende Janne Stase, alsoe wy verstaen, dat hy, Willem van den Broeke, oft sine nacomelinge altoes de naeste dairaf souden wesen ende dien coep hebben moegen, opdat zy wouden, voere yemen anders, gelyc dat hy ter witteger waerheit gedaen ende gemaect waere. In kennissen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCC tachtentich ende een, drie ende twintich dage in Oeghstmaent.

P. DE VOIRDA.

27 *September 1448.*

Beslissing van het Magistraat aangaande den eisch van Victor Bellens tegen Heer Jan Laureys, priester.

fol. 117. Also zekere geschille vuytstaende was tusscen Heren Jan Laureys, priester ende capellaen tSinte-Ledenaerts te Brechte, ter eenre, ende Victoir Bellens, ter andere zyden, oirspronck hebbende van zekeren goeden te Ryckevorssele gelegen, die de voirs. Heer Jan gecocht ende gecregen heeft met scepenenbrieven van Antwerpen jegens Magrieten Laureys, desselfs Victoirs moeder, dairop de voirs. Victoir dien nietjegenstaende buyten metten lantrechte vervolghde, dwelck de voirs. Her Jan metter stadbrieven in goets tyts ghescut hadde, met meer hanteringe van der saken, dairaf de Heren, redene ende bescheidt yerst aengehoirt synde, sloten voere haer vuytsprake, midts dien dat de voirs. sake aengaet scepenenbrieve van Antwerpen, dairaf de kennisse voere Scepenen van Antwerpen behoirt, ende dat oic Her Jan voirs. trecht buyten in goets tyts gescut heeft, dat deghene die gebrec heeft aenspreken sal met rechte voere Scepenen van Antwerpen. Actum XXVII dage Septembris anno XLVIII. Present Jan van Ranst, Burgermeester, Reyneers, Broeke, Wynricx, Moelnere, Elst ende Mechelen, et quibusdam consulibus.

---

5 *October 1448.*

Peter Bot en Zierick Janssone, in den naam zijner vrouw, verbinden zich Jan Toppaerts op lijfrent te nemen.

fol. 117. Anno XLVIII, vive daghe Octobris, so bekenden Peter Bot, geseten te Mechelen, ende Zierick Janssone, in den name van Zoeten Toppaerts, ejus uxoris, geseten ter Hogherheyden,

onfangen hebbende van Janne Toppaerts wegen, zeere out van jaeren, des voirs. Peters oem ende der voirs. Zoeten brueder, de somme van XXV ℔ groten Brabants eens, ende mids dien geloifden zy ende elc een voere al den voirs. Janne zyn leefdage lanck te houden oft te doen houden van eten, van drincken, van lynen, van vullen, zieck ende gesont, redelic ende tamelic na synen staet. Ende geloifden daertoe quame yemant in toecomenden tyden die meynde nadere erfgename te wesen dan zy, ende dat bepruefde also dat behoirt, dat zy dan hem altyt wettige rekeninge van den voirs. penningen doen selen, op tverbont van hemselven ende allen haeren goeden ende elc een voere al. Gebrake yet aen hen oft thaere, so quamen mede voere den Heren hieronder bescreven Claus Bollaert, scipman, ende Anthonys Gheerdtssone, droeghscheerdere, ende geloifden dat te voldoene cum se et suis ende elc voere deen helft, cum relevatione. Present Peter Reyneers, loco Joannis van Ranst, Burgermeester, Wynricx ende Elst, Scepenen.

---

18 October 1448.

Verklaring der gebroeders van Poederle betreffende eene lijftochtrent bezet op hunne goederen, te Norderwijck en Morckhoven gelegen.

Anno XLVIII, XVIII dage Octobris, so zwoeren lyflic ten fol. 116 vo.
Heylegen Jan, Willem ende Heynric, wettige kindere Godevaerts van Poederle, als dat vuyt haeren goeden te Noderwyc ende onder Morchoven gelegen, dairop zy vercocht hebben IIII ryders lyftochten ten lanxtlevenden live van Marien ende Magrieten, wettige kindere Jans van der Galen, na inhout van scepenenbrieve van Antwerpen, die zy ten dage voirs. verleden, niet meer commers en gaet dan de scepenenbrieve voirs. begripen, ende dat zy hen niet behelpen en selen in eniger manieren met geenrande beleydebrieve oft subtilen vonden jegens den scepenenbrief ende lyfrente voirs. Sonder argelist. Actum in presencia Kiekens et Wynricx, Scepenen, et Wynricx erat loco Ammani juramentum acceptans.

---

25 October 1448.

Uitspraak in een geschil tusschen Elisabeth sBruynen, weduwe van Jan van Rythoven, en Peter Schat, betreffende de erfrenten bezet op het huis den Ketel, *Zilversmidstraat.*

fol. 117 vº. Also zekere geschillen vuytstaende waeren tusscen Jouffrouwen Lysbet sBruynen, weduwe wilen Jans van Rythoven, ter eenre zyden, ende Peteren Schat, ter andere, toecomende van der helft van der huysinge geheeten *den Ketel*, in de Silversmitstrate gestaen, die Peter voirs. haer tanderen tyden vercocht heeft op vive ℔ VII scellinge groten erflic, dairaf zy drie ℔ groten erflic, die Meester Peter van der Voirt dairop heffende is, binnen eenen zekeren termyn met XLVIII ℔ groten afquiten soude, dairinboven zy veel commers bevonden heeft ende dagelicx groten last dairaf heeft van dengenen die haer recht dairop vervolgen, dairaf redene ende bescheidt aen beiden zyden yerst aengehoirt synde, de Heren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide sloten voere haer vuytsprake ende termineerden, dat Peter Schat den commere die boven de vive ℔ VII scellinge groten erflic voirs. vuyter helft van der voirs. huyse gaet, afdoen sal tusschen dit ende Sinte-Mertensmisse naestcomende, ende voirt goeden waerborge setten by also dat men namaels meer commers dairop bevonde, dat hy haer ende de helft van den huyse voirs. dairaf ongelast sal houden. Ende desgelycx so sal Jouffrouwe Lysbet voirs. Peteren voirs. goeden borghe setten van den XLVIII ℔ groten eens omme dairmede af te quiten, na inhout haerer voirwaerden, alsulken drie ℔ groten erflic als Meester Peter van der Voirt dairop heffende is, ende by also dat Peter voirs. dit binnen den dage voirs. niet en dade, so sal men alsdan terstont thuys voirs. deelen half ende half ende den coep voirs. te nyeuten. Voirtane so sal Peter Schat tusscen dit ende Sinte-Mertensmisse naestcomende Jouffrouwe Lysbet voirs. ongelast houden van dengenen die haer recht opte helft van den huyse voirs. vorderen boven de vive ℔ VII scellinge groten erflic voirs. Actum XXV dage Octobris

anno XLVIII. Present Jan Noyts, Burgermeester, Reyneers, Halmale, Scepenen, Wyngaerde, loco Joannis Ranst, Burgermeester, Broeke, Kiekens, Moelnere, Scepenen, et quibusdam consulibus.

---

22 November 1448.

Regeling van een geschil tusschen Clement van der Heyden en zijnen broeder Jan, betreffende het onderhoud van hunnen vader.

Alsoe zekere geschille vutstaende waeren tusschen Clemente fol. 117 vo.
van der Heyden, ter eenre ziden, ende Janne van der Heyden, zinen brueder, ter andere, oerspronc hebbende omme der houdingen wille van Peteren van der Heyden, huerer beider vader, die Clemente, zinen sone voers., daervore alle zyn goede opgedragen heeft voere Scepenen van Antwerpen, na inhoudt der brieve die daeraf zyn, met vorwaerden dat hy hem daervoere houden soude van eten ende van drincken zyn leefdage, redelic na zinen staet, daeraf de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, redene ende bescheidt aen beiden ziden yerst aengehoert zynde, sloten ende termineerden voere huer vutsprake, dat Clement voers. den voers. Peteren, zinen vader, houden sal zyn leefdage lanc van eten, van drincken, van lynen ende van wullen, ende daervoere zyn goede aenveerden na inhoudt der scepenenbrieve voers., ende dat Jan van der Heyden, zyn brueder, terstont hem ruyminge doen sal van den goeden Peters van der Heyden, zyns vaders voers., ende van wilen Katlinen Brants, huerer beider moeder, goede, gelyc tseggen by Janne Theens, Janne Goedens, Jorys van den Bremdonc ende Jans Bosch, seggeren, dairaf vutgesproken begrepen heeft. Behoudelic dien, dat Janne van der Heyden volgen selen alle alsulken goede als hy jegens Peteren ende Lysbetten, huerer beider brueder ende zustere, gecocht mach hebben, ende des soe sal Clement voers. den voers. Janne, zinen brueder, goeden borge setten als dat hy hem ongelast houden sal van der schult die Peter, huerer beider vader voers., sculdich is. Sonder argelist. Gedaen anno XLVIII, XXII dage Novembris.

---

29 November 1448.

Dordinancie van den leertouwers binnen der stat van Antwerpen.

fol. 128. Int jaer Ons Heren duysent CCCC ende XLVIII, XXIX dage in Novembri, soe worden sekere puncten overdragen ende gesloten, omme die onverbrekelic gehouden te wordene, by Heren Janne van der Bruggen, Riddere, Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stat van Antwerpen, in der manieren hierna verclaert: Want men bevonden heeft dat soe lanck soe meer seker gebreck es int touwen van den leere, daer men leersen, schoen ende anderssyns bynnen der stat van Antwerpen af werct ende maict, daermet die ghemeyn man van binnen ende van buyten niet wael verwaert en es, soe eest wel van noode dat men daerin versie met behoirlickere remegien, omme tprofit daerinne gedaen te wordene, ter ghemeynder polecien behoef, ende hebben vuten goeden aenbringene ons ghedaen van denghenen dies hen verstaen ende men oyc in anderen plaitssen gewoenlic es van doen, by rypen raide ende voirsienicheiden daerinne versien, dat van nu voirtane dieghene die de neringhe van den leere te touwene hebben sullen oft hanteren willen bynnen der stat van Antwerpen, tgheent dat hier in der stat ghevedt es ende gewaerdert, dat selve leeder sullen moeten touwen met goeden, gheven, ongesoutenen, cleeren smoute ende dat selve leeder opgereyt sonder water wel ende custbairlic na zynen heysch, zonder wech te schavene. Ende oft daerinne ennich gebreck bevonden worde, dat de touwere daerinne ennich andere smout dade, dat te calengeerene waere oft stoncke, dat de touwere synen cost, pyne ende aerbeyt verloeren soude hebben, ende dairtoe van elken stucke leers verbueren vyf groten Vlaems gelts alsoe dicke als ment bevonde. Item, voirt waert tsake dat ennich cordewaennier oft schoenmakere, die zyn leder bereyt ende gesmout woude hebben met syns selfs gelycken smoute, dat dairaf de gereydere oft touwere nemen soude voere synen aerbeyt gelicken loen, ende waert tsake dat de touwere oft gereydere

yemande wederseyde ende niet doen en woude, alsoe dicke hy dat dade oft weygerde, als hy des versocht worde van den cordewaenniers oft schoenmakers, soude verbueren telken vyf groten Vlems gelts, welke peynen ende boeten bekeert sullen worden tot sambachts behoef van den hudevetters, na vutwisinge hoerer brieve. Ende oft hierinne ennich gebreck bevonden, dat dat gewaerdeert sal worden alsoe dicke ende menichwerven als de schoenmakers oft cordewaenniers dat versochten van den dekenen ende geswoirne van den hudevetters ende schoenmakersambachte by tyden wesende, ende dat die van nu voirtane gehouden sullen wesen hoeren eedt daertoe te doen oft dat hen bevolen sal worden by der Wet op hoeren eedt die zy jaerlix doen te verwerne ende oyc den loen van den touwers te moderene oft geschil tusschen den partyen daerinne gevicle, ende waert tsake dat hen ennich touwere oft bereydere van den leere voirs. hierinne wederspennich maken woude ende niet gehoirsam en waere tgheent dat de dekene dairaf daden, in al of in deele, soe soude deselve touwere verbueren telken male eenen ouden schilt, deen derdendeel dairaf den Heere, dandere derdendeel der stat ende terde den ambachte van den hudevetters.

Per me,

P. K.

---

11 December 1448.

Getuigenis nopens eene uitspraak van scheidsmannen d. d. 22 December 1438, in een geschil tusschen het Faconsgodshuis en Elisabeth Cools, weduwe van Jan Lynmakers.

Anno XLVIII, XI dage in Decembri, soe quamen ten versueke fol. 118.
van Peteren van Brechte, als procurateur tsgodshuys van Facons, ter eenre ziden, ende Jouffrouwen Lysbetten Cools, wedewe wilen Jannes Lynmakers, ter andere, in de Schutters-

camere, de Eerweerdige vader myn Heere de Pryoer van den Chaertroeysen, Claus van den Werve, Henric van der Moere ende Cole Claus, voere Peteren Reyners ende Willeme van den Wyngaerde, Scepenen, daertoe van der stad wegen gedeputeert, ende tuyghden dat hen wel kenlic waere ende voerstonde dat tanderen tiden, in den jaere van achtendertich, voere hen quamen de partien voers. bynnen des voers. Claus van den Werve huyse, ende aldaer soe submitteerden zy hen aen beiden ziden in hen vieren van alle den geschillen, die zy jegens malcanderen vutstaende mochten hebben, daeraf dat zy huer vutsprake deden in alle der manieren eenen scepenenbrief, gemaect in den jaere van XXXVIII voers., XXII dage in Decembri, onder Peteren van Karrenbroec, Secretarys, wel verclaert, ende dat haer meyninge was, dat de partien voers. daermede vereenicht souden wesen van allen geschillen ende questien, die zy jegens malcanderen vutstaende mochten hebben tot dien daghe toe, ende hadde den brief besegelt met des convents zegel van Facons, sprekende van XII ℔ groten tsjaers lyftochten, die Jouffrouwe Lysbeth voers. heeft, daeraf dat questie nu is, voere oegen geweest oft dat zy daeraf geweten hadden dat zy dien te nieute ende doot geseeght souden hebben. Sonder argelist.

---

17 December 1448.

Belofte van betaling gedaan door Peter Baten aan Philips Pynnocx, van Leuven.

fol. 118. Anno XLVIII°, XVII dage in Decembri, soe zekerde ende geloefde als goet man van trouwen met opgerichten vingheren ten Heilegen, in gerechter eedstad, Peter Baten, dat hy Philipse Pynnocx, Henricxsone, van Loevene, betalen oft vernuegen sal tusschen dit ende groot Vastelavont naestcomende, alsulken vive mudde rox lyfrenten als Peter voers. Henric van Hofstade, van Mechelen, ende Willem de Gruytere, Willemssone, tottes voers. Philips live met scepenenbrieven

van Loevene onverscheiden bekent hebben sculdich zynde, na inhoudt der scepenenbrieve van Loevene voerscreven die daeraf zyn, ende gelyc deselve Peter opten dach van huden van Philipse voers. daervoere met scepenenvonnis van Antwerpen bescadicht is geweest, ende by alsoe dat Peter voers. tusscen dit ende groet Vastelavont voers. dit aldus niet en dede, soe sal hy terstont alsdan weder in den Steen gaen ende daerin bliven op alsulke vuege als hy nu voere der actien van der renten voers. geweest heeft totter tyt dat hy hem gecontenteert sal hebben van der renten voers. in der manieren voers. Voerdane soe zekerde Peter voers. als voere, dat hy jegens de geloefte ende zekerheit voers. hem niet behelpen en sal met eenigherande vryheden van poerterien, vryheden van gewydde oft anders in eenigere manieren, ende dat hy daertoe gheenrehande van zinen goeden en sal vercoepen, bezwaeren oft eenichsins verminderen in achterdeele van der geloeften voers. Behoudelic dien, dat hy daeraf redelike nootdorste sal moegen nemen, sonder argelist. Present Meester Jan van Halmale, als stedehoudere des Ammans, Jan van Cothen ende Claus Wynricx, Scepenen.

---

20 December 1448.

Uitspraak in een geschil tusschen Clement de Gheytere en Jan Schoyte, aangaande het gebruik eener schorre.

Also sekere geschille vuytstaende waeren tusscen Clement de Gheytere, ter eenre zyden, ende Jan Schoyte, deyckmeyere bynnen der vryheit, ter andere, toecomende omme een tschoerken daer riet op wast, liggende buyten de Slycpoerte, tenden den Slycwech ter Schelt waert aen, lopende neffens den cant van der Schynt ende streckende totten vekene van den Sproncdycke aen den wech, dairaf de voirs. Clement begheerde over te hebben de profyten die Jan Schoyte dairaf gehaven hadde ende dat hy hem voirtane dat rastelic soude fol. 118.

laten gebrueken, na inhout synen bethoen dat hy van der Camere van den leene ons genedichs Heren sHertogen dairaf heeft, dairaf de Heren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide hieronder bescreven, redene ende bescheidt van beiden zyden yerst overhoirt synde, termineerden, dat Jan Schoyte tschoerken voirs. metten riede ende synre toebehoirten Clemente voirs. rastelic sal laten gebrueken syn leefdage lanck ende daertoe opleggen ende betalen de profyten die hy van den riede oft anders dairaf gehadt mach hebben, behoudelic dien, dat tvoirs. schoerken, na des voirs. Clements doot, gaen sal ende toecomen denghenen diet van rechtswegen schuldich is toe te comen, sonder argelist. Actum anno XLVIII, XX dage in Decembri. Present Moelnere, Burgermeester, Reyneers, Halmale, Wyngaerde, Kets, Kiekens, Cothen ende Wynricx, Scepenen, et quidam consules.

MONTE.

---

3 Januari 1448 (1449).

Afwijzing, bij vonnis van den Raad van Brabant, van den eisch van Willem Muyl en zijne consoorten tegen Vrouwe Johanna van Wesemael, vrouw van Heer Hendrik van Diest.

fol. 119. Alsoe als Vrouwe Johanne van Weesemale, wetteghe gesellinne Heeren Heinricx van Dyest, Heere van der Rivieren, tanderen tyden clachtich comen is voere myne Heren die Cancellier ende Raidsluden myns genedichs Heeren sHertogen geoirdineert in sinen lande van Brabant, seggende dat haer stoet ende ongebruyct gedaen was in den dorpen metter heerlicheit van Westerle, van Oelen ende van Hulshout, met allen hoeren toebehoirten, by ennigen pensionarissen, poirters der stad van Antwerpen, erfrenten ende lyfpensien dairop hebbende, tonrechte als zy meynde, om des wille dat wylen die Heere van Wesemale, haere vader, haer by

sinen levenden live in huweliker voirwaerden gegeven ende bewyst hadde op die voirs. drie dorpen, met allen hoeren toebehoirten, ende in sekeren anderen manieren, de somme van vyf hondert florenen guldenen jaerliker erfliker renten, te wetene vier van den voirs. gulden voir drie oude schilden munten des Conincx van Vrancryck oft Greven Lodewycx van Vlaenderen gerekent, ende dat hy hair daerna in sinen testamente op dieselve goide noch gemaect ende gelaten hadde de somme van twee hondert geliken guldenen, van welken renten, die zy hielt voere hoire kyntsgedeelte als een witteghe dochter van Wezemaele, zy altoes na den tractate des voirs. huwelicx ende doode des voirs. wylen hairs vaders, geweest hadde in vredeliker possessien alsoe lange ende totter tyt toe dat zy, by gebreke van betalingen van vyfhondert ende vivenzeventich der voirs. gulden, yerst geroepen ende gehoirt Jonckeren Janne, Heere van Wezemale, gerichten erfgename ende besittere derselver goide, die mit vonnisse mynre voirs. Heren vuytgewonnen ende verreyct hadde, begherende dairomme die voirs. pensionaryse, te wetene Willeme Muyl ende sine medegesellen, mit rechte onderwesen ende bedwongen te werden hair der voirs. goide rastelic ende vredelic te laten gebruyken ende af te laten van allen hynderen ende letselen, die zy hair by manieren van rastamenten of commeringen daerinne hebben gedaen, nae denwelken voere mine voirs. Heeren int recht comen is die voirs. Willem Muyl, seggende in den name van hemselven ende van den anderen pensionarysen erfrenten ende lyfrenten op die voirs. goide hebbende, dat zy niet en wisten noch en geloefden dat die voirs. Vrouwe Johanne ennige renten hadde op die voirs. goide, dair zy toe comen was ende fol. 119 v°.
daerynne dieselve goide verbonden syn metten rechte, ende al waert alsoe dat die voirs. vyfhondert gulden haer te huwelic geloift hadden geweest, dat zy dairaf schuldich were af te trecken alsulken hondert croenen als wylen Peters zuster van Halle plach te hebben op die goide van der Rivieren, ende dairtoe die renten des Heeren van Wezemale, hairs vaders voirscreven, in den lande van Henegouwe, die zy alnoch hadde ende besat; ende al waert oic alsoe dat die voirs. wylen Heere van Wesemale der voirs. Vrouwen Johannen, synre dochter, die voirs. II^{c} gulden geloeft hadde

te gevene in testamente, dat den vors. pensionarisen negheen achterdeele en conste gedragen, want dat niet dan een simple geloefte en waere, sonder dat die voirs. drie dorpen daervoere ennichsins verbonden waeren, of dat zy, Vrouwe Johanne, die daervoere ontfangen oft met eenigen brieven van Antwerpen oft Loevenen beleye gevesticht waere geweest, waerby die voirs. pensionarisen dien hoere renten bebrieft waeren met brieven, daerinne die voirs. dorpen genoemt ende verbonden staen als pande ende onderpande. diewelke renten zy ontfangen hadden voere Heere ende Hof, alsoe dat behoirde, schuldich waeren voere die voirs. geloeften van den voirs. IIᶜ gulden te gane ende huere recht te behoudene, want zy niet en geloefden dieselve IIᶜ gulden haeren testamente op die voirs. dorpen bewyst te syn ; ende waeren haer die gemaect ende gelaten, soe mocht zy weten waere zy haere recht dairaf schuldich were te vervolgen, ende dat die voirs. Vrouwe Johanne seggen mochte dat zy die renten, by hair boven in haeren heyssche genoemt, hielde ende besat voere hoere kyntsgedeelte als een dochter van Wesemale, en consten die pensionarisen niet geloeven, gemaerct dat die voirs. Joncheere Jan, haere broeder, in alle den goiden bynnen den levenden live des voirs. wylen Heeren, syns vaders, geerft ende gegoedt hadde geweest, ende al mochte die voirs. Vrouwe Johanne ennich recht tegen den voirs. Joncheren, haeren brueder, by gebreke van der voirs. betalingen van Vᶜ LXXV gulden gevordert hebben op die voirs. drie dorpen, dat en conste egheen hynder noch achterdeel gedragen den voirs. pensionarisen, want hen dairaf egheen wete gedaen en hadde geweest, gelyc dat schuldich hadde geweest te geschien, mids denwelken zy hoepten noch altyts genoech te comen omme hen teghen dieselve Vrouwe Johanne te verantwerden alsoe verre als zy op die voirs. goeden yet heysschende weren. Begherende hieromme de voirs. pensionarisen die voirs. Vrouwe onderwesen ende bedwongen te warden af te laten van alsulken vervolge als zy voere mine voirs. Heren begonnen hadde te doen in prejudicien myns voirs. genedichs Heeren ende synre stadrecht van Antwerpen ende der pensionarisen voirs., te dien eynde dat dieselve pensionarisen voirtvaeren mochten metten rechte der voirs. stad van Antwerpen op die gerasteerde, ende hoere recht

vervolgen mit hueren scepenenbrieven, na vuytwysen van der privillegien ende brieven derselver stad van Antwerpen by minen voirs. genedigen Heere verleent. Ende die voirs. Vrouwe Jehanne dairop replicerende ende den voirs. Jan Muyl, in den name als boven duplicerende, alligerende elc alrehande redene om te comen tot haeren meyndingen, biedende huer feyten te thoenen ende makene heysch van hoeren costen, gelyc dat allet in hueren aenspraken, antwerden, repliken ende dupliken claerlikere is begrepen, soe hebben myne voirs. Heeren, na dat zy die partyen te beiden zyden gewesen hebben gehadt tot hoeren bethoene, ende by ennige commissarisen van hueren wegen doen verhoeren alle alsulken getuygen ende overnemen alle alsulken brieven als zy te beiden zyden hebben willen leyden ende overgeven, ende die informacie dairaf gedaen ende hen fol. 120.
overbracht synde, partyen copie dairvuyt gegeven ende overgenomen alle alsulken reprochen ende salvacien als dieselve partyen elc op des anderen bethoene ende reprochen hebben gedaen, ende ten vuytersten geconcludeert synde in der saken oversien tproces in derselver saken gemaect ende goiden rypen raet samentlic dairop gehadt ende alle saken dairtoe dienende wael gewegen, op den dach van heden beide den partyen daertoe bescheiden, met hueren vuterlycken vonnisse vuytgesproken ende getermineert voere recht, dat die voirs. Willem Muyl met sinen medepartyen, pensionarissen voirs., schuldich syn af te laten van den beletten die zy der voirs. Vrouwen Johannen gedaen hebben in huere voirs. renten van vyfhondert ende LXXV guldenen te heffene op die voirs. goide van Westerle mitten toebehoirten, compenserende die costen in deser saken gedaen mids zekeren redenen wille hen daertoe beruerende, ende behoudende te henwaerts die interpretacie ende verclaernisse van desen hueren vonnisse om die te doen in tyden ende in wylen alsoe behoirlic sal wesen, opdat ennighen twivel oft donckerheit daerinne geviele. Gedaen te Bruessel opten drieden dach van Januario int jaer XIIII^c^ XLVIII.

P. DE VOIRDA.

---

15 Januari 1448 (1449).

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Koyts en Peter Beys betreffende het stellen van waarborgen voor de betaling eener korenrent.

fol. 118 v°. Alsoe zekere questien ende geschille opverstaen waeren tusschen Jannes Koyts, ter eenre siden, ende Peteren Beys die men heet de Wevere, ter andere siden, oerspronck nemende van x loepen rox jaerlikere ende erflikere renten, die deselve Peter met scepenenbrieven van Mercxblas tanderen tiden bekent heeft sculdich synde Janne den Loekere, zone Jans Loekers, op sekere goide ende pande in denselven scepenenbrief begrepen, welke x loepen rox nu tertyt by scepenenbrieve van Mercxblas in handen comen syn Jannese Koyts voirs., soe bevyndt deselve Jan Koyts, dat syn onderpant niet goet genouch wesen en souden, mitz sekeren commer ende last die hy bevyndt op sinen principaelen pand, het en waere dat hy hem verhalen mouchte aen alle de andere goide die de voirs. Peter voirt in den scepenenbrieve daerinne verbonden heeft, alst te waerne den principaelen pant in denselven scepenenbrief begrepen opdat hem enich gebreck viele van synre jaerlikere betalingen, ende heeft daeromme des voirs. Peters have aengesproeken als waerborge te wesene ende oic betalinge te hebbene van sinen achterstelle verschenen, met meer woirden, daerop de voirs. Peter geantwoirt heeft, dat het vorwaerde was in den coep tusschen hem ende Janne den Loekere, dat hy hem altyt goiden waerboerge stellen soude met sekeren goiden often principaelen pant niet goet genouch en waere, ende in sterckenisse van dien, presenteerde de voirs. syn have te stellene in handen van Jannes Koyts totter tyt ende wilen dat hy hem van den waerborchscap wail te vreden gestelt hadde, opdat in den principaelen pant gebreck waere, soe wart geappointeert ende vuytgesproken by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen ende by consente van beiden partyen, dat de voirs. Peter den voirs. Janne Koyts vesticheit doen sal met goiden sekeren erve dat de principale onderpant van

den x loepen erfrox goet genouch sullen syn ende bliven, omme jaerlixsche betalinge daermet te doene den voirs. Janne Koyts ende sinen nacomelingen, ende alsoe vele meer soe selen des voirs. Peters have bliven staende in handen des voirs. Jannes Koyts als syn vry propere goide totter tyt ende wilen dat de voirs. Peter des voirs. Jans Koyts principalen pant soe goet gemaect heeft met andere goide erven als toepandt, dat hy ende syn nacomelinge verwaert sullen wesen van hoeren x loepen rox jaerlikere ende erflikere renten. Gedaen int jaer XIIII^c ende XLVIII, XV dage in Januario, na costume van scrivene sHoifs van Cameryc.

---

18 Januari 1448 (1449).

Vaststelling van den prijs van de « buyten-koyte » (bier).

Want tcoren ende tgreyn in goede coepe is ende nochtans dbier dies niet te myn ten tappe vercocht en wordt ten groten achterdeele van der gemeynder policien, soe is omme dat te verhueden ende den gemeynen oerboere voert te keeren, opten dach van huden, by den Heeren ende der stad geordineert ende overdragen, dat men na desen dach vorwaert gheenrehande koyte, die van buyten bynnen der stad bracht wordt, niet dierder en sal moegen vercoepen dan twintich myten den pot, opte verbuerte van eenen royale alsoe dicke als men de contrarie daeraf bevonde, deen derdendeel den Heere, dander der stad ende tderde dengenen diet voert brachte. Gedaen anno XLVIII, XVIII dage in Januario. fol. 118 v°.

Achteraan : Vacat, quere retro in tractatu de statutis et edictis. MONTE. (1)

---

(1) *Verwijzing naar het Gebodboek van 1439-1496, dat vroeger in het 2^e Oudt-Register gebonden was.*

24 Januari 1448 (1449).

Besluit over eene uitwinning van goederen gelegen te Brecht.

fol. 118 r°. Also zekere geschillen vuytstaende waeren tusschen Faes de Loekere, ter eenre zyden, ende Jan Aerts, ter andere, toecomende midts dien dat Faes voirs., vuyt crachte van zekere lyfrente, hem pynde vuyt te wynnen metten rechte vore den mannen Jacops de Gheytere, tot Brechte, eenen bloc lants, gelegen aldair tot Brechte, neffens Heynricx erve van Massenhoven, sonder vuyt te stecken alsulken XVIII muddeken rox erflic als Jan Aerts voirs. dairop ende op meer andere pande met scepenenbrieven van Antwerpen heffende is, dairaf de Heren Burgermeesteren, Scepenen ende
fol. 119. Raide, scepenenbrieve van Antwerpen, voirgewysden vonnisse, ghetuygenisse, redene ende bescheidt van beiden zyden yerst aengehoirt synde, termineerden ende sloten voere haer vuytsprake, also verre als Faes syn recht voirt vervolgen wille voere den mannen van leene opte pande voirs., dat hy dan vuytstecken sal alsulken XVIII muddeken rox erflic voirs. als Jan Aerts, na inhout synre scepenenbrieve van Antwerpen ende voirgewysden vonnis, dairop heffende is. Actum XXIIII dage in Januario anno XLVIII. Present Woutere van Ranst ende Willem de Moelnere, Burgermeesteren, Halmale, Wyngaerde, Kets, Cothen, Kiekens, Wynricx, Douwe ende Kereman, Scepenen, et quibusdam consulibus.

MONTE.

---

8 Februari 1448 (1449).

Verklaring van Wouter van den Brouke betreffende eene korenrent.

fol. 120 r°. Anno XIIII^c ende XLVIII, VIII dage in Februario, soe quam

in presentien van der Wet Wouter van den Broeke, van Zanthoven, ende bekende alsoe als in voirleden tyde des voirnoemden Wouters moeder vercocht heeft Clause den Herden den ouden een zister rox erflic, met scepenenbrieven van Antwerpen, op sekere pande in deselve scepenenbrieve begrepen etc., soe heeft naderhant nu onlancx de voirnoemde Wouter van den Broeke totten selven goeden tSanthoven doen daghen, ende heeft in onser presentien bekent, dat hy in de voirnoemde daghinge vutgesteken heeft tvoirs. zister rox erflic, dwelc nu heeft Claus de Herde, des voirnoemden Claus zone, Rentmeester nu tertyt, ende dairtoe niet en sal doen dagen, ende heeft voirt in presentien van der Wet alhier geloift, dat hy tallen dagen den voirnoemden Clause den Herden an suos van den voirs. zister rox onbelast houden sal van den leenheere ende dairaf bethoen bringen den voirnoemden Clause den Herden van Johannis van den Eede, Secretaris van der leenbanck, tusschen dit ende halffasten proximo.

---

8 Februari 1448 (1449).

Regeling van de rechtspleging in zekere burgerlijke zaken.

Alsoe bynnen zekeren jaren herwaerts heerbracht is ende fol. 131 vo.
soe langere soe meer ingebroken wordt, dat als int beghinsel van den beslotenen tyde, sommige persoenen aengesproken worden metten rechte om gebrecx wille dat men aen hem heeft, zy opte aensprake die hem alsoe gedaen wordt, huere genachte begheeren te hebben om daerop te antwoirdene tot openen tyden, daermede drecht vertogen wordt somtyts sesse, sevene, achte, neghene, thiene oft tweelf weken eer zy opte voirs. aensprake weder antwoirden, ende onthouden alsoe den goeden liede thuere, onder tdecsel van den beslotenen tyde, dwelc den menigen ende zunderlinghe denghenen die van buyten comen om yemande, daer zy gebrec aen

hebben, aen te spreken ende dan daerenteynden weder wech trecken, verbeyden ende verhouden moeten alsoe langen tyt sonder huer recht voirt te moegen vervolgen tot groiten scaden ende achterdeele coempt, ende daermede nyemande beholpen en is dan alleene denghenen die alst schynt met simulacien huer schult vertrecken ende trecht bedriegen willen, soe is, om dat te verhueden, by den Schouthet, in den name van onsen genadigen Heere, Burgermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen, by goetdunckene ende advise van den Ouden-Scepenen derselver stat, geordeneert, overdragen ende gestatueert als recht, dat men van nu voerdane nyemant, wie hy sy, die tAntwerpen met rechte aengesproken wordt, zyn genachte wysen en sal tot openen tyden, maer alleene van vierthiennachten alsoe men gewoenlic is te hebbene in anderen tyden van den jare, wtgenomen de twee jaermarcten van Antwerpen, de twee jaermarcten van Bergen, den oexst ende in teynde van der vastene, dat men dan genachten sal moegen begheeren ende hebben by goetdunckene van den Amman ende Scepenen, na gelegentheit van den tyde ende van der zaken. Actum VIII dage in Februario XIIII^{c} XLVIII jaer, na costume sHoofs van Cameryck.

J. KIEKENS.

fol. 122. Item, ende alsoe de poerteren van der stad geplogen hebben huer beraet te hebbene metten Scepenen jegens vremde liede, die in den rechte jegens hem te doene hebben, hetzy in aenleggene oft in verweerene, met welken berade de stad ende zunderlinge de Scepenen, die wysers syn van den zaken tusschen den poerteren ende den vremden, grotelic belast worden ende schynt alsoe de vremde liede meynen dat, mids den berade voers., een vremdt persoen jegens eenen poirtere qualic eenige sake soude moegen wynnen, al waert soe dat hy goet recht ende beter bescheit dan de poertere daertoe hadde, des nochtans in der waerheit alsoe niet en is, want den raet die de poirters van den Scepenen moegen hebben hen ten utersten niet en dient om yemende vremders zyn recht te nemen, soe is, om te verhueden tquaet ver-

moeden ende alle suspicie die de vremde daeraf hebben mochten, by den Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Rade voers., by goetdunckene ende advise van den Ouden-Scepenen voergenoemd, geordineert, overdragen ende gestatueert als vore, dat van nu voerdane de poerteren van der stad die jegens vremde liede eenige civile zaken met rechte te vorderen hebben, hetzy in aenleggene oft in verweerene, egheen beraet metten Scepenen int recht sittende en sullen hebben, maer sullen hem beraden met hueren vrienden die zy daertoe verbidden connen, ende alsoe huere recht doen seggen ende verclaren by hueren taelmannen, gelyc oft poirtere jegens poirtere oft vremde jegens vremde ware. Behoudelic dien, dat van allen criminelen zaken die de Heere oft vremde partyen van live, van lede oft van brueken ende misdaden den poerteren heisschen oft aenthyden mochten, de voers. poerteren huer beraet zullen moegen hebben metten Scepenen, alsoe men dat na der Vierscharen recht van ouden tyden geplogen heeft te doene. Actum VIII dage in Februario XIIII^c XLVIII jaer, ut supra.

---

12 Februari 1448 (1449).

Kaveling der goederen achtergelaten door Vrouwe van den Dale.

Dit is alsulken cavelinge ende deylinge als geschiet is by Lodewycke van Ranst, Jacope Zoetecruyt, Joryse van der Heyden ende Janne van den Hove, als naeste vriende ende mage tusscen Clause Pekelherinc, de kindere Vossaerts ende den kinderen van Rome, als van der erfrenten ende lande die hen verstorven zyn van Vrouwen van den Dale wilen, ende wart bevolen by Burgermeesteren ende Scepenen alsoe hierna volght in der stadregister gestelt te wardene ende dat ten versueke van partien, fol. 120.

te wetene van Peteren Pekelherinc, in den name van Clause Pekelherinc, zinen vader, Janne ende Peteren Vossaerts, gebruederen, Lodewyck van Ranst, Jacope Zoetecruyt ende Peteren Pekelherinc voers., als momboeren van Henricke van Rome, anno XLVIII°, XII dage February.

Item, in den yersten Claus Pekelherinc I 1/2 gemet waterlands gelegen aen den Groenenwech, tusschen Onser Vrouwenkerken goet van Antwerpen, aen deen zide, ende der Infermerien op Clapdorp erve, aen dander zide.

Item, een half gemet lants gelegen oic aldair aen den Groenenwech, tusscen tscloesters landt van Sinte-Michiels, aen deen zide, ende tcloesters goet van Sinte-Beernaerts, aen dander zyde.

Item, tvierendeel van vyfthiene vierendeelen lants gelegen in Wilmaersdonc Leyerwyck metter kerken lant van Wilmaersdonck.

Item, noch een vierendeel lants gelegen in Leyerwyck, streckende aen den Groenenwech, met Symoens lant van Steelandt, gedragende tsamen alle dese voers. parchelen in hueren XXI scellinge groten.

Item, noch op Willem Doncx huys in de Mere VII oude schilde ende II oude groten, coemt XXVIII scellinge VI deniers groten.

Item, noch eenen Vlaemschen nobel in Stabroec gheeft Peter Ommate, valet XI scellinge VI deniers groten.

Item, op Pauwels Makaerts huys in de Cammerstrate, sesse scellinge Vleems, daeraf men de II scellinge quiten mach, coemt IX scellinge groten.

Item, op Cornelys Janssoens huys in Kypdorp VII scellinge Vleems, valent X scellinge VI deniers.

Somma van desen voers. parchelen ende cavelingen Clause Pekelherinc toebehoerende coemt IIII ℔ VI deniers groten Brabants.

fol. 120 v°. Item, den kinderen Vossaerts in Zeelant van lande — XX scellinge IX deniers.

Item, opte loeve daer Willem de Blare in woent, in de Meere, III oude schilde, valent XII scellinge groten.

Item, opte ramen Peter Cants, die de jonge Jan Luycx nu bewoent, XV scellinge Vleems, coemt XXII scellinge VI deniers groten.

Item, Willem Thielkens, te Borsbeke, II viertelen rox erflic, coemt V scellinge groten.

Item, noch een halve viertele rox erflic gheeft de wedewe van den Loeke, te Reeth, valet XV groten.

Item, Jan de Clerck, in de Wolstrate, eenen ouden schilt, valet IIII scellinge groten.

Item, opte Kypdorppoerte op Jan Gheerts huys, XV scellinge groten.

Somma van deser cavelingen Vossaerts kinderen toebehoerende, coemt — IIII ℔ VI deniers groten Brabants.

Item, den kynderen Peters van Rome drie huyse in de lange Nieustrate, metten hove ende borneputte achter aen de voers. huyse, coemt tsjaers te hueren — III ℔ VII scellinge groten.

Item, noch op viere cameren in de lange Nieustrate gestaen jegens *den Bolhof* over, viere dubbele mottoene, valent XIII scellinge VI deniers groten.

Somma den kinderen van Rome toebehoerende IIII ℔ VI deniers groten Brabants, boven den commer dier vutgaet.

Aldus eest ghecavelt by de partien gemeynlic over jaer ende dach in Claus Pekelherincx huys, daer by ende over waeren Lodewyc van Ranst, Jacop Zoetecruyt, Jan van Hove ende Jorys van der Heyden.

Hier es buyten bliven staende de hoeve gelegen tEedigheem, die den voers. drie partien gelyc toebehoirt.

H. DE MONTE.

13 Februari 1448 (1449).

Nicolaas Vlessentop belooft Godevaard Biermans niet meer in recht aan te spreken ter zake van eene partij verloren juweelen.

fol. 120 vo. Also zekere geschille vuytstaende was tusschen Claus Vlessentop, ter eenre zyden, ende Godevaert Biermans, ter andere, toecomende omme zekere juwelen van goude ende gesteente dat Claus voirs., also hy seyde, bynnen der stad van Antwerpen in de Bamismerct lestleden verloren hadde, dairaf de voirs. Godevert, na de waerheiden ende inquisicien die dairaf overhoirt ende gedaen waeren van den Heeren den Wethouderen van der stad, voere onschuldich gehouden wert, dairinboven de voirs. Claus hem dreyghde eldere te moyene ende vordere te laste te brengen, dies hem Godevaert voirs. becronende was, so hebben zy midts dien, opten dach van huden hieronder bescreven, weder by den Heeren voirs. geweest, dair Claus voirs. geloift heeft als goet man by synre trouwen ende eeren ende opte correctie van den Heere ende van der stad in Meester Jans hant van Halmale, als stedehoudere des Ammans, dat hy omme der saken wille voirs. Godevaerde voirs. niet moyen en sal oft doen moyen met rechte oft anders voere enigen Heere, rechtere oft wetten tot gheenre plaetsen, oft oic dairomme misdoen oft doen misdoen by hemselven oft yemant anders van synen wegen, in eniger manieren, sonder argelist. Actum XIII Februarii anno XLVIII. Present Ranst ende Moelnere, Burgermeesteren, Reyneers, Wyngaerde, Kets, Wynricx, Douwe ende Kereman, Scepenen.

---

14 Februari 1448 (1449).

Ontpoortering van Meester Jan van der Voirt wegens weerspannigheid aan de bevelen van het Magistraat.

Anno XLVIII, XIIII dage Februarii, so was Meester Jan van der Voirt tweewerf metter stadbrieven bescreven, op syn poirtrecht te verbuerne, op twee benoemden dagen voirleden by den Heren van der stad te comene omme hem te verantwerden op zekere saken etc. dair hy niet en quam, ende also overmits synre contumacie ende onverhoericheit wert overdragen ende gesloten by den Heren hieronder bescreven, dat men Meester Jan van der Voirt voirs. van nu voirtane niet meer voere poirtere houden en soude. Present Wouter van Ranst ende Willem de Moelnere, Burgermeesteren, Reyneers, Noyts, Halmale, Wyngaerde, Kets, Cothen, Wynricx, Douwe, Kereman ende Happaert, Scepenen, et quidam consules. fol. 121.

---

15 Februari 1448 (1449).

Regeling van een geschil tusschen Agatha van der Tanerien, weduwe van Jan van der Breemdt, en hare zuster Joanna betreffende eene lijftochtrent.

Alsoe zekere questie ende ghescille geresen ende opverstaen was tusschen Jouffrouwen Aechten, wettige dochter van den voerbedde wylen Joes van der Tannerien, wedewe wilen Jans van der Breemdt, ter eenre zyde, ende Jouffrouwen Jannen, wettige dochter van den nabedde des voergenoemden wylen Joes, wettige gesellinne Willems van Kets, ter andere, fol. 123.

toecomende ende spruytende om zekere lyftochten wille die voirmaels gecocht ende gecregen is, met scepenenbrieven van Antwerpen, ten lanxstlevenden live van Jouffrouwen Alyten, Jan Meckincx dochter van der Praest, des voirs. wylen Joes lesten wive, ende der voirs. Jouffrouwen Aechten, op alle de goede, have ende erve die Gielis van Gottingnies, Jouffrouwe Marie Kerremans, zyn wettich wyf, ende Lanceloet van Gottingnies, zyn sone, liggende hebben bynnen den marcgreefscape, gelyc de voirs. scepenenbrieve, die daeraf gemaect syn, dat int lange wel verclaren, om welker questien ende geschils wille de voirs. partien malicanderen te rechte betrocken hadden voere Amman ende Scepenen van Antwerpen, ende naderhant by onderwyse van hueren gemeynen vrienden, om alle coste ende moeysel te schuwene ende om de voers. geschillen met minnen ende vrientscapen te slitene ende af te leggene, verthidende van den rechte dat zy ingeset hadden, hebben hen daeraf geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert in der ordenancien ende wtspraken van den Burgermeesteren ende Scepenen van der voirs. stad van Antwerpen, gelovende elc van den voirs. partien met hueren momboeren te houdene altyt goet, vast, gestentich ende van weerden tghene dat by den voirs. Burgermeesteren ende Scepenen daerop geordineert ende wtgesproken soude worden etc., soe eest dat de voirgenoemde Burgermeesteren ende Scepenen, nadien dat zy alle redenen ende bescheit, die elc van den voirs. partien heeft doen seggen ende byleggen om huere zaken te justificeren ende sterken, gesien, gehoirt ende daerop met rypen rade gelet hebben ende gewogen tghene dat daerinne te wegen was, na alle gelegentheit van der zaken, hebben geordeneert ende wtgesproken als vriendelike middeleers ende seggers tusschen de voirs. partien, dat van alsoe vele der voirs. lyftochtrenten als verschenen mach syn ende gevallen sint der tyt dat de voirs. wylen Joes van der Tanerien, der voers. twee Jouffrouwen vader, aflivich wardt totten dage toe van deser wtspraken, de voergenoemde Jouffrouwe Janne wtreyken ende betalen sal der voers. Jouffrouwen Aechten, haerer suster, een derdendeel tusschen dit ende bynnen den viere Paeschdagen naestcomende, ende wes van der voirs. lyftochtrenten van den voirs. dage voerdane vallen ende verschinen sal alsoe

lange als de voers. Jouffrouwe Aechte leeft, dat zullen de voers. twee Jouffrouwen hebben, ontfaen ende deylen half ende half. Sonder fraude ende argelist. Dit was gedaen opten vyftiensten dach van Februario XIIII^{c} XLVIII jaer, na costume sHoifs van Cameryck.

---

27 Februari 1448 (1449).

Jan, Deken der christenheid van Antwerpen, bericht den Plebaan van O.-L.-V. kerk van de schorsing van het tegen de stad uitgesproken interdict.

Johannes, Decanus christianitatis Antwerpiensis, dilecto fol. 121 vo. nostro plebano Beate Marie Antwerpiensis aliisque omnibus et singulis ad quos nostre presentes littere pervenerint, salutem in Domino. Noveritis nos litteras reverendissimi in Christo patris et Domini, Domini Johannis de Burgundia, Dei et apostolice sedis gratia Episcopi Cameracensis, sigillo suo rotondo rubeo pendente sigillatas, sanas et integras, non viciatas, non cancellatas, non abrasas, omni prorsus vicio et suspitione carentes, cum ea qua decuit reverencia recipisse hujusmodi sub tenore : Universis presentes litteras inspecturis, Johannes de Burgundia, Dei gratia Episcopus Cameracensis, notum facimus quod cessum a divinis in matrice ecclesia Antwerpiensi opidoque et metis ejusdem, propter detentionem cujusdam nostri clerici in carceribus dicti opidi et nonparitionem mandatis curie nostre, ultimate positum et aliquamdiu observatum, certis ad hoc animam nostram justis et rationabilibus causis moventes, ammovimus et ammovemus per presentes, mandantes preterea vobis dilecto nostro Decano christianitatis Antwerpiensis quatenus in ipsa matrice ecclesia opidoque et metis ejusdem divine laudis organa per clerum universum ejusdem opidi resumi faciatis, quoque Marchionem, Scultetum, Burgimagistros, Scabinos, legislatores ac quoscumque alios dicti opidi officiarios, eadem

de causa pridem propter contumaciam per sentenciam dilecti nostri officialis excommunicatos si humiliter et devote a vobis beneficium absolutionis petierint, auctoritate nostra
fol. 122. absolvatis, et per vos sic absolutos in ambone ecclesie prefate si requisierint tales per curatos loci denunciari et publicari faciatis, nisi aliud in omnibus premissis fuerit impedimentum quod obsistat. In cujus rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum, datis Bruxelle nostre diocesis anno Domini M. CCCC. quadragesimo octavo, mensis Februarii die decima sexta. Cujus commissionis vigore vobis committimus et mandamus quatenus in ecclesia vestra predicta aliisque ecclesiis, capellis et locis sacris sitis infra opidum Antwerpiensem et methas ejusdem, juxta ejusdem commissionis formam et tenorem divine laudis organa resumatis et per clerum ejusdem resumi faciatis, et insuper Marchionem, Scultetum, Burgimagistros, Scabinos, legislatores et officiarios opidi Antwerpiensis predicti, quos ejusdem commissionis vigore ad humilem et devotam petitionem et supplicationem honorabilis viri et discreti Magistri Heynrici de Monte, ejusdem opidi Secretarii, eorumdemque Marchionis, Burgimagistrorum, Scabinorum, legislatorum et officiariorum procuratoris legitimi ad hoc legitime constituti, de cujus procuratoris mandato nobis legitime facta fuit fides, absolvimus ab omni sentencia excommunicationis in eos et eorum quemlibet lata per venerabilem virum Dominum Officialem Cameracensem certa de causa, prout in litteris ejusdem commissionis continetur. Vobis eapropter mandantes et requirentes quantenus ipsos Marchionem, Scultetum, Burgimagistros, Scabinos, legislatores et officiarios ejusdem opidi et eorum quemlibet sic absolutos publice et palam, si requisierint, in facie vestre ac aliarum ecclesiarum prefati opidi Antwerpiensis denuncietis et publicetis, dummodo aliud non sciveritis impedimentum canonicum quod obsistat. Datum anno Domini M° quadringentesimo quadragesimo octavo, mensis Februarii die penultima.

---

28 Februari 1448 (1449).

Inschrijving eener getuigenis rakende eene overeenkomst tusschen de Karthuizers en Gillis van Pulle gesloten, betreffende eene korenrent.

Dit is de kenlicheit ende dat gethuyge van brueder Janne Set dat hy dede in presencien van den Prioer van Chartroysen op syn consciencie, anno XLVIII, XXIII dage Februarii.

Op anderen tyden doen die oude Gielys van Pulle wiste dat die vive zisteren rogs erflic, die hy vermaels te geven plach vut sinen goiden, waeren comen aen de Satroysen ende hy hem die moeste betalen, hadde daerinne grote ongenuechte ende versochte langen tyt oft die Chartroysen wouden wisselen, hy soude hem vyf goide zisteren rogs bewysen op goede zekere erfpande omtrent Antwerpen gelegen ende hy soude de syn aen hemselven houden, ende seide, dat die pant, dair hy de syn af gaf, eensdeels leen waeren ende dien last soude hy aen hem nemen ende daeraf den Chartroysen ongelast houden, ende seide waer zys niet en wouden doen, zy souden hoere rente te leen moeten ontfaen. Dit versueck van Gielys duerde langen tyt dat ons pater van den Chartroysen zeere noede daeraen quam ende altyt was syn bileggen dat den Chartroysen beter waere gedaen omme den last van den leenrechte quyt te sine, alsoe dat daer de pater consent in droech op Gielis aenbrengen ende hyet dat men de brieve op wisselinge maken soude. Behoudelic de Chartroysen ombelast blivende van eenegen leenrechte als van dien vyf zisteren rogs aenclevende. Vuyt bevele van Borgermeesteren ende Scepenen, soe was dit in der stadregister geset in eeuwigen gedenckenissen, dairmede Gielys van Pulle was te vreden aen te nemen den last van den leenrechte sonder tgoidshuys van den voirs. Chartroysen daerinne belast te wesene in toecomenden tyden oft van voeren. Dit was gedaen anno XLVIII, XXVIII dage in Februario. fol. 122.

P. DE VOIRDA.

---

6 Maart 1448 (1449).

Nader uitspraak in een geschil tusschen Godschalk Willemssone en Jan Neve, betreffende de betaling eener lijftochtrent. (1)

fol. 122 vo. Want zeker geschille opverstaen ende geresen waren tusschen Godschalke Willemssone, ter eenre zyde, ende Janne Neve, ter andere, toecomende ende spruytende van zekere lyftochtrente die deselve Godscalc ende Claus Faessoen voermaels, met scepenenbrieven van Antwerpen, vercocht hebben Jacope van der Beke ende die voert verwandelt ende verthiert is geweest, na inhouden der scepenenbrieve die daeraf syn, daeraf dat Jan Neve een gedeel van den panden heeft, die den voers. Claus Faessoen ende Henricke van Nispen toe te behoeren plagen ende die mede na avenant in de achterstellige rente, die Godschalc heeft moeten gelden ende betalen ende den cost die hy daeromme gedaen heeft, sculdich syn te geldene, daeromme zy te beiden zyden in rechte comen waeren voere Amman ende Scepenen van Antwerpen, by welken Scepenen, mids der donckerheit van der saken, zy gewyst werden metten vonnisse in de taelsprekers van der stad ende wes die daeraf eendrachtelic seggen ende vutspreken souden, dat souden de voers. partien houden ende volvueren gelyc oft metten vonnisse gewyst ware. Achtervolgende den voers. vonnisse, soe hebben Wouter Otters, Cornelys Alaertssoen, Jan van der Elst ende Adryaen Cornelyssoen, gezworen taelsprekers, vore hen doen comen de voers. partien met hueren bethoene ende oversien alle brieve, gescriften ende bethoene dat zy te beyden zyden hebben willen allegeren ende seggen, ende daerinteynden hen ripelic daerop beraden synde, huer vutsprake in presencien van partien gedaen in der manieren hierna verclaert, te weten is: In den yersten, seggen de voers. seggheren alsulken vutsprake ende segghen als voermaels by den Scepenen van Roesendale in presencien van Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen vutgesproken

(1) *Zie ook hierboven bladz.* 290.

is, ende desgelycx alle gewysde vonnissen ende scepenenbrieven in huerer macht ende van weerden, behoudelic dien, dat Jan Neve sinen scepenenbrief van Antwerpen, sprekende van v scellingen groten erflic die hem Godscalc verleden heeft, gewarigen sal met synen eede, dat de voers. Godscalc hem dien verleden heeft duechdelic sonder fraude ende argelist, ende dat hy den voers. Godschalcke daeraf wel ende wittelic voldaen heeft ende niet sculdich bleven en is. Item, sal Jan Neve den voers. Godschalcke geven ende betalen voer syn avenant van den voers. achterstelle ende voere alle costen ende onlusten daerop gelopen als van sinen panden die hy besit, te wetene van v[c] roeden lants die Henric van Nispen hadde van den VIII gemeten lants die Henric van der Meere in handen hadde, item, van drie gemeten lants, geheeten Dieric Maeymaes heyninge, ende van Henricx van Nispen koeye, de somme van drie pont groten Brabants bynnen VIII dagen naestcomende. Ende mids desen sal de voers. Godscalc de X scellinge groten lyftochten die Claus de Pape op hem, met scepenenbrieven van Antwerpen, heffende is, met alle den achterstelle daerop verloepen, aflossen ende quiten tusschen dit ende den yersten dach van Meye naestcomende, sonder des voers. Jan Neefs cost, last oft scade ende daeraf goede vasticheit doen ofte Jan Neefs goeden moeten hebben bynnen VIII dagen naestcomende. Item, voert seggen de voers. seggheren alsoe verre als de voers. Jan Neve sinen scepenenbrief van den vyf scellinge groten erflic voers. gewaricht, gelyc voerscreven staet, dat hem dan Godscalc voers. geven ende betalen sal de renten van drie jaren die verschenen syn synder den date desselven briefs ende die afcorten aen den voers. III ℔ groten, ende oft hy dien niet gewarigen en wille, gelyc voerscreven staet, soe sal denselven brief te nieute syn ende de voers. Godschalc van der renten ongehouden. Item, sal de voers. Godscalc den voers. Jan Neve afcorten van den voers. III ℔ groten alsulke X scellinge groten eens als den voers. Jan Neve metten vonnisse toegewyst syn van eenen peerde. Ende hiermede segghen de voers. seggheren de voers. partien verlyct, vereffent ende gesceyden van allen saken ende geschillen die zy deen metten anderen vutstaende moegen hebben gehadt totten dage toe van heden. Dese vutsprake waert gedaen

den VI[sten] dach van Meerte XIIII[c] XLVIII jaer, ter presencien Willems de Moelnere, Burgermeester, Peter Reynere, Meester Jan van Halmale, Willem van den Wyngaerde, Jan van Cothen, Michiel Kiekens, Claus Wynricx ende Willem Douwe, Scepenen.

Ende terstont de voers. vutsprake gedaen synde, soe dede Jan Neve voers. sinen eedt, die hem Meester Jan van Halmale voers. als stedehouder des Ammans staefde, ende gewarichde sinen scepenenbrief voers. gelyc duytsprake voers. verclaert ende vutwyst.

H. ADRIANI.

---

10 Maart 1448 (1449).

Besluit over een geschil tusschen « de verlude ende sciplude deser stadt », ter eene, en « de verlude van Borcht », ter andere zijde, betreffende hunne nering.

fol. 123. Alsoe sekere questie ende geschille opverstaen waeren tusschen de verlude ende sciplude van deser stede, ex una, ende de verlude van Borcht, ex altera, toecomende ende sprutende omme des ladens wille te beyden zyden etc., daeraf de verlude van Borcht houden ende seggen willen, dat zy doutste veer syn ende dat het erve es ende meynen mitz dien, dat sy sullen tAntwerpen laden moigen, alsoe dicke hen dat gelieft, zonder wederseggen van den verluden oft scipluden van Antwerpen, ende dat de veerlude ende sciplude van Antwerpen vracht, die zy tAntwerpen aennemen, sullen moigen lossen tot Borcht ende niet daer wederladen, evenverre de veerlude van Borcht deselve vracht willen laden ende aennemen te voerene etc., daeraf de verlude ende sciplude van Antwerpen de contrarie houden, seggende dat tveer van Antwerpen insgelycx erve es gelyc de erfgenamen, daer zyt jegens gehuert hebben, houden ende mentineren, ende meynen insgelycx evenverre de veerlude van Borcht

gelieft hier tAntwerpen te ladene, dat sy insgelycx tot Borcht te vere laden sullen ende anders niet, met meer woerden etc., soe waert geappointeert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide der stat van Antwerpen in presentien van den veerluden ende scipluden te beyden zyden op desen tyt, alsoe verre de veerlude van Borcht alhier tAntwerpen laden willen, dat insgelycx de veerlude van Antwerpen wederomme te Borcht laden sullen, opdat zy vracht vercrigen ende ghelyc zy van ouden tyden gedaen hebben ende sonder prejudicie eenyegelycx rechts ende anders niet. Datum anno XIIII^c ende XLVIII, X dage in Merte.

---

22 Maart 1448 (1449).

Voorloopige afwijzing van den eisch van Geeraard de Wachter tegen de gebroeders van den Bolcke.

Want Henric de Proest, als machtich gemaect vore Scepenen van Antwerpen van Gheerde den Wachtere, met eenen ammansbrieve hadde doen bescriven Peteren, Henricke ende Wouteren van den Bolcke, gebruederen, tot Zundert onder den Schoutet van Rysbergen geseten, voere den pacht van viere sesteren rox ende thiene oude scilden erflic, die de voers. Geerd met scepenenbrieven van Antwerpen opte hoeve te Ghinhoven aldaer gelegen, die de voers. gebruedere besittende syn, heffende is van twee jaren achterstel, daeromme de voirs. gebruedere cômen syn voere Burgermeesteren ende Scepenen, te kennen gevende dat se Gheerd de Wachtere voirmaels oic hadde doen bescriven met eenen brieve van der stad, daeraf op die tyt getermineert wart, dat Gheerd de Wachtere trecken soude tot Zundert ende contenteren den leenheere die opte goede met rechte volghde voer syn heergewade, want den meestendeel daeraf leengoede syn, ende hoepten ongemoeyt te blivene tot ane der tyt dat hy dat gedaen soude hebben opdat zy met eenen betalene fol. 123 v°.

volstaen mochten, dwelc de voers. Gheerd noch niet gedaen en heeft, ende mids dien soe volghde deselve leenheere opte voirs. goede na djaer gelyc dat behoert, ende alsoe hopen de voirs. gebruederen dat zy tonrechte gemoeyt worden ende sculdich syn ongemoeyt te blivene met rechte tot ane der tyt dat de voers. Gheerd de terminacie voers. volvuert sal hebben, soe wart noch getermineert by Burgermeesteren ende Scepenen, want de voers. Gheerd de terminacie voers. niet voldaen en hadde, dat de voirs. gebruederen souden bliven sitten ongemoeyt met rechte tot ane der tyt dat de voirs. Gheerd bethoen bracht sal hebben, dat hy den leenheere gecontenteert ende voldaen sal hebben, ofte dat hy synre panden, soeverre die leene syn, afgegaen is gelyc dat behoirt. Present Willem de Moelnere, Burgermeester, Peter Reyneere, Meester Jan van Halmale, Willem van den Wyngaerde, Jan van Cothen ende Jacop Keerman, Scepenen. Gedaen XXII dage in Meerte XIIII^c XLVIII jaer, vore Paesschen.

4-5 April 1448 (1449).

Getuigenissen over de handelingen rakende het sluiten van eenen « vrede » tusschen Peter Raessone en Jacob Boudenssone, met bijhoorige stukken.

fol. 123 v°. Anno XLVIII, IIII dage Aprilis voere Paesschen, so tuyghde Her Jan van der Bruggen, Riddere, Schoutet tAntwerpen ende Mercgreve des lants van Ryen, op synen eet dien hy tot synre officie gedaen heeft, als dat hem in tyden voirleden, onbegrepen van tyde, ter kennisse quam, dat Peter Raessone ende Jacop Boudenssone wylen zekere gheschille onderlinge hadden, ende dat Peter voirs. Jacop voirs. soude hebben geworpen met steenen ende ghejaecht met eenen messe omtrent *den Moriaen* ende Warmmuesstraetken, dairvore datten Willem Noyts, natuerlic, verborghde te rechte te brengen ende dat daerinteynden by hem, als Schoutet, ende den

Wethouderen van der stad de voirs. Peter baerschuldich ende misdadich bevonden wart van den twiste ende gevechte voirs. ende also oic brueckachtich bevonden wart van vyftich ₶ swerten, half den Heere ende half der stad, ende eenen wech tot Rutzemadouwe die hy ghebruect hadde midts dien dat hyt niet en hadde doen vreden bynnen vierentwintich uren, also behoirt na inhout des paysmakersbueck, welken brueck hy niet en betailde ende dat Willem Noyts voirs. niet langere voere hem borge bliven en woude, ende also wart hy voere die bruecken in den Steen ende hachten gheleeght, dairvore hy noch aldair leeght.

Voirt es hem kenlic, dat naderhant voere hem quam Jacop Boudenssone voirs. ende heeft hem verbonden, opte peyne van hondert clinckaerts tot ons genedichs Heren behouf, te houden van weerden alsulken seggen als Roelant de Cock van Opinen, Vranck Moens die men heet *in den Conynsberch*, Dieric de Coene ende Willem Noyts, natuerlic, overcomen ende vuytspreken souden van den geschillen die zy jegens malcanderen vuytstaende hadden, ende by also dat zys niet eens en waeren, dat hy dairaf overman wesen soude, ende dat de seggeren voirs. van den geschillen voirs. niet en overquamen, ende also brachten zy hem tproces met haeren opinien ende goetduncken dairaf over, welke proces alnoch onder hem rustende is, ende soude syn seggen cortelinge dairaf ghevuyt hebben, hadde de voirs. Jacop van live ter doot niet bracht gheweest ende dat Jacop voirs. hem dairomme plach te vervolgen. Actum in presencia partium Peters Raessoens, aen deen zyde, ende Laureys Boudenssone, brueder van wylen Jacops Boudenssone, aen dandere, dair by ende over waeren Willem de Moelnere, Burgermeester, Peter Reyneers, Willem van den Wyngaerde, Jan van Cothen, Claus Wynricx ende Willem Douwe, Scepenen.

Anno et die pretactis, so tuyghde Willem van Bouten, tsHeren knape alhier, by synen eede dien hy ten Heylegen dairtoe dede, dat hem wel kenlic is ende voirstaet dat Jacop Boudenssone wylen ende Peter Raessone voirs. van allen haeren geschillen hen submitteerden in vier goede mannen ende den Schoutet voirs. als overman, ghelyc een cyrograph fol. 124.

vuyt eenen anderen gesneden beghrypt, beghinnende : « Cont zy allen denghenen » etc., ende dairaf de tenuer van worde te worde hieronder bescreven staet.

Dieric de Coene, steenweerdere, tuyghde by synen eede, dien hy ten Heylegen dairtoe dede, alle dat tselve dat Willem van Bouten voere ghetuyght heeft.

Voirtane so tuyghden Dieric voirs. ende Vranck Moens die men heet *in den Conynsbergh*, by haeren eede dien zy dairtoe deden, dat zy tanderen tyden, nadat de submissie voirs. gheschiet was, met Roelant de Cock ende Willem Noyts voirs., haeren medegesellen seggeren, opte voirs. geschille vergadert waeren in de Borchkerke, dair zys niet en consten overcomen, ende dairna so waeren zy weder dairomme vergadert in Onser Vrouwenkerke, dair zys oic niet en consten overcomen, ende mids dien so gaven zy de ghetuyghenisse ende tproces van der voirs. saken met haeren opinien ende goetduncken over minen Heere den Schoutet voirs. als overman. Actum in presencia partium voirs., present Her Jan van der Bruggen, Schoutet voirs., Willem de Moelnere, Burgermeester, ende alle de Scepenen voirs.

Anno predicto, vive dage in Aprili voere Paesschen, so tuyghde Roelant de Cock voirs. by synen eede, dien hy ten Heylegen dairtoe dede, als dat hem niet voere en staet, dat Peter Raessone hem oyt van den geschille voirs. in den vier goede mannen submitteerde, maer hem es wel kenlic, dat tanderen tyden tot hem quam Jacop Boudenssone wylen ende bat hem dat hy de sake voirs. metten anderen goeden mannen voirs. aennemen woude, midts dien dat zys in hen bleven waeren, desgelycx seyde hem Dieric de Coene voirs. dat zys bleven waeren, ende also waeren zy onder hen vieren als seggeren tsamen opte geschille voirs. vergadert in de Borchkerke, dair zys niet en consten overcomen, dairna waeren zy weder vergadert in Onser Vrouwenkerke, dair zys oic niet en overquamen, ende also so gaven Vranck Moens ende hy, als seggeren van Jacop Boudenssone wylen voirs., haer opinien ende goetduncken ende desgelycx Willem Noyts ende Dieric de Coene, als seggeren Peters Rasoens

voirs., haer opinien ende goetduncken metter handelinge van der saken over minen Heere den Schoutet als overman.

Voirtane so tuyghde Jan Mynnebode, roedragere, by synen eede, dien hy tot synre officie ghedaen heeft, als so wanneer hy versocht wart van enigen partien die in vreden staen ende dien begheren quytgeschouden te hebben, dat hy hen dan vraecht oft zy hen versoent kennen ende oft zy begheren dat men hen haeren vrede quytschelde, ende als zy alsdan seggen : « Ja wy, » so seeght hy : « Aen poirters ghedraegh icx mi », ende schelt hen in presencie van poirters haeren vrede quyte aen beiden zyden ende allen zyden die daeraen cleven mogen, behoudelic alsulke vuytsprake als de seggeren dairaf gheseeght hebben die over tsoeninc gheweest hebben, dat beveelt hy hen te houden ende dairop ghebiedt hy, van ons genedichs Heren wegen, ban ende vrede ende seeght hen so wie deen den anderen daerinboven misdade oft dede misdoen, dat waere op soenbrake ende vredebrake, ende dat leeght hy in onthout van poirters dat hy haeren vrede also quytgeschouden heeft. Ende oft den vrede tusschen Jacop Boudenssone wylen ende Willem Noyts den jongen, des voirs. Peter Rasoens zusters sone, quytgeschouden es oft en es, dat gedroegh hy hem aen tvredebueck dat onder de stad rustende is, dairinne dat hy na vuytwysen der ordinancie van der stad alle weeken overbrenght de nyeuw vreden oft de quytschellinghe die bynnen dier weeken voere hem gheschiet syn.

Voirt so tuyghde Jan Mynnebode voirs. by synen eede als boven, dat hy anders niet en weet dan dat de quytschellinge van den vrede tusschen Jacop Boudenssone ende Willem Noyts den jongen voirs., dien hy in den jaere van XLVII, XXI dage Augusti, int voirs. vredebueck overbrachte ende in presencie van poirters quytgeschouden wart, ghelyc wy dat by eenen van onsen Secretarys gevisenteert hebben, toecomen is van alsulken geschille als vuytstaende was tusschen Jacop Boudenssone wylen ende Peter Rasoens voirs. ende dat Jacop Boudenssone voirs. dairomme aen Willem fol. 124 v°.
Noyts den jongen, als Peter Rasoens zuster sone, vrede begheert hadde. Actum in presencia partium Peters Rasoens

ende Laureys Boudenssone voirs., dair by ende over waeren Willem van den Wyngaerde, stedehoudere van den Amman, Willem Douwe ende Jacop Keerman, Scepenen.

Hierna volght de submissie :

Cont zy allen denghenen die dit cyrograph sullen sien oft hoeren lesen, dat comen es Meester Jacop Boudenssone vore mynen Heere den Mercgrave ende heeft hem verbonden, opte peine van hondert clinckaerts tot mynen genedigen Heren behouf van Brabant, te houden dat vier goede mannen seggen sullen van alsulken geschille als Meester Jacop Boudenssone vuyt heeft staende jegens Peter Rasoens, so es bleven Meester Jacop voirs , aen deen zyde, in Roelant de Cock ende in Vrancken *in den Conynsberch*, ende dair waeren by als ghetuyghen Dieric de Coene, Willem van Bouten, Jan Ghys ende Jan de Moelnere, ende hierna es comen Peter Rasoens ende opte Borcghbrugge, ongehacht ende ongehouden, ende es bleven als van alsulken gheschille als voirscreven es, vore Willem van Bouten als heere, ende geloifde oic, opte peine van hondert clinckaerts tot mynen genedigen Heeren behouf, te houden dat die vier segghers seggen selen, so es bleven Peter Rasoens in Willem Noyts, synen zwager, ende in Dieric de Coene, ende dair waeren by als ghetuygen Dieric de Coene, Jan de Moelnere, Jan Ghys ende Jan Valke. Ende waert dat dese vier goede mannen niet eens en worden, so coren zy mynen Heere den Mercgrave tot eenen overman. Ende dit geschiede int jaer Ons Heeren M. CCCC. XLVII, XXII dage in Augusto.

Voirtane wart terstont doen dese getuyghen voirs. overhoirt waeren, gheordineert ende ghesloten by den Heeren Burgermeesteren ende Scepenen van der stad ghemeenlic, dat men nyemande van der voirs. getuygenisse copie oft vuytghescrift gheven en sal in eniger manieren, het en waere dat de vriende ende mage van wylen Jacop Boudenssone jegens haerer wederpartie van den ongeval voirs. quamen in submissien ende hen keerden dairaf aen beiden zyden in goeden mannen oft dat zy dairaf ergens quamen jegens malcanderen in rechte, so sal men alsdan by consente van Burgermeesteren ende Scepenen gemeenlic der partien, dies

begheert, hieraf vuytghescrift gheven onder der stadsegel ende anders niet.

H. DE MONTE.

Daarboven: Anno LXVI, VII die Meys, jussit et precipit Pot, Burgimagister, tradi certificationem Johanni van Overhof de depositionibus et submissione predictis.

Anno LI, XVIII dage Septembris, so wart by overdrage van mynen Heere de Cancellier ende anderen Heren van den Raide ons genedichs Heren sHertogen tot Bruessele, nietjegenstaende tgheent dat voirscreven staet, Laureys Boudenssone, van Reymerswale, copie ende vutscrift gegeven van den getughenisse voirs. onder Meester Heynrix van den Berge hanteycken etc.

MONTE.

---

21 April 1449.

Beslissing over het gebruik door rechthebbenden van eenen gemeenen gang, uitkomende in de « Haegstrate. »

Alsoe sekere questie ende geschille opverstaen waeren tusschen den erfgenamen van wilen Costens van Coelputte, Janne den Pape *in den Pelgrym*, ende Wouteren Poot, ex una, ende Steven van Oerle *in de Gans*, ex altera, toecomende ende spruytende omme des ghemeyns gancx wille die achter hoerer alre erve gelegen es, ende daer zy tsamen gelyc vut wegen ter Haeghstraten wert, mitz der redenen dat de voirnoemde Steven dachelix syn mes in denselven wech ende straetken leyde, bi denwelken de andere voirnoemde persoene zeere ende ongebuerlic belast worden ende in toecomenden tyden daermet gescapen worden in schaden van hoeren mueren te vallen, mitz der vuylnissen van den messe voirnoemd, soe wart getermyneert ende vutgesproken by Burger- fol. 125.

meesteren, Scepenen ende Rait van der stat van Antwerpen, mitz dat hem de voirs. partyen samentlick gesubmitteert hadden, dat na donderwys dat elc overbracht het was by gescrifte van voirwaerden tanderen tyden dairaf gemaict ende by getuygen diere noch af wisten te sprekene, die insgelicx geproduceert warden, dat van nu voirtane egheen van al den vors. persoenen oft hoir erfgenamen egheen mees meer int voirs. gemeyn straetken ergerincx leggen en sullen ende dat daer deen niet meer voirdels inne hebben en sal dan dandere, maer elc den anderen gebuerlich voirtane doen sullen, het en waere dat zy onderlinge meer toeseggens daerinne consenteerden den eenen dan den anderen. Salvo soe wanneer ennich van den voirnoemden persoenen oft hoir erfgenamen, diere by tyden inne gericht sullen wesen, ennich mes daervuyt voeren willen, dat zy dat sullen moigen doen maer dat terstont ewech voeren ende de plaitsse daeraf schoenmaken ende ruymen. Datum anno XIIII^{c} ende XLIX, XXI dage in Aprille.

---

4 Mei 1449.

Besluit aangaande de vereffening van de schulden van wijlen Hendrik van der Byest.

fol. 126. Want zekere geschillen opverstaen waeren tusschen den momboeren van den kynderen Henricx van der Byest, ter eenre ziden, ende Lysbetten sVroeden, moeder van denselven kynderen, ter andere, toecomende omme der goiden wille die de voirs. momboers meynden te vercoepen ende de penningen daeraf comende te beleggene in der zoenen van des ongevals geschiet by denselven Heinricke aen synre stiefmoeder, gemaerct dat deselve zoene by den Heere ende bi der stad getracteert hadde geweest, met meer woirden etc., daer de voirs. Lysbeth sVroeden by hoeren vrienden dede seggen ende alligeren, dat onredelic waere dat men de voirs. goide vercoepen soude ende de penningen bekeren

alleen in den prouffyt des voirs. Heinricx, ende dat zy altyt soude moeten sitten vluchtich opt kerchof voere de schult die de voirs. Heinric, haere man, gemaect hadde, het en waere dat zy alsoe wel vuyter schult geholpen warde als de voirs. Heinric, gemerct sunderlinge dat de scepenenbrieve van Antwerpen, dairmede den voirs. kynderen de goide gemaect syn, de helft van denselven goiden derselver Lysbetten alleen toe souden behoeren opdat si langer leefde dan de voirs. Heinric, ende dieselve goide moegen vercoepen, veranderen ende belasten na den rechte van der stad, met meer woirden, etc., soe wart getermineert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat de voirs. Lysbeth mede geholpen sal worden metten selven goiden ende penningen van denselven goiden comende vuyter schult, gelyc denselven Heinricke, hoeren man, gemaerct de redene boven verclaert ende altyt by toedoen ende goetdunckene van den Borgermeesteren, Scepenen ende Raide voirgenoemd. Dit was gedaen anno XLIX, IIII dage in Meye, in presencien Wouters van Ranst ende Willems sMoelneren, Borgermeesteren, Reyners, Halmale, Wyngaerde, Kets, Cothen, Kieken, Wynricx, Douwe, Scepenen.

---

10 Mei 1449.

« Mandement » van Hertog Philips, inhoudende verbod van verkoop der goederen van Jan Radewaert.

Philips bi der gracien Goids Hertoge van Borgongnen, fol. 125.
van Lothrike, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgongnen, Palatyn, van Henegouwe, van Hollant, van Zeelant ende van Namen, Mercgreve des Heylichs Rycx, Heere van Vryeslant, van Salyns ende van Mechelen, onsen Drossaet ende stehoudere

van onsen leenen in Brabant, onsen Meyere van Loeven, onsen Amman van Bruessel, onsen Schouteten van Antwerpen ende van den Bosch, ende allen anderen onsen ambachteren, richteren ende dieneren ons lants van Brabant ende hoeren stehouderen, nu zynde ende namaels wesende, Saluit. Want Wy in der waerheit vernomen hebben alsoe dat Wy des genouch te bynnen zyn, dat Jan Raduwaert, die van goeder afcompst is, ende by doode synre vorderen zeere grotelic versien is geweest van tyteliken goeden, nu over eene wile tyts in zynre outheit alsulken quaden ende snoeden regement aengenomen heeft, dat hy dat by eene grote menichte van sinen voirs. goeden heeft vercocht ende onder hoer gerechte weerde grotelic gegeven ende de penninge dairaf comende overbracht, ende dat hy in sinen voirs. quaden regimente blivende ende by enigen verleydt ende in fantasyen gestelt zynde, nu soude willen aennemen ende hem promoveren doen totter heyligere oerdenen van den priesterscape, niettegenstaende dat hy heeft eene getruwe wyf, ende alle sine erflike goide te vercoepen ende de penninge daeraf comende te vertheren, behoudelic der portien die hem totten staet van den priesterscap sal werden bewesen, ende alsoe daeraf te onterven Jouffrouwen Margrieten, synre eniger dochter, wettich wyf ons gemynden Heinricx van der Noet, ende haere kinderen, die zy heeft ende noch sal mogen gecrigen, niettegenstaende dat hy tanderen tiden, in tegenwoirdichei den van enigen van onsen Raide geloeft heeft hem van sinen voirs. goeden nymmermeer te onterven, noch die te vercoepen oft te belasten in achterdeele derselver synre dochter, soe eest dat Wy die by onser hoecheit ende princelicheit sculdich syn te versiene op dieghene die van goeder afcompst syn ende hen aldus qualic beleyden, te dien eynde dat haere gebuerte ende erfgenamen, daer wy dienst af souden mogen hebben, by armoeden niet en vergaen, geordineert
fol. 125 vo. hebben ende willen, ontbiedende U ende bevelende ende elken van U alsoe hem toebehoirt, dat al eest tsake dat ghy, onsen Meyere van Loevene, Amman van Bruessel oft Schouteten van Antwerpen ende van den Bosch, by den voirs. Janne oft yement anders van sinen wegen versocht wort omme enige van desselfs Jans goeden, na die rechten oft

costumen van enigen onsen steden Loevene, Bruessel oft Antwerpen, by beleyden oft anders vuyt sinen handen te stellene ende yement anders daerinne te vestigen ende te goedene, ghy daerby aen noch over en staet noch oic daerop en maent, ende dat ghy alle onse ambachteren ende dieneren voirs. zunderlinge deghene van U des versocht sullen worden, omme der meerdere sekerheidt van onsen wegen beveelt allen smalen Heeren, mannen van leene, scepenen, laten ende alle andere Wethouderen oft richteren ons voirs. lants, dairaf de voirs. Jan enige van sinen goeden houdende is ende voer dewelke hy hem daeraf soude mogen onterven oft die belasten met sommen van penningen oft anders in enigere manieren, verbiedt op alle dat zy van ons houdende syn ende op de peyne van by ons daeraf grotelic gecorrigeert te sine dat zy daerby aen noch over en staen noch daerop en manen noch en wisen daer deselve Jan, oft yement anders tot sinen goeden beleydt wesende, hem van denselven sinen goeden onterven oft die enichsins belasten sal mogen willen, determinerende nu voir alsdan van onweerden te wesene allet tgheent dat by yemande boven oft tegen onse voirs. ordinancie ende bevele gedaen mocht worden, ende dat ghy ende elc van U bynnen sinen ambacht ende bedrive tot allen gewoenliken dagen ende plaetsen van onsen wegen openbaerlic vuytroept ende bekundicht tghene dat voirs. steet, te dien eynde dat eenyegelyc daeraf geadverteert syn moge ende hem hueden van eenigen coepmanscap tsegen den voirs. Janne te doene, des en laet niet mer doet hierinne alsulke ernsticheit dat ghy daeraf tot eghenen begripe en dorst worden gestelt, want Wyt alsoe gedaen willen hebben ende U ende elken van U, dats noet is, daertoe committerende met desen onsen brieve. Gegeven in onser stad van Bruessel, X dage in Meye int jaer Ons Heren M CCCC negenenviertich, ende vuytgeroepen in deser stad eodem anno, XX dage in Meye.

---

23 Mei 1449.

« Emancipatie » van Matheeus, Peter, Arnout, Adriaan en Nicolaas Mertens, gebroederen.

fol. 124 v°. Anno XIIII^{c} ende XLIX, XXIII dage in Meye, soe quam Woutere Mertens, backere, in de Vyerschare ende begerde Matheuse, Peteren, Aerde, Adryane ende Clause Mertens, gebruederen, synen wettigen kynderen, vut zynen brode met rechte te doen, mitz sunderlinge redenen hem daertoe porrende, ende presenteerde elc van hen te bewysene II oude groten erflic op goede sekere pande, badt ende versocht aen Wouteren Breem, als Schoutet daer in der Vyerschaeren zittende, dat hy der Wet daeromme manen soude wes recht waere, soe wert, by manissen van den voirnoemden Schoutet ende bi wysdomme van Peteren Reyners ende gevolge van zynen metgesellen Scepenen, gewyst met eenen vonnisse de voirnoemde V gebruederen, Wouters kyndere, vut des voirs. Wouters Mertens brode, salvo dat de voirs. Wouter den voirnoemden synen kynderen bewysen sal elcken van hen II oude groten in der manieren hy dat gepresenteert heeft.

Per me,

KAR.

---

26 Mei 1449.

Besluit over de vereffening van het sterfhuis van Margareta Claus Gobbesons dochter, vrouw van Hendrik Reyners.

fol. 126. Alsoe sekere questie ende geschille opverstaen waeren tusschen Heinric Reyners ende den erfgenamen van Margrieten Claus Gobbesons dochter, zynre huisvrouwen wilen, als omme

der goeden wille die achter derselver Margrieten gebleven syn, daeraf na den vervolge van beyden partyen de erfgenamen borge gesedt hebben int sterfhuis te komen te deylen dat sy schuldich syn te deylene ende te gheldene dat sy schuldich syn te geldene, in der manieren de borchtochten daeraf vytwisen ende verclaeren, achtervolgende van dien soe heeft deselve Heinric alle inschult ende vutschult gestelt in gescrifte ende die den voirs. erfgenamen overgegeven, op welc zy onderlinge gescheiden ende gedeylt syn, ende es den erfgenamen by termynacien verclaert, by alsoe dat zy de contrarie meynden van tgheent dat Heinric Reyners hen bewyst, gedeylt oft by gescrifte overgegeven heeft, dat zy dat binnen den genechte bibrochten, dat het soe niet en waere, oft bevonden de contrarie, dat hy hen niet volcomen bewys ende deylinge gedaen en hadde, dat soude hen Heinric voirnoemd oprichten ende wettigen ende wettige rekeninge ende bewys daeraf doen. Item, want de voirs. Heinric in tgheent dat den erfgenamen aenbevallen es in der deylingen belast ende met rechte aengesproken wort, soe heeft hem den noot gedaen dat hy den erfgenamen wederomme voere den Heren ontboden heeft, daer men bevonden heeft dat de erfgenamen dat schuldich syn te betaelne oft met rechte te wederleggen na der termynacien voere ende de deylinge geschiet, soe es op huden alnoch achtervolgende der handelingen, termynacien ende donderwys van beyden partyen daerop getermyneert ende dese werf voere al, dat achtervolgende de voirtermynacie de voirs. erfgenamen den voirnoemden Heinricken Reyners ongelast houden sullen van tgheent dat tot hoirdere zyden wert gedeylt ende bevallen es van allen schulden ende des sal Heinric Reyners gehouden wesen, opdatz de erfgenamen begeren, zynen eedt te doen dat hy hen volcomen bewys ende deylinge gedaen heeft, ende daer sal Heinric met volstaen, zonder meer verhaels oft meer daerinne gehouden te syne, ende hiermet sullen zy te beyder zyden te vreden syn ende deen den anderen quytschiltbrieve verlyden in behoirlikere vormen. Datum anno XLIX°, XXVI[a] die May.

27 Juni 1449.

Uitspraak in een geschil over de nalatenschap van Jan de Laet, tusschen zijne wettige dochter Elisabeth en zijne bastaarddochter Catharina.

fol. 125 v°. Also zekere geschille vuytstaende was tusscen Lysbet sLaets, met Janne Jacops, huydevettere, haren man ende momboere, ter eenre zyden, ende Katlynen, naturlic dochter Jans sLaets, haerer zustere, ter andere, als van den goeden die achter den voirs. Janne de Laet, haeren vader, ende der voirs. Lysbet moeder bleven syn, dairaf de Heren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, scepenenbrieve, redene, bescheidt ende waerheiden van beiden zyden yerst aengehoirt, sloten ende termineerden voere haer vuytsprake, dat Lysbet sLaets voirs. Katlynen, haerer zuster voirs., rastelic ende vredelic sal laten volgen ende gebrueken alle alsulken perchelen van erven, gelegen te Westmalle oft elders, als Jan de Laet, haerer beider vader wylen, derselver Katlynen gegeven ende gemaect heeft, na inhout der scepenenbrieven van Antwerpen die daeraf syn, behoudelic dien, weet Lysbet voirs. enige haeflike goede oft andere goede die bleven syn achter wilen Jan de Laet, haeren vader voirs., daerinne dat zy meynt gericht te syne, dat zy dairop volghen mach daert haer gelieft. Actum anno XLIX, XXVII dage in Junio.

---

19 Juli 1449.

Jan van Elselaere belooft te voorzien in het onderhoud van zijn bastaardkind.

fol. 126 v°. Alsoe opten dach van huden Jan van Elselaere by zynre contumacien metten rechte verreyct wert van alsulker aenspraken als Lysbeth sRidders, zyn meysen, hem gedaen

hadde omme Cristoffels, huerer beider zone, wille, denwelken zy hoopte dat hy houden, voeden ende cleeden soude sonder hueren cost, soe heeft achtervolgende van dien deselve Jan van Elselaere geloeft tvoers. kint van nu voerdane te houdene van etene, drinckene, cleederen ende schoenen ende van allen nootdorsten, redelic na zinen staet, sonder der voirs. Lysbetten cost oft last, ende daertoe betalen de voers. Lysbetten XII scellinge groten eens, deen helft daeraf bynnen negen dagen naestcomende ende dander helft bynnen der Bamismerct daernaest volgende, opt verbondt van hem ende tsyne, ende daertoe opte peyne oft met eenen vonnis van Scepenen gewyst waere alsoe dicke als hy daerjegens dade. Actum anno XLIX°, XIX dage in Julio. Present Willem van den Wyngaerde ende Willem de Moelneere, Scepenen.

---

6 Augustus 1449.

Besluit van het Magistraat rakende een misbruik in het vleeschhouwersambacht.

Want de dekene ende gezwoerne van den ambachte van fol. 126 v°. den vleeschouwers tAntwerpen hen beclagende waeren van Peteren Engels, vleeschouwere, van dat hy Janne van der Vloet, Geerdssone, den jongen, met sinen stalle gehuert hadde ende alsoe int vleeschuys staende hielt, stofferende met sinen vleessche des voers. Jans bancke, in contrarien des ambachts rechte, begherende aen Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluide, dat zy dat remedieren ende den voers. Peteren alsoe onderwisen wilden, dat hy des afliete ende niet meer en dade, ende na tverantwoerden des voers. Peters, soe wart bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluiden getermineert ende wtgesproken, dat de voerscreven Peter Engels den voers. Janne van der Vloet met synre bancken noch soude bliven behoudende in synre hueren tot van Sinte-Mertensdage naestcomende over een jaer ende niet langere, ende dat voerdane egheen vleeschouwere niemende van den

vleeschouwers met huerer bancken meer en soude moegen hueren ofte hebben, omme met dien syn vleesch, contrarie des ambachts rechte, te penneweerden of te slytene in enniger manieren. Gedaen des Woensdaechs VI dage in Augusto XIIII^c^ XLIX jaer.

---

27 Augustus 1449.

Regeling van een geschil tusschen Geeraard van Tichelt en Jan de Leeu, in zake van erfscheiding.

fol. 127. Dits alsulken erfscheidinge als tanderen tyden gedaen ende geschiet es by den geswoeren erfscheiders van der stad tusschen Gheryde van Tichelt, ter eenre zyden, ende Janne den Leeu, des vleeshouders knape, ter andere, als van alsulken sesse cameren met hoerer toebehoerten als zy tanderen tyden samentlic met scepenenbrieven vercregen hadden jegens de kercmeesteren van Onser Liever Vrouwenkerke, gelegen opten Driesch, gelyc scepenenbrieve dairaf gemaect dat wel verclaeren, die deselve Gheert ende Jan mynnentlyc sonder twiste ende geschille niet gedeylen noch gescheiden en consten sonder toedoen van den voirscreven erfscheiders, alsoe dat deselve erfscheiders, vuyt versueke van den voirs. partyen, de voirs. sesse cameren mitsgaders den geschille die zy aen beiden zyden dairaf hadden, wel ende rechtverdichlic gescheiden ende denselven partyen vereenicht hebben in deser vuegen, dats te weten, dat alsulken drie cameren als de voirs. Gheert opt selve erve staende heeft, oestwaert, ende dair hy nu een camere meer toegeset heeft, als dat viere cameren syn met tichelen gedect, dat die denselven Gheerde ende sinen nacomelingen alleen toebehoerende bliven, ende dat dandere drie cameren van den voirs. sesse cameren, westwaert staende van den voirs. erve, met stroe gedect, den voirs. Janne den Leeu toebehoerden ende dairaf deselve Jan een van dien drie cameren tanderen tyden afgebroken heeft, als datter mer twee cameren nu af en staen, ende

dat eenyegelic van hen beiden syn voirs. cameren rastelic ende vredelic soude bliven besittende ende gebruykende alsoe verre als syn voers. erve strecte, gelyc alst hen te beiden zyden doen ter tyt by den voirs. erfscheiders bewyst ende beteykent wert met eenen stake, die geset was recht in midden jegens de heymelicheit die daer stont, welke heymelicheit zy doen ter tyt te gader op geliken last gebruykende waeren, alsoe lange alst hen te beiden siden gelieven soude, dairaf de helft van derselver heymelicheit, die op des voirs. Gheerts erve stont, deselve Gheert nu ter tyt gevult heeft ende te nyeute gedaen, dewelke voirs. erfscheidinge in der stadregister gestelt wert vuyt versueke van den voirs. Gheerden, mids der kennissen die Meester Claus van den Eynde, geswoeren erfscheidere van derselver stad, den Borgermeesteren, Scepenen ende Raide hieraf gedaen heeft by sinen eede dien hy derselver stad gedaen heeft. Actum anno XIIII^c XLIX, XXVII dage in Augusto.

---

29 September 1449.

Verbod aan de « officieren ende dieneren » van het Markgraafschap, van zekere « beleye ende bevelbrieve » van Leuven ten uitvoer te brengen, zonder voorgaande toestemming der Wethouders van Antwerpen.

Want de scepenenbrieve, de gewysde vonnissen, trecht fol. 126 v°. van der stad van Antwerpen ende dlantrecht schuldich syn ende van rechtswegen behoeren bynnen den mercgreefscap cors te hebbene ende ter execucien gestelt te wordene by de dieneren ende officieren van denselven mercgreefscap, ende dieselve dicwyle belet ende gestoert worden mids brieven van beleye ende anderen brieven van bevele der stad van Loevene, comende aen de dienere ende officieren in den voirs. mercgreefscap geseten, mids welken beletten ende stoeringen de voirs. scepenenbrieve, gewysde vonnissen ende

trecht van der stad van Antwerpen voirs. mitgaders den lantrechte gescapen waeren verganclic te wardene op dat in tyts hierop niet versien en waere, ende omme dat te verhuedene ende de juredixcien ende trecht derselver stad van Antwerpen meer gesterct dan gekrenct te wordene, soe waeren bescreven in den jaere van XLIX, opten neghenentwintichsten dach der maent van Septembri, de officieren ende dieneren hieronder bescreven te comene voere de stad van Antwerpen, als hood van den mercgreefscap, daer hen bevolen ende versocht wart dat zy ende elc van hen in sinen
fol. 127. bedrive in toecomenden tyden gheenrehande brieve van beleye oft andere brieve van bevele der stad van Loeven en stellen ter executien by henselven oft hoeren stedehouderen, het en waere dat zy die brieve in dien gevalle yerst gethoent hadden den Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, ten coste van partyen oft van derselver stad, ende wes last den voirs. dieneren dairaf quame, dat de voirs. stad van Antwerpen hen daeraf ontheffen ende ontlasten selen. Behoudelic dien, waert alsoe dat de voirs. stad van Loeven hoere poerteren oft ennige andere persoenen bescreven omme getuygen te wesene van ennigen saken die voere der voirs. stad van Loeven in rechte hingen, dat de voirs. dieneren die selen moegen setten ter execucien, sonder begryp. Ende by alsoe dat zy de contrarie daden, dat dan de Heere ende de stad daerop alsoe versien souden als daertoe behoeren soude. Present Willem van den Wyngaerde, als stadhoudere des Ammans, Wouter van Ranst ende Willem de Moelnere, Borgermeesteren, Reyniers, Kets, Kyekens, Wynricx, Douwe, Keerman, Happaert, Scepenen, Raetsluyde ende clercken.

P. DE VOIRDA.

Ende dit was aldus geordineert omme te schouwene de inconvenienten die tusschen de twee steden voirs. commen mochten in der toecomender tyt anno XLIX, in principio Octobris.

De Schoutet van Herentals — De Schoutet van Tuernout
De Schoutet van Lyere — De Schoutet van Zanthoven
De Schoutet van den Waterlande — De Drossaet ende Onderdrossaet van den lande van Mechelen

De Schouthet van Schelle — De drie Schoutheten van Eekeren
De Schoutet van Conticke — De Drossaet van Hoechstraten
De Schouthet van den lande van Ryen — De Drossaet van Keerbergen
De Schouthet van Borchvliet — De Meyere van Barlaer
De Schouthet van Brechte — De Drossaet van Gheele
De Schouteten van Merxhem ende Schoeten — De Drossaet van Westerle
De Schoutet van Loenhout — De Drossaet van Ruympst
De Meyere van Duffele — De Meyere van Hersselt

met meer anderen dieneren ende officieren van den voirs. merchgreefscap, daer hen dit dat voirs. is bevolen wart aldus tonderhoudene, op alsulken correxien als by den Heere ende der stad over den ongehoersamen na gelegentheit van der saken ordineren selen, anno et die pretactis.

---

19 November 1449.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan van Hamme, namens zijne vrouw, ter eene, en Hendrik de Brouwere en zijne consoorten, ter andere zijde, rakende de pacht van goederen te Lillo gelegen.

Also zekere geschille vuytstaende was tusschen Jan van fol. 127 r°.
Hamme, in den name Jouffrouwen Lysbetten Vuesels, synen wive, ter eenre zyden, Heynric de Brouwere, Peter Ghybe ende Jan Goedens, met haeren medeplegers, ter andere, oirspronc hebbende omme IX gemeten lants ende een stuc lants geheeten *de Hille*, gelegen bynnen Lilloe, die wylen Heer Jan van Halen, Riddere, Heere van Lilloe, etc. met scepenenbrieve van Antwerpen ende dairtoe met eenen brieve onder synen, Heren Jans Vailleyns, Riddere, wylen ende twee Scepenen van Lilloe segelen besegelt, na syn doot der kerken ende Heylegen-Gheest van Lilloe gegeven ende gemaect heeft, behoudelic dien, dat Jouffrouwe Lysbet

voirs. haer tocht daeraen behouden soude, ende vuyt crachte van dien so hadde de voirs. Jouffrouwe Lysbet tvoirs. lant Heynric, Petere ende Jan Goedens voirs., met haeren medeplegers, verhuert, in welke huere Mercelys Mechelere, Schoutet tot Lilloe, in den name van Jonckere Jan van Vailleyn, des voirs. Heren Jans van Vailleyns sone, ende meer andere persone stoot maecte ende tot haeren behouf hadde doen becommeren onder den laten voirs., die met eenre betalinge begeerden te volstane, dairaf reden ende bescheit van allen zyden yerst aengehoirt, de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad termineerden ende sloten voere haer vuytsprake, dat de laten voirs. Jouffrouwe Lysbet voirs. de huere van den lande voirs. rastelic souden laten volgen ende betalen. Behoudelic dien, dat Jouffrouwe Lysbet voirgenoemd hen goeden borge ende vesticheit doen ende setten soude, waert soe dat zy dairinboven belast warden oft cost hadden, dat op te rechtene ende dat se met eenre betalinge volstaen souden, ende dat Mercelys voirs. syn hant van der hueren voirs. doen soude, ende hadde hy, de voirs. Jonckere Jan oft yemant anders enich gebrec aen tlant oft hueren voirs., quamen dairaf met haeren bescheide voere den Heren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voirs., dair de kennisse van haeren scepenenbrief behoirt, omme voirt dairinne gedaen te warden also dairtoe dienen sal. Actum XIX dage in Novembri anno XLIX.

---

29 November 1449.

Besluit van den Kanselier en Raad van Brabant over de vaststelling der waarde van « penningen Coelsche », tot betaling van eenen erfcijns verschuldigd aan den Hertog.

fol. 127 v°. In der saken hangende tusschen Willem van Rythoven, Rentmeester myns genedichs Heren tsHertogen tot Antwerpen,

Liere ende Herentals, in den name desselfs myns genedichs Heren, aen deen zyde, ende die prior ende convent van den Predickeren, den pitanchier van Sinte-Michiels, den capellanen van Onser Vrouwenkerken ende vele anderen ingesetenen der stad van Antwerpen, die mynen voirs. genedigen Heere jairlicx schuldich syn erfchyns in penningen Coelsche, aen dandere, om der valuacien wille derselver penningen, meynende die voirs. Rentmeester dat zy schuldich souden syn te betalen voere twee ende eenen halfven penninck Coelsche eenen ouden groten, den voirs. personen houdende dat zy schuldich souden syn te gestaen betalende voere drie penningen Coelsche eenen ouden groten, allegerende elke partie vast alrehande redene dienende tot synre meyningen, is getermineert by mynen Heren den Cancellier ende Raidsluden van Brabant dat die voirgenoemde personen sonder vertreck selen betalen in handen van den voirs. Rentmeester tgheen dat zy van den voirs. erfchynse schuldich syn ten prise ende also zy seggen dat zy geplogen hebben te betalen, te wetene voir drie penningen Coelsche eenen ouden groten, ende die betalinge sal dieselve Rentmeester schuldich syn te onfangen, met voirwaerden dat so verre hy meyndt ende houden wilt dat die voirs. personen schuldich souden syn die penningen Coelsche te betalen tot hogheren prise, hy die dairom sal aenspreken voir mynen voirs. Heren den Cancellier ende Raidsluden, ende sy selen hem aldair dairaf te rechte staen ende doen ende plegen te beiden zyden tgheen des aldair metten rechte dairop sal werden gewesen. Gedaen tAntwerpen XXIX dage in Novembri XIIII^c XLIX jaer. Aldus geteyckent : de Dynter.

MONTE.

9 December 1449.

Regeling van eenen twist tusschen Hendrik Mols en Wouter van Berausele, zijnen borg.

fol. 128 vº. Van alsulken geschillen ende questien als gehangen hebben tusschen Wouteren van Berausele, ex una, ende Heinricke Mols, ex altera, toecomende ende spruytende van alsulker borchtochten als de voirs. Wouter tanderen tyden gedaen hadde voere Heinricke Mols voirgenoemd, doen Dieric Reynkens des voirs. Heinricx goide beset hadde ende metten rechte van Molle, dairaf de buytenbanck van Lyere den Schoutet ende Scepenen van Molle een hootvonnis geleert hadden, dat men Wouteren verrichtinge doen soude aen des voirs. Heinricx goide, gelyc thootvonnis met meer woirden dat wel verclaerde, van welke twiste ende geschille, naer vele handelinge die voere ons geschiet syn geweest, de voirs. partien hen voere de Scepenen van Molle gekeert ende gesubmitteert hadden van alle saken in viere goide mannen, te wetene in Janne van Berausele ende Janne Baten, van Arendonc, van des voirs. Wouters wegen, ende in Heinricke
fol. 128bis. Hofstede ende Peteren Mols, van des voirs. Heinricke Mols wegen, dewelke een vuytsprake gedaen hadden dat de voirs. Wouter hebben soude LX Rynsche gulden, ende daeraf de viere keersludе tsamen de thien Rynsche gulden van den LX Rynsche gulden souden bekeeren daer hen gelieven soude, tot welker volvueringen der voirs. vutspraken de voirs. Wouter niet geraken en conste, zoe dat hem den noot daertoe bedwanc dat hy dese sake der stad van Antwerpen gaf te kennen ende verleenden hem eenen brief aen Heinricke Mols, dat hy Wouteren voldede van der vuytspraken voirs. oft dat hy tAntwerpen quame; deselve Heinric Mols quam tAntwerpen by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide ende meynde dat hieraf gheen vutsprake gedaen en waere ende dat Wouter te vergheefs ennige brieve van der voirs. stad van Antwerpen aen hem gecregen hadde, daerop de voirs. Wouter antwoirde meynde dat duytsprake gedaen were ende des getroeste hy hem wel totten seggheren ende anderen

goiden mannen, die weder bescreven werden, ten coste van den ongeliken, omme te comene by der stad den x dach van Decembri anno XLIX. Aengehoert de viere goide mannen die keerslude waeren ende andere getuygen, dewelke by hoeren eede overhoert waeren ende tuyghden dat de vuytsprake by de voirs. keerslude gedaen was, gelyc voirs. is, ende allen tghene des voere de voirs. Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van voere tot achter gealligeert was van beiden partyen in der saken voirs., soe hebben de voirs. Borgermeesteren, Scepenen ende Raide getermineert ende vuytgesproken dat de voirs. Heinric Mols geven ende betalen sal de LX Rynsche guldene Wouteren van Berausele ende daeraf vesticheit doen met scepenenbrieven van Antwerpen bynnen den genechte, ende de viere keerslude tsamen selen x Rynsche gulden hebben boven de vyftich Rynsche gulden ende die bekeeren daer hen gelieven sal, ende daertoe soe sal de voirs. Heinric betalen alle de costen den Schoutet ende anderen in der handelingen van deser saken gedaen, sonder Wouteren yet daerinne gehouden te wesen in eeniger manieren. Actum anno XLIX, IX dage Decembris. Present: Elst, Noyts, Borgermeesteren, Reynere, Halmale, Kyekens, Eyke, Moelnere, Douwe, Sompeken, Schoeyte, Scepenen.

---

12 December 1449 — 11 Februari 1449 (1450).

Beslissingen van het Magistraat betreffende de uitvoering van het testament van Jan van der Ryt.

Want sekere twiste ende geschille hangende waeren tus- fol. 128 vo.
schen Gheerde van den Broeck, ex una, ende Gielyse den Coninc, ex altera, toecomende ende spruytende van sekeren ghiften ende makingen die wylen Jan van der Ryt voere sinen vuytersten wille, met notaryse ende scepenenbrieven van Antwerpen, gemaect ende gegeven heeft den kynderen van Joffrouwen Magrieten van der Ryt, des voirs. Gheerts

wive, ende den kynderen van Joffrouwen Adriaenen van der Ryt, des voirs. Gielys wive, daer de voirs. Jan van der Ryt wylen oudervader af was, in welken testamente deselve Jan wylen den eenen meer gemaect hadde dan den anderen, gelyc de voirs. brieven van der makingen dat wel verclaeren, ende want de voirs. ghiften ende makingen van den voirs. wylen Janne den voirs. kynderen niet gelyc gemaect en was, begheerde de voirs. Jan van der Ryt in sinen ütersten, met eenen codicille doersteken doer tprincipael testament, met welken codicille hy maecte dat de voirs. makingen ende ghiften ende elken int sine gehouden souden worden in hoerre weerden, ende die hy meest gemaect hadde, dat hy den anderen daerjegens soude verlycken alsoet codicille dat begrepen heeft, soe hebben de Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen vutgesproken ende getermineert, dat de scepenenbrieven van den goiden in de voirs. makingen begrepen, rustende sullen bliven in behoudender hant tot behoef van den kynderen voirs., want des voirs. Gheerts ende Gielys wiven, gesusteren, des voirs. Jans dochteren, niet dan tochtenerssen van den voirs. goiden en syn, ende dat zy ende deghene van hen die meest van den voirs. Janne van der Ryt wylen gegeven ende gemaect is geweest, deen den anderen daerjegens verlycken sullen achtervolgende den codicille voirscreven ; behoudelic, dat men hen daeraf sal geven vidimus, opdat zys begheeren, omme de voirs. renten mede te manen, op te bueren ende tontfane ; behoudelic oic dien, meynt Gheert van den Broeck, in den name van sinen wive ende van synre beider kynderen wegen, dat tselve codicille van gheenre weerde wesen en soude, dat hy dat wederleggen ende te nyeute doen mach, opdat hy can, ter plaetsen daer dat behoert. Actum anno XLIX, XII dage Decembris. Present Claus van der Elst ende Jan Noyts, Borgermeesters, Reyners, Halmale, Kyekens, Moelnere, Douwe, Sompeken ende Schoeyte de jonge, Scepenen.

Dese voirscreven terminacie slaet op de twee dochteren wilen Jans van der Ryt ende niet vordere, dewelke in de tocht gestelt syn gelyc de brieve van den utersten wille des voirs. Jans dat wel verclaeren, salvo dat de kynderen van den voirs. dochteren, denwelken de proprieteyt van den

voirs. goiden toebehoert, sullen bliven staende deen jegens dandere op hoer goet recht ende dat te vervolgene ter plaetsen daer dat behoeren sal. Ende de voirscreven twee dochteren, met hoeren mannen ende momboeren, selen malcanderen verliken in der tocht van dat deen dochter meer hebben mach in der makingen dan dandere, by biwesene desgheens die de stad daertoe ordineren sal ende den keersluyden gecoren omme tot deser saken te verstane, ende connen de partyen niet eens geworden, soe selen zy comen by de stad ende die sal se verliken. Ende dit hebben Gheert van den Broeke ende Gielys de Coeninc geconsenteert te doene, in presencien Claus van der Elst, Borgermeester, Meester Jan van Halmale, Herde, Moelnere, Kiekens, Sompeken ende Schoeyte de jonge, anno XLIX, XI dage in Februario.

---

31 December 1449.

De Wethouders van Antwerpen verklaren Willem Haeck, « die met quaden munten omghinck », niet voor poorter der stad te houden.

Anno XLIX, opten lesten dach van Decembry, soe was fol. 132 vo. een geheeten Willem Haeck, ingeseten van Antwerpen, aengetast by Heeren Janne van der Bruggen, Schouthet op desen tyt, overmits dat hy beruegh ende befaemt was van valschen munten ende quaden gelde, dewelke valsche munte in deele over denselven Willeme bevonden wart in gouden guldene ende quaden stuvers ende platte stuxkens van silvere daer men af vermoeyen mochte, dat men eenige valsche munte hadde moegen maken, ende in den huyse des voirs. Willems warden bevonden vele quade miten, by bywesene Janne Noyts ende Meester Janne van Halmale, Scepene op desen tyt, daertoe van der stat wegen gedeputeert, ende corts daerna vele valsche stoeters ende stuyvers int

bedstroe wesende, zeere van cleynen pryse ende van gheenre weerden, dewelke voirs. munte hy gehaelt hadde, alsoe hy seyde, in Kempelant daer zy gemunt hadden geweest ende ontfangen aldaer in afslage van synre schult die hem een van den munteneers over drie jaere schuldich was, ende dat hy liever slyck in paymenten genomen hadde dan niet daeraf te hebbene, gemerct dat onse genedige Heere in synre principaliker macht ende munten zeer gediffameert ende gequest wart, hooge ende leeghe, ende eeneyegelyc van den zynen beroeft ende grotelyc bescadicht, ende dit scheen den Schouthet voirs. een sober excusacie wesende omme hem van der voirs. misdaet tontlasten, hy en meynde den voirs. Willeme te settene ter questien nietwerstaende dat hy poertere waere, ende dat hy billicx in deser saken de vryheit van der poerteryen niet genieten noch gebruyken en soude, daerop de Borgermeesteren, Scepenen ende Raide metten Ouden-Scepenen rypeliken gelet hebben ende met malcanderen raet ende avys gehadt, ende want zy in hoerre disputacien onderlinge bevonden hebben dat de voirs. misdaet zeere groteliken onsen genedigen Heere in synre principaliker macht ende munten ende eenenyegeliken zeere swaerlic jegens draeght, gelyc voirs. is, ende dat de voirs. Willem metter valscher munten bevonden is geweest, ende sunderlinge dat de voirs. Willem Haeck, tertyt doen hy de poerterye cochte, hem heeft doen scriven in der stadpoertersboeck Willem Haeck, mersenier, in denwelken ambachte van der meersen hy noeyt en wart ontfangen omme guldebrueder daerinne te wesene, mids dat hy van quader munten befaemt ende berucht was, noch met hen geloot noch gewaect als hy schuldich hadde geweest te doen, noch oic in der poerteryen niet geloot noch gewaect en heeft, gelyc andere poertere gewoenlic syn van doene, soe hebben de voirs. Heeren, gemerct de redenen voirs., den voirs. Willeme op dese tyt syn poerterye ontkent ende voere hoeren poertere niet gehouden.

Vorda.

---

12 Januari 1449 (1450).

Elisabeth Daens erlangt toelating hare goederen gedeeltelijk te belasten.

Also Heynric van Rode, midts synen quaden regimente ende groten schulden die hy gemaect hadde, gescapen hadde geweest ten meerderen laste te comen en hadde Jouffrouwe Lysbet Daens, syn moeder, hem niet te hulpen gecomen met haeren cleerderen, huysrade ende juwelen, die zy dairomme heeft vercocht ende die zy nu tertyt grote gebrec heeft omme haer huys dairmede te stoffeerne, ende zy oic negeen van haeren erfliken goeden niet vercopen oft bezwaeren en mach sonder consent van haeren naesten vrienden ende magen, na inhout der brieve die dairaf syn, so syn, opten dach van huden, Claus Alleyn, Meester Jan ende Costen van Halmale, gebruederen, ende Jan van Ursele, der voirs. Jouffrouwen Lysbet naeste vriende ende mage comen voere den Heren hieronder bescreven, wilcorende ende consenterende dat Jouffrouwe Lysbet voirs. haer erflike goede sal mogen bezwaeren ende belasten tot XXX scellingen groten erflic toe ter quitinge staende ende niet vordere. Sonder argelist. Actum XII dage in Januario anno XLIX. Present Claus van der Elst ende Jan Noyts, Burgermeesteren, Willem Douwe ende Jan Schoyte, Scepenen. fol. 128bis.

---

22 Januari 1449 (1450).

Belofte van betaling gedaan door Peter Reyneers en zijne consoorten aan Jan van Voirdeel alias van Ghent.

In den jaere Ons Heren M. CCCC XLIX, XXII dage in Januario, fol. 128bis vo.
so geloifden Peter Reyneers, Jan Cant doude, Claus Bollaert

ende Jan Theeus in den *Zwerten Ram*, te betalene Jan van Voirdeel die men heet van Ghent, achtentneghentich ℔ groten Brabants eens, te weten elc van hen een vierendeel dairaf gedragende XXIIII ℔ X scellingen groten ende niet vordere, tusscen dit ende des Sondaegs na Trinitatis naestcomende met gereeden gelde sonder pande, gelyc oft met eenen vonnis gewyst waere. Ende waert dat enich van hen syn vierendeel niet en betailde ten termine voirs., dat die dan terstont gevangen in den Steen gaen sal ende dairinne bliven totter tyt dat hy volcomelic betailt sal hebben, opte tverbuerte van XII royale elc daegs dat hy vuten Steen bleve, half den Heere ende half der stad. Ende dit es voere dafquitinge van alsulken sesse ℔ groten erflic als Jan van Lare in den *Roeden Schilt* Jan van Voirdeel voirs. vercocht heeft met scepenenbrieve van Antwerpen, die in haerer macht selen bliven totter tyt dat Jan van Voirdeel van der somme van achtentneghentich ℔ groten voirs. betailt sal syn, ende die somme also betailt synde, so geloifde Jan van Voirdeel voirs. de scepenenbrieve voirs. Petere Reyneers ende synen medeplegers voirs. terstont over te geven. Sonder argelist. Present Jan Noyts, Burgermeester et loco Ammanni, Gheert van Eycke ende Willem Douwe, Scepenen.

Daaronder: Vacat consensu partium.

MONTE.

---

4 Februari 1449 (1450).

Uitspraak in een geschil tusschen de regeerders van het Ste-Annagodshuis en Eeuwout Schuermoeke betreffende eenen „ hof met drie vischputten " gelegen in Kraaiwijk.

fol. 128bis vo. Int jaere Ons Heren XIIIIc ende XLIX, des Woensdaechs IIII dage in Februario, soe wart by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluide geterminеert ende wtgesproken, tusscen de regeerders des godshuys van Sinte-Annen, ter

eenre zyde, ende Eeuwoute Schuermoeke, vischcoepere, ter andere, als van eenen hove met III vischputten gelegen in Craeywyc, die de voers. Eeuwout in den jaere van XLVIII, XXVI dage in Septembri, overgegeven heeft den regeerders des voerscreven godshuys, tesselven godshuys behoef, na wtwisen der scepenenbrieve die zy daeraf hebben, dat de voerscreven Eeuwout den voergenoemden hof ende vischputten sal moegen vercoepen ende pennincweerden tsinen meesten oirbore ende proffite tusscen dit ende Paesscen naestcomende, betalende daeraf alle achterstelligen chys ende commer dairop verloepen, sonder tsgodshuys cost oft scade. Ende oft hy des hierinbynnen niet en doet, dat dan de regeerders voers. denselven hof ende vischputten terstont aenveerden, hebben ende behouden selen, tes voers. godshuys behoef, na wtwisen der scepenenbrieve voers., ende sal dan de voers. Eeuwout syn hande daeraf doen moeten ende gehouden wesen te betalene alle achterstelligen chys ende commer daerop verloepen, gelyc voers. is. Sonder argelist.

ADRIANI.

---

9 Februari 1449 (1450).

Het Magistraat beslist de helft van de opbrengst der issuerechten, gedurende drie jaar, te bestemmen aan den torenbouw van O.-L.-V.-kerk.

In den jaere Ons Heren M. CCCC. XLIX, IX dage in Februario, fol. 123bis v°.
so wart ter eeren Gods ende in vordernisse der metserien van den nyeuwen werke van den torren van Onser Liever Vrouwenkerke, derselver metserien verwilcoirt, verleent ende gegeven by den Heren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, deen helft van allen den profyten ende vervallen die bynnen den yersten drie jaeren naestcomende der stad selen mogen incomen ende vervallen van der exuwe, vuytgenomen de vervallen van der poirterien. Behoudelic dien,

waert so dat de kercmeesters van Onser Vrouwenkerke de voirs. profyten ende vervallen elders bekeerden anders dan alleene totter metserien van den torren voirs., dat dan terstont de stad van den consente voirs. ongehouden sal bliven. Sonder argelist.

MONTE.

---

13 Februari 1449 (1450).

Besluit betreffende het onderhoud der krankzinnige begijn Maria Huygen.

fol. 129. Alsoe zekere geschille vutstaende waeren tusscen den vrienden ende magen van Jouffrouwen Marien Huygen, beghine, ter eenre ziden, ende Jouffrouwen Lysbetten Ydens, beghine ende meestersse, met meer anderen Jouffrouwen van den beghynhove, ter andere, oirspronc hebbende omme der voers. Jouffrouwen Marien, die in de infermerie was gedaen, daeraf tgeheele godshuys van den beghynhove in grooten perykele van scaden ende brande gescapen was te comene, mids dien dat de voers. Jouffrouwe Marie huerer zinnen niet mechtich, by nachte ende ontyde vier stoocte ende dat vier ende licht droech van der eender camere in dandere, ende oic van den watere haer niet wel behoeden en conste, begheerende dairomme van haer verdragen te wesene, daerop na redene ende bescheit van beiden ziden yerst aengehoert, wardt gheappointeert ende gheordineert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide dat tgodshuys voers. ontslagen sal wesen van Jouffrouwen Marien voers., behoudelic dien, dat Jouffrouwe Lysbeth Ydens voers., of deghene die by tiden meestersse van der infermerien voers. sal wesen, derselver Jouffrouwen Marien besorgen sal alle weken XIIII groten eens tot huerer nootdorsten behoef, totter tyt dat hen gelieft haer weder in denselven godshuyse tontfane. Behoudelic oic dien, waert soe dat de voers. Jouffrouwe Marie haer begave tot huweliken state oft in eenigen

anderen godshuyse quame ende haer daerinne begave, soe soude dan terstont tgodshuys van der infermerien ende beghynhove voers. van den voers. XIIII groten ende oic van hueren persone ongelast bliven, ende dese voers. XIIII groten zyn der voers. Jouffrouwen Marien gegeven ende verleent vuyt zunderlinger gracien ende niet van rechtswegen ende altyt ten wederseggen van den Heeren, ende dat men dit in toecomenden tyden niet en soude moegen alligeren ten achterdeele van den godshuyse voers. Actum XIII dage in Februario anno XLIX°.

---

14 Februari 1449 (1450).

Belofte van betaling gedaan door Hugo Heynricxzone alias Wittenbroet en zijne consoorten aan Cornelis Danckaertssone.

Anno XLIX predicto, XIIII dage in Februario, so geloifden fol. 128bis v°. Huge Heynricxzone die men heet Wittenbroet, Jan de Bye ende Goesem van Bercheycke, ende elc van hen een voere al, te betalen Cornelys Danckaertssone twintich Ingelsche nobele bynnen der Bergenmerct naestcomende sonder tverlengen met gereden gelde sonder pande, ghelyc oft met eenen vonnis van Scepenen ghewyst waere, ofte terstont na den lesten dach van der merct voirs. dairvoere in den Steen te gane ende dairinne te bliven totter tyt dat de voirs. Cornelys van der sommen voirs. volcomelic sal wesen, ende dit es voere alsulken XX Ingelsche nobele als Cornelys voirs. hen ende Hugen de Coninc, haeren medegeselle, tanderen tyden geleent heeft, na inhout eenre obligacie tot haerer beden besegelt onder den segel Jan Jacops, die dat clairliker begrypt. Voirt so geloifde Huge Wittenbroet voirs. te betalen Cornelys voirs. noch drie nobele ten termyn voirs. opte selve peine ende vuege also voirscreven staet. Present Herde, loco Ammanni, Reyneers, Halmale, Kiekens, Eycke, Moelnere ende Schoyte, Scepenen.

---

15 Februari 1449 (1450).

Besluit over een geschil tusschen Margareta Visseels, vrouw van Jan van Lyere, en Gozewijn Visseels, haren broeder, rakende de nalatenschap hunner ouders.

fol. 129. Want sekere twiste ende geschille gehangen hebben tusscen Janne van Lyere ende Magrieten Visseels, sinen wive, ter eenre zyden, ende Goessem Visseels, der voirs. Magrieten brueder, ter andere, toecomende omme der versterffenissen ende deylingen van den goiden van hoerer beider vader ende moeder, seggende ende meynende de voirs. Goessem dat hy van syns voirs. vaders ende moeders wegen noyt niet gehadt noch gedeylt en heeft, ende dat hem vremde gaf dat zyn zuster, met hoeren voirs. man, alle die versterffenissen ende goiden besaten, sonder hem yet daerinne gericht te wesene, nietwederstaende dat hy alsoe wel een wittige sone is als zy een wittige dochter, met meer woirden, etc., daerop de voirs. Magriet, met hoeren voirs. man ende momboere, antwoirde, seggende dat hoerre beider vader ende moeder in tyden voerleden, met scepenenbrieven van Antwerpen, gegeven ende bewyst hebben drie ponde groten Brabants gelts eens elken kynde in verlikingen van drie ponde groten Brabants gelts eens die de voirs. Goessem, hoere brueder, ewech hadde, ende de haeflike goide die zy hadde waeren hoere gemaect met scepenenbrieven van Zoersele, mids der houdingen van Magrieten, hoerre beider moeder, ende alle dander erflike goide die besaten de voirs. Jan van Lyere ende syn wyf niet by manieren van successien, maer by gerechten wettegen tittel van coepe, gelyc de scepenenbrieven van Antwerpen ende anders dat claerliker vuytwysen ende wel verclaeren, met meer woirden etc. Aengehoert allen tghene des de voirs. partien hebben doen seggen ende alligeren, ende wel gevisiteert de scepenenbrieven ende dbethoen over beiden zyden, soe wart getermineert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat de voirs. Goessem Visseels synre suster ende swager voirs. de voirs. goide, die zy met scepenenbrieven vercregen

hebben oft die der voirs. Magrieten gegeven syn geweest van hoerre beider moeder, rastelic sal bliven besittende, gemerct de redene voirs., alsoe verre als Magriete voirs. derre eedt doen dat zy dat half dachmale beemds, dat zy jegens haeren vader ende moeder gecocht heeft, wel ende dueghdelic betaelt heeft, opdats de voirs. Goessem, hoere brueder, aen hoere begheert. Behoudelic dien, synder andere goide dan de voirs. scepenenbrieve begripen, dat Goessem daerinne sal deylen alsoe daertoe behoeren sal, ende dat alsdan de voirs. Goessem inne sal moeten brengen drie ℔ groten Brabants eens die hem syn vader ende moeder gegeven hebben na vuytwysen des scepenenbriefs. Actum anno XLIX, XV dage in Februario. Present Elst, Borgermeester, Halmale, Reynere, Kyekens, Eycke, Moelnere, Sompeken, Scepenen.

---

17 Februari 1449 (1450).

Besluit over de deeling der nalatenschap van Margareta Boyst, vrouw van Mathijs Bode.

Want sekere questien ende geschillen opverstaen waeren fol. 129 v°. tusschen Mathyse Bode, ter eenre zyden, ende Janne Boyst met synre medepartyen, ter andere, toecomende van alsulken goiden ende versterffenissen, schulden ende inschulden als bleven ende verstorven syn van wylen Magrieten Boyst, desselfs Jans zuster, die wittich wyf was des voirs. Mathys, ende den hootcost die gedaen was by den gerichte van Hoeboken, achtervolgende den voeregewysden hootvonnissen, ende overhoert alle de getuygen over beiden zyden geleidt synde, ende na alle tghene des voere Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen comen was, soe wert by denselven Heeren vutgesproken ende getermineert, dat de voirs. Jan Boyst met synre medepartyen deylen sullen in alle den haefliken goiden, inschult ende vercregen goide, betalende de helft van der schult die de voirs. Mathys ende syn voirs. wyf te gader schuldich bleven ter tyt doen deselve Magriete, syn wyf wylen, aflivich wart; waert voert geter-

mineert dat deselve Mathys betalen sal alle de hootcosten in deser saken gedaen. Present Elst, Noyts, Borgermeesteren, Reynere, Kyekens, Eyck, Moelnere, Douwe, Schoyte. Actum XVII die Februarii anno XLIX, XIIII^{c} jaere.

---

27 Februari 1449 (1450).

Jan van Gruenendale ziet af van zijnen eisch tegen Wouter Back.

fol. 130. Op alsulken clachte ende becroen als Jan van Gruenendale voere den Schouthet ende Wethouderen van der stad van Antwerpen gedaen heeft, met eenre supplicacien in gescrifte, jegens Wouteren Back, tymmerman, ingeseten poirtere der voirs. stad van Antwerpen, seggende dat hy by toedoene des voirs. Wouters jammerlyck wt sinen goeden gesteken ende in groeter scheempten ende confusien comen is, mids dat hem deselve Wouter syn goede sonder syn weten ende in synre absencien ontvreemdt hadde, ende syn kindere, soe met vreesenden woirden soe anderssins met subtylen wegen, soe verre geinformeert, dat zy hem gedoechden de voirs. goede by nachte vuyt des voirs. Jans, huers vaders, huyse te doen dragene ende gaven hem te slotele van den scrynen ende oic huer cofferkens daer zy huer juweelkens in hadden, ende dat hy alle dbeste dairaf tot Her Pauwels, zyns zweers, gedregen hadde ende naderhant die goede vercocht sonder denselven Jan dairaf wete te doene na der stad recht, biddende dairomme ten slote dat de voirs. Wouter alsoe onderwyst worde, dat hy bybrenghe hoe hy aen zyn goet geraect is, ende dat hy hem daeraf rekeninge ende bewys doen soude, met vele meer woirden in der voirs. supplicacien begrepen. Ende op tverantwoirden dat de voirgenoemde Wouter Back opte voirs. clachte gedaen heeft, seggende dat hy als borge des voirs. Jans van Gruenendale alsoe groitelic belast ende beschadicht heeft geweest, dat hy dairom syn vaderlic erve ende oude patrimonie goede heeft moeten vercoepen, van

denwelken handelinge van rechte geweest hadde voere Amman ende Scepenen ende oic voere de gulde van Antwerpen, seggende voirt dat de voirs. Jan van Gruenendale gekent ende geleden heeft, dat zyn wille was ende dat hy zynen kinderen beval, doen hy van huys trac, dat zy dbeste van sinen goede vuyt synen huys doen souden, ende dat hy die vercocht heeft eenen Aerde, den karrebyndere, opte vrye strate om tsestich Rynsche guldene, om dairmede te betalene Janne van Ghendt in afcortingen van meerdere sommen die hem de voirs. Janne van Gruenendale sculdich was, welke goede de voirs. Aerd, de karrebyndere, voirt vercocht heeft opte vrye strate den voirs. Wouteren Bac, ende die heeft se weder ende voirt vercocht opte Vrydaechsmarct eenen goeden man van Bruessel om tsestich Rynsche guldene alsoe hy se vore gecocht hadde, gedragende hem des de voirs. Wouter totter getuigenissen ende kennissen van den goeden mannen, poirteren van Antwerpen, ende anderen die dairaf tanderen tyden in presencien van Wouteren Breem, Onder-Schoutet, Janne Noyts, Burgermeester, Peteren Reyneers ende Willeme Douwe, Scepenen, geschiet was na inhoud van drien cedullen daeraf gemaect, dewelke de vors. Wouter met zynen verantwoirden overgaf ende gelesen warden, begheerende ten slote, dat Jan van Gruenendale alsoe onderwesen worde, dat hy hem verdrage alsulken scamelike ende onbehoirlike woirde over hem te seggene, maer oft hy eenige actie oft aensprake te henwaerts meynt te hebben, spreke hem dairaf aen met rechte, hy wille hem gheerne daerop verantwoirden, evenverre de voirs. Jan van Gruenendale desgelycx wederomme doen wille, met meer woirden in der voirs. antwoirden begrepen. Na de getugen ende waerheiden die tanderen tyden gehoirt hebben geweest, na begryp der voergenoemder cedullen ende na al dat de voirs. partyen aen beyden zyden met gescrifte ende oic mondelinge daertoe geallegeert hebben, soe wart by Wouteren Breem, Onder-Schoutet, ende by den Wethouderen der stad van Antwerpen voergenoemd vuytgesproken ende getermineert, dat de voirs. Jan van Gruenendale kiesen soude een van tween, te wetene, dat hy hem verdragen soude voirdane alsulken scoffierlike woirde, als zyn clachte begrepen hadde, oft andere diergelike van den voirs. Wouteren te sprekene,

oft dat hy hem dairaf ende van allen gebreken die hy te hemwaerts hebben mochte aensprake met gebondenen woirden ende met rechte, ende waert hem voirt verclaert waert alsoe dat hy core met rechte aen te sprekene, dat men hem dairtoe van sHeeren ende van der stad wegen besorgen soude van veylicheiden ende geleyde eenen zekeren redeliken tyt duerende bynnen denwelken hy syn recht soude moegen vervolgen, ende dat geleyde soude hem stade doen jegens alle deghene die hem yet souden willen heysschen oft aenspreken, vuytgescheiden alleene den voirgenoemden Wouteren Bac, denwelken hy te rechte staen soude moeten opdat hy hem aenspreken woude van eenigen gebreke dat hy aen hem hebben mochte. Op welke vuytsprake de voirs. Jan, beraden synde, antwoirdde, dat hy jegens den voirgenoemden Wouteren egheen recht en woude pleghen. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren XIIII^{c} XLIX, XXVII dage in Februario, na costume sHoifs van Cameryck.

---

4 Maart 1449 (1450).

Besluit rakende de uitwinning der goederen van Elisabeth Koyts.

fol. 129 vo. Want zekere geschillen gehangen hebben tusscen Lysbetten Koyts met Aernde den Schoytere, hoeren swager, ter eenre ziden, ende Janne van den Moere, ter andere zyden, toecomende ende spruytende overmits dat de voirs. Jan van den Moere der voirscreven Lysbetten goide metten rechte beset ende vervolght heeft, van welken goiden de voirs. Aernt de bladinge meynde te beschudden, want de voirs. Lysbeth hem de voirs. bladinge in sinen handen geset hadde, met meer woirden etc., soe wart by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen vutgesproken ende getermineert, dat, achtervolgende der terminacien ende voergewysde vonnissen, Jan van den Moere der voirs. Lysbetten ende hoeren goiden sal moegen aenspreken alsoe

verre dat niet en contrarieert den voirgewysden vonnissen ende terminacien, ter plaetsen daer hy trecht ingeset heeft, sonder den voirs. Aernde oft Janne voirs. met ennigen anderen recht te behelpen ; wart voert getermineert, dat der voirs. Lysbetten dochter met hoeren twee kynderen oic metten voirs. goiden gehouden selen wesen, ende hierjegens selen verloken worden dandere kyndere, daer zy oudermoeder af is, na de doot der voirs. Lysbetten. Behoudelic dien, dat de voirs. Aernt den Schoytere sal moeten doen rekeninge ende bewys van allen der voirs. Lysbetten erfliken goiden ende haven voere de wette, daer zy geseten is, ende den gemeynen vrienden, aen dewelke deselve Aernt de bladinge hebben sal, sonder die te moegen vercoepen alsoe lange als de voirs. Aernt der voirs. Lysbetten in synre houdingen hebben sal. Sonder argelist. Actum anno XLIX, IIII[a] die Marcii. Present Elst, Noyts, Borgermeesteren, Reynere, Herde, Kyekens, Moelnere, Eycke, Douwe, Keerman, Schoyte, Scepenen.

---

9 Maart 1449 (1450).

Ordonnantie voor het merseniersambacht.

Want de dekens ende gezwoerne van den ambachte van der meerssen ons gethoent hebben zekere punten ende ordinancien die in hueren principalen brief van den ambachte niet begrepen en staen, ende die zeere dienen souden ten oerboere ende profyte van den Heere, der ghemeynre policien van der stad ende hueren ambachte, soe hebben wy, Jan van der Bruggen, Riddere, Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, aensiende tgheent dat voere gescreven staet ende in sterkenissen des ambachtsbriefs voers., opten dach van huden hen gegeven, verleent ende geconsenteert de punten ende ordinancien hierna volgende tonsen wederseggene geduerende : fol. 130.

In den yersten, dat niemant van hueren ambachte leerknapen aennemen en sal moegen, ten zy by bywesen oft aensiene van den dekens ende geswoerne voers., opte peyne van eenen ouden schilde, deen derdendeel daeraf den Heere, dander der stad ende tderde den ambachte voers.

fol. 130 vº. Item, soe wanneer dat de dekens voers. twee werven geweest hebben omme tghelt van huers ambachts lakene ende daeraf orcondelic gemaent, dat zy dan de derde reyse selen moegen panden metten Heere deghene die hen dan niet en betalen, ende die pande zelen zy dan ten yersten Vrydage, nadat de pandinge geschiet is, moegen vercoepen opte vrye merct openbaer sonder meer rechts te plegen, ende doverschot zelen zy den gepandden moeten overleggen, behoudelic den Heere zynen rechte.

Item, dat nyement ghingebeer, peper, nagelen, wormcruyt, caneel oft andere maniere van cruyde alhier bynnen der stad en sal moegen vercoepen, hy en saelt moeten garbeleeren, op dattet te Brugge niet gegarbeleert en waere, opte peyne van VI gouden ryders te bekeerne in drien, deen derdendeel daeraf den Heere, dander der stad ende tderde den ambachte van der meerssen voers.

Item, dat gheen vremdt man die gheen poertere en is, teenenmale min vighen oft rossinen en sal moegen vercoepen dan viventwintich coppelen, maer meer opdat hy can, opte peyne van XII groten op elke coppele te verbuerne ende te bekeerne als voere. Behoudelic dien, dat eenyeghelyc vremde eenen merctdach sal hebben ter weke, alst hem gelieft, omme int cleyne te vercoepene, hetzy met drien, twee, eenre coppelen tsamen oft alsoe luttel ende vele als hy can.

Item, soe wie dat oude vighen, rossynen oft amandelen voere nieuwe ende verssche vercochte oft gecontrefeit bezeent oft ghemengt voere oprecht ende versch, ende alsoe den coepman daermede bedroege, dat die verbueren soude drie oude schilden, te bekeeren als voere, ende dat de dekens van der meerssen by den Heere ende by der stad opte drie punten voers. zelen moegen omgaen, warderen ende kueren

op hueren eedt die zy thuerer officien gedaen hebben. Behoudelic altyt den geboden ende ordinancien van der stad, die desen punten eenichsins souden moegen contrarieren, in huerer macht ende van weerden. Sonder argenlist. Dit was gedaen ende gheordineert int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende negenenviertich, negen dage in Meerte.

H. DE MONTE.

---

11 Maart 1449 (1450).

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil rakende de nalatenschap van Nicolaas Colenzone, tusschen zijne weduwe en zijne andere erfgenamen.

Want sekere geschillen opgestaen ende geresen waeren fol. 179 vo.
tusschen Jouffrouwe Katlinen van Heffene, wedewe wilen Claus Colenzoens saliger gedachten, met Heinricke van Kuyct, hoeren wittegen man ende momboere nu tertyt, ter eenre ziden, Janne van Urssele, Jan ende Heinric van Mechelen, Jacop Keerman, de kynder van Uden, Claus Flessentop ende Heinric van Merryn, voere hen ende voere alle dieghene dier aencleven moegen, ter andere ziden, omme der goide ende der makingen wille wilen gebleven achter Claus Colenzone voirs., van welken geschille voirgenoemd zy hen samentlic gesubmitteert ende gekeert hebben in Meester Janne van Halmale, Willem van den Wyngaerde ende Willeme van den Werve, als dairtoe gedeputeerde ende geordineert van der stad wegen omme de voirs. partien van haeren geschillen te vereenigen, soe hebben de voirs. persoenen ende arbitoers in deser saken de voirs. geschillen ten bevele van der stad ende ten versueke van partien aengenomen ende de voirs. gescillen oversien, dairinne zy bevynden, dat men omme der voirs. gescillen wille de executuers van wilen Claus Colenzone geweest hebben te Luydick by clercken van rechte, van welken clercken de voirscreven executuers van wilen

Clause Colenzone bracht hebben eenen voerraet ende advis in gescrifte, in welken voirraet de voirs. drie segslude bevynden de saken van den gescillen wel ende notabelic deliberecrt ende onderscheiden, gelyc denselven voerraet dat clair wtwyst ende begrypt. Ende na al tgheent des wy, segslude voirs., bevynden connen in de saken van den gescillen voirs., soe es onse wtsprake ende advys in der voegen ende manieren hierna verclaert.

In den iersten, dat de voirs. Jouffrouwe Katline van Heffene met Heinricke van Kuyct, haeren man, hebben sal alsulke sesse ponde oudere grote erflic ende oic alsulke negen ponde oudere grote lyftochten als haer Claus Colenzone wilen saliger gedachten gemaect heeft met eenen testamente, in der voegen ende manieren hy haere die bewyst heeft te heffene na inhout denselven testamente.

fol. 180. Item, sal de Jouffrouwe voirs. dairtoe heffen haere leefdage lanc ende opbueren alsulke XII croenen van den XXIIII croenen lyftochten als wilen Jouffrouwe Cornelye van Bergen tanderen tiden Clause Colenzone vercocht heeft, dairaf dander XII croenen der voirs. Jouffrouwen Katlinen bewyst zyn in der vergoedingen van haeren testamente als van hueren IX ₶ groten oudt, ende na de doot van haer dair zy schuldich zyn te gane, na inhout der brieven die dairaf zyn.

Item, desgelycx sal noch de voirs. Jouffrouwe hebben alsulke sesse Peters lyftochten, haer leefdage lanc, van alsulken XII Peters die staen ten live van Clause Colenzone, Jouffrouwe Katline van Heffen voirs. ende Clause Vlessentop, ende dairaf hoer dander VI Peters oft croenen van te voeren toebehoerden in der vergoedingen van haeren testamente, diewelke gecocht waeren jegen Coenraet, de Lombaert, ende na de doot van haer dair zy schuldich zyn te gane, na inhout der brieven die dairaf zyn ende dair den datum af is M CCCC. XLIIII, den iersten dach November.

Item, desgelycx sal zy noch hoere tocht hebben aen alsulke XII Peters oft croenen lyftochten als voertyts gecocht zyn jegen denselven Coenraet, ten live van Jouffrouwen Katlinen

voirs., Sapienten ende Lysbetten, Jans kynderen van Urssele, ende na de doot van hoere sullen zy gaen na inhout der brieven die daeraf zyn gemaect int jaer M CCCC. ende XLIIII, den iersten dach Novembry.

Item, sal Jouffrouwe Katline van Heffene voirs. noch hebben haere leefdage lanc alsulken twee ponde groten tsjaers als Claus Colenzone voirs. voertyts gecocht heeft tsegen Cornelys Pieterssone, ende na de doot van haer sal de voirs. rente van den twee ℔ groten voirs. comen dair zy schuldich zyn te gane, na inhout der brieven die dairaf zyn dair den datum af is M CCCC XXXVIII, XXVI dage in Octobry.

Item, sal noch de voirs. Jouffrouwe hebben drie Peters tsjaers thaeren live, die de voirs. partien derselver Jouffrouwen sullen moeten bewysen op goede panden oft dairvoere geven XXI gouden Peters eens, ende dairaf sal de voirs. Jouffrouwe met Heinricke van Kuyct, hoeren man, den kuere hebben bynnen sesse weken na deser wtspraken, ende in dese voirs. lyftocht oft penninge sullen de voirs. partien gelden nae avenant dat elc gegoedt es in der makingen van Claus Colenzone voirs.

Item, soe es onse wtsprake ende seggen voert, dat al alsulke schult, commer ende last daer Claus Colenzone ende Jouffrouwe Katline van Heffene ennichsins in gehouden mochten zyn tertyt doen Claus aflivich waert, dat dien voirs. commer ende schult de voirs. persoenen gelden ende betalen sullen in der manieren hierna volgende: te wetene Jan van Urssel, Jan ende Heinric van Mechelen, met hoeren medepartien voirgenoemd, de tweedeele van der voirs. scult ende commer, ende de voirs. Jouffrouwe Katline tderdendeel, des sal hoere corten ende afslach doen de helft van tgene des Heinric Lodewycx haer schuldich mach zyn, dairvoere dat hy in den Steen gevangen leeght ende tanderen tiden voere verwonnen es, toecomende van den renten die Claus Colenzone wilen heffende was opten Jonckeren van Wezemale.

Item, desgelycx sullen de voirs. partien gelden ende betalen alle alsulke redelike ende duechdelike costen als de testamentuers oft ennege van hen gedaen moegen hebben int vervolgen van den gedinge te Mechelen ende int halen van den voerraet te Ludicke, ende oic hier in der stad ende anderssins gedaen moegen hebben, te weten Jan van Urssel, Jan ende Heinric van Mechelen, met hoeren medepartien voirgenoemd, de twee gedeele doergaens ende Jouffrouwe Katline van Heffene tderdendeel.

Item, soe sullen de voirs. partien deen den anderen behoirlike vasticheit doen dat elc van hen gelden sal de scult ende commer in der manieren boven verclaert, ende oft ennege van hen oft hoeren goiden ennegen commer oft last aen quame voere des anders scult, dat degene, daer tgebrec aen waere, den anderen dat op sal moeten rechten ende oic betalen alle den cost ende last die hen toequame oft gebuerde omme der saken wille voirs.

Voert meere es onse seggen ende wtsprake, dat men de brieve die Janne van Urssel, Janne ende Heinricke van Mechelen, met hoeren medepartien, aencleven, leggen sal in gewaerder hant ter gheenre behoef die se na der voirs. Jouffrouwen Katlinen doot van Heffene schuldich sullen zyn te hebbene ; ende worden oic ennege renten afgequyt bynnen haeren levende live, soe sal men dieselve penninge weder moeten beleggen ter selver natueren dat zy nu staen.

fol. 180 vo. Ende met deser wtspraken seggen wy, segslude voirs., de voirgenoemde partien wel ende duechdelyc vereenicht, vereffent, verlyct ende gesleten van al te male alsulken gescillen ende questien, als de voirs. partien deen tsegen dandere wt mochten hebben staende totten dage toe van heden, omme alle der goiden ende makingen wille ennichsins achter Claus Colenzone gebleven, ende dat de partien voirs. hierenboven deen den anderen nemmermeer dairaf in gheenre manieren meer aenspreken, heysschen noch moeyen en sullen, boven dit seggen ende wtsprake voirs., in gheestelike noch in weerliken rechte, by henselven noch by yemant anders in eeniger manieren, ende hieraf sullen beide de

voirgenoemde partien deen den anderen behoirlike quitancie verliden, met scepenenbrieven van Antwerpen, dair zy te beiden ziden teeuwegen dagen wel mede verwaert sullen zyn, tusschen dit ende Sinxenen naistcomende, ende waert dat hier ennege donckerheit in geviele, dat houden wy, segslude, tonsen verclaeren.

Seggen voert soe wie van den voirs. partien hier tsegen dade oft dede doen dat sinen voertganc niet hebben en mochte, gelyc voirs. is, die soude verboeren de peyne van XXV merck zilvers alsoe dicke als dat gebuerde, nochtans soude tvoirs. seggen ende wtsprake in machten ende van weerden bliven, te wetene deen vierendeel dairaf tot ons genedichs Heeren behoef van Brabant, dander vierendeel tot myns Heeren behoef van Camerycke, tderde vierendeel der stad van Antwerpen, ende tvierde vierendeel Onser Liever Vrouwenkerke tAntwerpen.

Dit was gedaen ende wtgesproken by de keerslude voirs. opten XI^sten dach in Meerte int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende negenenviertich, na scriven des Hoifs van Cameryck, ende wart voert by bevele van Borgermeesteren, Scepenen ende Raide der voirs. stad geset ende gestelt in der stadregister van Antwerpen ter eeuweger memorien.

---

18 Maart 1449 (1450).

Eed van Lauwerijs van der Ghoirbraken betreffende eene korenrent als bruidschat aan zijne vrouw toegezegd.

Als van den geschille wtstaende tusscen Laureyse van der Ghoirbraken, ter eenre ziden, ende den sculders van Hubrechte Coppens, syns zweers, ter andere, sprutende van II sesteren rox erflic die Hubrecht voers. den voergenoemden Laureyse over omtrent X jaer geleden met Katlinen Coppens, synre fol. 130 v°.

dochter, in huweliker vorwaerden geloift ende gegeven hadde op alle syn goede, etc., soe wart by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluide, nadat zy partien te beiden zyden ende oic de getuygen van der huweliker vorwaerden overhoert hadden, getermineert ende wtgesproken alsoe verre als de voers. Laureys leggen dorste hant op heiligen ende zweeren, dat hy de voirs. huwelike vorwaerde als van den II sesteren rox erflic voers. niet verandert, ofte dat hem syn zweer die op andere pande niet bewyst ofte oic afgequeten en heeft, dat hy dan staen ende gaen sal voere alle scepenenbrieve die syn zweer voergenoemd, synder der huweliker vorwaerden voers., bekent ofte verleden mach hebben, denwelken eedt de voers. Laureys terstont in presencien van partien dede gelyc voere verclaert is. Gedaen den XVIII[sten] dach van Meerte XIIII[c] XLIX jaer.

---

20 Maart 1449 (1450).

Besluit over de deeling der nalatenschap van Ermgarde van Cappenbroec, vrouw van Willem Ghyzels.

fol. 131. Alsoe zekere geschille vutstaende was tusschen Willeme Ghyzels die men heet van den Struyke, ter eenre ziden, Janne Moersems ende Willeme Fiens, met hueren medeplegeren, erfgenamen van wilen Ermgaerden van Cappenbroec, des voers. Willem Ghysels wettich wyf was, ter andere, omme der vercregen goeden wille die zy tsamen in geheelen bedde vercregen hadden, daeraen de voers. Willem Ghysels hoopte zyn tocht te hebbene vuyt crachte van eenen scepenenbrieve van Antwerpen, die in de huwelicxe vorwaerde tusscen hen beiden gemaect wardt ende begrepen heeft, by alsoe dat Ermgaert voere hem aflivich warde, dat hy dan behouden soude zyn tocht aen alle derflike goede, die zy aen hem te huwelic brachte ofte huer aencomen ende versterven mochten, ende metten haefliken goeden zinen vryen wille doen, daeraf

de voers. erfgenamen hoopten de contrarie als dat zy gerecht souden wesen in de helft van den vercregenen goeden, mids dien dat den scepenenbrief voers. dairaf gheen mencie en maect, daeraf zy hen aen beiden ziden submitteerden in den Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide hieronder bescreven, die den scepenenbrief, redene ende bescheit van beiden ziden yerst gevisiteert ende overhoert zynde, sloten ende termineerden met huerer vutsprake ende voere recht, dat Willem Ghysels voers. sal hebben zyn tocht aen de erflike goede die Ermgaert voers. aen hem te huwelic brachte ende haer aencomen ende verstorven zyn, ende de haeflike goede terstont aenveerden gelyc den scepenenbrief dat begrypt, maer de vercregen erflike goede die zy tsamen in geheelen bedde sittende vercregen hebben, het zy dat se ter quitingen staen oft niet, sal men terstont deelen half ende half. Sonder argelist. Actum anno XLIX°, XX dage Marcii. Present: Elst et Noyts, Burgermeesteren, Halmale, Ranst, Kiekens, Eycke, Moelneere, Keerman, Douwe ende Schoyte, Scepenen, ende sommege van den Raidsluyden.

---

27 Maart 1449 (1450).

Getuigenis over het ongeval aan Gozewijn Emmen, brouwersknecht, overkomen.

Wouter Jacopssone, brouwere, onse ingeseten poertere, fol. 130 v°.
Adryaen Vetkens, geboeren van Zanthoven, te dien tyde desselfs Wouters knape, ende Meester Rogier vuyten Eeghen, onse gezwoeren surgyn, tuychden by hueren eede, te wetene de voers. Woutere ende Adryaen by den eede die hen lyflic ten Heilegen daerop gestaeft wardt, dat hen wel cond ende kenlic is ende dat zy dairby ende mede waeren daer Ghoessem Emmen, Willems zone, geboeren van Hilverenbeke onder de meyerie van sHertogenbossche, oic desselfs Wouters knecht, opten Belokenen Paeschavont lestleden, sittende in desselfs Wouters, zyns meesters, huyse alhier in de brouwerie voere

den ovenput omme tvier te stokene ende tbier af te ziedene, mids eenigerhande bezwymtheden of qualicheit die hem aenquam, viel in tvier aldair, soe dat hy doen mids dat zy hem niet te tyde gehelpen en consten, verbrande beide zyn oeren, ende dat zy denselven Ghoesseme doen soe zy yerst mochten uten viere trocken. Ende de voers. Meester Rogier, onse gezwoeren surgyn, nam op zinen eed die hy tot zynre officien gedaen heeft, dat hy den voers. Ghoesseme voert bi der hulpen Gods genesen heeft van der quetsueren van den brande voers. ende dat hy wel weet datter hem van anderen gheenen dingen toecomen en is dan van brande; voert soe zyn oic by den Heren comen Heinric van den Kerchove die men heet *in den Roesboem*, ende Wouter de Costere ende meer andere van den gebueren hen dueghdelic informerende, dat zy ten tide voergenoemd ten aengange quamen doen hy, Ghoessem voers., alsoe uten viere getrocken was, ende dat zy oic wel weten in der waerheit datter hem van anderen gheenen zaken toe en quam dan van den viere voers. Sonder argelist. Actum anno XLIX, XXVII dage in Meerte.

---

24 April 1450.

Op verzoek der gebroeders Roeland en Olivier de Pape, aanvaardt Denijs Mavosyn, op zekere voorwaarden, het beheer hunner goederen.

fol. 131. Want Roelant ende Olivier de Pape, gebrueders, in groeten laste ende commer ghebleven waeren als erfgenamen van wylen Janne den Pape, hoeren vader, vuyt welken commer ende lasten de voirs. gebrueders niet ghevuechlic en souden hebben connen gecomen omme de goide ende renten, achter wylen denselven hoeren vader ghebleven, bi den regimente van henselven te regerene, het en hadde tsake geweest, dat yemant van meerderen wysdom ende verstantenissen dan sy waeren deselve goide mochten regeren, tot welken regimente sy presenteerden Denyse Mavosyn ende maecten hem mechtich

alle hoere schulden, chysen ende renten op te bueren ende tontfane, ende sunderlinge hoer herberge, geheeten *den Pelgrim*, te bezittene ende te gebruykene na vuytwysen der scepenenbrieven die daeraf opten dach van heden gemaect syn ; dewelke Denys tvoirs. regiment, besorch ende last nochtans niet aenveerden en woude ten waer dat sake dat hy sinen huysraet, have ende jouweelen, die hy in de voirs. herberge brengen soude, altyt vry ende ombelast daer weder vuyt soude moegen doen, by alsoe dat hy vuyter selver herbergen metten rechte gesloten warde ende die niet gebruyken en mochte, na inhouden der voirs. scepenenbrieve, mids laste van renten of van schulden die van wylen des voirgenoemden Jans Papen oft van synre kynderen wegen opte selve herberge comen mochte, evenverre dat niet toe en quame by toedoen oft schulden van den voirs. Denyse, dwelc denselven Denyse by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide alsoe ghewillecoert ende geconsenteert waert, mids dat de voirs. goide ende sunderlinge de voirs. herberge te bat gheregeert ende besorght mochten worden ten orboere ende profyte van den goiden luyden die renten ende schulden opte voirs. herberge heffende ende daeraen tachter syn. Sonder argelist. Actum anno L°, XXIIII dage in Aprille. Present Elst, Noyts, Borgermeesteren, Reynere, Halmale, Herde, Eycke, Moelnere, Douwe ende Schoyte, Scepenen.

---

6 Juni 1450.

Opheffing, op bevel van den Hertog, van het beslag door den Baljuw van den Abt van Ste-Baefs, te Gent, gelegd op goederen toebehoorende aan kooplieden van Hesdin.

Anno XIIIIc ende vyftich, XXVI dage in Meye, soe waeren fol. 132 v°.
sekere packen van lakene met meer anderen goiden, comende tot deser vryer jaermerct van Antwerpen, toebehoerende Pieret Baron, Pierre de Ruyt, Jennyn des Plancques, Huyge

Paillet ende meer anderen borgeren ende ingesetenen der stad van Hesdyn, becommert ende gerasteert by den Bailliu ende tgerechte des eerweerdichs Heeren des Abds van Sinte-Baefs by Ghendt, vuyt versueke Rogiers van den Dale, diewelke tachter was van achterstellige lyftochtrente die hy heffende ende tachter was opte voirgenoemde stad van Hesdin, om hem verrichtinge daeraf te gecrigen, ende dit ter kennissen comende van den voirs. coepluden van Hesdin, soe quamen zy by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad alhier, hen te kennen gevende hoe hoere goide, dewelke zy op wege gelaten hadden omme tot der jegenwoirdegen Sinxenmerct te comene, by den voirs. gerichte van Sinte-Baefs beslagen ende gerasteert waeren, biddende den voirs. Heeren, dat zy de vryheit van hoerer vryer jaermerct, die zy hadden doen publieren, wilden vryen ende doen onderhouden, soe dat hoere goide scadeloes mochten worden ontslegen gelyc dat dadt behoerde. De voirs. Borgermeesteren,
fol. 133. Scepenen ende Raide scickten terstont eenen van hoeren dieners met eenen stadbrieve aen den Bailliu ende Scepenen van Sinte-Baefs, inhoudende dat zy de voirs. goiden ende borgen, die op wege waeren totter jegenwoirdeger Sinxenmerct, wilden costeloes ende scadeloes ontslaen, gelyc dat van rechtswegen schuldich waere te geschien, dewelke goide zy ontsloegen op borchtochten omme aldaer weder te rechte te comene ende te nemene alsulken recht als by der wet van Sinter-Baefs gedaen soude worden; den voirs. Borgermeesteren, Scepenen ende Raide alhier en docht niet dat aldus behoerde, scickten hoere gedeputeerde by onsen genadigen Heere den Hertoge van Bourgongnen ende van Brabant, omme hem te kennen te geven tvoirs. arrastement omme dat afgedaen te wordene costeloes ende scadeloes; onse genadege Heere voirs. screef sine brieve van bevele aen den eerwerdegen Heere den Abdt van Sinte-Baefs, oft in synre absencien, aen sinen Balliu ende officieren, dat zy de voirs. goide ontslaen souden costeloes ende scadeloes, tot hemwaert behoudende de peyne ende interest omme die te vervolgene in tyden ende wylen als dat behoeren soude, met meer woirden in denselven brief, hieronder bescreven, begrepen, die dat clairlikere inhoudt ende verclaert; daerop de voirs. Wethouderen van Sinte-Baefs onsen genadigen Heere ter ant-

woirden screven dat de voirs. Rogier recht begheert hadde ende qualic mochten zy yemande rechts weygheren, met meer woirden etc. Desen achtervolgende de voirs. Heere van Sinte-Baefs, met sommegen van sinen huysgesynne die tot Ghendt poerteren waeren, quam tot Antwerpen bynnen der voirs. Sinxenmerct. ende warden in derselver merct syn perde ende syn voirs. huysgesynne gerasteert by den Onder-Schoutet ende Wethouderen der stad van Antwerpen, hant op des voirs. Abds goide ende huysgesynne leggende totter tyt toe dat tvoirs. arrest, gedaen opte voirs. goide ende borgen, costeloes ende scadeloes te nyeute gedaen soude wesen ende onse genedige Heere voldaen van sinen interest etc. Ende terstont soe toegen de Schoutet ende de gedeputeerde van der stad by onsen genedigen Heere ende sinen edelen Raide omme provisie daeraf te hebbene ende trastement van dien van Hesdin te nyeute gedaen te warden, de voirs. Heere van Sinte-Baefs, geadverteert dat de stad so groteleken geprivilegeert waere, quam by der stad ende ontsloech alle der voirs. coepluden goide ende borgen costeloes ende scadeloes, betalende alle de costen in den vervolge van deser saken gedaen, achtervolgende ons genedichs Heeren brieve hieronder bescreven eer de voirs. Heere sinen goide met sinen huysgesynne ontslagen mocht worden. Actum VI dage in Junio. Present Wouter Breem, Onder-Schouthet, Borgermeesteren, Scepenen ende Raide voirgenoemd.

A Révérend Père en Dieu notre amé et féal Conseiller l'Abbé de Saint-Bavon lez notre ville de Gand, et, en son absence, à ses Bailli et Officiers illec.

Phelippe etc , Révérend Père en Dieu, très cher et bien amé, il est venu à notre congnoissance que de nouvel et durant la franchyse de ceste présente notre foire dAnvers, ung nommé Rogier van den Dale, qui se dit avoir certainnes rentes viagières sur notre ville de Hesdin, ce lui estre deu de arriérage certaine somme de deniers, a espié ou fait espier quatre chars chargiéz de draps de Hesdin, appartenans à aucuns merchans de notre ville de Hesdin, que lesdits merchans faisoient mener en notre ville dAnvers, et iceulx

chars et draps a fait arrester et empescher par votre justice où ilz sont demouréz en arrest par l'espace de trois jours entiers, ou très grant préjudice et dommaige desdits merchans, en enfraingnant notre sauf-conduit et la franchise de notre dite foire, à laquelle, comme vous saves assez, tous merchans et autres bonnes gens pevent aler franchement certain temps devant durant icelle foire et certain temps aprèz, sans estre aucunement arrestéz ne empeschéz en leurs corps ne en leurs biens et faisant très grant grief, injure et intérest ausdits merchans et à leurs chartons et biens, et jà soit ce que voz Bailli et Officiers aient esté deuement informéz, somméz et requis, tant de par de la notre dite ville dAnvers comme par aucuns députéz desdits merchans, de mettre ledit arrest au néant et lesdits chars, chartons et biens à plaine délivrance sans coutz, frais ne despens, toutesvoyes ilz ne l'ont volu fere, mais ont seulement eslargi lesdits chars, chartons et biens sur plesges et à caution fidejussoire de retourner à certain jour prochain de ce mois en l'estat où estoient lesdits arrestz, par quoi notre dit sauf-conduit et ladite franchise demeurent encore troubléz, violéz et enfrains à notre très grant desplaisir, et desquelles choses ne Nous povons assez esmerveiller et ne povons croire que
fol. 133 v°. ce procède de votre sceu. Et pour ceste cause et que voulons, comme raison est, que réparacion soit faite ausdits merchans et qu'ilz et tous autres fréquantans lesdites foires joissent paisiblement des franchises et prévilèges dicelles, vous escripvons ces choses afin que incontinent et sans aucun delay vous ferez par voz dis Bailli et Officiers mettre ledit arrest et tout ce qui s'en est ensuy au néant et les plesges bailliéz par lesdits merchans à plaine délivrance, sans coustz et frais, en faisant à iceulx merchans rendre et paier les frais et despens qu'ilz ont euz et soustenuz à ceste cause et à l'occasion dudit arrest, et tant en faittes on feres fere par votre dite justice, que les dits merchans n'aient cause d'en retourner plaintifz par devers nous et qu'ilz ne nous soit besoing de y donner provision. Et sur ce nous feres responce par le porteur de cestes que pour ceste cause envoyons devers vous, car combien que pour le présent ne vueillions pas fere poursuitte de notre intérest et de l'injure qui nous a esté faite en l'infraction de notre dit sauf-conduit, ains le réservons

pour en fere poursuitte en temps et en lieu, si voulons Nous que lesdits merchans soyent entretenuz en leurs franchises, ainsi qu'il appartient. Révérend Père en Dieu, très cher et bien amé, le Saint-Esprit vous ait en sa benoitte garde. Escript en notre ville de Brouxelles le second jour de Juing l'an mil quatre cens cincquante.

---

10 Juni 1450.

Zegel van Jacob Slabbaert verloren.

Anno XIIII^c ende vyftich, thyen dage in Junio, soe wert fol. 131.
ter poeyen vutgeroepen dat Jacop Slabbaert, cuypere, zynen segel verloeren hadde, ende dat hy voirtane ongelast woude bliven van elkermallic die namaels met dien segele op hem voirtvaeren woude. Present de Heere ende een deel van der Wet.

---

27 Juni — 2 September 1450.

Borgtochten voor Robrecht Casteel, met bijhoorige stukken.

Int jaer M CCCC ende vyftich, XXVII dage in Junio, so fol. 132.
bleef borghe Aelbrecht van Haemsteden voere Robbert Casteel, dat deselve Robbert weder in den Steen tAntwerpen comen soude in denselven state als hy vuyt derselver gevangenisse gegaen is, tusschen dit ende den yersten dach van Augusto proximo, ende by alsoe dat de voirgenoemde Robbert daer niet inne en quame gelyc voirs. is, dat dan Aelbrecht voirgenoemd sal moeten betalen III^c Guillelmus scilde als van den broeken van den Engelschen laken, oft myns sHeeren Schoutet gemoeden, tot ons genedichs Heeren behoef; ende

Alexander van der Halle, van Lonnen, ende Thomaes Pyery geloefden gesamenderhant ende elc van hen een voere al den voirs. Aelbrechte costeloes ende ongemoeyt van der voirs. sommen teeuwigen dagen te houden met hen selven ende allen haeren goide. Gedaen anno et die pretactis. Presentibus Jo. Noyts, Borgermeester, ende Meester Jan van Halmale, Scepene.

fol. 134 v°. Int jaer M. CCCC. ende L, VI daghe in Augusto, soe bleef borghe Aelbrecht van Amstel vore Robbeert Casteel, dat deselve Robbert weder tAntwerpen in den Steen comen soude in denselven state dat hy nu daerute gegaen is, tusscen dit ende van in Sondage naestcomende over XIIII daghe, ende by alsoe dat de voirs. Robbert alsdan daer niet in en quame, gelyc voirs. is, dat dan Aelbrecht voergenoemd sal moeten betalen drie hondert gouden Wilhelmus schilde, als van den brueken van den Engelscen lakene, ofte myns Heren des Schouteten gemoeye hebben, tot ons genedichs Heren behoef, ende des soe geloifde de voers. Robbert wederomme den voergenoemden Aelbrechte hieraf scadeloes tontheffene ende ongemoeyt te houdene. Sonder argelist. Present Jan Noyts, Burgermeester, ende Wouter van Ranst, Scepene.

fol. 134 v°. Int jaer M. CCCC. ende L, XXIII dage in Augusto, soe bleef Aelbrecht van Amstel borghe voere Robeert Casteel, als dat deselve Robbeert hier in de stad bliven sal ende dat hy des anderen daechs, na dat hem de Schoutet vermaent sal hebben, in den Steen gaen sal in denselven state dat hy nu is ende oft Robbeert dat niet en dade, dat hy, Aelbrecht voirs., dan daervoere opleggen ende betalen sal drie hondert gouden Wilhelmus schilde als van den brueken van den Engelscen lakenen, ofte myns Heren des Scouteten gemoeye hebben, tot ons genedichs Heren behoef, ende des soe geloifde de voirs. Robbeert wederomme den voergenoemden Aelbrecht hieraf scadeloes te quitene ende ongemoeyt te houdene. Sonder argelist. Present Jan Noyts, Burgermeester, ende Claus van Sompeken, Scepene.

fol. 136 v°. Int jaere XIIII^{c} L, II dage in September, soe geloifde

Pelgrym de Vreese te betalene mynen Heere den Schoutet van Antwerpen hondert gouden Wilhelmus schilde, tusscen dit ende Sinte-Bavendach naestcomende, ofte sinen goeden moet daeraf te hebbene; ende voert bleef hy borge voere Robbeert Casteel als dat deselve Robeert tusscen dit ende Sinxene naestcomende hem brengen sal brieve van remissien van onsen genedigen Heere van II^c Wilhelmus schilde voere de brueken van den Engelscen lakenen die hem hier in der stad in de Sinxenmerct lestleden afgenomen waeren, ofte dat hy alsdan den voirs. Robbeerte hier in den Steen leveren sal in sulker manieren als hy daer lestwerven ute ghinc, ofte dat hy, Pelgrym voirs., de voers. II^c Guillelmus scilde selve opleggen ende betalen sal; maer de voers. Robbeert geloifde van den voirs. driehondert schilden den voirs. Pelgrym wel ende deughdelic te quitene ende schadeloes tontheffene. Present Jan Noyts, Burgermeester, ende Willem Douwe, Scepene.

Anno LI, XII dage in Julio, soe quamen Wouter Breem, Onder-Scoutet, ter eenre zyde, Pelgrym ende Robeert voers., ter andere, voere Halmale ende Ursele, Burgermeesteren ende Scepenen, ende verlengden desen dach van Sinxene lestleden tot Kersmisse toe proximo, omme alsdan te doene des men te Sinxene voirs. gedaen soude hebben, etc.

Anno LI, XX dage in Merte, soe schaut Wouter Breem, als Onder-Schoutet, dese borchtocht quite, ute crachte van eenre remissien verleent van onsen genedigen Here etc. in de volle banc.

ADRIANI.

---

7 Juli 1450.

Uitspraak van den Raad van Brabant in eenen twist tusschen den Heer van Bergen-op-Zoom en de stad Antwerpen betreffende de uitvoering van « correctien. »

fol. 133 v°. Alsoe als Joncheere Jan, Heere van Bergen opten Zoem ende van Glimes, etc. onlanx leden geworven heeft gehadt sekere myns genedichs Heeren sHertogen brieve aen die Borgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, metten welken narracie gedaen hoe dat alwaert sake dat dieghene, die by den voirs. van Antwerpen gebannen ende gecorrigeert hadden geweest buyten der voirs. stad ende mercgreefscap, hen altyt wael hadden moegen ende plegen te onthouden bynnen des voirs. Joncheeren Jans stad ende lande van Bergen opten Zoem, sonder dat zy, mids den voirs. banne, daervuyt hadden dorven ruymen of dat die voirs. van Antwerpen daerom ennige nuwe correctien op hen hadden plegen te settene, ende dat hy ende syn vorderen, Heeren ende Vrouwen van Bergen opten Zoem, daeraf geweest hadden in vredeliker possessien van alsoe langen tyden dat nyemande en gedacht van der contraryen. Dien nietjegenstaende hadden nochtan die voirs. van Antwerpen gebannen uter voirs. stad ende mercgreefscap van Antwerpen eenen Johannen Wistwilder, Noutken, den cruydewagencruydere, Grietken Beys ende meer andere, omdat zy bynnen den tyde van sekeren banne op hen geset by die voirs. van Antwerpen, hen bynnen der voirs. stad of lande van Bergen hadden onthouden. Mine voirs. genedige Heere, ten versueke des voirs. Joncheren Jans, omme denselven Joncheere Janne te houden in synre possessien, daerinne hy hem seyde geturbeert te sine, beveelt den voirs. van Antwerpen af ende te nyeute te doen den voirs. ban opten voirs. Johannen, Noutkene, Grietken ende andere omme der voirs. saken wille gestelt, off waert dat zy ennige redene hadden ter contraryen, alsdan huere gedeputeerde te seynden tot eenen sekeren dage die leden is ende gecontinueert totten

dage toe van heden voere myne voirs. Heeren die Cancellier ende Raidsluden van Brabant omme hoere bescheit daeraf op te doen, ende daerenteynden partyen gehoert, daerop geordineert te werden alsoe behoeren soude. Ende het zy alsoe dat die voirs. van Antwerpen op myns genedichs Heeren brieve ende den bevele hen daermede gedaen, hebben doen verantwarden dat wair was ende is, dat in tyden voerleden, te weten by tyden wylen der Vrouwen van Bergen, des voirs. Joncheren Jans moeder, tot sekere questie ende geschille geweest hadde omdat ennige gebannene by die voirs. van Antwerpen uter selver stad ende den mercgreefscape hen onthielden in der voirs. stad ende den lande van Bergen, alsoe dat doe tertyt sekere dachvaerden daerop gehouden worden by der voirs. wylen Vrouwen van Bergen ende die momboeren van hoeren kinderen, op die een zyde, ende die voirs. van Antwerpen, op die andere, in presencien van mynen Heeren den Cancellier ende Raiden doen wesende, ende den gedeputeerden van den goiden steden Loeven ende Bruessel, alsoe dat ten utersten op dieselve geschille geordineert wart, dat dieghene die doe in der voirs. stad van Antwerpen gebannen ende gecorrigeert waeren, ende hen na den ban onthouden hadden bynnen der voirs. stad ende lande van Bergen, daervuyt souden moeten ruymen bynnen acht dagen doe naistcomende, ende daervuyt bliven na inhout van den voirs. correctien, ende dat tegen die correctien, die voertaen by den voirs. van Antwerpen gedaen souden werden, hem nyemant onthouden en soude moigen bynnen der stad noch lande van Bergen, gelyc zy hen onthouden fol. 134.
en mochten onder andere smale Heeren bynnen den mercgreefscap geseten ; mer worde daerna, tusschen den dach der voirs. vuytspraken ende Bamisse doe naistcomende, met goiden bescheide gethoent voere de voirs. Raide ende gedeputeerde, dat die voirs. stad ende lant van Bergen of ennich deel dairaf buyten den mercgreefscap gelegen were, die souden dan bliven buyten den mercgreefscape ende daervoere gehouden syn, sonder met ennige correctien der voirs. van Antwerpen gelast te wesen, seggende hieromme die voirs. van Antwerpen, dat zy die voirs. Johannes, Noutkene ende Grieten ende andere, daeraf in myns voirs. genedichs Heeren brieven mencie gemaect is, wail hadden moegen corrigeren

omdat zy hen, bynnen den tyde van den banne op hen geset, in der voirs. stad ende lande van Bergen onthouden hadden, ende dat zy waeren in possessien van dat alsoe te doen, gelyc zy daeraf wael souden doen blycken, als zy seyden, in tyden ende wylen als dat van noode wesen soude. Begheerende daeromme van des voirs. Joncheeren clachten ontslagen te worden, off alsoe verre als hy niet aflaten en woude, dat hy alsdan overgave bescreven sinen heysch ende aensprake, ende die voirs. van Antwerpen souden daerop verantwoirden ende voert met hem procederen by prosesse ordinaris ende den vonnisse gehoirsam syn, alsoe behoirlic soude wesen. Den voirscreven Joncheren Jan, overmits Johannes van der Hagen, sinen procureur, daerop replicerende ende seggende, dat hy was ende altyt geweest hadde, van alsoe lange dat nyemande en gedacht van der contraryen, in vredeliker possessien van in synre stad ende lande van Bergen opten Zoem te moegen onthouden dieghene die by den voirs. van Antwerpen gebannen worden uter stad ende mercgreefscap van Antwerpen, sonder dat die dieselve van Antwerpen oyt yemande anders dan nu bynnen eenen jaere herwaerts, die persoene boven bescreven, daerom hadden gecorrigeert, meynende daeromme dat die voirs. correctie by den voirs. van Antwerpen, gelyc voirs. steet, gedaen, was eene nuwicheit ende dat myne voirs. Heeren, sonder ennich ordinaris proces daerop te maken, hen dairop sommierlic souden informeren ende denselven Joncheeren Janne weder stellen in synre yerster possessien, soe verre zy bevonden dat hy daerinne geturbeert weere geweest, ende daerna yerst om te ontfangen partyen tot ordinaris processe, alsoe verre als zy deen den anderen aenspreken wouden, ende begheerende dieselve Joncher Jan by mynre voirs. Heeren vonnisse interlocutore vuytgesproken te werden dat dadt alsoe schuldich was te geschien, ende den voirs. van Antwerpen daerop wederseggende dat zy den voirs. Joncheren Janne ontkenden sine voirs. possessie ende seggende ter contrarien, dat zy den ban, dien zy opte voirs. persoene gedaen hadden, wael hadden moigen doen, mids den redenen voirs. ende dat zy selve daeraf in possessien waeren, bidende dat te thoenen ende by te brengene ende begherende voert als boven totten voirs. ordinaris processe ontfangen te worden, seggende dat

dadt alsoe schuldich was ende behoerde te geschien ende gedragende hen des totten rechte, soe hebben myne voirs. Heeren, nadat zy wael ende ernstelic oversien hebben gehadt myns voirs. genedichs Heeren brieve, ende gehoert allet ghene dat die voirs. partyen te beiden zyden hebben geseght, geallegeert ende begheert, ende goiden rypen raet samentlic daerop gehadt, met hoeren vonnisse interlocutore vuytgesproken ende verclaert, dat zy niet schuldich en syn op des voirs. Joncheeren Jans geallegeerde possessie summarie informacie te nemen, mer dat dieselve Joncheere Jan, alsoe verre als hy den voirs. van Antwerpen van den voirs. saken yet heysschen wilt, daeraf schuldich is over te geven bescreven sine aensprake om den voirs. van Antwerpen daerop te antwoirden ende alsoe voert gevaeren te wordene in der saken by ordinaris processe, alsoe behoeren sal. Gedaen te Bruessel VII dage in Julio XIIII^c ende vyftich jaere.

---

10 Juli 1450.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Coelgheenenzone en Jan van Lamsweerde betreffende eene hoeve, te Merxem gelegen.

Want sekere questien gehangen hebben tusschen Janne fol. 132.
Coelgheenenzone, ter eenre zyden, ende Janne van Lamsweerde, ter andere, toecomende van eenre hoeven tot Merxhem gelegen achter de kerke, die de voirs. Jan van Lamsweerde den voirs. Janne Coelgeenezone vercocht heeft met scepenenbrieven van Antwerpen, dewelke hoeve de voirs. Jan Coelgheenenzone gemeynt hadde ter tyt doen hy se cochte, dat erve geweest hadde; ende want de voirs. Jan Coelgeenenzone de voirs. hoeve niet gebruyken en mochte als voere erve ende dieselve beset was metten rechte als voere theergewade dat den Heere dairinne verschenen waere, want zy leen waere, gelycker wys dat Anthonys Bertelmeeus-

zone dat wel hoepte te bewysen, meynende dairomme de voirs. Jan Coelgheenenzone, dat den voirs. coep van gheenre weerden wesen en soude oft dat hy hem leverde de voirs. hoeve voere erve gelyc hy die gecocht hadde ; de voirs. Jan van Lamsweerde meynde dat den coep van weerden bliven soude gemerct dat hy hem die vercocht hadde in alle der manieren als hy die gecocht ende gecregen hadde jegens Marien van Dudzeele, wedewe wilen Jan Janssone, met meer woirden etc., soe wert getermineert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide den voirs. coep van weerden ende dat Jan van Lamsweerde trecht, dat de voirs. Anthonys Bertelmeeus ingeset hadde als de voirs. hoeve leen te makene, selve pueren sal sonder cost, last oft scade des voirs. Jans Coelgeenezoens. Behoudelic dien, dat hem de voirs. Jan van Lamsweerde sal moegen verhalen daer hy sal meynende wynnen. Actum anno vyftich, x[a] Julii. Present Elst, Noyts, Borgermeesteren, Halmale, Kyekens, Moelnere, Douwe, Keerman, Sompeken, Schoyte, Scepenen.

---

16 Juli 1450.

Regeling van een geschil tusschen Adriaan de Schildere en Jan Rombouts, betreffende een huis door eerstgenoemde aangekocht.

fol. 134 v°. Want sekere questien ende geschillen opverstaen waeren tusschen Adriaenen de Schildere, ter eenre zyden, ende Jan Rombouts, fortsiermakere, ter andere, toecomende van eenen huyse dat de voirs. Adriaen tanderen tiden gecocht ende gecregen hadde jegens den voirs. Janne, ende daer de voirs. Adriaen meer commers vant vutgaende dan hem de voirs. Jan vutgesteken hadde, meynde dat hem de voirs. Jan dien commer afdoen soude, achtervolgende sinen scepenenbrieve; de voirs. Jan seyde dat hy hem tvoirs. huys vercocht hadde met scepenenbrieve van Antwerpen ende dat hyt vuyt gheenre symulacien gedaen en hadde, want hem van sinen vader

verstorven was, ende presenteerde de voirs. erve weder taenveerdene ende den voirs. Janne wederomme te keerene de costen die aen syn erve geleegt was, soe wert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide getermineert, dat de voirs. Jan weder overnemen soude syn voirs. erve ende den voirs. Adriaenen voldoen van den costen voirs., dewelke costen de voirs. Adriaen setten soude dueghdelic in gescrifte, alsoe hy die by synder eedt soude willen grooten ende die brengen by der stad, omme daerenteynden gedaen te wordene alsoe dairtoe behoeren soude. Actum anno L, XVI dage in Julio. Present Elst, Borgermeester, etc.

Beslissingen aangaande de regeling der nalatenschap van Jan van Riethoven en Elisabeth Evermoets, zijne vrouw.

17 Juli 1450.

Alsoe zekere questie ende geschille vuytstaende waeren fol. 139. tusschen Thomaese ende Willeme van Riethoven, gebruederen, Thymanne Claussone, Janne Coelgheenenzone ende Danckaerde Fynaert, in den name van haeren huysvrouwen, wittege kynderen Jans van Riethoven, ter eenre zyden, ende Aerde Wynricx, ter andere, oirspronc hebbende omme der makingen wille van der helft van der huysingen, geheeten *den Maeyere*, die Joffrouwe Adriane van Rythoven, huer zuster wylen, in hoeren dootbedde met eenen instrumente van eenen testamente Aerde, hoeren man voirs., gemaect heeft, die de voirs. gebruederen ende gesusteren hoepten van gheenre weerden te blivene, mids dien dattet niet geschiet en waere alsoe dat behoert na der stad recht gaende ende staende ende malcanderen gelyck tstatuyt van der stad dat begrepen heeft, daeraf de voirscreven Aert hoepte de contrarie ende dat de makinge voirs. van weerden zyn sal, mids dien dat zyns wyfs voirs. uterste wille was,

ende dat Thomaes ende Willem voirs. daer by stonden ende niet jegens en seyden, ende dat van gelycken te meer stonden gebuert waere, ende dattet duechdeliker waere dan de scepenenbrieve daermede zy den lanxstelevenden van Janne van Rythoven ende Joffrouwen Lysbeth Evermoets, hoeren vader ende moeder, alle hoere goide gemaect hebben, dewelke hem in den tractate van den huwelike van Joffrouwen Adryanen voirscreven noyt te kennen gegeven en waert, dies hy sinen eedt presenteerde te doen, soe hebben Borgermeesteren ende Scepenen van der stad, omme te schouwene de costen ende moeyten die scapen waeren de voirs. partyen malcanderen aen te doene, mids dien dat Aert voirs. de voirs. sake vuyt crachte van den voirs. testamente met eenre monicie vuyten rechte alhier voere
fol. 139 v°. den officiael van Cameryck getrocken hadde, deselve partyen voere hen ontboden ende alsoe onderwyst, dat zy van al tal dat zy jegens malcanderen vuytstaende hebben, van den sterfhuyse wylen Jans van Rythoven ende Joffrouwen Adrianen voirs. hen gesubmitteert hebben in deselve Heeren voirs., die redenen ende bescheit van beiden zyden in gescrifte ierst overgegeven ende wel ende duechdelyc gevisiteert zynde ende alle gelegentheit van dien wel gewegen, met rypen raide hoere vuytsprake gedaen hebben in der manieren hierna verclaert : Te weten is, dat de scepenenbrieve van der makingen voirscreven, daermede de kyndere van Rythoven den lanxstelevenden van hoeren vader ende moeder alle hoere goide gemaect hebben, alsoe verre alse aen souden moegen cleven oft prejudicieren Aerde oft wylen Joffrouwen Adriaenen voirscreven, te nyeute syn ende van gheenre weerden, ende dat Aert voirs. van wegen Joffrouwen Adrianen, syns wyfs wylen voirs., sal comen deylen in den starfhuyse wylen Jans van Rythoven gelyc oft die brieve niet gemaect en waeren, nietjegenstaende eenigen vonnisse ter contraryen gewyst ; ende desgelycx sal te nyeute wesen de makinge metten testamente van der halver huysingen voirgenoemd ende de gebruederen ende gesusteren van Riethoven selen die halve huysinge aenveerden, gelyc oft die makinge niet geschiet en waere. Dit was gedaen int jaer van vyftich, seventhien dage in Julio.

28 September 1450.

Want zekere questien ende geschillen opverstaen waeren fol. 140 vo. tusschen Tymanne Claussone van Delft, wisselere, ende Janne Coelgheenenzone, in den name van alle den kynderen wylen Jans van Rythoven, ter eenre zyden, ende Aerde van Gheele die men heet Wynrix, ter andere, toecomende ende spruytende van sekeren gebreken, die de voirs. Aert in vele articulen hen overgegeven hadde in gescrifte, dewelke in presencien van Borgermeesteren, Scepenen ende Raide aldaer gelesen waeren, aengaende den sterfhuyse wylen des voirscreven Jans van Rythoven, ende sunderlinge van den t'ween huysen naest den *Roscam* gestaen, ende van den huysingen met vyftich roeyen lants, buyten Sint-Jorys gestaen ende gelegen etc., soe waert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide vuytgesproken ende getermineert dat de voirs. Aert terstont hebben, deylen ende aenveerden sal syn gedeel in de voirscreven twee huysinge naest den *Roscam* gestaen ende oic syn gedeel in de voirs. huysingen ende in de vyftich roeyen lants buyten Sint-Jorys, ende na de doot van Joffrouwen Lysbetten Evermoets, wedewe wylen des voirs. Jans van Rythoven, soe sal de voirs. Aert oft sine nacomelinge alsdan metten anderen erfgenamen Jans van Rythoven voirs. comen deylen in de huysinge van voere tot achter ende met alle datter toebehoert, geheeten den *Roscam*, dwelc de voirs. Joffrouwe Lysbeth haer leefdage lanc int geheel, vuyt crachte van scepenenbrieven die deselve Jan van Rythoven ende zy malcanderen gemaect hebben, bezittende blyft, in alsoe verre als deselve Aert oft sine nacomelingen na der stad recht daerinne sculdich syn sal te deylene. Waert voert getermineert als van den anderen punten ende gebreken, dat sy te beider zyden hen daeraf souden submitteren ende laten vereenigen by goede mannen. Actum anno vyftich, XXVIII dage in Septembri. Present Claus van der Elst, Jan Noyts, Borgermeesteren, Peter Reyners, Meester Jan van Halmale, Wouter van Ranst, Herde, Kyekens, Eyke, Moelnere, Douwe, Sompeken ende Schoyte, Scepenen.

24 Juli 1450.

Bericht aan de Wethouders van Eeckeren dat een geding over goederen aldaar gelegen naar het landgerecht dier plaats verzonden is.

fol. 136 vº. Gheminde Vriende, Opten dach van huden hebben by ons geweest Godevaert de Buysschere, Janssone, ende Jan Vlinckenborch, Peterssone, met zynre medepartien, op zekere geschille dat zy jegens malcanderen utstaende hebben omme zekere goede ende erve, bynnen Eekeren gelegen, die Ysmanne Vlinckenborch toe te behoeren plagen ende die hy op viere scellinge groten tsjaers met onsen scepenenbrieven terve gegeven heeft, dairaf de voers. Godevaert hoopte dat hem de voers. goede ofte ten minsten de renten volgen selen, mids dien dat de Heilegeestmeesters aldaer alle des voers. Ysmans goede bynnen Eekeren gelegen, wt crachte van onsen scepenenbrieven wtgewonnen hebben ende die voert Godevaerde voers. overgegeven, mids zynre scepenenbrieve van Antwerpen van drie viertelen rox erflic die hy daerop sprekende heeft, met meer hanteringen van der zaken, daeraf wy redene, bescheit ende bethoen van beiden ziden yerst aengehoert ende wel ghevisiteert zynde, getermineert ende wtgesproken hebben mids dien dat de scepenenbrieve die de Heiligeestmeesters voers. Godevaerde voers. overgegeven hebben, ende oic desselfs Godevaerts scepenenbrieve oudere zyn van datum dan des voers. Jans scepenenbrieve, ende by alsoe dat Godevaert die scepenenbrieve voers. die hy daeraf heeft derde gewarigen, dat Jan voers. ende zyn medepartie hem van zinen achterstel ende gebreke hantvullinge doen selen, ende by alsoe dat zy des niet doen en willen, dat zy dan van hueren gebreke volgen selen buyten ten lantrechte daer den gront gelegen is, daeraf Godevaert voers. presenteerde zyn brieve te gewarigen, boven denwelken de voers. Jan ende zyn medepartie terstont voere ons gecoren hebben buyten te volgene metten lantrechte, dwelc wy U kundigen, te dien eynde dat ghy U daerna moget weten te vuegene ende eenenyegeliken van hen dairaf recht ende

vonnis doen, alsoe dat behoirt na uwer bancken recht. Onse Heere God zy met U. Gescreven desen Vrydach XXIIII dage in Julio anno vyftich.

De stad van Antwerpen,

MONTE.

Onsen goeden vrienden den drie Schouteten van Eekeren ende den Scepenen aldair, ende elken byzundere.

---

5 *Augustus 1450.*

Besluit betreffende de regeling der nalatenschap van Jan Mannekens.

Op alsulken geschille als vutstaende was tusscen Janne Mertens, in den name van Magrieten Mannekens, zinen wive, ter eenre ziden, ende Lysbetten van Cantelbeke, der voers. Magrieten moeder, met Clause van den Looke, hueren man ende momboere, ter andere, toecomende omme der haeflike ende erflike vercregen goeden die bleven ende verstorven waeren achter wilen Janne Mannekens, der voers. Magrieten vader, daeraf de voers. Jan Mertens begheerde ruyminge te hebbene ende hoopte dat hem dat geschien soude, mids dien dat de voers. Jan Mannekens alle die goede Magrieten, zinen wive voers., met scepenenbrieven van Antwerpen gemaect hadde, ende de voers. Lysbeth met Clause van den Looke, hueren man ende momboere, hoopte de contrarie, ende dat se daerinne soude bliven zittende ende die gebruken hueren leefdach lanc, mids eenre composicie die tanderen tiden tusscen den voers. Janne Mertens ende haer by middele van goeden mannen gemaect wert, daerop de voers. Jan IX ℔ groten eens ontfangen hadde, dies zy haer waerheit vermat, daeraf de Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, de scepenenbrieve, cedullen fol. 135.

van der composicien, waerheiden, redenen ende bescheit van beiden ziden yerst aengehoert, sloten voere huere vutsprake ende termineerden, dat de voers. Lysbeth van Cantelbeke sal bliven sittende in de voers. goede haeren leefdach, de bladinge jaerlix daeraf ontfangen ende die gebruyken sonder die te verbaelmondene, gelyc de cedulle van der composicien voers. dat begrypt. Salvo, dat sy jaerlix sal bliven betalen Janne Mertens voers. II zesteren rox na inhout derselver composicie, ende dat zy negheen opgaende eyckenhout af en sal moegen houwen, ende heeft zy eenich opgaende eyckenhout afgehouwen, dat sal se Janne Mertens betalen ten pryse van goeden mannen hen dies verstaende. Salvo, dat zy de bossche houwen sal moegen tot hueren gerechten tyde ende die laten na boschrecht. Actum v^a^ Augusti anno L^mo^.

---

8 Augustus 1450.

Verbod van te handelen met Jan van den Steene en oproeping zijner schuldeischers.

fol. 134 v°. Want men bevonden heeft vuyt sekeren clachten die den Heere ende der stad ter kennissen gecomen zyn, dat Jan van den Steene die men heet *Int Schaeckbert*, boven sekeren appointimenten tanderen tiden daeraf gemaect, hem vast pyndt dachelicx quade coepmanscapen ende fynen te makene, by denwelken hy syn kindere ende wyf in groten laste ende te male verderflic gescapen waeren te comene opdat daerinne niet versien en worde; ende dat na den rechte van deser stad gheen man syn wyf verbaelmonden en mach sonder hoer consent, ende men bevonden heeft dat deselve Jan dat gedaen heeft sonder hoer consent, daeraf de Heere ende de stad wel geinformeert syn, soe kundich men ende laet weten van sHeren ende van der stad wegen eenenyegelycken dat nyement, wie hy zy, van nu voirtane en coepe oft vercoepe jegens den voirs. Janne van den Steene dan op syns selfs avontuere, ende dat diere schult die hy alsoe

voirtane maken sal, syn wyfs goede egheenssins belast oft becommert en selen wesen ; ende alle dieghene die metten voirs. Janne ennige schult gemaect hebben oft aen hem tachter syn, dat die hoer gebreke bringen sullen bi der stad tusschen dit ende Onser Vrouwendach naestcomende oft hy waere gescapen versteken te sine van sinen gebreke. Vuytgeroepen ter poeyen bi den Heere ende der stad, anno vyftich, acht dage in Augusto.

---

8 Augustus 1450.

Uitspraak in een geschil tusschen Geeraart Diericxsone en Hendrik Aelbrechtssone, ter eene, en Pyn Pynssone, ter andere zijde, over handelszaken.

Want zeker geschille opverstaen ende geresen waren fol. 136.
tusscen Gheryde Diericxsone ende Henricke Aelbrechtssone, van der Gouwe, ter eenre zide, ende Pyne Pynssone, des voirs. Gheryts neve, ter andere, toecomende ende sprutende van zekeren handelingen van biere, dat de voirs. Pyn den voergenoemden Gheryde ende Henricke eenen deel jaeren in der stad van Antwerpen ende oic daerbuyten gepenningweerdt ende gebruyct heeft, van der betalingen die hy hen daerop gedaen heeft ende voert van des daerane cleeft, soe hebben hen de voirs. partien des geschils geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert in de Scepenen der stad van Antwerpen voirs., daervore zy jegens malcanderen in rechte comen waeren, ende geloeft van weerden te houdene ende te volvuerne des zy daeraf seggen selen, dewelke Scepenen overhoert hebben alle bescheit ende bethoen van beiden partien, ende oic de gedeputeerde van Scepenen ende goeden mannen die de rekeningen van beiden partien te meer stonden gevisenteert ende oversien hebben, ende daerinteynden hen ripelic daerop beraden ende bedacht synde, huer wtsprake daeraf gedaen in der manieren hierna verclaert : Te weten is,

in den yersten, als van den c ende xx ℔ groten Vleems die de voirs. Pyn den voergenoemden Geerde, sinen neve, na wtwisen van den cedullen die zy daeraf hebben sculdich is, dat de voergenoemde Pyn deselve c ende xx ℔ groten Vleems den voergenoemden Geryde ende Henricke opleggen ende betalen sal, te wetene deen helft daeraf bynnen eenen halven jaere naestcomende ende dander helft bynnen 1/2 jaere daernaest volgende ende daeraf goeden borge setten vore Scepenen van Antwerpen. Item, de viii ℔ groten Vleems, die Pyn hen sculdich is van reste van der rekeningen van Meerte lestleden, ende de hondert sesthiene pont scellinge ende penninge Vleems van den ix schepen biers die hy synder de maent van Meerte lestleden ontfaen heeft, sal hy hen betalen tusschen dit ende Sinte-Gielysdach nu naestcomende. Behoudelic dien, dat den voirs. Pyne hierane corten ende afslach doen sal de xxx ℔ groten Vleems, die de voirs. Geryt ende Henric daerop kennen ontfangen hebbende; item, eenen halven vittinc terwen, die hen Pyne bewyst heeft ende te Bamisse naestcomende verschinen sal, ende daertoe noch vyftich pont groten Vleems, als vore alle tghene dat Pyne hemselven misrekent mach hebben, alsdat hy Geryde, sinen neve voirs., meer betaelt heeft dan afgeslagen. Item, sullen de voirs. partien terstont met malcanderen rekenen van den tonnen die Pyn ontfaen heeft, ende deghene die men bevynden sal dat Pyn noch sculdich is, die sal hy den voirs. Geryde ende Henricke bynnen jaers naestcomende betalen met tonnen ofte met alsoe vele gelts daervore alsoe men die gemeynlic sculdich is te betalene. Ende hiermede seggen de voergenoemde Scepenen de partien voergenoemd wel ende minnentlic vereffent ende gesleten van alle saken ende coepmenscappen van biers, coerne oft anders, die zy met malcanderen gedaen ende gehanteert moegen hebben gehadt van alle voerledenen tyde totten daghe toe van heden, behoudelic dien, dat de Scepenen voirs. huer verclaren hierinne behouden by alsoe datter ennighe donckerheit inne gebuerde. Gedaen viii dage in Augusto xiiii^c l jaer, by Peteren Reyners, Noyts, Halmale, Herde, Kiekens, Eyck, Moelnere, Douwe, Keerman ende Doerne, Scepenen tAntwerpen. Ende terstont dese wtsprake gedaen synde, soe quam Thyman Claussone, wisselere der stad van Antwerpen voirs.,

ende geloifde ter presentien van den Scepenen voergenoemd de voirs. hondert ende twintich pont groten Vleems ten voirs. twee daghen den voirgenoemden Geryde ende Henricke te betalene als syn proper schult. Sonder argelist.

H. ADRIANI.

---

19 Augustus 1450.

Afrekening tusschen de H.-Geestmeesters van O. L. V. kerk en Catharina Eels, weduwe van Mathys de Wolf, in leven « geswoeren clerc van der tafelen des H.-Geests. »

Alsoe als wilen Mathys de Wolf, dienere ende geswoeren clerc geweest ende was, ter tyt doen hy aflivich wart, van der tafelen des Heilich Geests van Onser Vrouwenkerke van Antwerpen ende gemeynlic onder handen hadde ende dbewyndt van alle den goiden die der tafelen van den Heyligen Geest voirs. toebehoirden, soe heeft men bevonden vast vele gebreke in sinen ontfange ende vuytgevene, gelyc dat claerlic gebleken heeft by syns selfs hant gescreven, gedragende ter sommen van vierenvyftich ponde grote eens, ende aen diversche persoene, die daeraf bewys gedaen hebben, bi den gedeputeerden van den Schoutet Wouteren Breem ende de Wet van Antwerpen ende by biwesene van Katlinen Eels, des voirs. Mathys wyf, ende sinen erfgenamen by hoeren eede die des voirs. Mathys wyf van somigen begeert heeft ende somigen verdragen, daeraf de somme gedraecht LXIIII pond ende noch omtrent x ℔ groten in anderen diversen schulden, soe dat na vele handelingen die daeraf te diverschen dachvaerden ende anderssins gehouden geweest zyn, de Heyligeestmeesters nu dbewyndt hebbende van der tafelen des Heilichts Geests voirs., ter eenre siden, de voirs. Katline Eels met eenen momboere hoer gegeven metten rechte, ter andere, hen des geschils ende fol. 135.

van al des daeraen ennichsins cleven mach van alle den bewynde ende de hanteringe die de voirs. Mathys in voerleden tide van der tafelen sHeylichs Geests in ontfaen ende vuytgegeven gehadt mach hebben, ende daerinne enichsins te cort mach wesen, omme syn ziele in nacomenden tiden onbelast te bliven, hen gesubmitteert in den voirs. Schouthet ende Wet van Antwerpen ende verbonden onverbrekelic te houdene alle tghene dat by hen vuytgesproken sal worden, soe eest dat de voirs. Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raidslude van der voirs. stad van Antwerpen de geschille ende gebreken rypelic oversien, gevisiteert ende na hoer beste wetenheit wail gewegen hebben, aensiende dat der armer goet is ende dat oic eenyegelyc hadde dat hem billix gebuerde na gelegentheit van der saken, ende syn daeraf eenre vuytspraken overcomen in der manieren hierna verclaert, te wetene: In den yersten, sal de voirs. Katline terstont afdoen der voirscreven tafelen sHeilich Geests alsulken viere ponde groten tsjaers erflikere renten als de Heiligeestmeesters van der voirscreven tafelen by gebreke van Mathys sWolfs bewynde, gelyc boven verclaert staet, hebben moeten vercoepen Janne Jacops ende die jaerlix verschinen deen helft te Kerssavonde ende dander helft tSente-Jansmisse, oft goide sekere vesticheit der voirs. tafelen sHeilich Geests daeraf doen die vier ponde grote tsjaers erflikere renten jaerlix te betalene telken termyne dat die vallen ende verschinen sullen, sonder cost, last oft scade van der tafelen sHeilich Geests voirs. nu ende in nacomenden tiden.

fol. 135 vo. Item, de voirs. Katline sal gehouden wesen te betalene den achterstel van den verloepene pachte ende renten die Janne Jacops gevallen ende verschenen syn van Kerssavonde XLIX ende van Sente-Jansmisse vyftich; ende mids desen sal de voirs. tafele van den Heiligen Geest ongehouden wesen te betalene den solarys die men Mathyse sculdich wesen mochte van Sente-Mertensmisse, dat hy lest rekende, tot dat hy sterf, ende daertoe van alsulken twee ponde groten, luttel myn oft meer, als de voirs. Mathys meer vuytgegeven hadde dan ontfaen gelyc de cele van den afscrivene van Kerssavonde XLVIII tot dat hy sterf dat verclaert.

Item, van alsulken penningen als de Heyligeestmeesteren, ter eenre siden, ende de voirs. Katline, ter andere, by bevele ende termynacien van der stad opten wissel gesedt hebben, daeraf en sullen zy deen den anderen egheen restoir oft restitutie doen.

Item, van alsulken gebreke als Jan van Wesenbeke, tSchoeten, tachter ende in gebreke was ter tyt doen de voirs. Mathys aflivich wart, gelyc dat dadt blyct by des voirscreven Mathys hantgescryfte in syn boeck, daeraf mach de voirs. Katline den voirs. Janne van Wesenbeke aenspreken opdat hoer gelieft ; behoudelic dien, dat de Heyligeest blyft staende op syn recht aen Janne van Wesenbeke.

Item, van alsulken XIII ponde groten eens als men bevyndt in des voirs. Mathys boeck met syns selfs hant gescreven tachter wesende op Loenhout, alsoe verre die rentmeester van Loenhout niet bewisen en can die betaelt hebbende, soe sal de voirs. Katline die mogen heysschen ende gecrigen, opdat hoer gelieft.

Item, van alle den geschille van den coerne ende haveren die te beiden siden elc ontfaen oft vuytgegeven hebben, daeraf sullen sy verleken syn sonder deen den anderen enige restitutie te doene.

Item, van alsulken vive ponde groten eens als men sculdich is den aelmoesenhuyse van den heringe van Clause den Voigt, van den heringe ende vetvisch van der vrouwen van Drongene, daeraf sal de voirs. Katline ongehouden syn, mer des sal de voirs. Katline voldoen vrouwen sJaegers van den II silveren scalen die zy onder Mathyse zette.

Item, alsulken costen als Mathys de Wolf gedaen mach hebben int vervolgen opten Jonckere van Wesemale, als van des Heilichs-Geests wegen, daeraf sal de Heiligeest ongehouden wesen alsoe verre het den Heiligen-Geest aencleeft.

Item, voirtane sal de Heiligeest bliven staen in synen

goiden rechte ende macht van alsulken testamente als hem de voirs. Mathys de Wolf in sinen vutersten gegeven ende gemaect heeft.

Ende mids desen sullen de voirs. partyen deen van den anderen verlyct, verscheiden ende minlick vereenicht syn ende bliven tallen dagen, ende hierenboven deen den anderen nemmermeer meer aenspreken, heisschen oft moeyen int gheestelic oft int weerlic recht, by henselven oft by yemanden anders van hoeren twegen in gheenre manieren. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC ende vyftich, negenthien dage in Augusto.

Per me, K.

---

19 Augustus 1450.

Uitspraak in een geschil tusschen de erfgenamen van Arnout Meesens en deszelfs weduwe.

fol. 138. Op alsulken geschille als de erfgenamen Aert Meesens vuytstaende hadden aen Katlinen Snellaerts, weduwe wilen des voirs. Aerts, ende die gebreke die sy heysschende waeren, ter eenre siden, ende na tverantwoirden van der voirs. Katlinen ende voirt die gebreke die sy oic insgelycx heffende was, ter andere, soe wart getermyneert by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, dat Katline Snellaerts, weduwe wilen Aert Meesens, hebben ende behouden sall die XIIII viertelen rox erflic tot Aertselaer, behoudelic den cost die de erfgenamen van Aert Meesens in den ontfanck dairomme gedaen hebben, die sullen sy half ende half gelyc betalen.

Item, als van den thien scellingen groten lyftocht die de weduwe voirs. gecocht heeft te Bergen op huer lyf ende op huerer nichten ter Ziekerlieden, daeraf sal de voirs. weduwe den erfgenamen van Aerde Meesens geven de helft

dat zy daeraf jaerlix heffende es hoeren leefdach lanck ende niet langere, mids dat hoer nichte hoer penninge oic met daeraen geleegt heeft, ende alsoe verre als de weduwe voirs. enich gebreck aen de erfgenamen van Aerde Meesen heeft in tghendt dat zy meyndt dat zy meer opgehaven souden hebben oft van Aerde Meesen voirs. alnoch onder hebben ende dat niet inne bracht ter deylingen, alsoe dat behoerde, daeraf mach zy aenspreken als hoer dat gelieft. Behoudelic dien, dat de voirs. weduwe gehouden sal wesen hoeren eedt te doene, op dats partyen begeren, dat zy al inne bracht heeft dat zy sculdich was inne te bringene ende den erfgenamen van Aerde Meesens voirs. wettige deylinge ende bewys gedaen heeft, ende hier met sullen de voirs. partyen content ende te vreden wesen. Ende dit was gedaen int jaer Ons Heeren XIIII^c ende vyftich, XIX dage in Augusto.

---

25 Augustus 1450.

Regeling van een geschil tusschen Jan Luycx en zijnen zoon Arnout, over het bezit eener verwerij.

Alsoe zekere geschille wtstaende was tusschen Janne fol. 136. Luycx den ouden, ter eenre ziden, ende Aerde Luycx, zinen zone, ter andere, toecomende ende oerspronc hebbende omme der verwerien wille opten Goddaert gestaen, die Aert voers., achtervolgende den voergewysden vonnisse tanderen tyden in den jaere van XLIX, XXI dage in Octobri, tusschen hen gewyst, besitten ende gebruken soude gelyc ende in alre manieren Jan van den Winckele die te besittene ende te gebrukene plach, alsoe lange als zyn vader ende moeder leven souden, dairaf zy met malcanderen minlic niet en konsten overcomen, mids vele geschils dat zy deene jegens den anderen daeromme hadden, daeraf zy hen van al tal gesubmitteert ende gekeert hebben in den Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der

stad, die alle redene ende bescheit van beiden ziden yerst aenhoert, ende omme mynne ende vrientscap tusschen den vader ende zinen zone voers. te vueden ende tonderhoudene, haer terminacie ende wtsprake gedaen hebben in der manieren hierna verclaert : Te wetene, dat Jan Luycx ende Magriete Stockinx, zyn wettich wyf, nietjegenstaende den vonnisse voers., de voers. verwerye metten aleme ende alle haeren toebehoerten weder aenveerden ende die rastelic ende vredelic besitten selen ende gebruken alsoe lange als zy beide of de lanxtelevende van hen beiden leven sal, sonder Aerde Luycx voers., Angneesen Ledenaerts, zinen wittigen wive, oft yemende anders van zinen kinderen eenich gesach daerinne te hebbene in eeniger manieren. Salvo dat de voers. verwerye na huerer beider doot gaen ende toecomen sal gelyc hy, Jan Luycx voers., dat Aerde Luycx, zinen zone, met Angneesen Jan Ledenaerts dochter voers., in huwelikere vorwaerden toegeseecht ende geloeft heeft na inhout der scepenenbrieve die daeraf zyn ende den vonnisse voergenoemd. Voerdane soe sal Aert Luycx betalen Janne Luycx, zinen vader voers., van dat hy de verwerie voers. beseten heeft, sesse ponde grote Brabants eens, tusscen dit ende Sinte-Bavendage naestcomende ; voert soe selen Jan Luycx ende Magriete, zyn wyf, mids dien dat oude persone zyn van dagen ende niet vele neeringen meer gedoen en konnen gelyc zy hier voermaels gedaen hebben, by alsoe dat zys in toecomenden tiden van noode waeren, moegen vercoepen ende commer maken tot XX, XXX oft XL scellingen groten tsjaers erflic op alle huer ghemeyne goede die den voers. Aerde ende zinen anderen bruederen ende zuster na huerer beider doot toestaen te comene, alsoe dat zy des eens kints oft kintskints gedeelte niet meer oft vordere en selen moegen bezwaeren oft belasten dan des anders, ende altyt by consente ende goetdunckene van Burgermeesteren ende Scepenen. Sonder argelist. Actum anno L, XXV dage Augusti.

26 Augustus 1450.

Beslissing aangaande het onderhoud van Elisabeth Koyts, en de vereffening harer schulden. (1)

Alsoe zekere geschille wtstaende was tusschen Gielyse Jan Ghysel Peters zone, metten vrienden ende magen van Lysbetten Koyts, ter eenre ziden, Aerde den Schoytere ende Marien van Kuke, met hueren medeplegers, ter andere, oirspronc hebbende mids dien dat de voers. Lysbeth verwonnen ware met eenen hootvonnisse van Janne van den Moere voere zekere sculden, daervoere dat se deselve Jan in der hachten te Beerse hadde doen setten, mids denwelken de voers. Aert ende zyn medeplegeren hoopten dat men alsoe vele van haeren erfliken goede vercoepen soude als de schult voers. gedroege, omme haer daermede te lossene, daeraf de voers. Gielys ende zyn medeplegheren hoopten de contrarie mids dien dat zy haer hier voermaels in huwelixscher vorwaerden van hueren kinderen ende kintskinderen verlooft heeft negheen erfgoede te vercoepene, seggende voert, dat hy se gheerne houden woude vore haer bladinge ende renten dier jaerlix incomen ende daeraf jaerlix overleveren vyf ℔ groten eens, omme daermede te betalene de schult voers., by alsoe dat de voers. Jan van den Moere daeraf termine wilde consenteren, soe hebben de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, redene, bescheit, terminacien ende voergewysden vonnisse yerst aengehoert ende ghevisiteert zynde, ende na tconsent van den terminen dat Jan van den Moere voers. van zynre schult daertoe gedroech, wtgesproken ende getermineert, dat Aert de Schoytere voers. de voers. Lysbeth jaerlix sal bliven houdende, opdat deselve Lysbeth by hem bliven wilde, salvo dat hy alle jaere te Lichtmisse van haeren renten ende bladingen sal moeten overleveren ende betalen v ℔ groten eens Janne van den Moere voers , in afslage van alsulker fol. 136 vo.

(1) *Zie hierboven bldz.* 396.

schult daervoere dat hy ze metten hootvonnisse voers. verwonnen heeft, totter tyt dat hy daeraf volcomelic betaelt sal wesen ende daeraf den yersten termyn vallen sal te Lichtmisse naestcomende; ende waert soe dat de voers. Lysbeth van live ter doot quame eer de voers. Jan van den Moere van zynre schult voers. volcomelic betaelt waere, soe sal hy, van tgheent dat hem gebreken sal, bliven staende op zyn goet recht omme daeraf te vervolgene op haer goede die se achter laten sal na inhout den hootvonnisse voers. Ende by alsoe dat de voers. Lysbeth metten voers. Aerde den Schoytere niet woonen en woude, soe zelen Gielys voers. ende Katline Loumans, zyn moeder, haer houden oft besteden bi den gemeynen hueren naesten vrienden daert hen nut ende orboirlic sal duncken in der manieren voerscreven, alsoe dat deghene die se houden sal altyt v ℔ groten te Lichtmisse over sal moeten leggen van haerer renten omme de voers. schult daermede te betalene; ende soe wanneer de voers. Jan van den Moere van zynre schult betaelt sal wesen, soe selen Marie van Kuke ende haer II kindere de bladinge van der voers. Lysbetten renten gebruken, gelyc ende in alre manieren een terminacie in den jaere van XLIX, viere dage in Meerte, daeraf gemaect dat begrypt. Actum anno vyftich, XXVI dage in Augusto.

---

21 September 1450.

Regeling van een geschil tusschen Jonker Jan van Liere en het godshuis van Terzieken, betreffende de schade door konijnen veroorzaakt.

fol. 141 v°. Alsoe seker geschille opverstaen ende geresen waren tusschen Jonckeren Janne van Liere, Heere tot Berchem ende tot Noerderwyck, ter eenre zide, ende der Vrouwen ende convente des godshuys van der Ziekerlieden buyten Antwerpen, ter andere, toecomende ende spruytende omme der connynen wille die Joncker Jan voirs. hielt op een stuc

erfs geheeten *de Heibloke*, houdende omtrent achtalf buynder den voirs. godshuyse toebehorende, gelegen by tgerichte van Antwerpen onder de heerlicheit van Berchem voirs., op hemselven begraven, daeromme zy jegens malcanderen vore de eerweerdige Heeren Cancellier ende Raide van Brabant eene wile tyts gevolght hebben, soe dat zy, by tusschensprekene van goeden mannen, hen des geschils te beiden ziden gekeert ende gesubmitteert hebben in eerbare ende wise mannen, te wetene de voirs. Joncker Jan in Jonckeren Janne van Ranst, Heere tot Canticroide, ende Meester Peteren van Boostenzween, van Renisse, docteur in den rechte, ende de voirs. Vrouwe ende convent, by consente Geerds van Eycke ende Jans Schoyte, hueren momboeren van der stad wegen gestelt, in Janne Noyts ende Wouteren van Ranst, ende geloift van weerden te houdene ende te volvuerne wel ende deuchdelic alle tghene des de voirs. viere goede mannen eendrachtelic daeraf segghen ende wtspreken sullen, dewelke viere goede mannen voirs. gehoert hebben ende oversien alle dbescheit ende bethoen dat elc van den partien voirs. heeft willen seggen ende alligeren ende daerinteynden hen wel ende ripelic daerop bedacht ende beraden synde, huer wtsprake eendrachtelic gedaen in der manieren hierna verclaert: Te weten is, in den yersten, dat de voirscreven Vrouwe ende convent met hueren erve voirs. sullen moighen doen hueren vryen wille, ende de connynseerden dier inne syn, daer hem Joncker Jan van Liere voirs. rechts toe vermat, wtworpen ende slechten omme daeraf wynnende lant te makene tes voirs. godshuys meesten oirbore ende proffite, wtgenomen dat hy, Joncker Jan voirs., de connyne die nu opt voirs. erve syn, sal moeghen doen vanghen ende na hem trecken tusscen dit ende Sinte-Andriesmisse naestcomende. Ende omme de schade ute des godshuys erve voirs. te meer te schuwene, soe en sullen de voirscreven Joncker Jan van Liere noch syn nacomelinge op sesse buynder lants ommegaens na den voirs. stuc erfs gelegen, gheen tommen moegen setten oft doen maken omme eenige connyne aldaer te houdene of te vuedene in enniger manieren, ende hiervore soe sullen de voerscreven Vrouwe ende convent Jonckeren Janne voirs. opleggen ende betalen de somme van hondert francken, sesthiene stuvers vore elken

vranck, te wetene deen helft daeraf terstont dese wtsprake gedaen synde ende dander helft te groot Vastenavont naestcomende, mids denwelken de voirs. partien wel ende minnentlic vereffent ende gesleten sullen wesen van den geschillen voirs. teeuweliken daghen, behoudelic den seggheren voirs. huer verclaren hieraf ofter ennige duysterheit inne gebuerde. Gedaen ende wtgesproken den XXIsten dach van Septembris XIIIIc vyftich jaer, ter presencien Peter Reyneers ende Willems Douwe, als Scepenen tAntwerpen.

Ende terstont dese wtsprake gedaen synde, wart ten versueke van den partien ende seggeren voirs. bevolen die in der stadregister gestelt ende partien copie daerute gegeven te wordene, by my,

H. ADRIANI.

---

30 September 1450.

Bekrachtiging eener uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Hendrik Beys en Jan, zijn zoon, ter eene, en Jan van Reymerswale, ter andere zijde, betreffende de vereffening van het sterfhuis van Catharina van Reymerswale, vrouw van gemelden Jan Beys.

fol. 137. Dit es tverclaren van der wtspraken ende segghene dat voermaels geseecht is by Ghysbrechte van der Biest, Heinric van der Mere, Mathys Paridaens, Jan Doncker, Anthonys van den Mortere ende Wouter Otters, daer altyt by ende over was Heinricx wyf van der Straten *in den Wilden Man*, Heinric Beys zuster, als van den geschille wilen wtstaende tusschen Heinrick Beys ende Jan Beys, zinen zone, ter eender ziden, ende Janne van Reymerzwale vore hem ende in den name van Magrieten, zynder dochter, ende die daeraen cleven, ter ander ziden, toecomende ende spruytende van den sterfhuyse van Jans dochter van Reymerzwale wilen Jan Beys

wyf was, ende harer beider kint, dwelc voere de moeder aflivich wert ende daerna sterf, de moeder, des voers. Jan Beys wyf was.

In den yersten, es te wetene hoe dat een zeker huwelike vorwaerde met eenen instrumente ghemaect was tusschen Janne Beys, ter eender ziden, ende Katlinen, Jans dochter van Reymerzwale, ter andere, hoe dat Heinric Beys Janne, zinen zone, te huwelike gegeven hadde metter voers. Katlinen achte woensteden met eenen duyfhuyse, jaerlix weert wesende boven alle commer III ℔ groten tsjaers, ende waert dat de voers. Jan aflivich werde sonder wittich oeyr, soe souden zyn erfgenamen na hem gehadt hebben de helft van den voers. III ℔ groten etc. ; item, soe gaf Jan van Reymerswale Katlinen, zynder voers. dochter, sesse zisteren rox erflic, daeraf dat de drie zister rox altyt souden bliven staende als vaderlic ende moederlic erve, by alsoe dat de voers. Katline aflivich werde sonder wittich oeyr achter huer levende te latene etc., ende de lanxtelevende van Janne ende Katlinen voers. soude na hem trecken in gerechter duwarien hondert Peters eens, wt allen den ghemeynen goeden die daer waeren na inhout van derselver huweliker vorwaerden, die alle de articulen bovengescreven wel naerder verclaert.

Alsoe metten cortsten dat Jan Beys meynde te hemwaert te treckene voeren in de helft van den voers. III ℔ groten van den huysen, die hem zyn vader te huwelike hadde gegeven, eer hy deylen woude ende dan daerna in dander helft oic mede te deilen, begheerde voert dat Jan van Reymerzwale inbrengen soude alsulke parcheelen van huysrade als hy zynder dochter in huwelike gelooft hadde, gedragende ter sommen van thien pont groten eens; item, begheerde noch dat Jan van Reymerzwale overleggen ende betalen soude de sepultuere ende costen van der wtvaert ende alsulke ghiften ende testament als zyn dochter voers. gegeven ende ghemaect hadde, ende anders dat Jan Beys ende Heinric, zyn vader, noch wtgegeven hadden aen dertichste te doene ende andere oncoste die daer ghenoempt waeren, daertoe soe meynde Jan Beys noch gherecht te wesen

in de helft van den VI zisteren rox erflic te deylen, die Jan van Reymerzwale voers. zynder dochter te huwelike gegeven hadde, hoewel dat zy niet verandert en waren, met vele meer woerden etc.

Daerop dat de voers. Jan van Reymerzwale weder verantwoerde als van den voers. VI zisteren rox, dat Jan Beys daerin niet ghericht zyn en soude, maer dat die souden bliven staende als vaderlike ende moederlike goede, want zy niet vercocht noch verthiert en waren in zyns wyfs levenden live, dwelc hy hadde moegen doen na inhout der huweliker vorwaerden tot III zisteren toe, dat niet geschiet en was.

Item, meynde voert de voers. Jan van Reymerzwale, dat de VIII huysen metten duyfhuyse gestaen in Sinte-Jacopsstrate, geheelic ende al deelbaer wesen souden ende dat Jan Beys daer gheen voerdeel in trecken noch hebben en soude, hoewel dat zyn erfgenamen hadden moegen doen hadde hy aflivich geworden eer Katline voers. ; item, voert begheerde noch Jan van Reymerzwale dat Heinric Beys inbrengen soude alsulken alame den theengietersambachte toebehoerende als hy hadde ende hy Janne Beyse in der huweliker vorwaerden overgegeven hadde als zy te huwelike trocken ; item, noch daertoe alsulken juweelen van huysrade als hy hem gelooft hadde die hy wel wiste ende hem hadde gegeven ; ende daertoe begheerde Jan van Reymerzwale bewisenisse van den gelde, juweelen ende goede die Janne Beys ende Katlinen, zynder dochter, op hueren bruytstoel gegeven waren, gedragende wel ter sommen van L ℔ groten toe oft daeromtrent, alsoe hy seide, te wetene waeraen dat die geleit waeren, weder aen erflicheit, aen lyftocht oft aen coepmanscap oft wie die onder hadde, want se Jan Beys ende Katline, zyn dochter, bynnen V vierendeel jaers qualic vertheert mochten hebben, aengesien dat zy beide den cost te Heinric Beys hadden, ende Jan van Reymerzwale hen oic de renten van den voers. VI zisteren rox gegeven hadde ende betaelt, met vele meer begheerten ende anderen redenen etc.

Item, tusschen de woerde, begheerte ende opdoen ter eender ziden ende ter andere, soe spraken de voerscreven VI goede

mannen, die opte dachvaert gebeden waren, daertoe alsoe verre om alle ghevoechs wille de voers. partyen te vereffenen ende te middelen in presencien van beiden partyen ende in paerte alleene, ende oic omme alle onlust te bevellene ende eede te schuwene, altyt by bywesene van Heinric Beys zuster, fol. 137 v°.
Vrouwen van der Straten, die daerinne zeere duechdelic sprac ende arbeidde, alsoe verre dat zy te beiden ziden spraken oft zys hen wilden keeren in tghene des de voers. goede mannen daeraf ordineeren ende wtspreken souden gelyc oft metten vonnisse gewyst ware, want zy se montsprekens byna eens ghemaect hadden, daerop dat hen de partien te beiden ziden berieden voersienlike ende Heinric Beys ende Jan, zyn zone, berieden hem lange metter Vrouwen van der Straten, zynder zuster, die metten voers. goeden mannen te rade hadde geweest, quamen samentlic de voers. Heinric Beys ende Jan, zyn zone, weder by de voers. goede mannen, willecoerden ende verbonden hen samentlic ende elc voere hemselven in de voers. VI goede mannen van allen geschillen, welkerhande die wesen mochten, den sterfhuyse ende der deilingen aengaende te houdene allet tghene dat zy daeraf seggen ende wtspreken souden, gelyc ende in alle der manieren oft metten vonnisse gewyst ware. Ende desgelyx verwillecoerde ende verbant hem Jan van Reymerswale deselve wtsprake te houdene voere hem ende in den name van zynder dochter, die hy daerinne vervinc ende die daerane cleven mochten, oic te houdene oft metten vonnisse gewyst ware, ende alsoe verbonden zy hen te beiden ziden wie dat tsegen duytsprake dede, dat hy tsegen tvonnisse doen soude, nochtans tseggen altyt van weerden te blivene.

Item, de voers. partien hen aldus verbonden ende verwillecoert hebbende de wtsprake van den goeden mannen voers. ende tseggen te houdene gelyc voerscreven staet, hebben hen deselve voers. goede mannen op alle de voergenoemde geschillen voersienichlic beraden ende overdacht alle redelikeit daerin voert te keeren ende te doene, omme de voers. partien te slichten ende eenenyegeliken te gheven na huerder consciencien, gelyc dat behoren soude, na huer beste ende wetentheit huerder vyf zinnen ende oic omme alle eede ter eender ziden ende ter andere te scuwene die daer

gescepen af hadden geweest te comene, ende overquamen eendrachtelyc ende deden huer wtsprake ghelyc hierna volght:

In den yersten, soe seyden de voers. goede mannen eendrachtelyc dat Heinric Beys ende Jan, zyn zone, te henwaert souden bliven behoudende de VIII woensteden metten duyfhuyse, gestaen in Sinte-Jacopsstrate, geheelic ende al sonder den voers. Janne van Reymerzwale, zynder dochter oft yement anders van diere zyden daeraen clevende, yet daerinne gherecht te zine in eeniger manieren.

Item, voert meer soe soude de voers. Jan Beys oft Heinric, zyn vader, ongehouden zyn van den alame van den ambachte ende van den huysrade die zy hem gelooft mochten hebben in te brengen, ende zy souden oic ongehouden zyn eenige bewisenisse oft rekeninge te doene van den ghiften, ghelde oft juweelen die Janne Beys ende Katlinen van Reymerzwale opten dach van der bruylocht gegeven waren, omme daeraf yet in te brenghene.

Item, daertoe soe soude Jan Beys te hemwaert bliven behoudende zinen vryen wille mede te doene alle alsulken huysraet, cleedere ende juweelen, welkerhande die wesen mochten, die zy tsamen hadden tertyt doen dbedde schiet, behoudelic, dat hy betalen soude alsulken ghiften ende testamente als Katline, zyn wyf wylen, wech gegeven hadde in haren testamente ende dat volvueren soude.

Item, desgelyx soude Jan Beys voers. oic betalen alle de sepultuere ende costen van der wtvaerden van Katlinen van Reymerzwale, zinen wive, ende den kinde, ende voert sal hy betalen alle de schult die zy samentlyc sculdich mochten wesen, in wat manieren dat was, sonder cost of last van Janne van Reymerzwale oft die daerane cleven moegen van zynder zyden. Des soe sal de voers. Jan Beys weder te hemwaert hebben alle alsulke schult als men hen weder sculdich mocht wesen, sonder Janne van Reymerzwale oft yement van zynder ziden daer eenich recht in te hebbene.

Item, daertoe sal Jan van Reymerswale voere hem ende

voere zynder dochter oft die daeraen cleven moegen van zynder ziden, Janne Beyse gheven v ℔ groten eens, deene helft daeraf te Vastelavonde naestcomende ende dander helft te Sinxene, ende Janne Beyse daeraf scepenenbrieve verlyden tsynder cost opdat hys begheert.

Item, voert seiden de voers. VI goede manne eendrachtelyc, dat Jan van Reymerswale te hemwaert soude bliven behoudende voere hem ende zynder dochter oft die daeraen cleven mochten, die VI zister rox erflic die hy Katlinen, zynder voers. dochter, te huwelyc hadde gegeven, geheel ende al sonder Jan Beys eenich recht daerin te hebbene oft yement van zinen wegen; item, seiden voert, dat Jan van Reymerzwale ongehouden soude wesen van der duwarien van den hondert Peters uten ghemeynen goede, ende desgelyx soude Jan van Reymerswale ongehouden zyn van alsulken huysrade, oft X ℔ groten daervore, als Jan Beys heisschende was, ende daertoe soude de voers. Jan noch ongehouden zyn van alsulken dertichsten als Jan Beys oft Heinric, zyn vader, hadden doen doen. Ende voerdane soude deselve Jan van Reymerzwale mids desen voert ombelast bliven van allen anderen zaken, welkerhande die wesen mochten, als zy met malcanderen wtstaende mochten hebben totten dage derselver wtspraken ende des soude Jan Beys ende Heinric, zyn vader, Janne van Reymerswale daeraf goede quitantie verlyden.

Behoudelic, dat de voers. VI goede manne wtstaken fol. 138.
alsulken hondert Peters eens als Jan Beys seide dat zinen wive voertyts in testamente gegeven waren, daerinne dat hy meynde ghericht te zine, dat de voers. Jan Beys daeraf onverlet bleef staende omme daeraf met rechte te moegen volgen daer hy meynde te wynnen. Anno vyftich, ultima Septembris, soe was dese wtsprake by den Heeren, tsamen in haeren raet vergadert zynde, getermineert van weerden in alle den punten ende articulen voers., ende my bevolen te scriven in der stadregister, de mandato Dominorum predictorum, etc.

MONTE.

10-21 October 1450.

Verhuring van de Halle van Diest, geheeten « de Colve. »

fol. 138. Anno XIIII^c vyftich, des Saterdaechs thien dage in Octobri, Willem van Beringen, Aernout van der Ponthen, Jan Walboden ende Pauwels van Bukele, gezwoeren guldekene ende guberneurs van der drapperyen bynnen der stad van Diest, hebben verhuert ende in hueringen wtgegeven die Halle van Diest, geheiten *de Colve*, staende in der stad van Antwerpen, eenen termyn van drie jaeren lanc duerende, ingaende te Bamisse tSinte-Bavendage lestleden ende tenselven tide de drie jaeren geleden weder wtgaende, Lievine de Fulle, van Antwerpen, die voers. Halle onder ende boven metten kelders ende met hoeren toebehoerten te hebbene ende te gebrukene bi denselven Lievine buyten de twee mercten, te wetene de Sinxenenmercten ende de Bamissemercten van Antwerpen, voere ende omme XII ₶ groten Brabants alle jaere; beheltelic dat hy, Lievyn, van desen yersten jaere niet meer gheven noch betalen en sal dan XI ₶ groten Brabants, deen hellicht te Kersmisse ende dander hellicht tSinte-Jansmisse volgende, der voers. drapperyen daeraf te vergeldene ende te betalene, met vorweerden dat die coopliede ende die drapperien van der stad van Diest te houwaert selen hebben ende behouden in de twee mercten voers. voere hoere comenscapen daerinne te hanteerne, alsoe zy gewoenlic zyn van doene, de voers. Halle onder ende den vloer algader metter achterster meetcameren voere de lakene daerinne te metene, ende desgelyx die II veynsteren voere der Hallen in beiden ziden der middelster doeren ende den doerwech neven der Hallen, sonder eenich toeseggen of sacht van den voers. Lievine daerinne te hebbene die II mercten al dore. Ende soe sal de voers. Lievin in de voers. twee mercten inne ende wtgaen in ende op der voers. Hallen van op den cleynen steegere die algader gestelt es ende gemaect opte zide ten *Caetsbal* waert, ende engheene wandelinge hebben noch gebruken van voere noch van achter, beneden opten vloer, noch in de meetcamere voers., mer die van Diest

voers. soelen daeraf tgebruyc alleene behouden, sluyten ende luyken na hen gherief ende de voers. twee veinsteren ende den doirwech mogen verhueren alsoet behoert; anders sal de voers. Lievin de voers. Halle met alle hueren toebehoerten voers. volcomelic mogen gebruken bynnen ende buyten mercten voers. Oic eest vorweerde dat de voers. Lievin die cramen, daer men op te sneede steet ende te stane pleecht voere der Hallen, sal doen wt ende insetten in elc van den twee mercten voers. ten tyde ende plaetsen daer dat behoert ende deselve cramen hueden ende herbergen op zinen cost; mer gheviele daeraen yet te rekene of van nuwes te makene dat sal hy doen reken, maken ende verleggen op der drapperien ende coeplieden voers. last ende cost, daeraf zy hem seelen wel vergelden ende ontheffen; oic sal de voers. Lieven tafelen ende schragen in de voers. meetcamere, om de lakene daerop te metene, ende I bedde gestoffeert vore den halhuedere in de voers. merten op te slapene leveren, fol. 138 vo.
leenen ende sculdich zyn te leenene alle mercten voers. Item, soe eest vorwaerde dat de voers. Lievin jaerlix sal gelden ende voerleggen, in afcorten van der hueren voers., den jaerchys die men jaerlix sculdich is te ghevene ende te betalene aen deghene daer men ten sculden is te vergelden tallen behoerliken tiden ende hen daerin verwaren ende sculdich zyn te verwarene, alsoe dat de drapperie voers. daeraf in laste noch in commere vallen noch comen en sal. Ghevielt oic dat eenich coopman of ingesetene van Diest eenich goet in de voers. Halle brochte buyten mercten ende dade leggen, dat men hem alsulc goet huysen ende herbergen sal sonder wederseggen tot aen der tyt dat hy vracht geerigen conste om te Diest weert doen vueren, ende of de voers. Lievin aen de voers. Halle in eeniger wys yet afbrake of dede breken, dat sal hy wederom looflic doen maken ende repareren beter oft alsoe goet als voere was, ende oft aen der voers. Hallen yet gebrake van deckene, pleckene of diergelike, dat sal de voers. Lievin doen maken ende verleggen opter drapperien cost, in afcorten van zynre voers. hueren ende sal oic de voers. Lievin van al des voerscreven staet te volvuerne der voers. drapperien goede vesticheit doen van borgen bynnen der stad van Antwerpen. Sonder argelist.

Voerdane overquamen de voers. partien ten jaere voers. ende dage hierna volgende, in presencien van den Heeren hieronder bescreven, by alsoe dat Lievine voers. geliefde de hueringe van der voers. Hallen van Bamisse naestcomende maer een jaer daernaest volgende te gebrukene ende niet langere, dat hy dat den voers. goeden mannen van Diest alsdan sal moeten kundigen ende laten weten, ende desgelyx selent hem deselve goede manne laten weten te Bamisse naestcomende eest dat se hem de hueringe van der Hallen voerscreven maer een jaer dan daerna en willen laten gebruken.

Ende alle dese voers. punten ende vorwaerden geloefde de voers. Lievyn wel ende volcomelic te voldoene met hemselven ende met alle zinen goeden, ende waert dat aen hem oft aen zyn goede eenich gebrec waere, dat geloefden Libbrecht van der Mynnen, opt Zand, Peter Creve, van Ghent, ende Jan Hacke, van Stekele, ende elc van hen een voere al als goede waerborgen op te rechtene ende te voldoene met henselven ende met allen hueren goeden ; mer de voers. Lievyn geloefde wederomme zyn voergenoemde drie borgen ende alle huere goede hieraf costeloes ende scadeloes tontheffene ende wel te quitene tallen dagen met hemselven ende met alle zinen goeden voergenoemd. Sonder argelist. Actum anno predicto, XXI dage Octobris. Present Elst et Noyts, Burgermeesteren, Ranst, Herde, Kiekens, Eycke, Keerman, Doerne ende Schoyte, Scepenen.

---

31 October 1450.

Oorvrede gezworen door Wouter Jans aan de gebroeders Godeverts, zijne zwagers, enz.

fol. 138 v°. Wouter Jans, van Westmalle, swoer lyflic ten Heyleghen met gestaefden eede die hem by den Heere in presencien van Peteren Reynere, Scepene, als stadhoudere van Janne Noyts, den Borgermeester, gestaeft wart, dat hy Heinricke Godeverts

ende Janne Godeverts, gebrueders, sinen swagers, hoeren wiven, kynderen ende huysgesynne van nu voerdane niet misdoen en sal noch doen misdoen aen hoeren liven ende goiden, heymelic noch openbaer, in wat manieren dat dadt wesen soude moegen by hemselven oft by yemande anders van sinen wegen in eeniger manieren, op soenbrake ende vredebrake, ende dwelc aldus by bevele des voirs. stadhouders van den Borgermeester, vuyt versueke ende beden van den voirs. Heinricke ende Janne Godeverts in der stadregister gestelt wart. Actum anno vyftich, opten lesten dach van Octobry.

---

4 November 1450.

Besluit aangaande de vereffening van het sterfhuis van Arnout van Corct.

Alsoe zekere geschille wtstaende was tusscen de mom- fol. 138 v°.
boeren der kinderen wilen Aerts van Corct, ter eenre ziden, ende Jouffrouwen Lysbetten van den Wouwere, weduwe wilen Aerts van Corct voirs., derselver kinderen moeder, ter andere, oirspronc hebbende omme XL ₶ groten eens die de voers. Aert Lysbetten, zynre zuster, met Heinricke van Zeyst wilen in huweliker vorwaerden gegeven hadde op zyn goede na zyn doot voere ute te hebbene, begheerende mids dien die XL ₶ groten voere vte te hebbene; item, dat de voers. kindere thien ₶ groten erflic voirwt hebben selen op alle de vercregen goede ende dat men doverschot daeraf deilen sal half ende half sonder haer eenich voirdeel te hebbene, mids dien dat zy haer met Aerde voers. alsoe voere Scepenen verwillecoert heeft, ende dat zy wittige rekeninge doen sal van der tyt dat Aert van live ter doot quam totten dage van heden, mids dien dat zy tot noch toe in onverdeelden goede geseten heeft, met vele meer heisscen ende gebreken aen beiden ziden overgegeven; daeraf de Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van

der stad de heisschen, tverantwoerden, reden, bescheit ende scepenenbrieven van der huwelikere vorwaerden tusscen Aerde ende Jouffrouwen Lysbetten voers. ende oic de scepenenbrieve van der makingen van den kinderen yerst aengehoert ende wel gevisiteert zynde, sloten voere haer wtsprake, dat Jouffrouwe Lysbeth voirs. ongehouden sal wesen van den XL ℔ groten eens voirs.; item, dat de voers. kinderen zelen hebben voere ute X ℔ groten tsjaers erflic op alle de vercregen goede gelyc Aert wilen ende zy, Jouffrouwe Lysbeth, tsamen dat verwillecoert hebben na inhout der scepenenbrieve die daeraf zyn; item, soe sal Jouffrouwe Lysbeth voers. hebben ende behouden II ℔ groten tsjaers thaeren live ende duwarien op alle wilen Aerts goede, na inhout des scepenenbriefs van der huwelixscher vorwaerden
fol. 139. tusschen hen beiden ghemaect, ende haer voirdeel van der haven die zy tsamen brachten, maer van den vercregen haveliken goeden die zy in geheelen bedde tsamen mogen hebben vercregen en sal zy egheen voirdeel hebben, ende alle de haeflike ende vercregen goede sal men deilen half ende half; voirdane soe sal Jouffrouwe Lysbeth voers. den momboeren voers. wettige rekeninge doen van den huysrade ende goede die zy beseten heeft van dat jaergetide wilen Aerts vors. gedaen wert totten dage van heden. Sonder argelist. Dit geschiede int jaer Ons Heeren M. IIII^{c} ende vyftich, viere dage in Novembri.

---

17 November 1450.

Getuigenis der Wethouders van Lille betreffende den verkoop van een stuk land door Aleidis Smeeds aan hare zuster Beatrix.

fol. 139. Op alsulken geschille als wtstaende was tusschen Alyten, Gheerd Smeeds dochter, met Kerstiane van Eekeren, haeren wittigen man ende momboere, ter eenre ziden, ende Beatrycen, Gheerd Smeets dochter, derselver Alyten zuster, met Pauwelse Wouters, haeren wittigen man ende momboere,

ter andere, toecomende omme eens stuc lants wille, geheeten *der Wilder beemdt*, gelegen te Lille onder den Hertoge, dat Claus van der Heiden jegens Beatrycen voers. met scepenenbrieven van Antwerpen gecocht heeft, dwelke de voers. Alyt hoopte dat Beatrys, haer zuster voers., dat niet mechtich en was te vercoopene, mids dien dat zy haer recht ende versterfte van haeren vader ende moeder daeraf nooyt wtgegaen en was, daerop de voers. Beatrys antwoerdde, dat zy den voers. beemdt jegens Alyten, haere zuster voers., met Aerde van den Perre, haeren voirman wilen, tanderen tyden gecocht hadde ende daerinne ghevesticht ende gheerft wert voere den Scepenen van Lille, dies zy haer waerheit vermat, soe hebben opten dach van huden hieronder bescreven, in presencien van Janne Noyts, Burgermeester, ende Meester Janne van Halmale, Scepenen, getuyght by haeren eede Jan de Wan, van Ghierle, als rentmeester ende maendere, Jan Dierix ende Jan Kanys, als Scepenen tot Lille ende wysers op dien tyt, dat zy omtrent over XII jaeren geleden, ombegrepen van tyde, daer by ende over waeren te Lille onder den Hertoge, daer de voers. Alyt met Aerde van den Perre, haeren man doen ter tyt, haer recht van den voers. beemde wtghinc totter voers. Beatricen behoef, ende dat Beatrys alsoe daerinne gheerft ende gevesticht wart. Actum XVII dage Novembris XIIII^{c} ende vyftich jaer.

---

28 November 1450.

Bekrachtiging eener gift door Olivier van Cruybeke aan zijnen bastaardzoon Peter gedaan.

Alsoe zekere geschille wtstaende was tusschen Maze Back, fol. 139 v°.
Engelen Bax, zynre zuster, met Janne Blydelevens, haeren wittigen man ende momboere, Janne de Weert, in den name van Katlinen van den Bogaerde, zinen wive, ende Willeme van den Bogaerde met hueren medeplegeren, ter eenre ziden, ende Janne Aerts in den name van Lysbetten van Cruybeke, natuerlike dochter wilen Peters van Cruybeke, zinen wittigen

wive, ter andere, oirspronc hebbende omme dertich ponde groten Vleems ende alsoe vele wapenen als een man tsinen live redelic behoeven soude, die Olivier van Cruybeke wilen gegeven hadde sonder wederroepen Peteren van Cruybeke, zinen natuerliken zone voers., met scepenenbrieven van Antwerpen, daerinne de voers. Jan Aerts, in den name van Lysbetten van Cruybeke, zinen wive voers., hoopte geheelic ende al gherecht te zine, mids dien dat de voers. Peter, haer vader wilen, naderhant alle zyn goede, die hy achter hem gelaten heeft boven wettige schult ende weselic testament, oic sonder wederroepen met scepenenbrieven gegeven ende gemaect heeft, na inhout der scepenenbrieve die de voers. Jan Aerts dede lesen; daerop de voers. Maes Bac ende zyn medeplegeren voers. hoopten de contrarie mids dien dat de voers. Olivier van Cruybeke begheerde in zinen testamente ende codicille dat alle zyn goede volgen souden zinen gherechten erfgenamen indien dat de voers. Peter, zyn natuerlic zone, storve sonder wettich oeyr, gelyc hy gestorven waere, ende alsoe hoopten zy, als gherechte erfgenamen van Oliviere voers., dat hen de voers. xxx ℔ groten Vleems ende de wapene volgen souden, met meer woirden daertoe dienende, daeraf zy hen aen beyden ziden submitteerden ende keerden in den Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, die redene, bescheit, scepenenbrieve, instrumenten, codicille ende bethoen van beiden ziden yerst daeraf overhoert ende wel ghevisenteert zynde, met goede ripen rade sloten ende termineerden voir huere wtsprake, mids dien dat de voers. scepenenbrieve inhouden sonder wederroepen ende den scepenenbrief daermede Olivier voers. Peteren, zinen natuerliken zone, de voers. xxx ℔ groten Vleems ende wapene gegeven heeft, ouder is van datum dan dinstrument van den testamente oft codicil desselfs Oliviers, deselve xxx ℔ groten Vleems ende wapene voers. volgen selen Lysbetten van Cruybeke voers. na inhout der scepenenbrieve voers. Behoudelic dien, zynre eenige goede meer metten testamente oft codicille gegeven dan de scepenenbrieve begripen, dat die volgen selen na inhout den testamente ende codicille voers. Sonder argelist. Actum vicesima octava Novembris anno quinquagesimo.

---

17 December 1450.

Vonnis over den eisch van Margareta sRoden, weduwe van Jan Daneels, tegen Wouter van der Messyen en Cornelia Daneels, zijne vrouw.

Anno vyftich, XVII dage in Decembri, soe begheerde Magriete sRoden, wedewe wilen Jannes Daneels, met haeren momboere haer gegeven metten rechte, verreyct ende verhaelt te hebbene Wouteren van der Messyen ende Cornelien Daneels, zyn wyf, van alsulker aenspraken als zy denselven Wouteren in den name van zinen voers. wive, als daeraf gemechticht zynde, onlanx geleden daer te voeren gedaen hadde als van sesse cronen erflikere renten die de Jouffrouwe van Sompeken op haer huys in de Corte Nieustrate gestaen ende Cornelien Daneels voers. hoeve bynnen Brechte te Bethcoven gelegen, heffende is, na inhout van scepenenbrieven daermede Jannes voers. die voermaels vercochte Janne van Sompeken, naturlic, daeraf zy onlanx geleden van der voers. Jouffrouwen van Sompeken beschadicht heeft gheweest, begherende mids dien van der helft ongelast te wesene, ende dat de hoeve voers. voerdane van der helft voers. medepant bliven soude ende jaerlix die helft betalen ende den last daeraf dragen, ende dat mids dien dat Jannes Daneels voers. achtervolgende den gebode van leenen tanderen tyden gedaen den leenheere die hoeve metten commere van den VI cronen erflic voergenoemd overgegeven heeft, dies zy haer waerheit vermeten hadde met meer handelingen van der zaken ; daeraf Jan Noyts, als stedehoudere des Ammans, maende een vonnisse Peteren Reyners, watter van rechts wegen sculdich toe ware te geschiene, die met gevolge van zinen medegesellen, Scepenen, hierna bescreven, wysde voere een vonnisse na aensprake, verantwoerden ende de kennisse die de Heeren hadden van tgheent dat van der zaken geschiet waere, als dat de zake van dingdage te dingdage verstelt was ende nochtans niet comen en ware, alsoe verre als fol. 140.

Wouter voers. niet en quame bynnen den tyde dat de Heeren zaten, soe soude hy verreyct ende verhaelt wesen van der aenspraken voerscreven. Present Halmale, Herde, Broeke, Eycke, Moelneere, Douwe ende Mechelen, Scepenen.

---

18 December 1450.

Beslissing nopens het beheer der goederen van de minderjarige kinderen van Jan Gommaers alias Quadehaegs.

fol. 140 v°. Alsoe zekere geschille wtstaende was tusschen Heinricke Wils, Colen Gommaers ende Clause van Leemputte, als momboeren ende in den name van den kinderen wilen Jan Gòmmaers die men hiet Quadehaegs, van Doerne, ter eenre ziden, ende Janne Wouters, als momboere ende oem van den voers. kinderen, ter andere, toecomende omme der hanteringen ende tsregiments wille dat de voers. Jan Wouters bynnen den tyde zynre momboryen gehanteert soude hebben, daeraf de Heeren, Meester Jan van Halmale, Burgermeester, ende Willem van den Werve, Scepene, met gemeenen gevolge ende overdrage van den raetsluden in absencien van den anderen Heeren Scepenen, die ter vierscharen waeren, redene ende bescheit van beiden ziden yerst aengehoert, sloten ende termineerden voer haer wtsprake, dat Jan Wouters voers. den voers. kinderen wettige rekeninge ende bewys doen soude van tgheent dat hy byzundere oft metten anderen momboeren voers. van hueren goeden gedaen ende gehanteert mach hebben; ende als van alsulken zestere rox erflic als de voers. kinderen heffende zyn op zekere pande te Westmalle gelegen, nu tertyt den godshuyse van Sinte-Michiels toebehoerende, die Jan de Meyere wilen ende zyn wyf den voers. momboeren ter selver kinderen behoef vercochten, daerop ende alle haer andere goede de voers. Jan Wouters oic eenen scepenenbrief van xxv ℔ groten eens sprekende heeft, soe sal nochtans al is des voers. Jan Wouters brief

ouder van datum dan der kindere brief voers., derselver kindere scepenenbrief van den zestere rox erflic voergaen, mids dien dat de voers. Jan Wouters als momboere van der kindere wegen daeraf mede cooper was metten anderen momboeren, ende daertoe raet ende daet gaf ende hen niet en seide van den scepenenbrieve voers. Item, als van den versterve dat den voers. kinderen van Janne Wouters wilen, hueren oudervader ende des voers. Jan Wouters vader, bleven ende verstorven soude zyn, daerinne de voers. Jan Wouters hoopte alleene ghericht te zine na den lantrechte, mids dat hy dnaeste bloetlevende is ende dat Agneese Jan Wouters, zyn zuster, derselver kindere moeder, van live ter doot comen waere eer Jan Wouters, haer vader, daeraf de momboeren voers. de contrarie hoopten ende dat de kindere staen souden in de stad van huerer moeder voers. aengesien dat hy hen tanderen tyden scheidinge ende bewys gedaen heeft, daeraf sal deghene die gebrec heeft aenspreken met rechte ter plaetsen daer tsterfhuys gelegen is, ende hebben de voers. drie momboeren eenich gebrec aen Janne Wouters, hueren medemomboere voers., van alsulken VI ℔ groten eens als hy van der kindere wegen voers. opgebuert soude hebben ende daeraf dat zy en tot Merxhem omtrent over een jaer voerleden metten rechte verwonnen hebben alsoe zy seiden, by alsoe dat Jan Wouters hen dat ontkennen wille, so selen zy denselven Janne Wouters als poertere tAntwerpen, voere den Wethouders van Antwerpen aenspreken metten rechte ende ten coste van den ongeliken. Actum anno vyftich, achthien dage in Decembri.

---

30 December 1450.

Schepenbrief door Jan van Beeringen ten nadeele zijner voordochter Joanna verleden, wordt ongeldig verklaard.

Want seker questie ende geschille opverstaen waeren fol. 140.

tusschen Janne van Beeringen ende sinen wive, ter eenre zyden, ende Johanne van Beeringen, desselfs Jans wittege dochter van sinen voerbedde, met Janne Daneels, hoeren man, ter andere, toecomende ende spruytende omme eens scepenenbriefs wille van Antwerpen, daermede dat deselve Jan van Beeringen alle sine goide die hy achter hem laten sal ende van synre doot bliven ende versterven sullen, gemaect heeft sinen nakynderen ende der voirs. Johannen, synre voerdochter, die ontmaect, dat zy daerinne niet deylen en soude, ende dwelc deselve Jan van Beeringen alsoe gedaen hadde in contrarien der geloeften ende toeseggen van der huweliker vorwaerden die hy den voirs. Janne Daneels ende der voirs. synre dochter, desselfs Jans wive, tanderen tyden gedaen heeft int tracterene ende sluyten van den huwelic dat tusschen hen beiden gemaect was, gelyc deselve Jan Daneels ende de voirs. Johanne, syn wyf, denselven Janne van Beeringen met goider waerheit overtuyght hebben als dat hy derselver Johannen, synre dochter, nemmermeer gheenrehande goide ontmaken noch ontvreemden en soude moegen, die hy achter hem laten sal, ende hoer daerinne laten deylen gelyc zy van rechtswegen daertoe geboeren is. Mids denwelken de Heeren Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, redenen ende bescheit van beiden zyden yerst aengehoert, termineerden ende vuytspraken dat den voirs. scepenenbrief van der makingen te nyeute syn sal ende van gheenre weerden, ende dat deselve Jan van Beeringen der voirs. Johannen, synre dochter, nemmermeer gheenrehande goide ontmaken noch ontvreemden en sal moegen in eniger manieren, ende dat deselve Johanne, syn dochter, na de doot van hoeren voirs. vader deylen sal in alle de goide die hy achter hem laten sal ende van synre doot bliven ende versterven sullen gelyc enich van zinen wittegen nakynderen ende alsoe zy daertoe geboeren is. Dit was gedaen int jaer van vyftigen, xxx dage in Decembri.

---

13 Februari 1450 (1451).

Ordonnancie voor de « watermeters ende lantmeters. »

Also opten neghenthiensten dach van Meye int jaer Ons Heeren dusent vierhondert ende eenenveertich lestleden, (1) by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyden van der stad met rypen rade een ordinancie gemaect is geweest tusschen de watermeters ende landmeters, dewelke nochtans alsoe niet en wardt onderhouden, daeraf en syn tusscen hemlieden nyeuwe gheschille opverstaen om deswille datter gheene penningbroeken op en stonden, soe is, opten dach van heden, by Heeren Janne van der Bruggen, Riddere, Schoutet, ende Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde van der stad van Antwerpen deselve ordinancie geapprobeert ende gheratificeert ende eenen broeke daerop geset, omdat sy te bat onderhouden soude worden, van derwelker de tenuere hierna volght van woirde te woirde ende is aldus : Want zekere geschille opverstaen zyn geweest tusscen de gesellen die te watere meten, ter eenre zyden, ende den gesellen die te lande meten, ter andere, boven dien dat zy tanderen tyden onderlinge sekere convencien ende vorwaerden met malcanderen minnentlic overcomen syn geweest, dewelke zy met malcanderen so vredelic niet en hebben onderhouden, zy en syn weder clachtich by de stad comen, daeromme dat ontboden syn geweest by de Heeren van der stad de oudtste ende notabelste coepluyde, poerteren ende inwonende van der stad, die van oudts ende meest metter coemenscap van den corene ende greyne omgegaen hebben ende die van der voirs. maten ende metene te spreken wisten, diewelke al int langhe ghehoort, soe is geordineert eens vore al by Burgermeesteren, Scepenen ende Raetsluyde voers., omme de voirs. partyen teeuwigen dagen in vreden te houdene ende dat elc van hen claerlic weten moege wes synre maten fol. 142.

(1) *Zie* Antwerpsch Archievenblad, *Deel* xxix, *blz.* 461.

ende officien toebehoert, ierst dat alle convencien ende vorwaerden, die sy onderlinge met malcanderen geraempt hebben, item, daertoe alle ordenancien by der stad gemaect ende geregistereert, alle brieve, gescrifte ende rollen, die eenich van hen voere desen tyt daeraf heeft, te nyeuweten selen syn ende van gheenre weerden ende dat zy voerdane houden ende onderhouden selen de ordenancie hierna bescreven: In den yersten, als eenich coren coempt te lande ende dat opgeleeght wordt daer coren dat tscepe coemt toe gegoten wordt, eest soe dats corens, dat te lande comen is, meer is dan dat tscepe comen is, soe selen de landmeters dat meten, ende eests korens, dat te watere comen is, meer, so selen de watermeters dat meten also dat dminste daeraf altyt den meesten volghen sal. Item, ten anderen male, so selen die lantmeters meten alle tcoren dat te watere in sacke coemt ongecalengiert van yemande, het en ware dat dat gesacte coren ware greyniersel van denselven greyne ende eenen man toebehoerende, omme onderscheid te houdene van anderen corene dat int selve scip gegoten ware, ende behoudelic altyt dien, ware des gesacte corens meer dan des gegotens, dat dan de landmeters dat al sculdich selen syn te metene. Voerdane is verclaert, dat elc coepman die poirtere is sal moghen meten een half quarteer corens oft greyns met eenre halver viertel maten eenen persoen te male ende anders niet, opte nabescreven peyne, ongecalengiert van eenighen corenmetere, ende dat zy hiermede onderlinge teeuwegen daghen tevreden selen syn ende eenyegelic die dit aengaen mach, opte payne van eenen ouden schilde te verbuerne van denghenen die hierjegens dade, also dicke ende menichwerf als dat metter waerheit bevonden worde, te wetene een derdendeel daeraf den Heere, dander der stad ende tderde denghenen diet voertbrochte. Ende soe wie van hen oft oic yemant anders hierinboven den anderen moeyde oft oploep dade in woirden oft in wercken, oft deghene die hem oic eenichssyns pynde dese ordinancie te brekene oft nyeuwe vonde daerop te vindene, heymelic oft openbaer, ende dat dat ter kennissen quame van den Heere ende van der stad, dat men dien daeraf soe wtrechten ende corrigeren sal dat anderen exempel syn sal hem van geliken te wachtene. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende vyftich,

XIII daghe in Februario, dair by ende over waren Heere Jan van der Bruggen voers., Schoutet, Jan van Ranst ende Meester Jan van Halmale, Burgermeesteren, Peter Reyneere, Jan Noyts, Jan van Ursele, Willem van den Broeke, Claus de Herde, Willem van den Werve, Gheerd van Eyck, Willem Douwe ende Henric van Mechelen, Scepenen, ende een deel van den Raetslieden.

Anno LI, XVII dage in Meye, wart tpunt voers. als dat elc coepman, die poerter is, sal moegen meten etc., ter poyen ute gelesen ter presencien van den Heere ende van der stad.

---

17 Februari 1450 (1451).

« *Regiment van den Waterlande.* »

Opdat tusscen de goede liede ghemeynlic in den dorpen fol. 141.
van Oerderen, Wilmersdonc ende Outserweele gegoedt synde, eendrachticheit gevuedt ende gehouden worde ten profyte ende welvaert van den lande, so es, opten dach van huden, by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen geordineert, dat men voirtane in den voirs. dorpen gheen nyeuwe werck begripen oft maken en sal, het en sal yerst den goeden lieden gemeynlic die daerinne gegoedt ende gheerft syn, gekundicht worden met eenen kercgebode ter plaetsen daer dat gebueren sal, ende dat werck besteden ter minster coste, te dien eynde oft yemant daerjegens enige redene seggen oft allegeren woude, dat die sal comen by der stad omme dien gehoert ende alle anderen die daer selen willen comen ende yet seggen, ten meesten profyte van den lande, by den Heren van der stad daerinne gedaen te wardene tgene dat hen oerboerlicxt ende profytelicxt sal duncken ; ende als van der nyeuwer spoyen die alnu is gheleeght in den Schenkeldyck, is overdragen by den Heren voirs., dat de slotele dairaf gebracht selen worden opter

stadhuys, te dien eynde dat so wanneer yement de voirs. spoye begeren sal opgedaen te hebbene, dat men dan dat kundigen ende scriven sal den dyckgreve ende dyckscepenen van den voirs. drie dorpen, omme dier redenen yerst aengehoirt, by den Heren voirs. daerinne gedaen te wardene also hen oerboerlicxt sal duncken na gelegentheit der saken; voirtane is overdragen dat van den nyeuwen wege in vallant gemaect ende spoyen voirs. ende van allen anderen nyeuwen wercken die men voirtane in de voirs. drie dorpen maken sal, rekeninge gedaen sal worden openbaerlic tot eenen benoemden dage die men daertoe met kercgebode kundigen sal, also dat eenyegelic dient gelieft daerby sal mogen comen aenhoeren ende weten hoevele hy daerinne schuldich sal syn te geldene. Sonder argelist. Dit was gedaen anno L, XVII dage Februarii etc.

---

11 Maart 1450 (1451).

Beslissing aangaande de betaling eener lijfrent verschuldigd aan Helwigis Wyds.

fol. 141. Op alsulke gheschil als vutstaende was tusscen Heylwygen, naturlic dochter Peter Wyds die men hiet de verwere wylen, ter eenre zyden, ende Jan van der Linden, gemachticht van Jan van der List, van Liere, ter andere, oirspronc hebbende omme twee zesteren rox lyfrenten die de voirs. Peter wylen synre dochter voirs. bewyst ende bekent hadde schuldich synde op een huys met hove, plaetsen, gronde ende pertinentiis, gestaen te Liere aen den werf, tusscen de Nete, aen deen zyde, ende sHerenstrate, aen dandere zyde, verschinende jairlicx te Lichtmisse, gelyc eenen scepenenbrief van Antwerpen ende een instrument van synen vuterste wille die dairaf gelesen warden wel verclaeren, dairaf de voirs. Heylwych tachter was eenen termyn, dies zy haere scepenenbrief voirs. presenteerde te gewarigen, welke voirs. huys de voirs. Jan van der List vercregen heeft jegens Peteren Wyds voirs., ende

hoopte de voirs. Jan van der Linden, in den name als boven, van der voirs. lyfrenten ongehouden te wesene, overmits zekere redenen daertoe geallegeert, dairaf de Heren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, redene ende bescheidt van beiden zyden yerst aengehoirt, termineerden voere haer vutsprake dat Jan van der List van den eenen termine voirs. der voirs. Heylwygen betalinge doen sal ende voirtane de lyfrente voirs. jairlicx bliven betalen vuten huyse ende pande voirs. telken termyn dat ze verschynt, totter tyt dat hy haer dairaf goede zeker pande bynnen der stad van Liere oft daer omtrent gelegen geset sal hebben, die Scepenen van Liere kennen goet genouch synde, als dat zy daeraen bewaert es omme jairlicx haer II zesteren rox lyfrenten daeraen te verhaelne. Sonder argelist. Actum XI Marcii anno L.

---

19 Maart 1450 (1451).

Regeling van een geschil tusschen het godshuis van Ste-Margrietendale en Willem Danckaertssone betreffende eene heining tusschen hun beider erf.

Op alsulke geschille als wtstaende was tusscen der Vrouwen des godshuys van Sinte-Magrietendale buyten Sinte-Jorys ende Jannes, den schoelmeestere, als rentmeester in den name van den godshuyse voers., ter eenre ziden, ende Willeme Danckaertssone, mandemakere, ter andere, oirspronc hebbende omme eenre heyningen wille tusscen huerer beider erve buyten Sinte-Jorys aen de veste gelegen, daeraf de voers. Vrouwe ende rentmeester hoopten ongelast te blivene mids dien dat tgodshuys voers. daeraf in tyden voerleden negheenen last gehadt en hadde, daeraf de Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende erfscheiders, redene ende bescheit van beiden ziden aengehoert, sloten voere huere wtsprake ende termineerden dat men de heyninge voers. tusscen huerer beider erve liggende voerdane houden sal half ende half fol. 141 vo.

ten geliken coste ende laste, ende als van den boemen ende houte staende ende wassende bynnen den palen, dat sal elc van hen over zyn zyde moegen te hemwaert trecken ende aenveerden sonder den anderen aen te ziene, maer dat in den gherechten termpt staet, sal bliven staende alsoe lange als dat zyt ghecavelt selen hebben deen deen eynde ende dandere dander eynde, ende alsdan sal elc met zynre cavelinge zyn profyt doen moegen ende voert malcanderen goede custbaere heyninge doen. Sonder argelist. Actum anno quinquagesimo, XIXa die Marcii.

---

21 Maart 1450 (1451).

Beslissing der steden Brussel en Antwerpen aangaande de vereffening van het sterfhuis van Elisabeth van den Zype, vrouw van Arnout van Leenhoven.

fol. 143 vo. Alsoe Aert van Leenhoven, woenende te Herentals, poirtere der stad van Bruessel, vore hemselven, ter eenre, ende Her Gielys de Moldere die men noempt de Corte, prochiaen te Ranst, Roelant van den Zype geheeten van den Goere, Aert van Steyvoert ende Reynere van der Voeren, als momboeren ende toesienderen der kindere desselfs Aerts van Leenhoven die hy heeft van wilen Jouffrouwen Lysbetten van den Zype geheeten van den Goere, zynen wive, in den name ende van wegen derselver kindere, ter andere zyden, van den geschillen die tusschen hen waren geresen om die deylinge van den goeden, have ende erve, vercregen ende die van den struycke gecomen waren, gebleven achter de voergenoemde Jouffrouwe Lysbeth van den Zype, hen hebben gekeert int seggen ende ordinancie van den goeden steeden Bruessel ende Antwerpen, gelovende vaste ende gestede te houdene tghene des by den voergenoemden tween steden dairaf overdragen, geordineert, ghesecht ende wtgesproken soude worden, soe hebben deselve twee steeden, nae dat zy volcomen

informacie van beyden zyden opte voirs. geschille yerst hadden ontfangen ende daerop hen rypelec elc tot zynre plaetsen in hueren raide wel bedacht, eendrachtelec gheraempt, overdragen, geoirdineert ende ghesloten, ende spreken vut voere huere seggen, dat de voergenoemde Aerd van Leenhoven sal hebben ende behouden alle de have daer wylen de voergenoemde Jouffrouwe Lysbeth van den Zype, zyn wyf, vut versterf, ende dat hy daeraf sal betalen duutlede van derselver wylen zinen wive ende den cost ten tyde van der vutlede ghedaen, ende voert alle de schout die hy ende syn wyf ten tyde als sy aflivich waert ennichssins sculdich waren ende afdoen alle commere ende brieve die hy gemaect mach hebben, alsoe dat syn kindere ende haer goede daeraf selen bliven ombelast, ende desgelycx sal deselve Aert gheven ende betalen alle de legate die de voirs. Jouffrouwe Lysbeth, syn wyf, in hueren testamente heeft gemaect, soe verre die maer eens te gevene oft te betalene en syn, maer de legate die de voirgenoemde Jouffrouwe Lysbeth van den Zype in haeren testamente ghemaect heeft jaerlix betaelt te wordene, selen bliven ten laste van den kinderen. Voert seggen deselve voergenoemde twee steden dat de kindere desselfs Aerts selen hebben ende behouden alle de goede die der voirgenoemder Jouffrouwen Lysbetten van den Zype, harer moeder, van hueren ouders bleven, aencomen ende verstorven waren, erve, eyghen ende leene, tot wat plaetsen die gelegen syn, sonder daerinne den voer genoemden Aerde, den vader, ennich recht van tochte te behoudene ; ende desgelycx selen de voirs. kindere hebben ende behouden geheelic alle de goede die wilen Jan van den Zype, derselver kindere oudervader, met Katlinen van den Steene, sinen lesten wive, vercreech ende die nae syn doot de voergenoemde Aerd van Leenhoven ende syn wyf tseghen deselve Katline van den Steene, soe verre die daerinne ghericht was, ter dobbelder lyftocht hadden gecregen. Oic selen deselve kindere hebben ende behouden alle de erffelycke goede die de voergenoemde Aert van Leenhoven, haer vader, bynnen den tyde van den huwelycke staende tusschen hem ende de voergenoemde wilen Jouffrouwe Lysbeth van den Zype vercregen heeft, sonder denselven Aerde, den vader, daerinne ennich recht te behoudene, ende van

allen den voerscreven omberuerliken goeden sal de voirs. Aert van Leenhoven den momboeren ende toesienderen bovenghenoempt, tot synre kindere behoef, overgheven alle de brieve die hy daeraf heeft, om die by raide van den voirs. twee steden Bruessel ende Antwerpen terselver kindere behoef wel bewaert te wordene. Oic sal deselve Aert van Leenhoven sonder sinen cost comen voere Heere ende Wett daer des behoeft, ende verthyen op alle recht dat hy in de voergenoemde omberuerlike goede ennichssins hebben mochte ende geven dat over tot synre kindere behoef, ende daervoere ende voer alle trecht dat hy in de voirs. omberuerlike stockgoede ende vercregen ennichssins hadde moegen hebben ende schuldich geweest te hebbene, zullen de kindere oft de voirscreven momboeren in hueren name hem gheven ende betalen eens hondert Naemsche Peters, oft der werde dairaf in anderen gelde, te tween terminen, te wetene deen heelicht tot Onser Vrouwendach Lichtmisse naestcomende, ende dander heelicht tot Onser Vrouwendach Lichtmisse daernaest volgende, ende boven dien selen noch de voir-
fol. 144. genoemde kindere den voergenoemden Aerde, hueren vader, geven ende betalen voir den termyn van Onser Vrouwendage Lichtmisse lestleden, ende voirt jaerlex tot Onser Vrouwendage Lichtmisse naestcomende ende alsoe voert van jare te jare tot allen Onser Vrouwen Lichtmisse, alsoe lange als de voirs. Aert van Leenhoven, huer vader, leven sal ende niet langere, sesthiene Naemsche Peters, oft de werde daeraf, ende oft hy van den voirs. omberuerliken goeden nae de doot van sinen wive yet gheblaedt, gehaven oft ontfanghen heeft, dat sal den voirgenoemden momboeren ende kinderen tafslage comen; hadden oic deselve momboeren ende toesienderen van den haefliken goeden oft schulden yet aenveerdt oft ontfangen, dat zullen zy den voergenoemden Aerde wederkeeren, oft de weerde daervoere. Ende hiermede seggen de voirgenoemde twee stede Bruessel ende Antwerpen, dat de voirs. partyen tevreden sullen syn ende bliven, ende dat alsoe de voergenoemde momboeren ende toesienderen de voergenoemde kindere wel ende getruwelic zullen regeren ende der kindere goede by eenen rentmeester, die den voirs. twee steden daertoe oirberlic duncken sal, doen regeren te minsten coste ende meesten oirboere ende

proffyte, die daeraf hen jaerlex sal doen voere den voergenoemden vader ende beyde de steede bovenghenoempt Bruessel ende Antwerpen goet bewys ende wettege rekeninge. Ende oft in deser vutspraken ende seggene oft oic anderssins int regiment der voirs. kindere ende harer goede namaels ennich twyfel oft donckernisse ghereese, daeraf hebben tverclaren ende dbeslicht beyde de voergenoemde stede Bruessel ende Antwerpen te henwaerts behouden.

Dese vuytsprake was gedaen ende vuytgesproken te Bruessel opten XXI^sten dach van Meerte int jaer M CCCC ende vyftich voere Paesschen, by monde Meester Peters van der Heyden, Advocaet der stad van Bruessel, dair by ende over waeren Her Claus van den Heetvelde, Riddere, Burgermeester, Wouter van der Noot, Scepenen, Jacop van Bogaerden, Raetsman, Meester Engbrecht Spul, Secretaris der stad van Bruessel, Jan van Ranst, Burgermeester, Meester Gielys van den Wyngaerde, Raet, Jan Kiekens, Secretaris der stad van Antwerpen, gedeputeerde van beyden der vorgenoemde stede wegen daertoe geoirdeneert, ende Jan van Oistvorst, Schoutet, ende Henric van Doirne, Scepenen van Herentals.

---

24 Maart 1450 (1451).

Ordonnancie voor het oudekleerkoopersambacht.

Alsoe de dekens, gezwoerne ende goede knapen ghemeynlic fol. 143.
van den oudecleercoepersambachte ons gethoent hebben zekere punten ende articulen in hueren principalen brieve van den ambachte niet begrepen, die wel dienen ten oirboere ende proffyte van den Heere, der gemeynre policien van der stad ende hueren ambachte, soe hebben wy, Wouter Breem, Onder-Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, aenziende tgene dat voerscreven staet, in sterkenissen ende verclaernissen des ambachts briefs voers., opten

dach van huden hen gegeven, verleent ende geconsenteert de punten ende ordinancien hierna volgende tonsen wederseggene gheduerende, behoudelic altyt hueren principalen brief voers. in alle zinen anderen punten van weerden.

In den yersten, dat negheen oudecleercoopere gheenrehande juweelen, cleedere, huysraet oft ander have die hy jegens eenigen poertere oft ingesetene van der stad tsavonts oft by nachte gecocht mocht hebben, wt desselfs poerters oft ingesetens huyse en sal moegen wtdragen oft verporren omme van daer te vuerne oft te dragene, in eenigere manieren, dan tsmorgens na den achte uren ende tsavonts vore den viere uren, ende dat de oudecleercoepere tgelt van den coepe onder sal moeten houden vierthiene dage lanc of daeraf waer seggen den schuldeneeren op aventuere oft yemant bynnen dien tyde quame clachtich omme zyn schult daerane te verhalene, ende dat oic de schuldeneers dat goet alsoe vercocht zynde over selen moegen hebben bynnen dien XIIII dagen voers. in afslaghe van huerer schult die se alnoch in gebreke zyn ende hen niet anders en konnen verhalen omme twee grote Vleems van elken ponde, ende alsoe voert na davenant, gelyc hueren principalen brief voers. van den goeden opte Vrydaegschmerct gecocht begrypt, opte peyne van sesse oude schilden te bekeeren in drien, deen derdendeel den Heere, dander der stad ende tderde den ambachte voerscreven.

Item, soe sélen doudecleercoepers de penninge, die zy ontfaen van den goeden oft panden die zy vercoepen, den partyen moeten overgeven ende betalen bynnen den derden daghe, ende warde dat ghelt onder hen beset, ghearresteert oft eenich recht daerop ghevordert, dat zyt bynnen achte dagen dan souden moeten stellen opter stadwissel ter gheenre behoef diet schuldich soude wesen te hebbene, ende dat zy oic nyemande en selen borgen sonder consent van partyen, opte peyne voers. te bekeerne in drien als vore.

Item, dat de goede knapen voers. die eet totten schattene gedaen hebben tsjaers eens selen moeten verloten ende hen deylen in viere deylen ende altyt een jonc by eenen ouden,

ende sal elc vierendeel dienen een quartier jaers ende alsoe deen den anderen vervolgende, ende bynnen dien tyde ghereet moeten zyn eenenyegeliken te schattene, te deylene, pande oft andere goet te vercoepene, alsoe hen dat van jare te jaere metten lote bevallen sal, opten loon van drie groten van den ponde van tgheent dat zy schatten, ende telken vierendeele jaers dat zy aencomen hueren eet doen dat zy dat wel ende getrouwelic selen schatten, deylen ende vercoepen gelyc den principalen brief voers. oic eensdeels begrypt.

Item, dat men alle den waesdom ende loon die elc vierendeel voers. bynnen zinen tyde gewonnen ende verkregen sal hebben, sal brengen in eene ghemeyne busse met viere slotelen ten proffyte van den ghemeynen gesellen van den schatters voerscreven.

Item, de voerscreven busse zelen verwaeren de dekens ende gezwoerne van den voers. ambachte ende de viere slotele viere persoene, te wetene wt elken vierendeele voers. een persoen bi den gesellen van zinen vierendeele daertoe gecoren, welke viere persoene eet doen selen dat wel ende getrouwelic te bewaerne ten proffyte ende wittiger rekeningen van den gemeynen schatters voers., ende dien waesdom sal men deylen by de gemeyne schatters voers. van halven jare te halven jare evengelyc.

Item, soe wanneer yemant van den gesworen schatters voers. aflivich wordt, soe sal men zinen kinderen oft erfgenamen zyn gedeelte ende avenant opleggen van datter gewonnen ende vercregen sal zyn bynnen zinen levenden live.

Ende waert dat eenich van den geswoeren schatters voers. contrarie dade in eenich van den punten voers., dat die daerane verbueren soude, alsoe dicke alst geschiede, sesse oude schilde te bekeerne in drien als voere. Dit was gedaen ende gheordineert int jaer Ons Heeren als men screef dusent vierhondert ende vyftich, vierentwintich dage in Meerte na costume van scrivene sHoefs van Cameryck.

H. DE MONTE.

26 Maart 1450 (1451).

Beslissing aangaande de betaling van eenen jaarlijkschen cijns aan de kapelanen van O. L. V.

fol. 142 v°. Op alsulke questie als wtstaende was tusscen Heren Janne de Schoemakere, Heren Gielyze de Cock, priesteren, ende hueren medegesellen als meyeren van den capellanen tOnser Vrouwen, ter eenre ziden, Meester Willeme ende Peteren Muyls, gebruederen, Jacope van Lille, Vechter Aertssone ende Janne Doncker, in den name van hueren wittigen wiven ende in den name ende oic als gemechticht van Jouffrouwen Magrieten van Lille, wettich wyf Philips *in den Boem*, ter andere, oirspronc hebbende omme eenen chysgulden tsjaers erflic die Katline Alaerts, wettich wyf Jans Breems wilen, den ghemeynen capellanen van Onser Vrouwen thuerer distribucien van den broode behoef met scepenenbrieven van Antwerpen gemaect ende gegeven heeft op twee huysen met hueren toebehoerten, gestaen in de Meere, die wilen waren Peter Alaerts, tusscen Claus Michiels huys, aen deen zide, ende Ghisels huys van der Biest, aen dander zide, welke huyse voers. de voers. Katline Alaerts met haeren zusteren daer te voeren terve gegeven hadde wilen Heinrike Scarpenborch omme drie oude schilde tsjaers, na inhout der scepenenbrieve nu tertyt onder Meester Willeme Muyl voers. rustende, wt welken III ouden schilden den voers. chysgulde als een vierendeel ende zusterdeilinge gespleten soude wesen, ende daeraf de voers. capellane tachter waeren wel van XVI jaren alsoe zy seyden, daeraf de Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, redene ende bescheit van beiden ziden yerst aengehoert ende by verwillecoringen ende consente van den erfgenamen voers. termineerden ende sloten vore huere wtsprake, dat de voers. Meester Willem ende Peter Muyl, Jacop van Lille ende huere medeplegeren, erfgenamen der voers. Katlinen Alaerts, den voers. capellanen, tot behoef huerer distribucien van hueren broede voers., opleggen ende betalen zelen den termyn ende achterstel van III jaeren van den chysgulden voers. ende voerdane

dien chysgulden jaerlix bliven betalende uten pande voers., salvo bevonde men namaels dat den voers. chysgulden den capellanen voers. elders duechdelic bewyst ware ende aldaer heffen mochten, dat dan de voers. erfgenamen daeraf souden bliven ongelast. Actum anno L^{mo}, XXVI dage Martii.

---

30 Maart 1450 (1451).

Overeenkomst tusschen Meester Hendrik Massys, stadsijker, en de gezworen korenmeters, betreffende het ijken der maten en den daarvoor verschuldigden loon.

Want zekere geschille opverstaen ende geresen waren fol. 144. tusschen Meester Henricke Massys, gezwoeren slootmakere ende ykere van den maten der stad van Antwerpen, ter eenre, ende den gezworen meters van den coerne te watere derselver stad, ter andere zyden, toecomende ende spruytende omme des byndens ende ykens wille van den maten der voirs. meters ende des loons daeraf, soe zyn deselve partyen daeraf te beyden zyden met malcanderen vriendelic veraccordeert ende vereenicht in der manieren hierna verclaert, dats te wetene, soe wanneer de voirscreven meters eenige mate, het zy grote ofte cleyne, van nyeuwes zullen willen doen bynden ende yken, dat zy dan den voirs. Meester Henricke thoutwerck daertoe leveren zullen, te wetene rant ende bodem, ende dan sal se hem de voirs. Meester Henric wel ende custbaerlic stofferen ende bynden met yserwercke, alsoe dat behoirt, ende die yken ende teekenen metter stad mate ende teekene, alsoe gewoenlic is, ende als hy die yket, soe sal hy traepsaet met eenre gheltmaten in de vors. mate ghieten sonder dat met ennigen zeefden, triseerselen oft anderen instrumenten daerinne te doene, ende voere elke mate, het zy grote ofte cleyne, die hy hen aldus van nyeuwes

stofferen, bynden, yken ende teekenen sal, zullen de voirs. meters hem gheven ende betalen voere syn stoffe, loon ende arbeyt tsamen viere scellinge sesse penninge groete Brabants, ende van elker ouder maten, het zy grote ofte cleyne, die hy hen yken sal gelyc voerscreven is, zullen zy hem gheven ende betalen voere zynen loon ende arbeyt I groeten Brabants, het en ware oft daer ennige bande ofte nagele ane behoefden die hy daerane leggen ende slaen moeste, dat zy daeraf syn gemoeye hebben zullen ende in redelicheyden loenen. Sonder fraude ende argelist. Gedaen opten dertichsten dach van Meerte vore Paesschen int jaer Ons Heeren dusent vierhondert ende vyftich, dair by ende over waeren Meester Jan van Halmale, Burgermeester, Noyts, Herde, Eyck ende Douwe, Scepenen.

---

31 Maart 1450 (1451).

Bevestiging van het recht van Heylzoete, gescheiden echtgenoote van Lauwerijs de Blaer, op eene korenrent.

fol. 145. Want sekere questien ende geschillen opverstaen waeren tusschen Laureyse den Blaer, ter eenre zyden, ende Heylzoeten Daneels Willemssoens, sinen wittegen wive, ter andere, oirspronc nemende van eenen sister rogs erflic, dwelc Aernout Speecx in den jaere van XXVIII, VII dage in Augusto, vercocht hadde Janne Scheedelbaerde ende Lysbetten, sinen wive, met eenen scepenenbrieve van Antwerpen, ende dwelc zister rogs den voirs. Laureyse den Blaer aengedeylt was by tyden van desselfs Laureys yersten wive, denwelken scepenenbrief de voirs. Laureys overgegeven hadde der voirs. Heylzoeten tertyt doen zy deen van den anderen gescheiden waeren, met orlove der heyleger kerken, voere de somme van V ponde grote eens, ende dat de voirs. Heylzoete tselve zister rogs jaerlicx heffende soude bliven tot dat zy van den voirs. V ℔ groten betaelt waere, ende

want wel XI jaere geleden was dat de voirs. Heilzoete den voirs. rogge jaerlicx ontfangen hadde, soe begheerde hy sinen voirs. scepenenbrief weder over te hebben, deselve Heylzoete verantwoirde dairop ende seyde, dat zy tselve zister rogs wel ende duechdelic gecocht ende betaelt hadde voere de somme van VIII ₶ groten eens, ende dat zyt wel XI jaere gehaven hadde, des zy haere waerheit vermat, soe wert getermineert by Borgermeesteren, Scepenen ende Raide, na de getuygenisse daeraf geleydt ende anderen bethoenen dairaf overhoert, dat de voirs. Heylzoete den voirs. scepenenbrief sal bliven behoudende als hoere vry goet, aengesien dat zy tvoirs. zister rogs erflic den tyt van XI jaeren rastelic ende vredelic gehaven ende gebruyct hadde, behoudelic dat zy hoeren eedt doen sal dat zy tvoirs. sister rogs erflic wel ende duechdelic gecocht ende betaelt hadde met VIII ₶ groten gelyc voirs. is, denwelken eedt zy alsoe dede. Actum anno L, opten lesten dach van Meerte.

---

3 April 1450 (1451).

Geschil tusschen de kinderen de Wilde, betreffende de nalatenschap hunner ouders, naar den bevoegden rechter verzonden.

Op alsulken geschillen als opverstaen ende een wile tyts gehangen hebben tusschen Clause den Wilden, Janne van Leemputte, als man van Magrieten sWilden, ende Jan de Wilde, ter eenre zide, ende Lysbetten sWilden, ter andere, toecomende ende spruytende omme alsulker goide wille als bleven ende verstorven zyn achter wilen Janne den Wilden, hoeren vader, ende van Beatricen sBrouwers, hoerer moeder, ende dairinne deselve wilen Jan de Wilde ende Beatris, syn wyf, in hoeren geheelen bedde gemaect hadden der voirs. Lysbetten sWilden, hoerer dochter, tfyfstendeele van den selven goiden, na inhout des yersten scepenenbriefs van Antwerpen die zy dairaf gemaect ende bekent hadden, fol. 145.

seggende deselve Lysbeth, dat zy van den voirs. hoeren bruederen ende zuster gheen deylinge oft bescheit dairaf gehadt en hadde, alsoe als dat behoert na inhouden ende begripe van den voirs. scepenenbrief, ende dwelc derselver Lysbetten bruederen ende zuster hoere ontkenden ende seyden, dat zy hoere daeraf deilinge, bewisinge ende bescheit gedaen hadden ende gedroegen hen des aen den Meyer ende Scepenen van Doerne, ende na de kennisse die deselve Meyer ende Scepenen dairaf voere Borgermeesteren, Scepenen ende Raide gedaen hebben ende voert na alle tghene des hieraf nu ende tanderen tiden voere de stad comen is geweest, soe wart by den voirs. Heeren vuytgesproken ende getermineert, dat de voirs. Lysbeth sWilden als van hoeren voirs. vyfstendeele van den goiden ende versterffenissen voirs. aen sal moegen spreken metten rechte ter plaetsen dair dat behoert. Actum anno L, III[a] Aprilis. Present Reynere, Noyts, Halmale, Werve, Urssel, Broeck, Moelnere, Eyck, Douwe ende Mechelen, Scepenen.

---

14 Mei 1451.

Verkoop eener erfrent, gedaan door Catharina sPapen en Willem van Neerenbroeck, haren man, wordt door het Magistraat geldig verklaard.

fol. 142 v°. Anno eenenvyftich, vierthiene dage in Meye, soe quam voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide in hueren vollen raide vergadert zynde, Cornelys de Meyere jegens Willeme van Neerenbroeck den jongen, meynende dat alsulken coep van VI ℔ groten tsjaers erflic, ter quitingen staende nae inhout der brieve, als Adryaen Knobbaert jegens Katlinen sPapen met den voers. Willeme van Neerenbroeck, haeren man ende momboere, gedaen ende gecocht heeft op zekere erve ende goede van haren wegen aen hem bracht ende comen zynde, van gheenre weerden zyn en sal, mids dien dat de scepenenbrieve van der huwelixscher vorwaerden

tusscen hen beiden begrypt, dat men gheenrehande goede die zy aen malcanderen brachten, vercoepen en soude moegen, het en dade hen openbaere nootzake ende in dien ghevalle dattet nootsake dade, van beiden ziden evenvele; daerop de voers. Willem antwoirde, dat den commer voers. gemaect ware by consente van Mathyze sPapen, haren vader, omme daermede te betalene haer schulden die zy heymelic sonder zyn consent oft weten gemaect hadde, ende by middele van vrienden ende magen alsoe onderlinge getracteert ware, presenterende voert zinen eet te doene altyt als yement des begherende ware, dat hy noeyt raet, daet oft consent omme de schulden voers. te makene gegeven oft gedragen en hadde, noch oic by zinen wete gemaect en zyn, daeraf de Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voers., redene ende bescheit van beiden ziden yerst aengehoert, sloten voere haere wtsprake ende termineerden, dat den voers. coep van den VI ℔ groten erflic voergenoemd, nietjegenstaende den scepenenbrieve van der huwelixscher vorwaerden voerscreven, van weerden bliven sal. Sonder argelist.

---

21 Mei 1451.

Verklaring van Willem Muyl en Nicolaas van Ouderghem betreffende de vereffening van het sterfhuis van Mathijs s Volfs, hun schoonvader.

Anno XIIIIc ende eenenvyftich, XXI dage in Meye, soe quam de weduwe wilen Mathys sVolfs in presentien der Wet van Antwerpen alhier ende presenteerde tsterfhuis te openen van den voirnoemden Mathys wilen, hoeren man, omme eenenyegelicken te deylene dat hy schuldich waere te deylene ende te geldene dat hy schuldich waere te geldene, ende dat ter presentien van Willeme Muyl ende Clause van Ouderghem, die de dochteren van Mathys de Volf wilen hadden, daerop de voirnoemde Peter ende Claus gevraegdt wart oft zy int sterfhuis wouden komen deylen in der manieren de weduwe fol. 141.

hen presenteerde, dairop de voirnoemde Peter Muyl antworde ende zeyde hy hilt hem aen zyn huwelicxsche voirwerde ende en woude int tsterfhuis niet voirdere komen. Ende de voirnoemde Claus antwoirde ende zeyde alsoe als Peter geseegdt hadde, daer bleef hy by ende en wouts anders oyc niet doen.

---

7 Juni 1451.

Willem van Backenbrugge belooft onder eed eene hem opgelegde boet te voldoen.

fol. 144 vo. Anno predicto (1), VII dage Junii, so zwoer ten Heylegen Willem van Backenbrugge te betalen der stad ende den paysmakers haeren brueke daervoere hy in den Steen gelegen heeft, tusscen dat ende Onser Vrouwendage half Oeghst naestcomende, ofte alsdan weder in den Steen te comen ende niet vut te gane donec satisfecerit sub pena perjurii et obligatione omnium bonorum suorum. Present Herde, loco Ammanni, Douwe ende Mechelen, Scepenen.

Daarachter : IIa Augusti so deden de Heren hieraf oeghluyckinge tot Sinte-Mertensdage naestcomende, behoudelic altyt der principaelre geloifte ende den eet voirs. in haerer macht ende van weerden etc.

---

(1) 1451.

18 Juni 1451.

Uitspraak in een geschil tusschen Dirk Wilmaer, Schout van het land van Rijen, ter eene, en Jan Maes en Gheenken de Costere, ter andere zijde.

Op alsulken geschille als vuytstaende waeren tusschen fol. 144 vo.
Diericke Wilmaer, Schoutet slants van Ryen, ter eenre ziden, Hanneken Maes ende Gheenken de Costere, ter andere, oersprone hebbende omme zekere woerden wille die zy deen totten anderen gesproken souden hebben, boven dat Dieric voers. des voers. Hanneken Maes oem in eenen vrede hadde doen leggen, met vele hanteringen van der zaken, soe hebben de Heeren Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad de supplicacie Diericx voers., tverantwoerden daerop gedaen ende bescheit van beiden ziden yerst aengehoert ende wel gevisiteert zynde, getermineert ende gesloten voere huere vuytsprake, dat de voers. partien deen den anderen niet misdoen en selen oft doen misdoen in woerden oft met werken in eeniger manieren, houdende tot henwaert tgheent dat de voers. Hanneken ende Gheenken in Diericke Wilmaer voerscreven misgaen hebben, omme daerop te versiene alsoe daertoe behoeren sal, na gelegentheit der zaken ende alsoe hueren raet sal gedragen, ende van tgheent dat zy deen totten anderen tseggene moegen hebben, dat zy daeraf te beiden ziden bliven staende onverlet omme malcanderen aen te sprekene met rechte, alst hen gelieft ende daer dat behoeren sal. Dit was gedaen XVIII dage in Junio anno LI°.

(Wordt voortgezet).

EINDE VAN HET XXXe DEEL. — FIN DU XXXe VOLUME.

